ALİ ZELÎLÎ'NİN NİYÂZÜ'L-MÜZNİBÎN'İ
(İnceleme - Tenkitli Metin)

Nilay KINAY CİVELEK

Doktora Tezi
Türk Dünyası Edebiyatları Ana Bilim Dalı
Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK
2017
Her Hakkı Saklıdır

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DÜNYASI EDEBİYATLARI ANA BİLİM DALI

Nilay KINAY CİVELEK

ALİ ZELÎLÎ'NİN NİYÂZÜ'L-MÜZNİBÎN'İ
(İnceleme - Tenkitli Metin)

DOKTORA TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK

ERZURUM- 2017

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "**ALİ ZELÎLÎ'NİN NİYÂZÜ'L-MÜZNİBÎN'İ (İnceleme - Tenkitli Metin)**" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin basılı ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
☐ Tezimim 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

07.06.2017

Nilay KINAY CİVELEK

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ KABUL TUTANAĞI

TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK danışmanlığında, Nilay KINAY CİVELEK tarafından hazırlanan bu çalışma 07/06/2017 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Türk Dünyası Edebiyatları Anabilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	: Prof. Dr. Selami ECE	İmza	:	
Jüri Üyesi	: Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK	İmza	:	
Jüri Üyesi	: Doç. Dr. Melike GÖKCAN	İmza	:	
Jüri Üyesi	: Yrd. Doç. Dr. Ahmet TOPAL	İmza	:	
Jüri Üyesi	: Yrd. Doç. Dr. Meheddin İSPİR	İmza	:	

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. .07/06/2017

Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **V**
ABSTRACT ..... **VI**
KISALTMALAR / İŞARETLER ..... **VII**
ÖN SÖZ ..... **IX**

GİRİŞ

I. XVI. YÜZYIL SONU XVII. YÜZYIL BAŞI OSMANLI DEVLETİ'NİN SİYASİ, SOSYAL VE EDEBÎ HAYATI **1**
II. XVI. VE XVII. YÜZYILDA YAZILAN DİNÎ-TASAVVUFİ-AHLAKİ MESNEVİLER **3**
III. ŞAİRİN YAŞADIĞI MUHİT OLARAK MANAVGAT **9**

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1.1. ZELÎLÎ MAHLASLI DİĞER ŞAİRLER **11**
1.1.1. Yusuf bin Mustafa-yı Bergamavî (Zelîlî) 11
1.1.2. Muhemmed Sıdık Zelîlî (1676-1755) 12
1.1.3. Gurbandurdı Zelîlî (1800-1853) 12
1.1.4. Bayburtlu Âşık Zelîlî (1925-1982): 13
1.1.5. Penekli Zelîlî 13
1.2. ALİ ZELÎLÎ **14**
1.2.1. Hayatı 14
1.2.2. Edebî Kişiliği 19
1.3. NİYÂZÜ'L-MÜZNİBÎN **23**
1.3.1. Eserin Tanıtılması 23
1.3.2. Eserin İsmi 45
1.3.3. Eserin Yazılış Sebebi 45
1.3.4. Eserin Yazılış Tarihi 46
1.3.5. Eserin Beyit Sayısı 46

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEKİL VE MUHTEVA

2.1. MESNEVİNİN DIŞ YAPISI 47
2.1.1. Mesnevide Kullanılan Nazım Şekilleri 47
2.1.1.1. Fasıllar 47
2.1.1.2. İlahiler 58
2.1.1.3. Gazeller 62
2.1.2. Vezin ve Ölçü 63
2.1.2.1. Vasl (Ulama) 64
2.1.2.2. İmâle 65
2.1.2.3. Zihaf (Kısaltma) 66
2.1.2.4. Ses Türemesi 67
2.1.2.5. Ses Düşmesi 67
2.1.3. Kafiye ve Redif 67
2.2. MESNEVİNİN İÇ YAPISI 73
2.2.1. Dil ve Üslup Özellikleri 73
2.2.1.1. Dil Özellikleri 73
2.2.1.2. Üslup Özellikleri 77
2.2.2. İktibaslar 79
2.2.2.1. Ayet İktibasları 80
2.2.2.2. Hadis İktibasları 90
2.2.3. Deyimler 94
2.2.4. Arkaik Türkçe Kelimeler 104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİYÂZÜ'L-MÜZNİBÎN'İN TENKİTLİ METNİ

3.1. TENKİTLİ METNİN HAZIRLANIŞINDA İZLENEN YÖNTEM 111
3.2. MESNEVİNİN NÜSHALARI 113
3.2.1. Metin Tenkidine Dâhil Edilen Nüshalar 114
3.2.1.1. Türk Dil Kurumu (T) Nüshası 114
3.2.1.2. Millî Kütüphane (M1) Nüshası: 764 114
3.2.1.3. Millî Kütüphane (M2) Nüshası: 1151 115

3.2.1.4. Millî Kütüphane (M3) Nüshası: 4678 116
3.2.1.5. Millî Kütüphane (M4) Nüshası: 8195 116
3.2.1.6. Millî Kütüphane (M5) Nüshası: 6779 117
3.2.2. Metin Tenkidine Dâhil Edilmeyen Nüshalar 118
3.2.2.1. Millî Kütüphane Nüshası: 2391 118
3.2.2.2. Millî Kütüphane Nüshası: 3777 118
3.2.2.3. Millî Kütüphane Nüshası: 1084 119
3.2.2.4. Konya İl Halk Kütüphanesi: 5496 119
3.2.2.5. Konya İl Halk Kütüphanesi: 5497 120
3.2.2.6. Türk Dil Kurumu Nüshası 121
3.2.2.7. Konya İl Halk Kütüphanesi: 5252 121
3.2.2.8. Ormana Nüshası 122
3.2.2.9. İstanbul Üniversitesi Nüshası 122
3.2.2.10. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası: 606 123
3.2.2.11. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası: 7447 123
3.2.3. Ulaşılamayan Nüshalar 124
3.2.3.1. California Nüshası-1 124
3.2.3.2. California Nüshası-2 124
3.2.3.3. Berlin Nüshası 125
3.2.3.4. Millî Kütüphane Nüshası 125
3.2.3.5. Afyon Gedik Ahmet Paşa Kütüphanesi Nüshası 125
3.3. NÜSHALARIN İMLASI 126
3.4. NÜSHALARIN SOY AĞACI 128
3.5. METNİN FİHRİSTİ 130
3.6. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 139
3.7. TENKİTLİ METİN 140

SONUÇ 772
KAYNAKÇA 774
EKLER 783
EK 1. T Nüshasından Örnek Varaklar 783
EK 2. M1 Nüshasından Örnek Varaklar 785

EK 3. M2 Nüshasından Örnek Varaklar 789
EK 4. M3 Nüshasından Örnek Varaklar 791
EK 5. M4 Nüshasından Örnek Varaklar 793
EK 6. M5 Nüshasından Örnek Varaklar 795
ÖZGEÇMİŞ.....797

ÖZET

DOKTORA TEZİ

ALİ ZELÎLÎ'NİN NİYÂZÜ'L-MÜZNİBÎN'İ (TENKİTLİ METİN-İNCELEME)

Nilay KINAY CİVELEK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK

2017, X+797 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK (Danışman)
Prof. Dr. Selami ECE (Üye)
Doç. Dr. Melike GÖKCAN (Üye)
Yrd. Doç. Dr. Ahmet TOPAL (Üye)
Yrd. Doç. Dr. Meheddin İSPİR (Üye)

XVI. yüzyıl sonu XVII. yüzyıl başında yaşayan Ali Zelîlî mutasavvıf bir şairdir. Şairin hayatı hakkında kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu çalışmada onun tek eseri olan *Niyâzü'l-Müznibîn* adlı mesnevisinin çeviriyazılı metni ve incelemesi yer almaktadır. Eserin tespit edilen 22 nüshasından özelliklerine göre seçilen 6 nüsha karşılaştırılarak transkripsiyonlu metin ortaya çıkarılmıştır. 5667 beyit, 1379 dörtlükten oluşan metinde 120 ilahi, 108 fasıl ve 8 adet de gazel bulunmaktadır.

Çalışmanın "Giriş" kısmında başlangıçtan XVII. yüzyıla kadar Türk edebiyatında dinî-tasavvufi-ahlaki mesneviler hakkında bilgi verilmiştir. "Birinci Bölümde", Ali Zelîlî ve eseri hakkında bilgiler ile bu mesnevinin yazılış tarihi ve sebebine değinilmiştir. "İkinci Bölümde" eser, iç ve dış özellikleri bakımından incelenmiş vezin, kafiye ve iktibaslar açısından değerlendirilmiştir. "Üçüncü Bölümde" ise nüshaların tavsifleri yapılmış, yazmaların soy ağacı çıkarılmış ve tenkitli metin verilmiştir.

Klasik Türk edebiyatının hemen her döneminde yazılan dinî-tasavvufi-ahlaki mesnevilere, XVII. yüzyılda *Niyâzü'l-Müznibîn*'i nazmederek bir yenisini daha ekleyen Ali Zelîlî, eserinde kendi üslubu ile özdeşleşen örnekler vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Ali Zelîlî, Niyâzü'l-Müznibîn, Mesnevi, Klasik Türk Edebiyatı, 17. yüzyıl.

ABSTRACT

PhD DISSERTATION

ALİ ZELÎLÎ'S NİYÂZÜ'L-MÜZNİBÎN'İ (CRITICAL TEXT ANALYSIS)

Nilay KINAY CİVELEK

Supervisor: Assoc. Prof. Rıfat KÜTÜK

2017, X+799 pages

Jury: **Assoc. Prof. Rıfat KÜTÜK (Supervisor)**
Prof. Dr. Selami ECE (Member)
Assoc. Prof. Melike GÖKCAN (Member)
Assist. Prof. Ahmet TOPAL (Member)
Assist. Prof. Meheddin İSPİR (Member)

Ali Zelîlî is a sufi poet who lived during the end of the 16th century and the beginning of the 17th century. There is not enough information in the sources about poet's life. This study includes the written translated form and analysis of the poet's only work called *Niyâzü'l-Müznibîn*. The transcript text has been revealed after 6 copies have been compared among the 22 copies of the original work. There are 120 hymns, 108 articles and 8 odes in the text which consists of 5667 couplets and 1379 stanzas.

In the introductory section of the study, information about religious, sufistic and moral mesnevis in Turkish literature from the beginning to the 17th century has been given. In the first chapter, information about Ali Zelîlî and his text as well as the date and the reason for writing this text have been discussed. In the second chapter, the text has been analyzed in accordance with its internal and external characteristics and evaluated in terms of metre, rhyme and quotation. In the third chapter, the copies have been described, genealogical background of the writings has been presented and criticized text has been given.

Ali Zelîlî, who added a new mesnevi in the 17th century with his *Niyâzü'l-Müznibîn* to the religious, sufistic and moral mesnevis of Classical Turkish literature which have been written in almost every period, has given examples in his work which have been identified with his own style.

Key Words: Ali Zelîlî, Niyâzü'l-Müznibîn, Mesnevi, Classical Turkish Literature, 17th Century.

KISALTMALAR / İŞARETLER

[ ]	: *Niyâzü'l-Müznibîn*'e yapılan tahminî ilaveler
a.	: Arapça
age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen makale
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
Ank.	: Ankara
Ans.	: Ansiklopedisi
as.	: aleyhi's-selâm
bk.	: bakınız
b.n.	: beyit numarası
C	: Cilt
çev.	: Çeviren
doğ.	: Doğum tarihi
DT.	: Doktora Tezi
G.	: Gazel
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazret, Hazret-i
İ.Ü.	: İstanbul Üniversitesi Nüshası
ks	: kuddise sırrıhu
M.	: Miladi
M1	: Millî Kütüphane Nüshası: 764
M2	: Millî Kütüphane Nüshası: 1151
M3	: Millî Kütüphane Nüshası: 4678
M4	: Millî Kütüphane Nüshası: 8195
M5	: Millî Kütüphane Nüshası: 6779
md.	: Madde, maddesi
mm	: Milimetre
No.	: Numara
öl.	: Ölüm tarihi
ra	: Radıyallahu anh

S.	: Sayı
s.	: Sayfa
sav	: sallallahu aleyhi vesellem
str	: Satır
T	: Türk Dil Kurumu Nüshası
vb.	: Ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve bunun gibi
vd.	: Ve devamı, Ve diğerleri
vs.	: Vesaire
yay.	: Yayını, Yayınları
yk.	: Yaprak
y.y.	: Yüzyıl
Yz.A.	: Yazma Arap Harfli

ÖN SÖZ

Sığınup besmeleyile başladum
Her işi Allâh diyüben işledüm
Zelîlî

Dilin doğal gelişimi uzun zaman gerektiren bir süreçtir. Bu süre zarfında dil kendine mahsus bir yol çizer, belirli anlam ifadelerine bürünmeye çalışır, estetik kaygı güderek ifade kudretini geliştirir. Fakat şiirin oluşup gelişmesi bu özellikler ile birlikte, yazıldığı zamanın şartlarına göre belirlenir. Önemli bir metin hazinesine sahip olan Türk edebiyatı, zengin bir medeniyetin mirasçısı ve taşıyıcısıdır. Edebiyat, bir milletin tarih boyunca elde ettiği maddi, manevi kültürlerini içinde barındıran ve milletin geleceği için her bakımdan faydalı ve gerekli bir unsurdur. Eserler de bir milletin zenginliğini yansıtması bakımından önemlidir. Türk edebiyat tarihinin uzun bir dilimini kapsayan klasik Türk edebiyatı günümüze kadar ulaşan metinler vasıtasıyla varlığını korumaktadır. Manzum ve mensur olarak yazılan bu eserler konularına göre çeşitlilik arz etmektedir. Manzum dinî eserlerin diğerlerine göre nicelik olarak daha fazla, muhteva olarak ise daha çeşitli olduğu bir gerçektir. Bunların içinde hacim olarak küçük eserler bulunduğu gibi büyük eserler de mevcuttur. İşte üzerinde çalıştığımız Ali Zelîlî'nin *Niyâzü'l-Müznibîn'i* adlı eseri hacimli, dinî-ahlaki nasihatnâme niteliğinde bir mesnevidir.

Her edebî eser ait olduğu kültürün bir yansıması olarak meydana gelir. Eser incelemesi dönem kültürünün iyi bilinmesine bağlıdır. Kültürün incelenmesi de sanatçının fikir, his, inanç ve hayal dünyasının bilinmesi ile gerçekleşir. Osmanlı Devleti için askerî ve sosyo-ekonomik anlamda duraklamanın ve bu duraklamaya bağlı olarak çözülmelerin yaşandığı dönem XVII. yüzyıldır. Fakat bu yüzyılda diğer alanlarda görülen gerilemelerin aksine edebî hayatın verimli olduğu gözlemlenmiştir. XVII. yüzyıl, Eski Anadolu Türkçesi ile Osmanlı Türkçesi arasında geçiş dönemidir. Öyle ki bu dönemde her iki asrın da dil özelliklerini gösteren birçok eser kaleme alınmıştır. *Niyâzü'l-Müznibîn* de bu eserler arasında sayılacak bir örnektir.

Çalışmamız bir Giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. "Giriş" kısmında, Ali Zelîlî'nin yaşadığı dönemdeki Osmanlı Devleti'nin siyasi ve edebî hayatı hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. O dönemde yazılan diğer dinî-tasavvufi-ahlaki mesneviler genel

hatlarıyla ele alınmış ve *Niyâzü'l-Müznibîn*'in bunlar arasındaki yeri değerlendirilmiştir. Bir akaid metni olarak da kabul edilebilecek olan bu mesnevinin aynı özellikteki diğer mesnevilerden farkına da temas edilmiştir.

"Birinci Bölümde", Ali Zelîlî'nin biyografisi üzerinde durulmuştur. Yine bu bölümde *Niyâzü'l-Müznibîn*'in tanıtılması, isminin konulması, telif sebebi ve yazıldığı tarih gibi konular ele alınmıştır.

"İkinci Bölümde", mesnevi iç ve dış bakımlardan incelenmiştir. O dönemde yazılan diğer mesnevilere göre uzun soluklu, kapsamlı bir eser olan *Niyâzü'l-Müznibîn*'in şekil özellikleri, vezin, kafiye, redif; dil ve üslup özellikleri başlıklandırılmıştır. Eserde, ayet ve hadis iktibasları ile arkaik Türkçe kelimeler fazla olduğu için ayrıca incelenme gereği duyulmuştur.

Çalışmanın Üçüncü Bölümünde" ise mesnevinin tespit edilen yirmi iki nüshasının tavsifleri ile imla özellikleri incelenmiş, ayrıca nüsha şeceresi oluşturulmuş, metnin hazırlanışında izlenen yöntem hakkında bilgi sunulmuş ve nihayet tenkitli metin verilmiştir.

Çalışmamızın bu safhaya gelmesinde öncelikle aileme ve eşime; özellikle yol gösterici olarak desteğini esirgemeyen, zorlandığım noktada tecrübe, birikim ve zamanını paylaşan hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet TOPAL'a, yardımları ile üzerimde hak ve emekleri bulunan kıymetli hocam Prof. Dr. Selami ECE'ye ve her aşamada rehberliğine bağlı olduğum Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK'e bilgi, tecrübe, sabır ve hoşgörüsüyle göstermiş oldukları ilgi ve samimiyetten ötürü teşekkür etmek benim için zevkli bir görevdir.

Erzurum-2017 **Nilay KINAY CİVELEK**

GİRİŞ

I. XVI. YÜZYIL SONU XVII. YÜZYIL BAŞI OSMANLI DEVLETİ'NİN SİYASİ, SOSYAL VE EDEBÎ HAYATI

Klasik Türk edebiyatının başlangıcında, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda örnekler daha çok dinî-tasavvufi ağırlıklı olarak veriliyordu. Bu edebiyatın kendini ispat etmesi ile birlikte belli bir özgünlüğe ulaşması XVI. yüzyıla tekabül etmektedir. Bu dönemde Türk dilinin ve edebiyatının büyük bir gelişme gösterdiği ve çok kıymetli eserler verdiği, bilhassa gazel ve kaside vadisinde değerli eserler ortaya konulduğu görülmektedir. Divan edebiyatına bu yolda hizmet etmiş şahsiyetler olarak başta Fuzûlî (*öl.*1556) ve Taşlıcalı Yahya (*öl.*1582), sağlam bir dil ve sanatkârane bir üslup ile eserler veren Zâtî (*öl.*1546), "Sultânu'ş-şu'arâ" unvanıyla anılan Hayâlî (*öl.*1557), Kanunî Mersiyesi'yle ismini ebedîleştiren Bâkî (*öl.*1600), zarif üslubuyla Nev'î (*öl.*1599) ilk akla gelen isimlerdendir.

XVI. yüzyılın son çeyreğine girerken Osmanlı tahtında Sultan III. Murad (1574-1595) bulunmaktaydı. Bu dönemde Osmanlı imparatorluğu gücünün zirvesinde olup Fas, Osmanlı hâkimiyetine alınmış, [1] İran ile harpler yapılmış ve 1590 tarihinde Ferhat Paşa (İstanbul) Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre; Doğuda Tebriz ile Azerbaycan'ın Tebriz mıntıkası, Karabağ, Gence, Kars, Tiflis, Şehrizur, Nihavend ve Luristan Osmanlı hâkimiyetine geçmiştir.[2] Bu antlaşmayla Osmanlı Devleti doğuda en geniş sınırlarına ulaşmıştır. 1593 yılında Avusturya'ya karşı harp ilan edilmiştir. Avusturya Harbi devam ederken 21 yıllık saltanatının ardından Sultan Murad, 1595 yılında vefat etmiştir. Devletin siyasi ve askerî başarılarının yanı sıra devlet nizamında bozulmaların da başladığı görülmektedir. Nitekim Yeniçeri Kanunnamesi hiçe sayılarak ocağa asker alımı yapılmıştır.[3] Daha sonra tahta XVI. yüzyılın son padişahı olan Sultan III. Mehmed (*öl.*1603) geçmiştir. 1596 yılında ordunun başında, devam eden Avusturya Seferi'ne çıkmış ve Eğri Kalesi'ni fethetmiş ardından Haçova'da toplanan Avusturya ordusu üzerine yürüyerek onları Haçova Meydan Muharebesi'nde mağlup etmiştir. Bu

[1] Bekir Kütükoğlu, "Murad III", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C XXXI, İstanbul, 2006, s. 174.
[2] İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C III-I. Kısım, TTK Basımevi, Ankara, 2011, s. 63.
[3] Mücteba İlgürel, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", *Türkler*, C IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 656;

galibiyetin ardından Kanije Kalesi ele geçirilmiştir. Türk tarihinde bir kahramanlık nişanesi olan Kanije müdafaası bu dönemde yapılmıştır.[4]

XVI. yüzyılın son döneminde hem şekil hem de muhteva itibarıyla etkisini günümüze kadar devam ettirecek güce sahip eserler karşımıza çıkmaktadır. Diğer yüzyıllara oranla bu dönemde mesneviler konularını sadece dinî ve didaktik olmaktan çıkartarak ikili aşk hikâyelerine, şehrengiz ve vakayinamelere kadar ilerletmiştir. Mahalli unsurlar ile süslenmiş orijinal eserler vücuda gelmeye başlamıştır. Bütün bu eserlerde bulunan ve dikkat çeken ortak özellikler yerleşmiş bir Osmanlı Türkçesi; sade bir lisan, edebî sanat kullanım ustalığı ve hayat ile ilgili olayları ibret gözüyle ve zekâ, kültür penceresinden gören anlayıştır. *Özellikle bunda Türkçenin, tam anlamıyla şiir dili olma hüviyetini kazanması, kudretli şairlerin elinde estetik değeri yüksek eserler verebilecek kıvamı yakalaması ve aruza uygulaması noktasında hiçbir pürüzün kalmaması önemli bir faktör olmuştur.*[5]

Güçlü bir görünümle XVII. yüzyıla giren Osmanlı, bu çağda mevcut durumunu koruyamamıştır. XVI. yüzyıl sonlarında Osmanlı Devleti çok geniş sınırlara ulaşmış olup bu yüzyılda Akdeniz ve Karadeniz Türk gölü hâline getirilmiştir. Fakat bu dönemde Osmanlı Devlet nizamında bozulmalar meydana gelmiştir. XVII. yüzyılda Sultan I. Ahmed zamanında veraset sistemi değiştirilmiştir; küçük yaşta ve tecrübesiz padişahlar tahta geçmiştir. Bu nedenle merkezî yönetim zayıflamaya başlamıştır. Askerî kanun ve geleneklere aykırı olarak orduya asker yazılması, devletin gelir ve asker kaynağı olan tımar sisteminin bozulması ve eyalet askerlerinin işlevini kaybetmeye başlaması askerî yapının bozulmasına sebep olmuştur. Eski zamanlara nazaran savaşların daha uzun sürmesi, savaş giderlerinin artması, ganimetlerin azalması ve dünya ticaret yollarının değişmesi sebebiyle ipek ve baharat yollarının önemini kaybetmesi mali yapıyı bozmuştur. Ayrıca ilmî yapıda da bozulmalar başlamış, devletin şer'i ve hukuki kanunlarını uygulayan hâkimler ve naiplerinin yetersizlikleri ve iltimasın yaygınlaşması bu yapıyı bozmuştur.[6]

---

[4] Mücteba İlgürel, *agm.*, s. 659-660.

[5] Ahmet Kartal, *Doğu'nun Uzun Hikâyesi, Türk Edebiyatında Mesnevi,* Doğu Kütüphanesi Yay, İstanbul, 2013, s. 377.

[6] Bu bilgiler için *bk.* Halil İnalcık, *Devlet-i Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar II*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 2014; İ. H. Uzunçarşılı, *age.*, s. 114-126; Mehmet Öz, *II. Viyana Seferi'ne Kadar XVII. Yüzyıl*, Türkler, C IX, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, s. 711-726.

XVII. yüzyılın gerek dış gerekse iç dinamiklerin bir arada etkilediği bir değişme dönemi olduğu, bu dönemlerdeki meydan okumaların birkaç kez Osmanlıları büyük buhranlarla karşı karşıya bıraktığı, ancak kriz dönemlerinin bu yüzyıl tarihinin somut problemler etrafında incelenmesi gerektiği ve böyle bir yaklaşımla yapılan incelemelerin ise hiç de sürekli bir çözülme-gerileme imajıyla bağdaşmadığı söylenmelidir.[7]Anadolu'da yaşanan türlü karışıklıklar, Celali İsyanları, emniyetsizlik, iç ve dış tehditler, ekonomik zararlar *vb.* büyük huzursuzluklara sebep olmuştur.

XVII. yüzyılda Osmanlı edebî hayatı, siyasi ve sosyal yaşamdaki çalkantı ve zorlukların yanında verimli bir çağ yaşamaktadır. Hem tarz hem de muhteva bakımından başarılı bir dönemdir. Sağlam bir zemin üzerine oturmuş olan bu dönem edebiyatının özgünlüğe ulaşan bir özelliği bulunmaktaydı. Geçen yüzyılın kuvvetli sanatçılarından esinlenerek yola çıkan bu dönem şairleri kendilerini yetiştirmişlerdir. Bu yüzyılın sanatçıları, Necati (*öl.*1509), Bâkî, Fuzûlî başta olmak üzere önceki yüzyıldan başlayarak İran Edebiyatı ile eşdeğer eserler ortaya koyduklarını, kaside ve gazelde İranlı sanatçıları aştıklarını, mesnevide ise yeni bir yolda yürümeye başladıklarını söylemekle birlikte, İran edebiyatı ile ilişkilerini de büsbütün kesmiş değillerdir.[8] Yenilik arayışı içinde olan bu dönemde Sebk-i Hindî ve hikemi üslup ile eserler verilmiştir. Klasik Türk şiiri; teknik, ahenk ve zariflik bakımından, XVII. asırda biraz daha oturmuş ve güzelleşmiştir. *Asrın divan şiiri, asırlardan beri örnek edindiği İran şiirinden asla geri sayılmayacak bir olgunluk çağına varmış ve çağdaş İran Edebiyatını geride bırakmıştır.*[9]

II. XVI. VE XVII. YÜZYILDA YAZILAN DİNÎ-TASAVVUFİ-AHLAKİ MESNEVİLER

Mesnevi, edebiyat terimi olarak ilk defa İran edebiyatında kullanılmış olmakla birlikte, bu nazım şeklinin ilk örnekleri Arap edebiyatında görülmektedir.[10] *Arap edebiyatında mesnevi şekliyle edebî bir gaye ve mevzudan çok talimi gaye ve*

[7]Mehmet Öz, *Kanun-ı Kadimin Peşinde. Osmanlı'da çözülme ve gelenekçi Yorumcuları*, Dergâh Yay., İstanbul, 2013, s. 201.
[8] Mine Mengi, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yay., Ankara, 2000, s. 179.
[9] Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı*, C II, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 2001, s. 651.
[10] İsmail Ünver, "Mesnevî", *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı (Divan Şiiri)*, Ankara, 1986, s. 430.

mevzularda eserler yazılmıştır.[11] Her beytinin mısraları kendi aralarında kafiyeli, aruz bahirlerinin kısa şekillerinden biri ile yazılmış bir nazım şekli[12] olması nedeniyle mesnevi, hacimli konuları işlemeye elverişlidir ve bu yüzden de tercih edilmiştir.

Hemen her konunun işlendiği mesnevi geleneği içinde, sadece estetik duyguları tatmin etmek değil, okuyucu ve dinleyicileri de bilgilendirmek amacıyla mesneviler yazılmıştır. İslam akaidinin kapsamı içinde yer alan didaktik konuların işlendiği mesnevilerin yanı sıra, İslam uygarlığı çevresinde oluşturulan birikimin de mesnevi nazım şekliyle ele alındığı bilinmektedir.[13]

Mesneviler işlenen konulara göre sınıflandırılmıştır. "Mesnevi Nazım Şekline Genel Bir Bakış ve Türk Edebiyatında Mesnevi Araştırmalarıyla İlgili Bir Kaynakça Denemesi" makalesinde Kutlar, mesnevileri tasniflerine göre kısaca belirtmiştir. Çelebioğlu mesnevileri, yazılış şekillerine ve dil ve üslup özelliklerine göre ikiye; İz ve Kut destani, lirik ve öğretici olmak üzere üçe; Tolasa ise dinî-tasavvufi-ahlaki, aşk konulu, tarihî ve menkıbevi, sergüzeştname ve hasbıhâller, şehrengizler, mizahi, ilmî olmak üzere yediye ayırır.[14]

Ünver, yapılan tasniflerin, aynı konuda yazılmış eserleri tanımanın yanı sıra bu tasnif işinin ana bölümlerinin planları arasında bağlantı kurmak yönünden de yararlı olacağını söyler. Daha sonra mesnevileri yazılış amaçlarına göre dört gruba ayırır:

1. Okuyucuya bilgi vermek, onu eğitmek amacı güden mesneviler

2. Okuyucunun kahramanlık duygusuna hitap eden, konusunu menkıbelerden ya da tarihten alan mesneviler

3. Sanat yönü ön planda olan, okuyucunun edebî zevkine hitap eden, ana çizgisi aşk ve macera olan mesneviler

4. Şairlerin gördükleri, yaşadıkları olayları anlatan, toplum hayatından kesitler veren; kişileri, meslekleri, düğünleri, belli yöreleri tasvir eden mesneviler.[15]

---

[11] Âmil Çelebioğlu, *Türk Edebiyatı'nda Mesnevî (XV. yy.'a kadar*), Kitabevi Yay., İstanbul, 1999, s. 22.
[12] Ahmet Ateş, "Mesnevi". *İslam Ansiklopedisi,* Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul, 1979, s.132.
[13] Muhsin Macit, "Mesneviler"**,** *Türk Edebiyatı Tarihi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., C II, İstanbul 2006, s. 55-72.
[14] Fatma Sabiha Kutlar, Mesnevi Nazım Şekline Genel bir Bakış ve Türk Edebiyatında Mesnevi Araştırmalarıyla İlgili Bir Kaynakça Denemesi. *Türkbilig Türkoloji Araştırmaları,* 2000 (S.1), s. 104.
[15] Ünver, *agm.*, s. 438-447.

Agâh Sırrı Levend de mesnevileri konularının menşeine, türüne göre ve mesnevilerin yapıları ve kahramanların durumundan hareketle üç ana başlık altında incelemektedir.[16] Cem Dilçin ise Tolasa'nın yapmış olduğu tasnife yakın bir mesnevi sınıflandırması yapar:

1. Aşk konulu mesneviler
2. Dinî ve Tasavvufi mesneviler
3. Ahlaki ve Öğretici mesneviler
4. Savaş ve Kahramanlık konulu mesneviler
5. Bir şehri ve güzellerini anlatan mesneviler
6. Mizahi mesneviler.[17]

Numan Külekçi ise mesnevileri beş ana başlık altında inceler:

1. A. Dinî mesneviler: Allah'ın 99 ismi hakkındaki mesneviler, sure, ayet ve hadis açıklamalarıyla şerhlerini anlatan mesneviler, Hz. Muhammed ve din büyüklerinin hilyelerini içeren mesneviler, Mevlidler, Bi'setnameler, Mi'raciyeler, Hicretnameler.

B. Tasavvufi mesneviler: İslami ve tasavvufi prensiplerden bahsedenler, sembollerle tasavvufi aşkı işleyenler, evliya menkıbeleri, ahlaki ve öğretici mesneviler.

2. Bir konuda bilgi veren mesneviler
3. Çift kahramanlı aşk mesnevileri
4. Gaza ve fetihleri, seferleri konu edinen mesneviler
5. Şehir ve toplum hayatıyla ilgili mesneviler.[18]

Yapılan bu tasniflerden de anlaşıldığı üzere mesnevilerin kesin çizgiler ile birbirinden ayrılmadığı, kaleme alınmış bir mesnevinin bu gruplardan birden fazlasına dâhil edilebileceği gözlemlenmektedir. Ahlaki mesneviler üzerine çalışmaları olan Emine Yeniterzi de durumdaki bu bulanıklığı dile getirmiş ve mesnevilerin arasında en geniş yeri, dinî-tasavvufi-ahlaki mesnevilerin aldığını söylemiştir. Asıl olarak dinî, tasavvufi ve ahlaki türde olmasa da mesnevi şairlerinin İslam dininin ahlaki esaslarını halka öğretme, faydalı olma veya ahirete yarar söz söyleme gibi gayretlerle eserlerinde

[16] Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi 1,* Ankara, 1998, Türk Tarih Kurumu, s. 123-124.
[17] Cem Dilçin, *Türk Şiir Bilgisi,* Ankara, 1997, AKM Yay., s. 178-197.
[18] Numan Külekçi, *XI-XX. Yüzyıllar El Yazması Metinler ve Özetleriyle Mesnevi Edebiyatı Antolojisi*, C I, Aktif Yayınevi, Erzurum, 1999, s. 2-15.

dinî ve ahlaki hususlara, özellikle nasihatlere sıkça yer verdiği tespit edilir.[19] Bu konularda yazılmış eserleri hatta müstakil bir biçimde yazılan mesnevileri tespit etmek oldukça güç bir şeydir. Çünkü konuları, muhtevaları ve yazılışları gibi pek çok ortak noktaya sahiptirler. Agâh Sırrı Levend'in cümleleri bu meseleyi dile getirmektedir. "*Ümmet çağında ahlakı dinî esaslardan, hatta tasavvufi düşüncelerden ayırmak mümkün olmadığına göre, bir eser için dinî, tasavvufi, ahlaki vasıflardan birini kesin olarak vermek kolay değildir. Dinî bir eser aynı zamanda tasavvufi, dinî ve tasavvufi bir eser de aynı zamanda ahlaki olabilir. Bunun içindir ki, ancak kapsadığı esas fikre bakarak, bir esere dinî, tasavvufi ya da ahlaki hükmünü verir ve o çerçeve içine alabiliriz*."[20]

Yapılan açıklama ve tasniflerin çeşitliliğine ve aynı alanda yapılmış çalışmalara da bakıldığı zaman ayrı bir başlık altında bu konunun incelenmesinin tekrar oluşturacağı düşünülmüştür. Bu sebeple çalışma konusu olan *Niyâzü'l-Müznibîn* isimli mesnevinin girdiği tasnif ve ilgili dönemin kısaca anlatılması uygun görülmüştür. Bu mesnevinin müellifi olan Ali Zelîlî XVI. yüzyıl sonu XVII. yüzyıl başı arasına denk gelen dönemde yaşadığı için bu tarihler esas alınmıştır.

XVI. yüzyılda daha çok dinî-tasavvufi-ahlaki konular ile aşk hikâyeleri yazılmıştır. Dinî-ahlaki-tasavvufi tasnifine giren mesnevilerin içeriklerine bakıldığında bu dönemden önce yazılan didaktik tarz devam ettirilmiş ve estetik bir zemine oturtulan yazılar kaleme alınmıştır. *Bu dönemde mesnevi şeklinde yazılmış irili ufaklı yaklaşık 310 eser tespit edilmiştir.*[21] Tespit edilen bu mesnevilerin dinî-ahlaki-tasavvufi konulu olanlarının sayısı 136'tır ve muhteva bakımından çok zengindir. Yazar ve eser isimleri alfabetik sıralama ile şöyledir;[22]

Abdî, *Gülşen-i Râz*; Âbidî, *Ravzatü'l-İslâm*; Aşkî, *Menâzili's-Sâlikîn*; Ârifî, *Ravzatü't-Tevhîd*; Âzerî İbrahim Çelebi, *Nakş-ı Hayâl*; Azmî Efendi, *Pendnâme*; Bâbür Şah, *Mübeyyen, Risâle-i Vâlidiyye Tercümesi;* Bâyezid-ı Rûmî, *Sırr-ı Cânân*;

[19] Emine Yeniterzi, "Anadolu Sahası Türk Edebiyatında Ahlaki Mesneviler", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (Eski Türk Edebiyatı Tarihi II)* C V, S.10. İstanbul, 2007, s. 434.
[20] Agâh Sırrı Levend, "Ümmet Çağında Ahlak Kitaplarımız", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, 1964. s. 91.
[21] Ahmet Kartal, *age.*, s. 379.
[22] Mesnevi yazar ve eser isimleri Âmil Çelebioglu, *Kanûnî Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı*, Millî Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 1994, s. 84-90 ve Ahmet Kartal, *age.*, s. 379-410 kaynaklarından alınmıştır.

Behiştî, *Heşt Behişt*; Bursalı Rahmî, *Gül-i Sad-berg*; Cinânî, *Riyâzu'l-Cinân*; Âlî, *Tuhfetü'l-Uşşâk, Cilâü'l-kulûb*; Edirneli Nazmî, *Pend-i Attâr Tercümesi*; Edhemî, *İhyâ-yı Dil;* Emîrî, *Gülşenü'r-Râz, Sohbet-nâme*; Emre, *Tercüme-i Pend-i Attâr*; Fevrî Ahmed Çelebi, *Ahlâk-ı Süleymâniye*; Fütûhî Hüseyin Çelebi, *Tuhfetü'l-Mecâlis;* Gelibolulu Âlî, *Riyâzu's-Sâlikîn*; Gubârî, *Şebistân-ı Hayâl, Menâsikü'l-Hacc*; Güvâhî, *Pend-nâme*; Hakanî, *Tercüme-i Hadîs-i Erba'în, Hilye-i Sa'âdet*; Hatâ'î, *Deh-nâme*; Hazinî, *Şerh-i Hadis-i Erba'in;* Hilâlî, *Hümâyûn-nâme*; Huzûrî, *Esrâr-nâme*; İbrâhîm-i Gülşenî, *Râz-nâme, Pend-nâme, Sîmurg-nâme ve Kıdem-nâme*; İbni İsâ-yı Saruhanî, *Şerhu'l-Esmâ'ü'l-Hüsnâ*; Kastamonulu Latîfî, *Subhatü'l-Uşşâk*; Kemâl Paşazâde, *Şurûtü's-Salât Tercümesi*; Lâmi'î Çelebi, *Şerh-i Sâfî*; Merdümî; *Tuhfetü'l-İslâm*; Misâlî, *Feyz-nâme-i İlâhî;* Muhyî-i Gülşenî, *Gül-i Sad-berg;* Münirî, *Siyer-i Nebi;* Nidâ'î, *Genc-i Esrâr-ı Ma'nî;* Niyâzî, *Gazavâtü'n-Nebî;* Şemseddîn-i Sivasî, *Pend-nâme, Sîmurg-nâme ve Kıdem-nâme*; Pir Mehmedoğlu Azmî Efendi, *Vasiyet-nâme*; Pir Muhyiddin Muhammed, *Ervâh-nâme*; Sabâyî, *Sırât-ı Müstakîm;* Saruhânî, *Câmiu'l-Esrâr li-Ehlu'llâhi'l-Mukarrebi ve'l-Ebsâr*; Münîrî, *Gülşen-i Ebrâr ve Ma'den-i Esrâr*; Sirozlu Hüseynî, *Câmi'u'l-envâr alâ-Tefsîri'l-ihlâs, Câmi'u'n-nesâyih, Dürr-i Meknûn*; Şâhidî, *Gülşen-i Vahdet, Gülşen-i Tevhîd, Gülşen-i Esrâr, Işk-nâme*; Şemseddîn-i Sivasî, *Süleymâniyye, Gülşenâbâd, İbret-nümâ*; Şemsî *Deh-murg*, Şemsî Ahmed Paşa, *İtikad-nâme, Şurûtü's-salât*; Şeybânî Han, *Bahrü'l-Hüdâ*; Taşlıcalı Yahya, *Gülşen-i Envâr, Gencîne-i Râz, Sohbetü'l-Esmâr ve Kitâb-ı Usûl;* Ubeydullah Han, *Gayret-nâme, Sabr-nâme, Şevk-nâme*; Üsküplü Atâ, *Tuhfetü'l-Uşşâk;* Zaîfî, *Gazavâtü'n-Nebî, Kitâb-ı Nigâristân ve Hadîka-i Sebzistân, Kitâb-ı Bostân-ı Nesâyih, Bâg-ı Behişt, Gülşen-i Sîmurg.*

Mevlidler: Emîrî, Hevâyî, Visâlî, Ali Çelebi, Şâhidî, Murâdî, Edirneli Abdülkerim Efendi, Keşfî, Muhibbî, Zâtî; Ayrıca ismi bilinmeyen manzumeler; Bursalı Derviş Subhi, Derzi-zâde Ulvî, Münirî, Gelibolulu Âlî, Arşî, Merdümî, Ankaralı Yûsuf, Abdî'nin eserleridir.

XVII. yüzyıl mesnevi edebiyatında daha çok okuyucuya bilgi vermek ve onu eğitmek için dinî, ahlaki ve tasavvufi mesneviler yazılmıştır.[23] Toplumsal sıkıntıların da fazla yaşandığı bir dönem olması hasebiyle bu tür konulara ağırlık verildiği söylenebilir.

[23] Ahmet Atilla Şentürk, *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi,* Dergâh Yay., İstanbul, 2005, s. 393.

Sosyal konular ile birlikte bu dönemde dikkat çeken diğer bir husus da mahalli unsurların eserlerde işlenmesidir. Dönemin birçok mesnevisinde gerçek konuların ve sosyal çevrenin esas alınması, sanatçının dönemin siyasi, sosyal ve kültürel konuları hakkında değerlendirmelerde bulunması, bir önceki asrın alegorik mesnevilerinden farklı bir anlayışın gelişmesine zemin hazırlamıştır.[24] Bu dönemde yazılmış ve tespit edilebilen mesnevi sayısı yaklaşık olarak 150'dir ve bunların 60 tanesi dinî-ahlaki-tasavvufi içerikli eserlerdir. Bunların yazar ve eser isimleri alfabetik olarak şöyle sıralanabilir:[25]

Abîrî, *Medh-i Resulullâh*; Adlî Hasan Efendi, *Tergîbât*; Ahmedî, *Vahdet-nâme*; Aziz Mahmûd Hudâyî, *Necâtü'l-garîk fi'l-cem'i ve't-tefrîk*; Bahtî, *Vasiyyet-nâme*; Cevrî, *Hilye-i Çihâryâr-ı Güzîn, Aynü'l-füyûz*; Cinânî, *Riyâzü'l-Cinân*; Cismî, *Mevlid-i Cismî*; Edirneli Güftî, *Düvâzdeh İmam (Hilye-i Aşere-i Mübeşşere)*; Fasîh Ahmed Dede, *Behişt-âbâd*; Fedâyî Dede, *Mantık-ı Esrâr*; Feyzî, *Şem' ü Pervâne*; Hilmî, *Bahrü'l-Kemâl*; Himmet-zâde Abdî, *Gencîne-i İ'câz*; İshâk-ı Tokadî, *Nazmu'l-Le'âlî*; Karaçelebi-zâde Abdülaziz Efendi, *Gülşen-i Niyâz*; Kastamonulu Ömer Fuâdî, *Bülbüliyye*; Kelâmî-i Rûmî, *Seher-nâme, Risâle-i Gazâle, Risâle-i Nîliyye, Risâle-i Hacc-ı Şerîf*; Konyalı Nâlî, *Miftâh-ı Heft-kân*; Konyalı Yûsuf Dede, *Ravzatü'n-Nûr*; Lâmekânî Hüseyin, *Esrâr-nâme (İnsân-ı Kâmil)*; Livâyî, *Bahrü'l-İrfân*; Muhyiddin Kâdirî, *Nasîhat-nâme*; Muslihiddin Vahyî-i Şa'bânî, *Mi'râcü'l-Beyân*; Nâbî, *Hayriyye, Hayrâbâd*; Nâlî, *Tuhfetü'l-Emsâl, Menâsik-i Hac*; Nesîmî Mehmed Efendi, *Gülistân-ı Şemâ'il*; Neşâtî, *Hilye-i Enbiyâ*; Oğlanlar Şeyhi İbrahim, *Müfîd ü Muhtasar*; Okçu-zâde Şâh Mehmed Efendi, *Kırk Âyet Tercümesi*; Osman Fazlî, *Câmi'-i Kasas;* Ömer Fu'âdî, *Risâle-i Hâbiyye*; Rızâî, *Nazmu'l-Ulûm*; Seyyid Dede Mehmed Efendi, *Nüsha-i Kübrâ fî-vilâdeti Hayri'l-verâ*; Sîmkeş-zâde Feyzî, *Mi'râc-nâme-i Resûl-i Ekrem, Cevâbnâme-i Mevlânâ-yı Mukaddis, Gamze vü Dil*; Şâhî, *Ahsenü'l-Hadîs*; Şânî Mehmed Efendi, *Gülşen-i Efkâr*; Şeyhoğlu Alî, *Riyazü'l-Gufrân*; Şu'ûrî Hasan Çelebi, *Pend-nâme.*

[24] Ali Fuat Bilkan, "*Mesneviler*", Türk Edebiyatı Tarihi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., C II, Ankara, 2006, s. 291.
[25] Ahmet Kartal, *age.*, s. 443-454.

III. ŞAİRİN YAŞADIĞI MUHİT OLARAK MANAVGAT[26]

Manavgat, Antalya iline bağlı ilçelerinden biridir. Osmanlı belgelerinde de ilk yıllardan itibaren "Manavgat" şeklinde geçmekte olup Alaiye Sancağı'nın bazen nahiyesi bazen de kazası olarak anılmıştır. İlk çağdan itibaren Manavgat ve çevresinin rağbet gördüğü ve önemli yerleşme alanlarından biri olduğu bilinmektedir. Hititler, Yunanlılar, Lidyalılar, Persler, Romalılar, Makedonlar ve Bizans'ın hâkimiyetine giren bölge, 1207 yılında Anadolu Selçuklu Sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından fethedilmiştir. Bu fetihten sonra kısa bir süreliğine Lusignian hâkimiyetine giren bölge 1214 yılında I. İzzeddin Keykavus tarafından tekrar alınıp kesin olarak Selçuklu topraklarına katılmıştır.

Kösedağ Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan Beylikler Dönemi'nde değişik beyliklerin hâkimiyeti altına girmiştir. Yıldırım Bayezid Anadolu Türk siyasi birliğini sağlama mücadeleleri devam ederken 1391 yılında Antalya üzerine yürüyerek burayı almıştır. Bu tarihlerde Manavgat ve çevresi de Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

1402 yılındaki Ankara Savaşı'ndan sonra Anadolu'daki Türk siyasi birliği bozulmuş ve Osmanlı hâkimiyeti bu bölgede sekteye uğramıştır. Bölgenin yeniden Osmanlı idaresine geçişi Sultan II. Murad zamanında olacaktır. Daha sonra 1471 yılında Osmanlıların Alanya'yı fethi ile Manavgattaki huzur ve istikrar daha da belirginleşmiştir.

Birçok köyü bulunan Manavgat'ın 1555 yılındaki toplam nüfusu 43.000 olarak tespit edilmiştir. Manavgat ve çevresi XVII. yüzyılda Antalya ve Alanya'dan sonra Osmanlı Devleti'nin bu bölgedeki önemli yerlerinden biridir. Manavgat'a gelen ve bölge ile ilgili bilgi veren gezginlerden biri de Evliya Çelebi'dir. Manavgat'ın XVII. yüzyılı ile ilgili verdiği bilgiler dikkate değerdir. Evliya Çelebi bu bölgenin Alaiye Sancağı'na bağlı bir subaşılık olduğunu ve 40 köyünün bulunduğunu söylemiştir. Ayrıca buranın paşa hassı olduğu 70-80 sarı toprak örtülü eve sahip bulunduğunu ifade etmiştir. Bölgede bir cami, bir hamam, bir han, yedi dükkân bulunduğundan ve haftada

[26] Bu bölüm yazılırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Behset Karaca, "Manavgat", *Dünden Bugüne Antalya* C I, Antalya Valiliği, Antalya, 2010; Behset Karaca, *XV ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası*, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2009; İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi I*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1982; Besim Darkot, "Alaiye (Alanya)", *İslam Ansiklopedisi*, C I, İstanbul, 1940, s. 286-289; Evliya Çelebi b. Derviş Mehemmed Zıllî, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi C IX*, (hzl. Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Robert Dankoff), Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2011, s. 148.

bir gün büyük bir pazar kurulduğundan bahsetmiştir. Ayrıca Evliya Çelebi; Manavgat'ın dağlık ve ormanlarla kaplı, "Manavgat kavminin kaplanlardan melun olduğunu" söyleyerek bu bölgenin doğal şartlarını ve korkutucu yanlarını ortaya koymuştur. XVII. yüzyılda nüfus, ticari ve ekonomik potansiyel olarak tabiat şartlarının zorluğu ve bölgedeki asayiş ile huzur konusunda XV. ve XVI. yüzyıllardaki konumundan fazla bir değişikliğe uğramamıştır. Fakat bu yüzyılda, Alanya ve Antalya ile olan ticari ve ekonomik faaliyetler açısından da gerileme görülmüştür.

Alaiye ve bu sancağın kazası olan Manavgat'ta XVI. yüzyılın ikinci yarısından sonra suhte ayaklanmaları baş göstermiştir. Bölgenin, tabiat şartları gereği dağlık olması hasebiyle suhtelerin ayaklanmasında, saklanmasında ve yapılanmasında bu özellik rol oynamıştır. Bunun sonucunda bölgenin huzur ve asayişinin sağlanması zor olmuştur. Anadolu'da 1596 yazından itibaren başlayan Celalî İsyanlar'ı hızla yayılmıştır. Bu isyanlar Manavgat ve çevresini de etkilemiş ve bölgeye zarar vermiştir. Çalışmaya konu olan bu eserin yazarının da Celalî İsyanları'ndan yakındığını anlatan beyitleri bulunmaktadır.

Eserde Manavgat ilçesi ile buraya bağlı bir köy olarak gösterilen Ormana adı geçmektedir. Müellif bu köyün adını yaşadığı yer olarak zikretmiştir. Bu köy hakkında da Kemal Özkaynak kitabında şu cümleleri nakletmiştir:[27]

"*İbradı-Unulla arasında, tarihî Erimna arazisi içinde büyük bir köydür. Bir vakitler Ormana da İbradı gibi Manavgat mülhakatından sayılıyordu. Akseki, kaza olduktan sonra Ormana da –Kirliye kadar olan köylerle beraber- İbradı nahiyesine bağlandı. Defter-i Hakanî kayıtlarındaki mahsulâtı, fındık, hububat ve meyvedir. Ormana'da yukarı mahallede evkafın 2421 numarasında kayıtlı bir mescit vardır. En eski camii inşa ettiren zat, El-hac Hüseyin'dir. Ali Zelîlî ismindeki Allah âşıkı şair burada yetişmiştir. Ve merhumun türbesi de Ormana'dadır."*

[27] Kemal Özkaynak, *Akseki Kazası*, Akgün Matbaası, Ankara, 1954, s. 102-103.

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1.1. ZELÎLÎ MAHLASLI DİĞER ŞAİRLER

Kelime manası olarak "sığınılacak yer" anlamına gelen ve bir edebiyat terimi olan mahlas, şairlerin şiirlerinde kullandıkları takma adlardır. "Mahlas, şairin şiirdeki adıdır; şair, şiirin genellikle sonunda olmak üzere, uygun bir yerinde mahlasını kullanır. Böylece şiirini kendi adına tescil eder, onun diğer şairlerin şiirleriyle karışmasını önler. Bu bir nevi imza, temellük kaydı niteliğindedir.".[28] Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere şairlerin aldıkları mahlaslar, kişiliklerinin kimlikleridir.

Mahlaslar seçilirken belli bir hikâyeyi ya da yaşanmışlığı da beraberinde getirmektedir. Örnek olarak şiirleri itibarıyla Tekke edebiyatına mensup sayılabilecek Hacı Muharrem Hilmî Efendi (*öl.* 1964), Abdülkadir-i Geylânî (*öl.*1166)'nin Bağdattaki türbesini ziyaret edemediği için büyük üzüntü içinde dolaşırken birisinin eline bir zarf içinde yazı vermesi ve yazıda da "Muharrem sırr-ı Hudâdır.." yazılı olması sonucu o andan itibaren "Sırrî" mahlasını alması verilebilir.[29] Bir diğer örnek de divan şairi Fânî (*öl.*1800)'nin mahlasını alma şeklidir. Latifî (*öl.*1582)'nin tezkiresindeki Fânî maddesinde şunlar yazılıdır: "*Zamân-ı şebâbeti şeybete mütebeddil oldukda tenden tâb u tüvân gidüp pîr-i fâni olıcak zamân-ı sinne i'tibâr idüp Fânî mahlas didiler*".[30] Bu durumda Zelîlî mahlası için de şairin kul olarak düşkünlüğü, Allah karşısındaki zelilliği dolayısıyla günahkâr bir insan olduğu için bu mahlası kullandığı düşünülmektedir. Mahlas kullanımının divan edebiyatı ile sona ermiş olduğu söylenebilir. Fakat âşık edebiyatında bu kullanımın hâlâ devam ettiği görülmektedir.

1.1.1. Yusuf bin Mustafa-yı Bergamavî (Zelîlî)

"Divan şairi. Bergama'da doğdu. Asıl adı Yusuf'tur. Mustafa Efendi'nin oğludur. Fıkıh âlimlerinden olup manzum söyleme kabiliyeti olan bir kişidir. Eserleri: Fıkıh

[28] Cemal Kurnaz-Halil Çeltik, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, H Yay., Ankara, 2010, s. 3.
[29] Ali Yıldırım, *Divan Edebiyatında Mahlas ve Mahlas-nâmeler*, Akçağ Yay., Ankara, 2006, s. 16.
[30] Rıdvan Canım, *Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, AKM Başkanlığı, Ankara, 2000, s. 416.

ilminin ibadet kısmına ait *Mühimmât* ve manzum *Niyâzü'l-Müznibîn* isminde iki eseri vardır".[31] Bu cümleler ile tanımlanan Bergamalı Zelîlî, Ali Zelîlî ile en çok karıştırılan şairdir. XVII. yüzyıl başlarında yaşadığı tahmin edilmekte olup Ali Zelîlî Efendi ile çağdaş olduğu düşünülmektedir. Eserleri kısmında anılan *Niyâzü'l-Müznibîn*; çalışmamıza konu olan Ali Zelîlî'ye aittir. Şair eserinde ismini, köyünü, eserinin ismini zikrettiği için adının Yusuf değil Ali olduğu söylenebilmektedir. Bergamalı Zelîlî'ye ait olan Mühimmât isimli eser tarafımızca incelenmiş ve içeriğinde İslam dini ibadetlerinin nasıl yapılması gerektiği ile ilgili bilgilerin olduğu görülmüştür. *Niyâzü'l-Müznibîn*'in de dinî-ahlaki bir eser olması ve Ali Zelîlî için kaynaklarda herhangi bir bilginin ve başka bir eserin bulunmaması bu eserin Bergamalı Yusuf'a ait olarak gösterilmesine sebep olmuştur denilebilir. Böylece aynı kişi olarak gösterilen ve sadece mahlasları benzeyen bu iki şairin ayrı iki kişi olduğu yapılan araştırma sonucu ortaya çıkmıştır.

1.1.2. Muhemmed Sıdık Zelîlî (1676-1755)

Uygur romantik-realist şiirine yeni bir boyut kazandıran özgün bir şairdir. Gazelhanlıkta önemli bir yeri vardır. Kendinden önceki şairlerin geleneğini devam ettirmiş ve Ali Şir Nevaî'yi üstadı olarak kabul etmiştir. Şairin hayatı hakkındaki bilgilere eserlerinden ulaşılmaktadır. Muhemmed Sıdık Zelîlî Yarkent'te bulunan "Hanlık Medresesi'nde" tahsil görmüş, Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Muhemmed Sıdık Zelîlî'nin yaşadığı dönem Yarkent Hanlığı'nın son dönemidir. Bu dönemde halkın zulme karşı mücadelesi ve aydınların bu mücadeledeki öncülüğü edebî eserlere yansımıştır. Şair Hoten'de vefat etmiştir. Muhemmed Sıdık Zelîlî'nin *Sefername, Tezkire-i Çilten, Sakiname, Tezkire-i Hoca Muhammed Şerif Büzrükvar* adlı eserleri, *Divan-ı Külliyat-ı Zelîlî* ve *Divan-ı Zelîlî* adlı bir divanı ve bir divançesi bulunmaktadır. Bu iki divan *Divan-ı Zelîlî* adı ile birleştirilip basılmıştır.[32]

1.1.3. Gurbandurdı Zelîlî (1800-1853)

Türkmenistan şairi. Gürgen'e bağlı Karrı Kala'da doğdu. Annesi ünlü Türkmen şairi Mahtumgulu'nun kızkardeşinin kızıdır. Köy okulunda öğrenim gördükten sonra

[31] Müjgân Cunbur-Hüseyin Ağca, *age.*, s. 718.
[32] Filiz Kılıç, "Muhemmed Sıdık Zelîlî ve Sakinamesi". *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, S. 3, 2014, s. 2-3.

Şair Gazidresesi'nde okudu. Çiftçilik, gümüş ustalığı gibi işlerde çalıştı. Musiki ile de ilgilendi. Hive Hanı Muhammed Rahim Han, Karrı Kala'da yaşayan Türkmenleri 1819'da Hive'ye götürdüğü zaman Gurbandurdı Zelîlî'de onlarla gitti. Orada yedi yıl sürgün hayatı yaşadı ve 1826 yılında Muhammed Rahim Han'ın ölümü üzerine kaçarak Ürgenç'te bir medreseye sığındı. Daha sonra Berdehen'e gitti ve en sonunda Karrı Kala'ya dönebildi. Şiirlerinde vatanseverlik, aşk ve tabiat konularını işleyerek haklı bir üne kavuştu. Gurbandurdı Zelîlî, *Molla Tennamin* adlı bir eser yazmış, fakat bu eser kaybolmuştur. Gurbandurdı, Türkiye'de Yusuf Azmun'un bir makalesi ile tanıtıldı, şiirlerinden örnekler sunuldu.[33]

1.1.4. Bayburtlu Âşık Zelîlî (1925-1982)

Bayburt'ta doğdu. Asıl adı Mehmet Çağlayan'dır. Küçük yaşlarda şiire ve âşık edebiyatına ilgi duymaya başladı. Zamanla Bayburtlu âşıkların eserlerini öğrenerek kendini geliştirdi. Yörede Hoca Efendi olarak da anılan Âşık Zelîlî uzun yıllar Bayburt Belediyesi bünyesinde çalıştıktan sonra emekli oldu. Bayburt'ta vefat etmiştir.[34]

1.1.5. Penekli Zelîlî

İsmine sadece bir yerde rastladığımız ve hayatı hakkında hiçbir bilgiye ulaşamadığımız bu şairin adı, Kars, Ardahan, Iğdır yöresi Derleme Çalışmaları ve Halk Oyunları hakkında bir değerlendirme ve tanıtım yazısında geçmiştir. "*Ozanlar da yöresel adlar almakla kendilerini ifade etmişler. Narmanlı Sümmani, Bursalı Halil, Çıldırlı Şenlik, adlarını sayarken daha iç detaya inildiği zaman köy adlarını kendisine mahlas olarak alanlar da vardır. Heveli Babuş, Penekli Zelîlî, Bardızlı İhsani.. diyebiliriz.*[35]

---

[33] Müjgân Cunbur-Hüseyin Ağca. "Zelîlî", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. AKM Başkanlığı Yay., C VIII, Ankara, 2007, s. 718.
[34] ozanlar.biz/zelili.html. (Erişim Tarihi: 03.10.2016).
[35] http://arsiv.kuzeyanadolugazetesi.com/ Sarı Gelin Hikâyesi. (Erişim Tarihi: 03.10.2016),

1.2. ALİ ZELÎLÎ

1.2.1. Hayatı

Bir biyografi yazılacak ise burada en önemli görev hâl tercümesini yapacak kişiye düşmektedir. *Biyografi* isimli kitabında Mahmut Çetin, *tercüme yapmak, bir çabadan, bir gayretten önce, bilmeyi, vakıf olmayı, nüfuz etmeyi gerektirir*, demiştir.[36] Hayatı yazılacak olan kişinin günümüzde canlı bir tanığı kalmamış ise yapılacak tek şey, bilgilere ve belgelere dayalı varsayımlar ile hareket etmektir.

Ali Zelîlî'nin *Niyâzü'l-Müznibîn* isimli eseri üzerine günümüze kadar çeşitli çalışmalar yapılmıştır.[37] Vasfi Mahir Kocatürk'ün *Türk Edebiyatı Tarihi* ve İhsan Işık'ın[38] haricindeki kaynaklar, asıl adı Ali olan Zelîlî mahlaslı bir şairden bahsetmemektedirler. Bursalı Mehmet Tahir'in *Osmanlı Müellifleri* isimli eserde verilen bilgiler şu şekildedir:[39] "*Fukahadan tabi'at-ı şi'riyyeye mâlik bir zât olup Bergamalıdır. (990 H.) tarihinde ilm-i fıkhın ibâdât kısmına ait (Mühimmat) isminde mühim bir telif etmiştir. (Zelîlî) mahlaslı eş'ârı da vardır. Âsâr-ı sâiresi de olduğu anlaşılıyor*." Bu tanımlama Yusuf Zelîlî-yi Bergamavî isimli şaire aittir. Bir proje olarak başlatılan *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü* adlı çalışmada da Zelîlî maddesini iki kişinin yazdığı gözlenmiş ve yine bu maddelerden birinde Manavgatlı Zelîlî yerine Bergamalı Zelîlî'nin bilgileri verilmiştir.[40]

---

[36] Mahmut Çetin, *Biyografi*, Biyografi net Yay., İstanbul, 2012, s. 55.

[37] Vasfi Mahir Kocatürk, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Edebiyat Yay., Ankara, 1970, s. 474; Müjgân Cunbur, "Zelîlî'nin Niyâzü'l-Müznibîn'i". *II. Millî Türkoloji Kongresi*, İstanbul, 1979; Cemal Kurnaz. "Ali Zelîlî ve Niyâzü'l-Müznibîn'i", (Basılmamış Mezuniyet Tezi). *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü*, Ankara, 1979; (Komisyon olarak) İ. Vecdi Dörtkol, İsmail Hakkı Koç, Metin Arslan, Şerafettin Genç, S. Ekrem Urgancı, Yakup Akıncıoğlu, İsa Uysal ve Yusuf Dursun, Niyazü'l-Müznibîn'in transkribesi, Basılmamış Mezuniyet tezleri, Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, 1981, (İlahiyat Fak. Ktb. No. 21403, 21404, 21405, 21406, 21407, 21408, 21409, 21410); Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, "Toroslarda Bir Mutasavvıf Şair: Ali Zelîlî". *Doğu Akdeniz Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Magusa, 1998, s, 147-162; Necati Elgin, "Zelîlî'nin Tanınmayan Bir Eseri: Niyaz al Müznibin", *Anıt Dergisi*, Konya, S.3, 1960, s. 2-6.

[38] İhsan Işık, "Zelîlî", *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Elvan Yay., C X, Ankara, 2006, s. 4003.

[39] Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri I-III ve Ahmed Remzi Akyürek Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifîn Fihristi*, (Haz.: Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz), Bizim Büro Basımevi, C I, Ankara, 2009, s. 473; Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-ârifîn, Esmâü'l-müellifîn ve âsârü'l-musannifin*, Maarif Basımevi, C II, İstanbul, 1955, s. 565.

[40] Beyhan Kesik, "*Zelîlî*"http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com, (Erişim Tarihi: 30.09.2016).
Emine Çakır, "*Zelîlî*" http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com, (Erişim Tarihi: 30.09.2016).

Zelîlî'nin doğum tarihi, doğum yeri gibi bilgiler hakkında kaynak eserlerde herhangi bir bilginin bulunmaması eserinin kıymetini artırmaktadır. Çünkü hayatı ve sanatçı kimliğinin belirlenmesi yazdığı eser doğrultusunda olacaktır. Şairin asıl adı Ali, mahlası Zelîlî'dir. XVI. yüzyıl sonu XVII. yüzyıl başında yaşamıştır. Mesnevisinde yer alan beyitler bunu göstermektedir:

Pādişāh-ı müʾminīn bula murād
Raḥmetüñĕ yitişe Sulṭān Murād (283)[41]

İsmi Murād Ḫāndurur ibni Selīm
Vir murādın bunda anda yā ʿAlīm (290)

Bu mısralarda geçen Murad Han; II. Selim'in oğlu III. Murad'dır. Mesnevinin baş taraflarında yer alan bu beyitler, eserin III. Murad zamanında yazılmaya başlandığını göstermektedir. Kitabın bitiş zamanı da eserde şu beyitlerle belirtilmiştir:

Kitābuñ evvelinde ben
Duʿā ḳıldum Murād Ḫān'a
Zīrā anuñ zamānında
İbtidā eyledüm cāna (118/2)

Arada ẓorbalar geçdi
Ruḫṣat elimüzden ḳaçdı
Taḫta Sulṭān ʿOṣmān geçdi
Kitāb irişdi pāyāna (118/3)

Bu mısralardan da anlaşılacağı üzere kitap, Sultan III. Murad devrinde yazılmaya başlanmış, II. Osman (*öl.*1622) zamanında da bitirilmiştir. Bu zaman aralığında tahta geçen padişahlar ise; III. Mehmed (1595-1603), I. Ahmed (1603-1617) ve I. Mustafa (1617-1618)'dır. Şair, arada geçen padişahlardan sadece I. Mustafa'dan hürmetle bahsetmektedir. "Arada zorbalar geçti" ifadesi ile de o zamana denk gelen Celalî İsyanları kastedilmiş olmalıdır. "Ruhsat elimizden kaçtı" yoruma açık bir mısradır. Ruhsat olarak bahsettiği üst düzeyden aldığı izin, icazetname, berat ya da derslerine devam etmek üzere verilen bir hankâh olabilir.

[41] Parantez içinde yazılan numaralar tenkitli metin kısmından alınan beyitlerin numaralarını göstermektedir. Arada / işareti olan numaraların birincisi ilahi ikincisi de dörtlüğün numarasına tekabül etmektedir.

Eserin bitiriliş tarihi olarak farklı nüshalarda farklı beyitler bulunmaktadır. *Niyâzü'l-Müznibîn* üzerine şimdiye kadar yapılan çalışmalardan bazılarının çalışmamızdaki tenkitli metne dâhil edilmeyen nüshalardan yapıldığı görülmektedir. Mezuniyet tezi olarak hazırlanan eserde Cemal Kurnaz, Ormana nüshasından çalışma yapmıştır. Ormana, Taşlıca, Millî Kütüphane 4678 ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi nüshalarında olan fakat diğer on üç nüshada bulunmayan beyitler, Zelîlî'nin I. Mustafa'nın ikinci defa tahta çıkışına da şahit olduğunu göstermektedir. Fakat makaleye[42] göre eserin sonunda yer alan bu beyitlerin, müellif nüshası olmayan nüshaya sonradan mı eklendiği sorusunu aklımıza getirmektedir. Hatime kısmı yazıldıktan sonra eklenmiş olan bu beyitler ya Zelîlî'nin kitabını bitirmesine rağmen yaşanılan önemli olayları kaydetmeyi istemiş olmasından ya da müstensihin veya kitabı elinde bulunduranın eklemesinden kaynaklanmaktadır. Bu eser hakkında bilgi veren ilk isim olan Vasfi Mahir Kocatürk de "müellif kitabına Üçüncü Murad zamanında başlamış, İkinci Osman zamanında bitirmiştir" ifadelerini kullanmıştır. Bu beyitleri metne dâhil ederek yorumlamak gerekirse "yine" kelimesinin Sultan Mustafa'nın ikinci kez tahta çıkışına işaret ettiği söylenebilir:

Umarın ʿāleme bürüye ṣafā
Yine taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā
Yeter çekdik biz bu dünyāda cefā
Yine taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā (120/1)

Doğum tarihi tam olarak bilinmeyen Ali Zelîlî'nin, Manavgat'a irşat için gönderildiğini düşünmekteyiz. Bu varsayım, gerek eserindeki ifadelerden gerekse hakkında anlatılan menkıbelerden çıkarılabilmektedir.

Antalya'da Akseki kazasına bağlı Ormana köyüne yaptığımız ziyarette köy halkının anlattığı bir rivayete göre Ali Zelîlî'nin Ormana'ya Alevi-Sünni görüşlerinin ortaya çıkardığı karmaşa ve gerginliği gidermek için gönderildiğidir. Şair burada kendine bir yer inşa ederek halkı irşat için çalışmıştır. Zelîlî mesnevisinde 4472-5434. beyitleri, Kerbela hadisesine, Hz. Hüseyin ve efradına ayırmıştır. Bu olayda yaşanan felaketleri, acıları büyük bir hassasiyetle anlatmıştır. Anne-baba hakkı, yetim hakkı, namaz, oruç, zekât gibi bir müslümanın vazifelerini ise ayet ve hadisler ile

[42] Kurnaz-Tatçı, *agm.*, s. 151.

destekleyerek dile getirmiştir. Bütün bunlarla beraber bu mısralar da onun bu yöreye görev için gönderildiğini desteklemektedir:

Hem bu ḳarye ehlini ʿafv idesin
Cümlesinüñ cürmini maḥv idesin

Bunlaruñ üstlerine raḥmet ine
Bāṭıl işde olanı Ḥaḳḳ'a döne

Ḳalblerinden ẓulmet-i cehli çıḳar
Raḥmet eyle cümlesi saña baḳar

Üstlerine ese hidāyet yili
Yola gelüp cümlesi diye beli (270-273)

Böyle bir görevi Ali Zelîlî'ye kimin ya da kimlerin verdiğine dair herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Kayıt olarak sayılabilecek tek kaynak anlatılan menkıbelerdir:[43]

Rivayet edildiğine göre Ali Zelîlî Sultan, I. Mustafa ile görüşen ve iyi anlaşan iki dosttur. I. Mustafa üç kardeşi (Ali, Mehmet, Mustafa), memleketi dolaşmaları ve halk ile ilgili maddi-manevi bilgi toplamaları için görevlendirir. Birlikte yola çıkan kardeşler Ormana köyüne gelirler. Ali (Zelîlî) kardeşlerine orada kalacağını söyleyip onlarla devam etmez ve köyde kalır. Diğer iki kardeşin nereye kadar gidip ne yaptıkları bilinmemektedir.[44] Bilinen şey I. Mustafa zamanında şairin bu köye geldiği ve I. Mustafa'nın ikinci kez tahta çıkışını idrak ettiğidir. Zelîlî köy halkını çok benimsemiş ve sevmiştir. Bölgenin ve bölge halkının kalkınması için çalışmak isteyen şair, mektupla (veya bizzat İstanbul'a giderek) Sultan I. Mustafa'yı Ormana'ya davet eder. Sultan "gayet fakir olan Zelîlî kulumuz maiyetimizi ağırlamakta güçlük çeker" düşüncesiyle gelmek istemez. Zelîlî'nin "asâkir ve atlarının yiyeceği hususunda hiçbir müşkilatımız yoktur" deyip davetinde ısrar etmesi üzerine, Padişah bir gün yola çıkar. Diğer taraftan Zelîlî, yemekleri hazırlatmakla meşguldür. Sultan Mustafa yolda bir buçuk saatlik mola verir. Hesapta olmayan bu mola, yemeklerin soğumasına sebep olur. Önce çorbayı getirirler. Sultan Mustafa, "Ya Zelîlî, çorbayı kocatmışsın (soğutmuşsun)" der. Pilavı getirirler, onun için de aynı sözleri söyler. Bunun üzerine Zelîlî, "Şevketlüm, bunun

[43] Kaynak olarak gösterilen bu bilgi, 2015 yılında Ormana köyüne yapılan ziyarette köy halkından derlenmiştir.
[44] Kurnaz-Tatçı'nın makalesi sayfa 151'de farklı tarihte yapılan ama bu rivayetin anlatıldığı kısımda; "üç arkadaşın görevlendirildiği söylenir. Zelîlî Ormana köyünde kalmak isteyince diğer ikisinde biri Tiflis'e, diğeri de Gelibolu'ya gider" şeklinde anlatılır.

müsebbibi sizsiniz; filan mahalde (mola verilen yerin adını söyler) bir buçuk saat dinlenmeseydiniz böyle olmazdı," diye cevap verir. Zelîlî'nin keramet sahibi olduğunu anlayan padişah ayrılık vakti geldiğinde ona; "Köy hakkında dile benden ne dilersen" der. Zelîlî;

-Sağlığınızı sultanım, diye cevap verir. Padişah:

-Bu köyden asker almayalım, diye teklifte bulunur. Zelîlî;

-Cihad farzdır der, kabul etmez. Padişah;

-Vergi almayalım, der. Zelîlî;

-Vergisiz devlet yaşamaz, vergi de farzdır, diye cevap verir. Padişah;

-O hâlde ne dilersin? diye ısrar edince, Zelîlî;

-Sultanım, bizim Ormana'da kadınların mihri pek yüksektir. Evlenme güç oluyor. İndirilmesini niyaz ederim, der. Bunun üzerine kadınların nikâh akdi bedeli 33 dirheme indirilir. Bu miktar hâlâ itibarda olup nikâhta "Allah'ın emri, peygamberin kavli, padişahın fermanı ve Zelîlî Sultan'ın kavl-i mücerredince…" diye zikredilmektedir.[45]

Şair, mesnevisinde adını, mahlasını ve yaşadığı köyü bildirmektedir:

Ger ṣorarsañ sākin olduġum yeri
Ṭut ḳulaġuñ diñleriseñ gel beri

Ol **Manavġad** ḳażasında oluruz
Bilmezüz kim ṣoñra ḳanda ḳaluruz

Ḳaryemüz **Ormana**'dur bellü beyān
İsmi ʿ**Alī** kendü **Ẕelīl**dür diyen

Çünki Mevlā ben bu köyde sākinem
Bunlaruñ içinde ḥūyı çikinem (263-266)

Şair bu köyde tek başına kalmış ve burada vefat etmiştir. Eserden anlaşıldığına göre Zelîlî yetimdir:

Yetīm olduḳ yetīm ḥālin bilelüm
Biz de yetīmlere ḫiẕmet ḳılalum (5565)

[45] Kemal Özkaynak, *Akseki Kazası*, Akgün Matbaası, Ankara 1951, 152; Kurnaz-Tatçı, *agm.*, s. 152.

Vefat tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte, XVII. yüzyılın ilk yarısında öldüğü kuvvetle muhtemeldir. Köyde hâlâ büyük bir saygıyla bahsedilen ve değerleri korunan Zelîlî'nin hiçbir akrabası bulunmamaktadır. Eserinin engin bir İslamî bilgi ve geniş zaman ayırarak ortaya konabilecek türden olması dikkate alınırsa müellifin hem gayretli bir kimse hem de rahat sayılabilecek bir meslek hayatına sahip olduğu ifade edilebilir:

Namāz'ı Tevḥīd'i eyledüm beyān
Ḥaḳ virürse bāḳisin ḳılam ʿayān (977)

Beyitte bahsedilen Tevhid'in, namaz, oruç, zekat gibi özel bir kavram olarak ele alındığı görülmüştür. Bu kavramın metnin içinde ayrıca incelenip açıklamasının yapıldığı yazılmış fakat bu bölüme rastlanılmamıştır. Müellifin bu bölümü yazdığını zannedip unutması eserin bir hamlede bitmediğini, müellifin dikkatini dağıtacak geniş bir zaman diliminin işin içine dâhil olduğunu gösteren karinelerden sayılabilir.

Zelîlî'nin hususi hayatı hakkında da herhangi bir malumat bulunmamaktadır. Evlenip evlenmediği, evladı olup olmadığı bilinmemektedir. Türbesinde ailesinden kimse yoktur, tek başına yatmaktadır.

Mesnevinin sonunda "Pîrim Abdülkadir Geylânî" sözlerinden şairin Kadirî tarikatına mensup olduğu anlaşılmaktadır;

Ol pīrüm Seyyīd Ḳādirī
Raḥmet ide aña Bārī
Uyanlar görmeye nārı
Meded yarlıġa yā Ġaffār (117/14)

Ceddidür Sulṭān Geylānī
Söylememişdür yalanı
Bunlaruñ ḳadrin bileni
Meded yarlıġa yā Ġaffār (117/17)

1.2.2. Edebî Kişiliği

Ali Zelîlî'nin tek eseri, dinî, tasavvufi, ahlaki ve didaktik özelliklere sahip *Niyâzü'l-Müznibîn* isimli nasihatname türündeki mesnevisidir. Eserin geneline bakıldığı zaman müellifin amacının halka dinî-tasavvufi nasihatler ve bilgiler vermek olduğu görülür. Bu bakımdan eserde estetik bir gaye güdüldüğü söylenemez.

Ali Zelîlî ve eseri *Niyâzü'l-Müznibîn* için "XVII. yüzyılda Tekke Şiiri" başlığında ve derli toplu olarak ilk bilgiyi veren Vasfi Mahir Kocatürk, "*basitlik ve zahitlik hâkim olmakla beraber saf ve samimidir. Nazımda hiçbir sanatkârlık yoktur. Nazmı heceye kaçan kusurlu bir aruzdur."* ifadelerini kullanmıştır.[46]

Eserdeki amacın bölge halkına bir şeyler öğretmek olduğu düşünüldüğünde Zelîlî'nin eserini neden manzum olarak yazdığı daha sarih anlaşılabilmektedir. Mensur olan eserlerin akılda kalma olasılığının düşük olması sebebiyle şair eserini manzum olarak kaleme almıştır. Bu şekilde etrafındakilere söylemek istediğini daha kolay iletecektir. Amil Çelebioğlu yazılı edebiyat geleneği içerisinde önceden yazılmış mensur bir eseri nazma çekmeye de (akd ü hall) iyi gözle bakıldığını ve bunların muteber sayıldığını söyler: "Dinî eserlerin manzum olarak kaleme alınmasının asıl mühim sebeplerinden biri veya birincisi, talimî (öğretici) olmak maksadıyla ilgilidir. Bu çeşit eserlerin bir kısmı, tedris gayesiyle yazıldığından, ezberlenmesi istendiğinden; nazmın, okunma ve ezberlenme kolaylığı ile herhalde mûsikî ciheti de dikkate alınarak birçok manzum eserler yazılmıştır".[47]

Dinî eserlerde manzum formatın tercih edilmesi, hitap edilecek halkın aktarılacakları çabucak alması ile ilgilidir. Çünkü tefsir, fıkıh, akaid gibi metinlerin öğrenilip uygulanması ve bunun için de hafızada uzun süreli kalması gerekmektedir. "*Tarihî seyir içinde şiirin ortaya çıkış gayesinin didaktik endişeler olduğunu belirtip vezin ile kafiyeye bağlanan sözün daha uzun yaşayan, daha fazla akılda kalan söz olduğunu ve şiirin en fazla tasavvuf edebiyatında doğuş gayesine ulaştığını belirtir*."[48] Zelîlî de İslamî-dinî kültürü halka yayan manzum bir eser ortaya koymuştur.

Zelîlî, eserinde öğretici bir amaç güttüğü için estetik endişe ve sanat kaygısı daha gerilerde kalmaktadır. Devrine göre sade sayılacak bir dille yazıldığı, fakat yer yer Arapça kelimelerden bilhassa dinî terminolojiden istifade edildiği görülür. Vezin olarak aruz da hece de kullanılmıştır fakat aruza hâkimiyet yoktur. Bu yüzden de mısralarda imâle, zihaf gibi aruz kusurları görülmektedir. Hece vezni ile söylenilen şiirlerde coşku daha fazla hissedilmektedir.

---

[46] Vasfi Mahir Kocatürk, *age.*, s. 474.
[47] Âmil Çelebioğlu, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*. Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1998, s. 351-352.
[48] İskender Pala, "Edebî Çehresiyle Mevlevihaneler". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (Mayıs 1996), Konya, S. 2, s. 55.

Farsça kelimeler ile terkipler de yapılmıştır. Bu terkipler genellikle ikili kelimelerden oluşmuştur. Uzun terkipler bulunmamaktadır. Arkaik Türkçe kelimelere de sıklıkla rastlanılan bu hacimli eserde deyimlere de yer verilmiştir. Ali Zelîlî; mutasavvıf, mütercim, şair ve tarihçi yönlerini eserine yansıtmış gibidir. Zemahşeri'nin *Keşşaf* isimli eserini okuyup tercüme edecek kadar iyi Arapça bildiği anlaşılmaktadır. "Tefsirlerin Anası" olarak kabul edilen *Keşşaf, Kur'an-ı Kerim*'in belagatini, dilindeki inceliği ve üstün taraflarını gözler önüne seren bir eserdir. Arap dilinde yazılan ve ayetlerin belagat inceliklerini izah eden bu eser birçok müfessir gibi Zelîlî'nin de temel başvuru kaynaklarından birisidir.

Ki *tefsir* içre dinilmiş bu ḫaber (405a)

Bu ḥadisi *tefsir* içre bulmışam (1010a)

İsteyenler *tefsir* içre yoḳlasun (1011a)

Bil bu sözi *tefsir* içre buyrulur (1180b)

Buña göre müfessirler
İşit anlar ne söylerler
Ṣahib *Keşşaf*'da naḳl eyler
Resūlullāh ne dir ḫalḳa (97/11)

Mesnevide eser olarak *Behce* ismi de zikredilir. Kaynaklarda bu adı taşıyan birçok eser bulunmaktadır. *Niyâzü'l-Müznibîn*'de geçen *Behçe*'nin hem amaç hem de içerik olarak araştırıldığında *Behcetü'l-Hadâik* olabileceği düşünülmektedir. Tam adı Behcetü'l-hadâik fi mev'izeti'l-halâik olan bu eser Nâsırüddin b. Ahmed b. Muhammed tarafından yazılmıştır. Mensur olan bu eserde de hitabet üslubu hakimdir. Bölümlerine, konularına ve yazılış amacına bakıldığında *Niyâzü'l-Müznibîn* ile çok fazla benzerlik gösterdiği görülmektedir. "*Dinî ve ahlaki konuları içine alan Behcetü'l-Hadâik, Arapça ve Farsça bilmeyen vaizlerin isteği üzerine, Arapça ve Farsça yazılmış çeşitli vaaz kitaplarından faydalanılarak telif edilmiştir. Eser "meclis" adı verilen ve başlıkları Arapça olarak yazılan kırk bir bölümden oluşmaktadır. Behcetü'l-Hadâik yazılış sebebinin, mahiyetinin ve adının açıklandığı bir mukaddime ile başlar. Daha sonra tevhid, Kur'an, âlimler, Allah'ın fazlı, ölüm, sabır, istiaze, ibadet, fitre, zikir gibi konular; receb, şaban, ramazan, zilhicce gibi ayların faziletleri; ramazan ve kurban bayramları; arefe, Cuma, aşure, kadir, miraç gibi önemli gün ve geceler; Hz. Âdem'in*

cennetten çıkarılması, Hz. Musa'nın Firavun'u imana daveti, Hz. Yusuf kıssası, Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesi; Hz. Muhammed, Yakub, Yusuf, İbrahim, Musa Peygamberlerin vefatları, ayrıca çeşitli konulardaki ayet ve hadislerin anlamları üzerinde durulur."[49] şeklinde tanımı yapılmıştır. Bu tanım da dikkate alındığında *Niyâzü'l-Müznibîn* ile aralarındaki benzerlik ortaya çıkmaktadır.

Eserdeki mısralarda da geçen "nice nakli bulmış", "cem eylemiş" ifadeleri çeşitli vaaz kitaplarına işaret ettiği düşünülmektedir.

Ḥoş rivāyet eylemiş bunı ṣaḥīḥ
Ṣāḥibü'l-Behçe beyān itmiş faṣīḥ (463)

Ṣāḥibü'l-Behce daḫı cemʿ eylemiş
Nice naḳli bulmış anı söylemiş (1825)

Biliñden nebi gelmeye
Evlāduñ nebī olmaya
Dime kim ṣaḥīḥ olmaya
Behçe'dendür rivāyeti (72/42)

Bu od unudulup ḳalmış
Kimi bilmez kimi bilmiş
Ṣāḥib-Behçe beyān ḳılmış
Raḥmete ire ol kişi (101/4)

Mesnevinin dua kısmında kitabı yazıcılara diye dua etmesi, müellifin eseri yazdırdığını göstermektedir. Bu durum, Zelîlî'nin ümmi olabileceğini akla getirebilir. Fakat kaynak olarak aldığı kitapların değerleri görülünce böyle bir görüşün kabul edilir olmadığı gözükmektedir. Eserini yazıcılara yazdırması için bir diğer ihtimal ise; eserini geç yaşta oluşturmaya karar vermesi, ileri yaşından dolayı gözlerinin bozuk ya da ellerinin titreme hastalığına tutulmuş olabileceğidir. Bütün bunların berisinde böyle bir konuda kendi tercihi olarak eserini dikte ettirerek yazdırmış da olabilir.

Teke'den geldi bir kişi
Yazdı kitābum ol kişi (117/5)

Bu oldı ṣoñra yazıcı
Ḳalbüm evini düzici (117/9)

[49]Mustafa Erkan, "Behcetü'l-Hadâik". *İslâm Ansiklopedisi*. Diyanet Vakfı Yay., Ankara, 1992, C V, s. 346-348.

İlāhī bu duʿāmuzı
Ḳabūl eyle cümlesine (117/10)

Yazup yazdurana yā Rab (117/11)

Zelîlî'nin mahlasıyla mütenasip olarak alçak gönüllü bir kimse olduğu mısralarından anlaşılmaktadır:

Ben kim olam elüme alam ḳalem (237a)

Küstaḫāne sözleri ḫoş söylerin (240a)

Ehl-i cürmem lehv ü laġvüm bilürem (245a)

Noḳṣanuma baḳmayup aldum ḳalem (248a)

1.3. NİYÂZÜ'L-MÜZNİBÎN

1.3.1. Eserin Tanıtılması

Niyâzü'l-Müznibîn dinî-ahlaki-tasavvufi ve didaktik bir mesnevidir. Onda müstakil manzumeler ile birlikte tahkiye kısımlarına da rastlanır ve yazılan bu hikâyelerin amacı da nasihatdir. Halk için yazılan mesnevilerin bir özelliği olan konuşma üslubu bu mesnevide de görülmektedir. Halkı irşat sebebiyle yazılmış olması müellifin her türlü konuyu aktarmasına da müsaittir. Bir akaid metni olan bu mesnevide konular oldukça geniştir ve bu yüzden hacimli bir eserdir. Bu özellik farklı vezinlerin ve nazım şekillerinin kullanımını da beraberinde getirmiştir.

Niyâzü'l-Müznibîn toplamda 5667 beyit ve 1379 dörtlükten oluşmaktadır. Dörtlükler hâlinde yazılan şiirlere, anlatımda ortaya çıkacak tekdüzeliği gidermek için yer verilmiş olmalıdır. Mesnevide 120 adet dörtlüklerden oluşan ilahi, 108 fasıl ve 8 gazel başlığı ile yazılmış şiir bulunmaktadır. Beyit olarak yazılanların başlıkları fasıl şeklinde adlandırılmıştır. İlahilerin geneli fasılların özeti mahiyetindedir. Aruz vezni olarak genellikle 4+4+3=11'li hece ölçüsüne yakın olan fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün kalıbı kullanılmıştır. Hece vezni olarak da 8'li ve 11'li ölçüler tercih edilmiştir. Şairin aruz veznini kullanmada başarılı olamadığı görülmektedir. Hece vezni ile yazılanlar şiirlerde ise rahat bir söyleyiş hâkimdir.

Eserin başında şair, kitabına başlayacağı için Allah'tan yardım isteyerek dua etmektedir. Daha sonra "Esmâü'l-Hüsnâ" bölümü başlamaktadır (22-140). Bu bölümün bitiş beyitleri şu şekildedir:

Diñleyüp esmā-yı ḥüsnāyı tamām
Derdile di eṣ-ṣalātu ve's-selām (123)

Çünki esmāullāhı ẕikr eyledüm
Her birini ʿad idüp fikr eyledüm (125)

Bu beyitleri kısa bir dua ve bir de "ehl-i nârdan ehl-i cennetten miyim" (1.İlahi) redifli bir ilahi takip eder. Bunları fasıl başlığı ile insanın dört düşmanı olan şeytan, nefs, heva ve dünya bahsinin anlatıldığı kısım izlemektedir (141-2.İlahi). Şair bu dört düşmandan kendisinin nasıl bîzâr olduğunu şöyle ifade etmektedir:

ʿĀcizem āh bu dört düşmen elinden
Zebunam bunlaruñ mekr ü ālinden (157)

Bölüm aralarında, baş ve sonlarında, muhtelif yerlerde geçen ve tasliye beyti olarak adlandırılan, metin içinde de italik yazılmış olan şu beyit ile birlikte hamd bahsi başlar:

Ger döyemen dirisen anda oda
Vir salavât aşkile Muhammed'e

Arada salavat getirmenin faziletine dair bir kıssa bulunmaktadır (165-222). Bunun gibi kıssalar mesnevinin genelinde görülmektedir. Uzun soluklu bir mesnevi olan *Niyâzü'l-Müznibîn*'de okuyucuların ya da dinleyicilerin dikkatlerini uyandırmak için halk edebiyatındaki Karavelli Hikâyeler formatında kıssalar bulunmaktadır. Salavat getirmenin öneminin bulunduğu bir kıssada anlatılan şudur: Ümmetten biri vefat etmiştir ve bu kişi her yanından zebaniler yapışmış bir hâlde cehenneme götürülmektedir. O anda Hz. Âdem'in önünden geçerken Hz. Âdem bu kişinin Hz. Muhammed (*sav*) ümmetinden olduğunu anlar ve Allah'a yalvarır. Daha sonra Hz. Muhammed (*sav*), Hz. Âdem'in katına gelip ne istediğini sorar, Hz. Âdem, Hz. Muhammed'e (*sav*) cevap olarak:

Didi gördüm ümmetüñden bir ġarīb

Aldı gitdi zebānī ʿaẕāb virüp (187)

Tīz yitiş al ellerinden sen anı
Ol ġarībüñ döyemez oda cānı (189)

der. Hz. Muhammed (*sav*), o kişiyi kurtarmak için gider ve amellerini mizana koyar. Bu kişinin mizanda günahları sevaplarından yine ağır gelir, bunun üzerine Hz. Muhammed (*sav*) yen içinden bir varak çıkartır ve bunu sevaplarından yana koyar. Bunun üzerine sevapları ağır gelir ve o kişi zebanilerin elinden kurtulur, hemen Hz. Peygamber'in (*sav*) yanına giderek ağlamaya başlar. Hz. Peygamber kendini tanıtarak o kişiye dönüp; onun dünyada gafil olduğunu fakat bir gün kendisine salavat getirdiğini ve onu da sakladığını, şimdi de iade ettiğini söyler. Bölüm sonunda bir salavatın cehennemden kurtulmaya vesile olduğu vurgulanmış ve ilahi ile (3.ilahi) başka bir bölüme geçilmiştir.

Zelîlî mesnevinin sebeb-i telif kısmında eseri yazma nedeni hakkında bilgiler verir (224-261). Birçok mevlid metninin yazıldığını, kendisinin de bir mevlid yazmasına ihtiyaç olmadığını, dinî emir ve yasakları yazmak arzusu taşıdığını belirtir:

Niceler mevlüdini yazmışdurur
Yazılanlar ortada gezmişdurur (230)

İsterem kim emr ü nehyin söyleyem
Maʿrifet deryālarını boylayam (232)

Adı, nereli olduğu, kitabı ne zaman yazmaya başladığı bildirildikten sonra, dönemin padişahı Sultan III. Murad'a dua eder ve nihayet eserinin adını vererek asıl konuya girer (262-308).

İlk olarak insanın aslı, yaratılışı ve on isminden başlanır (309-349). İnsanın burada zikredilen on ismi kötü huylu taraflarına ait olanlardır (İnsan, Helû, Cezû, Menû, Kefûr, Fetûr, Zalûm, Kenûd, Fahûr, Cehûl). Akabinde Gök, Güneş, Yer, Ateş, Deniz, Rüzgâr'ın Allah'a yalvarıp yarattığı insanı yok etmesi anlatılır (350-356). Allah da bunlara cevap olarak;

Cümleñüz ḥiẕmet idüñ dāʾim buña
ʿĀṣī olup hīç ḫilāf itmeñ baña (361)

diyerek onlara, insana hizmet için yaratıldıklarını bildirir ve insanın müspet isimlerini (müslimün ü müslimat, müminün ü müminat, kaniti'l-kanitat, sadıkıne's-sadıkat, sabırıne's-sabırat, haşi'ine'l-haşi'at, mutasaddıkıne mutasaddıkat, saimine's-saimat, hafiz u hafızat) anlatmaya başlar. Bu bölümü, konuyu özetleyici mahiyette bir ilahi takip eder (357-4.ilahi).

Daha sonra "**fasl-ı fi beyân-ı ahlâk-ı zemîme**" başlığı ile bir bölüm başlar. Bu bölümde insanın kötü huylarından bahsedilir. Haram-helal ayrımı, yetim malı, zina, çalgı, fısk ve namazı terk konuları işlenir (389-411). Bir vakit namazı terk edenin bir hukbe yanacağı, bir hukbenin de seksen yıla tekabül ettiği, duasının kabul olmayacağı söylenir (412-424). Hz. Peygamber'in (*sav*), Miraç esnasında yaşadığı bir hadise anlatılır (425-461). Hz. Muhammed (*sav*) Miraç'ta iken, cennette bulunan çok güzel köşkler görür, bunların önünde durup meleklere bu kapılardan kimlerin geçeceğini sorar. Kendi ümmeti için açılacak kapılar olduğu cevabını alır. O'na ibadet eden kişilere kapıların her zaman açık olduğu, asi olup taat etmeyene ise açılmayacağı söylenir. Ezanı işitenin namazını kılmasının borç olduğu vurgulanır. Daha sonra bu konu ile alakalı bir hadisin açıklaması yapılır ve ilgili bir ayet ile bu bölüm de sonlandırılır (462-480). Hadis, İbni Abbas'tan rivayet edilmiş ve Zelîlî'nin kaynak olarak kullandığı *Behçe*'den alınmıştır. Hadiste cennet içinde akan bir nehir ve burada bulunan çok güzel huriler olduğu söylenir ve buraya ancak namaz kılanların girebileceği belirtilir.

Ardından cemaat ile namaz kılmanın öneminin vurgulandığı "**fasl-ı fi beyân-ı faziletü'l-cemâ'at**" başlıklı bölüm başlar (5.ilahi-515). Hz. Muhammed'i (*sav*) ve onun sünnetini çok sevmenin önemi, adını mümine takmanın fazileti ve bu kimselere edilecek şefaat anlatılıp bir kıssa ile bölüm bitirilir (516-7.ilahi). Kıssada anlatılan, Peygamber'in (*sav*) devesi hikâyesi şöyledir:

Hz. Muhammed'in (*sav*) Gazba isimli bir devesi vardır. Hz. Peygamber'i çok seven bu deveyi, Ağzab isminde bir adam adak için getirir. Fakat Hz. Peygamber (*sav*) çok beğenir ve Hz. Ömer'e (ra) dönüp deveyi kendisi için almasını ister. Bu deve ile birçok defa gazaya gidildiği söylenir. Bir gün gazada iken bu deve dile gelir ve der ki; eski sahibinin yanında olduğu bir gece yırtıcı olan aç hayvanlar yanına gelir ve bunu yemek isterler, fakat Allah bu deveyi ona Hz. Muhammed (*sav*) bineceği için saklar. Ertesi gün de otlamak için dışarı çıktığı zaman;

Bunca otlar çaġrışup dir gelberü
Bizi otla bizi otla gelberü

Zīre saña ol Muḥammed Muṣṭafā
Binse gerek biz de bulavuz ṣafā (541-542)

şeklinde bir hadise yaşadığını anlatıp Hz. Muhammed'e (*sav*) bir dileği olduğunu beyan eder. Deve, Hz. Peygamber'e kendinden önce ölürse ondan sonra kimsenin ona binmemesi için vasiyet etmesini ister. Hz. Peygamber de (*sav*) bunu Hz. Fatıma'ya (*ra*) söyler. Hz. Peygamber (*sav*) vefat ettikten sonra deve üzüntüsünden bir lokma yiyemez ve Peygamber'in (*sav*) hemen arkasından o da ölür. Deve gömüldükten birkaç gün sonra kabrine bakmaya gidenler devenin kemiğinin, etinin ve yününün orda olmadığını görürler. Anlarlar ki O'nu (*sav*) çok seveni Allah da sever ve yanına alır. Bu kıssadan sonra şair, Hz. Peygamber'i (*sav*) çok sevenlerden olmak istediğini söyler ve iki ilahi ile bu bölümü bitirir.

"**Fasl-ı fi beyân-ı Muhammed (*sav*)**" başlıklı bölüm
Açuñ gözüñüzi beyān ideyin
Muḥammed'üñ aṣlın ʿayān ideyin (576)

beytiyle başlamaktadır. Bu bölümde Hz. Peygamber'in nuru (Nûr-ı Muhammedî) ve ondan yaratılanlar (Levh, Kalem, Arş, Akıl, Marifet) anlatılır (576-615). Dört bölükten oluşan nurun üçünün bunları oluşturduğu, birinin ise Hz. Âdem'e (*as*) emanet verildiği söylenir. Bu nur, Hz. Âdem'den (*as*) Hz. Muhammed'e (*sav*) gelinceye kadar en son babası Abdullah'ta olmak üzere kırk dokuz erkek ve dişiye verilmiştir, diye anlatılıp bir ilahi ile bu bölüm de sonlandırılmıştır (616-9.ilahi).

Şairin, Hz. Peygamber'e olan sevgisi mesnevi boyunca hissedilebilmektedir. Bu bölümde eser siyer-i nebi gibi devam etmektedir (661-12.İlahi). Annesi Âmine'nin hamile kalması ile başlayan bölüm Hz. Peygamber'in doğduğu zaman yaşananlar ile devam eder. Selman-ı Farisi ve Suhayb'ın Hz. Muhammed'in doğduğu zaman Acem'e, diyar-ı Rum'a hidayet yelinin estiğini bununla birlikte müslüman oldukları anlatılır. Veysel Karanî ve Bilal-i Habeşî'nin hâllerinden haber verilir. Arada anlatılan bir kıssa ise şöyledir:

Yemenli bir putperest olan Amir'in kötürüm bir kızı vardır. Kızının iyileşmesi için her gün putlara yalvarıp duran bu adam yıllar geçip de istediklerinin gerçekleşmediğini görünce Hakk'ı aramaya karar verir. Bir gün puthanesindeki putun kırıldığını görür. Karısına haber vermek için gittiğinde bir ağaç dile gelip o gece âlemlerin fahrı Muhammed Mustafa'nın (*sav*) doğduğunu haber verir. O'nu aramak için yola koyulduklarında kötürüm kızlarının da onların yanında yürüdüğünü görürler. Bunun nasıl olduğunu sorduklarında kız şöyle cevap verir:

Görmişem düşimde bir kişi gelür
Görürem ki her yanımuz nūr olur (726)

Didi ṭoġdı bu gice Faḫr-i ʿĀlem
Nūr ile münevver oldı hep ʿālem (728)

bu sözlerin üzerine üçü de Hz. Peygamber'i (*sav*) aramak için vatanlarını terk ederler. Âmine'nin evini bulup oğlunu göstermesini isterler. Âmine oğlu Hz. Muhammed'in (*sav*) yüzünü açıp gösterir, Amir'in aklı başından gider ve canını orada teslim eder. Bu kıssanın ardından bir başka kıssa daha anlatılır. Bu kıssa da şöyledir:

Hz. Muhammed'i (*sav*) öldürmeye niyetlenenlerin emellerine ulaşamadıkları anlatılır. Bir gün Cebrail (*as*) Hz. Muhammed'in (*sav*) yanına gelip kâfirlerin O'nu uyurken öldüreceklerini ve tedbirli olmasını bildirir. Hz. Ali de (*ra*) yatakta kendisinin yatmasını istediğini, O'nun (*sav*) yoluna can vermeye hazır olduğunu söyler. Daha sonra Ebu Cehl ve Ebu Sufyan Hz. Muhammed'i (*sav*) öldürmek için geldiklerinde, yataktakinin Hz. Ali olduğunu anlayıp geri dönerler. O'nun (*sav*) yoluna can vermeye hazır bir başka kişi olan Hz. Ebubekir'in kıssası da hemen ardından verilir. Hz. Muhammed (*sav*) ve Hz. Ebubekir (*ra*) mağarada bulundukları sırada duvardan yılanlar çıkar. Hz. Ebubekir (*ra*), Hz. Muhammed'i (*sav*) korumak için kendini siper eder ve yılanlar tarafından on yedi yerinden sokulur. Bu kıssa da O'na (*sav*) zarar gelmesin diye kendini feda etmenin bir örneğidir.

"**Mucizat-ı Resûl**" başlığı ile başlayan bir diğer bölümde (783-13.İlahi) ise

İki aylıḳ ol oğlan dile geldi
Görüñ ol Ḥabīb'i nicesi bildi (788)

beytiyle de anlatıldığı üzere iki aylık bir bebeğin Hz. Peygamber'i (*sav*) görüp konuşması kıssasıdır. Bebeğinin konuştuğunu gören annesi de bu olayın üstüne müslüman olur ve anne ile bebek orada can verirler. Bir ilahi ile bu bölüm bitirilir.

"**Vefat-ı Resûl (*sav*)**" bölümünde (814-14.İlahi); Hz, Muhammed'in (*sav*) ölmeden evvel ümmetine nasihat etmesi, vefat edeceği günün gecesinde Hz. Ayişe (*ra*) ile kalıp dişlerinin misvaklanması, sekerat hâlleri ve cennette bulunan Havz-ı Resûl anlatılmaktadır.

Hemen arkasından gelen bölüm "**Vasiyet-i Resûl (*sav*)**" başlığını taşımaktadır (888-906). Bu bölümde Hz. Muhammed (*sav*) kendisinin öldükten sonra nasıl yıkanacağını, kendisini kimin nasıl kefenleyeceğini, cenaze namazının nasıl kılınacağını ve kabre kimlerin nasıl koyacağını anlatıp kendisinden sonra gelecek ümmetine selam gönderir. Daha sonra ise (907-16.ilahi) uzun tanımlamalar ve duygulu söyleyişler ile Hz. Muhammed'in (*sav*), Hz. Ayişe'nin yanında canını nasıl verdiği, o anda meleklerin hazır olduğu anlatılır.

"**Fasl-ı fi beyân-ı hacc-ı şerif**" başlığını taşıyan bölüme (961-1348) geçildiğinde İslam'ın beş şartı olduğu, bunlardan tevhidin ve namazın daha önce anlatıldığı geriye kalanların ise oruç, zekât ve hac olduğu söylenir. Bu bölümde haccın anlatılacağı ve şairin kendisinin de hem hac ziyareti yapacağı hem de bunları yazacağı belirtilir. Allah'ın emirlerinden olan bu farzı yerine getiren herkesin bağışlanması ve ibadetlerinin kabul olması temennisinde bulunularak konuya girilir. Maddi olarak gücü yetip de bu farzı yerine getirmeyenlerin şefaat bulamayacağı anlatılır. Bu durumu destekleyen bir hadis verilir. Bunu "Cezb eyle Allah'ım biz de varalım" nakaratlı bir ilahi takip eder. Sonrasında hacca gitmek için herkesin hazırlık yapması gerektiği, hacca varılınca göreceği mükâfatlar anlatılır.

Kara Taş olarak nitelendirilen ve mesnevinin çok yerinde bu sıfat ile kullanılan Hacerü'l-esved'den bahsedilir. Bu taşın rivayetleri anlatılır. Kâbe'de insanların dışına değil içine bakılması gerektiği söylenip orada kimin ne olduğunun bilinmediği vurgulanır. Kalp temizliğinin önemine değinilip Kara Taş'ın, kâfirlerin azalarının ona değdiği için karardığına inanılır. Hacıların Allah'ın misafiri olduğu ve bunların kutsal görevi yerine getirme bilincinde olması gerektiği vurgulanır. "Kadrüni neye bilmezsin" nakaratlı bir ilahi ile bölüm sonlandırılır.

Haccın farzlarının, vaciplerinin ve sünnetlerinin aktarıldığı bölüme geçilir. Haccın farzının ihram, vakfe ve ziyaret tavafı olmak üzere üç tane olduğu söylenir. Cem-i müzdelifenin, Safa-Merve sa'yının, şeytan taşlamanın, baş kazıtmanın ise haccın vacipleri arasında yer aldığı sıralanır. Tavafın Hacerü'l-esvedden başlanması gerektiği ve ona Hz. Peygamber el sürdüğü için el sürmenin sünnet olduğu anlatılır. Kara Taş'ın aslının cennetteki bir melek olduğu kıssası anlatılır. Bu kıssa şöyledir:

Hz. Âdem (*as*) yaratıldığı zaman Allah, cennetin bütün nimetlerini helal kılar fakat bir ağaca yaklaşmamasını buyurur. Bu sözüne de bir meleği şahit kılar. Şeytan Hz. Havva'yı (*as*) kandırır, Hz. Havva (*as*) da Hz. Âdem'in (*as*) aklına girmeyi başarır.

Uydu Ādem Ḥavv*ā* Ana sözine
Bil uyan ʿavrete ḳıyar özine (1155)

beytiyle de Allah'ın emrine karşı geldiği açıklanır. O anda şahit gösterilen melek bir anda ortadan kaybolur. İşte bu melek aslında Hacerü'l-esveddir denilir. Daha sonra bir ilahi ile durum özetlenip hacılardan bahsedilmeye başlanır.

Hacıların ölen kişilere benzetildiği açıklaması yapılır. İhram kefene, kalabalık mahşere, hacıların hâlleri ise ölülere benzetilir. "Ya Muhammed bizi ilet Allah'a" nakaratlı bir ilahi ile şefaat umulduğu söylenir. Kâbe'nin mahşerde nasıl şefaatçi olacağı ile ilgili bir hikâye aktarılır. Hikâye şöyledir:

Bir kişi Arafat dağında iken torbasını unutur. Geri dönüp aramaya kalktığında köpek ve maymunların orada fazlalaştığını görür. Torbasını alacağı zaman maymunlardan biri dile gelir ve kendilerinin oraya gelen hacıların günahları olduğunu söyler. Hacıların günahlarını oraya dökerek temizlenip gittiklerini, bunun için aklı başında olan herkesin hac farzını yerine getirmesi gerektiğini anlatır.

Orucun anlatıldığı bölümde (1349-1606) ramazan ayının faziletlerinden bahsedilir. Oruç ibadetinin farz olduğu, oruç tutanların hiç günahının kalmayacağı, ramazan ayı gelince cennetin kapılarının açıldığı, ramazan gecelerinde teravih kılmanın önemi anlatılır. Arşta bulunan hazara-yı kuds isimli bir makamda sayısız melek olduğu, bu meleklerin ramazan ayı gelince yeryüzüne indiği ve teravih kılanlar ile saf tuttuğu yazılır.

Eserin bu bölümündeki bir rivayet ise şu şekildedir:

Allah ilk başta müslümanlara on iki ayın hepsinde tutulmak üzere orucu farz eder. Fakat Hz. Muhammed (*sav*), ümmetinin buna dayanamayacağını söyler. Bunun üzerine Allah, sadece Kamerî aylardan Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Receb ayları olan eşhur-ı hurumda tutulmasını emreder. Hz. Muhammed (*sav*) ümmetinin yine dayanamayacağını söyler. Allah orucu Receb, Şaban ve Ramazan olmak üzere üç aya indirir:

Receb benüm ayumdur raḥmet idem
Ay benüm ḳul da benüm ḥürmet idem (1484)

Şaʿbān senüñ ayuñ şefīʿ olasın
ʿ*Ā*ṣī ümmetüñi elden alasın (1485)

Ramażān ayı ol ümmet ayıdur
Bunı ṭutan ḳulum ġayet ulıdur (1486)

Bu beyitlerden sonra "**der-beyân-ı medh-i ramazan-ı şerif**" başlıklı bir bölüm başlar. Bu bölümün başında Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'ini hatırlatan yirmi bir beyitlik merhaba faslı bulunur:

Merḥabā bizden saña iy şehr-i ümmet merḥabā
Merḥabā ehl-i īmāna kān u ʿizzet merḥabā (G.1)

Daha sonra ise ramazan ayının faziletleri, bereketi, yapılması gerekenler ve ramazan ayı içinde bulunan kadir gecesi anlatılır. Ramazan ayının yirmi yedinci gecesine denk gelen kadir gecesinin önemini anlatmak için bir kıssa verilir:

Ebu Hamid adında bir kişinin kötürüm olan hanımı kadir gecesinde bir rüya görür, bir kişi rüyasında gelip elini tutar ve yürümesine yardımcı olur. Hanım uyandıktan sonra da yürüdüğünü görür. Bunu da gecenin faziletine bağlar. Bu gece binlerce meleğin yeryüzüne insanlara yardım için indiğini fakat dedikoducu, içkici ve sılayı terk edenlere uğramadıklarını söyler. Ardından "yigirmi yidinci gice" ve "bizi koyup gider şehr-i Ramazan" nakaratlı ilahiler takip eder. Ramazan ayına elveda faslı uzun bir yer tutmaktadır.

Ramazan ayının faziletinin anlatıldığı bölümden sonra ölümün vasfedildiği bölüme (1606-30.İlahi) geçilir. Gıybet edenlerin, gıybeti dinleyenlerin, haram yiyenlerin ölümünün nasıl olduğu, ruhun bedenden nasıl alındığı yazılır. Hz. İsa'nın Sam kavmine uğradığı bir gün orada bulunanların Hz. İsa'dan bir ölüyü diriltmesini söylemeleri anlatılır. Hz. İsa (*ra*) da ölünün dirilmesi için dua eder. Ölmüş olan kişiyi Allah diriltir

ve saçı sakalı ağarmış bir şekilde karşılarında bulurlar. Dirilen kişiye ne olup bittiğini sorarlar. Bu kişi de dört bin yıl önce öldüğünü fakat hâlâ ölüm derdinin gitmediğini söyler. Daha sonra imanı kâmil birinin vefat ettiği zaman meleklerin gelip onu karşıladığını, gök ehlinin bu kişiye selam verip cennete bırakmalarını anlatır. İmansız ölen birinin ise, büyük azapla can verdiğini, heybetli meleklerin gelip cehennem elbisesi giydirdiğini, o kişinin kötü bir koku yaydığını ve cehenneme götürüldüğünü yazar.

Recep ayının anlatıldığı bölüm (b.n.1816-31.İlahi) "**der medh-i şehr-i Receb**" başlıklıdır. Bu bölümde ayın faziletleri, yapılması-yapılmaması gerekenler anlatılır. Oruç tutmanın çok faydalı olduğu ve bu ayda oruç tutanın cehennem azabından korunacağı bildirilir. Hemen her bölümde olduğu gibi bu bölüm de bir hikâye ile başlamıştır. Bu kıssa şöyledir:

Bir gün Hz. Peygamber'in (*sav*) yanına güzel yüzlü biri gelir. Selam verip oturduktan sonra kendisinin Hz. İsa (*as*) kavminden olduğunu söyler. Meryem Ana (*ra*) ve Hz. İsa'ya (*as*) çok yardım ettiğini belirtir. Bu güzel yüzlü kişiye o zamandan beri kaç vakit geçtiği sorulduğunda, altı yüz yıl şeklinde cevap verir. Bu kadar uzun yaşamasının sebebinin ise; Hz. Peygamber'in (*sav*) zamanına yetişip onun ümmetinden olmayı istemesi ve bunun için Hz. İsa'ya (*as*) dua ettirmesi olduğunu söyler. Çünkü bir gün Hz. İsa (*as*) ile bu güzel yüzlü adam yolda yürürlerken yüce bir dağ dibine varırlar ve dağın tepesinde bir nur görürler. Bu nurun ne olduğunu merak edip dağın tepesine bakmaya giderler. Allah'tan bu nurun kaynağını soran Hz. İsa'ya (*as*) Allah; bu dağın içinde benim bir kulum vardır, ibadet eder, kendisi Musa (*as*) kavmindendir, onun nurudur, diye bildirir. Hz. İsa (*as*) o anda dua edip bu kulun dışarı çıkmasını ister. Dağ yarılıp o kişi dışarı çıkar. Güzel yüzlü uzun boylu olan bu kişi hep tesbih etmektedir. Kendisine kim olduğu sorulduğunda, Hz. Musa (*as*) kavminden olup altı yüz yıldır orada bulunduğunu, Hz. Musa'dan (*as*) Hz. Muhammed'in (*sav*) adını işitip ona âşık olduğunu ve onun zamanına ermek için dua istediğini söyler. Allah'ın da bu kullarını çok sevdiğini belirtir. Bu kullardan olmak için ne yapmak gerektiği sorulduğunda, Recep ayında oruç tutmak gerektiği söylenir.

Bir sonraki bölüm "**fasl-ı şehr-i Şaban**" başlığı ile başlamaktadır (1963-34.ilahi). Şaban ayının ramazan ayından önceki ay olduğu ve hazırlık yapılması gerektiği yazılır. Bu ayda nefislerin temizlenip niyetlerin güzelleşmesi gerektiği üzerinde durulur. Bu ay

oruç tutanların cemali ve vasıfları anlatılır. Bu bölümde anlatılan kıssa ise şu şekildedir: Zahid'in biri vefat eder. Arkadaşı sekiz ay boyunca onun kabrini hiç ziyaret etmez. Bir gün rüyasında zahidi görür. Bunun üzerine kabrine gider, selam verir; fakat zahid arkadaşının selamı almaz. Arkadaşı bunun nedenini sorduğunda zahid; kabre konulduktan sonra meleklerin heybetli bir şekilde geldiğini ve çok azap çektiğini söyler. Türlü işkenceler gördüğünü anlatır. Ama Şaban ayının hilali görüldüğü zaman azabının dindiğini bildirir. Çünkü bu zahid şaban ayında oruç tutan biridir:

ʿÖmri içre bir kez itmişdi iḥyā
Bugün biz daḫı ḳılduḳ bunı iḥyā (2038)

Daḫı ṭutmuşidi üç gün orucı
Yarlıġadum girü gitsün ṣorucı (2039)

Akabinde bu kıssayı ve bölümü özetleyen iki ilahi yazılır ve Berat gecesi anlatılmaya başlanır. Şaban ayının on beşinci gecesi olan Berat gecesinin fazileti ile ilgili bir kıssa verilir:

Hz. Ayişe (*ra*) bir gece Hz. Muhammed'in (*sav*) yataktan kalktığını ve namaza durduğunu görür. Uzun bir süre geçer ve Hz. Peygamber'in (*sav*) başı secdeden kalkmaz. Hz. Ayişe (*ra*) kontrol etmek ister ve ölü mü diri mi olduğunu anlamak için yanına gider. Hz. Peygamber (*sav*) başını secdeden kaldırıp bakar. Hz. Ayişe (*ra*) korkuya kapıldığını söyleyince Hz. Peygamber (*sav*) Berat gecesinin rahmet gecesi olduğunu anlatır. Bir ilahi ile bu bölüm bitirilir.

"**Fasl-ı Zilhicce**" başlıklı bölümde (35.İlahi-38.İlahi) o ayın faziletleri ve yapılması gerekenler anlatılır. Bu ayın ilk gününün Hz. Âdem'in (*as*) yaratıldığı gün, ikinci gününün Hz. Yunus'un (*as*) balığın karnından kurtulduğu gün, üçüncü gününün Hz. Zekeriya'nın (*as*) duasının kabul olduğu gün, dördüncü gününün Hz. İsa'nın (*as*) dünyaya geldiği gün olduğu yazılır. Beşinci gününün Hz. Musa'nın (*as*) dünyaya geldiği, altıncı gününün Hayber kalesinin fethedildiği, yedinci gününün mübarek bir gün, sekizinci gününün Safa-Merve sa'yının yapıldığı gün olduğu bildirilir. Sonrasında dokuzuncu gününün arefe günü, onuncu gününün ise kurban bayramı günü olduğu yazılır. Zilhicce ayında oruç tutmanın, sadaka vermenin, hasta sormanın, yetime merhamet etmenin çok sevap olduğu vurgulanır. Bu bölüm, kesilmesi gereken kurbanın özellikleri ve kurban kesenin nasıl sevaplar bulacağı anlatılarak bitirilir.

"**Fasl-ı fi feza'il fi şehr-i Muharrem**" başlıklı bölümde (2206-40.İlahi) Muharrem ayının faziletleri anlatılır. Bu ayın içinde bulunan aşure gecesinin mübarekliğinden bahsedilir. Aşure günü Hz. Âdem'in (*as*) şafi olduğu, Hz. Nuh'un (*as*) gemisinden çıktığı, Hz. İbrahim'in (*as*) ateşten kurtulduğu söylenir. Hz. Musa'ya Tevrat'ın aşure gününde indiği, Hz. Yusuf'un (*as*) zindandan bu gün çıktığı, Hz. Yakup'a (*as*) gözün aşure gününde verildiği anlatılır. Konuyla ilgili verilen kıssa şöyledir:

Basra'da ihsanı bol, herkese yardım eden biri vardır. Bu kişinin bir komşusu ve komşusunun da kötürüm bir kızı vardır. Bu kişi komşusuna aşure gününün çok kıymetli bir gün olduğunu söyler. Komşusundan o geceyi ibadetle geçirmesini ister. Kötürüm olan kız bütün gece kuran okuyup dua eder ve maksudunu (yürümeyi) bildirir. Gecenin hürmetine kızın duası kabul olur, ayağı iyileşir ve yürümeye başlar.

Bundan sonraki bölümün (2286-45.İlahi) başlığı "**fasl-ı der beyan-ı fazilet-i Cuma**"dır. Bu bölümde Cuma gününün ululuğu, Cuma namazının fazileti, namaza erken ya da geç gitmenin neye tebdil olduğu anlatılır. Bölüm, "Bu Cuma günleri şâd eyle bizi" nakaratlı bir ilahi ile bitirilir.

"**Evsaf-ı fi beyân-ı Cehennem**" başlıklı bölümde (2413-46.İlahi) cehennem ile ilgili ayetin gelmesi ve Hz. Muhammed'in (*sav*) bu ayet üzerine hüzünlü olması anlatılır. Bu ayeti duyanların toprak olma istekleri ve cehenneme gideceği gün insanı hiç kimsenin kurtaramayacağı yazılır. Bölümü "Ne müşkül gün imiş ol yevmü'l-mizan" nakaratlı bir ilahi takip eder.

"**Evsaf-ı fi beyân-ı Cennet**" başlıklı bölümde (2479-48.İlahi) cennetin güzelliklerinden bahsedilir. Cennette bulunan ırmaklar, huriler, bahçeler anlatılır. "Cinan'a talip olanlar" ve "Her daim havf eyleyeler Allah'tan" nakaratlı iki ilahi ile bölüm bitirilir.

Ahiret ile ilgili bölümde (2546-49.İlahi) kıyamet günü yaşanacaklar anlatılır. haram yiyen, zina eden, namaz kılmayan, sadaka-zekât vermeyen kişilerin ne ile karşılaşacağı söylenir ve onlardan olmamak için dua edilir.

"**Fasl-ı fi beyân-ı ezan-ı bî-Mekke hikâyet-i Habibullâh**" başlıklı bölümde (2615-2689) ise bir kıssa anlatılır. Bu kıssa şöyledir:

Bir gün Hz. Peygamber (*sav*) "Kâbe'ye varıp ezan okuyacak kişiye ben cennete girmesi için kefil olacağım" der. Bu sözleri duyan bir adam malını, çocuklarını bırakıp yollara düşer. Adı Habib olan bu kişi Kâbe'ye varıp ezan okuduğunda kâfirler tarafından taşlanır, vurularak öldürülür. Bu bölümün sonunda şair, Peygamber müjdesi almış bu kişinin derecesine erişmek için dua eder.

Bundan sonraki bölüm (2690-51.İlahi) Miraç'a ayrılır. Miraç hadisesi Hz. Peygamber'in (*sav*) mucizesi olarak geçer. Hz. Muhammed'e (*sav*) salat u selam getirmenin ehemmiyetinden bahsederek bölüme başlanır. Hz. Peygamber'in (*sav*) Miraç'ta gördükleri anlatılır. Gökte kara bir duman görüp merak edince bu dumanın cehennemden çıktığı söylenir. O da (*sav*) cehennem görevlisine içeriyi görmek istediğini söyler ve iğne deliği kadar yer açılır. Farklı gruplar hâlinde gıybet edenlerin, haram yiyenlerin, şarap içenlerin, yetim malı yiyenlerin, zina edenlerin, halka zulmedenlerin, yalancı şahitlerin hâlleri gösterilir. Bir ağaçta asılı bir kadın görünür. Hz. Muhammed (*sav*) bunun annesi olduğunu anlar ve ağlamaya başlar. O anda bir melek gelir ve Allah'ın selamı olduğunu eğer dilerse annesini cennete alacağını söyler. Fakat bu isteği olursa asi ümmeti için dilekte bulunamayacağını ifade eder. Bunun sonunda Hz. Muhammed (*sav*) ümmetini seçer. Bölüm bitimine kadar da dua edilip merhamet istenir.

Elli dört farzın anlatıldığı bölümde (2854-53.İlahi) önce zikirden bahsedilir. Zikir çekmenin faziletli olduğu, cennette çok güzel bir köşk bulunduğu ve buraya da sadece zâkirlerin gireceği söylenir. Tehlilin ve Peygamber'e (*sav*) salavat getirmenin çok efdal olduğu anlatılır. "Biz diyelim la ilahe illallah" nakaratlı bir ilahi yazılır.

Setr-i avretin ne olduğundan bahsedilir. Helal yeme-giymenin önemi anlatılır ve bu konuda bir kıssa verilir. Bu kıssa şöyledir:

Hz. Peygamber (*sav*) meclisinde bulunan elbisesi çok kirli bir kişiyi görür. Bu kişiye elbiselerini temizlemesi için kudretinin mi olmadığını sorar. Yedikleri ile beraber bir kişinin giydiklerinin de helal ve temiz olması gerektiği söylenir.

Kırk hadisi ezberlemenin önemi vurgulanır. İmanın şartları (Allah'a iman, peygamberlere iman, meleklere iman, ahiret gününe iman, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna iman ve kitaplara iman) sıralanır. Namazı vaktinde ve yerli yerince kılmak gerektiği, abdesti gerektiği gibi almanın önemi anlatılır. Zekât vermenin, oruç tutmanın

hacca gitmenin gerekliliği söylenir. Faiz yemenin, yalan yere ant içmenin, heva ile amel etmenin, gıybet etmenin zararları yazılır.

ʿAyblayup ḳışaya dimegil ḳışa
Bir gün olur bu saña olur ġuṣṣa (3014)

Ki kendüñ rāżī olmaduġuñ işe
Rıżāñı ġayrıya eyleme ḥāşā (3041)

Kişinin tecessüs etmemesi, birine ümidini kes dememesi, dünyayı sevip ahireti koymaması gibi özelliklerinin olması anlatılır. Bir insanın takvada üstün olana imrenmesi, yalan söylememesi, batıl işleri terketmesi, komşularına ikram etmesi, müminler ile birlikte olması gerektiği söylenir.

Bir sonraki bölümde (3050-54.İlahi) abdestin detayları anlatılır. Nasıl alınması gerektiği, mahşerde karşımıza nasıl çıkacağı sıralanır ve "abdest suyuyla bilinir" nakaratlı bir ilahi ile bölüm sonlandırılır.

Namaz ile ilgili bölümde (3088-3096) namazın ne kadar gerekli olduğu tekrar edilir. Daha sonra ise gusül abdesti ile ilgili bölüme geçilir (3097-3125). Gusül abdesti açıklanıp nasıl alınması gerektiği yazılır.

Zekâtın anlatıldığı bölümde (3126-3284) farz olan ibadetlerden olan zekâtı kimlerin ne kadar vermesi gerektiği anlatılır. Bu konu ile ilgili anlatılan kıssa şöyledir:

Sırat köprüsünün üzerinde yedi sualin olduğu bildirilir. Bu sual kapılarının ilkinin şehadet ile, ikincisinin namaz, üçüncüsünün oruç, dördüncüsünün zekât, beşincisinin hac, altıncısının umre ve yedincisinin mezalim ile ilgili olduğu söylenir. Bunlardan birinin noksan olması hâlinde o kulun cehenneme gideceği anlatılır. Zekâtın önemi de bir kıssa ile şöyle verilir:

Hz. Ayişe (*ra),* bir gün Hz. Peygamber'in (*sav*) yanına eli kurumuş bir kadının geldiğini ve elinin yerine gelmesi için dua istediğini görür. Elinin neden öyle olduğu sorulduğunda rüyasında kıyametin koptuğunu ve cehennem derelerinin kükreyerek geldiğini söyler. Annesinin ateş derelerinden birinde olduğunu ve elinde bulunan bir parça et ve iç yağı ile ateşe vurduğunu anlatır. Kız, annesine neden orada olduğunu sorduğunda annesi bu derenin cimrilerin deresi olduğunu söyler. Dünyada haramdan kendini sakındığını, Müslüman olduğunu, eşine asi olmadığını der. Fakat kimseyi

gözetmediğini ve bir şey vermeye el uzatmadığını söyler. Dünyada verdiği tek şeylerin elindekiler olduğunu onlarla da ateşten korunduğunu anlatır. Babasının sahihlerden olduğunu söyledikten sonra babasını aramaya cennete gider ve onu havuz başında bulur. Babası, Hz. Ali, Hz. Osman, Hz. Ebubekir'den (*ra*) su alıp susayana vermektedir. Kızı babasının yanına gidip annesinin cehennemde yandığını ve onun için su istediğini söyler. Babası cimri ve züğürtlere bu suyun haram olduğunu belirtir. Ama kızı suyu alıp annesine götürür. "Elin kurusun" diye bir ses duyar ve uyandığında da elinin kuruduğunu görür. Hz. Peygamber (*sav*) olanları işitip dua eder ve kadının eli yerine gelir.

Sonraki bölüm (3285-59.İlahi) tevekkülü içerir. Bir kimsenin Allah'ın emirlerine razı olduğu zaman bütün işlerini onaracağı anlatılır. Allah'ın bütün kullarına rızıklarını taksim ettiği ve bunun üstüne hiç kimsenin çıkamayacağı söylenir. Tevekkül, kanaat ile bağdaştırılır. İnsanlarda bulunan en büyük zaafın dünya nimetlerine olduğu söylenir. "Hey dünya kendinden bezdirdin bizi" nakaratlı bir ilahi ile bölüm bitirilir.

Bir sonraki bölümde (3375-62.İlahi) helal ile haram konusu işlenir. İnsanların her hâllerini bu ikisinin etkilediği anlatılır. Hz. Peygamber'in (*sav*) bu konudaki titizliği örnekler ile verilir. Bayezid-i Bistami'nin (*ks*) bu konu ile ilgili bir kıssası anlatılır. Bu kıssa şöyledir:

Bayezid-i Bistami (*ks*) hazretleri çok uzun yıl geçmesine rağmen ibadetten, duadan ve hiçbir yiyecekten lezzet alamamasını annesine sormaya gider. Annesi, ona hamile iken komşunun damında sirke gördüğünü ve oklava ile bir miktar alıp yediğini anlatır. Bistami Hazretleri durumu anlar ve helallik istemeye komşuya gider. Ondan sonra yedikleri nimetin tadına, lezzetine varır. Bin rekât nafile namaz kılıp haram yiyen mi yoksa sadece haramdan kaçan mı daha makbuldür diye bir soru sorulur ve her ne kadar nafile namaz da kılınsa haramdan kaçmak daha iyidir denilir.

Tekrar tevekkül konusuna dönülür (3478-63.İlahi) ve bir Arab'ın Hz. Peygamber'in (*sav*) yanına geldiğini yanında da bir deve olduğunu söyler. Hz. Muhammed'in (*sav*) yanına gelip oturduğu zaman devesine ne yaptığı sorulur dışarı bıraktım tevekkül eyledim diye cevap verir.

Resūlullāh didi deveñi baġla
Andan it tevekküli işi ṣaġla

Manī‘ olmaz tevekküle bağlamaḳ
Ḥaḳḳ’a ḳul olmaḳdur işin ṣağlamaḳ (3498-3499)

Beyitleri ve “Var tevekkül eyle gör Allah n’eyler” nakaratlı bir ilahi ile bölüm bitirilir.

Sabırdan bahsedilen bölüm (3514-3545) aktarılıp hemen arkasından da Şükür bölümüne (3546-3579) geçilir. Organların şükürlerinin ne olduğu anlatılır. Gözün şükrünün harama bakmamak, kulağın şükrünün her zaman hak olanı dinlemek, dilin şükrünün gıybet etmemek olduğu söylenir. Ellerin şükrünün ele haram almamak, karnın şükrünün haram yememek, ayakların şükrünün ise harama karşı yürümemek olduğu anlatılır.

Tövbe bölümünde (3580-65.İlahi) tövbenin günahlardan arındırdığından bahsedilir. “Tevbe ya Rabb tevbe ya Rabb” nakaratlı bir ilahi bulunur. Tekrar sabır bölümüne (3642-67.İlahi) dönülür. Sabrın, imanın yarısı olduğu belirtilir. Allah’ın sabredenleri çok sevdiği anlatılır. Başa bir musibet geldiği zaman sabredilmesi gerektiği söylenir. “Sabr edenler yeri fevke’l-alâdur” nakaratlı bir ilahi ile bölüm bitirilir.

Sonraki bölümde (3714-69.İlahi) ihlas anlatılır. İhlasın şirkin karşısında her zaman üstün geleceği yazılır ve bir rivayet aktarılır. Bu kıssa şöyledir:

Kuba köyünde bir grup münafık mescit yapıp ibadet etmek ister. Hz. Peygamber’e (*sav*) gelip izin alırlar. Mescit yapılır ama bunların amaçları nifaktır. Hz. Muhammed (*sav*) bir gün namaz kıldırmaya gider ve bu durum O’na bildirilir. Bunun üzerine mescidi yakarlar. İhlas ile başlanan her iş tamama erer ama fısk işin içine girerse mescit gibi kişi de yanar denilir. Bölümü, “Çok amel bulunur ihlas bulunmaz” nakaratlı bir ilahi takip eder.

Şeytanın anlatıldığı sonraki bölüme (3746-70.İlahi) geçilir. Şeytanın insanları her türlü aldatabileceği ve buna karşı her zaman teyakkuz hâlinde bulunulması gerektiği belirtilir. “Estağfirullah” redifli bir ilahi ile bu bölüm bitirilir. Daha sonra hüccet-i ilim ve âlim bölümüne (3775-3810) geçilir.

Ḥaḳ Resūl’i didi üç dürlüdür nās
Ḳalanı sinege beñzer bil iy ḫāṣ (3796)

Ya ʿālim ol ya ʿālimlerden oḳı

Ya diñleyüp ṭutup sen olma şaḳī (3799)

Beyitleri ile bölüm sonlandırılır.

Ölümün anlatıldığı bölümde (3811-3866) herkesin fani olduğunu zikredilir. "Al Allah al kalbüm ağyar elinden" nakaratlı bir ilahi bulunur. Sonraki bölümde (3867-3902) emr-i maruf ve nehy-i münker kısmı işlenir. Din için emredilen şeylerin yapılıp yasaklanan işlerden uzak durulması gerektiği anlatılır.

Ana-baba hakkının anlatıldığı bölüm (3903-76.İlahi) uzun tutulmuştur. Ana-baba yanında oturup onlara bakmanın hacca varmaktan daha üstün olduğu aktarılır. Bir ölünün hâlinin anlatıldığı kısımda cehenneme giren bu ölünün neden cehennemde olduğu sorulur. Cevap olarak bu kişinin dikbaşlı olduğu, ana-ata inciten herkesin sonunun bu olacağı söylenir. Ana-babanın çocuklar üzerinde sekiz hakkının olduğu ifade edilir. Bunların beşinin hayatta iken üçünün de öldükten sonra geçerli olduğu söylenir. Hayatta iken olan haklarının; çağırdıklarında hemen gitmek, istediklerini vermek, helallerini gözetmek, önlerinde hazır olmak, yüzlerine öf dememek olduğu söylenir. Öldükten sonraki haklarının ise; dua etmek, hasımlarını razı etmek, sürekli anmak olduğu anlatılır. Bu bölümde ana-baba hakkının önemini veren birçok kıssa anlatılır. Bu kıssalardan biri şöyledir:

Bir gün yolculuk yapan bir topluluk bir yerde konaklar ve ileriden bir eşek anırması sesinin geldiğini duyarlar. Sesin geldiği yere bakmaya gittiklerinde orada sadece bir evin olduğunu ve evde de bir kadının oturduğunu görürler. Gelen eşek sesini kadına sorarlar ve sesin mezarda olan oğlundan geldiği cevabını alırlar. Kadın, bir gün oğlunun ona eşek dediğini ve kendisinin de buna çok üzüldüğünü söyler. Bunun üzerine oğluna "hımara dönesin" deyip onun eşek olduğunu anlatır. Anırma sesinin bu sebeple geldiğini söyler.

Bir başka kıssa da şöyledir. Zengin bir adamın dört oğlu vardır. Bu adam bir hastalıktan dolayı vefat eder. Vefatından evvel çocuklarına kendisinin bıraktığı işlerin başına geçmelerini vasiyet eder. Vefattan sonra oğulları tartışmaya başlarlar. Kardeşlerden birisi hiç mal istemediğini ve çalışıp babasının işini devam ettireceğini, kendi kazancını sağlayacağını söyler. Diğer oğulları ise, babalarının bıraktığı mal ile geçineceklerini ve çalışmayacaklarını belirtirler. Ömrü boyunca mal almayıp çalışan bu

adamın üç kardeşi de vefat eder ve bir gün rüya görür. Rüyasında falan bir yerde bereketsiz yüz filori bulunduğu söylenir. Uyanıp hanımına rüyasını anlatır, hanımı hemen gidip altınları alması gerektiğini söyler fakat adam onu dinlemez. Bir gün yine rüya görür ve falan yerde bir altının olduğu fakat çok bereketli olduğu söylenir. Adam uyanıp denilen yere gider ve o bir altını alır. O altın ile pazara gidip iki balık alır, balıkların karnını yarınca iki inci çıktığını görür. Bunu duyan padişah o adamı çağırıp kızkardeşi için o incileri ister ve karşılığında nihayetsiz bir servet teklif eder. Babaya hürmet edenin sonunun böyle olacağı vurgulanarak hikâye bitirilir.

Hz. Yusuf'un (*as*) hikâyesine geçilip bu rivayetin *Behçe*'den aktarıldığı söylenir. Yusuf'un (*as*) Mısır'a sultan olduğu zamanlarda Hz. Yakup, içinde oğlunun da bulunduğu bir grup ile karşılaşır. Bu gruptakilere oğlunu sorar. Hz. Yusuf (*as*) bu durumu görür fakat babasının onu görmesi için atından inmez. Bu esnada Hz. Yakup (*as*) yürüyerek oğlunu aramaktadır. Ve o anda Hak'dan bir haber gelir. Hz. Yusuf'un (*as*) bu yaptığından dolayı belinden nebi gelmeyeceği ve soyunun sürmeyeceği söylenir. Eğer babasının yanına gidip oğulluk hakkını gütseydi bu durum böyle olmazdı denilir. Miraç gecesinde de Hz. Muhammed (*sav*) bütün peygamberler ile buluşur. Fakat bu saadete Hz. Yusuf (*as*) eremez. Bunun sebebinin de babasına yapmış olduğu hürmetsizlik olduğu söylenir.

Diğer bir kıssa ise; son nefesinde bir türlü kelime-i şehadet getiremeyen oğulun hikâyesidir. Annesinin hakkını helal etmediği için oğlunun şehadeti getiremediği söylenir. Bölümün son kısmında "**dua-yı hakk-ı valideyn**" başlıklı bir parça bulunur. Burada ana babanın, daha çocukları doğmadan çektiği sıkıntılar anlatılır ve haklarının ne kadar çok olduğu ifade edilir. Allah'tan bunlar için mekânlarının cennet olması istenir, günahlarının yok sayılması arzulanır. Bölümü "Ata ana incitme tamu olur yerin" nakaratlı bir ilahi takip eder.

Sonraki bölüm (3.Gazel-78.İlahi) sıla-yı rahimi terk etme konusu ile ilgilidir. Emanet ve ahde vefa da aynı bölümde (4145-4182) işlenmiştir.

Akabinde taatullah (4.Gazel-81.İlahi) ve havfullah (5.Gazel-4199) konuları anlatılır.

Tefekkür ile ilgili bölümde (6.Gazel-84.İlahi) yaratılanların hikmeti hakkında çok düşünmek gerektiği anlatılır. “Allah bu kervandan ayırma bizi” nakaratlı bir ilahi ile bölüm bitirilir.

Sıratı anlatan bölüm (4255-87.İlahi) ile devam eden eserde nasihatler sıralanır. Sıratın tasviri ve mizandan sonra her kulun orada neler yaşayacağı anlatılır. Kim önce gelir, kim nasıl geçer gibi konular ele alınıp o günde kimseden yardım gelemeyeceği söylenir. Bölüm sonunda “Sığındık sana ya Rabbena” nakaratlı bir ilahi bulunur.

Mahşerde herkesin yardım için birilerini aradığı aktarılır ve ölen küçük çocukların şefaatçi olacakları bölüme (87.İlahi-91.İlahi) geçilir. *Sabice giden kuzular* şeklinde tarif edilen bu çocukların, ana baba üzerinde şefaat hakkının olduğu söylenir. Bu konuda verilen kıssa şu şekildedir:

Melik adında şarap içip fıska göz açan biri vardır. Bu adamın cariyesinden bir kızı olur. Kızını çok seven bu adam hep onunla vakit geçirir, oynar. Kızı vefat edince adam çok üzülür. Tövbe ettiği eski günahlarını işlemeye başlar. Berat gecesi sarhoş bir hâldeyken rüyasında kıyametin koptuğunu görür. Büyük siyah bir ejderha (yılan) adamın üstüne doğru gelir. Yılandan kaçmaya çalışan Melik, o sırada bir şeyh ile karşılaşır. Kendisini yılandan kurtarabileceğini uman Melik, şeyhe yalvarmaya başlar. Ama şeyh, yılanın çok büyük olduğunu ve kendisine yardım edemeyeceğini söyler. Şeyh, Melik’e bir emaneti olduğunu ve bunu bulması gerektiğini, ancak bu sayede kurtulabileceğini anlatır. Melik, dağda örtülü bir saray görür. Sarayın yanına kadar gidince örtü kalkar ve içeri sadece sabiler girer. Melik’in ölen kızı da bu çocuklar arasındadır. Şeyh’in söylediği emanet Melik’in küçük yaşta ölen kızının şefaatidir. Çocuk babasını yılandan kurtarır. Şeyh olarak adamın karşısına çıkan sevaplarıdır. Melik’in günahları ise yılan suretinde görünür. “Meded Mevla meded bu dil elinden” nakaratlı bir ilahi ile bu bölüm bitirilir.

Takip eden bölümde (92.İlahi-97.İlahi) su’i-zan ve hüsn-i zan konuları işlenir. Mümin bir kişinin asla su’i-zan etmeyeceği, ölümün olduğu unutulmayıp her şeye hüsn-i zan ile nazar etmek gerektiği anlatılır.

Ne bilürsin sen begenmedüñ şu ḳul
Ḥaḳ katında senden aʿlā ola ol (4306)

Beyti ile su'i-zan ederek günaha girmemenin ve bir kişi ile ilgili hemen yargı vermemenin lazım geldiği söylenir. Hakkında kesin bilgi sahibi olunmayan bir şeyin ardına düşülmemesi gerektiği yazılır. Çünkü kulağın, gözün ve kalbin bunlardan sorumlu olduğu söylenir. İnsana yarar tek şeyin ilim öğrenmek olduğu anlatılır. "N'eylersen eyle Sultanım Allah" nakaratlı bir ilahi ile bölüm bitirilir.

Mümin bir kişinin güzel hasletlerinden olan sadaka bölümüne (4373-4408) geçilir. Hataları def edici özelliği olan sadakayı vermenin önemi üzerinde durulur. Daha sonra Allah'ın rahmetinden ümit kesmemek gerektiği ile ilgili bir bölüm (4409-98.İlahi) başlar.

Ardından hevaya uymanın kötülüğe sürükleyici bir durum olduğuna dair bir bölüm (4439-4457) gelir. Hevaya uymanın puta tapmaktan daha şiddetli bir günah olduğu vurgulanır. Hevayı bırakıp namazı, orucu terk etmemek gerektiği söylenir. Ardından kısa bir anlatı olan nafaka ile ilgili bölümden (4458-4468) sonra Kerbela vakasına geçilir.

Hz. Hüseyin'in acı bir şekilde şehit edildiği Kerbela hadisesine uzun bir bölüm (4471-112.İlahi) ayrılır. Bu bölüm, Hz. Muaviye zamanından başlatılıp hikâyet şeklinde anlatılır. Hz. Muaviye oğlu Yezid'e, Hz. Hüseyin'e hürmet etmesini vasiyet eder. Fakat öldükten sonra oğlu Yezid, babasının sözünü tutmaz. Bu olayın *Behçe*'de yazılı olduğu fakat Arapça olduğu için kimsenin anlamayıp unutulmaya yüz tuttuğu söylenir. Hz. Hüseyin'in nasıl tuzağa düşürüldüğü, başkalarının araya girip bu olayı engellemek istediği hakkında bilgiler verilir. Nihayetinde Hz Hüseyin'in şehit edildiği yazılır. "Ağlaşalum âh Hüseyin diyelim" "Gözüm nuru Hüseyinüm" nakaratlı ilahiler tekdüzeliği yıkmak amacıyla şair tarafından bu bölüme eklenir. Böylelikle metne hareketlilik katılır. Bu kısımlarda metnin okuyucuya aksettirdiği hissiyat son derece liriktir. Hz. Hüseyin'in, Yezid'e biat etmeyişi ve her iki tarafın da askerlerini toplayıp Kerbela meydanına gidişleri ayrıntılı olarak anlatılır. Meydanda nasıl acılar çekildiği

Ol Furāt'dan gelüp ḫanāzīr içer
Cān Ḥüseyn'üñ ʿayāli ṣusız geçer (4602)

gibi beyitlerle işlenir. Kerbela'da bulunanların nasıl cenk edip şehit düştükleri yazılır. Oğullarını tek tek savaş meydanına gönderip şehit olduklarını gören Hz. Hüseyin'in dilinden "Oğulların diye ağlar Hüseyin" nakaratlı bir ilahi yazılır. Daha sonra Hz.

Hüseyin'in savaşıp şehit edilmesi ve dedesine yalvarması bölümleri gelir. Hz. Hüseyin'in şehit edildikten sonra başının kesilmesi anlatılır. "Hüseyn'in katline hazır olanlar görsün ne belalar gelir başına" nakaratlı ilahi yazılır. Daha sonra orada bulunup Hz. Hüseyin'in şehit edilmesine engel olmadıkları için birçok kişinin rüyasında ya da gerçekte yaşadığı olaylar anlatılır. Hz. Hüseyin'in başının kesilip Yezid'in sarayına götürüldüğü, kesilen başın olduğu sandığı tutanların ellerinin kuruduğu, kesik başı götüren devenin bile kömüre döndüğü kıssaları verilir. Bir kıssada gökyüzünün altı kez ağladığı söylenir. Bunlardan ilkinin Hz. Âdem'in (*as*) cennetten çıktığı gün, ikincisinin Hz. İbrahim'in (*as*) ateşe atıldığı gün olduğu yazılır. Gökyüzünün üçüncü kez ağladığı günün Hz. Yusuf'un (*as*) kuyuya atıldığı gün, dördüncüsünün ise Hz. Muhammed'in (*sav*) öldüğü gün olduğu söylenir. Gökyüzünün beşinci kez bir garip yiğidin yetim kaldığı zaman, altıncı kez de Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit olduğu zaman ağladığı yazılır.

Bir başka kıssa şöyledir: İbnü'l-Melik isimli bir kişi Hz. Hüseyin'in başını sandıkta bulup kefenler. Cenaze namazını kılıp kesilmiş olan başı kabre koyar. Rüyasında bir gün Hz. Muhammed'in (*sav*) kendisine ikram ettiğini görür. Bu rüyanın anlamının da ehl-i beyte bulunduğu hürmet için gördüğü karşılık olduğu söylenir.

Bir kıssa da şöyledir: Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin kardeşlerin daha küçükken nasıl öleceklerinin dedelerine bildirildiğidir. Bir tepsi içinde biri yeşil biri kırmızı iki kıyafet getirilir ve çocuklara uzatılır. Hz. Hasan yeşil kıyafeti Hz. Hüseyin ise kırmızı kıyafeti seçer. Yani Hz. Hasan'ın zehirlenerek Hz. Hüseyin'in ise şehit olarak öleceği haber edilir.

Yazılan kıssalardan diğeri de şöyledir; Yezid bir gün duvara çizilmiş çok güzel bir hanım suretini görüp âşık olur. İbnü'l-Hatem'in hanımı olan bu kadın yüzünden Yezid günden güne zayıflar ve hastalanır. Bunun haberini alan anne babası durumu öğrenir ve sureti yapan nakkaşı bulurlar. Kimin hanımı olduğunu öğrenip ona bir hile etmeye karar verirler. İbnü'l-Hatem'i saraya çağırıp ona mal vereceklerini söylerler. Eğer Yezid ona evli misin diye sorarsa kesinlikle hayır cevabını vermesini öğütlerler. Adam, Yezid'in karşısına çıkınca Yezid evli misin diye sorar. İbnü'l-Hatem de hayır der. Bu cevap karşısında İbnü'l-Hatem'e çok güzel bir hanım vereceklerini söylerler. Bir kâtip de söylenen her şeyi yazar. İbnü'l-Hatem'in hanımına bu yazılanları gönderirler ve

boşanırlar. İbnü'l-Hatem'in hanımına iki tane talibi olduğu haberi verilir. Bu taliplerden birinin ahiretinin çok olduğu diğerinin ise dünyalığının çok olduğu söylenir. Hanıma bunlardan hangisini tercih edeceği sorulur. Hanım da ahireti çok olanı seçer. Bu kişi Hz. Hüseyin'dir. İkisi nikâhlanırlar. Daha sonra bu hileyi haber alan Hz. Hüseyin kadına hiç dokunmadan eski kocasına götürür ve nikâhlanırlar. Bu olayı duyan dünyalığı çok Yezid'in Hz. Hüseyin'e olan öfkesi iyice artar.

Bu kıssadan sonra, Hz. Muhammed'in torunlarını ne kadar sevdiği ve onlar için neler yaptığı anlatılır. "Gelin Hasan'ı Hüseyin'i sevelim" ve "Dünyada buldular ahrete kaldı" nakaratlı ilahiler yazılır.

Şefaatten bahsedilen bölüm (5392-113.İlahi), Kerbela bahsinden hemen sonra gelir. Bu bölümde Hz. Muhammed'in (*sav*), aile ve efradının, Kerbela şehitlerinin şefaatçiliğinin nasıl olacağı anlatılır.

Şefaatten sonraki bölümde (5435-5618) eserde geçen bütün konular bir özet olarak tekrar işlenir. Sadaka, namaz, oruç, kibri terk etme, yetim malı, şirk koşmama, şarap içmeme gibi konular bir kere daha vurgulanır. Gizli iş işlememek kısmı şu beyitlerle açıklanır:

> Şöyle gizlü neye beñzer bilesin
> ʿAmelüñi aña göre ḳılasın
>
> Ḳara mermer üzre ḳarañu gice
> Beñzer aña yürür ḳara ḳarınca (5570-5571)

Özet mahiyette olan bu bölümden sonra **"hatmü'l-kitâb"** bölümü (115.İlahi) ile kitabın bitirildiği duyurulur. Daha sonra ise **"haza dua-yı kâtibin"** (5619-117.İlahi) bölümü gelir. Kitabı yazan müstensihler tanıtılarak onlara dua edilir.

"Der dua-yı şehnişâh-ı âlem" bölümünde (118.İlahi-119.İlahi) dönem padişahının kazandığı zaferler anlatılıp devletin kuvvet bulması için dualar edilir. Ayrıca "Sultan Osman" redifli bir ilahi bu kısma yazılır. Bu ilahide yine dualar edilip her iki cihanda padişahın yüz aklığı için temennilerde bulunulur.

Elimizde bulunan on yedi nüshanın sadece dördünde bulunan kısımda ise (5633-120.İlahi) Sultan Mustafa'nın zulüm görüp hakkının yendiği söylenir. Bu kısmın

müellif nüshasında mı olduğu yoksa sonradan müstensihlerin mi eklediği tartışmalı bir durumdur.

1.3.2. Eserin İsmi

Müellif eserine *Niyâzü'l-Müznibîn* adını vermiştir. Mesnevide eserin adı sebeb-i te'lif kısmında zikredilmektedir. Şairin eserine neden bu adı verdiğini de açıklayan beyitler şunlardır:

Bu kitāba cümle bildügüm yazam
Ḥaḳ virürse gör nice maʿni dizem

Bunuñ içinde duʿālar eyleyem
Ḥaḳ teʿālā virdügini söyleyem

Buña virem *Niyāzü'l-müẕnibīn* ad
Oḳuyanlar olalar ġamdan āzād (305-307)

1.3.3. Eserin Yazılış Sebebi

Mesnevi içerisinde eserin neden kaleme alındığı sebeb-i te'lifte anlatılmıştır. Mahlasına uygun bir şekilde şair, kendisinde bir şey bulunmadığını ama yine de cesaret edip eline kalem alarak eserini yazmaya başladığını söyler. Yanlış bir şey yazmaktan ve bütün günahlarından Allah'a sığınır. Hz. Peygamber'in (*sav*) şefaatine nail olmayı, eserinde dinî emir ve yasakları bildireceğini, Allah'a layık bir kul olabilme yolunda ilerlemeyi umut eder. Yazdıklarının kıymet bilenler tarafından okunup kendisinin de hatırlanmasını ve yazdıkları vesilesiyle affedilmeyi beklediğini ifade eder ve bu arzusuna nail olmak için dua eder.

Şimdi bir miḳdār ṣalāvātdan didük — İnşāʾallāh anı da söyleyevüz
Nice sözler varidi anı ḳoduḳ — Cümle müʾmin olanı ṭoylayavuz

Şelle anuñ sünnetin ḳılam edā — Her kişinüñ şefīʿidür Muṣṭafā
Yarın anda baña şefāʿat ide — Ol şefāʿat ḳıla bulavuz ṣafā

Bizi alup ilede ol ḥażrete — Vire şevḳin medḥ idem vaṣfın anuñ
Ehl-i cürmüz muḫliṣ olana ḳata — Şöyle bilkim şefīʿidür bu dinüñ

Niceler mevlüdini yazmışdurur İḫtiyāç yoḳ kim anı ben de yazam
Yazılanlar ortada gezmişdurur Ne revā kim düzilen yolı düzem (224-231)

1.3.4. Eserin Yazılış Tarihi

Mesnevide şair eserini hangi tarihte yazdığını bildirmemiştir. Buna mukabil Sultan III. Murad'a dua etmesinden hareketle şairin eserini bu padişah zamanında (1574-1595) kaleme aldığı anlaşılmaktadır.

Pādişāh-ı müʾminīn bula murād
Raḥmetüñĕ yitişe Sulṭān Murād (283)

Mālik-i cābirden itme yā İlāh
Kim odur pādişāh-ı ʿālem-penāh (286)

Vir ʿadālet cümle ḫalḳı yoḳlaya
Dīn yolında cümlemüzi ṣaḳlaya (287)

İsmi Murād Ḫāndurur ibni Selīm
Vir murādın bunda anda yā ʿAlīm (290)

1.3.5. Eserin Beyit Sayısı

Zelîlî, mesnevisinin beyit sayısına dair herhangi bir bilgi vermemiştir. Tenkitli metin oluşturulurken kullanılan altı nüshanın hepsinin de beyit sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Eserde 120 tane ilahi başlığı ile dörtlük bulunmaktadır. Bu dörtlüklerden bazısı mesnevi içinde dörtlük olarak yazılmış, bazısı da kafiye ve ölçüsü dolayısıyla dörtlüğe çevrilmiştir. İlahiler mesnevinin beyit toplamına dâhil edilmemiş ve her bir ilahi ayrı olarak numaralandırılmıştır. İlahi olarak eser genelinde toplam 1379 dörtlük bulunmaktadır. 5667 adet de beyit tespit edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEKİL VE MUHTEVA

2.1. MESNEVİNİN DIŞ YAPISI

2.1.1. Mesnevide Kullanılan Nazım Şekilleri

Niyâzü'l-Müznibîn, 5667 beyit ve 1379 dörtlükten oluşan hacimli bir mesnevidir. Beyitlerin oluşturduğu kısımlar "fasıl", dörtlüklerin oluşturdukları ise "ilahi" başlıklarını taşımaktadır. Eserde 108 fasıl, 120 ilahi ve 8 gazel mevcuttur. Her bir fasıl ve ilahi bir diğerinden ayrılması için numaralandırılmıştır. Fasıl başlığı altında yazılanlar aruz, dörtlük hâlinde yazılanlar hece ölçüsü bazen de aruz ölçüsü iledir. Fasıllarda söylenen beyitlerin vezinlerinin aynı başlık altında iken bile değiştiği görülmektedir. Sanat kaygısından ziyade bilgi aktarmak amacı ile yazılan eserin vezin bozuklukları da bu durumu kanıtlayan bir başka özelliktir. Eserdeki fasıllar ve vezinleri şöyledir:

2.1.1.1. Fasıllar[50]

Adı	Vezni	Beyit No.	Nazım Şekli
1. hazâ kitâb-ı Niyâzü'l-Müznibîn Zelîlü'l-Müznibîn ve bihî nesta'în	-.--/-.--/-.-	1-140	Mesnevi
2. 1.Fasıl	-.--/-.--/-.-	141-156	Mesnevi
	.---/.---/.--	157-158	
	-.--/-.--/-.-	159-164	
3. 2.Fasıl	-.--/-.--/-.-	165-222	Mesnevi
4. 3.Fasıl	-.--/-.--/-.-	223-387	Mesnevi
5. 4.Fasıl	-.--/-.--/-.-	388-391	Mesnevi
	.---/.---/.--	392-439	
	-.--/-.--/-.-	440-455	

[50] Vezin kısmında kullanılan işaretlerden – kapalı heceyi; . ise açık heceyi karşılamaktadır.

	.---/.---/.--	456-461	
	-.--/-.--/-.-	462-480	
6. 5.Fasıl	.---/.---/.--	481-495	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	496-514	
7. 6.Fasıl	.---/.---/.--	515-522	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	523-574	
8. 7.Fasıl	-.--/-.--/-.-	575-590	Mesnevi
	.---/.---/.--	591-592	
	-.--/-.--/-.-	593-594	
	.---/.---/.--	595-604	
	-.--/-.--/-.-	605-606	
	.---/.---/.--	607-608	
9. 8.Fasıl	.---/.---/.--	609-631	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	632-643	
	.---/.---/.--	644-650	
	-.--/-.--/-.-	651-660	
10. 9.Fasıl	-.--/-.--/-.-	661-679	Mesnevi
	.---/.---/.--	680-692	
	-.--/-.--/-.-	693-703	
	.---/.---/.--	704	
11. 10.Fasıl	.---/.---/.--	705-716	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	717-745	
	.---/.---/.--	745-768	
	-.--/-.--/-.-	759-782	
12. 11.Fasıl	-.--/-.--/-.-	783-806	Mesnevi
	.---/.---/.--	807-813	
13. 12.Fasıl	-.--/-.--/-.-	814-859	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.-	860-880	

	-.--/-.--/-.-	881-887	
14. 13.Fasıl	-.--/-.--/-.-	888-905	Mesnevi
15. 14.Fasıl	-.--/-.--/-.-	906-954	Mesnevi
	.---/.---/.--	955-960	
16. 15.Fasıl	-.--/-.--/-.-	961-1021	Mesnevi
17. 16.Fasıl	-.--/-.--/-.-	1022-1119	Mesnevi
18. 17.Fasıl	-.--/-.--/-.-	1120-1155	Mesnevi
	.---/.---/.--	1156-1170	
19. 18.Fasıl	-.--/-.--/-.-	1171-1263	Mesnevi
20. 19.Fasıl	-.--/-.--/-.-	1264-1385	Mesnevi
21. 20.Fasıl	.---/.---/.--	1386-1413	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	1414-1491	
22. 21.Fasıl	.---/.---/.--	1492-1500	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	1501-1527	
	.---/.---/.--	1528-1541	
	-.--/-.--/-.-	1542-1564	
	.---/.---/.--	1565	
	-.--/-.--/-.-	1566-1585	
23. 22.Fasıl	-.--/-.--/-.-	1586-1588	Mesnevi
	.---/.---/.--	1589-1597	
24. 23.Fasıl	-.--/-.--/-.-	1598	Mesnevi
	.---/.---/.--	1599-1605	
	-.--/-.--/-.-	1606-1815	
25. 24.Fasıl	-.--/-.--/-.-	1816-1832	Mesnevi
26. 25.Fasıl	-.--/-.--/-.-	1833-1858	Mesnevi
	.---/.---/.--	1859-1860	
	-.--/-.--/-.-	1861-1936	
	-.--/-.--/-.--/-.-	1937-1938	

	-.--/-.--/-.-	1939-1949	
	.---/.---/.---/.--	1950-1962	
27. 26.Fasıl	-.--/-.--/-.-	1963-1974	Mesnevi
	.---/.---/.--	1975-2047	
28. 27.Fasıl	.---/.---/.--	2048-2058	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	2059-2086	
29. 28.Fasıl	-.--/-.--/-.--/-.-	2087	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	2088-2101	
	.---/.---/.--	2102-2114	
	-.--/-.--/-.-	2115	
	.---/.---/.--	2116-2128	
30. 29.Fasıl	-.--/-.--/-.-	2129-2135	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.-	2136-2145	
	-.--/-.--/-.-	2146-2150	
	-.--/-.--/-.--/-.--	2151-2162	
	.---/.---/.---/.---	2163-2164	
	.---/.---/.---/.--	2165-2172	
	-.--/-.--/-.--/-.-	2173-2180	
31. 30.Fasıl	.---/.---/.--	2181-2185	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.--	2186-2190	
	.---/.---/.---/.---	2191-2205	
32. 31.Fasıl	-.--/-.--/-.-	2206-2218	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.--	2219-2221	
	-.--/-.--/-.-	2222-2223	
	-.--/-.--/-.--/-.--	2224-2228	
	.---/.---/.---/.---	2229-2230	
	-.--/-.--/-.-	2231-2237	
	-.--/-.--/-.--/-.-	2238-2247	

	-.--/-.--/-.--/-.--	2248	
33. 32.Fasıl	-.--/-.--/-.-	2249-2274	Mesnevi
	.---/.---/.--	2275	
	-.--/-.--/-.-	2276-2281	
	.---/.---/.--	2282-2285	
34. 33.Fasıl	-.--/-.--/-.-	2286-2294	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.-	2295-2300	
	.---/.---/.---/.---	2301-2317	
35. 34.Fasıl	-.--/-.--/-.--/-.--	2318-2339	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.-	2340-2350	
	-.--/-.--/-.-	2351-2353	
	-.--/-.--/-.--/-.-	2354	
	.---/.---/.---/.---	2355-2361	
36. 35.Fasıl	.---/.---/.---/.---	2362-2377	Mesnevi
37. 36.Fasıl	-.--/-.--/-.--/-.-	2378-2388	Mesnevi
	.---/.---/.---/.---	2389-2393	
	-.--/-.--/-.--/-.--	2394-2399	
	.---/.---/.---/.---	2400-2412	
38. 37.Fasıl	.---/.---/.---/.---	2413-2421	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.--	2422-2428	
	-.--/-.--/-.--/-.-	2429-2434	
	-.--/-.--/-.--/-.--	2435-2473	
	.---/.---/.---/.---	2474-2478	
39. 38.Fasıl	.---/.---/.---/.---	2479-2499	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.--	2500-2504	
	.---/.---/.---/.---	2505-2531	
40. 39.Fasıl	-.--/-.--/-.--/-.--	2532-2539	Mesnevi
	.---/.---/.---/.---	2540	

	-.--/-.--/-.--/-.--	2541-2542	
	.---/.---/.---/.---	2543-2345	
41. 40.Fasıl	-.--/-.--/-.-	2546	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.-	2547	
	.---/.---/.--	2548	
	-.--/-.--/-.-	2549-2564	
	.---/.---/.--	2565-2567	
	-.--/-.--/-.-	2568-2612	
	.---/.---/.--	2613-2614	
42. 41.Fasıl	-.--/-.--/-.--/-.-	2615-2621	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	2622-2689	
43. 42.Fasıl	-.--/-.--/-.-	2690-2737	Mesnevi
44. 43.Fasıl	-.--/-.--/-.-	2738-2853	Mesnevi
45. 44.Fasıl	-.--/-.--/-.--/-.-	2854-2861	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	2862-2932	
46. 45.Fasıl	-.--/-.--/-.-	2933-3036	Mesnevi
	.---/.---/.--	3037-3049	
47. 46.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3050-3087	Mesnevi
48. 47.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3088-3096	Mesnevi
49. 48.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3097-3133	Mesnevi
50. 49.Fasıl	.---/.---/.--	3134-3173	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	3174-3180	
	.---/.---/.--	3181-3240	
51. 50.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3241-3244	Mesnevi
	.---/.---/.--	3245-3250	
	-.--/-.--/-.-	3251-3262	
	.---/.---/.--	3263-3266	
	-.--/-.--/-.-	3267	

	.---/.---/.--	3268-3281	
52. 51.Fasıl	-.--/-.--/-.--/-.-	3282-3284	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	3285-3305	
	.---/.---/.--	3306-3312	
	-.--/-.--/-.-	3313-3337	
53. 52.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3338-3343	Mesnevi
	.---/.---/.--	3344-3374	
54. 53.Fasıl	.---/.---/.--	3375-3406	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	3407-3408	
55. 54.Fasıl	.---/.---/.--	3409-3417	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	3418	
	.---/.---/.--	3419-3477	
56. 55.Fasıl	.---/.---/.--	3478-3491	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	3492-3513	
57. 56.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3514-3545	Mesnevi
58. 57.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3546-3579	Mesnevi
59. 58.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3580-3595	Mesnevi
	.---/.---/.--	3596-3606	
	-.--/-.--/-.-	3607-3609	
60. 59.Fasıl	.---/.---/.--	3610-3613	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	3614-3622	
	.---/.---/.--	3623-3630	
	-.--/-.--/-.-	3631-3641	
61. 60.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3642-3649	Mesnevi
	.---/.---/.--	3650-3651	
	-.--/-.--/-.-	3652-3673	
	.---/.---/.--	3674-3675	
	-.--/-.--/-.-	3676-3681	

	.---/.---/.--	3682	
	-.--/-.--/-.-	3683-3713	
62. 61.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3714-3742	Mesnevi
	.---/.---/.--	3743-3745	
63. 62.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3746-3749	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.-	3750-3753	
	-.--/-.--/-.-	3754-3757	
	.---/.---/.--	3758-3774	
64. 63.Fasıl	.---/.---/.--	3775-3776	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	3777-3791	
	.---/.---/.--	3792-3810	
65. 64.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3811-3813	Mesnevi
	.---/.---/.--	3814-3829	
66. 65.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3830-3832	Mesnevi
	.---/.---/.--	3833-3834	
	-.--/-.--/-.-	3835-3842	
	.---/.---/.--	3843-3852	
	-.--/-.--/-.-	3853-3866	
67. 66.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3867-3902	Mesnevi
68. 67.Fasıl	-.--/-.--/-.-	3903-3923	Mesnevi
	.---/.---/.--	3924-3942	
	-.--/-.--/-.-	3943-3951	
	-.--/-.--/-.--/-.-	3952	
	-.--/-.--/-.-	3953-3991	
	-.--/-.--/-.--/-.-	3992	
	-.--/-.--/-.-	3993-3994	
	-.--/-.--/-.--/-.-	3995-3996	
	-.--/-.--/-.-	3997-4088	

69. 68.Fasıl	.---/.---/.--	4089-4118	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4119-4121	
	.---/.---/.--	4122-4127	
	-.--/-.--/-.-	4128-4129	
	.---/.---/.--	4130-4144	
70. 69.Fasıl	-.--/-.--/-.-	4115	Mesnevi
	.---/.---/.--	4116-4161	
	-.--/-.--/-.-	4162-4163	
	.---/.---/.--	4164	
	-.--/-.--/-.-	4165-4166	
	.---/.---/.--	4167	
	-.--/-.--/-.-	4168	
	.---/.---/.--	4169-4182	
71. 70.Fasıl	.---/.---/.--	4183-4196	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4197-4199	
72. 71.Fasıl	.---/.---/.--	4200-4225	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4226-4230	
	.---/.---/.--	4231-4254	
73. 72.Fasıl	.---/.---/.--	4255-4299	Mesnevi
74. 73.Fasıl	.---/.---/.--	4300-4303	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4303-4323	
75. 74.Fasıl	.---/.---/.--	4324-4328	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4329-4330	
	.---/.---/.--	4331-4347	
76. 75.Fasıl	.---/.---/.--	4348-4350	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4351-4362	
77. 76.Fasıl	-.--/-.--/-.-	4363-4372	Mesnevi
78. 77.Fasıl	.---/.---/.--	4373-4375	Mesnevi

	-.--/-.--/-.-	4376-4408	
79. 78.Fasıl	-.--/-.--/-.-	4409-4414	Mesnevi
	.---/.---/.--	4415-4417	
80. 79.Fasıl	.---/.---/.--	4418-4428	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4429-4435	
	.---/.---/.--	4436-4438	
81. 80.Fasıl	-.--/-.--/-.-	4439-4444	Mesnevi
	.---/.---/.--	4445-4455	
82. 81.Fasıl	.---/.---/.--	4456-4457	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4458-4485	
83. 82.Fasıl	-.--/-.--/-.-	4486-4521	Mesnevi
84. 83.Fasıl	.---/.---/.--	4522-4531	Mesnevi
85. 84.Fasıl	-.--/-.--/-.-	4532-4585	Mesnevi
86. 85.Fasıl	.---/.---/.--	4586-4588	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4589-4607	
	.---/.---/.--	4608-4626	
	-.--/-.--/-.-	4627-4722	
87. 86.Fasıl	-.--/-.--/-.-	4723-4788	Mesnevi
88. 87.Fasıl	.---/.---/.--	4789-4804	Mesnevi
89. 88.Fasıl	-.--/-.--/-.-	4805-4808	Mesnevi
	.---/.---/.--	4809-4810	
	-.--/-.--/-.-	4811-4815	
	.---/.---/.--	4816-4848	
	-.--/-.--/-.-	4849-4876	
	.---/.---/.--	4877-4889	
90. 89.Fasıl	.---/.---/.--	4890-4894	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	4895-4897	
	.---/.---/.--	4898	

	-.--/-.--/-.-	4899-5020	
91. 90.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5021-5027	Mesnevi
92. 91.Fasıl	.---/.---/.--	5028-5062	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	5063-5097	
	.---/.---/.--	5098-5104	
93. 92.Fasıl	.---/.---/.--	5105-5130	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	5131-5133	
	.---/.---/.--	5134-5137	
94. 93.Fasıl	.---/.---/.--	5138-5140	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	5141-5177	
	.---/.---/.--	5178-5179	
	-.--/-.--/-.-	5180	
	.---/.---/.--	5181-5182	
	-.--/-.--/-.-	5183	
	.---/.---/.--	5184-5185	
	-.--/-.--/-.-	5186-5261	
95. 94.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5162-5321	Mesnevi
	.---/.---/.--	5322-5324	
	-.--/-.--/-.-	5325-5391	
96. 95.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5392-5434	Mesnevi
97. 96.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5435-5450	Mesnevi
98. 97.Fasıl	.---/.---/.--	5451-5459	Mesnevi
99. 98.Fasıl	.---/.---/.--	5460-5466	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	5467-5480	
	.---/.---/.--	5481-5492	
100. 99.Fasıl	.---/.---/.--	5493-5500	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	5501-5511	
101. 100.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5512-5521	Mesnevi

102. 101.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5522-5531	Mesnevi
103. 102.Fasıl	.---/.---/.--	5532-5543	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	5544-5551	
	.---/.---/.--	5552-5565	
104. 103.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5566-5573	Mesnevi
	.---/.---/.--	5574-5575	
	-.--/-.--/-.-	5576-5579	
105. 104.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5580-5583	Mesnevi
	.---/.---/.--	5584-5595	
106. 105.Fasıl	.---/.---/.--	5596-5598	Mesnevi
	-.--/-.--/-.-	5599-5610	
107. 106.Fasıl	.---/.---/.--	5611-5618	Mesnevi
108. 107.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5619-5632	Mesnevi
109. 108.Fasıl	-.--/-.--/-.-	5633-5644	Mesnevi
	-.--/-.--/-.--/-.-	5645-5667	

Yukarıda da beyân edildiği üzere nüshalardaki başlıklar esas alınarak dörtlükler ile yazılmış yerlere tenkitli metinde ilahi başlığı verilmiştir. Genel olarak ilahilere bakıldığı zaman kafiye şemalarının tam uymadıkları görülmektedir. Bunun da şairin manayı ön plana çıkarma arzusundan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Eserde çoğunluk olarak emir kipi kullanılmıştır. Mesnevide büyük bir yer kaplayan ve söyleyişin değiştiği yer olarak tabir edilen ilahilerde kullanılan hece ölçüleri ve nazım şekilleri şu şekildedir:

2.1.1.2. İlahiler

Adı	Ölçüsü veya vezni	Dörtlük Sayısı	Nazım Şekli
1. 1.İlahi	-.--/-.--/-.-	5*4	Koşma
2. 2.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
3. 3.İlahi	-.--/-.--/-.-	7*4	Koşma
4. 4.İlahi	-.--/-.--/-.-	5*4	Koşma
5. 5.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma

6. 6.İlahi	-.--/-.--/-.-	7*4	Koşma
7. 7.İlahi	4+4=8	9*4	Koşma
8. 8.İlahi	4+4=8	8*4	Koşma
9. 9.İlahi	-.--/-.--/-.-	7*4	Koşma
10. 10.İlahi	4+4=8	10*4	Koşma
11. 11.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
12. 12.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
13. 13.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
14. 14.İlahi	4+4+3=11	8*4	Koşma
15. 15.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
16. 16.İlahi	4+4+3=11	7*4	Koşma
17. 17.İlahi	4+4+3=11	9*4	Koşma
18. 18.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
19. 19.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
20. 20.İlahi	-.--/-.--/-.-	7*4	Koşma
21. 21.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
22. 22.İlahi	4+4=8	16*4	Koşma
23. 23.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
24. 24.İlahi	4+4=8	12*4	Koşma
25. 25.İlahi	4+4=8	18*4	Koşma
26. 26.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
27. 27.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
28. 28.İlahi	-.--/-.--/-.-	7*4	Koşma
29. 29.İlahi	-.--/-.--/-.-	7*4	Koşma
30. 30.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
31. 31.İlahi	.---/.---/.--	5*4	Koşma
32. 32.İlahi	4+4=8	9*4	Koşma
33. 33.İlahi	4+4=8	27*4	Koşma
34. 34.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
35. 35.İlahi	4+4=8	3*4	Koşma
36. 36.İlahi	4+4=8	6*4	Koşma
37. 37.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma

38. 38.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
39. 39.İlahi	4+4=8	9*4	Koşma
40. 40.İlahi	4+4+3=11	7*4	Koşma
41. 41.İlahi	4+4=8	18*4	Koşma
42. 42.İlahi	4+4=8	6*4	Koşma
43. 43.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
44. 44.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
45. 45.İlahi	-.--/-.--/-.-	5*4	Koşma
46. 46.İlahi	-.--/-.--/-.-	5*4	Koşma
47. 47.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
48. 48.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
49. 49.İlahi	.---/.---/.--	5*4	Koşma
50. 50.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
51. 51.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
52. 52.İlahi	-.--/-.--/-.-	7*4	Koşma
53. 53.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
54. 54.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
55. 55.İlahi	4+4=8	2*4	Koşma
56. 56.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
57. 57.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
58. 58.İlahi	4+4=8	20*4	Koşma
59. 59.İlahi	4+4+3=11	7*4	Koşma
60. 60.İlahi	4+4=8	45*4	Koşma
61. 61.İlahi	4+4=8	13*4	Koşma
62. 62.İlahi	4+4+3=11	7*4	Koşma
63. 63.İlahi	4+4+3=11	6*4	Koşma
64. 64.İlahi	4+4=8	2*4	Koşma
65. 65.İlahi	4+4=8	6*4	Koşma
66. 66.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
67. 67.İlahi	4+4=8	6*4	Koşma
68. 68.İlahi	4+4=8	32*4	Koşma
69. 69.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma

70. 70.İlahi	.---/.---/.--	5*4	Koşma
71. 71.İlahi	4+4+3=11	6*4	Koşma
72. 72.İlahi	4+4=8	118*4	Koşma
73. 73.İlahi	.---/.---/.--	15*4	Koşma
74. 74.İlahi	.---/.---/.--	19*4	Koşma
75. 75.İlahi	.---/.---/.--	38*4	Koşma
76. 76.İlahi	4+4+3=11	8*4	Koşma
77. 77.İlahi	4+4=8	8*4	Koşma
78. 78.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
79. 79.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
80. 80.İlahi	4+4=8	21*4	Koşma
81. 81.İlahi	4+4+3=11	7*4	Koşma
82. 82.İlahi	.---/.---/.--	1*4	Dörtlük
83. 83.İlahi	4+4+3=11	7*4	Koşma
84. 84.İlahi	4+4=8	6*4	Koşma
85. 85.İlahi	4+4=8	22*4	Koşma
86. 86.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
87. 87.İlahi	4+4=8	22*4	Koşma
88. 88.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
89. 89.İlahi	4+4=8	49*4	Koşma
90. 90.İlahi	4+4=8	12*4	Koşma
91. 91.İlahi	.---/.---/.--	7*4	Koşma
92. 92.İlahi	4+4=8	28*4	Koşma
93. 93.İlahi	-.--/-.--/-.-	5*4	Koşma
94. 94.İlahi	4+4=8	12*4	Koşma
95. 95.İlahi	4+4=8	42*4	Koşma
96. 96.İlahi	4+4=8	8*4	Koşma
97. 97.İlahi	-.--/-.--/-.-	5*4	Koşma
98. 98.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
99. 99.İlahi	4+4=8	34*4	Koşma
100. 100.İlahi	4+4=8	18*4	Koşma
101. 101.İlahi	4+4=8	29*4	Koşma

102. 102.İlahi	4+4+3=11	7*4	Koşma
103. 103.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
104. 104.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
105. 105.İlahi	4+4=8	12*4	Koşma
106. 106.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
107. 107.İlahi	4+4=8	7*4	Koşma
108. 108.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
109. 109.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
110. 110.İlahi	4+4=8	44*4	Koşma
111. 111.İlahi	4+4+3=11	4*4	Koşma
112. 112.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma
113. 113.İlahi	4+4+3=11	6*4	Koşma
114. 114.İlahi	4+4=8	26*4	Koşma
115. 115.İlahi	4+4+3=11	7*4	Koşma
116. 116.İlahi	4+4=8	5*4	Koşma
117. 117.İlahi	4+4=8	22*4	Koşma
118. 118.İlahi	4+4=8	22*4	Koşma
119. 119.İlahi	.---/.---/.--	7*4	Koşma
120. 120.İlahi	4+4+3=11	5*4	Koşma

2.1.1.3. Gazeller

Eserde, mesnevi ya da dörtlük formuna dâhil olmayan gazel şeklinde manzumeler de mevcuttur. Bunların sayısı 8'dir. Gazellerin çoğu musammat gazel formundadır. Bu gazellerin vezinleri ve beyit sayıları şöyledir:

Adı	Ölçüsü	Beyit Sayısı	Nazım Şekli
1. 1.Gazel	-.--/-.--/-.--/-.-	12	Gazel
2. 2.Gazel	-.--/-.--/-.--/-.-	9	Gazel
3. 3.Gazel	.---/.---/.---/.---	10	Gazel
4. 4.Gazel	.---/.---/.---/.---	18	Gazel
5. 5.Gazel	.---/.---/.---/.---	12	Gazel
6. 6.Gazel	.---/.---/.---/.---	11	Gazel

7. 7.Gazel	.---/.---/.---/.---	7	Gazel
8. 8.Gazel	.---/.---/.---/.---	7	Gazel

2.1.2. Vezin ve Ölçü

Niyâzü'l-Müznibîn'de çok farklı konuların işlenmesi fasıl ve ilahi başlıklarının da çok sayıda olmasını beraberinde getirmiştir. Aynı fasıl başlığı altında bile dokuz farklı vezin kullanıldığı görülmektedir (67.Fasıl). Mesnevinin geneline bakıldığında;

147 Fasıl ve 13 İlahide	fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün
109 Fasıl ve 9 İlahide	mefāʿ īlün / mefāʿ īlün / feʿ ūlün
20 Fasıl ve 2 Gazelde	fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilün
2 Fasılda	mefāʿ īlün / mefāʿ īlün / mefāʿ īlün / feʿ ūlün
12 Fasılda	fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün / fāʿ ilātün
14 Fasıl ve 6 Gazelde	mefāʿ īlün / mefāʿ īlün / mefāʿ īlün / mefāʿ īlün

kalıpları kullanılmıştır.

Şairin vezni hatasız kullandığı yerlerin sayısı oldukça azdır. Eserin sanat kaygısından uzak, öğretici yönü ön plana çıkar. Bu yüzden müellifin, vezni kullanmada rahat olduğu görülür. Rahat söyleyişin getirdiği hatalar da esere yansımıştır. Beyit, mısra veya kıtalarda görülen vezin kusurları metin içinde dipnotta verilmiştir.

İlahilerin çoğunluğunun hece ölçüsü ile yazıldığı gözlemlenmiştir. 8'li ve 11'li hece ölçülerini sıklıkla kullanmıştır.

67 İlahide 4+4=8'li hece ölçüsü
31 İlahide 4+4+3=11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Zelîlî'nin eserinde aruzu pek başarılı kullandığı söylenemez. *Niyâzü'l-Müznibîn'*de tespit edilen aruz uygulamaları / kusurları şu şekildedir:

2.1.2.1. Vasl (Ulama)

Kelime anlamı ile birleştirme, ulaştırma demektir. Bir aruz terimi olarak ise vasl, iki kelimenin birleştirilmesi, birlikte okunması anlamına gelmektedir. Vaslda sessiz harfle biten bir sözden sonra sesli harfle başlayan bir söz gelirse, sondaki sessiz, ikinci kelimenin seslisine bağlanarak birlikte okunur.[51] Bu aruz uygulamasına Ali Zelîlî'nin eserinde birçok yerde rastlanmaktadır:

Ol Ḥabīb'üñ ḥürmetine yā Eḥad
Ḳurtar andan bize eylegil meded (11)

Nedür itdügi ṭāʿāti bularuñ
Daḥı ʿiṣyānları nedür olaruñ (436)

Bundan eyü daḫı ne devlet ola
Ḥaḳ teʿālā naṣīb ide her ḳula (1042)

ʿAfvum umup iḥyā iderdi bu gice
Ṭānık oluñ yarlıġadım dir Ḫoca (1936)

Didiler kim ġazādan da yig mi olur
Ḳıtāl iden ḫod büyük ṣevāb bulur (2088)

Eserde görülen ulamaların büyük bir kısmını oluşturan yer hece düşmeli ulamalardır. Bir vezin kusuru sayılmayan bu tarz ulamalara, divan şairlerinin ustalık göstermek maksadıyla sık sık başvurdukları görülür.[52] Buna karşılık olarak eserde hece düşmeli ulamaların vezin ve ölçü zarureti yüzünden aynı beyit, dörtlük hatta bir mısrada birden fazla kullanıldığı görülmektedir.

Diñleyüp bu sözi eyle naẓarı
Ana ata incitme ṭamu olur yiriñ

Bu ḥāl müşkil ḥāldir eyle ḥaẕeri
Ana ata incitme ṭamu olur yiriñ (76/1)

Allāh'uñ mekrinden emīn mi olduñuz

[51] Haluk, İpekten, *Eski Türk Edebiyatı, Edebi Bilgiler (Nazım Şekilleri-Aruz Ölçüsü) 2.Kısım Aruz Ölçüsü*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yay. No: 87, Erzurum, 1989, s. 30.
[52] Cem Dilçin, *Mes'ud bin Ahmed, Süheyl ü Nevbahar, İnceleme-Metin-Sözlük*, AKM Yay., Ankara, 1991, s. 139.

Yoḳlamazsız kendüñüzi n'olduñuz (4363)

Şol atumı al saña ḥarbe yarar
Ḳaçmalu‿olsañ düşmen ayırmaya‿irer (4556)

2.1.2.2. İmâle

Arapça bir kelime olan imâle "çekme, uzatma" demektir. Bir aruz terimi olarak ise kısa hecenin aruz ölçüsüne uydurulmak üzere uzatılmasıdır. *Niyâzü'l-Müznibîn*'de karşılaşılan imâle uygulamaları şöyledir:

a- İmâle-i Maksûre (Kısa Uzatma): Bu tarz imâle Türkçe kelimelerde yapılan uzatmadır. Türkçede uzun sesli bulunmadığı için kısa okunması gereken hecelerin uzun okunmasına imâle denir ve aruz uygulamasında büyük hata sayılır.[53]

Ali Zelîlî'nin eserinde en fazla karşılaşılan aruz kusuru imâle-i maksûredir.

Gelüp buldı di**di** yine gö**re**yin
Yo**lı**na ṭatlu cānumı vi**re**yin (743)

Oruç ṭutanlara ḫalṭ eyle **bi**zi
O dergāha sürelüm biz de *yüz*i (1413)

Didi aṣḥāba ḫaber vireyin mi
Beşāretle ġamınuz ırayın mı (1943)

b- İmâle-i Memdûd/Memdûde/Medd (Çok Uzatma): İmâle-i memdûde veya medd de denilmektedir. Bu terim, Arapça ve Farsça kelimelerde bulunan sonu iki sessiz harf veya hemze ile biten bir heceyi bir uzun bir kısa olmak üzere iki hece olarak okumak demektir. Bu aruzda kusur sayılmadığı gibi, şairlerce çoğu kez ahengi artırmak, manayı genişletmek için özellikle yapılmıştır.[54]

Virdi ḫaber ʿAmr'a bu düşini
Ḥamd idüp akıtdı gözi yaşını (4909)

Didi Ebū Cehl varuñ öldürüñ
ʿĀleme hem anı cümle bildürüñ (764)

---

[53] Cem Dilçin, *age.*, s. 36.
[54] Cem Dilçin, *age.,* s. 41-42.

Ehl-i cemʿ olup nāra cehennem mālıñı göre
Ḳaṭırandan yitmiş biñ libās varıcaḳ bunlara vire (2451)

Başını yirine ḳodı götürdi
Hemān cān Hüseyn ḳalḳdı oturdı (4946)

Ali Zelîlî'nin eserinde Türkçe kelimelerde de bazen imâle-i memdûd yapıldığı görülmektedir:

Dörtdür bil farżı abdestüñ i cān
Diñleriseñ ġayrısın idem beyān (3056)

Bir yüce taġ dibine varmışuz
Ol ṭaġuñ nūrı berḳ urur görmişüz (1886)

2.1.2.3. Zihaf (Kısaltma)

Bir aruz terimi olarak zihafın anlamı uzun okunması gereken hecelerin kısa okunmasıdır. Uzun sesli heceleri bulunan Arapça ve Farsça kelimeleri aruz kalıplarına uydurabilmek için yapılan hatadır.[55] Zihaf imâlenin tersidir ve bir aruz hatası olarak kabul edilir.[56]Türkçe kelimelerde zihaf yapılmaz.

Ali Zelîlî eserinde zihafa pek çok yerde düşmüştür:

Bugün bunda cemāʿate uzanan
Ṯāʿat idüp nice ṣevāb ḳazanan (481)

Allāh anuñ birine biñ viriser
Ḥelālinden buña viren iriser (1111)

Bir ḳocacuḳ geldi bir gün Resūl'e
Su'āl itmege ol aslü'l-usūle (1722)

Eyle müyesser yā Allāh ḫuşūʿ ile ḳılalum
Bu dinilen ṣevābun biz cümlesini bulalum (2240)

ʿUkūbātı ana lāzım ḳıların
Bu ḫālile anı oda ṣaların (3617)

Didi Dāvūd beşārete gelmişem

[55] Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yay., İstanbul, 2002, s.155.
[56] Ahmet Doğan*, Açıklamalı ve Örnekli Aruz Bilgisi*. Akçağ Yay., Ankara, 2013, s. 19.

Mevlā ʿafv eyledi seni bilmişem (4041

2.1.2.4. Ses Türemesi

Eserde vezin gereği bazı kelimelerde ses türemesine de başvurulduğu görülmektedir: ʿöẕr>ʿöẕür (492, 493), zaḥm>zaḥım (4742), ʿaḳl>ʿaḳıl (614, 739, 2539, 72/97, 5329), ʿilm>ʿilim (3472, 3800, 4331, 4338, 4341), emr>emir (2341).

2.1.2.5. Ses Düşmesi

Mesnevide vezne uyması için kelimelerin bazılarında ses düşmesi olayı görülmektedir: zehir>zehr (38, 72/112, 5638), kendi özü>kend'özü (404, 1081, 1813), ilet->ilt- (9, 219, 571, 3266), mi ola-mı ola>m'ola (27/2, 1571), ne edelim>n'idelim (1/3, 156, 193, 339, 443), ne oldu>n'oldu (1/5, 325, 624), ne eyledi>n'eyledi (199, 6/3, 754).

2.1.3. Kafiye ve Redif

Divan edebiyatında vezinle birlikte ahengi sağlayan unsurların en önemlilerinden biri kafiyedir. Manzum eserlerde kafiyenin esere akıcılık kazandıran bir görevi bulunmaktadır. Kafiye divan şiirinde ses; redif ise söz tekrarlarının mısra sonlarında simetrik olarak kullanılmasıdır.[57] Ali Zelîlî eserini meydana getirirken kafiyeyi genellikle başarılı bir şekilde kullanmıştır. *Niyâzü'l-Müznibîn*'de ortaya çıkabilecek ahenksizlik ve ritim monotonluğu Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelere, değişik oranlarda kafiyelere ve redife çokça yer verilerek giderilmiştir.

Mesnevide tesadüf edilen kafiye çeşitleri ve bunlara dair örnekler şu şekildedir:

a- Revisi Mukayyed olanlar: Mesnevide bu kafiye çeşidi ile kurulmuş beyitler sayıca daha fazladır:

Diyeler kim murādımuz senüñ rıżāñdurur hemān
Rāżī olduñise bizden budur recāmuz iy Raḥmān (2389)

Zīre Ḥaḳ ümmetlere ḳılur naẓar

[57] Muhsin Macit, *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*, Akçağ Yay., Ankara, 1996, s. 83.

Bu söze egri baḳan ḳılsun ḥaẕer (3788)

b- Revisi Mutlak Olanlar:

El-Muʿīdü öleni ḳılur diri
Cümle ḫalḳuñ yiridür maḥşer yiri (83)

Ṭartalar bir ümmetüñ aʿmālini
Bile ol miskīne ol gün ḥālini (172)

c- Müesses Kafiye:

El-Veliyyü ḥükmine ḳādirdurur
Şüphe yoḳdur dāʾimā ḥāżırdurur (79)

Çünki ḥāl budur ölüme ḫāżır ol
Yaraḳ eyle gelmesine nāẕır ol (3813)

Didi mühlet vir baña yā ʿAzrāʾīl
Göreyin gelsün baña pes Cebrāʾīl (918)

d- Mücerred Kafiye

Biri ʿAlī Kūfe'de ḳatl olundı
İşidildi Medīne'de bilindi (4529)

Eger olsa bir kişinüñ ḳarnı ṭoḳ
Şeyṭān aña ruḥṣatını bula çoḳ (1418)

e- Cinaslı kafiyeler:

Yaratdı Ādem'i ḳodı biline
Tā Muḥammed kim idügi biline (619)

Faḫr-ı ʿĀlem ne buyurdı işidüñ
Cānile siz anuñile iş idüñ (1918)

Didi bir ḫārici başı ʿırāḳdan
Üstümüze bu ḳul geldi Iraḳ'dan (5120)

Rūḥum içün kim fātiḥa oḳıya
Allah anı cennetine oḳıya (258)

Diñle sen ol Faḫr-ı ʿĀlem gör ne dir
Her kişide bir pāre et var nedir (1090)

f- Türkçe isimlerle oluşmuş kafiyeler:

Naḳl idem şol ṣaḥīḥ olan sözleri
Ṭolduram yaşile nice gözleri (2740)

İmdi tīz gel iy gözüm nūrı bize
Atañ anañ iḫvetüñ müştāḳ size (4514)

Faḫr-ı ʿĀlem baḳsa ümmet yüzine
Hemān şefḳat ṭola ol dem özine (4281)

Masḥaraya alsa bir er bir eri
Ne yazılur iydivirem gel beri (4315)

Gerçi çoḳdur cürm ü ʿiṣyānum benim
Kendi tevfīḳ vire döndere yönüm (19)

g- Türkçe fiillerle oluşmuş kafiyeler:

İki cihānda murāda irişe
Emr ü nehyüñ üzre dāʾim dürüşe (291)

İblīs ile arasın Ḥaḳ ırada
Ki üç yüz yıl ḳadar perde yarada (5)

Müʾmini masḥara idüp gülmeye
Bezelenüp anı rüsvāy ḳılmaya (4312)

h- Türkçe isim ve fiillerden oluşan kafiyeler:

Her ne yerden geldilerse hep ṣıdı
Öñüne varanlaruñ ṣıdar ödi (4674)

Her bir ḥücre içre vardur hem bir ev
Allāh'ı ẕikr it aña girmegi sev (2885)

Esdi ʿAcem'e nice oldı imdi
Oda ṭapardı anlar od söyündi (677)

Ger diriseñ ṭaş niçün oldı ḳara
Yine hem aġara cennete gire (1095)

ı- Türkçe ve Farsça kelimelerden oluşan kafiyeler:

Saḳın yetim mālından iy bürāder
Yetim mālın yiyen elbette azar (393)

Sizde ḫod olmazdı evvel böyle iş
Bu ne içün oldı sende söyle ḫoş (1676)

Bundan aḥerde oruc ṭutsam diyen
Şehr-i Muḥarrem'de ṭut sen ey cüvān (2210)

i- Türkçe ve Arapça kelimelerden oluşan kafiyeler:

Yā İlāhī sāʾilüz ḳılduḳ suʾāl
Saña lāyıḳ olmaya boş gele el (130)

Didi gördüm ümmetüñden bir ġarīb
Aldı gitdi zebānī ʿaẕāb virüp (187)

Ki melegi muḳarrebler daḫı rūḥu'l-enbīyālar
Bunuñ rūḥın görücegüz ḳamu müştaḳ ola anlar (1950)

j- Arapça kelimelerden oluşan kafiyeler:

Günbegün oldı żaʿīf ol bed-fiʿāl
Anası pes ḳıldı derdinden suʾāl (5190)

Kime ʿitāb ide kimine ʿiḳāb
Olısar ḥużūr-ı Ḥaḳ'da çoḳ ḥisāb (4240)

Bu āyetden ʿibret alsun ẓālimler
Niçün ẓulm eyleye bilen ʿālimler (4300)

Bir ḳuluñ yiyecegi olsa ḥelāl
Ḳalbi ṣāfī oluben ḳalmaz vebāl (4356)

k- Farsça kelimelerden oluşan kafiyeler:

Ger varise azıġından yir hemān
Añla bu sözi gide ḳalbden gümān (1186)

Ḳul olup çalġuya ḳılmaz namāzı
Ḳılup Allāh'a eylemez niyāzı (410)

Yunur gider anuñ cümle günāhı
Oruç ayı ḳomaz yüzde siyāhı (1393)

l- Arapça ve Farsça kelimelerden oluşan kafiyeler

Her bir adımına viriser Allāh
Naḳdimüz cān Muḥammed'dendür ey şāh (1049)

Ṭuydum idi beni ölür deyü düşmişsiz ġama
Ne eyüye ḳaldı dünyā davete ḳıldı keme (874)

Esselāmü ʿaleyküm yā ʿibādī diye ol Allāh
Sever miydiz liḳāmı gelüñ oluñ baña hem-rāh (2387)

m-Îtâ-yı celî (Açık kafiye tekrarı):

Tekrarı pek açık olan îtâdır. Kafiyede bir manada olarak tekrar eden kelimeler, kelimelerin sonlarına bir sırada eklenen harfler hep îtâ-yı celî sayılır.[58] Şairin müreddef beyitlerde îtâya düştüğü görülmektedir.

El-Ḥakīmü ḥükmine ḥad yoḳdurur
Ḥükm anuñ ḳażā anuñ şek yoḳdurur (52)

El-Ḥasībü kāfīdür cümle işi
Çünki bildüñ teslīm it aña işi (64)

El-Muḥṣī hem cümle işi pāk olur
Anı böyle bilmeyen nā-pāk olur (81)

[58] Muallim Naci (neşreden M.A.Yekta SARAÇ), *Edebiyat Terimleri Istılâhât-ı Edebiyye*, Bilimevi Basım Yayın, İstanbul, 2004, s. 85.

Şairin kafiye ya da redif sağlamlığını oluşturmaktan ziyade manayı ön plana çıkarma gayesi metnin genelinde hissedilmektedir. Kulağa göre olan ses benzerliği daha çok tercih edilmiştir. Bazı gazeller ve fasıllardaki beyitlerde iç kafiye göze çarpmaktadır. Şairin kafiye bulmakta umumiyetle zorlanmadığı görülmektedir.

*Niyâzü'l-Müznibîn'*de sık sık kullanılan kafiye kelimelerinden bazıları şöyledir:

baña-saña, bizi-sizi, işi-kişi, yüce-ḫoca, ẕelīl-delīl, hemān-gümān-emān, ḥayāt-memāt, ġınā-ʿanā, Allāh'a-dergāha, ol-bol, ḥabīb-ṭabīb, Muṣṭafā-ṣafā, oda-Muḥammed'e, raḥmet-ḥürmet, irişe-dürişe, ʿayān-beyān, diken-eken, selām-kelām, cevāb-ṣevāb, namāz-niyāz, suʾāl-meʾāl, ḳapu-ṭapu, ʿaẕāb-ġazāb, ṭamu-ḳamu, sünnet-ümmet, gice-Ḫoca, anı-cānı, Ādem'i-o demi, emānet-ḫıyānet, kişiye-dişiye, söyündi-ṭayandı, felek-melek-dilek, esdi-kösdi, nażar-bazar, Resûl-usûl, velī-belī, Resûl-ṣol, aġladum-ṭaġladum, söz-göz, tamām-hümām, farż-ʿarz, oruc-ʿurūc, giyecek-yiyecek, Ḥabīb-tabīb, nās-pas, zekāt-necāt, ḥelāl-delāl.

Redifler

Redif, kafiyeden sonra tekrarlanan kelimelerdir.[59] Eserde redif kullanımı oldukça fazladır.

1- Ek hâlinde redif:

Bu melekler cennet içre varalar
Şehr ü köşkler yapup anda ṭuralar (2982)

Didi abdest īmānuñ yarısıdur
Her zamān alan dīnüñ ārīsidür (3064)

2- Kelime hâlinde redif:

Yemen'e ḳarşu baḳduḳça āh ider
Faḫr-ı ʿĀlem bu āhı geh gāh ider (690)

Ḥaḳḳ'uñ emrini saña ṭut diseler
Ol Muḥammed yolına git diseler (1085)

[59] Tahir-ül Mevlevî (Neşre Hazırlayan: Kemal Edib Kürkçüoğlu), *Edebiyat Lügatı*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994, s. 122.

3- Kelime grubu hâlinde redif:

Daḫı Faḫr-ı ʿĀlem aña gör ne dir
Ḳādir olup varmayana gör ne dir (1000)

Derdinüñ dermānı geldi girü ṭur
Mevlā'dan fermānı geldi girü ṭur (2036)

ʿÖmri içre bir kez itmişdi iḥyā
Bugün biz daḫı ḳılduḳ bunı iḥyā (2038)

Didi melekler içinde ʿāṣī var
Cürm ü ʿiṣyān içi ḳalbi pası var (2075)

2.2. MESNEVİNİN İÇ YAPISI

2.2.1. Dil ve Üslup Özellikleri

2.2.1.1. Dil Özellikleri

Müellifin eserde kullandığı dil, döneminin genel özelliklerini yansıtmaktadır. Eserde çoğunlukla didaktik üslup tercih edilmiştir. Bu üslup eserin yazılış amacının bir sonucudur. Farklı durumlar olmakla beraber bu tür eserlerde genellikle tasannudan uzak, samimi ve yazıldığı dönemde rahatlıkla veya biraz gayretle anlaşılabilecek bir dil kullanılmaya özen gösterildiği görülür. Zelîlî de eserini bugün okuyanların bile çoğunlukla rahat bir şekilde anlayacağı sadelikte yazmıştır. Şair eserini Türk dili ile yazdığını söylemektedir. Arapça kaynakları Türkçeye çevirdiğini, bunun üzerine görevini ifa etmiş olmanın rahatlığı ile bağışlanma istediğini kendisi de dile getirmektedir:

Türkī dilce bildigim beyān ḳılam (248b)

Ben gedā tebdīl idem Türkī dile
Umaram raḥmet ḳıla Ḥaḳ ben ḳula (1831)

Bu kitābdan ḫaber ala bilmeyen
ʿArabī kitāba ḳādir olmayan (1124)

Dinî-tasavvufi bir mesnevi olması yönüyle eserin tasavvuf kaynakları ile ayet ve hadislerden beslendiği görülmektedir. Bu yüzden eserde ayet ve hadis iktibaslarına fazlasıyla yer verilmiş, bu da Arapça ve Farsça kelimelerin sayısını artırmıştır. Fakat bu Arapça ve Farsça kelimelerin geneli eserin yazıldığı dönemden daha önce dinî lügatın bir parçası olarak Türkçeye yerleşen, bugünkü yazı ve konuşma dilinde de ekseriyetle yadırganmayan kelime ve terkiplerdir.

Esas itibarıyla *Niyâzü'l-Müznibîn* zengin bir dil birikimine sahiptir. Türk edebiyatında XV. yüzyılın ikinci yarısı ve XVI. yüzyılın ilk çeyreği Klasik Osmanlıca'ya geçiş devresini teşkil eder. Bu intikal devresinde de Eski Anadolu Türkçesi özellikleri hâkim durumdadır.[60] Bu açıklamanın geçerliği XVI. yüzyılın ikinci yarısında te'lif edilen *Niyâzü'l-Müznibîn*'in dil özellikleri açısından da mümkündür. Mesnevinin dil özellikleri şöyle sıralanabilir:

a) Eski Anadolu Türkçesinde emir kipi çok şekilli eklerle yapılmıştır. Her şahıs için ayrı ayrı eklerin kullanılmasıyla diğer kip ve zaman çekimlerinden farklı bir özellik taşır.[61] Teklik ikinci şahıs emir eki olarak bazen "–gIl ve –gİl" morfemi bazen de tamamlamak için "-gÖr" eki kullanılmıştır:

digil (556), döndergil (1296), bilgil (2867), eylegil (1917), söylegil (2847), dimegil (3014), virgil (3183), dinlegil (379), anlagıl (379), görmegil (1343), geçürigör (455), kılagör (2301), gelegör (2319), bulınagör (2385), alagör (3324), özenigör (3947), kaçagör (94/16).

b) Eski Türkiye Türkçesinde 1.şahıs iyelik eklerinde vokal daima yuvarlaktır.[62] Metinde birçok ek yuvarlak ünlü olarak kullanılmıştır: +Um, +Uñ, +nUñ.

benüm (1484), düşmenüm (144), kapu (424), nedür (436), kendü (520), Habib'üñ (569), zikrüñ (568), anuñ (570) gibi. Şahıs eklerinde bulunan yuvarlaklaşmanın fiillere getirilen eklerde de olduğu görülmektedir:

olalum (1445), analum (1576), varalum (984), vardum (1345), gelsünler (13/1).

c) Birinci tekil şahısta geniş zamanın olumsuzu –n eki ile kullanılmıştır:

---

[60] Faruk Kadri Timurtaş, *Osmanlı Türkçesi Grameri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1983, C III, s. 413.
[61] Kazım Köktekin, *Eski Anadolu Türkçesi,* Fenomen Yay., Erzurum, 2011, s. 121.
[62] Faruk Kadri Timurtaş, Eski Türkiye Türkçesi, İstanbul, Kapı Yay., 2012, s.33.

koman (167), turaman, ayırman, varaman (16/4), kıyaman (1473), kıyman (62/3), yargılaman (3612), dilemen (4045), bilmen (72/75), itmen (98/4), geçemen (100/25), döyemen (4783), yataman (72/6), kılaman, olaman, kalaman (116/42) gibi.

d) Gelecek zaman eki –IsAr, -İsEr'dir; bu ek, Eski Türkçe devresinde ve bugün mevcut değildir.[63] Gelecek zaman eki eserde de –IsAr/-İsEr şeklindedir:

bulısar (29), olısar (87), bakısar (97), yakısar (904), kurtarısar (1077), bulunısar (5462), çekiser (72/108), geliser (4134), idiser (4791).

e) Birinci çokluk şahıs istek kipi –vUz/-vÜz olarak harekeli şekilde yazılmıştır. Bu ek, biz kelimesindeki b>v değişimi sonucunda ortaya çıkmış, ünlüsü de /v/'nin etkisi ile yuvarlaklaşmıştır:[64]

uymayavuz (10), toylayavuz (225), bulavuz (228), ayrılavuz (625), kılavuz (992), açavuz (2737), koyavuz (3304), utanmayavuz (5060), olsavuz, kılsavuz, alsavuz (116/9).

f) Gereklilik kipi "-sA gerek" şeklinde kullanılmıştır. Bu şekil umumiyetle dilek-şart sigasına *gerek* kelimesi eklenmek suretiyle yapılmaktadır:[65]

binse gerek (542), itse gerek, gitse gerek (1070), olsa gerek, gelse gerek (1147), bulsa gerek (19/1), ölse gerek (19/5), varsañ gerek, görseñ gerek (1610), n'olsa gerek (1641), girse gerek, virse gerek (2268).

g) Birinci teklik şahıs geniş zaman ve bildirme ekinde –vAn/-vEn, -bAn/-bEn ve –Am/-Em kullanılmıştır:

idem (2346), irem, görem (2397), virirem (2521), iletem (2620), varam, kılam (2636), acizven (236), diyüben (5217), virüben (5240), ağlayuben (5245), oluben (5277), kaçurmayuben (5327), dögüşüben (5351), üşürüben (118/3), eydüben (5432), korkuben (4), dirgürüben (73).. gibi.

[63] Timurtaş, *age.*, s.125.
[64] Muharrem Ergin, *Türk Dilbilgisi*, Bayrak, İstanbul, 1993, s. 438.
[65] Ergin, *age.*, s. 132.

h) İşaret zamirleri kullanımı metinde karşımıza genellikle bular, olar şeklinde çıkmaktadır. İşaret zamiri *bu*'nun çokluğu *bular* ve *bunlar*; *ol*'un çokluğu *olar* şeklindedir:[66]

Ne dirsiz siz bulara ben ḳıyarın
Bu mürtedlere ben ḳılıç ḳoyarın (3162)

Ağlariken uyḫuya vardı bular
Diñleñ ol dem ne görür anda olar (4984)

i) Bildirme eki üçüncü teklik şahıs eki bazen "-dIr/-dUr" bazen de "dUrUr" şeklindedir:

bildür (211), nicedür (346), eydür (353), yazmışdurur, gezmişdurur (230), vardurur (317), yok durur, artukdurur (851), olmuşdurur, kılmışdurur (1146).. gibi.

j) Eserde bugün edebî dilde kullanılmayan fakat ağızlarda varlığını sürdüren -IcAk / -İcEk, -mAdIn / -mEdİn gerindium eki[67] kullanılmıştır:

ölicek (1827), gelicek (1954), giricek, göricek (1967), örtilicek (2244), yenicek (2480), işidicek (2715), tuyıcak (2771), togıcak (2830), varıcak (3279), olıcak, kılıcak, bulıcak (68/29), kopıcak (3778), ölmedin (96/2), irmedin (5608), kurımadın (3061).. gibi.

k) İsimden isim yapma eki olan "–lık, -lik, -luk, -lük" beyitlerde "–lıġ" şeklindedir:

rüsvaylıġ (4225), uġurlıġa (100/35), çoklıġ (4822), ..gibi

l) Faktitif eki olarak bazen "-gUr/-gÜr" eki kullanılmıştır:

dirgürüben (73), irgürür (1192).

m) İyelik eki kullanımından sonra +n yükleme hâli eki eserde görülmektedir:

başın (520), kimisin (100), yolın (3816), adın (3798), ayağın (3792), günahın (3773), .. gibi.

---

[66] Timurtaş, *age.*, s. 84.
[67] Ergin, *age.*, s. 325.

n) Metinde vezin ve kafiye durumlarına göre kaynaştırma harflerinin değiştiği görülmektedir:

Göñülden māsivā sevgüsin ḳoyam
Siyāh yüzüm āb-ı zemzemde yuyam (17/4)

Tevbe͡eyleyüp āb-ı zemzemde yunam
ʿAşḳuñ ateşine ṭutuşup yanam (17/5)

2.2.1.2. Üslup Özellikleri

Niyâzü'l-Müznibîn, XVI. yüzyılın mesnevi ve dil özelliklerini taşıyan, dinî ve ahlaki bilgileri anlatmak, yol göstermek, iman ve itikad kaidelerini söylemek ve bunları sevdirmek amacıyla yazılmış dinî-tasavvufi bir nasihatnamedir. Müellifin okuyucu ile sanki karşı karşıya olduğu bir eser özelliği taşımaktadır. Bu durum mesneviye bir sohbet havasını hâkim kılmıştır. Eserin nasihat kısımları okuyucuyu sıkmaz ve muhatap olarak ikinci şahsı alır.

Bir gün yine͡uġradum aña
Ṭurmaz aġlar baḳmaz baña
Naṣīḥatdür saña baña
Dünyādan it ferāġatı (58/4)

Arapça ve Farsça kelimeler ve terkiplerin sıklıkla kullanıldığı mesnevide ilahilerin ve coşkulu söyleyişlerin kısmen sadeleştiği görülmektedir. Şair bazen okuyucunun dikkatini çekip eserin havasını değiştirmek için kısa hitaplara da yer verir: gel, işit, ey yar, dede, ey şah, aç gözün, dinle, tut kulak.. gibi. Bu hitap kelimeleri gözden geçirildiğinde müellifin eserini belli bir kesime değil bütün Müslümanlara yazdığı anlaşılmaktadır.

Gel işit kim Ḥaḳ teʿālā ne didi meleklere
Nice düşmişdür melekler şol zamān dileklere (2337)

Diñle cānile gel ey cānum bunı
Ḫoş riʿāyet eyleyüp ḳurtar seni (465)

Her libāsda on mühür var ne dimiş diñle sen ey yār
Bu ḥālden ḳorḳup aġlaram ṭutmaya seni nār (2452)

Aña varan emīn olur dir Ḫudā
Ḥaḳ didi Ḳurʾān'da bunı iy dede (1022)

Her bir adımına viriser Allāh
Naḳdimüz cān Muḥammed'dendür ey şāh (1049)

Mesnevinin çatısının sağlam bir zemin üzerine kurulduğu görülmektedir. Menkıbelerden oluşan tahkiyeli kısımlar esere sürükleyicilik katmakta; okuyucuyu uyarmakta ve nihayet bir değerlendirme ile tamamlanmaktadır. İnsanların vazifelerinin neler olduğu, yapılan yanlışlardan dönmenin ödülünün ne olduğu ve ulaşılması gereken yere nasıl varılacağı iletileri verilmektedir. Eserde verilen gerçek menkıbeler ve nasihatlere uygun temsili hikâyelerin olması dikkati çekmektedir.

Zīre buña bir rivāyet bulmuşam
Nice buldum öyle beyān ḳılmışam (1148)

Bunda bir ʿaceb ḥikāyet olınur
Ol maḳāmuñ fażlı bunda bilinür (1330)

Diñle buldum buña ben ʿaceb delīl
Gör ne ḳılur ṣāʾim olana Celīl (1427)

Ebū Bekrü Verrāḳ itdi rivāyet
Ṭut bu sözi riʿāyet it beġayet (5472)

Eserde konuşma dili ile birlikte duruma uygun deyimler, özlü söyleyişler, günümüz üslubuna benzer ifadeler sezilir:

Didi Sulṭān ben giderin ḫoş ḳaluñ
Kimse ḳalmaz dünyede şöyle bilüñ (889)

Rūḥları ẓālimlerüñ tefrīḳ olur
Her kişi itdügini ol dem bulur (1625)

Eserin dinî içerikli olması ibadetlerin, farzların ve diğer ahlaki kaidelerin okuyucunun anlayacağı şekilde anlatılmasını da beraberinde getirmiştir.

Biri Ḥaḳḳ'ı birlemekdür bilesin
Ger bilürseñ aña ḫiẕmet ḳılasın (972)

İkinci biş vaḳt namāzdur şöyle bil
Her nice emr oldu ise eylegil (973)

Üçünci şehr-i Ramażān'da orūç
Ṭutuben Ḥaḳḳ'a idesin sen ʿurūç (974)

Eserde kullanılan kip ekleri, yazarın görüşünü ve duruşunu gösterip üslubunu tayin etmektedir. Müellif, olayları ve aktaracaklarını anlatırken değişik vezin, kelime ve terkipler kullanmaktadır. Emir kipi kullanımının çokluğu dikkati çekmektedir. Şairin samimi bir dil ve yumuşak tonla söylemesine rağmen emir kipi kullanması okuyucusuna vermek istediği dinî bilgilerin uygulanması gereğine de işaret etmektedir. Koşma şeklinde yazılan metinlerin dili beyitlere göre genellikle daha sadedir. Fakat bu eserde İslamî terminoloji yaygın bir şekilde kullanılır. Bu yüzden koşmaların dilinin de yer yer ağırlaştığı göze çarpmaktadır:

Namāzı terk idenüñ bil yolı yoḳ
Ḥaḳ'uñ raḥmetin almaġa eli yoḳ (420)

Ṭuymaduñ mı neye ʿibret almaduñ
Ne ġ*ā*filsin ölecegüñ bilmedüñ (830)

2.2.2. İktibaslar

Dinî-tasavvufi bir nasihatname olan *Niyâzü'l-Müznibîn*'in beslendiği kaynakların başında Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şerifler gelmektedir. *Bedî ıstılâhında âyetden, hadîsden alınan bir parça ile sözü tezyîn ve mânâyı te'yîd etmektir.*[68] şeklinde kaynaklarda tanımlanan iktibas, "bilgiye dayalı edebî sanatlar" arasında sayılmaktadır. "Eskiler, iktibası müstahsen ve müstehcen olmak üzere ikiye ayırırlardı. Müstahsen, "güzel sayılmış"; müstehcen, "kötü sayılmış" demektir.[69] *Niyâzü'l-Müznibîn*'de yer verilen iktibasların müstahsen olduğu görülmektedir. "İktibâs üzerindeki diğer bir sınıflandırma da, ayet veya hadisin tam yahud eksik alınmasıyla ilgilidir. Buna göre, birincilerine "tam", ikincilerine "nakıs iktibas" adı verilmiştir".[70] Eserde hem tam hem

[68] Tâhir-ül Mevlevî, *Edebiyat Lügatı* (Neşre Haz: Kemâl Edib Kürkçüoğlu), Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994, s. 61.
[69] Kaya Bilgegil, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, Salkımsöğüt Yay., Erzurum, 2015, s. 251.
[70] Kaya Bilgegil, *age.*, s. 252.

de nakıs iktibas örnekleri bulunmaktadır. Hadis-i şerifler, ayetler kadar fazla değildir ve birçoğu da manen iktibas şeklindedir.

Şair, ayetleri ve hadisleri bölüm başlıklarına geçerken kullandığı gibi beyit içinde de kullanmıştır. Bölüm başlığı olarak kullanılan ayet ve hadisler nüshalarda genellikle kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserde geçen ayetlerin[71] mealleri ve bulunduğu sure ile ayet numaraları tenkitli metnin içerisinde dipnotta verilmiştir.

2.2.2.1. Ayet İktibasları

- بِسمِ الله الرَّحمَنِ الرَّحِيم : "*Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla*". Neml ve Hûd surelerinde müstakil bir ayet olarak yer alırken Tevbe suresi hariç Kur'an-ı Kerim'in her suresinin başında da bulunmaktadır. Neml, 27/30; Hud, 11/40.
- كُنْ : "*ol (der, o da oluverir.)*". Bakara, 2/117; Âl-i İmrân, 3/47; En'âm, 6/73; Nahl, 16/40; Meryem19/35; Yâsîn, 36/82 ve Mü'min, 40/68 (57, 3806).
- كُفُواً اَحَدٌ: "*dengi yoktur*." İhlas, 112/4 (85).
- رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ: "*âlemlere rahmet olarak*." Enbiya, 21/107 (183, 15/4).
- فَمَهِّلِ لْكَافِرِينَا أَمْهِلْهُمْ ارْوَيْدً: *"Artık kafirlere mühlet ver, onlara biraz süre tanı*." Tarık 86/17 (191).
- إِنَّ الْإِنسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا: "*şüphesiz insan çok hırslı ve sabırsız yaratılmıştır."* Meâric, 70/19 (320).
- إِذَا مَسَّهُ عَاوجَزُالشَّرُّ: "*Kendisine kötülük dokunduğu zaman sızlanır*." Meâric, 70/20 (323).
- وَإِذَا مَسَّهُ امَنُوعًلْخَيْرًا: "*Ona bir hayır dokunduğunda da eli sıkıdır."* Meâric, 70/21 (326).
- كَفُورٌ: *"nankör*." Hud 11/9; İsra 17/27, 67; Hacc 22/38, 66; Lokman, 31/32; Sebe, 34/17; Fâtır, 35/36; Şûrâ, 42/48; Zuhrûf, 43/15; İnsân, 76/3, 24 (329).

[71] Ayet mealleri için "Mehmet Yılmaz , *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, Kesit Yay., İstanbul, 2013; Hayrettin Karaman *vd*., Kuran Yolu Meali (I.Baskı), Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2014, kaynağından ve www.kuranmeali.org sitesinden Diyanet İşleri'nin meallerinden faydanılmıştır.

• إِنَّ ا لْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُو: "*Muhakkak ki insan Rabbine (karşı) çok nankördür.*" Âdiyât, 100/6 (338).

• فَخُورٌ:: "*çok övünen, böbürlenen."* Hûd, 11/10; Hadîd, 57/20 (342).

• جَهُولاً: "*çok cahil*." Ahzab, 33/72 (345).

• أَنتَ الْأَعْلَى: *"en üstün sensin."* Tâhâ, 20/68 (454).

• إِ نَّ ا لْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ : "*Muhakkak ki takva sahipleri cennetin içinde ve pınarlar başındalar."* Hicr, 15/45 (479).

• فَوَيْلٌ: "*yazıklar olsun."* Bakara, 2/79; Meryem, 19/37; Sâd, 38/27; Zumer, 39/22; Zuhrûf, 43/65; Zâriyât, 51/60; Tûr, 52/11; Mâûn, 107/4 (603).

• وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ: "*ve kim bana asi olursa, o zaman muhakkak ki sen Gafur'sun, Rahim'sin.*" İbrahim, 14/36 (8/3).

• رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ: *"âlemlere rahmet olarak."* Enbiya, 21/107 (15/4).

• وَمَن دَخَلَهُ آمِنًا كَانَ: "*Ve kim oraya girerse emniyette olur*." Âl-i İmran, 3/97 (1022).

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ: *"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı.*" Bakara, 2/183 (1360).

• التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ: "*Tevbe edenler, ibadet edenler, hamd edenler*." Tevbe, 9/112 (24/7).

• يا أَيُّهَا الَّذِينَ اَمَنُوا إِذَا نُودِى لِلصَّلاةِ مِن يَومِ الجُمُعَةِ فَاسعَو إِلَى ذِكرِ اللهِ وَ ذَرِوا البَيعَ ذَلِكُم خَيرٌ لَّكُم إِن كُنتُم تَعلَمُونَ: *"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır*." Cuma, 28/9 (2335).

• وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلاَئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الأَرْضِ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاء وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ خَلِيفَةً قَالُواْ أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ: "*Hani, Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi*

yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler. Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim" demişti." Bakara, 2/30 (2340).

- وَ أَمّا مَن خَافَ مَقَامَ رَبّهِ وَنَهَى النَّفسَ عَنِ الهَوَى: **"***Kim de, Rabbinin huzurunda duracağından korkarsa."* Nâziât, 79/40 (48/4).

- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا: "*Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin*." Ahzab, 33/41 (2854).

- الفرايض الثالث الوُضوءُ من لقوله تعله يا ايّهاالذّينَ اَمَنُو اذا قمتُم إِلَى الصَّلاةِ: "*Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi ve –başlarınıza mesh edip- her iki topuğa kadar da ayaklarınızı yıkayın*." Maide, 5/6 (3050).

- الصَّلاَةَ إِنَّ الصَّلاَةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا: "*Çünkü namaz müminlere belirli vakitlerde farz kılınmıştır.*" Nisa, 4/103 (3088).

- وَإِن كُنتُم جُنُبًا فَا طَّهَّرُو: "*Eğer cünüp iseniz, iyice yıkanarak temizlenin*." Maide, 5/6 (3097).

- وَ أَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَاَتُوا الزَّكَاةَ: *"Namazı kılın, zekatı verin*." Bakara, 2/43 (3134).

- شارِكهُم فِي الأَموَالِ وَالأَولادِ وَعِدهُم وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيطَانُ إِلاَّ غُرُورًا: "*Onların mallarına ve evlatlarına ortak ol. Onlara vaadlerde bulun. Hâlbuki şeytan onlara aldatmaktan başka bir şey va'detmez.*" İsrâ, 17/64 (3192).

- وَ مَا مِن دَابَّةٍ فِي الأَرضِ إِلاَّ عَلَىَ اللهِ رِزقُهَا: "*Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, rızkı Allah'a ait olmasın.*" Hud, 11/6 (3282).

- وَ مِن يَتَوَكَّل عَلَى اللهِ فَهُوَ حَسبُهُ إِنَّ اللهَ بَالِغُ أَمرِهِ: "*Kim Allah'a tevekkül ederse, O kendisine yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir*." Talak, 65/3 (3285).

- نَحنُ قَسَمنَا بَينَهُم مَّعِيشَتَهُم: "*Dünya hayatında onların geçimliliklerini aralarında biz paylaştırdık*." Zuhruf, 43/32 (3337).

- يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الأَرضِ حَالاَلاً طَيِّباً: "*Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerin helal ve temiz olanlarından yiyin!"* Bakara, 2/168 (3375).

• وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُم بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَفْسُقُونَ: "*İnkar edenler ateşe sunuldukları gün, (onlara şöyle denir): "Dünyadaki hayatınızda güzelliklerinizi bitirdiniz, onların zevkini sürdünüz. Bugün ise yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanızdan ve yoldan çıkmanızdan dolayı, alçaltıcı bir azapla cezalandırılacaksınız*." Ahkaf, 46/20 (62/5).

• وَعَلَى اللهِ فَتَوَكَّلُواْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ: "*Eğer mü'min iseniz Allah'a artık tevekkül edin (Allah'a güvenin)."* Maide, 5/23 (3480).

• فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ: *"Artık Rabbinin hükmüne sabret."* Kalem, 68/48 (3514).

• وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ: *"Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: "Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir."* İbrahim, 14/7 (3545).

• وتُوبُوا إِلىَ اللهِ جَمِيعًا أَيُّهَا المؤمِنُون لَعَلَّكُم تُفلِحُن: "*Ey müminler! Hep birden Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz*." Nur, 24/31 (3580).

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اسْتَعِينُواْ بِالصَّبْرِ وَالصَّلاَةِ إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ: "*Ey iman edenler! Sabrederek ve namaz kılarak Allah'tan yardım dileyin. Şüphe yok ki, Allah sabredenlerle beraberdir."* Bakara, 2/153 (3642).

• وَاللهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ: "*Allah, sabredenleri sever."* Ali İmran, 3/146 (3644).

• الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلّه وَ إِنَّا إِلَيهِ رَاجِعونَ : **"***Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler."* Bakara, 2/156 (3709).

• فَمَن كَانَ يَرْجُو لِقَاء رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ: **"***Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa yararlı bir iş yapsın*." Kehf, 18/110 (3714).

• وَالَّذِينَ اتَّخَذُواْ مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللهَ وَرَسُولَهُ مِن قَبْلُ وَلَيَحْلِفَنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلاَّ الْحُسْنَى وَاللهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ: "*Ve onlar, zarar vermek, küfrü (kuvvetlendirmek) ve mü'minlerin arasını açmak ve daha önce Allah ve Resul'üne karşı harbeden (savaşan) kişiyi beklemek (gözlemek) için bir mescid edindiler (*mescid-i dırar*). Ve mutlaka: "Biz ancak iyilikler*

(güzellikler) isteriz." diye yemin ederler. Ve Allah, onların kesinlikle yalancılar olduğuna şahitlik eder." Tevbe, 9/107-110 (68/25).

• إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ: "*Muhakkak ki şeytan sizin düşmanınızdır*." Yasin, 36/60; Fatır, 35/6; Zuhruf, 43/62 (3746).

• قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ: "*Eğer siz doğru söyleyenler iseniz, kesin delillerinizi getirin."* Bakara 2/111; Neml, 27/64 (3775).

• وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ: "*Cennet, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara uzak olmayacak şekilde yaklaştırılacak."* Kaf, 50/31 (3785).

• كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ: "*Yeryüzünde bulunan bütün canlılar yok olacaktır*." Rahman, 55/26 (3810).

• وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ: "*Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zatı baki kalacaktır."* Rahman, 55/27 (3811).

• مَنْ آمَنَ مِنْهُم بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ : "*Ve onlardan kim Allah'a ve ahiret gününe iman ederse…"* Bakara, 2/126 (3830).

• كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللهِ: **"***Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah'a iman edersiniz."* Al-i İmran, 3/110 (3867).

• Emr idersin maʿrūf olan şeyʾleri

Nehy idersin münker olan ḫūyları (3870):

"*İçinizde, hayra çağıran, marufu emreden ve münkeri nehyeden bir topluluk bulunsun. İşte bunlar kurtuluşa erenlerdir."* Al-i İmran 3/104.

• رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ: "*Rabbimiz! Hesap görülecek günde beni, ana babamı ve inananları bağışla*." İbrahim, 14/41 (3903).

• وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلاَهُمَا فَلاَ تَقُل لَّهُمَآ أُفٍّ وَلاَ تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلاً كَرِيمًا: "*Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya babaya iyi*

davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara "öf!" bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle." İsrâ, 17/23 (3961).

- فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى: "*Ona yumuşak söz söyleyin. Belki öğüt alır yahut korkar."* Tâhâ, 20/44 (3990).

- عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُندُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِن فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا: "*Üstlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süsleneceklerdir. Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir*." İnsan, 76/21 (75/12).

- وَاتَّقُواْ اللهَ الَّذِي تَسَاءلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ: "*Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının*." Nisa, 4/1 (3.G).

- لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ: "*Elinizden çıkana üzülmeyesiniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle şımarmayasınız diye (böyle yaptık). Çünkü Allah, kendini beğenip övünen hiçbir kimseyi sevmez.*" Hadid, 57/23 (4118).

- إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤدُّواْ الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُم بَيْنَ النَّاسِ أَن تَحْكُمُواْ بِالْعَدْلِ: "*Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor*." Nisa, 4/58 (4145).

- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ وَأُوْلِي الأَمْرِ: "*Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e itaat edin ve sizden olan idarecilere de itaat edin*." Nisa, 4/59 (4182).

- فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ "*O halde Allah'a koşun. Şüphesiz ben, size O'nun katından gönderilmiş açık bir uyarıcıyım."* Zariyat, 51/50 (80/1).

- الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُواْ لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَاناً: "*Onlar öyle kimselerdir ki, halk kendilerine, "insanlar size karşı bir ordu toplamışlar, onlardan korkun" dediklerinde bu onların imanını artırdı*." Al-i İmran, 3/173 (5.G).

- أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ: "*Kendi kendilerine, Allah'ın, gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları ancak hak olarak ve muayyen bir süre için yarattığını hiç düşünmediler mi*?" Rum, 30/8 (6.G).

• وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ: "*O gün birtakım yüzler vardır ki pırıl pırıl parlarlar, gülerler, sevinirler*." Abese, 80/38-39 (4275).

• وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى: "*Şüphesiz, Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın."* Duha, 93/5 (4291).

• فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَّهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِن قِبَلِهِ الْعَذَابُ: "*Derken aralarına kapısı olan bir sur çekilir. Bunun iç tarafında rahmet, onlar (münafıklar) tarafındaki dış cihetinde ise azap vardır."* Hadid, 57/13 (4299).

• وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا: "*(Ey insanlar!) sizden cehenneme varmayacak hiç kimse yoktur. Rabbin için bu, kesin olarak hükme bağlanmış bir iştir*." Meryem, 19/71 (87/6).

• أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ: "*İman edenlerin Allah'ı zikretmekten ve inen haktan dolayı kalplerinin saygı ile ürpermesinin zamanı gelmedi mi*?" Hadid, 57/16 (89/34).

• مَا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ: "*İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın*." Kaf, 50/18 (90.İlahi).

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا: "*Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmın günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın*." Hucûrat, 49/12 (92.İlahi).

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَومٌ مِّن قَوْمٍ عَسَى أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ: "*Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler*." Hucûrat, 49/11 (4300).

• قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ: **"***Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar*." Nur, 24/30 (94.İlahi).

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ وَكُونُواْ مَعَ الصَّادِقِينَ: "*Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun*." Tevbe, 9/119 (95.İlahi).

• إِلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ: **"***İblis, Rabbim! Beni azdırmana karşılık, and olsun ki yeryüzünde kötülükleri onlara güzel göstereceğim, içlerinde ihlasa erdirilmiş kulların hariç, onların hepsini azdıracağım, dedi*." Hicr, 15/39-40 (95/39).

• وَلاَ تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُولاً: **"***Hakkında kesin bilgi sahibi olmayan bir şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur."* İsrâ, 17/36 (96.İlahi).

• مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ اللهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُواْ عِبَادًا لِّي مِن دُونِ اللهِ وَلَكِن كُونُواْ رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ: "*Allah'ın kendisine Kitab'ı hükmü ve peygamberliği verdiği hiçbir insanın, "Allah'ı bırakıp bana kullar olun" demesi düşünülemez. Fakat "öğretmekte ve derinlemesine incelemekte olduğunuz Kitap uyarınca rabbâniler olun*." Al-i İmran, 3/79 (4324).

• وَلاَ تَقْرَبُواْ مَالَ الْيَتِيمِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُواْ الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لاَ نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُواْ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَبِعَهْدِ اللهِ أَوْفُواْ ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ: *"Rüşdüne erişinceye kadar yetimin malına ancak en güzel şekilde yaklaşın. Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın. Biz herkesi ancak gücünün yettiği kadarıyla sorumlu tutarız. (Birisi hakkında) konuştuğunuz zaman yakınınız bile olsa âdil olun. Allah'a verdiğiniz sözü tutun. İşte bunları Allah size öğüt alasınız diye emretti."* Enam, 6/152 (4348).

• أَفَأَمِنُواْ مَكْرَ اللهِ فَلاَ يَأْمَنُ مَكْرَ اللهِ إِلاَّ الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ: **"***Yoksa Allah'ın tuzağından emin mi oldular? Ziyana uğrayan kavimden başkası Allah'ın tuzağından emin olamaz*." Araf, 7/99 (4363).

• فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ: **"***Öyleyse sakın yetimi ezme!"* Duha, 93/9 (4373).

• لاَ تَقنَطُوا مِن رَّحمَةِ الله: "*Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz*." Zümer, 39/53 (4409).

• وَ لاَ تُلقُوا بِأَيدِيكُم إِلَى التَّهلكَةِ وَ أَحسِنُوَا: "*Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın. Ve ahsen olun*." Bakara, 2/195 (4415).

• إِن تَكُونُوا صالِحِينَ فَإِنَّهُ كانَ لِلأَوَّابِينَ غَفُورًا: "*Eğer salihlerden olursanız, o taktirde muhakkak ki O, evvab olanlar (O'na yönelip, tövbe ederek ulaşanlar) için mağfiret edici olur*." İsrâ, 17/25 (4418).

• فَوَقَهُمُ اللهُ شَرَّ ذَلِكَ اليَومِ وَلَقَّيهُم نَضرَةً وَ سُرُورًا: *"Allah da onları o günün kötülüğünden korur ve yüzlerine bir aydınlık ve içlerine bir sevinç verir."* İnsan, 76/11 (99/3).

• وَ أَنفِقُوا فِي سَبِيلِ الله: *"(Mallarınızı) Allah yolunda harcayın*." Bakara, 2/195 (4456).

• وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَم يُسرِفُوا وَلَم يَقتُرُوا وَكانَ بَينَ ذَلِكَ قَوَامًا: "*Onlar, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik edenlerdir. Onların harcamaları, bu ikisi arasında dengeli bir harcamadır*." Furkan, 25/67 (4467).

• الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتهُم مُصِيبَة قَالُوا إِنَّا لله وَ إِنَّ إِلَيهِ رَاجِعونَ: **"***Onlar ki, kendilerine bir musibet isabet ettiği zaman: "Biz muhakkak ki Allah içiniz (O'na ulaşmak ve teslim olmak için yaratıldık) ve muhakkak O'na döneceğiz." derler."* Bakara, 2/156 (4936, 110/17).

• أَلقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ: "*Bütün inatçı kafirleri cehenneme atın!"* Kaf, 50/24 (8.G/2).

• مَا أَصَابَ مِن مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذنِاللهِ وَ مَن يُؤمِن بِاللهِ يَهدِ قَلبَهُ وَ اللهُ بِكُلِّ شَيءٍ عَلِيم: "*Allah'ın izni olmadıkça bir musibet isabet etmez. Ve kim Allah'a iman ederse, Allah onun kalbine ulaşır. Ve Allah, her şeyi en iyi bilendir."* Tegabun, 64/11 (5304).

• يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تُبْطِلُواْ صَدَقَاتِكُم بِالْمَنِّ وَالأذَى كَالَّذِي يُنفِقُ مَالَهُ رِئَاء النَّاسِ وَلاَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ: "*Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı halde malını gösteriş için harcayan kimse gibi, başa kakmak ve incitmek suretiyle, yaptığınız hayırlarınızı boşa çıkarmayın."* Bakara, 2/264."

• وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ: "*Sana hayz halinden soruyorlar. De ki: "O bir ezadır. Bu yüzden hayz zamanında kadınlardan (cinsel olarak) uzak durun ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın*." Bakara, 2/222 (5451).

• يَوْمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُون

إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ: "*O gün ne malın bir faydası olur, ne de evladın. Yalnızca Allah'ın huzuruna kötülükten korunmuş bir kalple çıkanlar (kurtulacaktır)!"* Şuârâ, 26/88-89 (5460).

● تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ: "*İşte bu ahiret yurdu ki onu, yeryüzünde üstün olmak ve fesat çıkarmak istemeyenlere tahsis ederiz. Akıbet muttekilerindir (takva sahiplerinindir).*" Kasas, 28/83 (5493).

● وَآتُواْ الْيَتَامَى أَمْوَالَهُمْ وَلاَ تَتَبَدَّلُواْ الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلاَ تَأْكُلُواْ أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا: "*Yetimlere mallarını verin. Temizi pis olanla değişmeyin, onların mallarını kendi mallarınıza katarak yemeyin; çünkü bu, büyük bir günahtır."* Nisa, 4/2 (5512).

● وَلاَ تُؤْتُواْ السُّفَهَاء أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللّهُ لَكُمْ قِيَاماً...: "*Allah'ın geçiminize dayanak kıldığı mallarınızı aklı ermezlere (reşit olmayanlara) vermeyin..."* Nisa, 4/5 (5518).

● حَافِظُواْ عَلَى الصَّلَوَاتِ والصَّلاَةِ الْوُسْطَى وَقُومُواْ لِلّهِ قَانِتِينَ: "*Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah'a saygı ve bağlılık içinde namaz kılın."* Bakara, 2/238 (5522).

● وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى: "*Şüphesiz, Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın."* Duha, 93/5 (114/18).

● إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا: "*Haksızlıkla yetimlerin mallarını yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş tıkınmış olurlar..."* Nisa, 4/10 (5532).

● إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ: "*...Muhakkak ki, kim Allah'a şirk koşarsa, o taktirde Allah ona cenneti haram etmiştir ve onun varacağı yer ateştir. Ve zalimler için bir yardımcı yoktur."* Maide, 5/72 (5566).

● يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالأَنصَابُ وَالأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ: "*Ey iman edenler! Ancak şarap, kumar, dikili taşlar (putlar) ve fal okları, şeytanın işlerinden pis şeylerdir. Artık bunlardan kaçının. Umulur ki böylece siz felâha erersiniz."* Maide 5/90 (5580).

● وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا: "*Ve onlar, Allah ile beraber başka bir ilâha tapmazlar. Allah'ın haram kıldığı kişiyi haklı*

olmadıkça öldürmezler ve zina yapmazlar. Ve kim bunları yaparsa günah cezasıyla karşılaşır.” Furkan 25/68 (5596).

- وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ: “*.. bile bile yalan yere yemin ederler*.” Mücadele 58/14 (5611).

2.2.2.2. Hadis İktibasları

- لمسجد بيت الله المؤمن ضيف الله والقران مائده الله: “*Müminler Ka’be’de Allah’ın misafirleridirler. Kur’an Allah’ın sofrasıdır*.” (457)[72]

- الْحُجَّاجُ وَالْعُمَّارُ وَفْدُ اللَّهِ إِنْ دَعَوْهُ أَجَابَهُمْ وَإِنِ اسْتَغْفَرُوهُ غَفَرَ لَهُمْ: “*Hacılar ve umre yapanlar Allah'ın elçileridir. Kendisine dua ederlerse dualarına icabet eder, Ondan bağışlanma dilerlerse onları bağışlar*.” (1106)[73]

- شهر رمضان كتب الله صيامهُ علئ المسلمين و من قيامهُ فمن صيام إِماناً وحتنا با خرج زنوبه كيومٍ ولدتتمه: "*Şüphesiz Allah Ramazan orucunu farz kıldı. Ben de Ramazan gecelerini ihya etmeyi sünnet kıldım. Her kim inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Ramazan'ı oruçla, gecelerini namazla ihya ederse, anasından doğduğu gün gibi günahlarından temizlenmiş olur" buyurmaktadır.* (1370)[74]

- الصوم لى وانا اجزى به: “*Oruç benim içindir ve onun mükafatını ben vereceğim.”* (25/2)[75]

- Gülişerler gördi bir gün nice nās
  Çoḳ gülenüñ ḳalbi ölüp ola pas (1637)

“*Çok gülmeyiniz! Zira çok gülmek kalbi öldürür*.” Mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[76]

---

[72] Ali el-Muttaki, *Kenzu’l-Ummâl*, C I, s. 513.
[73] Hatipoğlu, Haydar, *Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi*, Kahraman Yay., C VIII, İstanbul 2000, s. 58.
[74] Kocaer, Abdullah Feyzi, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh*. Hüner Yayınevi, Konya, 2009, C I, s. 40.
[75] Akın, Hanifi, *7 Hadis İmamının İttifak Ettikleri Hadisler*, Karınca Yay., İstanbul, 2005, s. 470.
[76] Hatipoğlu, *age.*, C X, s. 465.

- **ازا دخل شهر شعبان يقول طهر وانفسكم لشهر رمظان و احسنو نيتكم فان فظله علي ساير الشهور كفظلي عليكم:** "*Şaban ayı girdiği vakit, nefîslerinizi temizleyiniz. Şaban ayında niyetlerinizi güzelleştiriniz*." (1966).

- **يقولن اللهمّ اغفرلمن شهدو اغتسل يوم الجمعه:** "*Cuma günü gusledenin günahları affolur*" (42.İlahi)[77]

- **الدّنيا جيفهة و طالبها كلاب:** "*Dünya bir leştir. Ona talip olanlar da köpeklerdir.*"[78]

- Ṣığınup besmeleyile başladum

  Her işi Allāh diyüben işledüm (15):

"*Allah'a hamd ile başlamayan her hatırlı ve kıymetli işin sonu kesiktir.*"[79] Mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.

- **لا اله الا الله:** "*Cennetin bedeli lâ-ilâhe illa'llâh (Allah'tan başka ilah yoktur) tır*." Anlamındaki bir hadis-i şeriften alınmıştır. (21, 2918, 52.İlahi, 2997, 3036)[80]

- **ان رحمتی غلبتی غضبی** : "*Rahmetim gazabımı geçti."* Mealindeki hadis-i şeriften alınmıştır. (160, 245, 13/3, 44/2, 3019, 63/1, 78/17, 4190, 4409)[81]

- **طول امل** : **"***İnsan yaşlandıkça iki duygu genç kalır: Dünya sevgisi ve tûl-i emel*." Mealindeki hadis-i şeriften alınmıştır. (2610, 2942, 89/40)[82]

- Terk itme Cumʿa'da bulun
  Ḳoma aṣḥābларuñ yolun (43/5):

Zelîlî, Hz. Peygamber'in ehl-i beytine ve ashabına uyup onların yolundan gitmek gerektiğini eserin genelinde sık sık dile getirmiş ve bu beytinde de terennüm etmiştir. "*Muhakkak ki benim ashabım gökteki yıldızlar gibidir. Onların hangisine tutunursanız*

---

[77] Kocaer, *age.*, s. 179.
[78] Mehmet Yılmaz, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, Kesit Yay., İstanbul, 2013, s.90.
[79] Hatipoğlu, *age.*, C 5, s.309.
[80] Abdülkadir Karahan, *Kırk Hadis*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.; 621, Ankara, 1986, s.16.
[81] Kocaer, *age*., C II, s. 25.
[82] İbrahim Canan, *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*, Akçağ Yay., Ankara, 1992. C VII, s. 247.

hidayet bulursunuz. Ve ashabımın ihtilafı onlar için rahmettir." hadis-i şerifine telmihte bulunulmuştur.[83]

- Bu duʿāyı işitdüñse sen andan
  Çıkar ḥubb-ı māl u evlādı cāndan (3355):

bu beyitte telmih edilen hadis-i şerifin meali şu şekildedir: "*Hiçbiriniz ben ona babasından, evladından ve mahlukatın hepsinden daha sevgili olmadıkça (gerçekten) iman etmiş olmaz."*[84]

- Resūlullāh didi deveñi baġla
  Andan it tevekküli işi ṣaġla (3498):

"Onu (deveni) bağla, sonra tevekkül et!" mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[85]

- Üçünci ölmesine ḥāżır ola
  Ölüm gelmezden öñ ölümi bile (3826):
  "*Ölmeden önce ölünüz*" mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[86]
- Resūlullāh buyurdı siz çoḳ añuñ
  Bu leẕẕet bozıcı ölümi ögüñ (3815):

"*Bütün zevkleri kökünden yok eden ölümü çokça hatırlayınız*." mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[87]

- Meger kim birbirin li'llāh seveler
  İmān ehlini sevmege iveler (3833):

"*Yedi sınıf insan vardır ki Allahu Teala, onları hiçbir gölgenin bulunmadığı bir günde, kendi (Arş'ının) gölgesinde gölgelendirir.. (Bu sınıflardan biri de) birbirlerini Allah için seven, bir araya gelişleri ve ayrılışları bu muhabbetle gerçekleşen iki kişidir."* mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[88]

---

[83] Azamî, Muhammed, *el-Medhal ile's-Süneni'l-Kübra*, Kuveyt, 1985, s. 164.
[84] Hatipoğlu, *age.*, C I, s. 114.
[85] Yılmaz, *age.*, s. 21.
[86] Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, C II, Beyrut, 1932, s. 29.
[87] Hatipoğlu, *age.*, C X, s. 538.
[88] Kocaer, age., C II, s. 196.

- Bildi Mūsā eyü ʿamel ne imiş
  Ḥubb-ı fi'llāh buʿż-ı fi'llāh bu imiş (3862):

"*İbadetlerin en kıymetlisi, Allah için sevmek ve Allah için düşmanlıktır.*" mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[89]

- Cinān'ı arayan gör ḳanda bulur
  Analar ayaġı altında bulur (3918):

"*Cennet, annelerin ayakları altındadır.*" mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[90]

- Didi ġāyetde sevgüli şu ḳulumdur ḳıla tevbe
  Yüzi gökçek yigit iken özi döne benden yaña (G.4/4):

"*Allah, tövbekâr genci sever.*"mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[91]

- Var arayı Hind'de olsa bulasız
  Ṭaleb itmek lāzım ʿilmi bilesiz (4335):

"*İlim Çin'de de olsa alınız.*"mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[92]

- Biri Cumʿa biri ʿArefe güni
  ʿAceb medḥ eylemiş bunı ol Ġanī (2183):

"Allah katında günlerin en üstünü, Cuma günüdür." mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.[93]

---

[89] Yılmaz, *age.*, s. 96.
[90] Hatipoğlu, *age.*, C XVII, s. 498.
[91] Yılmaz, *age.*, s. 272.
[92] Azamî, *age.*, s. 253.
[93] Yılmaz, *age.*, s. 98.

2.2.3. Deyimler[94]

-A-

acı söz : 1046.

ad tak- : 72/13.

ad ko- : 8/3.

âğâh ol- : 69, 1083, 22/12, 1824, 1836, 36/1, 42/2, 2365, 4019.

ağız aç- : 89/13, 4605.

ağız tadını kaçır- : 4836.

ah it- : 176, 558, 690…

ah u feryâd it- : 188, 50/5, 58/8, 4774.

ahd sakla-: 4152.

ahd sı- :1159.

ahde vefa et- : 381, 1060, 1067, 1102, 1163, 28/2, 2932, 4166, 95/12.

ahdi gözle-: 4065.

ahdine dur-: 4149, 4151, 95/5.

akıl dir- : 72/97.

akıl et- : 35, 1636.

aklı başına gel- : 4974.

aklı başında kalma- : 1655, 1799, 72/97.

aklı cem it- (başına topla-) : 1003.

aklı dağıl- : 1789, 1799, 1803, 49/2, 3454, 67/2, 3908, 100/2.

aklı durul- : 3695.

aklı gel- : 2824, 4694, 4927, 4973, 109/3.

aklı git- : 739, 944, 1315, 1617, 1619, 1666, 4243, 4993, 4937, 4973.

aklı ir- : 60, 98, 819, 2539, G.6/3, 5329.

aklı şaş- : 739, 1758, 1795, 3426, 8/1, 113/1.

aklına düş- : 1259.

aklına getir- : 416, 48/5

aklına korku düş- : 2551.

---

[94] E. Kemal Eyüboğlu, *13. Yüzyıldan Günümüze Kadar-Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler (I-II)*, Doğan Kardeş Matbaacılık, İstanbul, 1973; M. Ali Tanyeri, *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Akçağ Yay., Ankara, 1999; *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 2011.

aklını (başına) devşir- : 12/1, 1025, 1342, 2331, 2551, 2811, 3574, 3744, 5427.
Allah bilir : 921, 16/1, 1442, 2117, 5086.
altını üstüne (üstünü aşağı) getir- : 4864.
aman verme- : 755, 101/27, 4600, 4623, 105/1.
and iç- : 2965, 3007, 95/38, 5617, 115/2.
ardına düş- (birinin) : 4726.
arkasını ver- : 11/1.
ayağa düş- : 3151.
ayağına düş- : 739.
ayak öp- : 5144.
az çok : 3515.

-B-

bağrını ez- : 4567, 114/22.
baş açık, yalın ayak : 1200.
baş eğ- : 101/24.
baş indir- : 6/2.
baş kaldır- : 5395, 5404.
baş ko- : 10/9.
baş koş- : 74/16.
baş ver- : 520, 688…
başı hoş ol- : 5583.
başa bela gel- : 3020, 74/12, 4092, 5273, 5304.
başına bela getir- (üşür-) : 59/5, 3453, 91/5.
başına devlet (talih) kuşu (tacı) kon- : 360, 17/6, 1068, 1453, 1506, 4990, 5135.
başına kak- : 267, 1262, 2402, 2621, 51/3, 72/13, 4234.
başından at-, sav-, def et- : 341, 1540.
başını kurtar- : 242, 1072, 1099…
başını taşa vur- : 3685.
baştan (başından) aş- : 396.
bekâ bul- : 1389.
bel bağla- : 13/4, 1905.

belini bük- : 1173, 74/6, 74/11, 101/8.
bir bir : 194, 369, 979, 1021…
boyun eğ- (kös-) : 682, 684, 685…
boynuna al- : 2307.
boynunu vur- (ur-) : 2566, 5070, 5143, 5146, 5306.
boğazına dizil- : 1803.

-C-

can at- : 768.
can ver- : 520, 746, 773…
cana can (kat-) : 1230, 1355.
cana derman bul- : 862, 1028, 2042, 2199, 3136, 88/7, 89/31.
cana kıy- : 143, 769, 779…
candan geç- : 2650, 89/16.
cefa çek- : 1102, 2416, 47/1, 75/18, 116/2, 118/4.
ceza ver- : 141, 438…
cezasını bul- : 1629, 2026, 3529, 3882, 5162, 5556.
ciğerini (yüreğini) dağla- : 557, 930, 935…
ciğerini del- : 2760.
ciğeri yan- (kebap ol-) : 1204, 74/10.

-D-

defterini dür- : 28/6, 106/4.
derde derman ol- : 145, 1230, 1355…
derde deva (çare) bul- : 1035, 22/14, 1517.
derde düş- : 139, 176, 1645, 1931.
dert çek- : 11/1, 1018.
ders al- : 612.
destur al- : 898, 1444, 4705.
destur ver- : 923, 1446, 4697.
dile düş- : 59/6
dile gel- : 788.

dilini kes- : 48/2.
dilini tut- : 90/2, 91/4, 115/4.
dilini tutama- : 70/3, 3890.
diz çök- : 3910.
doğru yoldan sapma- : 4444.
döşeğe düş- : 5189.
dünya (Süleyman'a bile) buna da kalma- : 956.
dünyadan el çek- : 22, 57/4, 103/3.
dünyaya gel- : 670, 2105, 2107.
dünyayı haram et- (ol-) : 110/15.
dünyadan git- : 3154.

-E-

ecel şerbeti iç- : 5326
eceli gel- : 821, 840, 888, 1683, 3067
eğri bak- : 212, 883…
el al- : 7/9, 57/6, 3828
el sun- : 132, 869, 110/35
el tut- : 56/2
el uzat- : 131, 47/2, 2545, 3256, 3888, 92/20
elden bırakma- (koma-) : 1019, 1055, 2643, 3019, 3487
elden gelme- : 192, 49/3.
elden git- : 156, 1597, 28/5.
elden kaçır- : 3603, 79/4.
ele al- : 929, 1745, 2409, 89/44.
ele verme- : 341.
eline bak- : 72/13.
eli boş gel- : 1263.
(bir işte) eli ol- : 3196.
elinden bir iş gelme- : 10/9, 4039.
elinden kurtar- : 1788.
emek çek- : 1341, 58/10, 3910, 3985, 4059, 74/9, 76/6, 4792.

ettiğini bul- : 3446, 3455, 100/1, 5175.

-F-

farz ol- : 1230, 1358, 2933, 3088.

fayda verme- : 1255, 62/2, 3933, 95/35.

fena bul- : 2105, 5605.

feragat et- : 58/4, 72/9, 114/5.

fırsatı kaçır- : 79/4.

-G-

gaflet uykusu: 80/18.

gaflete düş- : 72/18, 73/15, 76/8, 80/5.

gafletten (uykusundan) uyan- : 22/7, 2073, 2357, 3489, 80/2.

gam çek- : 112, 1161…

gam yeme- : 23, 2819…

gark et- : 353, 1018, 109/4.

gayret ver- : 4682.

gibi ol- : 959, 1048, 1374…

gına gel- (ver-) : 44, 112, 56/6.

gönlü ak- : 5384.

gönül al- : 5191.

gönül bağla- : 4/4, 858, 4132.

gönlünü eğle- : 89/7.

gönül ver- : 9/2, 819, 25/13, 26/5, 2280, 3457.

göz (altında) tut- : 5320.

göz yum- : 80/4, 94/2.

göze görün- : 6/5.

gözlerini belert- : 3997.

gözüne uyku girme- : 767.

gözünü aç- : 22/7, 2845, 3007, 60/40, 92/9, 5580.

gözünü (bir şeye) dik- : 57/4, 58/12.

güç gel- : 1175.

günah işle- : 13/2, 1339, 4279, 5597.

-H-

haber al- : 1877, 3184, 58/5, 3411, 4038, 5201.
haddi (hesabı) yok : 1408, 4188.
hakkından gel- : 4622.
hakkını ver- : 5615.
hali kalma- : 4927.
halini (hatrını) sor- : 16/6, 2138, 2586, 57/1.
halk et- : 35, 57, 118, 592, 2260, 2338.
halt et- : 4/1, 1413, 3023, 3726, 3734, 5512.
haram ye- : 2463, 60/14.
harcet- : 384, 1179, 2555, 5520.
hasret çek- : 72/39.
hata et- : 2710, 92/21, 4437.
hatır sor- : 2127, 4011.
hatrını yık- : 2834, 4007, 99/34.
hesap et- : 1001, 2604, 3140.
hesap gör- : 1315.
hesap ver- : 2548.
hevasına uy- : 155, 3769.
hiçe say- : 4276.
hile (hurda) yok : 1559.
hile yap- : 4354, 101/19, 5200.
hisse al- : 703, 1074, 2130, 4471, 5186.
hor bak- : 60/5.
hor gör- : 30/4, 75/4.
horla- : 3831.
hoş gel- : G.2/1.
hoş gör- : 51, 75/7.
hoş(ça) kal- : 889.
huzur bul- (kıl-) : 85/9.

hüzün duy- (eyle-) : 5023.

-İ-

ihya et- : 1495, 2041, 33/7.

ihya ol- : 80/18.

ileri git- : 2576, 5613.

imana gel- : 678, 806, 4678, 5134, 5388.

imtisal et- : 2719.

insafa gel- : 435, 2409, 55/2, 76/7, 77/7, 4597.

ip tak- : 12/3.

işini bil- : 80/7, 4289.

işini gör- : 1772.

-K-

(kalbi) kara ol- : 2325, 52/3.

kara yüzlü ol- : 2043, 2460, 36/22, 5569.

kaleme al- : 237, 248, 1122.

kalbi karar- : 60/24.

kan ağla- : 1203, 1256, 2413, 2658, 63/2.

kan akıt- : 2125.

kan dök- : 765, 5236, 5434.

kana boya- : 5148, 5150.

kanına gir- : 5163.

kaş çat- : 1069, 1164.

kendini bilme- : 95/34.

kendini yokla- : 4363.

kendine kıy- : 73/7.

kendini ateşe at- : 558, 839, 4521, 5153.

kendini beğen- (gör-): 7/6, 2159, 5511.

kendini parala- : 1035.

kendinden geç- : 74/17, 5589.

keramette bulun- : 114/16.

kılıç salla- : 25/6, 44/3.
kıssadan hisse al- : 2008, 33/2.
kıyamet kop- : 1202, 1732, 3245, 75/34.
kokusunu duy- : G.3/7.
kol (kanat) ol- : 391.
korku düş- : 911, 2551, 3574, 4972.
korku ver- : G.5/11.
kulak tut- : 12/4, 13/5…
kulak ur- : 3548.
kurban et- : 560, 6/1, 6/2, 6/3, 6/4, 6/5, 6/6, 6/7.
kurban ol- : 210, 543.
kuvvet ver- : 18, 996, 3899, 4631, 4931, 118/7.

-L-

layık gör- : 528, 23/64, 3252.
lezzet al- (bul-) : G.1/6.

-M-

(birine) malum ol- : 3089, 68/13, 4953.
malumu ilam et- : 3094.
miras ye- : 3429.
mum et- (eyle-) : 299, 3412.

-N-

nam sal- (çıkar-) : 119/4.
nara yan- : 3257.

-O-

oyun et- : 41/13.

-Ö-

ödü kop- (sı-)[95] : 630, 4674, 110/14.

-P-

parça parça et- (pare pare kıl-) : 1035, 1802, 2783, 3766, 4178, 4648.

perde çek- (ol-) : 11/2, 1842, 3279, 3430, 72/92, 86/2.

perişan et- : 5491.

pervane ol- : 73/8, 99/22.

peşkeş çek- : 2983.

-R-

rızasını al- : 2967.

-S-

sefa sür- : 2527, 47/1, 75/18, 116/2.

selam al- : 3328, 4036, 91/6, 99/9.

sevap kazan- : 481, 3385, 5562.

sıkıntı (‘anâ) çek- : 44, 112, 2793, 60/5, 72/111, 101/7, 119/7.

sıkıntıya (‘anâya) düş- : 3678.

sözü geç- : 94/32, 4378.

sözünden çıkma- : 80/1, 94/4.

sözünü tut- : 72/65, 80/10, 4388.

-Ş-

şifa bul- : 3533.

-U-

umudunu kes- : 36/4.

uykuya dal- : 2490, 4984.

-Ü-

[95] “Lehçe içi aktarmalarda, deyimlerin aynı kaynaktan gelmelerine rağmen zaman içinde şekilde değiştirmeleri ve ağızlara göre farklı kelimelerle ve eklerle kalıplaşmaları da sıkıntı doğurmaktadır.” Ümit Eker, *Lehçe İçi Aktarma Yöntemleri*, Kesit Yay., İstanbul, 2015, s. 258.

ümit kes- : 159, 741…
ümit bağla- : 13, 160…
ümit (ümidini) kes- : 135, 159…
üstünde hakkı ol- : 3994.

-Y-

yalan yere yemin et- : 3007, 115/2.
yanıp tutuş- : 5489.
yol gözle- : 25/4.
yoluna can ver- : 1054, 1118, 20/4.
yürek yak- : 835, 14/3.
yüreği parçalan- (delin-) : 103/2.
yüreği yan- : 89/12.
yüreğini dağla- : 930, 935…
yüz çevir- : 812, 3823, 100/7, 108/4.
yüz tut- : 21/6, 2372.
yüz sür- : 163, 268, 17/6, 1100, 1165, 20/4, 1311, G.4/13.
yüzü olma- : 1256, 2679.
yüzüne vur- : 1270, 1346, 1962, 40/5, 3712.
yüzünü ağart- : 495, 7/3.

-Z-

zahmet çek- : 666, 1313, 1404, 2611, 72/57, 4123.
zayıf düş- : 5190.

2.2.4. Arkaik Türkçe Kelimeler[96]

Niyâzü'l-Müznibîn'de arkaik Türkçe kelimelere de rastlıyoruz. Eserin tamamı dikkate alındığı zaman kullanılan arkaik kelimelerin sınırlı miktarda olduğu görülebilir. Bu kelimeler, bulundukları beyitler ve anlamları şöyledir:

-A-

aġ : ak, beyaz; duru, berrak. 495, 7/3, 7/5…

aġ- : çıkmak, yükselmek. 42/5.

āl : hile, düzen. 10, 157, 56/6…

alda- : aldatmak, kandırmak, oyun etmek. 145,1079, 58/16…

aña : ona, oraya, onun için. 3, 51, 89…

ancılayın : onun gibi. 1906, 3077, 3912…

arı : temiz, pak, saf. 1974.

artuḳ : başka, fazla, üstün. 851, 1806, 2221…

aṣṣı : kazanç, yarar. 10/8, 2609, 72/35…

az- (yoldan) : şaşırmak, sapkınlığa düşmek. 1913, 3508, 3509…

-B-

baṣ- : 1) alt etmek, yenmek 2) üstüne oturmak, altına almak. 3766, 3809, 5379.

başıl- : alt olma, yenilmek. 3034.

başmak : ayakkabı. 2308.

bilici : bilgin, hâkim, âlim. 106, 94/13.

biliş- : tanışmak. 2628, 72/45, 4387.

birle- : birliğini kabul etmek. 975, 19/4, 2092...

---

[96] Bu bölümde bulunan kelimeler için taranan kaynaklar şunlardır: Tomris Tunç, *Derleme Sözlüğü ve Kavramlar Dizini (I-III),* Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 1995; Yaşar Çağbayır*, Ötüken Türkçe Sözlük (I-V)*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2007; Cem Dilçin, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 2009; *Tarama Sözlüğü (I-VIII)* Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 2009; İlhan Ayverdi *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Lugatı, İstanbul, 2011.

biserek : tüylü ve besili erkek deve. 2196.

bogmak : gerdanlık, kolye. 2968, 2969.

boyla- : boylu boyunca dalmak. 232, 3492, 4442…

buñ : sıkıntı, gam, şiddetli ihtiyaç. 881, 1818.

buncılayın : bunun gibi. 1906.

bunda : buraya, burada. 216, 290, 430…

bundaġı : buradaki. 171, 2334.

buru : ağrı, sancı. 667.

-Ç-

çerāġ(ı) uyarmak: çırak, ışık, kandil. 1/4, 216, 74/5.

çoḳ- : toplanmak, üşüşmek. 2028, 3541.

çomu : sünnet ettirmek. 74/7.

-D-

deg- : ulaşmak. 312, 1245, 75/29.

dirge- : toplamak, bir araya getirmek. 20/5.

diril- : toplanmak, tecemmu etmek. 9/3, 37/4, 1202…

dirgür- : diriltmek, ihya etmek. 73.

divşür-/dişür- :derlemek, toplamak. 321, 1342, 1758...

döy- : dayanmak, tahammül etmek. 124, 143, 161…

dün : gece. 214, 289…

dürüş- : çalışmak, çabalamak. 164, 291...

dütün : tütün, duman. 2744, 2747, 5384.

düz-(düzen-) : dizmek, hazırlamak. 1578, 2052…

-E-

egin : sırt, arka. 151, 1160, 74/2...

erte : irte, yarın, ertesi, gelecek sabah. 475, 1462, 2434...

eyce : iyice. 907, 908, 20/45…

eyit- : söylemek, anlatmak. 553, 724…

eylük : iyilik. 349, 2255, 3871…

-G-

giñ : geniş. 882, 1726, 2540...

giñit- : genişletmek. 1724.

gökçek : güzel, sevimli, hoş. 1870, 2020, 2970…

göydür- : göyündürmek, yakmak. 95, 2405, 56/4.

gün : güneş, gündüz. 214, 289, 1237…

-H-

hışla- : hışılamak, hışıltılı ses çıkarmak. 3370, 4151.

-I-

ıldırım : yıldırım. 2219.

ır- : ayırmak, cüda kılmak. 146, 949, 1026…

ıra- : uzaklaşmak, ayrılmak. 5, 1146, 3/3…

ıraḳ : uzak. 200, 783, 1705…

ırıl- : ayrılmak, uzaklaşmak. 909, 3198, 3695...

ırla- : şarkı söylemek. 96/3.

ırlan- / ırlankuç: türkü söylemek. 96/5.

ıssı : sıcak, sıcaklık. 14/1, 14/3, 73/6…

-İ-

içre : içinde, içinde, arasında. 128, 1822, 1898…

imdi : şimdi, öyleyse, o hâlde. 199, 348, 1931…

ilt- : iletmek, ileri getirmek, devam ettirmek. 9, 219, 1555…

ir- : yetişmek; ulaşmak. 240, 1726, 1743…

irgür- : ulaştırmak, eriştirmek. 2146, 2388, 2660...

iril- : erişilmek. 3426.

irte : ertesi, gelecek sabah. 475, 540, 3360…

isil- : eksilmek, azalmak. 2705, 5605.

issi : sahip, malik. 26, 99, 233…

iv- : acele etmek. 122, 570, 1503…

iyü/eyü : iyi. 874, 880, 35/3...

-K-

ḳamu :bütün, hep; herkes. 473, 505, 887…

ḳaḳı- : öfkelenmek, karşı gelmek. 790, 812, 3478…

ḳaḳıl- : çalınmak, vurulmak. 2499.

ḳancaru : nereye, ne tarafa. 3300.

ḳanda : nerede. 13, 183, 1206…

ḳanı : hani, nerede. 765, 1788, 2471…

ḳanḳı : hangi. 1/4, 1643, 3446…

kend'özi : kendisi, şahsı. 403, 1012, 19/7…

keşken : oklava. 3415.

key : çok, pek, iyi. 3822, 5011.

ḳığır- : çağırmak, davet etmek. 2385, 4083, 5229.

ḳındır- : tahrik, teşvik etmek. 951.

ḳoç- : kucaklamak, sarılmak. 5/2.

ḳo- : bırakmak, terketmek. 13/1, 1823, 41/3...

ḳoca : yaşlı, ihtiyar. 21/6, 25/17, 1616…

ḳocalıḳ : yaşlılık, ihtiyarlılık. 2525.

ḳoğula- : kovlamak. 1457, 3017, 85/15.

ķov : arkadan çekiştirme, yerme. 1367, 2057, 3107.

kös : başı önünde olmak, sessiz sedasız olmak. 682, 684, 66/3...

-M-

muştula- : müjdelemek. 663, 827, 4634…

-O-

oķı- : çağırmak; söylemek; anmak. 249, 258, 479...

oñat : doğru, uygun, mükemmel. 589, 612, 61/1...

oñul- : şifa bulmak, iyileşmek. 508, 2283, 3266...

-Ö-

öküş : çok, fazla. 5199.

öñden ṣoña : er geç, eninde sonunda. 54, 67, 119.

örü ṭur- : ayağa kalkmak. 1515, 1517, 1518...

ötür- : geçirmek, terk etmek. 1499, 1589, 27/1...

özge : gayrı, başka. 1274, 27/2, 2073...

-S-

sası : fena, murdar. 63/6, 3586.

segirdiş- : koşuşmak. 88/2.

segirt- : koşmak, yürümek. 190, 2667, 88/3...

senlik : sana ait olan benlik. 2601.

sevici : âşık, seven. 71.

ṣı- : kırmak, yenmek. 13/3, 34/5, 4674…

ṣıga- : sıvamak, okşamak. 2255.

ṣorucı : soru meleği. 2039.

ṣovuķ : soğuk. 137, 1363.

söyün- : sönmek, parlaklığı gitmek. 653, 677, 4380.

söyündür- : söndürmek. 58/3, 4386, 4880.

süd : süt. 884, 14/4, 1960...

sünük : kemik. 1926.

şuvar- : sulamak, su vermek. 366, 22/10, 5286…

-T-

ṭaḳ- : sözlüklerde bulunamamıştır. Metinde koymak, tebdil etmek anlamlarında kullanılmıştır . 6/1, 18/2, 611…

ṭaş : dış. 931, 995, 1081…

ṭayıncaḳ : kaygan. 4258.

terazü : terazi. 2473, 2474, 2477...

ṭoyla- : ziyafet vermek, yedirip içirmek. 16, 199, 225...

ṭoylu : şenlikli. 1973.

ṭur- : ayağa kalkmak. 99/26, 100/2.

ṭurgur- : meydana getirmek, inşa etmek. 2388.

-U-

ud yeri : erkek ve kadının cinsel organlarının bulunduğu yer. 3254, 3572, 99/3.

uġun- : bayılacak hale gelmek, aklı başından gitmek. 944, 4587.

umu : ümit, emel, beklenen şey. 36/4, 39/2, 85/19.

urul- : vurulmak, takılmak. 1790.

uyhu : uyku, rüya. 2357, 2490, 2513...

-Ü-

üş- : topluca gelmek, üşüşmek. 58/18, 59/5, 3453…

-Y-

yagı : düşman. 4095.

yaḫşi : iyi, güzel. 107, 1440, 4786.

yaluñuz : yalnız. 1191, 1933, 1941.

yapıl- : kapanmak, örtünmek. 429, 432, 433...

yaraḳ : hazırlık, teçhizat. 1016, 1705, 3824…

yarlıġa- : suç bağışlamak, mağfiret etmek. 377, 1550, 1938…

yatlu : kötü, uğursuz. 875, 880, 2049…

yayan : yürüyerek giden. 2201, 85/2, 85/13...

yaz- : şaşırmak. 68/28, 4692.

yeynil- : hafiflemek. 1852.

yid- : çekmek, yedekte götürmek. 3/4, 3495.

yig : daha iyi, kuvvetli. 473, 2088, 2314…

yigü : yemek, aş. 3946.

yigle- : üstün tutmak, tercih etmek. 94/7.

yigrek : daha iyi, üstün. 505, 1929.

yigren- : iğrenmek, tiksinmek. 2962, 4335.

yil- : koşmak, acele yürümek. 937, 68/8, 4091…

yitür- : ulaştırmak, eriştirmek. 354, 628, 29/7…

yiñ : elbise kolunun el üzerine gelen kısmı. 200, 217.

yolun- : kendi saç ve sakalını yolmak, temizlenmek, kurtulmak. 4208.

yören- : 1.dolaşmak, yaklaşmak 2.hatıra gelmek, gönlü kaplamak. 114/8.

yu- : yıkamak. 239, 784, 853…

yumlı (yumlu) : yumulu, kapalı. 57/3.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

NİYÂZÜ'L-MÜZNİBÎN'İN TENKİTLİ METNİ

3.1. TENKİTLİ METNİN HAZIRLANIŞINDA İZLENEN YÖNTEM

1- *Niyâzü'l-Müznibîn*'in tenkitli metninde yaygın transkripsiyon sistemi kullanılmış, İsmail Ünver'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"[97] ve Ahmet Ateş'in "Metin Tenkidi Hakkında"[98] başlıklı çalışmalarda önerilen hususlara uyulmuştur.

2- Altı nüshası tenkide dâhil edilen eser, alanda daha önce yapılan çalışmalarda uyulan kurallara göre karşılaştırılmış ve nüshalar arasındaki farklar dipnotlarda gösterilmiştir.

3- Klasik metin çalışmalarında kullanılan transkripsiyon işaretlerinin gösterilmesi, bilhassa sahaya yabancı olan okuyucular için önemlidir.[99] Tenkitli metinde "*Oktay New Transkripsiyon*" yazı tipi kullanılmıştır.

4- Nüshada kırmızı mürekkeple yazılan salat ü selam beyitleri ve iktibaslar transkripsiyonlu metinde *italik* olarak yazılmış ve Arapça ibarelerin Türkçe karşılıkları dipnotlarda gösterilmiştir.

5- Her beyte ve kıtalara sıra numarası verilmiş; nüshaların varak numaraları, nüshaların tavsifi bölümünde gösterilen kısaltmalarla beraber metnin kenarında gösterilmiştir (M1 1^{b}, T 2^{a} , …şeklinde).

6- Vezin gereği zihaf yapılan hecelerin uzun ünlüsü metinde " ¯ " işareti konularak italik yazılmışır. *Ör.* s*ā*t, maʿr*ū*f gibi.

7- Vezin gereği yapılan ses türemeleri yay ayraç ( ) içinde gösterilmiştir: mek(i)r, em(i)r, fik(i)r idüp gibi.

---

[97] İsmail Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *AÜDTCF, Türkoloji Dergisi*, C XI, S.1, Ankara, 1993, s. 51-89.
[98] Ahmet Ateş, "Metin Tenkidi Hakkında", *Türkiyat Mecmuası*, 1942, s. 253-267.
[99] Selami Ece, *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri (I-II)*, Eser Basım Yayın, Erzurum, 2015, s. 47.

8- Nüshada imâle-yi maksûreleri göstermek için elifle yazılan “ e ”ler transkripsiyonlu metinde “ ĕ ” ile dizilmiştir: isteyĕlüm, dilĕyümez, söylĕyevüz.

9- Kafiye, vezin ve imla kusurları dipnotta belirtilmiştir.

10- Vezin gereği yapılan ulamaları göstermek için ilk kelimenin son, ikinci kelimenin ilk harfleri altları yay çizgi ile birleştirilmiştir: ṭamu ـodına, tevbe ـidüp

11- Vezinler, her bölüm başında ve varsa her değişiklikte ayrı ayrı gösterilmiştir.

12- Hiçbir nüsha tek başına esas olarak alınmamış, tenkitli metin yapılarak müellif nüshasına en yakın metin oluşturulmaya çalışılmıştır.

13- Nüsha farkları dipnotlarda gösterilirken aynı ibarenin varyantları virgül (,), farklı ibarelerin varyantları noktalı virgül (;) işaretiyle birbirinden ayrılmıştır. Dipnotlarda verilen beyitlerdeki iki mısranın arası çift eğik çizgi (//), beyitlerin arası ise eğik çizgi (/) işaretiyle ayrılmıştır.

14- Dipnotta nüsha farkları gösterilirken önce ana metne alınan ve doğru olarak kabul edilen şekil verilip iki nokta (:) işaretinden sonra diğer nüsha(lar)daki varyant(lar) gösterilmiş, boşluktan sonra da asıl metne alınmayan şeklin bulunduğu nüshanın/nüshaların rumuzuna/rumuzlarına yer verilmiştir: “avlamaya: alamaya M1, M4.” gibi.

15- Müstensihlerden kaynaklanan (سنن ya da سنگ gibi bazı eklerin yanlış yazımı *vb*.) yaygın imla hataları dipnotta gösterilmemiştir.

16- ile bağlacı, i- fiili ve içün edatı (çün) metinde kelimeye bitişik olarak yazılmıştır. göziyile (85/17), uyuridim (89/12), anıniçün (160).

17- Farsça ön ekleri olan bî, nâ, pür gibi ekler ve son ekleri olan –veş, metinde kelimeden ayrı olarak yazılmıştır: nā-maḥrem (94/9), bī-günāh (269), pür-ṣafā (817), insan-veş (22/2).

18- Özel isimler metin içinde baş harfi büyük olarak yazılmıştır: Bī-niyāz (5281), Yezīd (5220).

19- Dipnotlarda gösterilen ayetler için rakamların ilki sure, ikincisi ayet numarasını göstermektedir: "Çünkü namaz müminlere belirli vakitlerde farz kılınmıştır. Kur'an-ı Kerim, Nisa 4/103"

3.2. MESNEVİNİN NÜSHALARI

Niyâzü'l-Müznibîn'in yapılan katalog taramalarında toplam yirmi iki adet nüshası tespit edilmiştir. Bu nüshalardan beş tanesine ulaşılamamıştır. Bunlardan ikisi, Online Archive of California'da Turkish Manuscripts Collection Kataloğu'nda kayıtlıdır. Birisi Staatsbibliothek Berlin'dedir; diğer ikisi ise Afyon Gedik Ahmet Paşa Kütüphanesi ile Millî Kütüphanededir. Bu nüshaların mikrofilm veya CD'sine ulaşabilmek için yetkililerle yapılan yazışmalar bir sonuç vermemiştir. Geri kalan on yedi nüsha Türkiye'nin çeşitli özel ve resmî kütüphanelerinde bulunmaktadır ve hepsi de temin edilmiştir.

Müellif nüshası bulunmadığı için tenkitli metnin hazırlanmasında bu nüshalardan daha erken tarihli, varakları tam ve yazıları güzel olan altı tanesi tercih edilmiştir. İstanbul Üniversitesi Nüshası en erken tarihli olması hasebiyle tenkide dâhil edilmek istenmiştir. Fakat bu nüsha temin edilememiştir. Çalışmaya başlanırken üniversite kütüphanesinden bu nüsha talep edilmiş fakat tadilat nedeniyle, tarafımıza ulaştırılacağı söylenmesine rağmen gönderilmemiştir. Ardından üniversite kütüphanesine bizzat ziyaret yapılmıştır. Görevliler bu nüshanın görüntülerinin henüz hazır olmadığını belirtmişler, çekim makineleri de dolu olduğu için işlemin uzun sürebileceğini eklemişlerdir. Bunun üzerine tenkit çalışmasına devam edilmiş ve çalışma süresi içinde nüshanın temininin takip edilmesine karşın sonuca ulaşılamamıştır. Yakın bir zamanda elimize ulaşabilen nüsha ile hızlı bir okuma ve karşılaştırma yapılmıştır. Nüsha rumuzu M3 olan Millî Kütüphane 4678 numaralı nüsha ile bu nüsha arasında bir fark olmadığı ve iki yazmanın da aynı koldan geldiği görülmüştür.

Eserin tespit edilebilen nüshaları şunlardır:

3.2.1. Metin Tenkidine Dâhil Edilen Nüshalar

3.2.1.1. Türk Dil Kurumu Nüshası (T)

Yazma, Kütüphaneye A 443/2 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Baştan 5 ile sondan 5 varakta farklı bir konuda mensur yazı bulunmaktadır. Başlıklar, ayet ve hadisler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Nüshanın 3^b ve 140^b varakları beyaza boştur. Son kısmında Fatıma Hatun'un vakıf ve ketebe kaydının bulunduğu nüshanın özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn.

Yazar adı: Ali Zelîlî

Yıpranmış zencirekli, köşebentli deri. 250 yk. 215x160 (160x100) mm. Mantar filigranlı kağıt. 13 st. Çift sütun. Harekeli nesih. İstinsah tarihi yok. Müstensihi: İbrahim b. Abdülkadir.

Başı (2^a): Evvelā ben istiʿāẕe iderin
Ṣıġınup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a giderin

Sonu (237^b): Muḳayyed ola İslām'ı yüride
Ehl-i küfrün ṭamarların ḳurıda

3.2.1.2. Millî Kütüphane (M1) Nüshası: 764

Yazma, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'na 06 Mil Yz B 764 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Bu nüsha müellifin yaşadığı yıllara daha yakın bir nüshadır. Müstensih bu nüshada bazı yerlerde düzeltmelere gitmiş, gerekli gördüğü yerleri haşiyede/derkenarlarda belirtmiştir. Söz başları, duraklar, ayet ve hadisler ile tasliye beyitleri kırmızı mürekkep ile yazmıştır. Mesnevinin başladığı 1^b numaralı varağın üst kısmı yırtıktır bu yüzden ilk üç beytin ikinci mısraları okunamamaktadır. İstinsah kaydının bulunduğu nüshanın özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn.

Yazar adı: Ali Zelîlî

Salbek şemseli, zencirekli, miklebli, sırtı bezle tamir görmüş, koyu kahverengi meşin bir cilt. 269x172 (214x121) mm. 212 yk. Abadî kağıt.18 st. Çift sütun. Harekeli nesih. İstinsah tarihi 1067 (1656). Müstensihi: Mahmud b. Mustafa.

Başı (2[a]): Evvelā gel istiʿāẕe idelüm

Sonu (237[b]): Ḳabul eyle Ẕelīlī'nüñ şenāsın
Aña çekdürme dünyānın ʿanāsın
Māl u ġanāyimden eyle ġınāsın
Müʾminden duʿā ala Sulṭān ʿOṯmān

3.2.1.3. Millî Kütüphane (M2) Nüshası: 1151

Yazma, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'na 06 Mil Yz B 1151 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Kütüphane kaydında eser için "İslam dini, mevize ve hutbeler hakkındadır." notu bulunmaktadır. Kütüphane kaydındaki yazar kısmı sehven Zelîlî Yusuf b. Mustafa *öl*. 990/1582 olarak geçmektedir. Bu isim Ali Zelîlî ile karıştırılan şair Bergamalı Yusuf Zelîlî'dir. Bu nüshanın çeşitli yerlerinde varaklar kopmuş ve daha sonra koptuğu yere değil başka yere yerleştirilmiştir. Eserin son kısmında istinsah kaydından hemen sonra yine aynı müstensih tarafından yazılan Nesimî'ye ait şiirler bulunmaktadır. Cetvelleri ve söz başları kırmızı mürekkeple yazılmış olan nüshanın özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn.

Yazar adı: Ali Zelîlî

Sırtı kahverengi meşin, üzeri koyu vişne renkli pandizot kaplı mukavva cilt. Şirazesi kısmen bozuktur. 250x175 (185x120) mm. 232 yk. Düz defter kâğıdı. 15 st. Çift sütun. Harekeli nesih. İstinsah tarihi 1283 (1866). Müstensihi: belli değildir.

Başı (1[b]): Evvelā ben istiʿāẕe iderin
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a giderin

Sonu (230[b]): Ḳabul eyle Ẕelīlī'nüñ şenāsın
Aña çekdürme dünyānın ʿanāsın
Māl u ġanāyimden eyle ġınāsın
Müʾminden duʿā ala Sulṭān ʿOṯmān

3.2.1.4. Millî Kütüphane (M3) Nüshası: 4678

Yazma, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'na 06 Mil Yz A 4678 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Eserin kenarları kırmızı cetvelli olup ilk ve son varağına mavi, yeşil, kırmızı renklerle süslemeler yapılmıştır. Söz başları ve önemli görülen yerler de kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserin hatime kısmında "Kör Süleyman'ın Salih Hatun'un kızı Fatıma vakfıdır." şeklinde bir not ve 2 Muharrem 1273 (2 Eylül 1856) tarihi bulunmaktadır. Muahhar bir nüsha olmasına rağmen yazısının düzgünlüğü, ihtiva ettiği beyit sayısının fazlalığı, dikkatli bir müstensihin elinden çıkmış olmasından dolayı bu nüsha metin tenkidine dâhil edilmiştir. Nüshanın özellikleri şöyledir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn.

Yazar adı: Zelîlî Manavgatlı Alî

Miklebli, kahverengi meşin bir cilt içerisindedir. 245x165 (185x113) mm. 236 yk. Su yolu filigranlı kağıt. 16 st. Çift sütun. Harekeli nesih. İstinsah tarihi 2 Muharrem 1273 (2 Eylül 1856). Müstensihi: Abdullatif.

Başı (1^{b}): Evvelā gel istiʿāẕe idelüm
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a gidelüm

Sonu (240^{a}): Kenārlarıñ ẓulmine naẓar ḳıla
Fuḳaranıñ çekdügi derdi bile
Miskīn Ẕelīlī'niñ duʿāsın ala
Çünki taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā

3.2.1.5. Millî Kütüphane (M4) Nüshası: 8195

Çalışmamızda tenkitli metne dâhil edilen bir diğer nüsha Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'na 06 Mil Yz A 8195 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Bu nüshanın tenkide dâhil edilme sebebi birçok kelimenin farklı anlamları ile yazılmış olmasıdır. Bazı hikâye ve ilahilerin bu nüshada olmadığı tespit edilmiştir. Yaprak uçları yanık ve yer yer kurt yenikleri mevcut olan nüshanın söz başları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu nüsha da kütüphane kataloğunda sehven Yusuf b. Mustafa'ya ait gösterilmiştir. İstinsah kaydında "Sahip ve malik Molla Mahmud sene 1179 şehr-i Şaban" yazılı nüshanın özellikleri şöyledir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn.

Yazar adı: Alî Zelîlî

Şemseli, mıklepli, kurt yenikli koyu bordo meşin harap bir cilt içindedir. 215x145 (200x105) mm. 105 yk. 21 st. Su yolu filigranlı kağıt. Çift sütun. Harekeli nesih. İstinsah tarihi 1179 (1766). Müstensihi: belli değildir.

Başı (1[b]): Evvelā gel istiʿāẕe idelüm
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a gidelüm

Sonu (106[b]): Ḳabul eyle **Ẕelīlī**'nüñ ṣenāsın
Aña çekdürme dünyānın ʿanāsın
Māl u ġanāyimden eyle ġınāsın
Müʾminden duʿā ala Sulṭān ʿOṣmān

3.2.1.6. Millî Kütüphane (M5) Nüshası: 6779

Yazma, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'na 06 Mil Yz A 6779 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Bu nüsha kütüphane kayıtlarında sehven Hişâzü'l-Müznibin olarak yazılmıştır. Kurnaz'ın bitirme tezi[100] olarak hazırladığı metinde esas aldığı ve yazdığı makalede[101] adı geçen Taşlıca Nüshası bu nüshadır. Metnin içindeki parçalarda ve baştaki varaklarda eksiklikler olduğu gözlemlenmiştir. Nüshanın özellikleri şöyledir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn.

Yazar adı: Alî Zelîlî

Sırtı tamir görmüş, harap olmuş siyah meşin bir cilt içerisindedir. 205x130 (165x125) mm. 105 yk. Su yolu filigranlı kağıt. 18 st. Üç sütun. Harekeli nesih. İstinsah tarihi 23 Receb 1238 (5 Nisan 1823). Müstensihi: belli değildir.

Başı (2[a]): **Er-Rezzāḳ**u rāzıḳı ḫalḳuñ budur
Yiyüp içüp geydügin viren budur

Sonu (106[b]): Sevenlerden eyle bizi
Bizde izleyelüm izi

---

[100] Cemal Kurnaz, *Ali Zelîlî ve Niyâzü'l-Müznibîn'i*, Basılmamış Mezuniyet Tezi, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara, 1979.
[101] Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, "Toroslarda Bir Mutasavvıf Şair: Ali Zelîlî*", Doğu Akdeniz Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,* Magusa, 1998, s. 147-162.

Dāʾim isteyelüm sizi
Meded yarlıġa yā Ġaffār

3.2.2. Metin Tenkidine Dâhil Edilmeyen Nüshalar

3.2.2.1. Millî Kütüphane Nüshası: 2391

Bu nüsha, Millî Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'na 06 Hk 2391 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Yazma yer yer kırmızı cetvellidir. Söz başları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Nüshanın sonunda Arapça mensur bir metin bulunmaktadır. Nüshanın özellikleri şöyledir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn.

Yazar adı: Alî Zelîlî

Sırtı yıpranmış, vişne rengi meşin, üstü lekeli, aşınmış gri bez kaplı mukavva cilt içerisindedir. 285x200 (220x140) mm. 175 yk. Rutubet lekeli taç filigranlı krem kağıt. 19 st. Çift sütun. Harekeli nesih. İstinsah tarihi ve müstensihi belli değildir.

Başı (1^b): ----------
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a gidelüm

Sonu (174^b): ʿAdālet taḫtına çıḳa inmeye
Gire meydāna ʿadūdan dönmeye
Ġālib ola ḥarb odına yanmaya
ʿAdūya ġālib ola Sulṭān ʿOṣmān

3.2.2.2. Millî Kütüphane Nüshası: 3777

Yazma, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'na 06 Mil Yz A 3777 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Baştan on iki ve sondan on iki varak beyaza boştur. Nüshanın zahriyesinde eserin adı *Divan-ı Zelîlî* olarak geçmektedir. Nüshada metin kırmızı ve yeşil cetvel içine yazılmıştır. Nüshanın özellikleri şöyledir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn.

Yazar adı: Alî Zelîlî

Siyah cilt bez kaplı mukavva cilt içerisindedir. 273x195 (205x145) mm. 234 yk. Krem, sarı, yeşil cedid kağıt. 18 st. Çift sütun. Talik. İstinsah tarihi: 1259 (1843). Müstensihi belli değildir.

Başı (1^{b}): Evvelā gel istiʿāẕe idelüm
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a gidelüm

Sonu (212^{b}): ʿ Ḳabul eyle Ẕelīlī'nüñ ṣenāsın
Aña çekdürme dünyānın ʿanāsın
Māl u ġanāyimden eyle ġınāsın
Müʾminden duʿā ala Sulṭān ʿOṯmān

3.2.2.3. Millî Kütüphane Nüshası: 1084[102]

Yazma, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'na 06 Mil Yz A 1084 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Yaprakları rutubet lekeli olan bu nüshanın söz başları ve cetvelleri kırmızı mürekkeplidir. Nüsha özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn.

Yazar adı: Alî Zelîlî

Sırtı kahverengi meşin, kapakları ebru kağıt kaplı mukavva bir cilt içerisindedir. 210x150 (172x102) mm. 232 yk. Su yolu filigranlı kağıt. 15 st. Çift sütun. Harekeli Nesih. İstinsah tarihi: 2 Cemaziyelevvel 1177 (8 Kasım 1763). Müstensihi belli değildir.

Başı (1^{b}): Evvelā gel istiʿāẕe idelüm
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a gidelüm

Sonu (231^{a}): Umarlar kim bu Sulṭān'da ḳullarına söyleye
Bu cekirge defʿine hem ḫayır duʿā eyleye

3.2.2.4. Konya İl Halk Kütüphanesi: 5496

Bu nüsha, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'na 42 Kon 5496 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Baştan eksik olan eserin söz başları ve cetvelleri kırmızı mürekkeplidir. Kütüphane kataloğuna nüshanın adı *Divan-ı*

[102] Müjgân Cunbur'un 1979 yılında II. Millî Türkoloji Kongresinde sunduğu "*Niyâzu'l-Müzennibîn'i*" isimli bildirisinde esas aldığı nüshadır.

Zelîlî, müellifi ise sehven Yusuf b. Mustafa olarak yazılmıştır. Nüshanın özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Divan-ı Zelîlî

Yazar adı: Alî Zelîlî

Sırtı harap, koyu kahverengi, şemseli, zencirekli deri cilt içerisindedir. 205x153 (162x110) mm. 231 yk. 15 st. Su yolu filigranlı kağıt. Çift sütun. Harekeli Nesih. İstinsah tarihi: 1220 H. (1805). Müstensihi: Seyid Muhammed.

Başı (1[b]): Çünki dilüm Allah adın söyledi
Raḥmān adıyla beni Ḥaḳ ṭoyladı

Sonu (227[a]): Ḥalḳa eyleye naẓarı
Ḥaḳḳile ola bazārı
Ẓālimler ide ḥaẕeri
Żarar getürmeye dine

3.2.2.5. Konya İl Halk Kütüphanesi: 5497

Bu nüsha, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'na 42 Kon 5497 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Baştan ve sondan eksikleri fazla olan eserin söz başları ve cetvelleri kırmızı mürekkeplidir. Kütüphane kataloğuna nüshanın adı *Divan-ı Zelîlî*, müellifi ise sehven Yusuf b. Mustafa olarak yazılmıştır. Nüshanın özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Divan-ı Zelîlî

Yazar adı: Alî Zelîlî

Sırtı bez, çeharkuşe yıpranmış mukavva cilt içerisindedir. 212x165 (175x120) mm. 263 yk. Harf ve salkım filigranlı kağıt.13 st. Çift sütun. Harekeli Nesih. İstinsah tarihi ve müstensihi belli değildir.

Başı (2[a]): Gerçi cürmüm bī-ʿadeddür bilürem
İlle raḥmetüñi ümīẕ ḳıluram

Sonu (263[b]): Bu andile ḥaḳḳı virmemek ister
Yanında ḳul ḥaḳḳın ırmamaḳ ister

3.2.2.6. Türk Dil Kurumu Nüshası

Yazma, kuruma ait koleksiyona A 440 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Bu nüsha da baştan ve sondan oldukça eksiktir. Söz başları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserin özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn

Yazar adı: Alî Zelîlî

Kahverengi meşin bir cilt içerisindedir. 185x140 (150x100) mm. 43 yk. Yıldız-taç filigranlı kağıt. 14 st. Çift sütun. Harekeli Nesih. İstinsah tarihi ve müstensihi belli değildir.

Başı (1[a]): Gel saña bir ḳıṣṣa ḥaber vireyin
Ḥiṣṣe alabilir misin göreyin

Sonu (43[b]): Ṣayḥa idüp olma Allāh'a şaḳī
Her ne ise ẕikr idelüm biz Ḥaḳḳ'ı

3.2.2.7. Konya İl Halk Kütüphanesi: 5252

Nüsha, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'na 42 Kon 5252 arşiv numarası ile kayıtlıdır. Kütüphane kaydında eser adı Zelilü Muhterem olarak yazılmıştır. Nüshanın özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Zelilü Muhterem

Yazar adı: Alî Zelîlî

Siyah bez kaplı modern cilt içerisindedir. 202x130 (170x85) mm. 231 yk. Cedid kâğıt. 15 st. Çift sütun. Harekeli Nesih. İstinsah tarihi ve müstensihi belli değildir.

Başı (1[b]): Evvelā gel istiʿāẕe idelüm
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a gidelüm

Sonu (229[b]): Ḳabul eyle **Ẕelīlī**'nüñ şenāsın
Aña çekdürme dünyānın ʿanāsın
Māl u ġanāyimden eyle ġınāsın
Müʾminden duʿā ala Sulṭān ʿOṣmān

3.2.2.8. Ormana Nüshası

Bu nüsha Ormana Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının kütüphanesinde bulunmaktadır. Şahsa (Ahmet Karatay) ait olan bu nüshayı emekli müftü ve Başbakanlık Osmanlı Arşivleri çalışanı Rahmi Serin, Latin harflerine aktarmış ve bastırmıştır.[103] Tek nüsha üzerinden yapılmış inceleme kısmı ya da açıklama bulunmayan bu çalışmanın yetersiz olduğu görülmüştür. Söz başları kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Nüshanın vakıf kaydında "Vakf-ı Musa Hoca hasbeten li-vechi'llah, sene 1307" yazılıdır. Özellikleri ise şöyledir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn

Yazar adı: Alî Zelîlî

Mavi bez ile mıklepli yeni bir cilt içerisindedir. 275x150 (170x110) mm. 225 yk. Su yolu ve su damgalı, nohudî kağıt. 17 st. Çift sütun. Harekeli Nesih. İstinsah tarihi: 1187/1773. Müstensihi: Yusuf ibn Muhammed.

Başı (1^{b}): Evvelā ben istiʿāẕe iderin
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a giderin

Sonu (224^{b}): Kenārlaruñ ẓulmine naẓar ḳıla
Fuḳarānuñ çekdügi derdi bile
Miskīn **Ẕelīlī**'nin duʿāsın ala
Çünki taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā

3.2.2.9. İstanbul Üniversitesi Nüshası

Yazma, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü'nde XX (1900216.1) yer numarası ile kayıtlıdır. Söz başları ve bazı önemli yerler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. İstinsah kaydı da bulunan nüshanın özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn

Yazar adı: Alî Zelîlî

Kahverengi meşin ve şemseli cilt içerisindedir. 212x150 (162x105) mm. 296 yk. Su yolu filigranlı kağıt. 13 st. Çift sütun. Harekeli Nesih. İstinsah tarihi: 1056 H. (1646 M). Müstensihi: Ömer b. Osman.

---

[103] Rahmi Serin, *Niyaz-ül Müznibin (Ormana Beldesindeki Türbesinde Medfun) Ali Zelîlî Sultan*, İstanbul, 2000.

Başı (1[b]): Evvelā ben istiʿāẕe iderin
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a giderin

Sonu (224[b]): Kenārlaruñ ẓulmine naẓar ḳıla
Fuḳarānuñ çekdügi derdi bile
Miskīn Ẕelīlī'nin duʿāsın ala
Çünki taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā

3.2.2.10. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası: 606

Yazma, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'ne 606 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. Nüshada hiç kırmızı mürekkep kullanılmamıştır. İstinsah kaydında "Millî Eğitim Bakanlığı Hisar-Selencioğlu kitaplığı baş memurluğu" mührü bulunmaktadır. Nüshanın özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Niyâzü'l-Müznibîn

Yazar adı: Alî Zelîlî

Kahverengi cilt içerisindedir. 210x140 (150x110) mm. 242 yk. Su yolu filigranlı kağıt. 15 st. Çift sütun. Harekeli Nesih. İstinsah tarihi: 1196 H. (1781 M). Müstensihi: Kadıasker Mustafa b. Veli.

Başı (1[b]): Evvelā ben üstāde iderin
Ṣıġunup Allāḥ'a Ḥaḳḳ'a giderin

Sonu (242[a]): Ḳabul eyle Ẕelīlī'nüñ ṣenāsın
Aña çekdürme dünyānın ʿanāsın
Māl u ġanāyimden eyle ġınāsın
Müʾminden duʿā ala Sulṭān ʿOṣmān

3.2.2.11. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası: 7447

Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümü'ne 7447 demirbaş numarası ile "Nasihat-name" adı ile kayıtlıdır. Eserin zahriyesinde "Bu kitap Hacı Aişe Hatunun kitabıdır." notu ve çeşitli borç kayıtları yazılıdır. Nüsha *Niyâzü'l-Müznibîn*'in belli bir bölümünden başlamış ve tamamı değil bazı kısımları istinsah edilerek oluşturulmuştur. Söz başları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Nüshanın özellikleri şu şekildedir:

Eser adı: Nasihat-nâme

Yazar adı: Alî Zelîlî

Kahverengi yıpranmış deri bir cilt içerisindedir. 220x160 (165x115) mm. 72 yk. Su yolu filigranlı kağıt. 13 st. Çift sütun. Harekeli Nesih. İstinsah tarihi: 1218 H. (1803 M.). Müstensihi: belli değildir.

Başı (1^{b}): Diyelüm cümle ḥāle el-ḥamdülillāh
Diyen ḫāṣ ḳul ola el-ḥamdülillāh

Sonu (72^{b}): Ṣādıḳlarumile oluñ
Benüm raḥmetümi buluñ
Ṣıdḳı siz mu'teber bilüñ
Diyü beyān ḳıldı Allāh

3.2.3. Ulaşılamayan Nüshalar

3.2.3.1. California Nüshası-1

Online Archive of California'da "A collection of Turkish manuscripts, ca. 1600-1900" kısmında box-5'te kayıtlı olan nüsha için yetkililer ile yapılan yazışmalar sonuç vermemiş ve yazmaya ulaşılamamıştır. İnternet üzerinde kayıtlı olan bilgilere göre bu nüsha 1733 yılında istinsah edilmiştir.[104] 173 varak, 19 satır ve yazısı nesihtir. Boyutları 310 x 200 mm'dir. Söz başları kırmızı mürekkeple yazılı olan bu nüsha kahverengi deri kenarları bordo şerit olan bir cilt içerisindedir. Kütüphane kataloğunda eserin müellifi sehven Şeyh Ali Ezeli olarak yazılmıştır.

3.2.3.2. California Nüshası-2

Online Archive of California'da "A collection of Turkish manuscripts, ca. 1600-1900" kısmında box-33'te 102 numarada kayıtlı olan nüsha için yetkililer ile yapılan yazışmalar sonuç vermemiş ve esere ulaşılamamıştır. İnternet üzerinden kayıtlı olan bilgilere göre bu nüsha 1844 yılında Abdulgaffar b. Mustafa b. İlyas tarafından istinsah edilmiştir.[105] 186 varak, 19 satır ve nesih yazı çeşidi ile yazılmıştır. Boyutları 242 x 170 olan eser sırtı kırmızı deri şeritli olup solmuş siyah ve yeşil karton cilde sahiptir. Söz

[104] www.oac.cdlib.org. Erişim Tarihi: 16 Ocak 2015.
[105] www.oac.cdlib.org. Erişim Tarihi: 16 Ocak 2015.

başları kırmızı mürekkeple yazılmıştır ve kütüphane kataloğunda müellif olarak bunun da sehven Şeyh Ali Ezeli ibaresi düşülmüştür.

3.2.3.3. Berlin Nüshası

Berlin Devlet Kütüphanesi'nde bulunan bu nüshaya ulaşılamamıştır. Kütüphane ile yapılan yazışmalarda nüshanın digitalinin gönderilmediği sonucu alınmıştır. Kütüphane kayıtlarından hareketle nüshanın özellikleri şu şekilde verilebilmektedir:[106] 315 varak, 15 satır olan eser 250 x 180 – 185 x 120 boyutlarındadır. Nesih yazı çeşidi ile 1262 H.'de yazılan nüshanın müstensihi Ömer b. El-Hac Mahmud'dur.

3.2.3.4. Millî Kütüphane Nüshası[107]

Yazma, Millî Kütüphane İbni Sina bölümü FK'da, 112 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. 462 sayfa olan bu nüsha Abdülmelik Güldü isimli bir şahsın özel kütüphanesindeki yazmadan alınmış bir fotokopidir. İstinsah tarihi H.1272 (1855 M.)'dir. Bundan sonra (s. 459) Seyyid Nizam ve Niyâzî'den şiirler yazılmıştır.[108]

3.2.3.5. Afyon Gedik Ahmet Paşa Kütüphanesi Nüshası

Ali Zelîlî'nin türbesine yapılan ziyarette, türbe içinde merhumun hayatının yazılı olduğu bir kitabeye rastlanılmıştır. Burada yazılı olan bilgiler şöyledir:

"Zelîlî'nin 1623'te bittiğine hükmettiğimiz, 1771 yılında yeniden yazılan *Niyâzü'l-Müznibîn* adlı el yazması eserinin 14 nüshası bilinmektedir. 6 adedi Millî Kütüphanede, 1 adedi Berlin Kütüphanesinde, 2 adedi Türk Dil Kurumunda, 1 adedi Afyon Gedik Ahmet Paşa Kütüphanesinde, 1 adedi Süleymaniye Kütüphanesinde, 1 adedi İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde, 1 adedi Konya bölge Yazma Eserler Kitaplığında, 1 adedi de Ormana'dadır."

Bu nottan hareketle katalog taramasında karşılaşılmayan Afyon Nüshası için gerekli görüşmeler yapıldığında, yetkililer bu nüshanın Konya Bölge Yazma Eserler

---

[106] http://staatsbibliothek-berlin.de. (Hanna Sohrweide, Turkische Handschriften-5, Wiesbaden 1981, s.233). Erişim Tarihi: 20 Şubat 2015.

[107] Kurnaz-Tatçı makalesinde nüsha tavsifi kısmında yazılı olan bu nüshanın kaydına yapılan katalog araştırmaları neticesinde ulaşılamamıştır.

[108] Kurnaz-Tatçı, *agm.*, s. 154.

Kitaplığına gönderildiğini söylemişlerdir. 42 Kon 5252[109] Arşiv numarası ile kayıtlı olan nüshanın bu nüsha olduğu düşünülmektedir.

3.3. NÜSHALARIN İMLASI

*Niyâzü'l-Müznibîn'*in ulaşılabilen bütün nüshalarının harekeli yazıyla istinsah edildiği görülmektedir. Bu yüzden imla konusunda söylenebilecek ilk şey Arapça'ya ait olan hareke kullanımının Türkçe metne de uygulanmış olmasıdır. Nüshaların imla özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür:

a) Arapça-Farsça kelimelere gelen Türkçe eklerdeki ünlüler hareke ile gösterilmiştir:
   Maḫluḳ(ı), rūḥ(ı)na, maḳṣūd(u)m, ẕenb(i), müʾmin(ü)n, żaʿīf(i)

b) Yazıldığı yüzyıl ile de alakalı olarak nüshalarda tam bir düzenin olmadığı görülmektedir. Eserin kapsamı itibarıyla aynı kelimenin birbirine yakın yerlerde bile farklı harekelendiğine şahit olunmuştur:
   حرام –حَرَم: ḥarām; یولی – یولو: yolı-yolu; قولاق - قولق: ḳulaḳ; گلورسه – گلورسا: gelürse.

c) Atıf vavlarının yazımında bazen ى harfi kullanılmıştır. Anlam olarak doğru olan tercih edilip metin içinde o kullanım verilmiştir:
   یازقیش : yaz u kış (74); عصیانی طغیان: ʿiṣyān u ṭuġyān (148); حورِ حقیر: ḥor u ḥaḳīr (262).

d) Belirtme hâli olarak kullanılan –ı/-i/-yı/-yi ekleri metinde bazı kelimelerde hemze ile gösterilmiştir:
   جملۀ :cümleyi (146); دَوَءِ : deveyi (527); بردَءِ: perdeyi (7/5); گمسهِ: kimseyi (3256)

e) Kelime yazılışlarında sesli harfler kimi zaman gösterilmiş, kimi zaman da harekelenmiştir:
   استعاذ اِدَلُم - استعاذه ایده لوم: istiʿāẕe idelüm (1a); حبیبگ – حبیبوگ: ḥabībüñ; اومرمگی – اوماریمگی: umarım ki.

[109] Bu nüshanın özellikleri yukarıda gösterildiği için tekrar verilmemiştir.

f) b/p ve d/t sesi değişmeleri görülmektedir:
pınar >bınar, parmak >barmak, ter > der, duymak > tuymak, dağ > ṭaġ.

g) Yabancı dilden gelen bazı kelimelerin kendi okunuşlarından ziyade Türkçe telaffuzları esas alınıp yazılmıştır. Bu durumda metne sadık kalınarak kelimenin okunmasına özen gösterilmiştir:
Fida, gaybet, meymun.

h) Eserde ḫ-ḳ değişmesi kelimelerin baş ya da içlerine olan bir olaydır: ḳanḳı>ḫangi, uyḫu>uyḳu, yoḫsul>yoḳsul, aḫşam>aḳşam... gibi

i) Metin içerisinde nakarat mahiyetindeki yerler M1 Nüshasında iktisat maksadıyla yazılmamıştır.

j) Vezin gereği bazı kelimelerin imlalarında tahfif yapılmıştır:
Ḥaḳḳ'un>Hak'un (1107), evvelā>evela (599), ümmet>ümet (604), aleyke>alîke (553), zīrā>zīre (542), çirkin > çikin (266), Āmine > Emine gibi.

k) Bazı Arapça kelimelerde vezin gereği ünlü türemesi yapılmıştır:
is(i)m (799), ʿāḳ(ı)l (1358), ṣab(ı)r (2653), em(i)r (2341), nef(i)s (68/2)

l) Bazı kelimelerde bugün telaffuz edilen şekilden farklı söyleyişlerin olduğu gözlenmiştir:
giy->gey-, döndür->dönder-, bez->biz-... gibi

m) Özellikle Türkçe kelimelerin kök, gövde ve eklerinde farklılıklar ortaya çıkmıştır:

Kökte	**Gövdede**	**Ekte**
dürüş-/düriş-	bildür-/bildir-	gelir/gelür
irkek/erkek	sevin-/sevün-	yüzin/yüzün
yir/yer	kendi/kendü	benim/benüm

n) Birleşik sayılmayan iki kelime arasında sesli düşmesi[110] olarak tanımlanan kontraksiyon olayına eserde sıkça rastlanılır:

[110] Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara, 2004, s. 76.

m'ola (1571), n'ideler (1623), n'eydügün (1681), n'eyledi (2212).

ö) Metin içerisinde imâle-i maksûre yapılması gereken bazı Türkçe kelime ve eklerin Arap harfleri ile "ه" yazılması gerekirken "ا" ile yazıldığı görülmektedir:

استیالم isteyĕlüm (7), گیدارین giděrin (162, 705), ویرالم virĕlüm (12/1-2-3-4-5, 755), نیا neyĕ, niyĕ (9/2, 13/5, 702, 704), یوجا yücĕ (47), دلایومز diléyümez (132), نیلیالم neyleyĕlüm (138), دویامن döyĕmen (161, 261, 517, 575), سگسان seksĕn (414, 416), نتاگم nitĕkim (425, 457), دراگن dirĕgin (17/9), ایدارین iděrin (162, 323).

3.4. NÜSHALARIN SOY AĞACI

Niyâzü'l-Müznibîn'in müellif nüshası şu an için tespit edilemediğinden eserin nüsha farklarının gösterilmesi için bir şecere çıkarılmıştır. Şahitlerin birbirleriyle olan ilişkisini gösteren şemaya *stemma* (soyağacı, şecere) adı verilmektedir.[111] Temin edilen on yedi nüshanın beş tanesinin çeşitli yerlerinde fiziki eksiklikleri bulunduğu için sağlıklı bir çıkarım yapılamayacağı anlaşılmış ve soy ağacı kısmına eklenmemiştir. Geri kalan on iki nüshanın üç farklı kaynaktan geldiği anlaşılmaktadır. Üçerli olarak oluşan bu grupların her birinden en az iki nüsha tenkide dâhil edilmiştir. Gruplar öncelikle dil ve imla özelliklerine, istinsah tarihinin eskiliğine, nüshanın varaklarının tam olmasına dikkat edilerek ayrılmıştır. Amacın tam, doğru ve müellif nüshasına en yakın metni oluşturmak olduğu göz önünde tutularak gerekli şartlar sağlanmaya çalışılmıştır. "Burada temel prensip en güzel metni oluşturmak değil, yazarın kaleminden çıkana en yakın metni bulmaya çalışmaktır. Ortaya çıkarılacak metin, hatasıyla savâbıyla, yanlışıyla doğrusuyla yazarın metni veya ona en yakın metin olmalıdır."[112]

Yapılan tetkik neticesinde nüshaların üç koldan oluştuğu kanısına varılmıştır. Bunları oluşturan bir grubun bugün elde bulunmayan bir kaynaktan geldiği anlaşılmaktadır. Böylelikle müellif nüshasından üç ana kolun geldiği görülmektedir. Birinci kaynak İstanbul Üniversitesi Nüshası, ikinci kaynak M1 nüsha rumuzu ile adlandırılan Millî Kütüphane: 764 Nüshası ve üçüncü kaynağın da elde bulunmayan bir

[111] Paul Maas, vd., (Der. Murteza Bedir). *Stemmatik. Tenkitli Metin Neşrinde Soy-Ağacı Yaklaşımı*, Küre Yay, İstanbul, 2011, s. 28.

[112] Tunca Kortantamer, "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları", *Türklük Araştırmaları Dergisi,* C VII, İstanbul 1993, s. 347.

nüsha olduğu düşünülmüştür. Çünkü grubu oluşturan üç koldan bir tanesinin istinsah tarihi belli değildir. Her bir grubun bazı yerlerde farklı beyitleri içermesi, bölüm başlıklarının yazımı ve ilgili bölümlerdeki ayet-hadis kullanımı gibi farklılıklardan dolayı değişik kaynaklar olduğu kanısına varılmıştır. Mevcut nüshalar gösterdikleri farklılıklar bakımından müellif nüshasından doğrudan istinsah edilmiş olamazlar.[113]

Grupları oluşturan nüshaların birbirinden yazılmadığı da hem tenkitli metinden hem de yukarıdaki açıklamalardan anlaşılabilmektedir. Oluşturulmuş olan soy ağacı şu şekilde gösterilebilir:

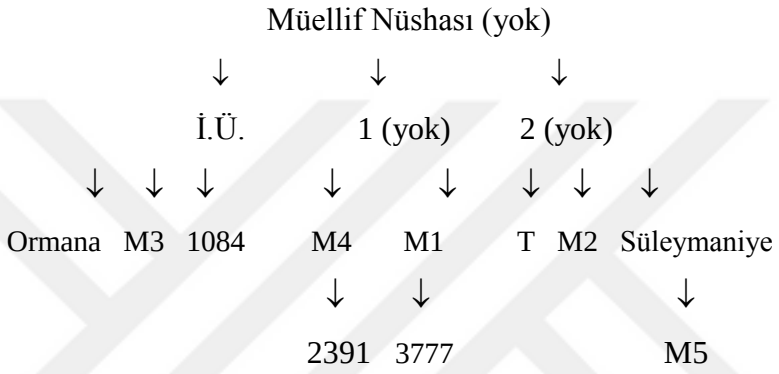

Şemaya göre günümüze ulaşmış mesnevi yazmaları üç kolbaşını temsil eden "İ.Ü.", "1" ve "2" nüshalarından çoğaltılmış olmalıdır.

Müellif nüshasından istinsah edilen "İ.Ü." kolbaşı olmak suretiyle "Ormana"'ya, "M3"'e ve "1084"'e kaynaklık etmiş olmalıdır. Rivayetlerin farklılaştığı yerlerde "M3" ve "1084" müştereklik arz etmekte; diğer kolbaşlarını temsil eden "T", "M1", "M2", "M4" ve "M5"'den ayrılmaktadır.

Diğer kolbaşlarını temsil eden "1" ve "2" bugün ortada bulunmamaktadır. Ayrı kolbaşı olduğunu gösteren emareler müstensihlerin yaptığı yoğun hata ortaklığıdır.

M2 nüshasının titiz bir müstensih elinden çıkması, M4 ve M5 müstensih hatalarının fazlalığı, M1'in tashih edilmiş bir nüsha olması sebebi ile tenkide dâhil edildikleri söylenir. M3 nüshası ise; istinsah tarihi olarak müellife en yakın nüshadır. Bu nüsha, çalışma sürecinde elimize ulaşamayan İstanbul Üniversitesi nüshasının kaynaklığı ile oluştuğu için değerlidir. Bu yüzden *Niyâzü'l-Müznibîn* yazmalarının en istikrarlısı olarak görülmüştür.

[113] Rıfat Kütük, *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*, Doğuş Kültür Sanat Yayınevi, Erzurum, 2012, s. 73.

3.5. METİN FİHRİSTİ

1.	Haẕā Kitāb-ı Niyāzü'l-Müẕnibīn Ẕelīlü'l-Müẕnibīn ve bihi nestaʿīn	140-153
2.	1.İlāhī ……	153-154
3.	1.Faṣıl ……	154-156
4.	2.İlāhī ……	156-157
5.	2.Faṣıl ……	157-162
6.	3.İlāhī ……	162-163
7.	3.Faṣıl ……	163-177
8.	4.İlāhī ……	177-178
9.	faṣl-ı fī beyān aḫlāḳ-ı ẕemīme (4.Fasıl) ……	178-186
10.	5.İlāhī ……	187
11.	Faṣl-ı fī beyān faẓiletü'l-cemāʿat (5.Fasıl) ……	187-190
12.	6.Fasıl ……	190-195
13.	6.İlāhī ……	195-196
14.	7.İlāhī ……	196-197
15.	7.Fasıl ……	198-201
16.	8.İlāhī ……	201-202
17.	8.Fasıl ……	202-206
18.	9.İlāhī ……	206-207
19.	9.Fasıl ……	207-211
20.	10.İlahi ……..	211-212
21.	10.Fasıl ……..	212-220
22.	11.İlahi ……..	220-221
23.	12.İlāhī ……..	221
24.	Muʿcizāt-ı Resūl[ṣallallāhu ʿaleyhi ve'ş-şellem] (11.Fasıl) ……	222-224
25.	13.İlāhī ……..	224-225

26.	Vefāt-ı Resūl[ʿaleyhi's-selām] (12.Fasıl) ……	225-232
27.	14.İlahi ……..	233
28.	Vaṣiyyet-i Resūl[ʿaleyhi's-selāt ü ve's-selām] (13.Fasıl) ……	234-235
29.	15.İlahi ……	235-236
30.	14.Fasıl ……	236-241
31.	16.İlāhī ……	241-242
32.	Faṣıl fi beyān ḥacc-ı şerīf (15.Fasıl) ……	242-247
33.	17.İlāhī ……	247-248
34.	16.Fasıl ……	248-255
35.	18.İlāhī ……	255-256
36.	17.Faṣıl ……	256-260
37.	19.İlāhī ……	260-261
38.	18.Faṣıl ……	261-268
39.	20.İlāhī ……	268-269
40.	19.Faṣıl ……	269-278
41.	21.İlāhī ……..	278-279
42.	20.Faṣıl ……..	279-288
43.	Der-beyān medḥ-i Ramażān-ı şerif (1.Gazel) ……	288
44.	2.Gazel ……..	288-289
45.	22.İlahi ……..	289-291
46.	23.İlāhī ……..	291-292
47.	24.İlahi ……..	292-293
48.	25.İlāhī ……..	294-296
49.	21.Faṣıl ……..	296-303
50.	26.İlāhī ……..	304
51.	22.Faṣıl ……..	304-305
52.	27.İlāhī ……..	305-306
53.	28.İlahi ……..	306-307

54.	29.İlahi ……..	307-308
55.	23.Faṣıl ……..	308-324
56.	30.İlāhī ……..	324-325
57.	24.Faṣıl ……..	325-326
58.	Der medḥ-i Şehr-i Receb (25.Fasıl) ……..	327-337
59.	31.İlāhī ……..	337-338
60.	Faṣl-ı Şehr-i Şaʿbān (26.Fasıl) ……..	338-344
61.	32.İlāhī ……..	345-346
62.	33.İlahi ……..	346-349
63.	27.Faṣıl ……..	349-352
64.	34.İlāhī ……..	352
65.	Faṣl-ı Ẕilhicce (35.İlahi) ……..	353
66.	28.Fasıl ……..	353-357
67.	36.İlāhī ……..	357
68.	29.Fasıl ……	357-362
69.	37.İlāhī ……	363
70.	30.Fasıl ……	363-365
71.	38.İlāhī …….	365-366
72.	Faṣl-ı fī feżāʾil fī şehr-i Muḥarrem (31.Fasıl) ……	366-370
73.	39.İlāhī ……	370-371
74.	32.Fasıl ……..	371-374
75.	40.İlāhī …….	374-375
76.	Faṣl-ı der beyān faẓilet-i Cumʿa (33.Fasıl) ……	375-378
77.	41.İlāhī ……..	378-380
78.	42.İlahi ……..	380-381
79.	34.Fasıl ……..	381-385
80.	43.İlāhī ……..	385
81.	35.Faṣıl ……..	385-387

82.	44.İlāhī ……..	387
83.	36.Faṣıl ……..	387-390
84.	45.İlāhī ……..	390-391
85.	Evṣāf-ı fī beyān-ı Cehennem (37.Fasıl) ……	391-396
86.	46.İlāhī ……..	396-397
87.	Evṣāf-ı fī beyān-ı Cennet (38.Fasıl) ……..	397-401
88.	47.İlāhī ……..	401-402
89.	39.Faṣıl ……..	402-403
90.	48.İlāhī ……..	403-404
91.	40.Fasıl ……..	404-409
92.	49.İlāhī ……..	409-410
93.	Faṣl-ı fī beyān eẕān-ı bī-Mekke ḥikāyet-i Ḥabībullāh (41.Fasıl)	410-416
94.	42.Fasıl……..	416-419
95.	50.İlāhī ……..	419-420
96.	43.Fasıl ……..	420-428
97.	51.İlāhī ……..	428-429
98.	44.Faṣıl ……..	429-435
99.	52.İlāhī ……..	435
100.	45.Faṣıl ……..	436-444
101.	53.İlāhī ……..	444-445
102.	46.Fasıl ……..	445-447
103.	54.İlāhī ……..	448
104.	47.Fasıl ……..	448-449
105.	48.Fasıl ……..	449-451
106.	49.Fasıl ……..	452-459
107.	55.İlāhī ……..	460
108.	50.Fasıl ……..	460-463

109. 56.İlāhī …….. 463-464

110. 57.İlāhī …….. 464-465

111. 51.Fasıl …….. 465-469

112. 52.Fasıl …….. 469-472

113. 58.İlāhī …….. 472-474

114. 59.İlāhī …….. 474-475

115. 53.Fasıl …….. 475-478

116. 60.İlahi …….. 478-483

117. 54.Fasıl …….. 483-488

118. 61.İlāhī …….. 489-490

119. 62.İlāhī …….. 490-491

120. 55.Fasıl …….. 491-494

121. 63.İlāhī …….. 494

122. 56.Fasıl …….. 495-497

123. 57.Fasıl …….. 497-499

124. 58.Fasıl …….. 500-502

125. 64.İlahi …….. 502

126. 59.Fasıl …….. 502-505

127. 65.İlāhī …….. 505

128. 60.Fasıl …….. 505-511

129. 66.İlāhī …….. 511-512

130. 67.İlahi …….. 512-513

131. 61.Fasıl …….. 513-515

132. 68.İlahi …….. 515-519

133. 69.İlahi …….. 519

134. 62.Fasıl …….. 520-522

135. 70.İlāhī …….. 522

136. 63.Fasıl …….. 523-525

137. 64.Fasıl …….. 526-527
138. 71.İlāhī …….. 527-528
139. 65.Fasıl …….. 528-531
140. 66.Fasıl …….. 531-534
141. 67.Fasıl …….. 534-550
142. 72.İlāhī …….. 550-563
143. 73.İlahi …….. 563-565
144. 74.İlahi …….. 565-567
145. Duʿā-yı ḥaḳḳ-ı vālideyn (75.İlahi) ……... 568-572
146. 76.İlāhī …….. 573
147. 3.Gazel …….. 574
148. 68.Fasıl …….. 575-579
149. 77.İlahi …….. 579-580
150. 78.İlāhī …….. 580-581
151. 69.Fasıl …….. 581-584
152. 4.Gazel …….. 584-586
153. 79.İlāhī …….. 586
154. 80.İlahi …….. 586-589
155. 81.İlāhī …….. 589-590
156. 5.Gazel …….. 50-591
157. 70.Fasıl ……. 591-592
158. 6.Gazel …….. 592-593
159. 82.İlahi …….. 593
160. 7.Gazel …….. 593-594
161. 71.Fasıl …….. 594-598
162. 83.İlāhī …….. 598-599
163. 84.İlāhī …….. 599-600
164. 72.Fasıl …….. 600-603

165. 85.İlahi …….. 603-606
166. 86.İlahi …….. 606-607
167. 87.İlahi …….. 607-609
168. 88.İlāhī …….. 609-610
169. 89.İlahi …….. 610-616
170. 90.İlahi …….. 616-617
171. 91.İlāhī …….. 617-618
172. 92.İlahi …….. 618-622
173. 73.Fasıl …….. 622-624
174. 93.İlāhī …….. 624
175. 94.İlahi …….. 624-626
176. 95.İlahi …….. 626-631
177. 96.İlahi …….. 631-632
178. 74.Fasıl …….. 632-634
179. 75.Fasıl …….. 634-635
180. 76.Fasıl …….. 636
181. 97.İlāhī …….. 636-637
182. 77.Fasıl …….. 637-640
183. 78.Fasıl …….. 640-641
184. 79.Fasıl …….. 641-642
185. 98.İlāhī …….. 643
186. 80.Fasıl …….. 643-645
187. 99.İlahi …….. 645-649
188. 100.İlahi …… 649-651
189. 81.Fasıl …….. 651-653
190. 101.İlahi …… 653-657
191. 82.Faṣıl …….. 657-659
192. 102.İlāhī …… 660

193. 83.Faṣıl ……. 660-661

194. Faṣl-ı fī-beyān-ı ḫurūc-ı Medīne (84.Fasıl) …….. 661-666

195. 103.İlāhī …… 666

196. 85.Faṣıl ……. 667-677

197. 104.İlāhī …… 677-678

198. Fī beyānü'l-ḳıtāli'l-Ḥüseyn (86.Fasıl) …….. 678-683

199. 105.İlāhī …… 683-684

200. 87.Faṣıl …… 684-685

201. 106.İlāhī …… 686

202. Ḥikāyet-i helāk-i sāiḳ-i min ʿasker-i Yezīd (88.Faṣıl) ……. 686-692

203. Hikâye-yi rüʾyā-yı İbnü'l-Melik (89.Fasıl) …….. 693-702

204. 107.İlāhī …… 702-703

205. 90.Fasıl …… 703-704

206. 108.İlāhī …… 704

207. 91.Faṣıl …… 704-711

208. 109.İlāhī …… 711

209. 8.Gazel …… 711-712

210. 92.Fasıl …… 712-714

211. 110.İlāhī …… 715-720

212. 93.Fasıl …… 720-729

213. 111.İlāhī …… 729

214. 94.Faṣıl …… 729-739

215. 112.İlāhī …… 739

216. 95.Faṣıl …… 739-742

217. 113.İlāhī …… 743

218. 96.Fasıl …… 743-744

219. 97.Fasıl …… 745

220. 98.Fasıl …… 745-748

221. 99.Fasıl …… 748-749
222. 100.Fasıl …… 750
223. 101.Fasıl …… 751
224. 114.İlāhī …… 751-754
225. 102.Fasıl …… 755-757
226. 103.Fasıl …… 757-758
227. 104.Fasıl …… 758-760
228. 105.Fasıl …… 760-761
229. 106.Fasıl …… 761
230. 115.İlahi …… 762
231. 107.Fasıl …… 763
232. 116.İlāhī …… 764
233. 117.İlāhī …… 764-767
234. Der duʿā-yı şehinşāh-ı ʿālem (118.İlahi) …….. 767-768
235. 119.İlahi …… 768-769
236. 108.Fasıl …… 769-771
237. 120.İlahi …… 771

3.6. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

SESLİLER	
KISA	**UZUN**
ه,ا : **a, e**	آ : **ā**
ی : **ı, i**	ا ی : **ī**
و : **u, ü, o, ö**	ا و : **ū,**
SESSİZLER	
ء : ʾ	ص : **ṣ**
ب : **b**, **p**	ض : **ḍ**, **ż**
پ : **p**	ط : **ṭ**
ت : **t**	ظ : **ẓ**
ث : **s̲**	ع : ʿ
ج : **c**, **ç**	غ : **ġ**
چ : **ç**	ف : **f**
ح : **ḥ**	ق : **ḳ**
خ : **ḫ**	ك , گ : **k**, **g**, **ñ**
د : **d**	ل : **l**
ذ : **z̲**	م : **m**
ر : **r**	ن : **n**
ز : **z**	و : **v**
ژ : **j**	ه : **h**
س : **s**	ی : **y**
ش : **ş**	

3.7. TENKİTLİ METİN

Haẕā Kitāb-ı Niyāzü'l-Müẕnibīn Ẕelīlü'l-Müẕnibīn ve bihi nestaʿīn ♦

M1,M2,
M3, M4 1[b]
T 2[a]

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Evvelā gel istiʿāẕe idelüm
Ṣıġınup Allāh'a Ḥaḳḳ'a gidelüm

2. Tā ki İblīs avlamaya cānımuz
Kendüye dönderemeye yönümüz

3. Şerr-i İblīs'den kim aña ṣıġına
Ṭutmaya İblīs kim anı aġına

4. Zīre her kim istiʿāẕe eyleye
Ḳorḳuben Ḥaḳḳ'a *ā*ġāze eyleye

5. İblīs ile arasın Ḥaḳ ırada
Ki üç yüz yıl ḳadar perde yarada

6. Aṣlā İblīs ġayrı añı görmeye
Bir s*ā*t at ḳatında gelüp ṭurmaya

7. İmdi Mevlā ṣaḳla İblīs'den bizi
Saña ḳul it isteyĕlüm biz sizi

8. Lutfuñile bu mek(i)rden geçeyüz

♦ **Haẕā Kitāb-ı Niyāzü'l-Müẕnibīn Ẕelīlü'l-Müẕnibīn ü bihi nestaʿīn: Haẕā Kitābu Ẕelīlī vü Hüve Niyāzü'l-Müẕnibīn M2; Haẕā Kitāb-ı Niyāzü'l-Müẕnibīn Min Teʿlīf-i Ẕelīlī Efendi M3; Başlık M1 ve M4'de yok.**

[01ab-39ab] – M5

[01a] gel: ben T, M2 / idelüm: iderin T, M2.

[01b] gidelüm: giderin T, M2; M1'de bu kısım kopuk olduğu için okunamadı.

[02a] avlamaya: alamaya M1, M4; almaya M2 / cānımuz: cānımu T; benim cānımu M2.

[02b] dönderemeye: döndermeye T, M2, M3; dönderümeye M4 / yönümüz: yönümi T, M2; M1'de bu kısım kopuk olduğu için okunamadı.

[03b] kim: hem M2; –M3, –M4.

[04a] Nüshada zīrā olarak yazılan kelime metinde vezin kusuru olmaması için zīre şeklinde okunmuştur.

[04ab] eyleye: eylese M1, M4.

[04b] āġāze: īmān T.

[05b] ki: kim M4 / yarada: ırada M2 / mısra mefāʿīlün/mefāʿīlün/feʿūlün kalıbındadır..

[06a] ġayrı añı: anı ġayrı T.

[06b] ḳatında gelüp: gelüp ḳatında T.

[07b] sizi: seni T.

Ḥıfẓ iderseñ yine saña ḳaçayuz

9. İsterim ki viresin iẕin bana
Raḥmet idüp iltesin beni saña

10. Uymayavuz bu laʿīnüñ āline
Virme Mevlā bizi düşmen eline

11. Ol Ḥabīb'üñ ḥürmetine yā Eḥad
Ḳurtar andan bize eylegil meded

12. Ṭutmasun nefs ṭuzaġıyla ol bizi
İḥsān eyle ey Raḥīm ḳurtar özi

13. Gerçi cürmüm bī-ʿadeddür bilürem
İlle raḥmetüñi ümīẕ ḳıluram

14. Çünki itdüm istiʿāẕe ben Ḥaḳ'a
Umaram ki Ḥaḳ baña vire beḳā

M2 2[a] M3 2[a] 15. Ṣıġınup besmeleyile başladum
Her işi Allāh diyüben işledüm

T 2[b] 16. Çünki dilüm Allah adın söyledi
Raḥmān adıyla beni Ḥaḳ ṭoyladı

17. Bunda raḥmani'r-raḥīmi diyelüm
Umaram raḥmet ide bize Ḥalīm

[08a] geçeyüz: geçeyüm T.
[08b] ḳaçayuz: ḳaçayum T.
[09a] iẕin baña: baña iẕin T.
[09b] beni saña : saña bizi T.
[10a] uymayavuz: uymayalum T; uymayuz biz M2.
[10b] Mevlā: Mevlām T / düşmen: düşmān M2.
[11ab] –M4
[11b] bize eylegil: eylegil bize M1 / bize eylegil sen T.
[12a] ṭuzaġıyla: ṭuzaġına T, M2, M3.
[12b] –ey T / eyle: eyleye M2; eylese M3 / özi: bizi T, M2, M3.
[13a] bī-ʿadeddür: ḥaddi yoḳdur T, M2; ḥaddi çoḳdur M3.
[13b] raḥmetüñi: raḥmetüñi ben T.
[14ab] – M2, –M4
[14b] umaram: isterim M1 / baña vire beḳā: beḳā vire baña M3.
[15a] ṣıġınup: ṣıġınuben T.
[15b] diyüben: diyü hem M2.
[16ab] – M4
[16b] Raḥman adıyla beni Ḥaḳ: Raḥman ile Ḥaḳ beni T; Raḥman adıyla Ḥaḳ beni M2.
[17ab-51ab] – M1
[17b] bize: baña M4.

18. Vire ḳuvvet ism-i ẕātın ẕikr idem
ʿÖmrüm olduḳça ben aña şükr idem

19. Gerçi çoḳdur cürm ü ʿişyānum benim
Kendi tevfīḳ vire döndere yönüm

20. Cümlemizi yoġiken var eyledi
Şirk idenler yirini nār eyledi

21. Bilürem ki cümlenüñ ḫalıḳı hū
Hem dimiş ki lā ilāhe illā hū

22. **El-Melik**'dür bir adı bilüñ bunuñ
Mülk anuñdur çek bu dünyādan elüñ

M4 2[a] 23. Sen bu dünyā mülkine benim dime
Bunda bulamadıġın gün ġam yime

24. **El-Ḳuddūs**'dür pāk-i ṭāhir ẕātıdur
Şirk bi'llāh kāfirüñ ʿādetidür

25. Cümleyi Ḥaḳ'dan bilür müʾmin olan
Ḥaḳ teʿālā emrile olur olan

26. **Es-Selāmü** ol selāmet assıdır
ʿAybı yoḳdur cümle ḫalḳuñ assıdır

27. Müslim olan özini teslīm ider
Gitdigi vaḳt dünyadan sālim gider

28. **El-Müʾminü** ḳulları bulmuş emān
Ẓulmi yoḳdur eyleme ṣaḳın gümān

29. Müʾmin olan emn ü emān bulısar

[18a] ism-i: bism-i T / Sayfa kenarı kopuk olduğu için okunamadı M4.
[19ab] – M4
[19b] kendi: Allāh T / döndere: dönderem M3.
[20b] yirini nār: yirin zār M3.
[22ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[22a] bilüñ bunuñ: bunuñ bilüñ T; anuñ bilüñ M3.
[23b] gün: çün T, M3.
[24ab] Mısranın vezni kusurludur.
[24a] dür: –T, M3, M4
[25ab-26ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[28a] ḳulları: ḳorḳudan M2.
[28b] eyleme ṣaḳın: ṣaḳın eyleme M3, M4.

Ṣoñ nefesde kāmil īmān bulısar

30. **El-Müheymin** ḥāżır u ṣādıḳdurur
Gerçek işler kendüye lāyıḳdurur

M2 2[b] 31. **El-ʿAzīz**ü cümleye ġālib olur
ʿİzzet anuñ ġayrı ne ṭālib olur

32. **El-Cebbār**u ḫalḳı teshīr eyledi
Emr(i) altına aldı teksīr eyledi

M3 2[b] 33. **El-Mütekebbir**'dür ʿuḳul irmeye
Kibriyā-yı Ḥaḳḳ'a fikir irmeye

T 3[a] 34. **El-Ḫālıḳ**u faẓl olur anuñ işi
Bil ʿādildür ẓulmi yoḳdur ey kişi

35. **El-Bārī**'ü beriyātı ḫalḳ ider
Hīç tefāvüt eylemez kim ʿaḳl ider

36. **El-Muṣavvir** virdi ḥayvāna ṣūret
Şöyle temyīz eyledi ẕātı bir ẕāt

37. **Es-Settār**u setr ider cümle ʿuyūb
Kendi ismine baḳar ḳulları ʿaybını ḳoyup

38. **El-Ḳahhār**u ehl-i ẓulme ḳahr ider
Nāra ḳoyup yedügini zehr ider

39. **El-Vehhāb**u niʿmeti çoḳdur bunuñ
Dāʾim işler iḥsānı çoḳdur bunuñ

[29b-30b] –M2
[30b] gerçek: gerçi M4.
[31b] ġayrı ne: ġayrıya M4.
[32a] Mısranın vezni kusurludur.
[32b] emr altına aldı: altuna alupdur gerçi T; Emr ü nehyin bildürüben gerçi M3.
[33ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[33a] ʿuḳūl: aṣlā ʿāḳıl T; aña ʿāḳıl M2; ʿaḳluñ M4.
[33b] kibriyādur Ḥaḳḳ'a fikir itmeye M2.
[34a] olur: olup M3, M4.
[36a] virdi: virir M2.
[36b] Mısranın vezni kusurludur.
[37a] es-Settār: el-Ġaffār T, M3, M4 / ider: idüp T.
[37b] Mısranın vezni fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün'dür.
[37a-38a] Mısraların vezni kusurludur.
[38b +] düşmanını T, M2, M3 / ḳoyup: ḳoyuben M3.
[39ab] Beytin vezni ve kafiyesi kusurludur.

M5 2[a] 40. **Er-Rezzāḳ**u rāzıḳı ḫalḳuñ budur
Yiyüp içüp geydügin viren budur

41. **El-Fettāḥ**u ḳullarına ḥükm ider
Emr ü nehyi bildürüben feṯḥ ider

42. **El-ʿAlīm**ü cümle efʿāli bilür
ʿİlm anuñdur münkir olanı bilür

43. **El-Ḳābıḍ**u kiminüñ rızḳın alur
Ḳul olanlar virüp alanı bilür

44. **El-Bāsıṭ**u kimine virür ġınā
Cemʿ idince gerçi çekdürür ʿanā

45. **El-Ḥāfıẓ**u gör ne ḳılur ḳulına
Ḥıfẓ ider müʾmini gelmez yolına

M2 3[a] 46. Ehl-i küfri idiser ḫor u ḫaḳīr
M4 2[b] Dünya vü aḫretde olurlar faḳīr

47. **Er-Rāfiʿ**ü müʾmini ḳılur yücĕ
Ḫoş sever müʾmin olanı ol Ḫoca

48. **El-Muʿizz**ü kimini ḳılur ʿazīz
ʿİzzeti Ḥaḳ'dan bulurlar ey ʿazīz

49. **El-Muẕill**ü kimini ḳılur ẕelīl
Ḥaḳ ẕelīl ḳılduġı bulmaya delīl

50. **Es-Semiʿ**ü cümle sözi işidür
Ḳalbe gelen sözi daḫı işidür

[39b] iḥsānı: ʿaṭādur M1, M2, M5.
[40a-41a] Mısraların vezni kusurludur.
[40b] geydügin viren: geydüren dāʾim M2.
[41ab] –M3
[42b] –M3; cümle ʿilm anuñdur inkār eyleyen maġbūn olur T, M2, M5.
[45b] müʾmini: müʾmin kimse M2, M5; ehl-i īmānla kimse M3.
[46b] aḫretde: uḫrāda T / dünyāda ve aḫretde olur M2.
[48ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[48b] bulurlar: bilürler M3.
[49a] ḳılur: ḳılur Allāh T.
[49b] ḳılduġı: ḳılıcaġı ḳul T; ḳılıcaḳ ḳul M5.
[50ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[50b] daḫı: işitmek M3, M5 / sözi daḫı: söylenilen M4.

M1 2[a] 51. **El-Baṣīr**ü ḫoş görür cümle işi
M3 3[a] Görmek aña yaraşur bil ey kişi

52. **El-Ḥakīm**ü ḥükmine ḥad yoḳdurur
Ḥükm anuñ ḳażā anuñ şek yoḳdurur

T 4[a] 53. **El-ʿAdl**ü hīç kimseye ẓulm eylemez
Ḳulı lāyıḳ olmayınca söylemez

54. **El-Laṭīf**ü gizlü iş yoḳdur aña
Hep deḳāyıḳı bilür öñden şoña

55. **El-Ḫabīr**ü bāṭın eşyāʾyı bilür
Çün Ḫabīr'dür buña gizlü ne olur

56. **El-Ḥalīm**ü hīç taʿaṣṣub eylemez
Kāfire ider ʿuḳūbet müʾmine ḳahr eylemez

57. **El-ʿAẓīm**ü ḫoş ʿaẓīmdür ol Ḫudā
Kün didi ḫalḳ eyledi itdi ḳażā

M5 2[b] 58. **El-Ġafūr**u müʾmini ḫoş şaḳladı
Nice cürmin ʿafv idüben yoḳladı

59. **Eş-Şekūr**u ḳulına virmiş rıżā
Şükr-i Ḥaḳḳ'a eyleyüp itme eẕā

60. **El-ʿAlīyy**ü ḫoş ulu sulṭān imiş
Kimse ʿaḳlı irmemiş Sübḥān imiş

61. **El-Kebīr**ü ʿāliyy ü ekber budur
Ẕātına ṣıġmaz mużāf aḫbar budur

[52a] ḥad yoḳdurur: yoḳdurur ʿaded M2.
[52ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[53ab] –M2
[53a] hīç: ol M4; –T, –M2, –M3, –M5 / Mısranın vezni kusurludur.
[53b] ḳulı: ḳula M4, M5 / söylemez: aşlā söylemez M5.
[54ab] –M1
[54b] cümle deḳāyıḳı bilür hīç ḥavf yokdur aña T; cümle deḳāyıḳı bilür hīç cefā yoḳdur aña M2, M3, M5.
[55ab-56ab] –M1
[56b] Mısranın vezni fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün'dür.
[57b] "كُنْ: *Ol!"*anlamına gelen bu söz, *Kur'an-ı Kerim*'de "kün fe-yekûn: ol der ve hemen olur." Şeklinde Bakara, 2/117; Âl-i İmrân, 3/47; En'âm, 6/73; Nahl, 16/40; Meryem19/35; Yâsîn, 36/82 ve Mü'min, 40/68'de geçmektedir.
[59b] şükr-i Ḥaḳḳ'a eyleyüp: şükr eyleyüben Ḥaḳḳ'a T.
[60b] ʿaḳlı irmemiş: ʿaḳl irgürmemiş ne aʿlā T, M5; ʿaḳl irgürmemiş M2; aña ʿaḳl irgürmemiş M4.
[61a] āliyy: ālim M1.

M2 3[b] 62. **El-Ḥafīẓ**u yoḳ işinde iḫtilāl
Cümleyi ḫoş ḥıfẓ ider gelmez zevāl

63. **El-Muḳīt**ü ḳūt-ı yevmiyyeñ virür
Kimseyi aç eylemez her vaḳt görür

64. **El-Ḥasīb**ü kāfīdür cümle işi
Çünki bildüñ teslīm it aña işi

65. **El-Celīl**ü şānıdur ʿaẓīm anuñ
Taʿẓīm eyle emrine ḳurtar cānuñ

M3 3[b] 66. **El-Kerīm**ü ḫalḳına iḥsān ider
Cümleye niʿmet virüp āsān ider

67. **Er-Raḳīb**ü ġāʾib olmaz şeyʾ aña
ʿĀlim-i biʾẕ-ẕāt odur öñden ṣoña

68. **El-Mucīb**ü ḫoş icābet eyleye
Çāresüz ḳullara raḥmet eyleye

69. **El-Vāsi**ʿü rızḳı vāsiʿ dür bilüñ
Cümleye rızḳın virür āgāh oluñ

M4 3[a] 70. **El-Ḥakīm**ü ḥükmi muḥkemdür Ḥaḳ'uñ
Nice muḥkemdür Ḥaḳ'uñ ḥükmi baḳuñ

T 4[a] 71. **El-Vedūd**u sevicidür ḳulını
M1 2[b] Şol ḳulı sevdi sever ḳul da anı

72. **El-Mecīd**ü bil ulu sulṭāndurur

[61b] aḫbar: iʿtibār M4.
[62b] ḫoş ḥıfẓ ider: ḫoş eyler M3, M4.
[63a] yevmiyyeñ: yevmegi T, M3.
[64ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[65b] eyle: ide T / emrine: ḫiẓmet it M2.
[66b] virüp: virür M1
[66ab] –M4
[67b] odur öñden ṣoña: durur oñat dege T, M1, M4, M5.
[68b] raḥmetʿ dermān T, M2, M5.
[68ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[69b] –T / āġāh oluñ: varuñ aluñ M3, M5; ḳānīʿ oluñ M2 / Sayfa kenarı kopuk olduğu için okunamadı M4.
[70ab] –T
[70b] nice ḥükm eyledi ḫalḳa muḥkem baḳuñ M2 / nice ḥükm eyledi siz aña muḥkem baḳuñ M5.
[71b] sevdügi ḳul ḫoş sever ḥaḳ yolını M1 / Şol ḳulını sevdi Allāh ḳulı da sever anı T, M3, M5.
[72a] bir: bil M1.

Ḳullarına işleri iḥsāndurur

T 4[b] 73. **El-Bā‘iṯ**ü nice yoġı var ider
Hep olanı dirgürüben gör n’ider

74. **Eş-Şehīd**ü ʿaybı yoḳdur işinüñ
Gizlü yoḳdur aña yaz u ḳışınuñ

75. **El-Ḥaḳḳ**u ol işlerin taḥḳīḳ ider
Taḥḳīḳe irişdi tedḳīḳe gider

76. **El-Vekīl**ü vekīlidür ḳulınuñ
Cümle ḥāline dirinüñ ölinüñ

M2 4[a] 77. **El-Ḳaviyy**ü ḫoş güzel ḳāʾim budur
Her meṣāliḥde bilüñ dāʾim budur

78. **El-Metīn**ü ḫīç sözinden dönmeye
Cümle sözden ʿālī olup inmeye

79. **El-Veliyyü** ḥükmine ḳādirdurur
Şüphe yoḳdur dāʾimā ḥāżırdurur

80. **El-Ḥamīd**ü gel ögerseñ anı ög
Ol seni ögmiş yaratmış ṭurma ög

81. **El-Muḥṣī** hem cümle işi pāk olur
Anı böyle bilmeyen nā-pāk olur

M3 4[a] 82. **El-Mübdī**’ü ḫalḳı iẓhār eyledi

[72b] cümle şeyʾi ḫalḳ iden Sübḥāndurur M1 / cümle işini ḫalḳ idici Sübḥāndurur M5.
[73b] –T
[74a] cümle işi pāk olur M3.
[74b] gizlü iş olmaz aña cümle yaz u ḳışınuñ T, M1.
[74a ʿ] aybı yoḳdur işinüñ M3 / Mısranın vezni kusurludur.
[75b] şol ki taḥḳīḳe irdi gör nice tedḳīḳ ider T, M1, M2, M3, M5
[76b] ḥāline: aḥvālini görür T, M2, M3, M5; ḥālin görür hep M4; cümle ḥāline M1.
[77b] –M3; bilüñ: buña mensūb işine T, M5; buña mensūb M2; göreñ M4.
[78a] –M3; hīç: ḫoş M1.
[78b] cümle sözden: cümlesinden M4.
[79a] ḳādirdurur: ḳādirdir ol M2; ḳādir ḳudretdurur T.
[79b] ḥāẓırdurur: ḥāẓırdır ol M2.
[80ab] –T, –M2 / Beytin kafiyesi kusurludur.
[80a] anı ög: ög anı M1 / anı: Ḥaḳḳ’ı M4.
[80b] ṭurma ög: sen anı M1 / ṭurma: sen de M4.
[81a-85a] Mısraların vezni kusurludur.
[81b] nā-pāk: aḥmāḳ T; ḫāk M2, M3, M4, M5.

Cümlemüzi yoġ iken var eyledi

83. **El-Muʿīd**ü öleni ḳılur diri
M5 3[a] Cümle ḫalḳuñ yiridür maḥşer yiri

84. **El-Muḥyī** hem ḫalḳa virdi ol ḥayāt
Diri gezer tā irişince memāt

85. **El-Ḥayy**u kendüdurur ḥayyü'l-ebed
Şöyle bāḳī yoḳ aña *küfvü eḥad*

86. **El-Ḳayyūm**u dāʾim ü ḳāʾimdurur
Bil ki evvel ü *āḫ*ir dāʾimdurur

87. **El-Vā*ci*d**ü istedügin bulısar
Her neye ol dirise ol olısar

M1 3[a] 88. **El-Macīd**ü cümleye var vüsʿati
Cümle bundan bulısarlar rifʿati

89. **El-Vā*ḥ*id**ü şüphesüz birdür bilüñ
Emrini ṭutup aña müʾmin oluñ

90. **El-Eḥad** ki şer*ı*̄ki yoḳdur anuñ
Anı bir bil ṭamudan ḳurtar *cā*nuñ

91. **Eṣ-Ṣamed** ki ḥāceti yoḳ kimseden
Cümlesi andan umar gelüp giden

92. **El-Ḳ*ā*dir**ü ḳudret anuñdur hemān
Ġayrınuñ ḳudreti yoḳ itme gümān

T 5[a] 93. **El-Muḳtedir** çoḳdur anuñ ḳudreti

[83b] ḳalma sen de emrinden geri M3 / ḫalḳuñ yiridür: ḫalḳ varacaġı M5.
[84b] cümle ḫalḳı diri ḳılur tā ki gelince memāt M2 / tā irişince: cümle maḫlūḳ tā ki irince T, M5.
[85b] bāḳī yoḳ aña: bāḳīdür Allāh T; bāḳīdür Allāh ki yoḳ aña M1, M5; bāḳīdür aña yoḳ M2.
[84a] dāʾim ü ḳāʾim: dāʾimā işi ḳāʾim T.
[84b] bil ki: bilüñ M3, M4 / evvel ü āḫir dāʾim: ol dāʾimā ḳāʾim M3.
[85b] "كُفُواً اَحَدٌ": dengi yoktur." *Kur'an-ı Kerim*, İhlas 112/4. / dirise ol: dise ol hem M2.
[88a] var: vardır T / vüsʿati: şefḳati M3.
[88b] cümle bundan bulısarlar: cümlesenin bundan bulurlar M3 / rifʿati: vüsʿati M1.
[89a] birdür bilüñ: birdür Allāh bilüñ T; vardur bilüñ M3.
[89b] müʾmin: muṭīʿ T.
[90b] bir bil: birle M2, M3, M5; bil de T.
[91b] cümlesi: cümle maḫlūḳ T, M2, M4; bunca ḫalḳ M1; maḫlūḳ M5 / gelüp giden: kendi ummaz kimseden T, M2, M3, M5.
[92b] itme gümān: yokdur bī-gümān M1.

M2 4[b] Cümle ḳul bundan alurlar ḳudreti
M4 3[b]

94. **El-Muḳaddim** evliyāyı tīz getürür yanına
Velīsidür dermān ider cānına

95. **El-Mu'aḫḫir** baʿżı ḳulun göydürür
Ehl-i ʿiṣyāna ʿaẕābın ṭoydurur

96. **El-Āḫir**ü kendüden ṣoñ olmaya
Kendüdür ḥayyü'l-ebed ḫalḳ ḳalmaya

97. **Eẓ-Ẓāhir**ü ḫalḳı şāhid ẕātına
ʿAḳlı olan baḳısar āyātına

M3 4[b] 98. **El-Bāṭın**u kimse anı göremez
Çoḳ ḥicāb var arada ʿaḳl iremez

99. **El-Valiyy**ü cümle umūr assı ol
Mülk anuñ memlūk anuñ maḫlūḳı bol

100. **El-Müteʿāl** kimisin ḳılur aʿlā
Nāḳıṣ olmaz şunı Ḥaḳ ḳıla ʿulā

101. **El-Berr**ü hem ḫalḳına muḥsān budur
Ḳulına niʿmet viren Sübḥān budur

102. **Et-Tevvāb**u tevbe ḳıl ḳabūl ider
Ẕenbuña baḳmaz yine dön ḳul ider

103. **El-Müntaḳim** ẓālime ider ʿitāb

[93a] Mısranın vezni kusurludur.
[93b] ḳudreti: ḳuvveti T.
[93ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[94a] Mısranın vezni fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilāṭün/fāʿilün'dür.
[94b] velīsidür: velīdür M2; getürüben M4.
[95a] ḳuluñ: ḳuldan M2.
[95b] ṭoydurur: göydürür M5.
[96a] ṣoñ: öñ M2.
[97b] āyātına: ʿādetine M2.
[98b] çoḳ: çün M3.
[99b] mülk anuñ memlūk: mülk memlūk M5.
[100b] şunı: şol ki M1.
[101a] hem: bil M4; –M2, –M5 / muḥsān: iḥsān T.
[101a-111a] Mısraların vezni kusurludur.
[102b] ẕenbuña: ḳuṣūruna T; dön ḳul: döner ḳulum ider M2.
[103ab] –M2
[103a] Mısranın vezni kusurludur.

İntiḳāmın ḳomayup ider ʿiḳāb

M1 3[b] 104. **El-ʿAfüvv**ü seyyiʾātı maḥv ider
Ḳulı ʿişyān işleyüp ol ʿafv ider

105. **Er-Raʾūf**u şiddeti raḥmeti var
Cümle īmān ehline ḥürmeti var

106. **Mālikü'l-mülk** ḫalḳına ḥükmi geçer
Mülk-i Ḥaḳḳ'uñ bilici mülkden geçer

107. **Ẕü'l-Celāl**ü ḫoş müşerrefdür bu Ḥaḳ
Nicedür anuñ kemāli yaḫşi baḳ

108. **Ve'l-İkrāmu** buna maḫṣūṣdur kerem
Ehl-i cürmüm ben keremin umaram

M2 5[a] 109. **El-Muḳsiṭ**ü ḥükm idiser ʿadlile
Ol bizi cennete ḳoya faẓlile

110. **El-Cāmiʿ**ü cümle ḫalḳı ḥaşr ider
Her birini bir maḳāma neşr ider

111. **El-Ġanīyy**ü ẕātıdur anuñ ġanī
Ol ġanīdür sen faḳīr bilgil seni

T 5[b] 112. **El-Muġnī**'dür ḫalḳına virür ġınā
M5 3[b] Kimi bī-ġam kimisi çeker ʿanā

113. **El-Māniʿ**ü evliyādan menʿ ider
Ol ḳabāḥat ḳaṣd ider Ḥaḳ defʿ ider

114. **Eḍ-Ḍarr**u hem kimine virür żarar
Rızḳın eksük eyleyüp işin dürer

[104a] seyyiʾātı: cümle seyyiʾātı T.
[106ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[107a] ḫoş: çün M3.
[107b] kemāli: kelāmı T.
[108a-109a] Mısraların vezni kusurludur.
[108b] Andan umar mekremet cümle ümem M1.
[110a] ḥaşr: cemʿ M1.
[111ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[112a] Mısranın vezni kusurludur.
[112b] bī-ġam: ġam T.
[113b] ider Ḥaḳ: iderse M1.
[114a] Mısranın vezni kusurludur.
[114ab-172ab] –M3

115. **En-Nāfiʿ** ü kime menfaʿat vire
Nefʿ-i Ḥaḳḳ'a irişen devlet göre

M4 4[a] 116. **En-Nūr**u kim nūrı ẓāhir ẕātı var
Nūr ider şunı anuñ ṭāʿati var

117. **El-Hādī** hem ḫoş hidāyet eyledi
Ehl-i īmāna ʿināyet eyledi

118. **El-Bedīʿ** ü yoġiken var eyledi
Yir ü gögi ḫalḳ idüp cennet ü nār eyledi

119. **El-Bāḳī**'dür hīç fenā gelmez aña
Cümle maḫlūḳ fānīdür öñden ṣoña

120. **El-Vārişü** cümle mülk aña ḳalur
Evvel ü āḫir anuñdur ol alur

M1 4[a] 121. **Er-Reşīd**ü gösterür ḳulına yol
Gir didügi yola girüp ḳulı ol

122. **Eṣ-Ṣabūr**u hīç ʿacele eylemez
ʿĀṣīye ivip ʿuḳūbet eylemez

123. Diñleyüp esmā-yı ḫüsnāyı tamām
Derdile eṣ-ṣalāvātu ve's-selām

124. *Ger döyemen dirisen anda oda*
Vir ṣalāvāt ʿışḳile Muḥammed'e

M2 5[b] 125. Çünki esmāullāhı ẕikr eyledüm
Her birini ʿad idüp fikr eyledüm

[115a] vire: virür T.
[115b] göre: görür T / devlet göre: Ḥaḳḳ'a ire M1.
[117a] hem: –T, –M2, –M4, –M5
[118ab] –M4
[118b] Mısranın vezni kusurludur.
[119b] didim saña: öñden ṣoña M1.
[121a] ḳulına: ḳullarına T.
[122ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[122b] ivip: idüp M2.
[123ab] –T, –M2, –M4, –M5
[124ab] –M4, –M5
[124a] anda: bunda M1.
[125ab] –M3
[125b] ʿad: ʿaded M2 / ʿad idüp fikr: fikr idüp ʿad T.

126. Bu esmā-yı ḥüsnā-nuñ ḥürmetine
Raḥmet eyle Ḥabib'üñ ümmetine

127. Cümlemüzi ḳoyma Allāh ṭamuya
Ḥabib'üñ şefī‘ olısar ḳamuya

128. Varalum anda keremler görelüm
Ol cinānuñ içre demler sürelüm

129. Dem-be-dem yalvaralum Muḥammed'e
Cümlemüzi aluben Ḥaḳḳ'a gide

130. Yā İlāhī sā'ilüz ḳılduḳ su'āl
Saña lāyıḳ olmaya boş gele el

131. Her ki sā'il isteyüp el uzadur
İstedügin vire diyü gözedür

T 6[a] 132. Cānib-i ḥażrete ben şundum elüm
İlla ḳāşırdur dilĕyümez dilüm

133. Baḳmayup ḳuşūruma vir raḥmetüñ
Ḥabib'üñ ümmetiyüz ḳıl ḥürmetüñ

134. Ḳalbümüñ derdine Mevlā ḳıl naẓar
Sen naẓar ḳılmadıġuñ ḳullar azar

135. Senden ġayrıya bu gönlüm aşmazam
Sen yaratduñ senden ümīẕ kesmezem

136. Raḥmetüñ naẓarı ile baḳ baña
Çek bizi senden yaña senden yaña

137. Bu ṣovuḳ ḳalbüme emrüñi ṭuyur

[126a] Mısranın vezni kusurludur.
[127b] şefī‘ olısar: şefā‘at ide M1.
[128a] varalum: varuben M1.
[128b] demler: ṣafālar T.
[130b] boş gele el: hīçbir ‘amel T.
[131ab] –M4
[132a] cānibi: ol cānibi T, M2, M4 / şundum: şaldum M2.
[133b] ḳāşırdur yolunda ne ola ḥālim M4.
[134ab-136ab] –M4
[134a] derdine: berdine M1, M2; perdesine M5.
[135a] ġayrıya: āḫire M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.
[136a] baḳ: degĕ M1, M2.

Emr idüp gel dön baña diyü buyur

M1 4[b] 138. N’eyleyĕlüm ḥālimüzi bilmedük
Ḫāṣiʿ ün ü ṣābirinden olmaduḳ

139. Ḳorḳduġum bu düş *vā*r oldı her işim
Derde düşüp aḳmadı gözden yaşım

M2 6[a] 140. Ḳanḳı evdedür ki yirüm bilmedüm
Bir ḫaber alup da rāḥat olmadum

1.İlāhī
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Luṭf it Allāh baña bildür ḥālimi
Ehl-i nārdan ehl-i cennetten miyin
Göster baña saña giden yolumı
Ehl-i nārdan ehl-i cennetten miyin

2. Bu ḳorḳudan nice emīn olayın
Nice zamān ḫayr*ā*n olup ḳalayın
Göster bir bileni ḫaber alayın
Ehl-i nārdan ehl-i cennetten miyin

M5 4[a] 3. Göster Mevlā ṭoġrı yola gireyin
Leyl ü nehār saña ṭāʿat ideyin
Bildüm liyāḳatüm yoḳdur n’ideyin
Ehl-i nārdan ehl-i cennetten miyin

M4 4[b] 4. Bu yola gitmege yoḳdur yaraġım
Ḳalp evinde yaḳamadum çer*ā*ġım
Bilmen ḳanḳı evde ola ṭuraġım
Ehl-i nārdan ehl-i cennetten miyin

5. Dir miskīn **Ẕelīlī** bilmezem n’oldum

[137a] emrüñi: mekrüñi M2, M3, M5.
[137b] baña: bize M1.
[139b] aḳmadı gözden: aḳıdamadım M1.
[140b] alup da: aluben M1, M5.
[1a] Luṭf it Allāh: İlāhi luṭf idüp M2.
[1cd] –M4
[1c] Mısranın vezni kusurludur.
[1d] –T, –M5.
[2ac] Mısranın vezni kusurludur.
[2cd] –T
[3ac] Mısranın vezni kusurludur.
[4c] Mısranın vezni kusurludur.

Bu fānī dünyāya aldanup ḳaldum
Mevlā derde dermān sendedür bildüm
Ehl-i nārdan ehl-i cennetten miyin

1.Faṣıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

141. İki evde yiri var her kişinüñ
Cezāsın viriser Allāh işinüñ

142. Ṭāḳatüm yoḳ bilmezem ḳanda gidem
Ger yirüm nār olurise āḥ n'idem

T 6[b] **143.** Āh bu ġarīb cānuma nice ḳıyam
Ger yaḳarsa ṭamuya nice döyem

144. Vardurur dört düşmenüm ḳurtulmadum
Maʿrifet yorġanını örtülmedüm

M1 5[a] **145.** Düşmenümüñ biri şeyṭān-ı laʿīn
M2 6[b] Bu ẓālim nefs aña olmışdur muʿīn

146. Cümleyi ister ki dinden hem ıra
Kendüyile bile ṭamuya ura

147. Biri nefsümdür ḳabāḥat emr ider
Her zamān nehy olınan yola gider

148. Dāʾimā ʿışyān u ṭuġyān fikr ider
Yaradan Allah ṭāʿatin terk ider

149. Biri hevādur ki murādı şehvet

[5abc] Mısranın vezni kusurludur.
[*] faṣıl: beyt M5.
[141b] viriser: virür M2.
[142a] ṭāḳatüm: ṭaʿātüm M1, M5.
[142b] āh: ben M1.
[143a] ġarīb: ḳarīb M2.
[144a] vardurur dört: vardır benim dört T; dörtdürür dört M4.
[144b] yorġanını: yorġanıyla T, M5; çārıyile M1; libāsıyla M4.
[145b] olmuşdur: uymuşdur M2.
[146a] cümleyi: ḳamuyı M1; hem ıra: ayıra M1 / cümlesi ister ki dünyādan ıra M2.
[146b] ura: gire M4.
[147b] yola: yire M4.
[148ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[148a] ʿışyān u ṭuġyān: hem ʿışyānı M2.
[148b] Yaradan Allah: ṭāʿatullāhı hemīşe M1; Yaradan'ın M2.

İşi leẕẕetdür ṭāʿate yok ḥalvet

150. İstemez bir ān ki ḥiẕmet eyleye
Nefsi ḳoyup rūḥa ʿizzet eyleye

151. Biri dünyādur özendüm māliçün
Egnüme geymeklige bir şāliçün

152. Dünyadan döndĕrimezem yüzimi
Nice ṣaḳlayam caḥīmden özümi

153. Sen bu dörtden ḳurtul ʿārif olasın
ʿĀrif olsañ maʿrūfiñı bilesin

154. İblīs'e uyan ṭamuda ebed ḳalur
Nefse uyan Ḥaḳ'dan inḳıṭāʿ olur

155. Ger uyarsa hevāsına bir kişi
Ḫubş u ḳabāḥat olur anuñ işi

156. Dünyaya uyanları da gör n'ider
Dünya vü āḫireti elden gider

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

157. ʿĀcizem āh bu dört düşmen elinden
Zebunam bunlaruñ mekr ü ālinden

158. Beni baña ḳomaz bunlar n'ideyin
Başum alubeni ḳanda gideyin

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

159. Yā İlāhī senden ümīẕ kesmezem
Raḥmetüñden ġayra göñlüm aşmazam

[149ab] Mısranın vezni kusurludur.
[149a] hevādur murādı şehvet: hevādır şehvet murādı T; hevā murādı şehvetdürür M1.
[149b] İşi nefsāniyyede leẕẕetdürür T, M1.
[150a] ḥiẕmet: ḥıfẓ M2.
[151 ab] –M4
[151b] şāl: çul T, M2.
[153a] sen bu dörtden: bu dört ḫuydan M2.
[153b] ʿārif olsañ: ʿārifiseñ M2, M4, M5.
[154b] inḳıṭāʿ: munḳaṭiʿ M2.
[156ab] –M5
[157b] Ki her dem mekirle düşmen elinden T, M1.
[158ab] n'ideyin: n'ideyim; gideyin: gideyim M2.

M2 7[a] 160. Raḥmetüñ boldur ḳuluña bilürem
Anuñiçün dāʾim ümīẕ ḳıluram

161. *Ger döyĕmen diriseñ anda oda*
Vir ṣalāvāt ʿaşḳile Muḥammed'e

T 7[a] 162. Ḥaḳḳ'a ḥamd iderin el-ḥamdüli'llāh
M1 5[b] Yolına giděrin el-ḥamdüli'llāh

M4 5[a] 163. Cümle işde ḥamd iděrin Allāh'a
Ḥamd idüp yüzüm sürerin dergāha

164. Zīre ḥamd daʾīm Allāh'a yaraşur
Ḳul olan Allāh'a ḥamde dürişür

2.İlāhī
4+4+3=11

1. Diyem cümle ḥāle el-ḥamdüli'llāh
Diyen ḫāṣ ḳul ola el-ḥamdüli'llāh
Bizi var eyledi el-ḥamdüli'llāh
ʿAşḳı yār eyledi el-ḥamdüli'llāh

2. Nice bilinmezi bize bildürdi
İmān nūrın ḳalbümüze ṭoldurdı
Müslimān eyledi şükür güldürdi
Bizi ḳul eyledi el-ḥamdüli'llāh

3. Virdi bize ol dükenmez niʿmeti
Dünyāda āḫretde ide ḥürmeti
M5 4[b] Ol cān Muḥammed'üñ olduḳ ümmeti
Ol ḳabūl eyledi el-ḥamdüli'llāh

160[ab] –M4
160[a] boldur: çoḳdur T.
161[ab] –M4, –M5
161[a] anda: yarın M1.
162[ab] –M5 / iderin: iderim; giderin: giderim M2 / Beytin vezni kusurludur.
163[a] –M5 / iderim: iderin; sürerin: sürerim M2.
164[ab] –M5
164[a] dāʾim: yine M2, M4.
1[d] ʿaşḳı: şevḳin M2, M5.
2[b] īmān nurın: nur-i īmānı M2.
2[c] eyledi: idüp T.
3[ab] –M2
3[b] dünyāda āḫiretde: dünyā āḫiretde M4 / ḥürmeti: raḥmeti M5.

M3 5[a] **4.** Şükr biş vaḳt namāza dāʾim ḳāʾimüz
Şehr-i ramażān geldükçe ṣāʾimüz
Allāh'uñ niʿmetlerine ṭoymayuz
Ṭoġrı yol eyledi el-ḥamdüli'llāh

5. Bildüñ mi **Ẕelīlī** sen bu ḥālleri
Muḥammed gösterür ṭoġrı yolları
Dili söyler işāretde elleri
Bize gel eyledi el-ḥamdüli'llāh

2.Faṣıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

165. İstiʿāẕe eyleyüben başladum
Besmeleyle ḥamdeleyle işledüm

166. İsterem ki vācibi idem edā
Ḥoş ṣalāvāt getürem Muḥammed'e

M2 7[b] **167.** Zīre bundan maḳṣūdum budur hemān
Ol Muḥammed ḥürmetin elden ḳoman

168. Rūḥına biñ biñ ṣalāvāt biñ selām
Ola kim andan şefāʿatler bulam

169. Nitekim kendü buyurmış ol Resūl
Bu żaʿīf ümmetine şefḳati bol

170. Kim baña bir kez ḳılursa ṣalavāt
Baña vācib olur idem şefāʿat

171. Daḫı bir ʿaceb rivāyet olınur
Bundaġı iş anda yarın bulınur

[4a] vaḳt namāza: vaḳtimüz M3; vaḳte M4.
[5b] gösterir: göstermiş M5.
[5bc] –M2
[5c] söyler: söylemez T.
[*] faṣıl: der beyān M2; İlāhī M3.
[165ab] –M2
[165a] eyleyüben: işleyüben M4.
[166a] idem: eyleyem M2.
[166b] getürem: getürelüm T.
[168a] biñ: biñ biñ M1, M3, M5.
[168b] ola kim andan: inşaʾallāh yarın ben M2; inşaʾallāh ben de M3; şelle andan ben M4, M5.
[169a] kendü: –M5.
[170ab-173ab] –T
[171a] ʿaceb: ʿacāyip M3, M5.

172. Ṭartalar bir ümmetüñ aʿmālini
Bile ol miskīne ol gün ḥālini

173. Ẕenbi aġır gele anuñ bile ol
Aña ʿaẕāb melekleri bula yol

M1 6[a] 174. Her yanından yapışa zebānīler
Başa neler gele gör anda neler

175. Gözlerinden aḳıdup ḳanlu yaşı
N'idecěgin bilmeyüp gider kişi

176. Kimseden dermān bulımaz āh ider
Derde düşüp göre nice vāh ider

T 7[b] 177. N'olduġını bilmeyüp giděriken
Ol zebānīler elinde zār iken

M3 5[b] 178. Çünki başına gele dürlü belā
Gör bu ġarīb müʾminüñ ḥāli n'ola

179. Heybetile aña gözler açalar
Ḥażret-i Ādem öñinden geçeler

180. Bile anı kim Muḥammed ümmeti
Göricek gör nice ider şefḳati

181. Ḫoş ʿināyet eyleye aña Ḫudā
Ḥażret-i Ādem o dem ide nidā

M2 8[a] 182. Ḫoş çaġıra yā eba'l-Ḳāsım diyü
Gel i cümle enbiyā yüzi ṣuyu

183. Ḳandasın gel yā Ṣefiʿe'l-müẕnibīn

[172ab] –M4

[173a] anuñ bile ol: aʿmālini M3; ḫayrından anuñ M4.

[173b] it riʿāyet bu söze ḳurtar cānuñ M4 / Mısranın vezni kusurludur.

[174ab-201ab] –M4

[174b] gör anda neler: göresin anda T; ol günde neler M3.

[175ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

[176b] zīrā bilür nār-ı caḥīm kār bilür M3.

[177ab] –M3

[177a] gele: geldi M2, M3, M5.

[180a] bile anı kim: bile Ādem kim M2; anı bile kim M5 / Muḥammed ümmeti: ümmet-i Muḥammed M3.

[181a] aña: ol M3.

[182b] gel yetiş ey cümle enbiyā ṣuyı M3.

Çünki sensin *raḥmete'n-lil'ālemīn*

184. Çün işide bu nidāyı ol Ḥabīb
Gör anuñ derdine nic'olur ṭabīb

185. Ṭuydı lebbeyk didi yā eba'l-beşer
Gör bu ümmetden bana nice eşer

186. Geldi Ādem ḳatına şordı aña
Yā ebata ne buyurduñ di baña

187. Didi gördüm ümmetüñden bir ġarīb
Aldı gitdi zebānī ʿaẕāb virüp

188. Anlaruñ elinde āh u zār ider
M5 5[a] Zīre bilür nār-ı caḥīm kār ider

189. Tīz yitiş al ellerinden sen anı
Ol ġarībüñ döyemez oda cānı

190. Ḫoş segirdüp artlarınca gitdi ol
Zīre żaʿīf ümmete şefḳati bol

M1 6[b] 191. Ya melekler *emhilü* diyüp gider
Cānını ümmetine ḳurbān ider

192. Didiler kim biz de emr olduḳ buña
Gelmez elden vireyüz mühlet saña

193. Ol sāʿat Allāh bulara emr ider
Ṭut Ḥabīb'üm emrini görüñ n'ider

M3 6[a] 194. Vardı didi ümmetüm virüñ baña

[183b] "رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ: âlemlere rahmet olarak." *Kur'an-ı Kerim*, Enbiya 21/107.
[184a] çün işide: çünki ṭuydu M2, M3, M5.
[185a] lebbeyk didi: didi lebbeyk M2, M3, M5.
[185b] nice eşer: göz açar M5.
[187b] gitdi zebānī: gitdi zebānīler M2, M3; zebānī gitdi M5.
[188b] zīrā: aldı M2 / derde düşüp gece gündüz zār ider M3.
[189a] tiz yitiş: yitiş tiz M5.
[190a] artlarınca: ardınca M3.
[191a] ya: ey M3 / "فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا: Artık kafirlere mühlet ver, onlara biraz süre tanı." *Kur'an-ı Kerim*, Tarık 86/17.
[191b] cānını ümmetine: ümmetine cānını M3.
[192b] vireyüz: viremeyüz M2, M3.
[193a] bulara emr ider: emr ider bunlara M2.
[193b] görüñ n'ider: dir anlara M2.

Cümleyi bir bir suʾāl idem buña

T 8[a] **195.** Allah emriyle çün anı virdiler
Ḥaḳ teʿālā sevdügidür gördiler

196. Aldı ümmetin mīzāna geldi ol
Ol ġarībüñ işlerini bildi ol

M2 8[b] **197.** Yine aʿmālin mīzāna ḳoydılar
İki cihān sulṭānına uydılar

198. Ẕenbi aġır geldi ḫayrından anuñ
İt riʿāyet bu söze ḳurtar cānuñ

199. Diñle imdi ol Muḥammed n'eyledi
Şefī olup ümmetini ṭoyladı

200. Yiñi içinden çıḳardı bir varaḳ
Bizi Allāh ḳılmaya andan ıraḳ

201. Ol varaḳı ḳodı ḫayrından yaña
Gör anuñ luṭfını nicedür saña

M4 5[b] **202.** Ḫayrı aġır çıḳdı şerrinden anuñ
Vir ṣalāvāt dilüñ ögrensüñ senüñ

203. Bu ġarībüñ göñlini şāẕ eyledi
Ümmetiyçün Allah'a nāz eyledi

204. Düşdi ol Muḥammed'üñ ayaġına
Bildi işi irdi āḫir ṣaġına

205. Ne kişidür līkīn anı bilmedi
Gitdi göñlinden anuñ ġam ḳalmadı

[194a] vardı didi: vir didi vir M2, M3.
[195a] çün anı: anı aña M2, M3, M5.
[195b] gördiler: bildiler M2, M5.
[198a] geldi: gele M3.
[198b] it riʿāyet: irdi ġāyet T, M1, M2, M5.
[199a] n'etdi: neydi M3.
[201b] saña: hem saña T.
[202a] çıḳdı: geldi T; çıḳa M1.
[202b] dilüñ ögrensün senüñ: ögrensün dilüñ T, M2.
[203a] ġarībüñ: faḳīrüñ M2.
[204b] işi irdi āḫir: irdi āḫir işi M3.
[205a] ne kişidür līkīn anı: illā ne kişidür anı M2, M3, M4, M5.

206. Didi ḳurbān olayın yoluña ben
Bildür aduñ ne kişisin baña sen

207. Didi adumdur Muḥammed Muṣṭafā
Bunda uyan anda buldılar ṣafā

M1 7[a] **208.** ʿĀṣīümmet şefīi Aḥmed benem
Ümmetüñ ḳurbānı Muḥammed benem

209. Bildi anı zāri zāri aġladı
Derdile cānile ol dem iñledi

M3 6[b] **210.** Ḳurban olsun yoluña atam anam
ʿİṣyanum çoḳdur yoluñda ne ḳılam

211. İlle luṭf it şunı sen bildür baña
Dünyada ḫizmet lāzımimiş saña

212. Ol mübārek kemük içinden çıḳan
Ẓālimimiş hep saña eġri baḳan

213. Kim anuñla ṣevābum oldı aġır
Kim işitmezse sözüñ olur ṣaġır

T 8[b] **214.** Didi bilmez misin ümmetim anı
Dünyede ġāfil idüñ dün ü güni

215. Bir ṣalāvāt virdüñidi sen baña
Ben de ṣaḳladum anı virdüm saña

216. Bildüm anı bunda gerek olısar
Bu ḳarañuluḳda çeraḳ olısar

217. Sen ṣalāvāt virdüñ anı ṣaḳladum
Yiñüm içre buldum anı yoḳladum

[206b] aduñ: āḫi M2, M4, M5 / baña: seni T, M2, M4, M5.
[207ab-228ab] –M2
[207a] adumdur: ismümdür M3, M4, M5.
[211a] ille: ilāhi M1.
[211b] ḫizmet lāzımimiş: lāzımimiş ḫizmet M4.
[212ab] –T
[213a] kim anuñla: anuñile M3, M4, M5.
[213b] kim işitmezse: her kim işitmezse T.
[214a] bilmez misin ümmetim: ümmetim bilmez misin M5.
[216b] çeraḳ: çeraġ M5.
[217ab] –M5

M5 5[b] 218. Bir ṣalāvāt virdi ḳurtardı cānı
Sen de vir kim ḳurtarasın sen seni

219. Vir ṣalāvāt ilte melekler aña
Yazdurup ḥıfẓ idiser inan buña

220. Şöyle ṣaḳlar seniñiçün ol anı
Ānuñile ḳurtarasın sen cānı

221. Vir ṣalāvāt hīç zebānī ṭutmaya
Pek ṭutup ṭamu odına atmaya

222. Sen döyemen diriseñ anda oda
Vir ṣalavāt ʿaşḳile Muḥammed'e

3.İlāhī[*]
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Şelle bizi zebānīler ṭutmaya
Vir ṣalāvāt rūḥına Muḥammed'üñ
Anda bizi ṭamu odına atmaya
Vir ṣalāvāt rūḥına Muḥammed'üñ

M1 7[b] 2. Biz varınca Muḥammed ḳarşu gele
Gele maḥşer yirinde bizi bula
Bizi ṭutarlarsa ol elden ele
Vir ṣalāvāt rūḥına Muḥammed'üñ

M3 7a 3. Cehennem ile arañı ıradur
Bil ṣalāvāt cümle derde çāredür
M4 6[a] Her bir ḥarfine melekler yaradur
Vir ṣalāvāt rūḥına Muḥammed'üñ

4. Ol melekler saña ḫizmet iderler
Nireye giderseñ bile giderler

[220b] ḳurtarasın sen cānı: ḳurtarır yarın seni T, M3, M4, M5.
[221b] –M4
[222ab] –T, –M1, –M3, –M4
[*] ilāhī: faṣıl T; ʿaşḳ-ı ilāhī M3; beyit M5.
[1abcd] –M4
[1a] şelle: şöyle M3.
[1cd] –M3
[2ab] Mısraların vezni kusurludur.
[3ac] Mısraların vezni kusurludur.
[4bc] –T

Rūz-ı maḥşer burāġuñı yiderler
Vir ṣalāvāt rūḥına Muḥammed'üñ

5. Her bir ḥarfine melekler dürüye
Dāʾimā İblīs'den seni ḳoruya
Ḳaṣdile yapışan eller ḳuruya
Vir ṣalāvāt rūḥına Muḥammed'üñ

T 9ª 6. Muḥamed seni anuñile bilür
Ṣalavāt virenler ḥāṣ ümmet olur
Maḥşer güni seni arayup bulur
Vir ṣalāvāt rūḥına Muḥammed'üñ

7. Ey **Ẕelīlī** vir sen ümmet olasın
Şelle anda şef*ā*ʿ atler bulasın
Aġla bunda yarın anda gülesin
Vir ṣalāvāt rūḥına Muḥammed'üñ

3.Faṣıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

223. *Ger döyemen diriseñ anda oda*
Vir ṣalāvāt ʿaṣḳile Muḥammed'e

224. Şimdi bir miḳdār ṣalāvātdan didük
Nice sözler varidi anı ḳoduḳ

225. İnş*ā*ʾallāh anı da söyleyevüz
Cümle müʾmin olanı ṭoylayavuz

226. Şelle anuñ sünnetin ḳılam edā
Yarın anda baña şefāʿat ide

M2 9ª 227. Bizi alup ilede ol ḥażrete
Ehl-i cürmüz muḫliṣ olana ḳata

[4abc] Mısraların vezni kusurludur.
[5ab-6ab] Mısraların vezni kusurludur.
[5d] ṣıdḳile vir Muḥammed'e ṣalāvātı T.
[6d] ʿaṣḳile vir Muḥammed'e ṣalāvātı T.
[7b] şelle: şöyle T / şelle anda şefāʿatler: vir ṣalāvāt inşāʿallah şefāʿat M2.
[7c] yarın: vara M2, M3, M4, M5.
[223ab] –T, –M1, –M3, –M4, –M5
[224ab] –M2
[226ab] –M2
[226a] şelle: şöyle T, M3.
[227ab] ʿişyānımız çoḳdur ʿafv idüp bile // Bizi alup ol ḥażrete ilete T.

M1 8[a] **228.** Her kişinüñ şefī idür Muṣṭafā
Ol şefāʿat ḳıla bulavuz ṣafā

229. Vire şevḳin medḥ idem vaṣfın anuñ
Şöyle bilkim şefī idür bu dinüñ

M3 7[b] **230.** Niceler mevlüdini yazmışdurur
Yazılanlar ortada gezmişdurur

231. İḫtiyāç yoḳ kim anı ben de yazam
Ne revā kim düzülen yolı düzem

232. İsterem kim emr ü nehyin söyleyem
Maʿrifet deryālarını boylayam

233. Ol kerem assı baña ḥürmet ḳıla
Ol maʿārif deñizi ḳalbe ṭola

234. Ol deñizi boylayup gevher bulam
Gevherinden aluben bunda gelem

235. Gevheri ehl-i īmāna bildürem
Müşterīlerüñ kesĕsin ṭolduram

236. İlla ʿācizven ki ben ne söyleyem
Bu deriñ deñizi nice boylayam

T 9b **237.** Ben kim olam elüme alam ḳalem
Bir ʿāṣī ḳulam ʿaceb ben ne ḳılam

238. Niceler benden ögüt almaḳ diler
Ben de ḫod vardur nice çirkin ḫular

M4 6[b] **239.** Ne bilürin bunlara ben ne diyem
Āh ki bu ḳalbüm kirin nice yuyam

[229b] bu dīnüñ: ümmetüñ T.
[231ab] –M4
[231b] revā: ḥācet M2, M3, M5.
[233a] assı: kānı M2.
[233b] maʿrifet: şefāʿat M3.
[236ab-237ab] –M5
[236a] ʿācizven: ʿācizem T, M2, M3, M4.
[237a] alam ḳalem: ḳalem alam M3, M4.
[238a] niceler: nicesi M4.

240. Küstaḫāne sözleri ḫoş söylerin
Şöyle ṣandum ki bu ḫalḳı ṭoyların

241. Ḫalḳa ögüt virürin ben ṭutmazın
Bir sa῾at hīç ṭoġrı yola gitmezin

M2 9[b] **242.** Nefs-i emmāre hevāsıdur işüm
M5 6[a] Bu hevādan nice ḳurtaram başum

243. Ḫalḳ içinde ẓāhirĕn bir ṣūfīyem
İlle ῾indallāhi Ḥaḳḳ'a cāfīyem

244. Ḳanḳı bir ῾aybuma ḳılayın naẓar
Cürm ü ῾işyān içre ḳurmışam bazar

M1 8[b] **245.** Ehl-i cürmem lehv ü laġvüm bilürem
İlle raḥmetüñi ümīẕ ḳıluram

M3 8[a] **246.** Umaram ki cürmüme baḳmayasın
Raḥmetüñi bileni yaḳmayasın

247. Noḳṣanuma baḳıcaḳ ben kim olam
Ḥikmetüñ deryāsına nice ṭalam

248. Noḳṣanuma baḳmayup aldum ḳalem
Türkīdilce bildigim beyān ḳılam

249. Ola kim ṣāliḥ olanlar oḳıya
İ῾tiḳād-ı ḫayr ide ben şāḳīye

250. Ḥaml ide işlerümi hep ol ṣalāḥ
Anuñile ben daḫı bulam felāh

251. Cānile ol baña du῾ā eyleye
Raḥmet ola buña diyü söyleye

[241a] viririn: viririm M2, M5 / ṭutmazın: ṭutmazam M2, M5.
[241b] gitmezin: gitmezem M2, M5.
[242b] nice ḳurtaram: ḳurtaramadım T.
[243b] Ḥaḳḳ'a: nefse M4.
[247ab] –M4, –M5
[248ab] –T
[248b] bildigim: ben anı M1 / bir āṣi ḳulam ῾aceb ben ne ḳılam M4.
[249a] ṣāliḥ olanlar: bunı ṣālihler M2, M3, M4, M5.
[250ab] –M5
[250a] ḥaml ide: cümleye it M2.
[251b] Raḥmetullāhile rūḥum ṭoylaya T, M1.

252. Niceleri diñleyüp āmīn diye
Gider Allāh sen bunuñ ġamın diye

253. Ḳabr içinde buña ʿaẕāb eyleme
Günāhına baḳup ġażab eyleme

254. Ḳabrile ḥaşrüñ ʿaẕābın görmeye
Ṣırāṭı geçĕ ṭamuya girmeye

255. Ol Muḥammed ile cennete gire
Ḥaḳ teʿālānuñ cemālini göre

256. Kim ki baña bu duʿāyı eyleye
Allah anı raḥmetile ṭoylaya

257. Derdile āmīn diyenler hep bile
Cennet içre şād olubeni güle

M2 10[a] 258. Rūḥumiçün kim fātiḥa oḳıya
Allah anı cennetine oḳıya

T 10[a] 259. Niceler diñleyüben āmīn diye
Gider Allāh sen bunuñ ġamın diye

260. Varayuz biribirimüz göreyüz
Ol Muḥammed meclisine ireyüz

261. *Ger döyĕmen diriseñ bunda oda*
Vir ṣalāvāt ʿaşḳile Muḥammed'e

262. Bunda ben bir ḥor u ḥaḳīr ẕelīlem
Cürm ü ʿiṣyān marżīyile ʿalīlem

[252ab] –T, –M1
[253a] buña ʿaẕāb eyleme: bu da ʿaẕāb görmeye M4.
[253b] ṣırāṭı geçe ṭamuya girmeye M4 / Mısranın vezni kusurludur.
[254ab] –M4
[254a] ḳabrile ḥaşrüñ ʿaẕābın: ḳabir ʿaẕābı ḥaşr ʿaẕābı M2, M3, M5.
[255ab] –T, –M2
[257ab] –M4.
[258b] cennetine: cennetile M4.
[259ab] –M2, –M3, –M4, –M5.
[261ab] –M3, –M5.
[262a] bunda ben bir: bu yolda T, M1.
[262b] ʿiṣyān marżiyile: ʿiṣyānile ben bir T, M1.

M1 9[a] M3 8[b] 263. Ger ṣorarsañ sākin olduġum yeri
Ṭut ḳulaġuñ diñleriseñ gel beri

264. Ol Manavġad ḳażasında oluruz
Bilmezüz kim ṣoñra ḳanda ḳaluruz

265. Ḳaryemüz Ormana'dur bellü beyān
İsmi ʿAlī kendü ẕelīldür diyen

266. Çünki Mevlā ben bu köyde sākinem
Bunlaruñ içinde ḥuyı çikinem

M4 7[a] 267. Kimse bu çirkin ḥuyuma baḳmaya
Günāhum bilen başuma ḳaḳmaya

268. Yüz sürerem saña iy pādişahım
Ḫalḳ ne bilür sen bilürsin günahum

269. Gice gündüz senüñ ʿafvuñ umaram
Cürmüm ʿafv it bī-günāh saña varam

270. Hem bu ḳarye ehlini ʿafv idesin
Cümlesinüñ cürmini maḥv idesin

271. Bunlaruñ üstlerine raḥmet ine
Bāṭıl işde olanı Ḥaḳḳ'a döne

272. Ḳalblerinden ẓulmet-i cehli çıḳar
Raḥmet eyle cümlesi saña baḳar

273. Üstlerine ese hidāyet yili
Yola gelüp cümlesi diye beli

M2 10[b] 274. Ölisine dirisine raḥmet it
Ulusına kiçisine ḥürmet it

T 10[b] 275. Cümlemüz hep īmanile öleyüz

[265b] ẕelildür: ẕelīlī M3, M4.
[266a] bu: o M2.
[267ab] –M5
[267b] günāhum bilen: ben günāhum bilürem T.
[268a] sürerem: ururam M1; yüzüm sürem T.
[269ab] –M4
[269a] gice gündüz: leyl ü nehār M2, M3, M5.
[274b] ulusına kiçisine: uşaġına irisine T; ulusına küççügüne M1.
[275a] hep: de T, M1.

Ol Muḥammed'den şefāʿat bulayuz

276. Ol Muḥammed ümmeti cümle bile
İt hidāyet hep ı̄mānile öle

277. Tā ki İblı̄s sĕvünüp hı̄ç gülmeye
Bize raḥmet eyle ol şād olmaya

278. Yā İlāhı̄ sen ḳabūl eyle duʿām
Eyle cümle müʾmine duʿāmı ʿām

M3 9[a] 279. İt hidāyet ḳalmaya bizde ḫaṭā
M5 6[b] Raḥmetüñ yitişe ana ataya

M1 9[b] 280. Her giz anlara azāb itmeyesin
Luṭf idüben ṭamuya atmayasın

281. Cümle ḳavm ü ḳardaşa luṭfuñ ire
Ḥażretüñde cümlesi iḥsān göre

282. Daḫı cümle niʿmetin yidügümi
Her birine ḳabul it didügümi

283. Pādişāh-ı müʾminı̄n bula murād
Raḥmetüñĕ yitişe Sulṭān Murād

284. Dergāhuñdan düşmene yardım bula
Cümlesinüñ üstine ġālib gele

285. Ġarba şarḳa yitişe uzad elin
ʿĀdil eyle düzede İslām yolın

286. Mālik-i cābirden itme yā İlāh
Kim odur pādişāh-ı ʿālem-penāh

[277ab] –M2
[277a] sevünüp hı̄ç: sevünüben M1.
[281ab] –T
[281b] göre: bula M5.
[282a] yidügümi: yidigi içdigimi T.
[284ab] –M5
[285a] yitişe: irişe M4.
[285b] düzede: düzelde M4.
[286ab] –M5
[286a] itme: eyleme T.
[286b] kim odur: zirā budur M2, M3, M4.

287. Vir ʿadālet cümle ḫalḳı yoḳlaya
Dīn yolında cümlemüzi ṣaḳlaya

288. Ḥükmi altında emn ü emān bulayuz
Ṣoñ nefesde kāmil īmān bulayuz

289. Yā İlāhī ʿömr-i ṭavīl vir aña
Dün ü gün yalvarduġum budur saña

M2 11[a] **290.** İsmi Murād Ḫāndurur ibni Selīm
Vir murādın bunda anda yā ʿAlīm

291. İki cihānda murāda irişe
Emr ü nehyüñ üzre dāʾim dürüşe

292. Cümle ecdādına daḫı raḥmet it
Daḫı şehzādelerine ḥürmet it

M4 7[b] **293.** Her birisi çeke İslām ʿaskerin
Viresin ḳalblerine tevfīḳ nūrın

T 11[a] **294.** Anuñile ḥaḳ u bāṭıl seçeler
Nūr-ı ṭāʿatle ṣırāṭı geçeler

295. Yitişe ḥükümleri ġarba şarḳa
Nāmın işiden ʿadūları ḳorḳa

296. Dīn-i İslām'a muḳayyed olalar
Ḥaḳ ḥużūrında müʾeyyed olalar

297. Yā İlāhī sen gider anuñ ġamın
İy müʾminler cümleñüz eydüñ āmīn

M1 10[a] **298.** İy kerem kānı ḳabūl eyle duʿām
Eyle bu ḳullaruña duʿāmı ʿām

[288ab] –T, –M1
[290a] ismi: ismidür M2, M4.
[291b] üzre dāʾim: üzerine M2.
[292ab] –M5
[295a] yitişe: irişe M5.
[295ab] Beytin vezni kusurludur.
[296b] Ḥaḳ ḥużūrında: ḥużūr-ı Ḥaḳ'da M2, M3, M4, M5.
[297ab] –M4
[297a] sen gider anuñ: hep gideresin M2.
[298b] bu ḳullaruña: cümle müʾmine M4.

299. Ḥikmetiñden beni maḥrūm eyleme
Ḳahruñ odıyla beni mum eyleme

300. Ḳuvvetüñ vir nāz u niyāz eyleyin
ʿİlmüñi hem ḳullaruña söyleyin

301. Lāzım olan ʿilmi telḳīn ideyin
Gösterivir ṭoġrı yola gideyin

302. İstedügin viricisin ḳamuya
Yā İlāhī ḳoyma bizi ṭamuya

303. *Ger döyemen diriseñ anda oda*
Vir ṣalāvāt ʿışḳile Muḥammed'e

304. Gel berü şimdengirü neler diyem
Dükkan açup dürlü ḳumaşum yayam

M2 11[b] **305.** Bu kitāba cümle bildügüm yazam
Ḥaḳ virürse gör nice maʿni dizem

306. Bunuñ içinde duʿālar eyleyem
Ḥaḳ teʿālā virdügini söyleyem

307. Buña virem *Niyāzü'l-müẕnibīn* ad
Oḳuyanlar olalar ġamdan āzād

308. Nice aḥkām beyān idem içinde
Nice sırlar ʿayān idem içinde

309. Evvelā neden yaratdı bil seni
Bilüben ḫālıḳuña dönder yöni

[299ab] –M4, –M5
[299a] ḥikmetüñden: raḥmetüñden T, M2, M3.
[299b] daḫı ḳahruñ odıyla mum eyleme M2.
[300a] ḳuvvetüñ: ḥikmetüñ M4.
[301a] ideyin: ideyim T, M5.
[301b] gideyin: gideyim T, M5.
[303ab] –T, –M4, –M5
[304ab] –M5
[304a] şimdengirü: şimdi saña M2.
[305a] cümle bildügüm: bildügüm deñlü T, M1.
[307a] niyāzü'l-müẕnibīn vire buña ad M2, M3, M4; niyāzü'l-müẕnibīn olsun buña ad M5.
[307b] olalar ġamdan āẕād: bizi de eyleyeler şād T;ḳılmayalar bizi yād M2; bizi de ḳılmaya yād M3,M5; ḳılalar biz faḳīri yād M4.
[308ab] –M5
[308b] sırlar: gizlü M2, M3.

310. Yoġiken gör seni ol var eyledi
Sĕniñiçün cennet ü nār eyledi

T 11[b] **311.** Ṭopraġiken saña virdi ṣūreti
Nice düzdi sende bu körkli *ẕā*tı

M3 10[a] **312.** Naḳşuñı ṭopraḳdan itdi evvelā
Varise gözün degĕsen bu *ḥā*le

313. Yaradup ol saña virdi dürlü ad
Müʾminiseñ aduñı müʾmine ḳat

314. Gördiler ṣūretüñi bir bir ʿayān
Allah aduñ gör nice ḳıldı beyān

M1 10[b] **315.** Çün naẓar itdi anıñ ṣūretine
Benzemez hīç ādemüñ birbirine

316. Cümle melāʾik didiler bu nedür
Yā İlāhī ḥāli ü ḳāli nedür

317. Ḥaḳ teʿālā kendü luṭfından didi
Vardurur bunuñ bilüñüz on adı

318. Evvel adını bilüñ İnsāndurur
Emr-i Ḥaḳḳ'a işleri ʿişyāndurur

319. Emr ider Ḥaḳ unıdur Ḥaḳ emrini
Żā*yī*ʿ ider nefs hevāsı ʿömrini

M2 12[a] **320.** Bir adıdur bilüñüz bunuñ Helūʿ

[311ab] –M3
[311b] bu körkli ẕātı: görgil ḥikmeti M2.
[312ab] –M5
[312b] degĕsen bu ḥāle: bu ḥāle baḳasın M2.
[313b] aduñı: özüñi M2.
[314ab] –M5
[315ab] Naẓar eyledi melekler Ādem'üñ ṣūretine / Birbirine benzemedi baḳ Ādem'üñ ẕātına T, M1, M3, M4.
[316ab] Didiler bu kez melekler bu nedir adı nedir / Vir cevābı yā İlāhī hāli vü yādı nedür T, M1, M3 / Beytin kafiyesi kusurludur.
[317a] luṭfuñdan didi: luṭfuñdan cevābını didi M2, M5.
[317b] bunuñ bilüñüz: bu ṣūretüñ M2, M3, M4, M5.
[318b] –M5; her dāʾim işleri nisyāndurur M3, M4; Ḥaḳ teʿālā emrine hem işleri nisyāndurur M2.
[319ab] –M5
[319a] Ḥaḳ teʿālā emr ider bu unudur Ḥaḳ emrini M2, M3, M4.
[319b] nefsi hevāsıyla gezer żāyīʿ ider ʿömrüni M2, M3; nefse uyan żāyīʿ ider ʿömrüni M4.

M5 7[a] Gün gibi dünyā içün ider ṭulūʿ

321. Şöyle ister dünyayı hep divşüre
Nice evler ṭolduruben ṭaşura

322. Cümle yirde olanı virsem aña
Dir bu azdur daḫı vir yetmez baña

323. Ben didüm bir adına bunuñ Cezūʿ
Ṣabr iděmez ḳażāma ider fezuʿ

M4 8[a] 324. Ger batursam ayaġına bir diken
Āh ider dir kimiki bunı eken

325. Bir diken batmaġa da ṣabr idemez
Yā ʿaceb ḥālüm n'ola yarın dimez

326. Hem didüm bir adına bunuñ Menūʿ
Ġayrıya virdügüme olmaz ḳanūʿ

327. Ger vereydüm dünyayı hep birine
Kendü virmek istemez birbirine

T 12[a] 328. Dir elümden hiç birisi gitmesün
M3 10[b] Benden alup kimse żāyiʿ itmesün

329. Bir adıdur hem bilüñ bunuñ Kefūr
Bunca niʿmetlerüme olmaz şekūr

330. Cümle niʿměti virürsem ben buña
İnṣāf idüp şükrini itmez baña

331. Biñ yıla dek virdügüm niʿmeti yir
Şükrin itmez ben ḳazandum bunı dir

[320a] "إِنَّ الْإِنسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا: şüphesiz insan çok hırslı ve sabırsız yaratılmıştır." *Kur'an-ı Kerim*, Meâric 70/19.
[322a] cümle yirde: yir yüzünde T, M1.
[323a] ben: hep T, M1/ "إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا: Kendisine kötülük dokunduğu zaman sızlanır." *Kur'an-ı Kerim*, Meâric 70/20.
[324a] batursam: doḳansa T.
[325ab] –M2, –M5
[326a] didüm bir adına bunuñ: daḫı bir adına didüm M2, M3, M4, M5 /"وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا: Ona bir hayır dokunduğunda da eli sıkıdır." *Kur'an-ı Kerim*, Meâric 70/21.
[328a] hiç birisi: bir danesi M2, M4, M5.
[329a] "كَفُورٌ: nankör." *Kur'an-ı Kerim*, Hud 11/9; İsra 17/27, 67; Hacc 22/38, 66; Lokman 31/32; Sebe 34/17; Fâtır 35/36; Şûrâ 42/48; Zuhrûf 43/15; İnsân 76/3, 24.
[330ab] –M5

M1 11[a] **332.** Hem didüm bir adına bunuñ Fetūr
Ḳırḳ yıla dek azuġın ṣaḳlar yetür

333. Ḳırḳ yıla dek var iken yiyĕcegi
Variken hem bunca yıl giyĕcegi

334. Yine aġlar dir olam mı ki faḳīr
Māl giderse olurın ḫor u ḥaḳīr

335. Bir adına dimişem bunuñ Ẓalūm
Nefsine ẓulm eyleyüp añmaz ölüm

M2 12[b] **336.** Dāʾimā ʿişyān olur bunuñ işi
Cürmile noḳṣān olur içi ṭaşı

337. Ẓulm idüben nefsine ḳılmaz çāre
Ẓulmile kendüyi ṭutuḳor nāra

338. Bir adına ben bunuñ Kenūd ḳodum
Niʿmetümi yi baña şükr it didüm

339. Niʿmetim yir şükri ġayrıya ider
Niʿmeti vireni bilmez gör n'ider

340. Ḥasta olsa eyü ḳılsam ben anı
Dir ḥekīm od virdi eyü itdi beni

341. Ben başından defʿ iderin çoḳ belā
Dir ki beg bilür beni virmez ele

342. Bir adına ben Faḫūr ḳodum ʿalem
Ḳarnı ṭoysa kimseden almaz selām

343. Ger giyĕrse bir giyĕcek gör n'ider
Ṣıġınup serpub baḳup ʿaceb ider

M3 11[a] **344.** ʿĀlemi ayaġı altına alur

[332b] azuġın: virdügüm M4.

[337ab] –M5

[337a] nefsine: cürmine T; ẓulmine M4 / ẓulm idüben nefsine: şöyle ẓulm ider ki kendi cürmine M2, M3.

[338a] "إِنَّ ٱلْإِنسَانَ لِرَبِّهِۦ لَكَنُو: Muhakkak ki insan Rabbine (karşı) çok nankördür." *Kur'an-ı Kerim*, Âdiyât 100/6.

[339a] niʿmetim yir: yir benim niʿmetimi M2, M5.

[339b] bilmez gör: bilmez kendüye M2, M5.

[340ab-341ab] –M5

[342a] "فَخُورٌ: çok övünen, böbürlenen." *Kur'an-ı Kerim*, Hûd 11/10; Hadîd 57/20.

[343b] ider: gider T, M2.

Dir ki şerʿi ben bilürem kim bilür

345. Gör bunuñ bir adına ben ne didüm
ʿĀṣī olsa bilemez Cehūl ḳodum

T 12[b] 346. ʿĀṣī olsa bilmez itdügi işi
Bilmemek gör nicedür sen ey kişi

M4 8[b] 347. Cürm iderse cürmini hīç bilmeye
Cāhil olanlar ebed hīç gülmeye

348. Çünki melekler işitdi bu sözi
Diñleñ imdi ne didiler siz bizi

M1 11[b] 349. Bunca aḫlāḳ-ı ẕemīme cemʿ ola
Bu kişiden ne ḳadar eylük gele

M2 13[a] 350. Gök didi kim vir iẕin Mevlā baña
Ḳo beni ṭaş yaġdurayın ben aña

351. Gün didi kim ḳo beni kim yaḳayın
Cümle aʿżāsını büzüp yıḳayın

352. Yir didi kim ḳo beni kim gör n'idem
Çünki böyledür buña laʿnet idem

353. Nār didi kim ḳo beni ben ḥarḳ idem
Deñiz eydür vir icāzet ġarḳ idem

354. Yil daḫı ister kim anı götüre
Ḳaldurup şavurubeni yitüre

355. Her birisi çekdi ḳılıcın buña
Gör ki Allāh nice luṭf itdi saña

[344ab] –M5 / Ẓan bu kim ʿālemi ayaġı altına alur // Dir ki şerʿi ben bilürem benden āḫir kim bilür M1, M2, M3.
[345b] "جَهُولٌ: çok cahil." *Kur'an-ı Kerim,* Ahzab 33/72.
[346ab] –M4, –M5
[347b] cāhil olup itdügini bilmeye M2, M3, M4, M5.
[348ab-359ab] –M5
[348a] melekler: melāʾik M2, M3, M4.
[349b] ne ḳadar: nice M2, M3, M4.
[351ab] –M2
[351b] cümle: bunca M4.
[352ab] –M4
[353ab] –T
[354a] götüre: götürem M2, M3.
[354b] yitüre: yitürem M2, M3.

356. Ḥaḳ teʿālā bunlara virdi cevāb
Ben bilürem neredür ḫayr u ṣevāb

357. Cümleñüzi yaradan Allāh benem
Ḫalḳ idüp rızḳıñuzı viren benem

358. Bunuñiçündür yaratduġum sizi
Ben ne dirsem siz ṭutuñ diñleñ bizi

M3 11[b] **359.** Siz idersiz faḥrı ṭāʿātümile
Bunlaruñ faḥrı olur benümile

360. Şol kişi kim faḥr ide benümile
Tā ki beglik başına ḳonabile

361. Cümleñüz ḫiẕmet idüñ dāʾim buña
ʿĀṣī olup hīç ḫilāf itmeñ bana

362. Ṣūrete evvel yaratdım ben sizi
Ḥaḳiḳat evvel budur diñleñ bizi

363. İy Semā sen örtü olġıl üstine
Ḥaḳḳ'ı seven ḫiẕmet ider dostına

364. Ey Güneş menziline şemʿ olasın
Bunıñiçün sen de raḥmet bulasın

365. Veya rīḥ es üstine raḥat ola
Kim bunı raḥat ide raḥmet bula

366. İy maṭar yaġup ekinini ṣuvar
Ṭutan emrümi belāsını ṣavar

T 13[a] **367.** Biliñüz kim ben bunı ger yoġ idem
M1 12[a] Sizi daḫı yoḳ idiserem o dem

[357ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[358a] bunuñiçündür yaratduġum: yaratduġum bunuñiçündür M2, M3, M4, M5.
[358b] ḥaḳiḳat evvel budur diñleñ bizi M4.
[360b] tā ki: tāc-ı M4.
[361ab-362ab] –T
[361b] ḫilāf: günāḥ M2.
[362a] ṣūrete: ṣūretā M1.
[363ab] –M4
[364b] bunuñiçün: bunuñile M2.
[366b] ṭutan emrümi: emrümi ṭutan T.

M2 13[b]
M5 7[b]

368. Cümle öldürsem *Ā*dem'üñ neslini
Siz de ḳalmazsız bilüñüz aṣlını

369. Bildüñüz bu Ādem'üñ on adını
Bildüñüz bir bir sözüñ bünyādını

370. Ādem'e bu aḫlāḳ-ı ẕemīmedür
Diñle şimdengirü kim ḥamīdedür

371. Buña didüm müslimīn ü müslimāt
Hem direm ki müʾminīn ü müʾmināt

M4 9[a] 372. Hem didüm ben ḳānitīnü'-l-ḳānitāt
Hem didüm ki ṣādıḳīne'ṣ-ṣādıḳāt

373. Ṣābırīne'ṣ-ṣābırāt dindi buña
Ḫāşiʿīne'l-ḫāşiʿāt dindi aña

374. Mutaṣaddıḳīne mutaṣaddıḳāt
Bir adıdur ṣāʾimīne'ṣ-ṣāʾimāt

375. Erlerine didiler hem ḫāfıẓīn
ʿAvretine ḥāfıẓāt didi müʾmīn

376. Allah'uñ ẕākirleri dindi buña
Ẕikr ü şükri çoḳ ider bunlar baña

M3 12[a] 377. Bu adıyla olanı yarlıġaram
Ecr-i ʿaẓīm virüben aġırlaram

378. Saña Müslim dindügin diñle i yār
Müslim olan rāżī olur her ne var

379. Saña müʾmin dindügini diñlegil
Ḥaḳḳ'ı bir bil emr ü nehyin añlagıl

[368a] Öldürürsem Ādem'üñ ger neslini M1.
[369ab] –M2, –M3
[370b] şimdengirü: şimden ṣoñra T, M2, M3.
[371ab-372ab] –M4
[371ab-374ab] Beyitlerde geçen isimlendirmeler *Kur'an-ı Kerim,* Ahzab 33/35 ayetinde geçmektedir.
[372b] hem: daḫı M1.
[374ab] –M2
[377b] virüben: oluben M4.
[378ab] –T, –M5

380. Ḳānitīnler geçüriser ʿömrini
Rişvet ummaz ḳabūl ider emrini

381. Ṣādıḳīndür eyler ʿahdine vefā
Şöyle ṭutar emrümi itmez cefā

382. Ṣābırīndür ṣabr ider belāma bu
Rāżī olur her ne ki ḳażāma bu

383. Ḫāşiʿindür ḳorḳar ayrılam diyü
Yaradan'uñ emrini ṣıyam diyü

384. Mutaṣaddıḳīn didi Allāḥ saña
Māluñı ḫarc eyle Allāh'dan yaña

T 13[b] M2 14[a] **385.** Ṣāʾimīndür ṣu içüp yimez ṭaʿām
Gündizīn ṣāʾim olur gice ḳıyām

M1 12[b] **386.** Diñle Allāh ḥāfīẓīn didügini
Ḥelāl ider dünyede yidügini

387. Şol ḥarāmdur ol ḳaçar almaz anı
Almayandur ḳurtaran oddan cānı

4.İlāhī
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Gel i müʾmin sen de yoḳla kendüñi
Ḳanḳı aḫlāḳda bulursın kendüñi
Bunca aḫlāḳ-ı żemīme cemʿ idüp
Mücrimlere ḫalṭ eyledüñ kendüñi

2. Ḥarīṣ olup bu dünyāya ṭoymaduñ
Ḥaḳ ne emr itdi anı hīç ṭuymaduñ

[381a] eyler ʿahdine: ʿahdine ider M1.
[382b] her ne ki: ne ise T, M4, M5.
[383ab] –M4
[383b] Yaradan'uñ: Allāh'uñ T.
[385b] olur gice: gicesi ider T; gice ider M3.
[387a] ḥarāmdur: kişidür M4.
[1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.
[1cd] –T, –M2
[1d] Mısranın vezni kusurludur.
[2a] ḥarīṣ olup: olduñ ḥarīṣ M2 / bu: şu M4.
[2b] Ḥaḳ teʿālā ne emr itdi ṭuymaduñ T, M1, M3, M4, M5.

Şevḳile Ḥaḳ dostlarına uymaduñ
Ehl-i dünyādan eyledüñ kendüñi

M3 12[b] 3. Nedür senüñ saña itdügüñ işler
Fikr it imdi gör mü'minler ne işler
Añ itdügüñ aḳıt gözüñden yaşlar
Meded ehl-i nār eyledüñ kendüñi

4. Ḥaḳḳ'ı ḳoyup ḫalḳa göñül baġladuñ
Şöyle ṣanduñ kim işüñi ṣaġladuñ
M4 9[b] Ne nedāmet eyledüñ ne aġladuñ
Yola gelmeyenden itdüñ kendüñi

5. Ey Ẕelīlī bu hevādan geçegör
Tevbe ṣuyın dökünüben içegör
Ġaflet örtmiş gözlerüñi açagör
Ehl-i hevādan eyledüñ kendüñi

faṣl-ı fī beyān aḫlāḳ-ı ẕemīme *
(4.Fasıl)
fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

388. Ger dilerseñ bulasın anda necāt
'Aşḳile di eṣṣalātu vesselāt

389. Şimdi var mıdur ẕemīmeden geçer
M5 8[a] Ḥamīdeden yaña gözlerin açar

390. Kimse ayırmaz ḥelālle ḥarāmı
Ḥarāmīler severimiş ḥarāmı

M2 14[b] 391. Şöyle ister cümle mālını ala
Hem gele yetimden aña ḳol ola

mefā'īlün / mefā'īlün / fe'ūlün

[2ad] Mısranın vezni kusurludur.
[3abcd] Kıtanın vezni kusurludur.
[3c] itdügüñ günāha aḳıtıñuz gözden yaşlar M4.
[4c] eyledüñ: idüp ve M1, M2, M4, M5.
[4d] itdüñ: ḳılduñ T.
[5b] dökünüben içegör: içübeni geçegör M4.
[5d] Mısranın vezni kusurludur.
* faṣıl M1; ilāhī M4; –T, –M3,–M5
[388ab] –M1, –M2, –M3, –M4, –M5
[390a] ayırmaz: virmez T.
[390ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

392. Ḳaçar var mı görüñ yetim mālından
Ne ḳaçmaḳ alıbilsem dir elinden

T 14ª 393. Saḳın yetim mālından iy bürāder
M1 13ª Yetim mālın yiyen elbette azar

394. Yetim mālın ḳarışdurma māluña
Ṣaḳın ṭamaʿ idüp alma elüñe

395. Od olup danesi ḳarnuña ṭola
Dāʾim yiyenlerüñ ḥāli ne ola

396. Beni Ādem ʿaceb ḥāle düşübdür
Günāh deryāsı başlardan aşubdur

397. Zinādan daḫı ḳaçar var mı görüñ
Zinā idüp cehennem itme yirüñ

398. Zināda vardur Allāh'uñ ʿaẕābı
İder Allāh aña dürlü ġażabı

M3 13ª 399. Ṣaḳın nā-maḥreme gözüñle baḳma
Baḳup kendüñi yarın oda yaḳma

400. İşit Ḥaḳḳ'uñ Ḥabīb'i daḫı ne dir
Zinānuñ efsunıdur çalġuda dir

401. Çalan çalġu çeker ḫalḳı zināya
Ḳıyāmetde bilüñ düşer iʿnāya

402. Çalup çalġu düşürürler fesāda

391a yetim mālından: māl-ı yetimden M2.
393a iy: aḫi M4.
394b dāʾim yiyenleriñ ḥāli gör ne ola M4.
395ab –M4
395a od: ateş T.
395b ḥāli: ḥālleri T, M2.
396b başlardan: başından M4.
394b cehennem: cehennemde M2.
398ab –M5
398b Allāh aña: aña daḫı T, M2, M3.
399b yarın oda: cehenneme T.
400b efsunıdur: der efsunı M4.
401ab –M5
401b bilüñ düşer: düşer bilüñ T, M2.
402a çalġu düşürürler: ḫalḳı ki düşürür M1.

Ne fesād belki düşerler ḥasede

403. Buña envāʿ ʿuḳūbetler irişür
Oda atmaġa kend'özin dürişür

404. Daḫı şöyle olınmışdur rivāyet
Bu söze sen riʿāyet it be-ġāyet

405. Ki tefsīr içre dinilmiş bu ḫaber
Diyen ol cān Muḥammed Faḫr-ı Aḫbār

M2 15[a] **406.** Çalġu sĕsi bitürür ḳalb içinde
Biten fısḳdur ḳalur ol kelb içinde

407. Nitĕkim yaġmur ekini bitürür
Ki fısḳı çalġu da eyle bitürür

408. Bilüñ ḥāli budur çalġu çalanuñ
Daḫı diñleyiben ḫayrān olanuñ

409. Şunuñ ḳulaġı kim çalġuyı duyar
Bilüñ aña uyan şeyṭāna uyar

T 14[b] **410.** Ḳul olup çalġuya ḳılmaz namāzı
M1 13[b] Ḳılup Allāh'a eylemez niyāzı
M4 10[a]

411. Namāzı terk idüp gider işine
Görüñ yarın ne geliser başına

412. Şu bir vaḳit namāz ḳılmadı bunda
Ki bir ḥuḳbe yanar elbette anda

[402b] Fesād ehli düşer anda kesāda M1.
[403a] envāʿ: dürlü M1.
[403b] oda atmaġa kend'özin: kend'özin ateşe atmaġa T; kend'özin oda atmaġa M2, M5; kendisin oda atmaġa M3.
[404a] şöyle olınmışdur: olınmışdur şöyle M5.
[404b] it: ḳıl M2.
[405a] ḫaber: aḫbar M1.
[405b] Faḫr-ı Aḫbār: ṭabib ʿanber T, M2, M3, M5.
[406ab] –M5 / Beytin kafiyesi kusurludur.
[406a] Beytin kafiyesi kusurludur.
[406b] kelb: fısḳ T, M2, M5.
[407b] fısḳı çalġu da: çalġu da fısḳı M2, M4.
[407ab] Mısranın kafiyesi kusurludur.
[408b] diñleyiben ḫayrān olanuñ: ḫayrān olup diñleyenüñ M2.
[411b] ne geliser: neler gelir M2.
[412a] namāz ḳılmadı: ḳılmaya namāz M1.

413. Saña her ḥuḳbenüñ ḳadrin diyĕyin
İşit ʿadd eyleyüp anı ṣayayın

414. Ki seksĕn biñ yıl olur her biri bil
Yanar her vaḳtiçün bil bu ḳadar yıl

415. Ṭāḳatüñ var mı yanmaġa gör oda
Yoġise var ḳalan namāzı öde

416. Şu seksĕn biñ yılı ʿaḳluña getür
Ḳılup ḳalmış namāzı aġla otur

417. Saña bu nefs neler itdi göresin
Hem istiġfār idüp yola giresin

418. Bürader māniʿ olmaz hīç namāza
Nice ṭurur namāz ḳoyan niyāza

419. Namāzı terk idenüñ hem duʿāsı
Ḳabūl olmaz cehennemdür cezāsı

M2 15[b] **420.** Namāzı terk idenüñ bil yolı yoḳ
Ḥaḳ'uñ raḥmetin almaġa eli yoḳ

421. Şu kişi ki ġazāda da olursa
Ġazā içinde bir vaḳti ḳalursa

422. Yidiyüzatmış olur ol kebāir
M5 8[b] Kend'özi itmedi aṣlā ṣaġāir

423. Namāz terk idenüñ ʿişyānı çoḳdur
Bilüñ dergāh-ı Ḥaḳ'da yiri yoḳdur

424. Ḳılanlara açar Allāh ḳapuyı

413b ʿadd eyleyüp: aʿdād idüp M2.
415ab-447ab –M3
415b var ḳalan namāzı: ḳalmış namāzı var M1.
416a şu: şöyle M2.
417a hevā: bu nefs M1.
417b hem: pes M1 / giresin: gelesin M2.
418a Bürader māniʿ olmaz hīç: māni olmaz hīç bürader M5.
418b namāz: namāzın T / nice: ne M4.
419ab –T
419a idenüñ hem: idenlerüñ M4.
420a bil: Ḥaḳḳ' T, M2, M4, M5 / namāzı terk idenüñ: namāz ḳılmayanuñ M4.
421a kişi: kimse M1 / ki: kim ger M2.
422b kend'özi: ṣanur ol T, M2, M3, M5.

Ḳılup dāʾim Ḥaḳ’a eyle ṭapuyı

425. Nitĕkim ol cihān faḫri buyurdı
Ki Miʿrāc’da görüp saña ṭuyurdı

426. Ḳuṣūr gördüm dir anda ben muʿayyen
Ki yaḳut dürrile cümle müzeyyen

M1 14[a] 427. Ki vildān u melekler cemʿ olurlar
Bu köşklerüñ ḳapusında ṭururlar

T 15[a] 428. Ḳaçan ben de ḳapu ḳatına vardum
Nice ḳapu açıldı anı gördüm

429. Didüm bu ḳapular kimüñ içündür
Kimi yaplu kimi açuḳ niçündür

430. Senüñ ümmetüñ içündür didiler
Bizi bunda ḳapucılar ḳodılar

431. ʿİbādet idenüñ açuḳ ḳapusı
Açuḳ olanlaruñ maḳbūl ṭapusı

432. Şular kim kapuları yaplu olur
Bilinür kim Ḥaḳ’a ʿāṣī̄ ol olur

433. Ẕünūbı çoḳ olanlaruñ ḳapusı
Yapılur hī̄ç ḳabūl olmaz ṭapusı

M4 10[b] 434. Bu ḳapudan biri açıldı gördüm
Neden açıldı bu ḳapuyı ṣordum

M2 16[a] 435. Didiler nice zamān ʿāṣī̄ oldı
Bu ḥī̄nde tevbe idüp inṣāfa geldi

436. Nedür itdügi ṭāʿāti bularuñ

[424b] dāʾim Ḥaḳḳ’a eyle: eyle Ḥaḳḳ’a dāʾim M2, M5.
[426b] ki yaḳut: yaḳut u T, M2, M4, M5.
[427a] ki vildān u: vildānile T, M2, M5.
[429ab] –T
[431b] açuḳ olanlaruñ: ḳapusı açuḳ olanuñ T, M2, M5.
[432ab] –M4 / Beytin kafiyesi kusurludur.
[433ab] –M4
[434a] biri açıldı: açıldı biri T, M2, M4, M5.
[434b] bu ḳapuyı: diyü anı M1.
[435a] zamān: demdür M1.

Daḫı ʿişyānları nedür olaruñ

437. Bularuñ ṭāʿ*ā*ti biş vaḳt namāzdur
Oruç ṭutmaḳ daḫı ṭavf-ı Ḥicāzdur

438. Daḫı Allāhiçün ide ġazālar
Kim ehl-i şirke ideler cezālar

439. Bu ḳavmüñ itdügi ʿişyānını biz
Bilemezüz ne ṣorarsız bize siz

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

440. Ger ʿibādet itse anı bilürüz
Cümle ṭāʿātine şāhid oluruz

441. Bularuñ cürmini Allāh gizledi
Bir ʿaceb ḥürmet idüben gözledi

442. Ger ḳapusı yapılursa kişinüñ
Bilürüz ʿişyānı vardur işinüñ

443. Ġayrı bilmezüz anuñ n'itdügini
Cürmi ʿişyānı nice itdügini

M1 14[b] **444.** Bir ḳapu açıldı gördüm anda ben
Nūrını görüp ş*ā*d oldı cān u ten

445. Bu ḳapunuñ feṯḥine itdüm suʾāl
Bildirüñ bundan baña nedür meʾāl

446. Cebreʾil virdi cevābını anuñ
Mücrimidi bil bu ümmetüñ senüñ

T 15[b] **447.** Nagah bu gice uyuriken bu ḳul
Bir yanından bir yanına döndi ol

M3 13[b] **448.** Uyḳusında *Lā ilāhe illāllāh* didi
Hem *Muḥammedü'r-resūlullāh* didi

[438b] cezālar: ezālar M4 / ehl-i şirke ʿaceb ezā ideler M5.
[440a] ger ʿibādet itse: ʿibādet itseler M1.
[442b] vardur: çoḳdur M4.
[443b] nice: hīç T.
[447a] nagah: amma T, M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.
[447b] döndi: yatdı M4.

449. Anuñiçün feṯḥ-i bāb itdi bu ḳul
Ḥaḳ teʿālā eyledi anı ḳabūl

M2 16[b] **450.** Sen de ṭāʿat eyle dāʾim Allah'a
Sür yüzüñi her nefesde dergāha

451. Gör muḳaddem oldı ṣalāt cümleden
Hem ḳılan ḳurtuldı evvel cümleden

452. Ḳıl namāzı borcuñ öde dāʾimen
Rākiʿen hem sāciden hem ḳāʾimen

453. Yevmī meʾmūrsın otuzdört secdeye
Ḳıl namāzı secdeye var secdeye

454. Sen didüñ sübhānerabbiyel aʿlā
M5 9[a] Ḥaḳ teʿālā diyiser *ente'l-aʿlā*[454b]

455. Vücūduñı maḥv idüp it ṭāʿati
Ṭāʿatile geçürigör sāʿati

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

456. Daḫı terk eyleme hergiz cemāʿat
Cemāʿatle ḳılan olur selāmet

M4 21[a] **457.** Nitĕkim ol Cihān Faḫri buyurdı
Bize lāzım olanları ṭuyurdı

*المسجد بيت الله المؤمن ضيف الله والقران مائده الله

458. Gelüp mescide ḳıluñ biş namāzı
Cemāʿatle ḳılup idüñ niyāzı

459. Kim ol vaḳtin Ḥaḳ'a ḳonuḳ olursın
Ḥaḳ'uñ inʿāmını ol dem bulursın

[450b] nefesde: sāʿatde M1.
[451b] her ḳılan: hem ḳılan M2; ḳılanlar M4.
[451ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[453b] –M5
[453ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[454a] sen didüñ: diriseñ M4.
[454b] "أَنتَ الأَعْلَى: en üstün sensin." *Kur'an-ı Kerim* Tâhâ 20/68.
[456a] hergiz: aṣlā T, M2, M3, M5.
* –T, –M2, –M5 / Hadis-i Şerîf (İbn-i Mes'ud): müminler Ka'be'de Allah'ın misafirleridirler. Kur'an Allah'ın sofrasıdır.

M1 15[a] **460.** Eẕanı işidüp varuñ namāza
Şu ḥacılar gibi ṭuruñ niyāza

461. Şu ḥüccāca ne virdiyse vire Ḥaḳ
Seni melāʾike gibi göre Ḥaḳ

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

462. İbni ʿAbbās'dan rivāyet olınur
Bu ḥadīṯüñ mefhūmı hep bilinür

463. Ḥoş rivāyet eylemiş bunı ṣaḥīḥ
Ṣāḥibü'l-*Behçe* beyān itmiş faṣīḥ

T 16[a] **464.** Ben gedā da bu söze ʿazm eyledüm
M2 17[a] Ḳudretüm irdükce ben naẓm eyledüm
M3 14[a]

465. Diñle cānile gel ey cānum bunı
Ḫoş riʿāyet eyleyüp ḳurtar seni

466. Dir ki cennet içre var nehr-i ʿaẓīm
Nehr-i üfnüc dir aña ḥayyu'l-ʿaẓīm

467. Yaʿni gökcek ḳoḳulu dimek olur
Kim işidüp ṭutar elbette bulur

468. Bunlaruñ bil aṣlı zaʿferānimiş
Yaradan anı ġanī ġufrānimiş

469. Dürr ü yāḳut ṣaymaḳ imiş işleri
İnci vü yāḳutdan aʿlā dişleri

470. Cümlesi de Ḥaḳḳ'ı tesbīḥ iderler
Yitmiş biñ ṣavtile taḳdīs iderler

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

460b şu: şol T, M3.
461a şu: çü T.
464b ben: ḫoş M1.
465a diñle cānile: gel ey cānım M3, M5.
466a nehr: şehr T; ecr M2.
466ab Mısranın kafiyesi kusurludur.
468b anı: ol T, M2.
470ab Beytin vezni kusurludur / –M5.

471. ʿAceb gökçek imiş ṣavtı bularuñ
Dāvūd ṣavtından aʿlādur olaruñ

472. Döner bunuñ kimisi dir kimine
Ṣanasın ki şeker almış femine

473. Cevāb vir ey ḥūrī baña kimüñsin
Ne aʿlāsın ḳamu yigden yig misin

474. Bu kez ol ḥūrī de virür cevābın
İşidüben bilür işüñ ṣevābın

475. Kim irte ol cemāʿate gelürse
Cemāʿatle bu namāzı ḳılursa

476. Beni aña naṣīb itdi ol Allāh
Eger isteriseñ sen de ḳıl i şāh

M1 15[b] **477.** Ḥaḳ teʿālā daḫı anda buyura
Ḳul olana bu aḥvāli ṭuyura

478. Ki sākin idem evimde ben anı
Gelüp bir gün göreler anda beni

M2 17[b] **479.** Bu āyātı o mevżiʿde oḳıdı
Beyān idüp ḳulın anda oḳıdı

M3 14[b] إِنَّ ا لْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ*

480. Ḳanḳı müʾmin yarın ol eve gire
Girüp Ḥaḳḳ'uñ cemālin anda göre

5.İlāhī*
4+4=8

[473b] aʿlāsın: güzelsin M1; Mısranın vezni kusurludur.
[474ab] –T
[475b] bu: ol T, M1.
[476b] ḳıl ey: namāzı ḳıl M2.
[477a] Mısranın vezni kusurludur.
[478b] beni: bunı M2; seni M5.
[479b] anda: o da M3.
* "Muhakkak ki takva sahipleri cennetin içinde ve pınarlar başındalar." *Kur'an-ı Kerim* Hicr 15/45.
[480a] ḳanḳı: ḳanı T, M2, M5.
[480b] girüp: şüphesiz M1.
* –T, –M2; ʿaşḳ-ı ilāhī M3; beyit M5.

T 16[b]
M4 21[b]

1. Cennete girmek isterseñ
Terk eyleme cemāʿati
Sen dīdār görmek isterseñ
Terk eyleme cemāʿati

2. İsteriseñ gözüñ açmaḳ
Cennet içre ḥūrī ḳoçmaḳ
Murād ideriseñ uçmaḳ
Terk eyleme cemāʿati

3. ʿAfv itsün diriseñ Sübḥān
Hem varise şevḳ-i cinān
Ḳarşu gele ḥūr u rıḍvān
Terk eyleme cemāʿati

M5 9[b]

4. Münkirler gelmez yorılur
Her vaḳt mü'minler dirilür
Mescidden İblīs sürilür
Terk eyleme cemāʿati

5. Bu Ẕelīlī geldi söze
Cemāʿate geldi bize
Raḥmet ola cümlemüze
Terk eyleme cemāʿati

Faṣl-ı fī beyān fażiletü'l-cemāʿat
(5.Fasıl)
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

481. Bugün bunda cemāʿate uzanan
Ṭāʿat idüp nice ṣevāb ḳazanan

M1 16[a]

482. Ḥaḳḳ'uñ dāru's-selāmına gire dir
Nice raḥmetlere anda ire dir

M2 18[a]

483. Gele diñle niçün oldı cemāʿat
Cemāʿatle Ḥaḳḳ'a itmek iṭāʿat

[1a] isterseñ: isterseñ evvel M3.
[1c] sen didār: sen eger didār M2.
[2c] murād ideriseñ: eger isteriseñ M1.
[4abcd] –T; yorılur: yola, dirilür: gele, sürilür: sürile M5.
[5b] bize: size M1.
[482ab] gire dir: giresin, ire dir: iresin T / Mısranın vezni kusurludur.
[483a] niçün: nice M1.
[483b] Mısranın vezni kusurludur.

M3 15[a] **484.** Diledi Ādem atayı yarada
Aña cennetde bir aʿlā yir ide

485. Bu aḥvāli meleklere ṭuyurdı
Meleklerine emr idüp buyurdı

486. Ḫalīfe iderem ben yir yüzinde
Mekān virem yir altında yüzinde

487. Melekler dir ne nesilden olısar
Ya bizden mi ya ġayrıdan geliser

488. Anı sizden yaratmazam bilesiz
Anuñ ḥürmetine ḳāʾim olasız

489. Melekler dir niçün idersiz anı
Fesād içün mi idersiz ya bunı

490. Ḥaḳ anlara ʿaceb ġażab eyledi
Yola gelmeyene ʿaẕāb eyledi

491. Niceleri helāk oldı bu hīnde
Nicesi tevbeler ḳıldı o hīnde

492. Anıñçün daḫı istiġfār iderler
ʿÖẕürler eyleyüp Ḥaḳḳ'a giderler

T 17[a] **493.** Girü bunlara emr eyledi Allāh
ʿÖẕürlerin ḳabūl ide ol Allāh

494. Cemāʿatle ḳıluñ didi namāzı
Ki bir yirden bana idüñ niyāzı

495. Bunuñla ʿafv idem ben cümleñüzi
Ḳarartmayam aġ idem yüzüñüzi

[484a] atayı: atayı Ḥaḳ T.
[485a] anı: didi M1.
[489ab-490ab] –M5
[489a] melekler: bunlar T, M2, M3.
[490a] ʿaceb: ḳatı M1.
[491a] niceleri: bir nicesi M1.
[491b] nicesi: yaḫşi M2.
[493ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[493b] ide ol: eyledi M2, M3, M5.
[495ab-496ab] –M3
[495b] aġ: aḳ T, M5.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

496. Bilmediler vużuʿ nedür ya namāz
Taʿlim itdi bunlara ol Bī-niyāz

497. Çünki abdest aldılar bunlar tamām
Cebreʾil'i bunlara ḳıldı imām

M2 18[b] **498.** İki rekʿat ḳılıvirdi anlara
Sen de ḳorḳuñ varise uy bunlara

M1 16[b] **499.** Cemāʿati melekler yol eyledi
M4 22[a] Gel yola gir Ḥaḳ seni ḳul eyledi

500. Bunuñile cümle cürmüñ ʿafv ider
Defter-i ʿişyānuñı hep maḥv ider

501. Çünki bildüñ bu cemāʿati i yār
Dürüş imdi sen daḫı eyleme ʿār

M3 15[b] **502.** Ehl-i ʿöẕrüñ ʿöẕrini ḳabūl ider
Ḥaḳ teʿālā ḳorḳanı ḫoş ḳul ider

503. Gahi gelüp gahi hem terk eylemeñ
Ḥaḳ sözinden ḳaçuben şirk eylemeñ

504. Bu ḳılıcdan ḳurtarur bunda hemān
Yaʿni maḫlūḳdan bula emn ü emān

505. Gel i cānum cānı ḳurtar ṭamudan
Ḥavf-ı Sübḥān yigrekimiş ḳamudan

506. Müʾminiseñ dāʾimā sen gelesin
Cümle müʾminlerile cemʿ olasın

507. Çün umarsın Muṣṭafā'dan şefāʿat
Niye terk eyledüñ cānım cemāʿat

[496a] vużuʿ: abdest T.
[496b] bī: hem T.
[497a] Cebrāʾīl'i bunlara: Cebrāʾīl bunlara hem M2.
[498b] ḳorḳuñ: ḳorḳu T, M3.
[499a] Mısranın vezni kusurludur.
[503ab-504ab] –M5
[505b] yigrekimiş: eyle sen T; yigdür ol hem M2.
[507b] Mısranın vezni kusurludur / Niye terk eyledüñ cānım: Niçün terk eyleyĕsin sen M1.

508. Sen zamānuñ ʿālimine baḳasın
Oñulmaz diyüp de yoldan çıḳasın

509. Gel baḳarsañ baḳ ṣaḥābe işine
Naẓar eyle ehl-i ḥaḳ cünbişine

T 17[b] **510.** Ḳomadılar cemāʿati birisi
Zīrā müştāḳ olur cennet ḥūrisi

511. Ḫoş çekersin dünye içün miḥneti
Üşenüben terk idersin sünneti

512. Ḫoş binersin sen bu nefsüñ atına
Nice varasın Ḥaḳ'uñ ḥażretine

M2 19[a] **513.** Ger olam dirseñ Muḥammed ümmeti
M5 10[a] Şöyle ḳaṣd eyle ki ḳoma sünneti

514. *Ger döyĕmen diriseñ yarın oda*
Vir ṣalāvāt ʿaşḳile Muḥammed'e

6.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

515. Müʾminiseñ ḳoma cānum cemāʿat
Bu söz yiter ideriseñ ḳanāʿat

M1 17[a] **516.** Aduñ müʾmin ise işlerin işle
Gel uy anlara şimdengirü başla

517. Cemāʿat bil müʾekked sünnetidür
Bunı ḳılan Muḥammed ümmetidür

M3 16[a] **518.** Adıñ müʾmin niçün uymazsın aña
Gözüñ aç gör şefāʿatini saña

[508b] diyüp de: diyüben T, M1, M5 / oñulmaz: öglemez M2, M5; o gelmez M1 / Mısranın vezni kusurludur.
[510b] Beyit mefāʾīlün/ mefāʿīlün/feʿūlün veznindedir
[511a] miḥneti: zaḥmeti M1; cenneti M2.
[512ab] –T
[513a] ger olam dirseñ: olam dirseñ ol M2, M5.
[514ab] –M2, –M3
[515b] ideriseñ: ḳıluriseñ M1.
[516b] uy: berü T.
[517a] müʾekked sünnetidür: sünnet-i müʾekkeddür M2, M5.
[517b] ḳılan: ṭutan M1.

519. Aña ümmet olan her işde uyar
Bugün uyan yarın niʿmete ṭoyar

520. Uyan cān u başın virür yolına
Baturur kendüsin Kevṣer göline

521. Aña ümmet olan hem anı seve
Nice sevdi anı bindügi deve

522. Neden geldi aña ol deve işit
Deve n'işledi sen daḫı öyle it

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

523. Ol Resūl'üñ bir devesi varidi
Ol Muḥammed aña Ġażbā diridi

524. Geldi bir ʿArabī bir gün Resūl'e
ʿİzzet ikrām eyleyüp raḥmet bula

525. Ol kişinüñ adı hem Aġżāb idi
Mālını Ḥaḳ yolına ḳıldı fidi

526. Ol deveyi getüren ol kişidür
Neẕre vefā itmek anuñ işidür

527. Bu deveyi Ḥaḳḳ'a ben neẕr eyledüm
Li'r-resūl u li'llāhi beẕl eyledüm

T 18[a] M2 19[b] M4 22[b] 528. Çün Resūl baḳdı devenüñ yüzine
Kendü lāyıḳ gördi anı özine

529. Döndi aṣḥāba teveccüh eyledi
Ḫiṭāb idüp ol ʿÖmer'e söyledi

[518b] şefāʿatini: şefāʿati ola M2; şefāʿatin diyem M3.
[519a] işde: ḥālde M1.
[520b] kendüsin: kendüyi M1.
[521b] nice sevdi anı: gör nice sevdi ol T, M2, M5.
[522b] Deve nişledi sen daḫı öyle it: O deve n'eyledi sen anı pīş it M1.
[523b] ol: kim M1 / Ġażbā: ʿışyān M2, ġaṣbān M5.
[524b] ʿizzet ikrām: ʿizz ü ikrām M1.
[527a] bu deveyi Ḥaḳḳ'a: didi bu deveyi M1.
[527b] li'r-resul ü li'llahi: Ḥaḳ yolına size ben M1.
[529b] ol: hem M1.

530. Didi baña alıverüñ siz bunı
Zīre ol göricegiz sevdi beni

531. Bu deveyi anuñiçün aldılar
Muṣṭafā'ya lāyıḳimiş bildiler

532. Nice defʿa gazāya bindi aña
Gör ne didi ol deve bir gün aña

M1 17[b] **533.** Bir ġazāda bu deve geldi dile
Söyledi hāliñi aña ʿarż ḳıla

M3 16[b] **534.** Didi ben bir kişinüñ mālı idüm
Bir gün ol yoḳ idi ben ḫāli idüm

535. Ġaybet itdüm ol kişiden bir gice
Nice hāfıẓdur bize gör ol ḫoca

536. Cemʿ olup geldi baña bir ḳaç sibāʿ
Heybetile geldiler cümle ciyāʿ

537. Ḥaḳ teʿālā anda beni ṣaḳladı
Yā Resūlullāh senüñçün bekledi

538. Ol canavaruñ kimi dir kimine
Dermān eyleñ bu devenüñ ġamına

539. Bu deveye ol Muḥammed biniser
Eyle olsa bu nicesi yiniser

540. İrte oldı diledüm ot otlayam
Bilürem ki bunca gündür ṭutluyam

541. Bunca otlar çaġrışup dir gelberü
Bizi otla bizi otla gelberü

542. Zīre saña ol Muḥammed Muṣṭafā
Binse gerek biz de bulavuz ṣafā

M2 20[a] **543.** Dir ki deve bir dilegüm var benüm

[530b] ol göricegiz: anı göricek M2, M4, M5.
[532a] nice defʿa: çoḳ vaḳit T / ġazāya: ġazāda M3, M5.
[535a] ġaybet itdüm: firār itdüm M2; ġāʾib oldum M5.
[539b] bu: ol M1 / nicesi: vaḫşiyi M2.
[540a] irte: ṣabāḥ T.
[540b] gündür: yollar T, M2.

Ḳurban olsun saña bu cānum benüm

M5 10[b] 544. Çünki bunda merkeb itdi saña Ḥaḳ
Cennet içre eylegil beni buraḳ

T 18[b] 545. Hem ölerseñ benden evvel iy Ḥabīb
Olasın bu dertlü cānuma ṭabīb

546. İt vaṣiyyet kimse baña binmeye
Derdüñile cānum oda yanmaġa

547. Ger binerse baña bir ġayrı kişi
Ḳan olur bil iki gözümüñ yaşı

548. Ol Resūlullāh vaṣiyyet eyledi
Fāṭıma Ana'ya bunı söyledi

549. Aʿlafını vir buña sen iy ḳızum
Binmesün kimse buña işit sözüm

M3 17[a] 550. Çünki Ḥaḳḳ'uñ Resūl'i itdi vefāt
Olmaya hīç kimseye mevtden afāt

M1 18[a] 551. Fāṭıma virdi bu deveye aʿlaf
Babası sözine itmedi ḫılāf

552. Geldi bir gün ol deve Fāṭıma'ya
Bildi ʿömri irdügin ḫātimeye

553. Es-selāmu ʿalīke didi girdi
Her ne ise ḥālini eydivirdi

554. Yā resūl ḳızı ḥālüm açmamışam
Babañ öleli yiyüp içmĕmişem

555. Boġazumdan aṣla ṭaʿām inmedi

[543a] dir ki: didi M1.
[544b] eylegil beni: eyle beni sen T.
[545a] hem: sen T / evvel: öñden T.
[546b] ḥasretüñle: derdüñile T, M2, M5.
[550b] İrdi emr-i Ḥaḳḳile aña memāt M1.
[551a] bu deveye: girü aña M1.
[551b] babası: aṭası M1.
[552ab-580ab] –M4
[553a] aslı ʿaleyke olan ama mısrada ʿalīke yazılan kelime vezin gereği bu şekilde okunmuştur.
[553ab] Beytin vezni kusurludur.

Kimse ben yanduġum oda yanmadı

556. Ne diyĕyin babaña digil baña
Ben gider oldum bugün andan yaña

557. Fāṭıma Ana işidüp aġladı
Āh idüben cigerini ṭaġladı

M2 20[b] 558. Birbirine ṣarılup āh itdiler
Ṣanki kendülerin oda atdılar

559. Öldi anda ol deve bu ḥālile
Kefen itdi aña kendü elile

560. Ḳazdurup ḳabre ḳodılar bil anı
Gör nice ḳurban ider aña cānı

561. Bir ḳaç eyyām geçdi ḳabre vardılar
Gitmiş anda ol deveyi gördiler

T 19[a] 562. Ne kemügi var anuñ ne derisi
Eti yüñi ḳalmamış hiç birisi

563. Bildiler kim Ḥaḳḳ'a gitmiş ol deve
Kim ki sevdi Aḥmed'i Allāh seve

564. Yā İlāhī bilmedük biz ḥālimüz
Menāhiden çekmedük hīç elimüz

565. Bir şu cemel deñlü daḫı olmaduḳ
Ol Resūl'üñ ḳıymetini bilmedük

M3 17[b] 566. Ol devecük nice sevdi gör anı

[555a] inmedi: geçmedi T, M1.
[555b] Ol zamāndan yimeyüben içmedi M1.
[556b] ben gider oldum: gidiyorum T.
[557a] ana: ana bunı T, M2.
[558a] ṣarılup: ṣarmaşup M1.
[558b] Āh idüp yire gögĕ rāh itdiler M1.
[559a] anda ol: anda çünki ol M3.
[559b] itdi: idüp ṣarıldı M3.
[560b] ider aña cānı: eyledi cānını M2.
[561b] deveyi: deve hep T, M2, M5.
[564a] bilmedük biz: bilemedük M1.
[564b] çekmedük hīç: çekemedük M1.
[565a] bir şu cemel: şol canavār M2, M5.
[565b] resūlüñ: ḥabībüñ M1.

Yimek içmek terk idüp virdi cānı

M1 18[b] **567.** Anı seven yimek içmek terk ider
Dāʾimā ẕikr eyleyüben fikr ider

568. Sen müyesser eyle Sulṭān'um bize
Ẕikrüñi hem şükrüñi cümlemüze

569. Ol Ḥabīb'üñ Muṣṭafā'nuñ ümmeti
Olayuz biz ʿāṣiye it raḥmeti

570. Vir anuñ ḥubbını anı sevelüm
Sünnetini ṭutmaġa hem ivelüm

571. Yevm-i maḥşerde şefīʿ ola bize
Bu ʿaṣi ḳullarıñı ilte size

572. Luṭf idüp cürmümüze baḳmayasın
Bizi ḳahruñ odına yaḳmayasun

M2 21[a] **573.** Bu **Ẕelīlī** ḳuluñı atma oda
M5 11[a] Ol Ḥabīb'üñ ḥürmetine iy Ḫudā

574. *Ṣabr idemen dirisen̄ bunda oda*
Vir ṣalāvāt ʿaşḳile Muḥammed'e

6.İlāhī *
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Niceler cānını ḳurban eylemiş
Muḥammed'e ḳurban eyle cānuñı
Ḳurban ideni Mevlā'sı ṭoylamış
Muḥammed'e ḳurban eyle cānuñı

2. Cümle ṭaş u aġaç gelmişler dile
Cümle baş indürüp dönmüşler ḳula

[566ab] –M5
[566a] ol: yā T, M2.
[567ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[567b] Ünsi ẕikrullāha ḳalbe berk ider M1.
[568a] Sulṭān'um: Allāh'ım M1.
[570b] ivelüm: gidelüm M2.
[571b] ʿaṣi ḳullarıñı: ẕelīl ḳalmışları M1.
[574ab] –T, –M2, –M5
[*] faṣıl T; ʿaşḳ-ı ilāhī M3; beyit M5.
[1bcd] Mısraların vezni kusurludur.

Eyü cāndan sever anı kim ola
Muḥammed’e ḳurban eyle cānuñı

3. N’eylersin dünyāyı oġlanı ḳızı
Kuḥl ola gözüñe ayaġı tozı
Ṭurma teslīm eylesen aña özi
Muḥammed’e ḳurban eyle cānuñı

T 19[b] M3 18[a] 4. Ṭut anuñ şerʿini sen ḳoma elden
Vir ṣalāvāt aṣla düşürme dilden
Ne çekerseñ çek de çıḳma Ḥaḳ yoldan
Muḥammed’e ḳurban eyle cānuñı

5. Anuñ şerʿin ṭutan bulur ḫalāṣı
Görünmesün göze şerʿüñ belāsı
Çıḳar nefis ṭonı giyüp palası
Muḥammed’e ḳurban eyle cānuñı

M1 19[a] 6. Gahi aç u gahi ʿüryān olasın
Sevüp ʿışḳ odına biryān olasın
Vuṣlatın isteyüp ḥayrān olasın
Muḥammed’e ḳurban eyle cānuñı

7. İy Ẕelīlī bu söz dilde olmasun
Ḳalbe ḥubbın düşür maḥrūm ḳalmasun
Ḳo riyāyı şeyṭān saña gülmesün
Muḥammed’e ḳurban eyle cānuñı

7.İlāhī*
4+4=8

1. Göñül ḳo ġayrı efkārı
Vir ṣalāvāt Muḥammed’e
Vird eyle sen bu eẕkārı
Vir ṣalāvāt Muḥammed’e

2. Derdüñe dermān ararsañ

[2abd] Mısraların vezni kusurludur.
[3ad] Mısraların vezni kusurludur.
[4abcd-5abcd] Kıtaların vezni kusurludur.
[6b] büryān olasın: yanasın T.
[6cd] Mısraların vezni kusurludur.
[7ab] Beytin vezni kusurludur.
[7c] Mısranın vezni kusurludur / ḳo riyāyı: düşmān T.
* ʿaşḳ-ı ilāhī M3; –T, –M2.
[1b] ṣalāvāt vir Muḥammed’e M5.

Anuñ yolına girerseñ
Vuṣlatına yol ṣorarsañ
Vir ṣalāvāt Muḥammed'e

3. Virdükçe yaḳın varasın
Aġardasan yüz ḳarasın
Güzel yüzini göresin
Vir ṣalāvāt Muḥammed'e

4. Virmeyen ḳula yazuḳdur
Ḳalbi evleri bozuḳdur
Ṣalāvāt güzel azıḳdur
Vir ṣalāvāt Muḥammed'e

5. Gider perdeyi aradan
Seçesin aġı ḳaradan
M3 18[b] Bize emr itdi Yaradan
Vir ṣalāvāt Muḥammed'e

6. Adın işidicek ṭurma
Gönlüñi ġayrıya virme
ʿĀr idüp kendüñi görme
Vir ṣalāvāt Muḥammed'e

7. Odur ulusı bu dīnüñ
Şefāʿat idicek senüñ
Geçür bunuñile günüñ
Vir ṣalāvāt Muḥammed'e

8. Şol ḳul ki ṣalāvāt ḳılur
Şefāʿati vācib olur
Şefīʿ olup elin alur
Vir ṣalāvāt Muḥammed'e

9. Şükür ümmet itdi bizi
Ṭoġru ḳıl şerʿine özi
Ẕelīlī ṭurma aç gözi
Vir ṣalāvāt Muḥammed'e

M2 21[b] **Faṣl-ı fī beyān***

[3b] yüz: ḳalb M3.
[5b] aġı: aḳı M3.
[6c] ʿār: ʿādet M3.
[7a] odur: budur M1.
[8abcd] –M1
* Der beyān-ı Muḥammed[ṣallallāhu ʿaleyhi] M2.

(7.Fasıl)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

575. *Ger döyĕmen diriseñ bunda oda*
Vir ṣalāvāt ʿışḳile Muḥammed'e

576. Açuñ gözüñüzi beyān ideyin
Muḥammed'üñ aṣlın ʿayān ideyin

577. Bilüñ Muḥammed'üñ aṣlın nūrullāh
Vir ṣalāvāt aṣla ḳalmaya günāh

578. Yā Muḥammed ümmeti diñleyesiz
Cümlenüñ aṣlı nedür añlayasız

579. Rivāyet eylemiş ol Kaʿbü'l-Aḥbār
Buña biz ṣarf idelüm dürlü efkār

M1 19[b] 580. Ḥaḳ yaratmaḳ istedi mevcūdātı
M5 11[b] Yidi ḳat yerleri hem semāvātı

M4 11[a] 581. Ḳudret eline bir avuç nūr aldı
Şöyle bilüñ kendü nūrından oldı

M3 19[a] 582. Ḥaḳ didi nūr-ı Muḥammed olasın
Diñleyüp bil bunı aṣlın bilesin

583. Bu nūr direk olup diñledi ṭurdı
ʿAẓametullāh ḥicābına irdi

T 20[a] 584. O dem anda Ḥaḳḳ'a secde eyledi
El-ḥamdüli'llāh diyüben söyledi

585. Didi Allāh bunıñiçün yaratdım
Cümle maḫlūḳātı yoḳdan var itdim

[575ab] olmaḳ isteriseñ resūlle müdām // ʿaşḳile di eṣṣelātu vesselām T.
[576ab] Beytin vezni kusurludur.
[577a] Mısranın vezni kusurludur.
[577ab] bilüñ Ḥaḳ nūrından oldı Muḥammed // vir ṣalāvāt günāh ḳalmaya ebed M1.
[578b] cümlenüñ aṣlı nedür: cümlesinüñ aṣlını M3.
[579ab] Beytin vezni kusurludur.
[581a] avuç: ḳabża M1.
[581ab] Beytin vezni kusurludur.
[582b] bil bunı aṣlın: aṣlını bunuñ M1.
[583ab-586ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

586. Muḥammed adını ben saña virdüm
İbtidā senden itmek ḫalḳı dirdüm

587. Cümleden ḳullar seni öñden bile
Cümle resūl senüñile ḫatm ola

588. Ṭuyduñuz mı Muḥammed ne nūr imiş
Bu aḥvāli añlamayan kūr imiş

M2 22[a] **589.** Bu aḥvāli oñat diñle bilesin
Dergāh-ı ʿālīde maḳbūl olasın

590. Diñle imdi bu yirde ne dinildi
Biemrillāh ki bu nūr dört bölündi

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

591. Yaratdı Levḥ'i Ḥaḳ bir bölüginden
İnan bu söze şekki ḳopar andan

592. İkinciden Ḳalem'i ḫalḳ eyledi
Yā ḳalem yaz diyü Allāh söyledi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

593. Heybetinden ditredi biñ yıl Ḳalem
Ḥāl diliyle didi ḳalem ne ḳılam

594. Biñ yıldan ṣoñra didi ne yazayın
Ne buyurduñise eyle düzeyin

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

595. Lā ilāhe ilallāhu yazasın
Muḥammedü'r-resūlullāh düzesin

[586b] ibtidā senden: senden ibtidā T, M2, M5.
[587a] ḳullar seni öñden: ḳullarım seni evvel T, M2, M5.
[588a] ṭuyduñuz: bildüñüz M1.
[588ab] Beytin vezni kusurludur.
[589a] Mısranın vezni kusurludur.
[589b] ʿālīde: ʿizzetde M1.
[590ab] Beytin vezni kusurludur.
[592b] yaz yā ḳalem: ki yaz ḳalem T, M3.
[594a] Mısranın vezni kusurludur.
[595ab] –T

596. Hidāyete yitişdi yazduġı dem
Ḫalḳını bildürdi Ḳalem'e ne ġam

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 20[a] **597.** Gel i müʾmin sen bunı ḳalbiñde yaz
Naḳş-ı ġayrı ḳalbüñ evlerinden az

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

598. Ṭarīḳ-i Ḥaḳḳ'a hidāyet bulasın
Ṭāʿatüñ aṣlı bu imiş bilesin

M3 19[b] **599.** Evelā yazdı evlād-ı *Ā*dem'i
İ müʾmin sen gel unutma o demi

600. Eger müʾmin olup ṭāʿat iderse
Ki Ḥaḳḳ'uñ yolına ṭoġru giderse

T 20[b] **601.** Yaradan bunları cennete ḳoya
Saʿādet şol ḳula bu söze uya

602. Şular kim uymayup ʿāṣī olursa
Ḫudā'nuñ emrini inkār ḳılursa

603. B*ī*-gümān anları ṭamuya ḳoyar
Fe veylün şol ḳulı şeyṭāna uyar

M2 22[b] **604.** Ümet-i Nūḥ'a da böyle yazıldı
M4 11[b] Biemrillāh ʿaceb dīvān düzüldi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

605. Ümmet-i Mūsā'yı yazdı böylece
Ümmet-i ʿĪsā'yı yazdı ol Ḫocā

606. Yazdı bir bir anda cümle ümmeti
ʿĀṣīsine ḳıldı ḥarām cenneti

[596b] Mısranın vezni kusurludur.
[599ab] –M5 / Vezin gereği evvelā kelimesi evelā diye okunmuştur.
[600b] ki Ḥaḳḳ'uñ: Allāh'uñ T, M2, M5.
[602b] Ḫudā'nuñ: Allāh'uñ T, M2, M5.
[603b] "فَوَيْلٌ: yazıklar olsun." *Kur'an-ı Kerim* Bakara 2/79; Meryem 19/37; Sâd 38/27; Zumer 39/22; Zuhrûf 43/65; Zâriyât 51/60; Tûr 52/11; Mâûn 107/4.
[604a] Vezin gereği ümmet kelimesi ümet şeklinde okunmuştur.

mefāʿilün / mefāʿilün / feʿūlün

607. Muḥammed ümmetine dek gelince
Şükürler ḳılalum bunı bilince

608. Muṭīʿe cennet ʿāṣī olana nār
Giren nāra olısar bil işi zār

8.İlāhī*
4+4=8

M5 12[a] 1. Bu kez ḳalem geldi dile
Yazdı ümmet-i Muḥammed'i
Şu ḳullar saʿādet bula
Ümmet ola anuñ adı

2. Eger bunlar ḳıla ṭāʿat
Maḳāmları ola cennet
Gireler aña bī-minnet
Hidāyet eyleye Hādī

M3 20[a] 3. Ḳalem bize ḳıyın didi
Ve men aṣa diyin didi
Ṭamuluḳ ad ḳoyun didi
Ṭuyup eyleme ʿinādı

4. Ḥaḳ'dan irişdi bir nidā
Diñle nedür anda edā
Fevḳe'l-ʿulādan ol ṣadā
Ḥaḳ kendü oldı münādī

M1 20[b] 5. Ḳalem edeble olasın
Ne dirsem eyle ḳılasın
Bu ümmet kimdür bilesin
İşit ne dir Muḥammed'i

6. Şu dem bunlar günāhkārdur
Ġafūr u Ġanī Settār'dur
Ṣanmayasın yiri nārdur

[608b] Nāra girenlerüñ bil işleri zar T, M2, M5.
* ʿaşḳ-ı ilāhī M3.
[3abcd] –M5
[3b] "وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ: ve kim bana asi olursa, o zaman muhakkak ki sen Gafur'sun, Rahim'sin." Kur'an-ı Kerim İbrahim 14/36.
[3d] ṭuyup eyleme: işidüp etme M1.
[6abcd] –T

Şunuñ ümmeti olmadı

7. Bi-ḥamdi’llāh bi-ḥamdi’llāh
Bize böyle didi Allāh
İlle ṣaḳın itme günāh
Utan terk eyle sen odı

8. Lāzım bu olavuz ümmet
Ḳılavuz farż ile sünnet
İdevüz Allah’a minnet
Utandurmañ Muḥammed’i

8.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

609. Bu ḫıṭābdan Ḳalem düşdi yarıldı
Tā ebed her ḳalem böyle görüldi

M2 23[a] 610. Ye sen bu ümmete nice ḳıyarsın
Şeyāṭin sözine nice uyarsın

611. Ṣaḳın sen ẓālim adını ṭaḳınma
Ṣaḳın bu ümmeti özüñ ṣaḳınma

T 21[a] 612. Yaratdı ʿArş’ı üçünci bölükden
M3 20[b] Oñat ders alasın sen bu sülükden

613. Nūruñ dördünci bölügini buldı
Bu bölük daḫı hem dört bölük oldı

614. Biri ʿAḳl oldı bil biri Maʿrifet
ʿAḳılla bilinür cümle ṭarīḳat

615. Ayuñ günüñ nūrı hem nūr-ı ebṣār
Üçünciden olur hem nūr-ı enhār

616. Muḥammed’üñ nūrından oldı bular
Biri ḳaldı işit Allāh ne ḳılar

617. ʿArş altında emānet ḳodı bunı
Gör imdi nice işʿār itdi bunı

[7abcd-8abcd] –T

[616b] işit: diñle T, M2, M5.

[617a] Mısranın vezni kusurludur.

618. *Ā*dem ṭurdı yaradılınca anda
Muḥammed kimimiş gel añla sen de

M4 12[a] **619.** Yaratdı Ādem'i ḳodı biline
T*ā* Muḥammed kim idügi biline

620. Melekler Ādem'e secde eyledi
*Ā*dem'i ḳoydı cennete ṭoyladı

M1 21[a] **621.** *Ā*dem'üñ ardında ṭurur melekler
Diñle bunda ne idügi dilekler

622. Görür Ādem ṣaf ṣaf olmış melekler
Şol melekler kim ṭopṭolu felekler

623. Muḥammed nūrına baḳup ṭururlar
*Ā*dem'üñ ẓahrında nūrı görürler

624. Didi Ādem ki yā Rab n'oldı bunlar
Ki ardumda niçün ṭururlar anlar

M2 23[b] **625.** Ḥabib'üm nūrına naẓar iderler
Ayrılavuz diyü haẕer iderler

626. Ḥabibümdür ṣafiyyetdür Muḥammed
Ki ḫatmü'l-enbiyā ismidür Aḥmed

627. Getürürüm senüñ ẓahruñdan anı
Ḳamu maḫlūḳum aña döne yöni

M3 21[a] **628.** Y*ā* İlāhī bu nūr öñüme getür
Bu nūrile cümle noḳṣānı yitür

T 21[b] **629.** Ki tā öñüme gelsün hep melekler
Muḥammed nūrını bulsun melekler

[618a] Ādem ṭurdı: ṭurdı Ādem T, M2, M5.
[621b] Mısranın vezni kusurludur.
[622ab] Beytin vezni kusurludur / melekler ṣaf ṣaf olmuş: ṣaf ṣaf olmuş melekler M1 / kim ṭopṭolu felekler: kim felek cümle ṭolmış M1.
[625ab] Mısranın vezni kusurludur.
[626ab] –M2
[627b] ḳamu: cümle M2, M4, M5.
[628a] yā İlāhī: didi yā Rab T, M1.
[628b] Mısranın vezni kusurludur.
[629a] cümle meleklerüñ öñüme gelsün T, M2, M5.

M5 12[b] **630.** Pes andan ol nūrı alnına ḳodı
Ādem'üñ gitdi meleklerden ödi

631. Muḥammed nūrına selām virdiler
Şu dem ki gelüp öñine ṭurdılar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

632. Didi Ādem vir baña bundan naṣīb
İtme melūl beni naṣībüm kesüp

633. Bir yire ḳo bende nūrı göreyin
Ben de anuñ ḳarşusında ṭurayın

634. Anda indi şehādet barmaġına
Biemrillāh ki anda ṭurmaġına

635. Melekler tesbīḥ ider ḳarşusında
Nūr bile tesbīḥ ider dirler anda

636. Tesbīḥ ider Ādem'üñ ṣaġ elinde
Bu barmaḳ müsebbeḥ ʿarap dilinde

637. Didi yā Rab ḳaldı mı arḳamda nūr
Cümle barmaġuma ya geldi mi nūr

M1 21[b] **638.** Didi aṣḥābı nūrı ḳaldı anda
Emānetdür bu nūrlar şimdi sende

639. Ġayrı barmaḳlaruma gelsün anlar
Ṭuyuñ imdi kimler imiş bu cānlar

640. Orta barmaġa Ebū Bekr nūrı indi
Yanındaġında ʿÖmer nūrı göründi

M2 24[a] **641.** Küçücük barmaḳda bil nūr-ı ʿOṯmān
Baş barmaḳda ʿAlī nūrı itme gümān

M4 12[b] **642.** Nūrile cennetde żiyā virürdi
Ehl-i cinān baḳup anı görürdi

[630a] pes andan ol: andan ṣonra T, M2, M5.
[631ab] Beytin vezni kusurludur.
[632b] itme melūl beni: beni ḳılma melūl M2, M4, M5.
[634b] Mısranın vezni kusurludur.
[635ab-645ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[639b] ṭuyuñ imdi kimler imiş: kimler imiş bilüñ imdi M1.

643. Ādem cennetde iken böyle idi
Barmaġındaġı nūrlar öyle idi

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 21[b] 644. Şu gün Ādem ki cennetden sürüldi
Yine nūr arḳası üzre virildi

645. Ḳodı arḳasına nūrı emānet
Pāk ol tesbīḥ eyle itme ḫıyānet

646. Pāk olup Ḥavvā yanına varasın
Bu nūrı ẓāhir iderin göresin

T 22[a] 647. Bu nūrı sizden iḫrāc idiserem
Getürem ʿāleme bir nūr-ı ekrem

648. Şu dem vardı Ādem Ḥavvā yanına
Bu nūr ḳondı o dem Ḥavvā alnına

649. ʿAbdullāh ile ḳırḳ ṭoḳuz kişiye
Geldi bu nūr bunca irkek dişiye

650. Vardı ʿAbdullāh Emine yanına
İẕin virildi o cānlar cānına

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

651. Emr-i Ḥaḳ oldı ki dünyāya çıḳa
Evvel ü āḫir bu nūrile baḳa

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

652. Gel iy müʾmin bunı iẕʿān idesin
Ṭurubdur şerʿini sen de göresin

653. Ḳıyās itme bu nūr gitdi söyündi

[645b] Mısranın vezni kusurludur.
[646b] bu nūrı ẓāhir iderin: iẓhār iderin bu nūrı T, M2, M5.
[647ab] Bu nūrı sizden iḫrāc itsem gerek // Diñleyesin ʿāleme n'itsem gerek T, M2, M5.
[648b] iẕin virildi o cānlar cānına M4.
[649ab] Beytin vezni kusurludur.
[650a] Mısranın vezni fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün'dür.
[651a] emr-i Ḥaḳ: iẕin virildi T, M2, M5.
[653ab] –T

Söyündi ẓan iden düşdi ṭayandı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

654. ʿArş u Kürsi Levḥ ü Ḳalem ü cinān
Hep müzeyyen oldılar ḥūr u ġılmān

655. Yidi ḳat yir yidi ḳat gök felekler
Muştıladı birbirine melekler

M1 22[a] **656.** Çıḳmaḳ ister dünyāya sırr-ı meknūn
M2 24[b] Çıḳıcaḳ büt-perestler ola maḥẓūn

657. Cümle Mekke evlerine ṭoldı nūr
Ḫoş müzeyyen oldılar ġılmān u ḥūr

658. Cümle ḥayvānāt daḫı geldi dile
Vaḳt irişdi ol Ḥabīb bunda gele

659. Bu gice anası raḥmine düşdi
Her biri vecdile ol demde coşdı

660. Kāʿbe Rabbi ḥaḳḳıçün geldi emān
Geldügi dem şöyle bil gitti gümān

9.İlāhī
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M5 13[a] **1.** Gel Muḥammed'e ṣalāvāt virelüm
Ṣalavātüllāhü ʿaleyhi's-selām
T 22[b] Anuñ ḥürmetine luṭfa irelüm
Ṣalavātüllāhi ʿaleyhi's-selām

2. Anuñ żiyāsında şerʿin göresin
Cān u dilden aña göñül viresin
Hey müʾmin ḳardaş sen niyĕ ṭurasın
Ṣalavātüllāhi ʿaleyhi's-selām

[653b] ẓan iden düşdi ṭayandı: dirse kim nāra göyündi M1.
[654b] Mısranın vezni kusurludur.
[655ab-656ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[657a] cümle Mekke evlerine: yiryüzi üzre temāmet M1.
[657b] oldılar ġılmān u ḥūr: oldu ḥūrile ḳuṣūr M.
[658b] ol Ḥabīb: Muḥammed T, M2, M5.
[659ab] Beytin vezni kusurludur.
[1c] Mısranın vezni kusurludur.
[2ac] Mısraların vezni kusurludur.

M4 13[a] 3. Ġarba şarḳa ehl-i īmāna ṣalā
Dirilüp Muḥammed yolına gele
Ṣalavāṭ virenler Aḥmed'i bula
Ṣalavātüllāhi ʿaleyhi's-selām

4. Bu yol anuñ nūrı ile seçilür
Yolını seçdükçe neler açılur
Meclisinde ʿaşḳ şarabı içilür
Ṣalavātüllāhi ʿaleyhi's-selām

5. Ṣalat selām aṣḥābına āline
Ṭoġrı ḫoş girmişler anuñ yolına
Vir ṣalāvāt sevgüleri bulına
Ṣalavātüllāhi ʿaleyhi's-selām

M2 25[a] 6. Çıḳarmış Cebrāʾīl ḳalbini yumış
Bizi istemiş oġlın ḳızın ḳomış
Ata ana terk itmiş ümmeti dimiş
Ṣalavātüllāhi ʿaleyhi's-selām

7. Meded yā Muḥammed dir bu **Ẕelīlī**
Ẕelil olanlaruñ Allāh delīli
Ṣafiyullāh Ḥabībullāh Ḫalīli
Ṣalavātüllāhi ʿaleyhi's-selām

9.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 22[b] 661. Şol gice kim Āmine ḥamle ḳaldı
Altı ay olunca babası öldi

662. Öldi ʿAbdullāh Emine düş görür
Bir er ayaġıyla düşinde urur

663. Dir Emine muştuların ben saña
Ḥāmil-i Faḫr-ı ʿĀlemsin dir aña

[3b] Mısranın vezni kusurludur.
[5a] Mısranın vezni kusurludur.
[5b] anuñ: Ḥaḳḳ'uñ M4.
[6a] Mısranın vezni kusurludur / kalbini: ṣadrını M4.
[7a] Mısranın vezni kusurludur.
[661ab] Beytin vezni kusurludur.
[661ab-686ab] –T
[663ab] –M2

664. Sen andan nice iḥsānlar göresin
Ṭoġıcaḳ adın Muḥammed viresin

665. Sen hem anuñ şānını gizleyesin
Neye varur ṣoñunı gözleyesin

M1 22[b] **666.** Dir Emine aṣla zaḥmet görmedüm
Kimseye bu ḥāli ḫaber virmedüm

667. Ṭoġariken geldi buru zaḥmeti
Yalvarup Allāh'a itdüm minneti

668. Ol dem içre Āsiye ḥāżır oldı
Daḫı ol Meryem Ana bile geldi

669. Gördüm ol dem evüm içi nūr olur
Daḫı gördüm ḥūr u ġılmānlar gelür

670. Ṭarfetü'l-ʿayn çıḳdı dünyāya Resūl
Ṭoldı ʿālem nūrı ile ṣaġ u ṣol

671. Ḥūriler envāʿı ḳoḳu getürür
Her birisi emr-i Ḥaḳla yitürür

672. Her yañadan çaġıruben kāʾināt
Ẓāhir oldı nice āyāt beyanāt

M2 25[b] **673.** Nūr-ı ʿālemsin irişdüñ merḥabā
Merḥabā ehlen ü sehlen merḥabā

674. Şol zamān ṭoġdı anadan Muṣṭafā
Cümle ʿālem buldı anuñla ṣafā

675. Bāṭıl işler gizlü oldı ol zamān
Çün ẓuhūra geldi mışbāḥ-ı imān

676. Her ṭarafa esdi hidāyet yili
Ṭut ḳulaġuñ di bu sözlere belī

M3 23[a] **677.** Esdi ʿAcem'e nice oldı imdi
M4 13[b] Oda ṭapardı anlar od söyündi

[664a] Mısranın vezni kusurludur.
[666ab] –M4
[672a] çaġıruben: nidā ider M2, M3, M5.
[677ab] –M5 / Beytin vezni kusurludur.

678. Selmān-ı Fārisī geldi īmāna
Kim hidāyet buldı düşmez gümāna

679. Sebeb īmān oldı gördi yüzini
Ḫoş işitdi cān Muḥammed sözini

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

680. İşitdügi ne ise aña irdi
Ṣaḥābeden olup yanında ṭurdı

M5 13[b] 681. Faḫr-ı ʿĀlem aña bizdendür didi
Saʿādet buldı maḳbūl oldı adı

682. Hidāyet yili bu kez Rūm'a esdi
Ṭoḳundı bu Ṣuhayb'a boynı kösdi

M1 23[a] 683. Diyār-ı Rūm'dan eñ evvel imāna
Ṣuhayb imiş gelen düşme gümāna

684. Şu dem ṭoġduġınuñ yilleri esdi
Ṭoḳundı bu Ṣuhayb'a boyun kösdi

685. Boyun kösüp vardı Ḥaḳḳ'a irişdi
Yüzin görüp ṣaḥābeye ḳarışdı

686. Yüzin görüp girdi İslām yolına
Ḳamu maḳṣūdı hem girdi eline

T 23[a] 687. Bu kez esdi Yemen iline vardı
Ṭoḳundı Üveys'e yolına girdi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 26[a] 688. Cān u baş virüp Muḥammed yolına
Ḫoş naẓar irişdi Ḥaḳ'dan ḳulına

[681a] Mısranın vezni kusurludur.
[683b] gelen: ṣaḳın M2, M5.
[684ab] –M4, –M5
[684b] Mısranın vezni kusurludur.
[685a] Mısranın vezni kusurludur.
[685ab] –M4
[686a] Mısranın vezni kusurludur.
[687b] Mısranın vezni kusurludur.
[688a] virüp Muḥammed: uyandı Muṣṭafā M2, M3, M5.

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

689. Nice medḥ itdi anı Faḫr-ı ʿĀlem
Bunuñ ḥaḳḳına vardur nice kelām

690. Yemen'e ḳarşu baḳduḳça *ā*h ider
Faḫr-ı ʿĀlem bu āhı geh g*ā*h ider

691. Ṣordılar kim nedür itdügüñ bu āh
Āh idersin Yemen'e ḳarşu her gāh

692. Dir ki ʿaceb naẓar eyledi Sübḥān
Üveys'den gelür rāyiḥā-yı Raḥmān

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 23[b] **693.** Görmeden yüzini getürdi *ī*mān
Ḳalmadı göñlinde anuñ hīç gümān

694. Ne kişidür anı bilem diriseñ
Diñle Resūl ne buyurmış eriseñ

695. ʿÖmer'e didi Üveys'i göricek
Benden aña sel*ā*m eyle varıcaḳ

696. Andan istiġfārı ṭaleb idesin
Anuñ Allāh ḳab*ū*l ider ṣad*ā*sın

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

697. Şefāʿat umıcaḳ Ḥażret-i ʿÖmer
Şu miṣli ḥūr-ı ḫalḳ içinde ḳamer

698. Üveys ne kişidür sen añladuñ mı
Ḳulaḳ ṭutup vaṣfını diñledüñ mi

699. Ḳamu ʿālem içre Üveys uludur
Tecerrüd ʿālemindedür velīdür

[691a] Mısranın vezni kusurludur.
[692ab] Beytin vezni kusurludur.
[693a] görmeden yüzini: gör imdi Allāh'a M2.
[697b] ḳamer: ḫod ḳamer: T, M1, M5.
[698b] vaṣfını: sözini M2, M3, M4.
[699a] ḳamu: cümle T, M1, M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.
[699b] ʿālemindedür: ʿāleminde hem T, M2.

700. Hidāyet yilleri esdi Ḥabeş'e
ʿĀḳılısañ naẓar eyle bu işe

M1 23[b] 701. Ṭoḳundı ibtidā bu yil Bilāl'e
Bu fikri ṭoġru ḳıl gel sen bu ḥāle

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M4 14[a] 702. Ṭuyduñuz Bilāl neyĕ irdügini
Emr-i Ḥaḳḳile eẕān virdügini

T 23[b] 703. Gel saña bir ḳıṣṣa ḫaber vireyin
M2 26[b] Ḫiṣṣe alıbilür misin göreyin

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

704. Hidāyet yili esdi neyĕ irdi[16]
Yaradan her birine gör ne virdi

10.İlahi
4+4=8

1. Yemen'de bir er varidi
ʿĀmir idi anuñ adı
Puta ṭapariken nāgāh
Hidāyet eyledi Hādī

2. Dāʾim ṭaparidi puta
Anuñ cümle işi ḫaṭā
ʿĀḳıllar işidüp ṭuta
Terk ide cümle ʿināda

3. Varidi bir ḳızı cüzām
Kötürüm eylemiş Ḫudā'm
Anlaruñ vaṣfını yazam
Hidāyetden alam dadı

M5 14[a] 4. Hīç ṭurup oturmazidi
Ayaġ üzre ṭurmazidi
Put yanına varmazidi

[703ab] –M4

[703b] Mısranın vezni kusurludur.

[704ab] –M3

[1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

Gerçi put-perestdi adı

M3 24[a] 5. Babası putı alurdı
Ḳızı yanına gelürdi
Ḳızuñ ḥālini bilürdi
Yalvarup puta ne didi

6. Dir puta var ḳızuñ derdi
Bilmez ki derdi Ḥaḳ verdi
Ḳızuñ ḳarşusına ṭurdı
Şefāʿat diler münādi

7. Nice yıl böyle özendi
Yoḳ yire günāh ḳazandı
Bu kez putdan yüzin döndi
ʿİnāyet eyledi Hādī̄

8. Ḫātunı yanına vardı
Putuñ aṣṣısı yoḳ didi
Gör nice meşveret ḳıldı
Tebdīl eylediler adı

9. Ṭapduġı bir ṭaş yok dili
Hīç bir işe irmez eli
Arayalum ṭoġrı yolı
Ki Ḥaḳḳ'a başını ḳodı

10. Ḫātun dir girelüm yola
Şelle delīl gire ele
Arayalum ilden ile
Bulalum bu yola Hādī̄

10.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

705. Vardurur ġarbile şarḳı yaradan
Giděrelüm kişi ġayrı aradan

706. Yiri gögi yaradanı bilelüm
Anı bilmege bir delīl bulalum

[6abcd] Dir bu ḳızuma vir şifā // Öñüñden bulayın ṣafā // Yiter çekdi ḳızum cefā // Bu putdan şifā murādı T, M1.
[9abcd] –M1
[10b] inşāʾallāh irelüm ḥāle M2.
[705a] Mısranın vezni kusurludur.

M2 27[a] 707. Bu ḥālde evi üstinde ṭururdı
Baḳardı put ḫānesini görürdi

T 24[a] 708. Baḳariken gördi bir nūr belirdi
M3 24[b] Belürdi şarḳ u ġarbı hep bürindi

M1 24[a] 709. Görüp mevcūdātı nūrile ṭolmış
Giderdi perdesin Ḥaḳ gör ne bulmış

710. Görür ol kim melāʾike inerler
Ḳaplamışlar bir evi ḫoş dönerler

711. Şöyle görür ḳamu ṭaġ secde ider
Dürilmiş yiryüzi görüñ ki n'ider

712. Egilür secdeye hem cümle eşcār
Daḫı secdeye gelür her ne kim var

713. İşitdi hem nidā ider münādi
Dünyāya geldi dirler nūr-ı Hādī

714. Varup gördi putuñ bili bükülmiş
Ẕelīl olup baş aşaġa dikilmiş

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

715. Vardı ḫatunına virdi ol ḫaber
Gel idelüm biz putumuza naẓar

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M4 14[b] 716. Bir ʿacāyib ḫaber ẓuhūra geldi
Dinilür hem ʿālem faḫrile ṭoldı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

717. Diñlediler bir aġaç gelmiş dile
Hem yanınca daḫı ṭaş söyler bile

718. Bilüñüz kim Faḫr-ı ʿĀlemdür gelen
Oldurur hem ʿāleme nūrı ṭolan

[708a] Mısranın vezni kusurludur.
[710b] Mısranın vezni kusurludur.
[712b] meyl ider secdeye hem cümle aḥcār M2, M3, M5.
[713b] Mısranın vezni kusurludur.
[717ab] –M3

719. Ḫātunı dir ṣor nedür anuñ adı
Çün anı gönderdi dünyāya Hādī

M5 14[b] 720. Didiler ismi Muḥammed Muṣṭafā
Bunuñile ṭolar ʿāleme ṣafā

721. Tihame'dür yiri bunuñ bilesiz
Anı ararsañuz anda bulasız

M2 27[b] 722. Didi ḫātunına ṭaleb idelüm
Gel biz anı aramaġa gidelüm

T 24[b] 723. Gördi kötürüm ḳızı gelmiş bile
ʿĀmir aña ṣordı ʿaceb ḥāl n'ola

M3 25[a] 724. Didi ḳızum eydivir ḥālüñ baña
Bu ne ḥāldür ṣıḥḥat irişmiş saña

725. Dir uyuyup yaturiken görmişem
Şükür Ḥaḳḳ'a ben bu ḥāle irmişem

M1 24[b] 726. Görmişem düşimde bir kişi gelür
Görürem ki her yanımuz nūr olur

727. Ol kişiye nūrdan itmişem suʾal
Baña bildür kim nedendür işbu ḥāl

728. Didi ṭoġdı bu gice Faḫr-ı ʿĀlem
Nūr ile münevver oldı hep ʿālem

729. Döndi ʿĀmir ḫātunına dir o dem
İsterem ki anı arayu gidem

730. Terk idüp vaṭanı yola girdiler
Ṭaġ u ṣaḥralar geçüben irdiler

M4 15[a] 731. Buldılar gelüp Emine evini

720b ʿĀleme nūrile ṭolısar ṣafā T, M1.
721ab –M5
723a bile: dile T.
724b bu ne ḥāldür: ne ʿacebdür T, M1.
725a Didi ḳız uyuriken ben görmişem T, M1.
725 Mısranın vezni kusurludur.
726b Daḫı gördüm çevre yanum nūr olur T, M1.
728ab –M2, –M3, –M4, –M5

Ḳaḳdılar ḳapuyı ol dem sĕvüni

732. Didiler oġluñı göster görelüm
Cānımuz yolına ḳurbān virelüm

733. Didi dedesi ki göstermeyesin
Sen bunı Āmine gizlü ḳoyasın

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

734. Didiler terk idüp geldük dīnimüz
Anuñ dīnine dönmişüz yönümüz

735. Kerem ḳıl gel bunı görsün gözümüz
Sürelüm biz ayaġına yüzümüz

736. Didi Āmine ki mühlet viresiz
Yine iẕin virem gele göresiz

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

737. Geçdi biraz müddet anda ṭurdılar
Āmine gel diyübeni girdiler

M2 28[a] 738. Yüzin açdı oldı nūr göge direk
Bular olup serḫoş oynadı yürek

T 25[a] 739. Görüp ol dem ayaġına düşdiler
Gitti ʿaḳılları başdan şaşdılar

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

740. Emine yine başını bürüdi
ʿĀmir aġlar vā ḥasretā diridi

741. Āh idüp ayru düşdiler yanından
Her birisi ümīẕ kesdi cānından

[732ab] –M5
[733ab] –M4
[734a] dīnimüz: vaṭanımuz M3.
[735ab] –T
[737b] Āmine gel: ṣoñra Āmine M2, M3, M5.
[738ab] –M4
[739a] görüp: ḳalḳup T, ṭurup M1.
[741b] Mısranın vezni kusurludur.

M3 25[b] **742.** Gezeriken ʿĀmir oldı bī-ḳarār
Yine döndi Emine evin arar

M1 25[a] **743.** Gelüp buldı didi yine göreyin
Yolına ṭaṭlu cānumı vireyin

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

744. Açdılar yüzini yine gördi ol
ʿĀḳıbet ṭatlu cānını virdi ol

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

745. Virüp cānını ehl-i cennet oldı
Görüñ puta ṭapariken ne buldı

746. Ne ʿaceb devlete irmiş o kişi
Yolına cān virüp oñarmış işi

747. İlāhī bizi de anuñ yolında
Cānımuz ḳurbān it dostlar ḥālında

748. Puta ṭapan hidāyete yitişmiş
Anuñ şevḳiyile yanmış ṭutuşmış

749. Bizi geçür bu hevāya ṭapmadan
Cānımuz bizdi yoluñdan ṣapmadan

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M5 15[a] **750.** Habīb'üñ yolından ayırma bizi
Aña uyup görmek isterüz sizi

751. Sen hidāyet eyle uyavuz aña
Anuñile yol bulavuz biz saña

752. Aṣḥābı ḳalbine ḳılmışsın naẓar
Ḳalb evinde eylemişsin ḫoş bazar

M2 28[b] **753.** Her biri cānını ḳılmışlar fidā

[743b] cānumı yolına ḳurbān vireyin T, M1.
[744ab] –T
[744b] ʿāḳıbet: bī-ḳarar M2, M5.
[746b] oñarmış işi: terk itmiş başı T, M1.
[748ab] –M5
[749ab] –T

Her birine hidāyet ḳılmış Ḫudā

754. Ḥażret-i ʿAlī'yi görüñ n'eylemiş
Ṭatlu cānın yolına bezl eylemiş

755. Kāfirler ḳaṣd eylediler şol zamān
Öldürelüm virmeyĕlüm hīç amān

T 25[b] 756. Ḥażret-i Cebrāʾīl bildürdi aña
M4 15[b] Diñlegil eydivireyin ben saña

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

757. Dilediler ki döşekde başalar
Resūl uyuriken başın keseler

M3 26[a] 758. Melek didi ki ṣaḳın yatmayasın
Hicret it bunda vaṭan ṭutmayasın

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

759. Ben giderin döşegimde kim yata
Göreyim yolumda cānı kim vire

760. ʿAlī didi döşegüñe girürin
Yoluña ṭatlu cānumı virürin

M1 25[b] 761. Ebū Bekrile Resūl girdi yola
Yatdı ʿAlī döşegiñde gör n'ola

762. Geldi kāfirler anı öldürmege
Ol şeyṭān-ı laʿīni güldürmege

763. Sulṭān'uñ yatduġı yire geldiler
Ḳaṣd idüben çevre yanın aldılar

764. Didi Ebū Cehl varuñ öldürüñ
ʿĀleme hem anı cümle bildürüñ

[753ab] –T, –M1
[755a] eylediler: eylemişler T, M1 / Mısranın vezni kusurludur.
[756a] Mısranın vezni kusurludur.
[756b] diñlegil eydivireyin: işit ḫaber vireyin M3, M4, M5; ben saña: bir bir saña M5.
[757a] dilediler: didiler T, M2, M5.
[758b] Mısranın vezni kusurludur.
[759ab] Didi Resūl döşegimde kim yata // Yarın anda şeksiz ol nūra bata T, M1.
[762b] Mısranın vezni kusurludur.

765. Ebū Süfyān didi öldürmeñ bunı
Bu Muḥammed degildür dökmeñ ḳanı

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

766. Didi Ebū Cehl neden bilürsin
Bunuñ ḫaberini kimden alursın

767. Didi her giz Muḥammed ġāfil olmaz
O bir ḳuldur gözine uyḳu gelmez

M2 29[a] 768. Gördiler kim ʿAlī imiş bu yatan
Muḥammed yolına cān u baş atan

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

769. Anı seven böyle ḳıyar cānına
Cāna ḳıymayan varımaz yanına

770. Ebū Bekr ile Muḥammed vardılar
Bir maġaranuñ yanına irdiler

T 26[a] 771. Aġlayup Ebū Bekir yaşlar döker
Dir ki Resūl böyle dertleri çeker

772. Didi Sulṭān maġaraya girelüm
Dir Ebū Bekir ne var bir görelüm

773. Maġara içinde göreyüm ne var
Yoluña cān virmege eylemez ʿār

774. Şefḳatüm özüme degil sañadur
Ümẕüm cihānda senden yañadur

M3 26[b] 775. Ol Ḥabīb'i ṣaḳınup kendü girür
Anda nice büyük yılanlar görür

764b ʿāleme hem anı cümle: öldügin cümle ʿāleme M2, M4, M5.
765b Mısranın vezni kusurludur.
767a her giz: aṣlā M2, M3, M4.
771ab –M3
771b Resūl böyle: Sulṭān büyük M4.
773ab –T, –M1/ Maġara içinde ne var göreyim // Yoluña cān virmege ben ṭurayım M2.
775a Ol Ḥabīb'i: Muḥammed'i M2, M3, M5.
775b nice büyük: baḳup nice M1.

776. Büyük dügerlere beñzer her biri
Ḫırlaşurlar kim ilerü kim girü

777. Eb*ū* Bekir ḳovdı bunlar irdiler
Her birisi bir delüge girdiler

M5 15[b] **778.** Eb*ū* Bekir pāreledi rid*ā*sın
Ḫon-ı cennet eyleye Ḥaḳ ġıd*ā*sın

M1 26[a] **779.** Yidi yüz altuna imiş kıymeti
M4 16[a] Māla cāna ḳıydı buldı ʿizzeti

780. Yılanlaruñ delüklerin baġladı
Ṣaḳladı Sulṭān'ı işin ṣaġladı

781. Rid*ā*sınuñ pāreleri yitmedi
Bir delügi ḳaldı anı ṭutmadı

782. Girüben maġaraya oturdılar
Dīn yolında başa ne getürdiler

11.İlahi
4+4=8

1. Ol açuḳ ḳalan delüge
Ebū Bekr arḳasın virdi
Ṣoḳdı on yidi yirinden
Ṣabr idüp çekdi bu derdi

M2 29[b] **2.** Ṣulṭān'uñ sevgüsi derde
Ġālib olup oldı perde
Sevgüsi böyle her yerde
Görüñ ṣoñı neye irdi

3. Bu ḥālile ṣabāḥ oldı
Ḥālin ṣordı ḫaber aldı
Ebū Bekr'üñ ḥāli bildi
Göñlini Mevlā'ya virdi

4. Cebreʾīl'i gönderüp Ḥaḳ

[776a] dügerlere: develere T, M2, M3 / Mısranın vezni kusurludur.
[777ab] –M2, –M3, –M5
[778a] pāreledi: kesdi ol dem T, M1.
[780a] delüklerin: ol delügi T, M1 / Mısranın vezni kusurludur.
[782a] girdiler: girüben T, M1.
[1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

Gel bu ḥāle sen eyü baḳ
Olayın dirseñ yüzi aḳ
Derde dermān kimden irdi

M3 27[a] 5. Besmeleyle sür yaruñı
Yılānıñ ṣoḳdıġı yire
Aġzı yaru sürdügi dem
Derdine hem devā irdi

12.İlāhī*
4+4+3=11

T 26[b] 1. Gel ḳardaş derdüñe dermān ararsañ
Cānlar virĕlüm Muḥammed yolına
Ṭaġılan ʿaḳluñı başa direrseñ
Cānlar virĕlüm Muḥammed yolına

2. Arayalum Ḥaḳ dostların bulalum
Sulṭān'uñ yolından ḫaber alalum
Cānı ṣaḳınmayup ḳurbān olalum
Cānlar virĕlüm Muḥammed yolına

3. Cān virmek budur düşelüm ṣuyına
Yolını ṣoylayup girüp ḫūyına
Şeriʿat ipini ṭaḳup boynuna
Cānlar virĕlüm Muḥammed yolına

4. Bir yol erin bulup uymaḳ gereksin
Ḳulaḳ ṭutup sözin ṭuymaḳ gereksin
Bu yoluñ derdine döymek gereksin
Cānlar virĕlüm Muḥammed yolına

M1 26[b] 5. Dir Ẕelīlī ḳoma dost bizi bize
Uyup Muḥammed'e uyalum size
Şevḳ vir dostlar gibi ḳıyalum öze
Cānlar virĕlüm Muḥammed yolına

Muʿcizāt-ı Resūl[ṣallallāhu ʿaleyhi ve's-sellem]*
(11.Fasıl)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

[4b] eyü: yaḫşı yaḫşı M1, M4.
[5abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.
* ʿaşḳ-ı ilāhī M3; beyit M5.
* faṣl-ı fī beyān muʿcizātu'n-nebi[ṣallallāhu teʿālā ve's-sellem] T, M2, M5.

M2 30[a] 783. Muʿcizātın yazayın bir ḳaç varaḳ
M4 54[a] Allāh andan ḳılmaya bizi ıraḳ

784. İşidüp biz muʿcizātın uyalum
Ġayrı sevgü ḳomayalum yuyalum

M3 27[b] 785. Bunda nice rivāyet var ṭuyasın
Giderĕsin ḳalb ḳarasın yuyasın

786. Faḫr-ı ʿĀlem meclisinde oturur
Gördi bir ḫātun bir oġlan götürür

787. Dürlü diller dökdi sögdi Resūl'e
Ḥürmetini ṭutmayup bī-vesīle

T 27[a] 788. İki aylıḳ ol oġlan dile geldi
Görüñ ol Ḥabīb'i nicesi bildi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M5 16[a] 789. Es-selāmu ʿalīke yā resūlallāh didi
Veyā Muḥammed bin ʿAbdullāh olan anuñ adı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

790. Anası ḳaḳıyup oġlana söger
Gör iki aylıḳ ṣabī nice öger

791. Dir Muḥammed nicesi bildüñ beni
Ḥaḳ Nebīdügüm kim ögretdi seni

792. Benüm Muḥammed idügüm kim didi
Didi oġlan baña bildürdi Hādī

793. Bunı baña Cebreʾīl'dür getüren
Ol imiş hem size vaḥyi yitüren

[785a] bunda nice: dürlü dürlü M2, M3, M4.
[786b] gördi bir: maşrıkından M2, M5.
[788ab] İki aylıḳ oġlan dile geldi // Görüñ ol Ḥabībī nicesi bildi T.
[790ab] Anası bu kez bu oġlana ḳaḳıyup söger döger // Gör iki aylıḳ oġlanı kim Sulṭān'ı nice öger M2.
[791ab] Ḥaḳ Resūl aña didi sen bildüñ beni // Benüm Ḥaḳ Nebī idügümi kim ögretdi seni M2.
[792ab] ʿAbdullāh oġlı Muḥammed idügümi kim didi // ʿĀlemüñ Rabbisi didi cümle ḳullara Hādī M2, M3, M5.
[792] Mısranın vezni kusurludur.
[793ab] Bu ḥaberi baña ol rūḥu'l-emīndür getüren // Övmiş her dāʾim ḥaberi size yitüren M3.
[793b] Mısranın vezni kusurludur.

794. Ṣabīnüñ üstünde Cebrāʾīl ṭurur
Ṣoruñ aña rūḥu'l-emīn kimdurur

795. Üzerümde baḳa ṭurur yüzüme
Bu ḫaberi bildürübdür özüme

796. Didi Resūl nedür aduñ iy ġulām
Bileyin aduñı ḳıl baña iʿlām

M1 27[a] **797.** Didi ʿAbdulʿuzā dirler adumı
Ġayrı ad vir giderüben uṭumı

798. Ṣanem adıdur aña ḳul olmazın
Yaradandan ġayrı İlāh bilmezin

M2 30[b] **799.** Ḥaḳ Resūl'i didi ʿAbdullāh aña
Bunda ʿAbdullāh olan anda oña

800. Didi oġlan ben senüñ ḳuluñ olam
Cennet içre saña ḫizmetler ḳılam

M3 28[a] **801.** Cebreʾīl didi duʿā eyle buña
Ḥaḳ bunı ḫizmetkār viribdür saña

802. Didi oġlan saʿīd olur şol kişi
Saña īmān getüre irkek dişi

T 27[b] **803.** Daḫı şunlar kim seni inkār ider
Şaḳī olup ṭamuya ṭoġru gider

804. Böyle diyüp ol sabī virdi cānı
Anası da döndi Allāh'a yöni

805. Dir Ḥabībā seni tekẕīb eyledüm

[794ab] Uş üstümde Cebrāʾīl ṭurur didi // İş bunı ṣoruñ ḥaber virür didi M1.
[795ab] –M2 / Cebrāʾīl kendi baḳar yüzüme // İlhāmile ḫoş bildürdüñ özüme M4, M5.
[796ab] Ḥaḳ Resūl didi aña adıñ nedür yā ġulām // Bileyin seniñ aduñı sen baña eyle iʿlām M2, M5.
[797ab] ʿAbdulʿuzzā virmişler bil evvel adımı // Ġayrı ad vir sen gider evvet udumı M2, M5.
[798ab] –M5 / ʿUzzā bir zamān adıdur ben aña ḳul olmazam // Bizi yaradan Allāh'dan ġayrı İlāh bilmezem M2.
[799ab] Ḥaḳ Resul'i isim virüp ʿAbdullāh aña // Bunda ʿAbdullāh olan yerin anda oña M5.
[800ab] Yā Resūl duʿā ḳıl emrinde ḳuluñ olam // Varam anda saña ḫizmetler ḳılam M2, M5
[801ab] Ḥażret-i Cebrāʾīl didi duʿā eyle sen bana // Ḥaḳ teʿālā bunı anda ḫizmetkār vire saña M2, M5.
[801b] Mısranın vezni kusurludur.
[802ab] –M5 / didi oġlān saña īmān getüren saʿīd olur // Şol ādem ki seni inkār eyledi şaḳī olur M2.
[803ab] –M2, –M3, –M5 /
[804ab] Bunı didi ṣabī kim ḫaşḳırup virdi cānı // Bunı gördi anası da Allāh'a döndi yöni M2, M5.
[805ab] Didi kim yā Resūlallāh seni tekẕib eyledim // Nice yañlış sözler ile özüm n'eyledim M2, M5.

Şeyṭāna uydum sözimi bilmedüm

806. Tevbe ḳılup ben de geldüm īmāna
Ḥaḳ düşürmeye ḳulları gümāna

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M4 54[b] 807. O dem ḫātun getürdi ḫoş şehādet
Ḍalaletden geçüp buldı saʿādet

808. Kefenüñ var meleklerüñ elinde
Ne varimiş işit ḳuluñ yolında

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

809. Didi Resūl ilhāmı Ḥaḳ görürin
Gördügümi cümle ḫaber virürin

810. İmānile öldi ḫātun iy ḫocā
Görüñ imdi anlaruñ ḥāli nice

811. İkisinüñ namāzın ḳıldı Resūl
Muʿcizāt görüp īmānla öldi ol

812. Görüñ Sulṭān'ı yüzin döndermedi
Ḳaḳıyuben müşrike göndermedi

813. Ḥaḳ Resūl'i ḳaḳımaz ümmetine
Gelüñ imdi özenüñ sünnetine

M1 27[b] **13.İlāhī**
4+4+3=11

1. Ḳomaḳ olmazimiş yola geleni
Tek tevbe idüben yola gelsünler

[806ab] Şimdi bilüp tevbe ḳılup ben de geldim īmāna // Ḥaḳ teʿālā düşürmeye cümle ḳulı gümāna M2, M5 /
[806b] Mısranın vezni kusurludur.
[807ab] Didi ʿavret eşhedü en lā ilāhe illāllāh // Hem şehādet iderem ki inneke Resūlullāh M2, M5.
[807a] Mısranın vezni kusurludur.
[808ab] Didi Resūl saña ilhām ḥaḳḳı gördüm // Ey ḫātūn her ne gördüm öyle ḫaber virdüm M2, M5.
[809ab] Kefenile ḥanūṭuñ var melekler elinde // Diñleñ imdi ne var imiş ḳuluñ yolında M2, M5.
[810ab] Düşdi īmānile öldi menziline varmadan // Cümle ḳuluñ ḥāli budur ecelini görmeden M2, M5.
[811ab] Oġlānile anasınuñ namāzın ḳıldı Resūl // Muʿcizātın göricek īmānile öldi ol M2, M5.
[812ab] –M5 / Görüñ ol Sulṭān'ıñ luṭfuñ yüzini döndere mi // Baña evvel gide deyü müşrike göndere mi M2.
[812a] Mısranın vezni kusurludur.
[813ab] Budur imdi Ḥaḳ Resūl'i ḳaḳımaz ümmetine // Gelüñ imdi siz de uzanuñ sünnetine M2, M5.

M2 31[a] Hīç redd itmek olmaz ṣuçın bileni
Tek tevbe idüben yola gelsünler

2. Ḳara ṭaġlar gibi günāh işleyen
Ḳorḳuben her dāʾim gözin yaşlayan
T 28[a] Tevbe idüp şeyṭānını ṭaşlayan
M3 28[b] Ḥaḳḳ'uñ raḥmetine ümīẕ ḳılsunlar

3. Ḳapuya varana var git dimezler
Yola girenleri yoldan ḳomazlar
Meded diyenlerüñ sözin ṣımazlar
Tek ḳalbüñ ḳaralarını silsünler

4. Ḳul olup ḳulluġa bilin baġlayan
M5 16[b] Derūnī tevbe eyleyüp aġlayan
Meded Allāh diyü dāʾim aġlayan
Redd itmezler hemān taḳvā ḳılsunlar

5. Dir Ẕelīlī kitāb sözin diñleyĕn
Ḳulaḳ ṭutup maʿnāsını añlayan
Allāh ḳorḳusından her dem iñleyĕn
Bunda neyĕ geldüklerin bilsünler

Vefāt-ı Resūl[ʿaleyhi's-selām*]
(12.Fasıl)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

814. Faḫr-ı ʿĀlem'üñ vefātın yazayın
Ḥaḳ virürse nice ṭaşlar ezeyin

815. Görüñ dünyāya hīç kimse ḳalur mı
Anda gidenden kimesne gelür mi

816. Andan ekrem hīçbir Eḥad yoġiken
Dünye āḫret cümle işi ṣaġiken

817. Ḫalīlullāh Ḥabībullāh pür-ṣafā
On sekiz biñ ʿālem içre Muṣṭafā

818. Neciyullāh Ṣafīyullāhdur Resūl

[4c] dāʾim: her gāh M2, M5.
[5c] her dem: dāʾim M2, M5.
[*] Vefāt-ı Resūlullāh Muḥammed [ṣallallāhu ʿaleyhi vessellem] T; Vefātu'n-nebiyyi [ṣallallāhu ʿaleyhi vessellem] M2.
[815ab] Beytin vezni kusurludur.
[815b] gidenden kimesne: gidenlerden hīç kimse M2, M5.
[818ab] –M5

Maḳbūl-ı dergāhidi ol pür-uṣūl

M2 31[b] 819. Vaṣf-ı ḥamīdesine ʿaḳl irmeye
M4 55[a] Yā kim ola buña göñül virmeye

M1 28[a] 820. Böyle iken bu dünyāda ḳaldı mı
Geldi ecel buña mühlet oldı mı

821. Şol zamān ki eceli geldi bunuñ
Daʿvete geldi melek rūḥın anuñ

T 28[b] 822. Rūh-ı şerīfin alup naḳl itmege
M3 29[a] Cesed-i ṭāhirden alup gitmege

823. Cennet-i Rıḍvān'a alup gitdiler
Ol ḫayrāt u iḥsāna iletdiler

824. Didiler pāk rūḥına cennāta gel
Maḳʿad-ı ṣıdḳ içre sen ravżāta gel

825. Rūḥın alurken şiddete uġradı
Ehl-i īmānuñ yüregin ṭoġradı

826. Şöyle şiddet kim elinden der aḳar
Iżṭırābından ṣaġa ṣola baḳar

827. Bil ol Sulṭān nāṣır u manṣūridi
Ehl-i Ḥaḳḳ'a muştucı ẓālime munẕır idi

828. Ḥaḳ ḳatında hem nice maḥmūd idi
Enbiyālar içre hem maḥbūbidi

829. Ol degül mi rūz-ı maḥşerde şefīʿ

[820a] Mısranın vezni kusurludur.
[821b] melek rūḥın: melāʾik-i rūḥ u ʿAzrāʾīl M2; rūḥ-ı şerifüñ M5.
[822a] şerīfin: kerīmesin M2, M3, M5.
[823b] Mısranın vezni kusurludur.
[824ab] Didiler pāk rūḥına Cennāt-ı Rıḍvān'a geldi // Daḥı maḳʿad-ı ṣıdḳda civār-ı Raḥmān'a geldi M2, M5.
[825ab] Yine rūḥın alurken şiddete uġradı // Yanındaki ehl-i īmānıñ yüregin ṭaġladı M2, M5.
[825a] Mısranın vezni kusurludur.
[826ab] Şöyle şiddete uġradı kim elinden der aḳar // Iżṭırābından dönerek ṣaġile ṣola baḳar M2, M5.
[826a] der: ter T, M3.
[834ab] Beytin vezni kusurludur / Bilürsin sen bu Sulṭān'ı nāṣır u manṣūridi // Ehl-i Ḥaḳḳ'uñ muştıcısı ẓālime munẕır idi M2, M5.
[828ab] –M5 / Ṭuymadıñ mı Ḥaḳ ḳatında bu nice maḥmūd idi // Cümle enbiyā içinde maḥbūb idi M2
[828a] hem nice: ḥāmid ü M3.
[829ab] Rūz-ı maḥşer bu degil mi ol şefīü'l-müẕnibīn // Seyyide'l-mürselīn idi adı hem imāme'l-muttaḳīn M2, M5.

Seyyīdi'l-mürselīndurur hem refīʿ

830. Ṭuymaduñ mı neye ʿibret almaduñ
Ne ġāfilsin ölecegüñ bilmedüñ

831. Şehevāt esīrleriyüz gezerüz
ʿĀṣī bāzārında dükkān düzerüz

832. Nice muttaḳīden olduñ gör seni
Bunı fikr it nice virürsin cānı

833. Ol Ḥabīb cānı nice virdi bilüñ
Ümmetiseñüz aña göre ḳıluñ

M2 32[a] **834.** İbn-i Mesʿūd dir ʿĀyişe varmışuz
Şol firāḳda iẕniyile girmişüz

M5 17[a] **835.** Baḳdı bize gözlerinden yaş aḳar
Anı görenler yüreklerin yaḳar

836. Ḥaḳ sizi diri ḳılup yardım ḳıla
Vaṣiyetüm bu ümmet taḳvā ḳıla

M1 28[b] **837.** Ḳullar üzre ʿālī geçinmeyesiz
Emre boyun kösüp ḳaçınmayasız

M3 29[b] **838.** Bir vilāyet üzre ʿālī olmañuz
İncidüp bir ḳulı vālī olmañuz

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 29[a] **839.** Ḫalḳ içinde ʿālī olan baña ʿālīliḳ ṣatar
Baña ʿālīliḳ ṣatanlar kendüyi oda atar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

[830ab] Eyā ġāfil ṭuymaduñ mı neye ʿibret almaduñ // Hīç naṣiḥat diñlemezseñ olacagıñ bilmedüñ M2, M5.
[831ab] –T / Şehvet ʿaskeriyüz şöyle ġāfil gezerin // Ol ʿāṣīler bāzarında nice dükkān düzerüz M2, M5.
[832ab] Nice muttaḳīden olduḳ gele yoḳla gör seni // Gel bu fikre düş ey ġāfil nice virür cānı M2, M5.
[833ab] Seyyide'l-ʿālemī cānı nice virdi bilesin // Sen de aña ümmet iseñ aña göre ḳılasın M2, M5.
[834ab] İbn-i Mesʿud'dur rāvīsidür ʿĀişe'ye varduḳ // Şol firāḳ zamānında iẕnile ḥāẕır olduḳ M2, M5.
[835ab] Cān-ı ʿālem baḳdı bize gözlerinden yaş aḳar // Dir ki dostlar merḥabālar işiden özin yaḳar M2, M5.
[836ab] Ḥaḳ sizi diri ḳılup yardım ḳıla // Vaṣiyyetim budur sie ümmetüm taḳvā ḳıla M2, M5.
[837ab] Allāh'uñ sevgülü ḳulları üzre ʿālī geçinmeyesiz // Emre boyun kösüben aṣlā ḳaçınmayasız M2, M5.
[837b] Mısranın vezni kusurludur.
[838ab] Varup bir vilāyet üzre olmayasız ʿālī // Anda bir ḳulım incidüp geçinmeyesiz deli M2, M5.

840. Geldi ecel gider oldum Allāh'a
Şol maḳāma ki odur sidr mintehā

841. Cennet içre ümmetümi görürin
Ümmetüme anda Kevṣer virürin

842. Vaṣiyetüm nefsiñüze viresiz
Yaʿnī Ḥaḳḳ'uñ buyruġına giresiz

843. Hem vaṣiyyetüm bu ṣoñ gelenlere
Bildüresiz Ḥaḳ dīne girenlere

844. Ümmetüme hem selām eyleyesiz
Raḥmetullāhile hem söyleyesiz

M4 55[b] **845.** Bu vaṣiyyetümi kim ṭutar dime
Bizümiçün düşmiş ol Sulṭān ġama

846. Didi Sulṭān Cebreʾīl'e ümmetüm
Ben gidicek kim gözedür ümmetüm

847. Ḥaḳ didi ümmetini pek ṭutmayam
Ġayrı ümmete itdigüm itmeyem

848. Daḫı yerden cümleden evvel çıḳa
Göre ümmetini her yaña baḳa

M2 32[b] **849.** Ḳamu ḫalḳuñ seyyididür anda ol
Tiz yitişe elden ala ḳulı ol

850. Daḫı şunı muştıla kim cenneti

[840ab] Ecel geldi gider oldum Allāh'a // Maḳāmımuz bizüm sidretü'l-müntehā M3.
İşde baña geldi ecel gider oldum Allāh'a // Şol maḳāma varuz ki ol sidretü'l-müntehā M2, M5.

[841ab] –M5 / Ol cennetü'l-meʾvā içre ṭurayın // Ümmetüme māʾi şerbet vireyin M3.
Ol cennet-i aʿlā içre girürem // Şol makāmlara ümmetime ṭolu şerbet virürem M2.

[842ab] İmdi siz bu vaṣiyyeti nefsiñize diyesiz // Yaʿni Allāh ve Resūl'i sözlerine uyasız M2, M5.

[843ab] –M3, –M5 / Hem diyesiz bu vaṣiyyeti ṣoñra gelenlere // Bildiresiz emr-i Ḥaḳḳ'ı bu dīne girenlere M2.

[844ab] Benden ümmetüm olanlara selāmlar eyleyesiz // Raḥmetullāh ile bu vaṣiyyeti söyleyesiz M2, M5.
Ümmetüm olana selām idesiz // Raḥmetullāh vaṣiyyeti söyleyesiz M3.

[845ab] Ṣaḳın sen bu vaṣiyyeti kim ṭutabilir dime // Gör ol Sulṭān bizümiçün nice düşmüşdür ġama M2, M5.

[846ab] Didi Sulṭān Cebrāʾīl'e kim gözedür ümmetüm // Ben gidince kim gözedür ümmetümdür minnetüm M2, M5 / Beytin kafiyesi kusurludur.

[847ab] Didi muştula Muḥammed'e ümmetin ṭutmayam // Ġayrı ümmete olanı ümmetine etmeyem M2, M5.

[848ab] Daḫı şunı muştuladı kim cümleden evvel çıḳa // Göre ümmet ḥālini her yaña döne baḳa M2, M5.
Daḫı şunı muştula kim ḥarām ḳıldım cenneti // Gördi ümmet ḥālini her yaña döne baḳa M3.

[849b] Cümle ḫalḳuñ seyyididür cümle ḫalḳ cemʿ olıcaḳ // Tīz irişe elden ala ḳul itdügin bulıcaḳ M2, M3, M5 / Beytin kafiyesi kusurludur.

Ḥarām itdüm girmeyicek ümmeti

851. Ġayrılar girmege iẕnüm yoḳdurur
Ümmetine şefḳatüm artuḳdurur

852. Enbiyādan ṣoñra ümmeti gire
Yol virüñ diyü münādi çaġıra

853. Yidi ḳuyudan ṣu getürüñ didi
Getürüp de ġusl idüp özin yudı

M1 29[a] 854. Didi Sulṭān bir ḳulınuñ eline
İḫtiyārın virdi kim dost iline

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 29[b] 855. Ḥaḳ yanın iḫtiyār itdim dünye evinden geçüp
Gitmek ister dost iline cān bu dünyādan uçup

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

856. Vara dünyā sevgülerinden geçüp
Veyā fānī dünyede yiyüp içüp

857. Ḥaḳ ḳatını iḫtiyār itdüm çü ben
Bu fenādan gitmek ister cān u ten

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 30[a] 858. Bu sözi işitdi Ebū Bekr aġladı
Şu ẓanile göñlin aña baġladı

859. Ebū Bekr'e dir yiriñde ṭurasın
Şerʿi şerīf ḳapuların göresin

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

860. Dir ʿĀyişe vefātı gün Faḫr-ı ʿĀlem Muṣṭafā

[850ab] –M5 / Daḫı şunı muştula kim ḥarām ḳıldım cenneti // Hīç birine yoḳdur iẕnim gire evvel ümmeti M2.
[851ab] –M2, –M3, –M5
[852ab] Enbiyā ardınca anıñ ümmeti evvel gire // Yol viriñ bu ümmete diyü münādi çaġıra M2, M5.
[853ab] –M5 / Yidi ḳuyudan yidi ḳırba şu getür didi // Bunuñile ġusl idüp özin yudı M2.
[854ab] Didi Sulṭān bir ḳuluñ iḫtiyārın virdi eline // Ya dünyā bāḳī ol sen ya ver ol dost iline M2, M5.
[855ab] Vara dünyā sevgülerinden geçüp // Yāḫūd fānī dünyede yiyüp içüp T, M1.
[857ab] –M2, –M3, –M5
[860ab] Dir ʿĀişe vefātı gün Muṣṭafā // Ol seḥer benümle yaturken ṣafā T, M1.

Ol seḥerlerde benümile yatup buldı ṣafā

861. Aġzı yarı saña bulaşup daḫı benüm aña
Diñle bir bir evṣāfın ḫaberi vireyin saña

862. Ḳarındāşım ʿAbdu’r-Raḥmān geldi ol dem yanıma
Umaram Sulṭān-ı ʿālem dermān ide cānıma

863. Gördi Resūl ʿAbdu’r-Raḥmān elinde misvākı var
Şimdi misvāk ṭutmadan nice ḳul er var ider ʿār

M5 17[b] 864. Faḫr-ı ʿĀlem gördü miydi misvāka baḳupdurur
Didim alıvireyin mi baş aġrır maḳbūl görür

865. Ben alup virdim bu misvākı bu cānıñ eline
Aldı aġzına yüremez ṣaġına hem ṣolına

866. Ben didim sürüvireyim mi bunı her yanına
Başı ile ḳıldı_ işāret baḳ o cānlar cānına

M2 33[a] 867. Sürüvirdim misvākı ben mübārek dişlerine
Hīç naẓar ider misiz ʿĀyişe’niñ işlerine

868. Su ḳomışlar yanına ṣoḳar mübārek elini
Ḥaḳ teʿālā buña da virmiş sekerāt ḥālini

869. Lā ilāhe illallāhu diyü söyler dilleri
Ḫoş işāret eyleyüben Ḥaḳḳ’a ṣunar elleri

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

870. Enṣārīler ṣiḳletini gördiler
Aġlaşuben mescidine girdiler

[861ab] Aġzı yarı bulaşup benüm aña // Diñle bir bir ḫaber vireyin saña T, M1.
[862ab] Ḳarındāşım ʿAbdu’r-Raḥmān yanuma // Geldi dermān umaram bu cānuma T, M1.
[862a-863a] Mısraların vezni kusurludur.
[863ab] Gördi resūl ḳardāşım misvākı var // Şimdi misvāk ṭutmadan er iderdi ʿār T, M1.
[864ab] –T, Faḫr-ı ʿĀlem misvāka baḳup ṭurur // Alıvereyin didüm maḳbūl görür M1.
[865ab] Aluben misvākı virdüm eline // Diledi yüride ṣaġ vü ṣolına T, M1.
[866ab] Didüm süreyün mi aġzuña bunı // İşāret ḳıldı başı ile anı T, M1
Didim ki süreyim mi her yanına // Ḳıldı işāret baḳ ol cānlar cānına M3.
[867ab] Sürivirdüm misvākı dişlerine // Naẓar it ʿĀyişe’nüñ işlerine T, M1
Sürüvirdim ol cānlar cānına // İt naẓar ʿĀyişe’niñ işlerine M3.
[868ab] Ṣu ḳomışlar yanına ṣoḳar elin // Ḥaḳ buña da virmiş sekerāt ḥālin T, M1.
Ḳomışlar ṣoḳar mübārek elini // Buña da virmiş sekerāt ḥālini M3.
[869ab] Lā ilāhe illallāh dir dilleri // İşāretle Ḥaḳḳ’a ṣunup elleri T, M1.
Lā ilāhe illallāh diyüp dilleri // İşāret eyleyüp Ḥaḳḳ’a elleri M3.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 29[b] **871.** ʿAlī ile Fażlı ʿAbbās virdi ḫaber bunları
Didi ṭutuñ elimi tesellī ḳılam anları

T 30[a] **872.** Ḳoltuġına girdi bunlar geldi aṣḥāb yanına
Geldi oturdı minberine ṣafā virdi cānına

873. Eyyühe'n-nās ḫıṭābını bunlara ḳıldı Resūl
Diñlediler bu ḫıṭābı cemʿ oluben ṣaġ u ṣol

M3 30[b] **874.** Ṭuydumidi beni ölür deyü düşmişsiz ġama
Ne eyüye ḳaldı dünyā davete ḳıldı keme

875. Benden evvel enbiyā bunda muḥallid oldı mı
Eyü yatlu kimse bu dünyada bāḳī ḳaldı mı

876. İmdi bugün ben de ölüp anda lāḥıḳ oluram
Siz bu yola ṭoġrı ṭuruñ anda sizi bilürem

877. Ben vaṣiyyet iderem ki eyyühe'l-muhacirūn
Bilüñ enṣārīlerüñ ḳadrin faḳīr ger tācirūn

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

878. Size itdükleri iḥsānı bilüñ
Aña göre siz de riʿāyet ḳıluñ

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

871ab ʿAlī ile Fażıl ʿAbbās bunları // Ḫaber virdi bildi resūl anları T, M1.
Fażıl Abbās ḫaber virdi bunları // Ṭut elim tesellī ḳılam anları M3.
871b Didi ṭutuñ elümi ben ṭurayın // Varup anlara tesellī vireyin T, M1.
872ab Ṭuruben geldi ṣaḥābe yanına // Oturup minberine geldi ṣafā cānına T, M1.
Söygünüp geldi aṣḥāb yanına // Oturdı minbere ṣafā cānına M3.
872ab-903ab –M4
873ab Eyyühe'n-nās ḫıṭābın itdi resūl T, M1, M3.
Diñlediler ḳamusı hep ṣaġ u ṣol T, M1; ḳamusı: bu ḫıṭābı M3.
874ab –M5 / Beni ölür diyü düşmişsiz ġama // Dünyā ne eyüye ḳalur ne keme T, M1.
875ab Enbiyālar hīç muḥalled oldı mı // Eyü yatlu kimse bāḳī ḳaldı mı T, M1
Benden evvel gelenlere ḳaldı mı // Aḥbiyā bunda Muḥammed oldı mı M3.
876ab İmdi ben de Ḥaḳḳ'a lāḥıḳ olurın // Yolda ṭoġrı ṭuruñ sizi bulurın T, M1
Bugün ben de Ḥaḳḳ'a lāyıḳ olurın // Ṭoġrı gideñ şer anda bulurın M3.
877ab –M5 / Didi andan eyyühe'l-muhācirun // Bilüñ enṣārīler siz faḳīr u tācirun T, M1
Vaṣiyyet iderin eyyühe'l-muhacirūn // Bilüñ enṣārīler ḳadrin bilüñ M3.
878ab –M3, –M5 / Siz gelince anlarıñ ittigü iḥsānı bilüñ // Aña göre siz de her birine riʿāyet ḳıluñ M2, M4.

879. Eger sizlerden birini ikisi ḳılsa velī
Diyeler bize ḥükm eyle biz de diyelüm belī

880. Eyüsini ḳabūl eyleñ kimiñ ḫaṭāsından geçüp
Ḥükmüñüzden ṭoġrı eyleñ eyüyi yatluyı seçüp

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

881. Bilüñüz hep cümle baña gelesiz
Buñ deminde ḥavżum üzre bulasız

M2 33[b] 882. Ne ḳadardur giñligi ḥavżum bilüñ
Ṭoġrı ümmet oluben anda gelüñ

883. Kaʿbe oluġı ṣuyı ḥavża aḳar
Anda gelmez baña kim egri baḳar

884. Ṣuyı südden aġ u ḳaymakdan ṣıvıḳ
Ḳoḳusı misk ṭadı bal ḳardan ṣovıḳ

885. Ḥavżuma gelen ḳamu ḫayra yiter
İçmeyenler anda yanuben tüter

M5 18[a] 886. Bir içim ṣuyın içen ṣuṣamaya
Veylün aña kim anı hīç görmeye

887. Varmaḳ isteyen ṭuta bunda dilin
Nehy olan işden ḳamu çeke elin

T 30[b] Münācāt-ı İlāhī
M1 30[a] (14.İlahi)

879ab –M5; Beytin vezni kusurludur / Sizden birini ḳılsalar ger velī // Bize ḥükm eyle ki diyĕlüm belī T, M1, M3.

880ab –M5; Beytin vezni kusurludur / Eyüsinüñ ḫaṭalarından geçüp // Ḥükmüñüz ṭoġrı idüñ yavuz seçüp T, M1.

881ab Şöyle bilüñ cümle ölüp baña gelesiz // Buñ deminde beni anda ḥavẓım üzre bulasız M2, M5.

882ab Baṣra vü Şām Ṣanʿān u Yemen ḳadar ḥavżım bilüñ // Dīn-i İslām üzre olup siz baña anda gelüñ M2, M3
Ḥavżımıñ giñligi ne ḳadardur bilesiz // Ṭoġrı ümmet olursañız beni anda bulursınız M5.

883ab Ol Kaʿbe'niñ ṣuyı içinden aḳar // Varmaz ḥavżım yanına kim baña egri baḳar M2
Ol Kaʿbe'niñ oluġından ṣuyı içine aḳar // Varmaz ḥavżum yanına kim baña egri baḳar M5.

884ab –M3 / Anıñ ṣuyı südden aḳ ḳaymaḳdan yumṣaḳ olur // Rayīḥası misk ṭadı baldur diñle anı kim bilür M2, M5.

885ab Ḥavżımıñ yanına gelen cümle ḫayra yitişir // Ḥavżum ṣuyından içmeyen anda yanar ṭutuşır M2, M5
Ḥavżıma gelenler ḫayra yitişür // Ḥavżımdan içmeyen yanar ṭutuşur M3.

886ab Bir içim ṣu içenler hīç ṣusızluḳ görmeye // Veyl aña bu mübārek ḥavżım yanına varmaya M2, M5
Bir kerre içen hīç ṣusızluḳ görmeye // Veyl ḥavżım yanına varmaya M3.

887ab Anda varmaḳ dileyenler bunda ṭuta dilini // Cümle lāyıḳ olmayanlar girü çeker elini M2, M5
Varmaḳ isteyenler ṭuta dilini // Lāyıḳ olmayandan çeke elini M3.

4+4+3=11

1. Maḥşer ıssısına döymez cānımuz
Yā Allāh sen göster ḥavż-ı Resūl'i
Ḥavż şuyından içmek olsun şanımuz
Yā Allāh sen göster ḥavż-ı Resūl'i

2. Ġayrı şuṣamazlar şuyın içenler
Anlar imiş uçmaḳ içre uçanlar
M3 31[a] Bunı senden ister eller açanlar
Yā Allāh sen göster ḥavż-ı Resūl'i

3. Gözlerimüz anı görmege baḳar
Maḥşerüñ ıssısı yürekler yaḳar
Ḥavż şuyı mizāb-ı Kāʿbe'den çıḳar
Yā Allāh sen göster ḥavż-ı Resūl'i

4. Südden aḳ ḳaymaḳdan yumşaḳ dimişler
Çaḳılı yerine lüʾlüʾ ḳomışlar
İçebilen ḳalb çirkini yumışlar
Yā Allāh sen göster ḥavż-ı Resūl'i

5. Gelüñ terk idelüm çirkin ḥūları
Görmek isteyenler gelsünler beri
M2 34[a] Baldan ṭatluyimiş anuñ şuları
Yā Allāh sen göster ḥavż-ı Resūl'i

6. Yapusı misk varan cānına boyar
Ehl-i cennet anuñ ḳoḳusın ṭuyar
Anuñ evṣāfını ḳul nice şayar
Yā Allāh sen göster ḥavż-ı Resūl'i

7. Yıldızlar ḳadar varimiş ebārīḳ
Ne güzel şuyı var cānlara lāyıḳ
Ṭut dili söyleme olmazsa lāyıḳ
Yā Allāh sen göster ḥavż-ı Resūl'i

8. Ey Ẕelīlī oñat gözle bu yolı
Çekesin lāyıḳ olmayandan eli
T 31[a] Allāh'a dön ḳo ġayrı ḳāl u ḳıylı
Yā Allāh sen göster ḥavż-ı Resūl'i

M1 30[b] **Vaṣiyyet-i Resūl**[ʿaleyhi's-salāt ü ve's-selām]
(13.Fasıl)

[4abcd] –M3

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

888. Ebū Bekir didi ecel geldi mi
Bize buyur ʿÖmer āḫir oldı mı

889. Didi Sulṭān ben giderin ḫoş ḳaluñ
Kimse ḳalmaz dünyede şöyle bilüñ

890. Ebū Bekir didi kim yusun buyur
Çünki geldi emr-i Ḥaḳ bize ṭuyur

M3 31[b] **891.** Ehl-i beytümden yaḳın olan yuya
Hem baña yaḳın olandan ṣu ḳoya

892. Ya kefen ḳandan idelüm di bize
Her ne buyursañ idelüm biz size

893. Didi geydügüm kefen idüñ baña
Daḫı ḥulle-yi Yemen didüm saña

894. Daḫı beyāż-ı Mıṣırdan ṣarasız
Ḳoyasız ḳabrüm yanına ṭurasız

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

895. Didüm aña nice ḳıluruz ṣalavātı saña
Aġladum ben o da aġlar duʿā iderüz saña

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 34[b] **896.** Yarlıġaya Ḥaḳ ḫayır cezā vire
Nebiñüzden daḫı ġamıñuz gide

897. Ḳoñ beni ḳabrüm kenārına ṭuruñ
Ḥaḳ ṣalāt ider baña evvel görüñ

[888ab] Ebū Bekir didi ecel yaḳīn geldi mi // Buyur bize sen dirsiñ ʿÖmer āḫir oldı mu M2, M5.
[889ab] Didi Sulṭān geldi ecel ben giderem ḫoş ḳaluñ // Kimseye ḳalmaz bu dünyā hep ölür şöyle bilüñ M2, M5
Didi geldi ben giderin ḫoş ḳaluñ // Kimse ḳalmaz hep ölür şöyle bilüñ M3.
[890ab] Ebū Bekir didi aña seni kim yusun buyur // Çünki emir geldi Ḥaḳ'dan lāzım olanı ṭuyur M2, M5
Ebū Bekir didi seni kim yusun buyur // Geldi Ḥaḳ'dan lāzım olanı ṭuyur M3.
[891ab] Didi kim ehl-i beytimden kim yaḳındur o yuya // Yine birisi baña yaḳın olandan ṣu ḳoya M2, M5.
[892a] Ya kefeni neden idelüm deyüvir sen bize // Her neye buyururiseñ anı iderüz siz M2, M5.
[893ab] Didi kim geydügümden kefen idesiz bana // Daḫı ḥulle-yi Yemen'i eylenüz didüm size M2, M5
[894ab] Daḫı beyaż mıṣırdan kefenimi ṣarasız // Ḳoyasız ḳabrim yanına girü ṭurasız M2, M5.
[895ab] –T, –M1 / Nice ḳılalum biz ṣalavātı saña // Aġlaşuben hem duʿā eyler baña M3.
[896ab] Ḥaḳ yarlıġaya cezālar vire nebinizden // Cezā-yı ḫayr vire kim ḳurtara ġamıñızdan M2, M5.
[897ab] Ḳabrimüñ kenārında ḳoñ bir sāʿat girü ṭuruñ // Ḥaḳ teʿālā ṣalavāt ider baña anda siz girü görüñ M2, M5.

898. Destūr ister andan melekler gelür
Bölük bölük cümle namāzum ḳılur

899. Cibrīl evvel yitşe biñ melek ile
Ṣoñra Mikā'īl daḫı gele ṭola

900. İsrāfīl ardınca daḫı ʿAzrā'īl
Her biri ḳıla namāzum şöyle bil

901. Siz de bölük bölük gelüp ḳılasız
Olmaya aġlayup eẕā ḳılasız

902. Ehl-i beytümden yaḳın evvel ḳıla
Ṣaf ṣaf olup her biri ṣafın ṭura

T 31[b] **903.** Ehl-i beytümden yaḳın ḳabre ḳoya
M5 18[b] Ḳoñ beni gelür melekler ḳıbleye

M4 56[a] **904.** Göremezsiz görür melekler sizi
Mātemüm nārına yaḳısar özi

M1 31[a] **905.** Ṣoñra gelen ümmete virüñ selām
Her birine diyesiz benden kelām

İlāhī münācāt-ı Muḥammediye **ṣallallāhu teʿālā ʿaleyhi vessellem**
(15.İlahi)
4+4+3=11

M3 32[a] **1.** Çünki Sulṭān bize selām eylemiş
Cānile diyelüm ʿaleyhi's-selām
Ṣalāt selām idenleri ṭoylamış
Derūnī diyelüm ʿaleyhi's-selām

2. Sulṭān'uñ selāmı cānıma ṣafā

[898ab] Andan meleklere iẕin virirler gelürler // Bölük bölük üzerimde namāzımı ḳılurlar M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
[899ab] Evvelā Cebrā'īl ḳılar yitmiş biñ melekile // Ardınca Mikā'īl gele Allāh'dan dilekile M2, M5.
[900ab] Ardınca İsrāfil gele daḫı ardınca ʿAzrā'īl // Her biri bunca melekler ile ḳıla şöyle bil M2, M5.
[901ab] Andan ṣoñra siz gelesiz bölük bölük ḳılasız // Aġlayup ṣayḥa eyleyüp olmaya eẕā ḳılasız M2, M5/ Beytin kafiyesi kusurludur.
[902ab] Ehl-i beytümden yaḳın olan evvel ḳılalar // Ṣaf ṣaf olup her birisi ṣaflarını bileler M2.
[903ab] Ḳabrime yaḳın olandan ehl-i beytim indire // Melekler gelse gerek ḳıbleye hem döndüre M2, M5.
[904ab] –M2 / Siz anları göremezsiz anlar sizi görür // Her birisi āha düşüp ḳabrim yanına varur M5.
[905ab] Benden ṣoñra gelen ümmetime selām idesiz // Her birine diyesiz kim ṭoġrı yola gidesiz M2, M5.
[2a] cānıma: bize ʿayn-ı M2, M5.

Aña ümmet olan eylesün vefā
Çünki bize selām itmiş Muṣṭafā
Fikrile diyelüm ʿaleyhi's-selām

3. Zīra andan olur cümleye meded
Ümmete iḥsānı anuñ bī-ʿaded
Çünki bize selām itmiş Muḥammed
Derdile diyelüm ʿaleyhi's-selām

M2 35[a] 4. Allāh dimiş *raḥmeten-lilʿālemīn*
Oḳuyanlar bilür Ḥaḳḳ'uñ kelāmın
Selām itmiş ol şefīʿül-müẕnibīn
Şükr idüp diyelüm ʿaleyhi's-selām

5. Odur bizüm derdimüzüñ ṭabībi
Odur cümle ʿākıllaruñ lebībi
Selām itmiş bize Ḥaḳḳ'uñ Ḥabīb'i
Di **Ẕelīlī** ṭurma ʿaleyhi's-selām

14.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

906. *Ger döyemen diriseñ onda oda*
Vir ṣalāvāt ʿaşḳile Muḥammed'e

907. Öldügi gün eyce oldı ol Resūl
Sevinüp ḫalḳ gitdiler hep ṣaġ u ṣol

908. Ḳaldı ḫātunlar yanında ol zamān
Eyce oldı diyübeni şādumān

T 32[a] 909. Didi Resūl ḫātunlarum ırılsın
Geldi melek bize Ḥaḳ'dan görülsün

910. Şu ḫ*ā*tunları yanından ırdılar
Ol melekile söyleşüp ṭurdılar

M1 31[b] 911. ʿĀyişe'ye didi gelüñ yanuma

[4a] "رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ: âlemlere rahmet olarak." *Kur'an-ı Kerim*, Enbiya 21/107.
[906ab] –T, –M2, –M3, –M5
[907ab] –M2, Öldigi gün ṣabāḥile eyce oldı ol Resūl // Ḫalḳ yanından ṭaġılup muştulandı ṣaġ u ṣol M5.
[908ab] Ḫātunları yanında şöyle ḫāli ḳaldılar // Eyce oldı deyüben şād oluben güldüler M2, M5.
[909ab] Ṭurur iken didi Resūl ḫātunlarım ayrılsın // Yaradandan geldi melek neye geldi görülsün M2, M5; Beytin vezni kusurludur.
[910ab] –M3, Şol zamānki ḫātunları yanından ırdılar // Çoḳ zamān bu melekile söyleşüben ṭurdılar M2, M5.
[911ab] Yine didi yā ʿĀyişe beri gelüñ yanıma // Yine yatdı dizim üzre ḳorḳu geldi cānıma M2, M5.

Dir ʿ*Ā*yişe ḳorḳu düşdi cānuma

912. Dizüme ḳodı başını çün Resūl
Didüm ol dem aña iy aṣlü'l-uṣūl

913. Yā Ḥabībī Cebrāʾīl midür gelen
Didi ʿAzrāʾīldurur ḥāżır olan

914. Budurur ümmetlerümden ayıran
Budurur gelüp içerüye giren

M3 32[b] 915. ʿAzr*ā*ʾīl destūrile girür baña
Didi Ḥaḳ daʿvete gönderdi saña

916. Ger dilerseñ rūḥuñ alup giderin
Virmeziseñ girü rücuʿ iderin

917. Baña itmeyince emr ḳabż idemen
Reʾyiñüzi bilmeyince gidemen

918. Didi mühlet vir baña yā ʿAzr*ā*ʾīl
Göreyin gelsün baña pes Cebreʾīl

M2 35[b] 919. Ol s*ā*t atde geldi Cibrīl yanına
Gördi anı ṭoldı ṣafā cānına

M5 19[a] 920. Geldi didi Ḥaḳ selām itdi saña
Gör Ḥabīb'üm ḥāli nicedür baña

M4 56[b] 921. Gerçi cümle ḥālüñi Allāh bilür
İlle kerāmeti ziyāde ḳılur

922. Ḫasta ṣormaḳ ümmete sünnet ola
Bunı ṭutan nice kerāmet bula

923. Didi bizden ʿAzr*ā*ʾīl destūr diler

912ab –M2, –M3, –M5
913ab Didim Cebrāʾīl'e saña beñzemez kimdür gelen // Melekü'l-mevt'dür bu gelüp cānıma ḥāżır olan M2, M5.
914ab Budur żaʿif ümmetümden beni ayıran melek // Her kime gelürse hīç buña geçmez dilek M2, M5.
915ab Didi iẕnile girürem yā Muḥammed yanına // Yaradan daʿvet gönderdi mübārek cānuña M2, M5.
916ab İẕniñ olursa bu mübārek cānı alur giderim // Eger virmezseñ iẕin girü rücūʿ iderim M2, M5.
917ab Tā baña emr itmeyince rūḥuñi ḳabż idemen // Tā reʾyiñüz olmayınca girü dönüp gidemen M2, M5.
918ab İmdi luṭf it baña mühlet viresin yā ʿAzrāʾīl // Gelsün insin yanuma ḳarındāşım Cebrāʾīl M2, M5.
919ab Ol sāʿatde Cebrāʾīl geldi yanına // Bildi anıñ geldigini irdi ṣafā cānına M2, M5.
920ab Geldi didi Ḥaḳ Teʿālā saña selām eyledi // Ṣor Ḥabīb'im ḥālini gör aña nice söyledi M2, M5.
922ab Hem bu ḫasta ḥāli ṣormaḳ ümmete sünnet ola // Kim bu sünneti ṭutarsa kerāmetlere ire M2, M5.

Virelüm destūr görelüm ne ḳılar

924. Didi Cibrīl Rabb'üñ müştāḳdur saña
Ol Ḥabīb'üm cān virüp gelsün bana

T 32[b] 925. Ġayrıdan iẕn istemez ol girmege
Ḳıl ʿacele Rabb'üñ müştāk görmege

926. Ḥaḳ ḳatında şerefüñ tamām ola
Cümle ümmet Yaradan'a yol bula

927. Dir Muḥammed iẕni virüñ ol melek
Her ne ise işlesün Ḥaḳ'dan dilek

M1 32[a] 928. İẕni virdi hem ḫātunlar girdiler
Aġlaşuben ḳarşusında ṭurdılar

929. Didi yā Fāṭıma yaḳın gelesin
Gelüben göñlümi ele alasın

930. Fātıma başın açuben aġladı
İşidenlerüñ yüregin ṭaġladı

931. Gözi yaşı yirlere dür dür iner
İçi ṭaşı firḳat odıyla yanar

M3 33[a] 932. Didi ḳızum ṭut ḳulaġuñı baña
Berü gel kim diyecegüm var saña

933. Ḳodı üzerine Sulṭān başını
Bir sāʿat sildi gözinden yaşını

M2 36[a] 934. Suʾāl itdiler neden güldüñ aña

923ab Didiler kim yā Cebrāʾīl ʿAzrāʾīl iẕin diler // Virelüm biz aña iẕin görelim ki ne ḳılar M2, M5.
924ab –M5; Didi Cibril yā Muḥammed Rabb'iñ müştāḳdur saña // Ḫaber viriñ ol Ḥabīb'im cān virüp gelsin baña M2.
925ab –M3; Senden ġayrıya ʿAzrāʾīl iẕin istemez girmeğe // Çünki Rabb'iñ daʿvet ider ḳıl ʿacele görmege M2, M5.
926ab Ḥaḳ yanında bunuñile şerefüñ tamām ola // Cümle ümmet senüñ ile Yaradan'a yol bula M2, M5.
927ab Dir Muḥammed iẕin viriñ gelüp girsin ol melek // Her ne ise işlesün yerine gelsün her dilek M2, M5.
928ab Bundan ṣoñra iẕin virdi ḫātunları girdiler // Her birisi aġlaşuben ḳarşusunda ṭurdular M2, M5.
929ab Didi Fāṭıma'ya Resūl baña yaḳın gelesin // Bir miḳdār ṭurup yanıma göñlüm ele alasın M2, M5.
930ab Başın açup üstine düşüp ol dem aġladı // Her birisi derde düşüp yüreklerin ṭaġladı M2, M5.
931ab Fāṭıma'nıñ gözyaşı yirlere dürit dürit iner // Söylemeye ḳādir olmaz hemān aġlayup döner M2, M5.
932ab –M5; Yaḳın gel yā Fāṭıma ḳulaġuñı ṭut bana // Eg beri başuñı ḳızım müjde vireyim saña M2.
933ab Aġlayaraḳ ḳodı Fāṭıma Sulṭān üzre başını // Bu kez ḳalḳdı gülerek sildi gözün yaşını M2, M5.
934ab Bu ḥālde ḳıldılar suʾāl neden güldüñ deyü aña // Beni evvel aġladan ben ölürin didi baña M2, M5.

Didi evvel ölürin didi baña

935. Ölecegin bilüp evvel aġladum
Anuñiçün yüregümi ṭaġladum

936. Ṣonra oldı ol sevündürdi beni
Tiz gelesin gözedürin ben seni

937. Fāṭıma yaḳın gelicek yiledi
Dir ḳızum cānum ayrılıḳ diledi

938. Meleku'l-mevt geldi anı görmege
İẕni virdi cānı ol dem virmege

939. Didi ilet Rabb'üme görem anı
Daʿvet itdi muṭiʿem çünkim beni

940. ʿAzrā'īl dir Rabb'üñ müştāḳdur saña
Girü çekinme iledeyin aña

T 33ª 941. Didi Cibrīl vaḥye ṣoñ inişimdür
Yā Muḥammed el-vedāʿ ṣoñ işimdür

942. Ḥācetüm yoḳ yiryüzinde kim inem
Fürḳatüñ odı ile varam yanam

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

943. Dir ʿĀyişe o dem yanına vardum
Başın gögsüme ḳodı artdı derdüm

944. Faḫr-ı ʿĀlem uġunup gitdi ʿaḳlı

935ab –M5; Bugün ölecegini bildim ḳulaḳ ṭutup ḫayır aldım // Ḳızım tīz gelürsiñ baña didi anuñiçün güldüm M2.
936ab –T, –M2, –M5
937ab Fāṭıma yaḳın varıcaḳ ḳoḳdı babası başını // Ey ḳızım şöyle bilesin bugündür ayrılıḳ güni M2, M5
Yaḳın varıcaḳ ḳoydı babası anı // Ey ḳızım bugündür ayrılıḳ güni M3.
938ab Meleku'l-mevt Ḥaḳ'dan geldi iẕin istedi girmeğe // İẕin virdi geldi rāżī oldı cānı virmege M2, M5
Meleku'l-mevt iẕin istedi girmeğe // İẕin virdi bu da cānı virmege M3.
939ab Didi Rabb'üme ilet beni varayın göreyin anı // Muṭiʿem cümle emrine çünki daʿvet itdi beni M2, M5.
940ab ʿAzrā'īl dir yā Muḥammed Rabb'iñ müştāḳdur saña // Ḳo sen girü çekinme seni ileteyin aña M2, M5.
941ab Cebrā'īl çıḳdı yanından vaḥye ṣoñ inişimdür // El-vedāʿ olsun Muḥammed bu iş benim ṣoñ işimdür M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
942ab Ḥācetüm yoḳ yeryüzünde ġayrı yeryüzüne inem // Murādım sen idüñ bunda varam bu derdile yanam M2, M5.
943ab Dir ʿĀyişe Ana bu ḥālde bunuñ yanına vardum // Mübārek başını gögsüm üzre ḳodum artdı derdim M2, M5.

Derledi böyle buldum buña naḳli

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 32[b] **945.** Rāyiḥāsı beñzeridi güllere
Miskden aʿlā naṣıb ide ḳullara

M4 57[a] **946.** Bir miḳdar ifāḳat buldı ol Resūl
Suʾāl itdüm ol derinden anda ol

947. Didi müʾmin cān virür bu derd ile
Ḥaḳ müyesser ide anı her ḳula

948. Kāfirüñ cānı çeñesinden çıḳar
Ḥınçḳırur eşek gibi çevre baḳar

949. Ḥabīb'üñ cānı gibi al cānımuz
Irma īmāndan kerem ḳıl yönümüz

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

M3 33[b] **950.** Bir eḥad bilmedin anı vefāt itdi Resūlallāh
M5 19[b] Ümmetin ḳayırup gitdi zīrā daʿvet itdi Allāh

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 36[b] **951.** Ṣoñ nefesde diridi kim eṣ-ṣalāt
Ḳındırup pes ümmetin itdi vefāt

952. Ḳoma biş vaḳti diyüp gitdi size
Bu yarın anda temessükdür bize

953. Vaṣiyyet eyledi bunı daḫı hem
Cemāʿatle ḳılasız ṭurmañ epsem

[944ab] –M5; Bu ḥālde Faḫr-ı ʿĀlemiñ uġundı ṭaġıldı ʿaḳlı // Terler aḳıtdı alnından böyle buldum buña naḳli M2 / Beytin vezni kusurludur.

[945ab] Rayiḥāsı teriniñ müşabih oldı güllere // Ne güller miskden aʿlādur Ḥaḳ vire cümle ḳullara M2, M5.

[946ab] Bir miḳdar ifāḳat buldı suʾāl itdüm bu terinden // Didi müʾminlerüñ rūḥı çıḳar ter ile çıḳar yerinden M2, M5.

[947ab] –M2, –M3, –M5

[948ab] –M5; Didi kāfirleriñ nefesi çeñesinden çıḳar ḫır ḫır // Eşekler ʿınçḳırur gibi alurlar cānını fır fır M2 Kāfirleriñ çeñesinden çıḳar ḫır ḫır // Eşek ḥıçḳırır gibi cānı fır fır M3.

[949ab] İlāhī cānımuz bizim Ḥabīb'üñ gibi alasın // İmānımuz ayırma yerimüz aʿlā ḳılasın M2, M5.

[950ab] Bir eḥad bilmedi vefāt itdi resūlallāh // Ümmetin ḳayırıp gitdi daʿvet itdi Allāh T, M3.

[951ab] Ṣoñ nefesde boşandı dili eṣ-ṣalat eṣ-ṣalat didi // Ḳındırup bizi pes vaḳti zīrā ümmet idi derdi M2, M5.

[952ab] Ḳomayasız bu beş vaḳti temessük olur size // Cemāʿatle ḳılasız dir vaṣiyyet eyledi bize M2, M5.

[953ab] –M2, –M3, –M5; beytin vezni kusurludur.

954. Ṭurmadı söyledi tā ḳabż olınca
Eṣ-ṣalāt dir Faḫr-ı ʿĀlem ölince

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

955. Gelüñ ḳomayalum biz bu namāzı
Vaṣiyyetin ṭutup idüñ niyāzı

956. Ḍuḥa vaḳtinde naḳl itdi cihāndan
Buña da ḳalmadı dünyā işit sen

T 33[b] **957.** Çü Ḥażret daʿvet itdi ol Ḥabīb'i
Sefer ḳıldı o cānlaruñ ṭabībi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

958. Virdi Allāh iḫtiyārın eline
Dileriseñ ḳon beḳā menzīline

959. Yā Muḥammed isteriseñ ṭurasın
Nūḥ gibi ya ʿömrüñ ola göresin

960. Ümmetüm dir ḳanda olur bileyin
Ümmetile bende onda olayın

16.İlāhī
4+4+3=11

1. Muḥammed iḫtiyār itdi ölümi
Beni ʿāṣīī ümmetimden ayırmañ
M1 33[a] Teslīm itdüm Allāh bilür ḥālümi
Beni ʿāṣīī ümmetimden ayırmañ

2. Varayın ümmetümile yatayın
Ümmet gibi ten ṭoprağa ḳatayın
Varup ümmetimüñ yurdın ṭutayın

954ab Ṭurmadı söyledi bunı tā rūḥı ḳabż olunca // Eṣ-ṣalat eṣ-ṣalat dirdi Faḫr-ı ʿĀlem ölünce M2, M5 / beytin vezni kusurludur.
955ab Gelüñ biz de ḳomayalım tā ölünce namāzı // Ṭutalum biz vaṣiyyetin ḳabūl ide Ḥaḳ bizi M2, M5.
956ab Vaṣiyyet eyledi gitdi ḍuḥadan ṣoñra ol Resūl // Buña da ḳalmadı dünyā bu iken ol aṣlü'l-uṣūl M2, M5.
957ab Yaradan daʿvet eyledi sefer itdi resūlullāh // Tīz gelsüñ diyü söyledi geçüp gitdi ḥabībullāh M2, M5.
958ab –M5; Virdi Allāh iḫtiyārın eline Faḫr-ı ʿĀlem'iñ // Diñleñ imdi mefhūmını ʿazīzsiñ bu kelāmıñ M2.
959ab Yā Muḥammed isteriseñ āb-ı ḥayvān içesin // İsteriseñ gele baña tīz gelesin göçesin M2, M5.
960ab Didi kim cümle ümmetim ḳanda olur bileyin // Cümle ümmetim ḳanda olursa ben anlarla olayın M2, M5.
1cd –M2

Beni ʿāṣīm ümmetimden ayırmañ

3. Yollarında terk itdüm oġlı ḳızı
Ümmetüme ṭoġrı ḳılmışam özi
Ümmet şerʿüm ṭutup arasın bizi
Beni ʿāṣīm ümmetimden ayırmañ

4. Ümmet olup ben dünyāda ṭuraman
Kend'özimi ümmetimden ayırman
M3 34[a] Ümmetimsiz ben cennete varaman
Beni ʿāṣīm ümmetimden ayırmañ

5. Ümmetsüz cennet başuma ṭar olur
Anda yiyüp içdüklerüm nār olur
M2 37[a] Ümmetsüz cennete girmek ʿār olur
Beni ʿāṣīm ümmetimden ayırmañ

6. Ümmetim cennet içinde direyin
Her birinüñ anda ḥālin ṣorayın
Ṣuṣayana ḥavżımdan ṣu vireyin
Beni ʿāṣīm ümmetimden ayırmañ

7. Dir Ẕelīlī yā nic'ola ḥālimüz
Muḥammed almazsa bizüm elimüz
T 34[a] Ḫoş ḳayırmış dāʾim bizi ulumuz
Dimiş ʿāṣīm ümmetimden ayırmañ

Faṣıl fi beyān ḥacc-ı şerīf*
(15.Fasıl)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

961. Gel hele lāzım olanı diñlegil
Neye emr olduñsa anı añlaġıl

962. Ol Muḥammed şerʿine girdüñise
Bildireyin gel berü ṣorduñise

963. İşidüp diñle bu dīnüñ ḳapusın
Aç gözüñi gör nicedür yapusın

M5 20[a] 964. Gör nice düzmişdurur bunı düzen

[3abcd] –M3
[4abcd] –M1, –M2
[6abcd] –T, –M1
* Faṣıl risāletü'n-nebiyyi[ṣallallāhu ʿaleyhi vessellem] T.
[962ab] –T, –M1

Bu yapuyı yapmaġa sen de özen

965. Her binānuñ bünyādı vardur bilüñ
Bilmegi isterseñüz diñleñ gelüñ

966. Bünyādı yoḳ ḳapuda yoḳdur beḳā
Ednā esen yil anı bozup yıḳa

967. İy Müselmān sen de İslāmuñı yap
Müslim iseñ ġayrıyı ḳo Ḥaḳḳ'a ṭap

968. Nenüñ üstine yapılur bil anı
Bünyādını muḥkem it ṣaḳla dīni

M1 33[b] **969.** Ol Muḥammed eyledi anı beyān
M4 16[b] Diñle imdi bildürem bir bir ʿayān

M2 37[b] **970.** Didi biş nesne ile oldı binā
Yap bināyı gelmesüñ aṣlā fenā

M3 34[b] **971.** Şarṭı hem bināsı budur bu dīnüñ
Ṭut bu sözi ṭamudan ḳurtar cānuñ

972. Biri Ḥaḳḳ'ı birlemekdür bilesin
Ger bilürseñ aña ḫiẕmet ḳılasın

973. İkinci biş vaḳt namāzdur şöyle bil
Her nice emr oldu ise eylegil

974. Üçünci şehr-i Ramażān'da orūç
Ṭutuben Ḥaḳḳ'a idesin sen ʿurūç

975. Budur dördünci māluñdan sen zekāt
Ger virürseñ bulasın sen berekāṭ

T 34[b] **976.** Ḥacc'a varmaḳdur bişinci bil anı
Bil bu bişi ḳurtarasın sen seni

977. Namāz'ı Tevḫīd'i eyledüm beyān
Ḥaḳ virürse bāḳisin ḳılam ʿayān

965ab –M4

966ab –M5

971a şarṭı hem bināsı: şarṭ-ı İslām'a binā T, M1.

973a Mısranın vezni kusurludur.

973b eylegil: öyle ḳıl M2.

974a-975a Mısraların vezni kusurludur.

978. Hele şimdi ḥaccı aldum elüme
Zīre lāzım oldı kendü ḥālüme

979. Dilerem bir bir beyān idem bunı
Ḥaḳ virürse dönderem aña yöni

980. Hem yazam ben hem ziyāret eyleyem
Ḥacca lāzım nice sözler söyleyem

981. Ḥaḳ teʿālā cürmümi ḳıla muʿaf
Naṣīb ide Kaʿbe'yi ḳılam ṭavāf

982. Varup anda eyleyem Ḥaḳḳ'a niyāz
Ḳabūl ide yine bī-ḥaḳḳ-ı ḥicāz

983. Yā İlāhī maḥrūm itmegil bizi
Sürelüm Siyāh Ṭaş'a ḳara yüzi

984. Ceẕb idüp gel di varalum görelüm
Ol maḳāma yüzümüzi sürelüm

M2 38ª 985. Umaram kim yüz ḳarası ḳalmaya
Anda varan bunda maḥrūm gelmeye

M1 34ª 986. Yā İlāhī sen sevindür gel bizi
Sürelüm dergāhuña ḳara yüzi

M3 35ª 987. Cümle hüccācı bile ʿafv idesin
Cümlemüzüñ cürmüni maḥv idesin

988. Ḫuṣūṣā bizümile gidenleri
Beriyye'de cān fidā idenleri

989. Daḫı yolda hüccācı bekleyeni
Her yanını ḳoruyup yoḳlayanı

990. Emr-i ḥāc oluben bile gideni
Gözleyüp ḥācıları ʿadl ideni

991. Yā İlāhī cümleye virgil emān
Ṣoñ nefesde bulavuz kāmil īmān

T 35ª 992. Cümle farżuñı ḳılavuz biz edā
Sen müyesser eyle bize iy Ḫudā

[988b] Mısranın vezni kusurludur.

993. Bī-riyā işleyevüz cümle işi
Saña lāyıḳ eyle içile ṭaşı

M4 17[a] **994.** Her ne ki emrüñdür anı idevüz
M5 20[b] Tevfīḳüñ vir yine saña gidevüz

995. Luṭf idüben ḳabūl it Mevlā duʿām
Eyle cümle müʾmine duʿāmı ʿām

996. Hem daḫı ḳuvvet viresin sen baña
Ceẕb idüben ḳalbümi senden yaña

997. Kaʿbetullāh'ı ziyāret eyleyem
Dünyede ṭāʿati ʿādet eyleyem

998. Ki vaʿdüñ var varana emn ü emān
Umaram ki viresin kāmil īmān

999. Varmayana vaʿīdüñ var biʾt-tamām
Belki küfre yaḳın olmış ne limām

M2 38[b] **1000.** Daḫı Faḫr-ı ʿĀlem aña gör ne dir
Ḳādir olup varmayana gör ne dir

1001. Azığına güci yite ol yoluñ
Ṭurma ḥisāb eyle sen nedür ḥālüñ

1002. Hem azuġın yükledüp binmeklige
Ḳādir ola binüben inmeklige

M1 34[b] **1003.** Daḫı ẓālim yoḳ ki anı menʿide
Ḳādir olan kişi ʿaḳlın cemʿide

1004. Hem gelince ehline var yiyecek
Setr-i ʿavret itmege hem giyecek

[993ab] –M4

[996a] viresin sen: müyesser it T.

[996ab] –M5

[998a] ki vaʿdüñ var: vaʿdüñ olmış M2, M3, M5.

[999b] ne limām: bī-gümān T.

[1001a] yoluñ: ḳuluñ M2, M3.

[1003ab] Azığına ḳādir olsa bir kişi // Bilüñ Allāhdur oñaran her işi M4.

[1003ab-1022ab] –M3

[1003b] –M3; ḳudreti var ol yola yaraḳ ide M2, M4.

1005. Bu aḥvāle ḳādir olup varmayan
Kaʿbetullāhı ziyāret ḳılmayan

1006. Ne ḥ*ā*lile olurise olsun ol
Ger Yahūdi ger Naṣārī olsun ol

1007. Ger ölürse ol Mecūsi öli mi
Zīre gözetmedi benüm yolumı

T 35[b] **1008.** Daḫı ben aña şefāʿat itmezin
Rūz-ı maḥşer'de anı gözetmezin

1009. Anda ol beni arayup bulmaya
Hem daḫı ḥavżum ḳatına gelmeye

1010. Bu ḥadīṯi tefsīr içre bulmışam
Anı Ḳurʾān'a muṭābıḳ ḳılmışam

1011. İsteyenler tefsīr içre yoḳlasun
Kendüyi ṭamu odından ṣaḳlasun

1012. Ṣanmasun kendüm icād eylemişem
Kend'özümden bunı ben söylemişem

1013. İnkā*r* itme sen bu aḫbārı saḳın
İnkā*r* idenlere olmaġıl yaḳın

M2 39[a] **1014.** Varmayanlar ḥaḳḳına var nice söz
İllā bu ḳadar yiter açana göz

1015. Zīre ṣıġmaz bu kitāba cümlesi
Ḳıl ʿamel irmedin ecel ḥamlesi

1016. Ḳādiriseñ sen aña eyle yaraḳ
Dime giderdüm aña illā ıraḳ

1017. Anı ıraḳ gösteren İblīs laʿīn
Ṭutma sözin Ḥaḳ saña ola muʿīn

[1005a] Mısranın vezni kusurludur.
[1005b] ziyāret ḳılmayan: varuben görmeyen T, M1.
[1009b] ḳatına: yanına M2, M4.
[1012ab] –M4
[1013b] olmaġıl: olma sen T, M4.
[1015ab] –M4
[1025b] irmedin: gelmeden M2, M5.

1018. Çek bu derdi Ḥaḳ saña neler vire
Rūz-ı maḥşer ġarḳ ide seni nūra

M4 17[b] 1019. Varanı medḥ eyleyem bir bir tamām
Ol maḳāmıñ ḥürmetin elden ḳomam

1020. Yaradan naṣīb ide biz ḳulına
Girevüz ol Kaʿbetullāh yolına

1021. Varayuz bir bir ziyāret ideyüz
Ṣoñ nefesde īmānile gideyüz

M1 35[a] **17.İlāhī**
4+4+3=11

1. Biz severüz enbiyāyı li'llāhi
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum
Ḳuds-i mübārekde ṣaḥratullāhı
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum

2. Girmedin ʿAzrā'īl'üñ ḳabżasına
İrmedin Münker Nekīr ġayżasına
T 36[a] Ḥabīb'üñ Muḥammed'üñ ravżasına
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum

3. Ravżasında eş-şefāʿat diyelüm
Aḳıdup gözyaşın cāna ḳıyalum
M5 21[a] ʿAli ḳuyusında iḥrām giyelüm
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum

4. İḥrām giyüp Lebbeyk yā Rabbī diyem
Göñülden māsivā sevgüsin ḳoyam
Siyāh yüzüm āb-ı zemzemde yuyam
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum

M2 39[b] 5. Tevbe eyleyüp āb-ı zemzemde yunam
ʿAşḳuñ ateşine ṭutuşup yanam
Beytullāh'ı ṭavāf eyleyüp dönem
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum

6. ʿIşḳ odı içümde ṭutup ṭutuşa

[1019ab] –T, –M1
[1021ab] –T, –M1, –M4
[1cd] –M2
[6abcd] –T, –M4

Şelle devlet ḳona bu ġarīb başa
Siyāh yüzüm sürem ol Ḳara Ṭaş'a
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum

M3 36[b] 7. ʿIşḳ odıyla nefs ṭaġların yaḳayın
Aç gözümi Mevlā saña baḳayın
Gāh Ṣafā'ya gāh Merve'ye çıḳayın
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum

8. Cümle ḥüccāc ʿArafāt'a çekile
Ol melʿūn şeyṭānuñ bili bükile
ʿArafāt'da cümle günāh dökile
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum

9. Sen vir Allāh **Ẕelīlī**'ye geregin
Añup anı ṭalebidür yüregin
M1 35[b] Mekke içinde Ḥennān Mennān dirĕgin
Ceẕb eyle Allāh'um biz de varalum

***وَمَن دَخَلَهُ آمِنًا كَانَ**
(16.Fasıl)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1022. Aña varan emn olur dir Ḫudā
Ḥaḳ didi Ḳurʾān'da bunı iy dede

1023. İy müʾmin var emn u emān bulasın
Ṣoñ nefesde kāmil īmān bulasın

T 36[b] 1024. Müʾmine hīç bunda aʿlā ne ola
Bundan anda Ḥaḳ anı emīn ḳıla

1025. Ey müʾmin sen ʿaḳluñı başıña dir
İste Ḥaḳ'dan kāmil īmān yola gir

M2 40[a] 1026. Ṣaḳın ırma Ḥaḳ yolundan özüñi
Rūz-ı maḥşer aḳ bulasın yüzüñi

1027. Hīç Yaradan sözine itme ḫilāf
Ḫalḳ içinde urma cānım dürlü laf

---

* "Ve kim oraya girerse emniyette olur." Kur'an-ı Kerim Āl-i İmran 3/97.

1022ab –M3

1023ab-1024ab–M4

1025ab–T, –M1, –M3

1026ab –T, –M1

1028. Cāna dermān isteyen farżın öder
Ḥaḳ ne buyurdu ise anı ider

1029. Kaʿbe'ye varmaḳlıġı çün itdi farż
Ḳudreti yetenlere eyledi ʿarż

M4 18[a] **1030.** Ḳādir olduñ ana niçün varmadıñ
Tā ḫayr itdüñ yola niçün girmediñ

1031. Şöyle ṣanduñ bunda bāḳī ḳalasın
Ger ecel geldi ise ne ḳılasın

1032. Kim bilür elüñdeki māl ṭaġıla
Farżı edā eylemedüñ çaġıla

1033. Buñlu olduñ ṣoñra çāre bulmadıñ
Başuña ne gelecegün bilmediñ

M3 37[a] **1034.** Ṭuymaduñ mı varmayana dineni
Kime teşbih olmışidi öleni

1035. Şimdi ṭuyduñ çünki derde çāre ḳıl
İllā ki kendüñi pāre pāre ḳıl

1036. Dime ki yolda ölürem ḳalurın
Ger ölürsem anda ġarīb olurın

1037. Gör nice niʿmet virülür ölene
Eceli yitüp o yolda ḳalana

1038. Kim giderken ya gelürken ölene
Emr-i Ḥaḳ yitişüp o yolda ḳala

M2 40[b] **1039.** Bī-gümān yarlıġar imiş Ḥaḳ anı
M5 21[b] Ṭamudan ḳurtarır imiş o cānı

1040. Daḫı şefīʿ olup yitmiş kişiye
Ehl-i beytinden irkek ü dişiye

1041. Çün ölene vireler bu devleti
Bulalar Allāh ḳatında rifʿati

[1029ab] –M1, –M3

[1030b] Mısranın vezni kusurludur.

[1038ab] –M4

[1039a] bī-gümān: bī-günāh M2.

[1040ab] Beytin vezni kusurludur.

1042. Bundan eyü daḫı ne devlet ola
Ḥaḳ teʿālā naṣīb ide her ḳula

1043. Hem daḫı ehl-i ʿayāli buldılar
Luṭf-ı Ḥaḳ irişdi şefīʿ buldılar

1044. Adımına görṣevāblar buldılar
Ḥaḳ ḳatında bunca maḳbul oldılar

1045. Nitekim Ḥaḳḳ'uñ Ḥabīb'i Muṣṭafā
Ne buyurdı diñle bulasın ṣafā

1046. Ger evinden çıḳar ise bir ḥācı
Gelmesün bu söz aña likīn acı

1047. Ḳurtulur cümle günāhdan bil anı
Gir bu yola ḳurtarasın sen seni

1048. Anasından ṭoġdugı gibi olur
İşlememiş gibi bī-günāh olur

1049. Her bir adımına viriser Allāh
Naḳdimüz cān Muḥammed'dendür ey şāh

1050. Yitmiş yıllıḳ ʿibādet ṣevābını
Virüp Allāh bil sözüñ ṣavābını

M3 37[b] 1051. Ol varup evine gelince tamām
Her adıma virilür dir ol hümām

M2 41[a] 1052. Ḳarşu varuñ geliriken evine
Duʿāların aluñ kişi sevine

1053. Ḥaḳ anuñ duʿāsını ḳabūl ider
Al duʿāsın şekk ü gümānı gider

1054. Bunca niʿmet kimüñ eline gire
ʿĀḳıl olan bu yola cānıñ vire

1055. Şeyṭāna uyup mālım gider dime

[1043ab] –M5; Beytin kafiyesi kusurludur.
[1048ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[1049ab] Beytin vezni kusurludur.
[1050b] Mısranın vezni kusurludur.
[1052b] Mısranın vezni kusurludur.

Dünye içün aḫretiñ elden ḳoma

M4 18[b] **1056.** Yine seniñ rızḳıñı Allāh virir
Her ḳulına lāzım olanı görür

1057. Müʾmin olan Ḥaḳḳ'uñ emrini ṭutar
Dünyeyi aḫrete degişüp ṣatar

1058. İşler ol kendüye lāzım ʿameli
Terk ider dāʾimā ṭūl-i emeli

1059. Dönderüp Allāh'a dāʾim özüni
Hem sürer ol Ḳara Ṭaş'a yüzüni

1060. Varup anda ʿahdine ider vefā
Rūḥa ʿizzet nefsine ider cefā

1061. Yevm-i miṣāḳda iḳrār eyledügin
Rabbimizsin deyüben söyledügin

1062. Ol īmānı yazmış imiş Yaradan
Çün yazılduñ şirki gider aradan

1063. Anı ol ṭaş içre Allāh gizlemiş
Göre luṭfın seni nice gözlemiş

1064. Bil varup ol Ṭaş'a yüzin sürenüñ
Ya elin ya ḳarşusında ṭuranuñ

1065. Bilüñ ol kişi īmānın yiñiler
Ḳādir olup varmayanlar iñiler

1066. Yaʿni ṣābit eyleyüp imżā ider
Rūz-ı maḥşer yüzini beyżā ider

M2 41[b] **1067.** ʿAhdini yiñileyüp ider vefā
M3 38[a] Cennet içre süriser ẕevḳ u ṣafā

1068. Şol ki yüzin sürdi ol Ḳara Ṭaş'a
Bil saʿādet tacı ḳondı ol başa

1069. Ṭaşı ḳara içi aḳdur ol Ṭaş'uñ

[1061a] Mısranın vezni kusurludur.
[1063ab]–M5
[1066ab]–M5

Cümle aġarsa gerek çatma ḳaşuñ

M5 22ª 1070. Cümle şeyʾ aṣla rücūʿ itse gerek
Ol Ṭaş'uñ da ḳarası gitse gerek

1071. Bir rivāyetde yine cevher olur
Bir rivāyetde melek olup gelür

1072. Ḳıṣṣası çoḳ sen uzatma ḳıṣṣayı
ʿĀrif olan bundan alır ḥiṣṣeyi

1073. Bu rumūzda çoḳ işāret var bilüñ
Fikr idüp bundan nice ḥiṣṣe aluñ

M1 36ª 1074. Çünki ol Ṭaş aṣlına rücūʿ ide
Yüz ḳarası yevm-i maḥşerde gide

1075. Şol kişinüñ vardur aṣlında īmān
Şoñı yine müʾmin olur ol hemān

1076. Baʿżı ʿiṣyān aña żarar itmeye
İmān-ı aṣlīsi andan gitmeye

1077. Yevm-i mīṣāḳda müʾmin olan kişi
Rūz-ı maḥşer ḳurtarısar ol başı

T 37ª 1078. Ẓāhirine baḳma bunda kişinüñ
İçi pāk olsa żarar yoḳ ṭaşınuñ

1079. İlle bu temṣīle aldanma ṣaḳın
Buña benüm bir cevābum var yaḳın

M4 19ª 1080. Temṣīl iderler bunı şol veliye
Maʿrifet genciyle ḳalbi ṭoluya

1081. Ḫalḳ içinde kend'özini gizlemiş
Baʿżı ṣūretle ṭaşını yüzlemiş

M2 42ª 1082. Daḫı şol kişi ḥaḳḳında ola bu
Dünyede küfrile gezmişdi bed-ḥū

1071ab-1072ab –M5

1074ab –T

1076ab –M5

1079ab –M5

1080ab Beytin vezni kusurludur.

M3 38[b] 1083. Aña ṣoñra īmān virdi ol Allāh
Gözüñ açup sen de olasın āgāh

1084. Ḳanḳısındansın bunuñ sen iy ʿāṣī
Üşenürsin bunda olursın ḳāsī

1085. Ḥaḳḳ'uñ emrini saña ṭut diseler
Ol Muḥammed yolına git diseler

1086. İncinüp anlara virürsin cevāb
Bilmeziken nededür ḫayr u ṣevāb

1087. Şöyle dirsin pākdurur ḳalbüm benüm
Aṣlı ḳalbdür ne ise ḳılsun tenüm

1088. Şüphe yoḳdur aṣlı ḳalbdür cümlenüñ
İlle maʿnāsı yoḳ ʿāṣī olmanuñ

1089. Bilme misin aṣla tāʿbiʿdür fürūʿ
Nitekim reʾse tābiʿ oldı kürūʿ

1090. Diñle sen ol Faḫr-ı ʿĀlem gör ne dir
Her kişide bir pāre et var nedir

M1 36[b] 1091. Ol pārecük azarise kişide
Ḳalbdür ol kim azar elbet ṭaşı da

1092. Buña vardur daḫı nice dürlü söz
İlle bu ḳadar yiter açana göz

1093. Varise ʿaḳluñ ḳanāʿat it buña
Ger yoġise nice añladam saña

1094. Hele şimdi maḳṣūdı ḳılam beyān
Ḥaḳ virürse her biri ola ʿayān

1095. Ger diriseñ ṭaş niçün oldı ḳara
Yine hem aġara cennete gire

1096. ʿĀṣī olan ya niçün ḳurtulmaya
Bunı da sen ḳıl beyān örtülmeye

[1081a] Mısranın vezni kusurludur.
[1082ab] –M5
[1085ab-1088ab] –M5

T 37[b] 1097. Kendü ʿişyānile ḳararmadı ṭaş
M2 42[b] Anıñiçün ḳurtarur aḫretde baş

M3 39[a] 1098. Kāfirüñ aʿżāsı ṭoḳundı aña
Ṭut ḳulaġuñ işidüp ḳalma ṭaña

1099. Anuñiçün yüzi ḳarardı ṭaşuñ
Var yüzüñi sür aña ḳurtar başuñ

1100. Yüz sürenler aña maḥrūm ḳalmaya
Kim ki Ḥaḳḳ'a el aça boş gelmeye

1101. Ol Ṭaş içre hüccetüñ var yiñile
Ḳādir olup varmaziseñ iñile

1102. Ḳıl sen evvel itdügüñ ʿahde vefā
Bunda cefā çek sür anda sen ṣafā

M4 19[b] 1103. Her müʾmin ki vara bulur devleti
Yaradan ḳatında çoḳdur ḥürmeti

1104. Gör ne buyurdı Muḥammed Muṣṭafā
Uy sözine bulasın anda vefā

1105. Dir ḥācılar Allāh'uñ ʿaskeridür
Gözlemeyen bu yoluñ kemteridür

M5 22[b] 1106. Ḳadrüñi bil iy müʾmin gözet yoluñ
Devletüñ bil her yaña ṣalma dilüñ

*الْحُجَّاجُ وَالْعُمَّارُ وَفْدُ اللهِ إِنْ دَعَوْهُ أَجَابَهُمْ وَإِنِ اسْتَغْفَرُوهُ غَفَرَ لَهُمْ

M1 37[a] 1107. Yaʿni ḫiẓmetkārıdur bunlar Ḥaḳ'un
Siz de anlardan oluñ varuñ çıḳuñ

1108. Her ne isterler virilür bunlara
İstedügüñ varise uy anlara

1109. Ger duʿā eyleseler bunlar i cān
Ḥaḳ revā ider anı ṭutma gümān

[1103b] Yaradan ḳatında çoḳdur: Ḥaḳ ḳatında çoḳ olısar T, M1.
[1105a] dir ḥācılar Allāh'uñ: ḥācılar didi Ḥaḳḳ'uñ T, M1.
[1106a] müʾmin: kişi T, M1.
* Hadis-i şerîf. "Hacılar ve umre yapanlar Allah'ın elçileridir. Kendisine dua ederlerse dualarına icabet eder, Ondan bağışlanma dilerlerse onları bağışlar" (İbn Mace).
[1107ab] –M5

M2 43[a] 1110. Māllarından anda infāḳ itseler
Bu yola ḫarc eyleyüben gitseler

T 38[a] 1111. Allāh anuñ birine biñ viriser
Ḥelālinden buña viren iriser

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1112. Daḫı ḳasem idüp didi Muḥammed
Şol Allāh ḥaḳḳıçün kim didi Aḥmed

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 39[b] 1113. Şüphesiz elindedür nefsüm benüm
Ḳudreti elindedür cānum tenüm

1114. Olmaya bir kişi illāllāh diye
Daḫı olmaya illā tekbīr eyleye

1115. Bil anuñçün daḫı tehlīl olınur
Tā ḳıyāmet aña tekbīr olınur

1116. Tekbīr ü tehlīl ṣevābın vireler
Dā'im anı ẕākirinden göreler

1117. Anıñiçün ẕikr ü teṣbīḥ ideler
Ṣevābın ol ḳula virüp gideler

1118. Bu ṣevābdan kesmeye Allāh bizi
Bildüñise vir bu yola sen cānı

1119. Ey ḥācı Allāh saña gör ne virür
Sen ölürsin seni ʿābidden görür

18.İlāhī
4+4=8

1. Hey Mekke'ye varan kişi
Ḳadrüñi neye bilmezsin
Çün varduñ oñarduñ işi

[1115ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[1115b] aña: daḫı T, M1.
[1116ab] –M5
[1117ab-1118ab] –M4
[1119ab] –T, –M1

Ḳadrüñi neye bilmezsin

2. Seni vefdümdendür didi
Aduñı ḫiẕmetkār ḳodı
M1 37[b] Çün ḥācıya ṭaḳduñ adı
Ḳadrüñi neye bilmezsin

3. Ṭurduñ vaḳfeye itdüñ āh
Ḳalmadı yüzüñde siyāh
M2 43[b] Döküldi itdügüñ günāh
Niçün ḳadrüñi bilmezsin

4. Çün varduñ nefsüñi yiñe
Gel diñle ḳulaḳ ṭut baña
Kaʿbe şefiʿ olur saña
Niçün ḳadrüñi bilmezsin

5. Alur ḥācıları ḳamu
Var kitābda buña numu
Ṣaḳın ḥācı diye ṭamu
Niçün ḳadrüñi bilmezsin

M3 40[a] 6. Hey ḥācı yoluñca yüri
Çün varduñ gördüñ ol nūrı
Saña ḳarşu gele ḥūri
Niçün ḳadrüñi bilmezsin

7. **Ẕelīlī** bunları bildüñ
Ṭoġrı ṭur saña ne n'olduñ
Ḫaberi Ḳurʾān'dan alduñ
Ḳadrüñi niye bilmezsin

17.Faşıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 38[b] 1120. Ḳanḳı bir ḫaṣletden ideyin beyān
Yā nice naẓm eyleyüp idem ʿayān

M4 20[a] 1121. Naẓma ṣıġmaz ḥāli ki beyān ola
Bilmek isterseñ giresin ḥaḳ yola

1122. Hele farżın vācibin beyān ḳılam

[2abcd] –M5
[4abcd] –T
[5abcd] –M4

Bildür Allāh diyüben aldum ḳalem

1123. Luṭf idüp bilmedügümüz bildüre
Maʿrifet nūrını ḳalbe ṭoldura

1124. Bu kitābdan ḫaber ala bilmeyen
ʿArabī kitāba ḳādir olmayan

1125. Ola kim bize duʿālar eyleye
Raḥmet ola buña diyü söyleye

M2 44[a] 1126. Allāh anuñ duʿāsın ḳabūl ide
Cümlemüzüñ yüzi ḳarası gide

M1 38[a] 1127. Hem duʿā idüp āmīn diyeni de
M5 23[a] Bu kitābı oḳuyup uyanı da

1128. ʿAfv ide cümlemüzi ol Pādişāh
Maḳbūlümsiz diye luṭf idüp İlāh

1129. Lāzım olan bu ki farżın bilesin
Sen anı yirlü yirince ḳılasın

1130. Geçmedin furṣat demi iy müʾminān
Bunda ḫayr it bulasın anda cinān

M3 40[b] 1131. Bilüñ imdi farżı üçdür sen anuñ
Farżını bil aña sen dönder yönüñ

1132. Biri iḥrām biri vaḳfeye durmaḳ
Cāʾiz olmaz farżı yirinden ırmaḳ

1133. Ziyāret ṭavāfıdur farżıñ biri
Farżı edā ideniñ cennet yiri

1134. Bilüp idesin bu farżları edā
Raḥmet ide cümlemize ol Ḫudā

1135. Daḫı vācibātını bilmek gerek
ʿUhdesinden bunlarıñ gelmek gerek

[1128a] pādişāh: iy şāh M2.
[1129ab-1130ab] –M5
[1130ab] –M2, –M3, –M4
[1131ab-1170ab] –T, –M1
[1132ab] Beytin vezni kusurludur.

1136. Cemʿ-i müzdelife vācibiñ biri
ʿAr*ā*fat'dan ṭaġılup aña yüri

1137. Biri Ṣafā ile Merve saʿyidür
Anda saʿy eylemek Allāh yiridür

1138. Cemre atmaḳdur bilüñ biri anuñ
Vācib olmuş bunlar üstüñe senüñ

1139. Biri daḫı hem ṭavāf ṣadrıyimiş
Bunları itmek kişiye ḳadrimiş

1140. Vācibiñ biri ḳazıtmaḳdur başı
Cümlesin iden oñarır hem işi

1141. Sünnetile edebi ḳıldı bilüñ
Cümlesini yirlü yirince ḳıluñ

M2 44[b] 1142. İnşā'allāh sünneti de bilinür
Her birisi bir vechile dinilür

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1143. Ṭavāfıñ ibtidāsı Ḳara Ṭaş'dan
Yüzüñü sür gider belāyı başdan

1144. Anuñ ḥaḳḳı duʿā iden marīżler
Şifā bulur gider cümle ʿarīżler

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1145. Cümle peyġamber aña sürdi eli
İnanup bu sözüme diñüz belī

M4 20[b] 1146. Bu ḥāl miṣāḳ gününde olmuşdurur
Bil nice kitāb beyān ḳılmışdurur

M3 41[a] 1147. Didim idi bu melek olsa gerek
Rūz-ı maḥşer böylece gelse gerek

1148. Zīre buña bir rivāyet bulmuşam

[1138a] cemre: ḥacre M5.
[1141ab] –M5
[1142b] Mısranın vezni kusurludur.
[1146a] Mısranın vezni kusurludur.

Nice buldum öyle beyān ḳılmışam

1149. Didiler cennetde melek idi bu
Anda müʾekkil idi Ādem'e bu

1150. Şol zamānki Ḥaḳ yaratdı Ādem'i
Ḫoş beyān ḳılam saña ben o demi

1151. Cennetiñ niʿmetlerin ḳıldı ḥelāl
Ḫuld aġacından yiyüp itme ḍelāl

1152. Ḳıldı şāhid ol melegi bu söze
Ḥaḳ teʿālā düzdügini kim boza

1153. Ṣaḳlar idi Ādem'i anda melek
Yime buġdaydan sen olursın helāk

1154. Şol gün Ādem'e emr-i Ḥaḳ irişdi
Melʿūn İblīs bu aḥvāle girişdi

1155. Uydu Ādem Ḥavvā Ana sözine
Bil uyan ʿavrete ḳıyar özine

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1156. Uyup İblīs'e buġdaydan yidiler
O dem ḥullelerin yere ḳodılar

M2 45[a] 1157. Ḥaḳḳ'uñ nehy itdigün yidiler anda
Çoḳ ʿibret var ʿāḳıl olana bunda

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M5 23[b] 1158. Ġāʾib idi ol dem anda ol melek
Bil bu ḥāli Ḥaḳḳ'a eylegil dilek

1159. Geldi gördi Ādem ʿahdini ṣımış
Nehy olınan buġdayı alup yimiş

1160. Tācı ḥulle çıḳmış egninden bunuñ
Bil bu ḥāli āhile geçür günüñ

[1149ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[1154ab] Beytin vezni kusurludur.
[1157ab] Beytin vezni kusurludur.
[1159ab] –M2

1161. Bu ġamı melek çeküp ṭurur iken
Ādem'e olan işi görür iken

1162. Ḥaḳ teʿālā heybetile çıḳdı ḫoş
Ol eridi cevher oldı baḳdı ḫoş

M3 41[b] 1163. Nitekim didi Muḥammed Muṣṭafā
Bil bu sözi ḳılasın ʿahde vefā

1164. Didi kim maḥşere gelür Ḳara Ṭaş
Hem eli hem dili olur çatma ḳaş

1165. Kendüye yüz süreni Ḥaḳ'dan diler
Aña varup aġlayan anda güler

1166. Cebreʾil'e emr idüp gönderdi Ḥaḳ
Çünki anı cevhere dönderdi Ḥaḳ

1167. Ādem'e virdi yine geldi anı
Añıcaḳ aġlayasın sen ol güni

1168. Ādem ol cevheri alup eline
Āh idüp aġladı kendi ḥāline

M4 23[a] 1169. Getürüp ol cevheri aġlar yaşın
Siler ol gevher ile gözin yaşın

1170. Bilüñ imdi aṣlı budur bu Ṭaş'ıñ
Var yüzüñ sür aña sen ḳurtar başıñ

19.İlāhī̇
4+4=8

1. İmdi bilüñ ol Ḳara Ṭaş
Rūz-ı maḥşer gelse gerek
Yüzin süren ḥācıları
Birin birin bulsa gerek

2. Anuñ anda olur eli
Her ne ise söyler dili
Gözünden aḳıdan sili
Varup anda gelse gerek

[1abcd- 7abcd] –M4

[1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

M2 45[b]

3. İdüñ Allāh'a minneti
Ḳomañ hīç farżı sünneti
Yarın Muḥammed ümmeti
Nārdan ḫalāṣ olsa gerek

4. Ḥaḳk'ı birle ḳıl namāzı
Dā'im it Ḥaḳḳ'a niyāzı
M3 42[a] Var ṭavāf eyle Ḥicāz'ı
Mekke şefī' olsa gerek

5. Cümle farżı eyle edā
Her ne ise borcuñ öde
Bunda gelen bāy u gedā
Ecel gelüp ölse gerek

T 39[a] 6. Var mıdur Ḥaḳḳile sözün
Döyer mi varmaġa özüñ
Bu dünyāya baḳan gözüñ
Ṭopraġile ṭolsa gerek

7. İy **Ẕelīlī** gir ḫaḳ yola
Beñzet kend'özüñi ḳula
Var sen Ḥaḳḳile dost ola
Dost dostile gelse gerek

18.Faşıl
fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1171. Vardurur her bir maḳāmuñ ḫaṣleti
İt ri'āyet sen bulasın vuṣlatı

M1 38[b] 1172. Bunda bulınan ṣevāb yoḳ ġayrıda
Ne ṣaġında bulınur ne ṣayrıda

1173. Her birinüñ çekdügin bunlar çeker
Anuñiçün İblīs'üñ bilin büker

1174. Her 'ibādet nefsi incitmek içün
Meşrū' olmışdur bilüñ ṭutmaḳ içün

M5 24[a] 1175. Gör bu nefse güç gelür ḳılmaḳ namāz
Ne kadar güç olsa mü'minler ḳomaz

---

[4]abcd –T

M2 46[a] 1176. Daḫı nefse emr imiş ṭutmaḳ oruc
Bil ṭutanlar idiser Ḥaḳḳ'a ʿurūc

1177. Biri mālından zekāt virmek imiş
Pāk oluben ḥażrete girmek imiş

1178. Cümlesinüñ taʿbi var ḥacc itmede
Nefse ezā eyleyüp māl gitmede

1179. Ḫarc idersin sen bu yolda nice māl
Anuñiçün ele girer nice ḥāl

M3 42[b] 1180. Daḫı çoḳ müṣāḥibinden ayrılur
Bil bu sözi tefsīr içre buyrulur

1181. Hicret idüben vaṭanından gider
Cān u nefsin Ḥaḳ yolına bezl ider

1182. Oġlı ḳızı hīç görünmez gözine
Kaʿbetullāh şevḳi düşer özine

1183. Ḥācıları beñzedürler ölene
Bu sözi sen teşbīh itme yalāna

T 39[b] 1184. Ger varursa Beriye'ye bir ḥācı
Her ne ise çeker anda ol güci

1185. Bulmaz illā ḥāżır itdügin bulur
Ḥāżır olmayan ile muḥtāc olur

1186. Ger varise azıġından yir hemān
Añla bu sözi gide ḳalbden gümān

1187. Bil buña beñzer imiş ölen kişi
Fikr idüp aġla oñarasın işi

1188. Dirliginden ayrıluben ölicek
Ḳabr içinde ayrıluben kalıcaḳ

M1 39[a] 1189. Nesne bulmaz anda kim ala yiye
Yoḳ yanında bir kişi ḥālin diye

1190. Ḥelālinden virdi ola ol meger

[1179ab] –M5

[1189b] diye: bile T, M2.

Vermedise anda ol boynın eger

M2 46[b] 1191. Aña anda kimse yoldāş olmaya
Yaluñuzca ḳala kimse gelmeye

M4 23[b] 1192. Pür-ġam olup düşer ol dem vaḥşete
İrgürür vaḥşeti anı ḥaşyete

1193. Dünyede evrādı varise anuñ
Añlayasın varise ʿakluñ sözüñ

1194. Ẕikr ü virdi olısar yoldāş aña
Sür bu virdi bulına anda saña

1195. Beriye'de ḥācılar da böyledür
Ḳabre varan ne ise ol şöyledür

1196. Meyyiti yuyıp kefene ḳoyalar
Ṣal aġacı üzre anı ḳoyalar

M3 43[a] 1197. Anda ḳoyup anı taṭyīb ideler
Ḳabrine ḳarşu götürüp gideler

1198. Şol ḥ*ā*cıda ġusl idüp iḥrām giye
Lebbeyk idüp emre muṭiʿem diye

1199. Giye iḥrām kefene girmiş gibi
Özini teslīm ide ölmiş gibi

T 40[a] 1200. Baş açuḳ yalın ayaḳ anda gide
Emr-i Ḥaḳḳ'a cānını ḳurbān ide

1201. Beñzedür öli ṭonına ol ṭonı
ʿArşa çıḳar anda bil Lebbeyk üni

1202. Ger ḳıyāmet ḳopa öli dirile
Cümle ḫalḳ maḥşer yirine dirile

1203. İçleri ṭolısar anda ṭolu ġam
Anda ḳanlar aḳısar gözden ne ġam

[1191ab] –M5

[1198b] Mısranın vezni kusurludur.

[1202ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

[1203ab] Her kişinüñ içi ṭaşı ola ġam // Gözlerinden aḳısar ḳanile nem T, M1 / Beytin kafiyesi kusurludur.

1204. Nice zamān ṭuralar aḫzān olup
Pür-ateş cigerleri büryān olup

1205. Yol çeküp varan ḥācılar böyledür
Yüzi öger kendü ḫayrān şöyledür

M1 39[b] M2 47[a] M5 24[b] **1206.** Bilemezler n'eyleyüp n'idecegin
Ḳanda varup ne yire gidecegin

1207. Var ola aña meger ṭoġru delīl
Yoġise olısar anda ol ẕelīl

1208. Cān Muḥammed maḥşerüñ delīlidür
Bunda uyan kişinüñ ḫalīlidür

1209. Bunda uy kim anda delīlüñ ola
Dār-ı ṣiḳletde gelüp seni bula

1210. Bir delīl bul iy ḥācı aç göziñi
Öli gibi teslīm it sen özüñi

1211. Maḥşer ehli cemʿ ola fi'l-ʿaraṣāt
Nitekim bu ḥācılar fi'l-ʿArafāt

1212. Kimse söylemezler illā iẕnile
Ṭurısarlar her birisi ḥüznile

M3 43[b] **1213.** Kimi saʿīd olur anda kim şaḳī
Sen saʿādet isteriseñ bil Ḥaḳ'ı

M4 24[a] **1214.** Ḥācılar da ʿArafāt'da ṭuralar
Tevbe_idüp her kişi ḥālin göreler

1215. Ḳorḳup Allāh'a duʿālar ideler
Raḥmetullāha da ṭamaʿ ideler

1216. Yā İlāhī duʿāmuz eyle ḳabūl
Bizi eyle ḥażretüñde ṭoġru ḳul

T 40[b] **1217.** Luṭf idüben bizi merdūd eyleme

[1204a] aḫzān: ḫayrān M2, M5.
[1204b] Cigerler ateşiyle sūzān olup T, M1.
[1212ab] –T
[1212ab-1213ab] –M5
[1213b] Mısranın vezni kusurludur.
[1215ab] –M5 / Beytin kafiyesi kusurludur.

ʿĀṣīlerüz yirümüz od eyleme

1218. Bunda bugün umageldük raḥmetüñ
Ḥabībʾüñ ḥürmetine it ḥürmetüñ

1219. Urma Mevlā ʿaybımuz yüzümüze
Göster ol didāruñı gözümüze

1220. Hem keremden vir bize kāmil īmān
Şevḳüñi vir ḳalmasun bizde gümān

1221. Cemʿ-i Müzdelife beñzer fiʾl-mesā
Ṣanki ḫalḳı sürdiler yevmeʾl-ḳażā

M2 47[b] 1222. Anda ṣabāḥın duʿālar ḳılınur
Ḥaḳ ḳatında nice raḥmet bulınur

M1 40[a] 1223. Beñzerimiş mevḳif-i mīnā şuña
Diñleriseñ eydivirem ben saña

1224. Ṣanasın maḥşer güninde vardılar
Faḫr-ı ʿĀlem ḳarşusında ṭurdılar

1225. Didiler kim şefīʿ ol yā Muṣṭafā
Cennet içre sürelüm ẕevḳ ü ṣafā

1226. Ger ḳazıtsa Minā'da bunlar başın
Beñzer aña pāk ide için ṭaşın

1227. Ṣanasın maḥşerde ḫavfı ḳalmadı
Ġuṣṣa vü ġam gitdi ṣanki gelmedi

1228. Yine gelüp gire Mekke içine
Tevbeler eyleye cümle ṣuçına

1229. Ḫoş ṭavāf eyleyüben anda döne
Āh idüp aġlayuraḳ yane yane

1230. Bil sen anı farż olan ṭavāf budur

1218ab-1220ab –M4

1221ab –M5

1222b nice raḥmet bulınur: cümle maġfūr olınur T, M1.

1223ab –T, –M5

1224ab –M3

1226ab –M3

1230ab Beytin kafiyesi kusurludur.

Cānlara cān dertlere dermān budur

M3 44[a] 1231. Buña ṣıġmaz çoḳdurur bunda kelām
Girdi şol cennete kim Darü’s-selām

1232. Aña giren kişiler sālim olur
Ḥaḳ ḳatında nice ḥürmetler bulur

1233. O ḥāle teşbīh iderler bu ḥāli
Bilüben giderelüm ḳıyl ü ḳāli

T 41[a] 1234. Girenler dārü’s-selāma ḳurtılur
Cürm ü ʿiṣyān ḳalmayuben örtilür

1235. Ṣanasın ki görmemiş renc ü ʿanā
Aña giren kişiye gelmez fenā

1236. Bu ṭavāfı eyleyen beñzer buña
Tamam olup cümle işleri oña

M2 48[a] 1237. Yā İlāhī bu maḳāmı vir baña
Dün ü gün yalvarduġum budur saña

1238. Ol Ḥabīb’üñ ḥürmetine yā İlāh
Cürmümüz ʿafv idesen gide günāh

1239. ʿArafāt’da istedi senden bizi
Ḳatı ḳaynaridi ümmete özi

1240. Ḥaḳḳ-ı ʿabdden ġayrısın ʿafv eyledüñ
Virem ümmetüñe diyü söyledüñ

1241. Tamam olup cümle işleri oña
Yā İlāhī bu maḳāmı vir baña

M1 40[b] 1242. Müzdelife ṣabāḥı anları da
M4 24[b] Raḥmetüñle ṭoyladuñ bunları da

[1230b] Derde dermān cānlara muʿāf budur T, M1.
[1231ab] –M5
[1233ab] –M5
[1234a] Mısranın vezni kusurludur.
[1236b] Dün ü gün yalvarduġum budur saña T, M1.
[1237ab] –T, –M1
[1240ab] –M4
[1241ab] –T, –M2, –M3, –M4
[1241ab-1242ab] –M5

1243. Ḫaşmınuñ istedügini viresin
Bunları da maḳbūlinden göresin

M5 25[a] 1244. Ol şefāʿat ḥaḳḳıçün luṭf it bize
İy kerīm lāyıḳ olan budur size

1245. Ḥabībüñ şefīʿ ṭutup geldüm saña
Bize Mevlā raḥmetüñile dege

1246. Ol Muḥammed'üñ nūrı ḥürmetine
Raḥmet eylegil anuñ ümmetine

1247. Evvelā sen eyle bizi saña ḳul
Tevfiḳüñle gösterivir ṭoġrı yol

M3 44[b] 1248. Ṭoġrı yoldan sen çıḳarmaġıl bizi
Seçelüm biz bu yolı açġıl gözi

1249. Gözimüz öñünde perde ḳalmasun
Mekr-i nüfūs şerr-i şeyṭān olmasun

1250. Dāʾimā eyle Muḥammed ümmeti
Ümmetiçün ḳıldı Ḥaḳḳ'a minneti

1251. Ḳorḳum oldur ümmet olmayam aña
Derde dermān ide yalvaram saña

1252. Ḳanḳı bir dille idem nāz u niyāz
Bu ḳara yüzüm nice ola beyāż

T 41[b] 1253. Ṣulṭānından ḳaçġun olmış bir ḳulam
M2 48[b] Yine varmaġa yolı nice bulam

1254. Āh efendüm ḫizmetini itmedüm
Ḳaçdum andan hīç birini ṭutmadum

1255. İlle gördüm ḳaçmanuñ faydası yoḳ
Aña varmaġa yüzüm ḳarası çoḳ

[1243a] ḫaşmınuñ: ʿāṣīnüñ M4.
[1245b] dege: aña M5.
[1247ab] –M5
[1248ab-1249ab] –M4
[1249b] Mısranın vezni kusurludur.
[1252ab] –T, –M4
[1255ab] –M5

1256. Ḫayrān oldum gezerem arada ben
Yaş yirine aḳıdayın ḳara ḳan

1257. Bu ḥāli fikr eyleyüp gezer iken
Gāh yola gelüp gāhi azariken

1258. Diriken ḫocama iltse bir kişi
Ḳapusında ḳoyayıdum bu başı

M1 41[a] **1259.** Cān Muḥammed düşegeldi ʿaḳluma
Ol şefāʿat assı cümle iḳlime

1260. İlle anuñda yanında yoḳ yüzüm
Umaram yalvarayın geçe sözüm

1261. Ol şefīʿdür bencileyin ʿāṣīye
Yaradan'uñ ṭāʿatinden ḳāsiye

1262. Yüzümüzüñ ḳarasına baḳmaya
Ṣuçumuzı başımıza ḳaḳmaya

1263. Şefī olup yine ilte bizi ḫoş
Gelmişüz biz yüzi ḳara eli boş

20.İlāhī
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 45[a] **1.** Mevlāmuzuñ ḳapusından ḳaçmışuz
Yā Muḥammed bizi ilet Allāh'a
Nefs elinden nice zehir içmüşüz
Yā Muḥammed bizi ilet Allāh'a

2. Ḳapusından ḳaçup emrin ṭutmaduḳ
Āh bir kerre ṭoġrı yola gitmedük
Cān u başı saña teslīm itmedük
Yā Muḥammed bizi ilet Allāh'a

M2 49[a] **3.** Ḥaḳḳ'uñ senden eyü yoḳdur ḳapusı
Sensiz ḳabūl olmaz ḫalḳuñ ṭapusı

[1257ab-1258ab] –M4

[1258ab] –T, –M3, –M5

[1262b] Cürmümüzle bizi oda yaḳmaya T, M1.

[2b] Mısranın vezni kusurludur.

[3ab] Mısraların vezni kusurludur.

[3abcd] –M4

T 42[a] Eyü yatlu saña muḥtāç hepüsi
Yā Muḥammed bizi ilet Allāh'a

4. Gel görün gözüme bir kez göreyin
Cānumı yoluña ḳurbān vireyin
Ayaġuñ tozına yüzüm süreyin
Yā Muḥammed bizi ilet Allāh'a

M4 25[a] 5. Dermān vir yumaġa ḳalbdeki çirke
Ḳorḳarın ḳaçaraḳ düşevüz şirke
Ḫāṣlar ḳaṭārına bizi de dirke
Yā Muḥammed bizi ilet Allāh'a

6. Bu ḳaṭāra giren merdūd olmaya
Şeyṭān azdurmaġa ruḫṣat bulmaya
M1 41[b] Redd eyleme bizi melʿūn gülmeye
Yā Muḥammed bizi ilet Allāh'a

7. Ẕelīlī dir cürmi bildüm çoḳ ḳılduḳ
Bu faydasuz işe peşimān olduḳ
Ḥaḳḳ'a geçen nāzı biz seni bulduḳ
Yā Muḥammed ilet bizi Allāh'a

19.Faşıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1264. Bunda bir ḳul ḳaçḳun olsa ḫocadan
Görmesünler diyü gitse giceden

1265. Bildügi dem ḳulunuñ ḳaçduġını
Şeyṭāna uyup anuñ şaşduġını

M3 45[b] 1266. Her yaña bulmaġa ādemler ṣalar
Buldurup anı getürmegi diler

1267. Nice niʿmetler virür getürene
Buluben bu ḫiẕmeti bitürene

1268. Ger ḳuluñ efendisi kerīm ola
Ḳaçduġıçün hiç ʿaẕāb virmez ḳula

[5abc] Mısraların vezni kusurludur.
[6ac] Mısraların vezni kusurludur.
[7abc] Mısraların vezni kusurludur.
[1268ab-1269ab] –M5

M2 49[b] 1269. Yine ḳabūl ider ol ḳaçan ḳulı
Zīre budur ehl-i keremüñ yolı

T 42[b] 1270. Ḫiẕmet iderse yine aña bu ḳul
M5 25[b] Ḳaçduġı ʿaybın yüzine urmaz ol

1271. ʿAybına baḳmaz anı āzād ider
Ol ḳuluñ ġamın giderür şād ider

1272. Biz bizi beñzetmişüz ḳaçḳun ḳula
İsterem ki yine girem ḥaḳ yola

1273. Aḥmed'i şefīʿ ṭutuben gelmişem
Saña varmaġa ḳulavuz ḳılmışam

1274. Bundan özge aṣlā şefīʿ olmaya
ʿAḳlı yoḳdur anı şefīʿ ḳılmaya

1275. Sen o Sulṭānsın Muḥammed'dür şefīʿ
Hem Kerīmsin hem Raḥīmsin hem Semīʿ

1276. Bir żaʿīf ḳul ḳulına itdi kerem
Ben de ʿabd-i ābıḳam kerem görem

M1 42[a] 1277. Ḳanda bulam senden özge bir Kerīm
Her deme biñ bir şükür sensin Raḥīm

1278. Ḳaçdumise yine geldüm ḳapuña
Lāyıḳ olur ḫiẕmetüm yoḳ ṭapuña

1279. Her efendi ḳula ḫiẕmet buyurur
Bilmedügi işi aña ṭuyurur

1280. Ben de bir bī-ʿāḳılam iş bilmedüm
İtdügüñ emre muvāfıḳ olmadum

1281. İmdi sen vir tevfīḳüñ ḫiẕmet idem
Tevfīḳe irmezisem ḳanda gidem

M3 46[a] 1282. Her ne ʿaybum varise ʿafv idesin

[1274a] özge: eyü M2, M3, M5.
[1274ab] –M4
[1276ab] –M5 / Biz żaʿīfi eyle āzād ey Kerīm // Cürmümüz çoḳ raḥmet eyle yā Raḥīm T.
[1279ab] –M4, –M5
[1280b] emre: ʿahde M2.
[1281a] imdi sen vir tevfīḳiñ: tevfīḳiñ vir baña kim T, M1.

Bī-nihāye cürmümi maḥv idesin

1283. Baḳmayup ʿaybumuza eyle *ā*zād
Sulṭ*ā*num ḳo bizi keremüñ gözet

M2 50[a] 1284. Ol Muḥammed Muṣṭafā ḥürmetine
M4 25[b] Raḥmet eyle biz żaʿīf ümmetine

1285. Hem aña gönderdügüñ Ḳurʾāniçün
Hem elinde ḥücceti burhāniçün

T 43[a] 1286. Andaġı mühr-i nübüvvet ḥaḳḳıçün
Daḫı ol luṭf u mürüvvet ḥakkıçün

1287. Ḳuds içinde Ṣaḥratullāh ḥaḳḳıçün
Evvel āḫir Kaʿbetullāh ḥaḳḳıçün

1288. Biz żaʿīfi eyle āzād iy Kerīm
Cürmümüz çoḳ raḥmet eyle yā Raḥīm

1289. Raḥmeti çoḳ pādişāhum ḳıl kerem
Umaram ki ben daḫı kerem görem

1290. Sen saʿādet rūzī ḳılsañ bir ḳula
Şāh-ı kevneynüñ aña şefīʿ ola

1291. Luṭf u iḥsān eyledügüñ ḳullara
Kaʿbetullāh şefīʿ olur bunlara

1292. İkisinden de şefāʿat umaram
Bir şefīʿ bulmazisem nice varam

1293. Ger dilerseñ ḳabūl ola bu kelām
Ṣevḳile di eṣ-ṣalātu ve’s-selām

M1 42[b] 1294. Diñle Kaʿbe nice olısar şefīʿ
İşidüp ṭut dereceñ ola refīʿ

1295. Ḫoş rivāyet eylemiş anı Vehhāb

[1282ab-1284ab] –M4
[1287ab] –M5
[1288ab] –T
[1289ab] –M4
[1292b] bir: ger T, M1.
[1293ab] –M2, –M3, –M4, –M5
[1295a] Mısranın vezni kusurludur.

Ben gedā beyān ideyin bunı hep

1296. Tevrāt içinde yazılmış dir bunı
Diñleyüp sen aña döndergil yöni

1297. Ḥaḳ teʿālā gönderür maḥşer güni
Aġla añup ol güni ḳurtar cānı

1298. Anda gelen yidiyüz biñdür melek
Diñle imdi nedürür bunda dilek

M2 50[b] 1299. Birer altun zenciri var elinde
M3 46[b] Kaʿbetullāh'dur murādı dilinde

1300. Yaʿni anı maḥşere getüreler
Nice dürlü maṣlaḥat bitüreler

1301. Bir melek ide nidā diye sırı
Ṭurmaġıl yā Kaʿbe maḥşere yüri

1302. Diye Kaʿbe gitmezin andan yaña
Maḳṣūdumı virmeyince Ḥaḳ baña

T 43[b] 1303. Diyeler kim maḳṣūduñ nedür senüñ
Ḥaḳ vire dönderesin aña yönüñ

M5 26[a] 1304. Maḳṣūdum şu şefīʿ olam şunlara
Ṭoyalar Allāh ḳatında ḫonlara

1305. Şunları virsün ki bunda oldılar
Allāh emriyile bende ḳaldılar

1306. Ḥaḳ didi kim virdüm anları aña
Şol kişi anda ḳalur bil kim oña

1307. Mekke'de ḳalan müʾminler ḥaşr ola
Cümle ṭavāf eyleyürek neşr ola

1308. Arḳalarında ola iḥrām ṭonı
ʿArşa çıḳa anda bil lebbeyk üni

[1296ab] –M4

[1299ab] Beytin vezni kusurludur.

[1304a] maḳṣūdum şu: diye Kaʿbe T, M1.

[1307a] müʾminler: kişiler T, M1.

M4 26[a] 1309. Yüzleri aḳ anda raḥmet bulalar
Kaʿbetullāh'uñ yanına ṭolalar

1310. Yine melekler nidā eyleyeler
Yüri yā Kaʿbe diyü söyleyeler

M1 43[a] 1311. Diye kim ben şimdi daḫı gitmezin
İsterin yüz süreni terk itmezin

1312. Ḥaḳḳ'a diñ virsün şu müẕnīb ḳulları
Ḳatı ırāḳ olmuşidi yolları

1313. Nice zaḥmet çekmişidi her biri
Varanuñ cennet ola şelle yiri

M2 51[a] 1314. Baña virsün bunları da Yaradan
Fezaʿ-ı ekberi gitsün aradan

1315. Hīç biri ḥaşruñ ḥisābın görmeye
ʿAḳlı gidüp anda ḫayrān ṭurmaya

M3 47[a] 1316. Ḥaḳ diye virdüm saña anları da
Bile al gel maḥşere bunları da

1317. Çıḳa andan bir melek ide nidā
Gör nice luṭf eyleye saña Ḫudā

1318. Diye iy Beytullāh'ı iden ṭavāf
Ayrıluñ siz ḫalḳdan olduñuz maʿāf

T 44[a] 1319. Bunları Ḥaḳ ḥavl-i ʿarşa cemʿ ide
Yüzleri aḳ ṭamudan āzād ide

1320. Yine beytullāhı ṭavāf ideler
Lebbeyk āvāzıyla ḥaşre gideler

1321. Yine anda nidā ider bir melek
Tamam ola ne ise Ḥaḳ'dan dilek

1322. Yā Kaʿbetullāh diye ṭurma yüri
Tamam oldı maḳṣūdunuñ her biri

[1310ab] –M3

[1320a] Beytullāh'ı: beyt-i Ḥaḳ T, M1.

[1320b] Mısranın vezni kusurludur.

1323. Muṭiʿem emre diyüben yürüye
Bir dilegi ḳalmaya hīç girüye

1324. Maḥşere evvel Muḥammed varısar
Ümmetüñ ḳaydını anda göriser

1325. Kaʿbe diye yā Muḥammed şefīʿ ol
Baña gelmeyenleri sen ara bul

1326. Baña gelen ümmetüñe ben şefīʿ
Derecelerin iderin ben refīʿ

1327. Ṭurma var ġayrısını Ḥaḳ'dan dile
Düşmesünler ṭamuya alġıl ele

M1 43[b] 1328. Ṭuyduñ imdi gitmege eyle yarāḳ
Ṭurma cehd it ger yaḳındur ger ırāḳ

M2 51[b] 1329. ʿArafāt ṭaġında var vaḳfeye ṭur
Nice dökilür günāhuñ anda gör

1330. Bunda bir ʿaceb ḥikāyet olınur
Ol maḳāmuñ fażlı bunda bilinür

1331. Hemyānın unutmış anda bir kişi
Diñle imdi nicedür Ḥaḳḳ'uñ işi

M3 47[b] 1332. Hemyānını aramaġa vardı ol
M4 26[b] Gördi ṭolmış kelb ü meymun anda bol

1333. Gördi anı istedi döne ḳaça
İstedi kim hemyānından vazgeçe

M5 26[b] 1334. Dile gelüp kelb ü meymun söyledi
Ḥāli ol kişiye beyān eyledi

1335. Didiler kim ḳaçma bizden iy kişi
Gel sen al hemyānuñı añla işi

T 44[b] 1336. Bil bizi ḥācılaruñ günāhıyuz
Cürm ü ʿişyān yüzleri siyāhıyuz

[1324a] maḥşere evvel: eñ evvel ḥaşre TM2, M5.
[1333a] göricek anları diledi ḳaça T, M1.
[1334b] beyān: maʿlūm T, M1.

1337. Bizi döküp pāk u ṭāhir oldılar
Yaradan ḳatında ḥürmet buldılar

1338. Ṭāhir olduñ yine kir itme yüzüñ
Aduñı ḥācıya ṭaḳduñ aç gözüñ

1339. Bunca günāh itdüñ aṣlā ḳalmadı
Ṣanasın ki her giz evvel gelmedi

1340. İmdi emegüñi żāyiʿ eyleme
ʿAḳılısañ aṣlā ġıybet söyleme

1341. Gitmesün yoḳ yire çekdügüñ emek
Revā degil müʾmine ḥarām yimek

1342. Gel i müʾmin divşir ʿaḳluñ başıña
Ḥaḳḳ'ı kefīl eyle cümle işüñe

1343. Kend'özüñi ḥaḳ yolından ırmaġıl
Maġrūr olup kend'özüñi görmegil

M2 52ª 1344. Yine dermān olur Ḥaḳ'dan cümleye
Emr-i Ḥaḳ'dan ġayrı bir şeyʾ olmaya

M1 44ª 1345. Maġrūr olma Kaʿbe'ye vardum deyü
Dünyede ben maḳṣūda irdüm deyü

1346. Nicenüñ ḥaccı yüzine urılur
Nicesi dergāh-ı Ḥaḳ'dan sürilür

1347. Varduñise ḫavfuñı arturıgör
Ḳıl tażarrūʿ yüzüñi dergāha sür

1348. Ḥacla olmaz cümle emrin ṭutasın
Kend'özüni sen ʿābide ḳatasın

M3 48ª 1349. Evvelā Allāh'ı bil didüm saña
Bir bilüp ḫiẓmet idenler hep aña

1350. Hem begüm biş vaḳt namāzı ḳomañuz
Yine ḳorḳuñ ḫāṣ ḳul oldum dimeñüz

1337ab –M4

1341b revā degil: lāyıḳ mıdur T, M1.

1342a Müʾminiseñ ʿaḳluñı dir başuña T, M1.

1344ab –M3

1348ab-1372ab –M4

1351. Borcuñ ise iy bürāder ḥacca var
Emr-i Ḥaḳḳ'ı ṭutuben eyleme ʿār

1352. Her birini añmışam ben bunlaruñ
Ṭāʿat eyle gicelerüñ günlerüñ

1353. Bunları ḳıl daḫı ṭut sen orucı
İt riʿāyet eyle Ḥaḳḳ'a ʿurūcı

1354. Şehr-i Ramażān gelicek ṭut oruç
Olmasun ki idesin yoldan ḫurūç

1355. Şarṭ-ı İslām'uñ birisi bil budur
Cānlara cān dertlere dermān odur

1356. İnşā'allāh bunı da medḥ eyleyem
Ḥaḳ virirse diñle neler söyleyem

1357. *Ger döyemen diriseñ yarın oda*
Vir ṣalavāt ʿışḳile Muḥammed'e

1358. Şehr-i Ramażān'da oruç oldı farż
ʿĀḳıl u bāliġe pes olındı ʿarż

M2 52[b] 1359. ʿĀḳılısañ imdi sen de ṭutasın
Cennet içre raḥat olup yatasın

1360. Farż olunması nice oldı beyān
Ḳur'ān-ı ʿaẓīmde olmuşdur ʿayān

* يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

M1 44[b] 1361. Bundan evvel bil bu oruç varidi
M5 27[a] Bu ayile ġayrı aylar biridi

1362. Kime ʿāşūre güni olmışdı farż
Kime her ay içre üç gün oldı ʿarż

[1351ab] –T

[1351b] Emr-i Ḥaḳḳ'ı ṭutuben eyleme ʿār: Her ṭā ati eyleyüp sen eyle ʿār M2, M3, M5.

[1354ab-1385ab] –T

[1357ab] –M2, –M3

[1360a] farż olunması: diñle farżlığı M2.

[1360b] Ḳur'ān-ı ʿaẓīmde olmuşdur: Ḥaḳ kelāmında anı ḳıldı M1.

* "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı." *Kur'an-ı Kerim*, Bakara 2/183.

M3 48[b] 1363. Kimine virildi bu ay ṭutdılar
Issıda ṣovuḳda tebdīl itdiler

1364. Hīç muʿayyen bir zamānı yoġidi
Ṭutaridi şol kişi kim ṣaġidi

1365. Bu *ā*yetden bellü oldı işbu ay
İt riʿāyet olasın cennetde bāy

1366. Diñle imdi bunı ṭutmaḳ nicedür
Şol ki ḥürmet ḳıldı ḳadri yücedür

1367. Ṭutariseñ ne yiyüp ne içesin
Hem daḫı ḳov u ġıybetden geçesin

1368. Hem bunı üzerüñe farż bilesin
Ḥürmet idüp ʿuhdesinden gelesin

1369. Hem ḥarāmdan ṣaḳınasın içüñi
ʿAfv ide Ḥaḳ bunda cümle ṣuçuñı

1370. Nitekim Ḥaḳḳ'uñ Ḥabīb'i Muṣṭafā
Ne buyurdı işidüp bulgıl ṣafā

قله عبدالرحمن بن عوف قله رسول الله عص شهر رمضان كتب الله صيامهْ علئ
المسلمين و من قيامهْ فمن صيام إماناً وحتنا با خرج زنوبه كيومٍ ولدتتمه*

1371. Yaʿni farżdur diyü ṭutsa kim oruç
Tevbe idüp ṣavmı hem ḳılsa dürūc

M2 53[a] 1372. Hem terāviḥ ḳılsa sünnetdür diyü
Ḳılanuñ maḳāmı cennetdür diyü

1373. Bilüñ anuñ hīç günāhı ḳalmaya
Şeyṭ*ā*nı maḳhūr oluben gülmeye

1374. Anasından ṭoġdıġı gibi ola
Rūz-ı maḥşer şād olubeni güle

1375. İbn-i ʿAbbās'uñ rivāyātın işit

[1370b] işidüp bulġıl: diñle bulasın T, M2, M5.

* Nitekim Abdurrahman b. Avf'ın naklettiği bir hadiste Hz. Muhammed (s.a.s): "Şüphesiz Allah Ramazan orucunu farz kıldı. Ben de Ramazan gecelerini ihya etmeyi sünnet kıldım. Her kim inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek Ramazan'ı oruçla, gecelerini namazla ihya ederse, anasından doğduğu gün gibi günahlarından temizlenmiş olur" buyurmaktadır. (İbn Mâce, İkametu's-Salâ, 173; İbn Hanbel, I, 191, 195).

Diñleyüp şād oluben göñlüñ ışıt

M1 45[a] 1376. Müslim ü Buḥārā itmiş ittifāḳ
Sözleri girçekdurur olġıl vifāḳ

M3 49[a] 1377. Diñle ne dimiş ol Ḥaḳḳ'uñ Ḥabīb'i
M4 27[a] Dīn ulusı ehl-i derdiñ ṭabībi

1378. Geldügince bize şehr-i Ramażān
Açılur hep cümle ebvāb-ı cinān

1379. Hem ḳapanur ṭamunuñ ḳapuları
Ḳabūl olur ḳullaruñ ṭapuları

1380. Daḫı hem cümle şeyāṭin baġlanur
Ol melāʿīnüñ yüregi ṭaġlanur

1381. Diñle buña ehl-i teʾvīl ne didi
Bunı bilen cānını ḳıldı fidi

1382. Yaʿni müʾmin cennet ʿamelin ider
Hem riʿāyet eyleyüp yolın güder

1383. Ehl-i ṭamu işlerini işlemez
Tevbe idüp yine ṣıyup başlamaz

1384. Ṭutmaz ol şeyṭān-ı laʿīn sözini
Ḥaḳḳ'a teslīm eyleyüben özini

1385. Bil buña teʾvīl-i ḥaḳ budur hemān
Ḳıl ʿamel bu söze eyleme gümān

21.İlāhī
4+4=8

T 45[a] 1. Bu ayda oruç ṭutdum diyen
Emr ü nehyin ṭutmaḳ gerek
M2 53[b] Ṣuṣayup açlıġa döyen
Ġaybeti terk itmek gerek

1376ab –M3
1377b ehl-i derdiñ: dertlülerüñ M1.
1381ab –M3
1382ab –M3, –M4
1384b eyleyüben: ider bunda M5.
1abcd-7abcd –M4

2. Hem dili ṭuta hem gözi
Allāhile ola özi
Ẕikr ü Ḳurʾān ola sözi
Dāʾim ṭāʿat itmek gerek

M5 27[b] 3. Her aʿżāsı imsāk ola
İçi ḥarāmdan pāk ola
Yüz yirde ola ḫāk ola
Özini pāk itmek gerek

4. Gözini ḥarāmdan yuma
Allāh'uñ raḥmetin uma
M1 45[b] Hīç uymaya nefs-i şoma
M3 49[b] Ḥaḳ yolına gitmek gerek

5. Biş vaḳt namāzı ḳomaya
Şübhelü ḥarām yimeye
Necsi necsile yumaya
Günāh kiri gitmek gerek

6. Terāvīḥ ḳıla her gice
Maḳāmını ḳıla yüce
Eger yigit eger ḳoca
Mevlā'ya yüz ṭutmaḳ gerek

7. Vara hey Ẕelīlī vara
Bu ayuñ niʿmetin göre
Şol kişi ki ögüt vire
Evvel kendü ṭutmaḳ gerek

20.Faşıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1386. Oñat ṭut niʿmeti çoḳdur bu ayuñ
Bu sözleri işidüp siz de uyuñ

1387. İki kez şād olur oruç ṭutanlar
Bilüñ bunlardurur nūra batanlar

M2 54[a] 1388. Birisi orucı ṭutup ṣıyıcaḳ
Olup aḫşam yiyüp içüp ṭoyıcaḳ

1389. Birisi de olısar yevme'l-liḳā

[4abcd] –M5
[1388ab] –M3

İrişen likāya bulısar beḳā

1390. Yaʿni vara Ḥaḳ cemālini göre
Anuñiçün ṣād olup bata nūra

1391. Daḫı ḳalḳan olur ṣavmı ṭamuya
Daḫı şefīʿ ola yarın ḳamuya

1392. Ṭutanı kir ü denesden arıdur
Şehavāt hevālarını ḳurıdur

1393. Yunur gider anuñ cümle günāhı
Oruç ayı ḳomaz yüzde siyāhı

T 45[b] 1394. Diñleñüz maḥşere nice varalar
Ḳanı ṣā'imler diyüben ṣoralar

1395. Aġızları ḳoḳusından bileler
Diñle ol gün anda neler bulalar

1396. Buyura Ḥaḳ getüreler mā'ide
Nice olur gör anda ol ḳāʿide

M1 46[a] 1397. Daḫı nice gele dürlü ebāriḳ
M3 50[a] İçi ṭolu mühürlü cāna lāyıḳ

1398. Diyeler kim yiyüp içüñ bugün siz
Daḫı neler viriserüz size biz

1399. Dünyede ḫalḳ yiyüp içüp gezerdi
Ḥaḳḳ'uñ emrini ṭutmaḳdan bizerdi

1400. Yimezdüñüz siz o günlerde ṭaʿām
Şehr-i Ramażan ayında bi't-tamām

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

[1389ab] Beytin vezni kusurludur.
[1390a] Mısranın vezni kusurludur.
[1392ab] –M5
[1395a] Mısranın vezni kusurludur.
[1396ab] –M3
[1396b] Mısranın vezni kusurludur.
[1397a] daḫı nice dürlü gele: getürürler daḫı nice M1.
[1399ab] Beytin vezni kusurludur.
[1399b] emrini ṭutmaḳdan: ṭāʿatin itmeden M2, M5.
[1400b] Mısranın vezni kusurludur.

M4 27[b] 1401. Ol ḳıyamet ıssısından ḫalḳ ḳamu
Ẓıll-ı ʿarşda ola bunlar iy ʿamū

1402. Çün bu fānī leẕẕeti terk itdüñüz
Ḫavf-ı Ḥaḳḳ'ı ḳalbe hem berk itdüñüz

M2 54[b] 1403. Ḫalḳ yatup uyurlaridi her gice
Siz terāviḥ ḳılup olduñuz yüce

1404. Dünyede siz çekdüñüzdi zaḥmeti
Şimdi bunda buluñ imdi raḥmeti

1405. Ḥāşā bugün şāʾim olan aç ola
ʿĀdilem ben ḳullaruma güç ola

1406. Ẓāyiʿ itmeñ ḳulumuñ emegini
Yiyüp içüñ cennetüñ yimegini

1407. Yā İlāhī bizi de böylece ḳıl
Luṭfuñ ola olmaya hīç ḳāl u ḳıyl

1408. Bilürem hīç raḥmetüñüñ ḥaddi yoḳ
Bir ẕelīlem gerçi kim ʿiṣyānı çoḳ

1409. Ṭutdum oruç gerçi iḫlāṣ yoġise
Ẕelīlī ḳulunuñ cürmi çoġise

T 46[a] 1410. Ṭutup oruç aç olanı seversin
Yanlarından şeyāṭini ḳovarsın

M5 28[a] 1411. İḫlāṣuñ aʿṭāsı kendü elüñde
Sulṭān'um ḳuṣūrum çoḳdur yoluñda

1412. Bizi de muḥlişlerüñ ḥürmetine
Mevlā uydur Ḥabīb'üñ sünnetine

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1401ab –M5

1403ab –M5

1409b Mısranın vezni kusurludur.

1409b Ẕelīlī ḳulunuñ cürmi: bu Ẕelīlī ḳul da ʿiṣyān M1.

1410ab –M5 / Beytin vezni kusurludur.

1411ab-1414ab –M4

1411ab Beytin vezni kusurludur.

M3 50[b] 1413. Oruç ṭutanlara ḫalṭ eyle bizi
O dergāha sürelüm biz de yüzi

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

M1 46[b] 1414. Buña bir ‘aceb rivāyet bulmışam
Bu rivāyātı tefekkür ḳılmışam

1415. Sen de bunı ‘aşḳile diñle i cān
Alasın bu ḳıṣṣadan sen armaġan

1416. Ger aç olsa bir kişi oruç ṭutup
Ṣevābını rıżā-yı Ḥaḳḳ’a ḳatup

M2 55[a] 1417. Hīç şeyāṭini yanına gelmeye
Ruḥṣatı iżlāline yol bulmaya

1418. Eger olsa bir kişinüñ ḳarnı ṭoḳ
Şeyṭān aña ruḥṣatını bula çoḳ

1419. Gire ṭamarlarına ḳanlar gibi
Azdura anları bī-dīnler gibi

1420. Gire ḳalbine aña vesvās ḳıla
İçi ṭaşı anuñiçün pas ola

1421. İmdi gör sen żararını ṭoḳlıġın
Şükr idüp bil fā’idesin yoḳlıġın

1422. Aç olanuñ nefesi tesbīḥ ider
Ḳaçup andan şeyṭānı ıraḳ gider

1423. Yatup uyur nefesi tesbīḥ olur
Gör cānum ṣāīmler anda ne bulur

M4 28[a] 1424. Uyuriken ḳaçuran şeyṭānını
Nice ḳurtarmaz ṭamudan cānını

1425. Var ḳıyās it Allāh’uñ żākirleri
Ṣā’im olup ḥāline şākirleri

1413ab –T

1418ab –M5

1420ab-1422ab –M5

1423ab –M3

1425a it Allāh’uñ: eyle Ḥaḳḳ’uñ M1.

1426. Ḥaḳ ḳatında mertebesi nic'ola
Kimse bilmez anı illāllāh bile

T 46[b] **1427.** Diñle buldum buña ben ʿaceb delīl
Gör ne ḳılur ṣāʾim olana Celīl

1428. Bir ʿazīz bir ḥoş rivāyet eylemiş
Gözi ile gördügüni söylemiş

1429. Ṣaḥratullāh içre gördüm bir kişi
Namāz içre secdeye ḳomuş başı

M3 51[a] **1430.** Biri ḳapusında yatuben uyur
Bil bu sözi bilmeyenlere ṭuyur

M1 47[a] **1431.** Bir laʿīn gelmiş ṭolanuben gezer
Ṣaḳınuñ uymañ aña uyan azar

M2 55[b] **1432.** Ṣaḥratullāh içre ol girmek diler
Ol namāz ḳılana urmaġa yular

1433. Ol uyuyanuñ nefesi menʿ ider
Ol laʿīn ḳaçup ıraḳ yire gider

1434. Meger ol yatan kişi ṣāʾim idi
Ḫiẕmet-i Ḥaḳḳ'a dāʾim ḳāʾim idi

1435. Ḳarnı ol namāz ḳılanuñ ṭoḳidi
Ḳaṣd-ı şeyṭāndan ḫaberi yoġidi

1436. İmdi oruç ṭutanuñ gör ḳuvvetin
Bundan añla nice imiş rifʿatin

1437. Bildüñ imdi bize bu ay nūr imiş
Anı görmez ṣol kişi kim kūr imiş

1438. Ṣāʾim olup hem terāviḥ ḳılasın
Ḥaḳ ḳatında gör ne ḥürmet bulasın

1439. ʿArş-ı ḳurbda varimiş aʿlā maḳām
Diñleriseñ ḳulaġuña dür ṭaḳam

1428b gözi ile: her ne ise M1.
1433ab –M3
1434b Ḥaḳḳ'a dāʾim ḳāʾim: Ḥaḳ'da idi dāʾim idi M1.
1435ab –M4

1440. Ḫażara-yı Ḳuds imiş anuñ adı
Yaḫşi añla varise ʿaḳluñ tadı

1441. Anda sākin var imiş nice melek
ʿAdedini bilmemiş hīç der felek

1442. Bunlaruñ aʿdādını Allāh bilür
Diñle bunlar bizümiçün ne ḳılur

T 47[a] M5 28[b] **1443.** Her zamān şehr-i Ramażān gelicek
Ehl-i īmān nice raḥmet bulıcaḳ

1444. Bu melekler ol zamān destūr diler
Yir yüzine inmege anlar iver

1445. Yā İlāhī vir iẕin biz inelüm
Terāviḥ ḳılanlar ile olalum

1446. Vire destūr cümlesi de geleler
Terāviḥ ḳılanile cemʿ olalar

1447. Her kişi bir kez ṭoḳunsa anlara
Ya anlar ṭoḳunsa bir kez bunlara

M1 47[b] M2 56[a] M3 51[b] **1448.** Bil saʿādete yitişür ol kişi
Şaḳi olmaz ḳurtarur anda başı

1449. Bunca bī-ḥisāb melekler inicek
Cümle mescidlere inüp ḳonıcaḳ

1450. Hīç ṭoḳunmaya mı bunlaruñ biri
Ṭopṭolu olur ḫod ilerü girü

1451. Ḫażret-i ʿÖmer işidicek didi
Ben eḥaḳḳın buña olayın fidi

1452. Ḫalḳı cemʿ idüp terāviḥ ḳıldı ol
Ol zamāndan berü bize oldı yol

1453. Sen de uzan imdi bu güzel ḫona

[1445a] yā İlāhī vir iẕin: dirler ey Ḫaḳ vir icāzet M1.
[1446ab] –M2, –M3
[1447b] Mısranın vezni kusurludur.
[1451b] ben inandum buña cānım fidā M5.
[1453ab] –T

Kim bilür başa bu saʿādet ḳona

1454. Hem oruç ṭut hem terāviḥi ḳoma
Aṣlā maġlūb olmaġıl nefs-i şoma

1455. ʿĀdet eyle özüñe ḥaḳ ḫiẕmetin
İsteriseñ sen naʿimüñ cennetin

1456. Gör ki bir ʿaceb rivāyet olınur
Şol gice Ramażān ayı görinür

1457. ʿArş u Kürsi hem melekler çaġrışur
Şevḳe gelüp her birisi ḳoġışur

1458. Zī saʿādet ümmet-i Muḥammed'e
Ḫoş kerāmet virdi Ḥaḳ her eḥada

1459. Ay u gün yıldız bular hep cemʿ olur
Leyl ü nehār ṭayr u ḥoş māhi gelür

T 47[b] 1460. Yir yüzinde cümle ẕī rūḥ olanlar
Şeyāṭinden ġayrı bunda gelenler

1461. Bir aradan çaġrışup dirler İlāh
Yarlıġa sen ümmeti gitsün günāh

1462. Ḳaçan irteye dāḫil olsa bular
Diñle Mevlā cümleye neler ḳılar

M2 56[b] 1463. Her birinüñ ʿaf ider günāhını
Hem gidere yüzleriñ siyāhını

M3 52[a] 1464. Ḥaḳ teʿālā emr ide meleklere
Ḥāżır oluñ müʾmine beleklere

M1 48[a] 1465. Şu ṣalātı ki bu ayda ḳılasız
Tesbīḥ idüp daḫı ṣevāb bulasız

1466. Ramażān'da ṣāʾimleri göresiz
Ṣalāt u tesbīḥüñüzi viresiz

[1454ab] –M5

[1460ab] Beytin vezni kusurludur.

[1466ab-1468ab] –M5

[1466a] Mısranın vezni kusurludur.

1467. Olmaya bu ayda bir namāz ḳılar
İllā Allāh gör aña neler ḳılar

1468. Her ne ṭāʿat ḳılarise eyledür
Şübhe ḳılma bu söze ḥāl böyledür

1469. On iki ay orucu emr eyledi
Diñle ʿĀlem Faḫrini ne söyledi

1470. Didi ümmetüm żaʿīfdür döyemez
Ḳorḳarın Mevlā ki emre uyamaz

1471. Ola ki birisi emrüñi ṣıya
Ümmetüm yañıla şeyṭāna uya

M4 29[a] **1472.** Emri ṣıyup ṭamu odına yana
Ġaflete uyup ḳıya ṭatlu cāna

1473. Ümmetüm yanduġına ben döyemen
Yā İlāhī ümmetüme ḳıyaman

1474. Sen bilürsin yā İlāhī ḥālümi
Ümmetüme āsān eyle yolumı

1475. Didi eşhür-i ḥurumda ṭutalar
Ṭutuben dörd ayda nūra batalar

T 48[a] **1476.** Ḥaḳ teʿālā dört ayı emr eyledi
Diñle Faḫr-ı ʿĀlem'i ne söyledi

1477. Dir İlāhī kim bilür döymeyeler
Żaʿīf ümmet bu söze uymayalar

M2 57[a] **1478.** Yine Yaradan Allāh ḳıldı iḥsān
Üç aya emr idüp eyledi āsān

M3 52[b] **1479.** Biri Receb birisi şehr-i Şaʿbān
Biri ümmet ayı şehr-i Ramażān

1480. Boyun egüp didi ol cān Muḥammed

1467ab Beytin kafiyesi kusurludur.
1471ab –M5
1474ab –M4, –M5
1474b āsān: geñez M1.
1478ab Beytin vezni kusurludur.
1479ab –M5

Didi ki Yā Rabbenā sensin Eḥad

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1481. Żaʿīfdür ümmetüm güçleri yitmez
Kimi ṭutarise kimi ṭutamaz

M1 48[b] 1482. Didi Allāh gel imdi ṣulḥ idelüm
Kerīmem ben kerem yolun güdelüm

1483. Ramażān gelicek oruç ṭutalar
Şular kim ṭutalar nūra batalar

1484. Receb benüm ayumdur raḥmet idem
Ay benüm ḳul da benüm ḥürmet idem

1485. Şaʿbān senüñ ayuñ şefīʿ olasın
ʿĀṣī ümmetüñi elden alasın

1486. Ramażān ayı ol ümmet ayıdur
Bunı ṭutan ḳulum ġayet ulıdur

1487. Ṭutup ḥürmet iden baña geleler
Bu ay ḥürmetine beni bulalar

1488. Ṭutanlaruñ ʿaf iderin ṣuçunı
Arıduben pāk iderin içini

1489. Bu ay bu ümmete oldı mübārek
Ḥürmet ideni sever Ḥaḳ tebārek

1490. Bil on iki ayuñ bu ay biridür
Oruç ṭutanlaruñ cennet yiridür

1491. Bī-minnet ṭutıcaḳ cennet virilür
Ṭutan ḳullar cennet içre ṣalınur

T 48[b] **Der-beyān medḥ-i Ramażān-ı şerif**
(1.Gazel)

[1480a] Mısranın vezni kusurludur.
[1481ab-1493ab] –M5
[1484b] Mısranın vezni kusurludur.
[1489ab] –M1
[1489b] Mısranın vezni kusurludur.
[1491a] bī-minnet ṭutıcaḳ: ṭutana şeksizin M1.
[1491b] Mısranın vezni kusurludur.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 57[b] 1. Merḥabā bizden saña iy şehr-i ümmet merḥabā
Merḥabā ehl-i īmāna kān u ʿizzet merḥabā

M4 29[b] 2. Nice nebi istediler virmedi Allāh seni
Bu bīçāre ümmete iy kenz-i raḥmet merḥabā

M3 53[a] 3. Ḫoş müzeyyen eyleyeler on bir ay ol cenneti
Hep bu żaʿīf ümmet içündür bu zīynet merḥabā

4. Şol gice kim iy mübārek üstümüze ṭoġasın
Hep müʾmin Ḥaḳḳ'a ulaşur ʿayn u vuṣlat merḥabā

5. Nefs-i emmāre murādın sen gelicek bulmaya
Ḳalbe rūḥa raḥmet olduñ şehr-i raḥmet merḥabā

6. Ṣadā virür geldügüñ dem cennetüñ yapraḳları
Bu ṣadāyı işidenler bula leẕẕet merḥabā

7. Şehr-i raḥmetsin bī-gümān bize iy şehr-i Ḫudā
Sen gelicek gele vuṣlat gide fürḳat merḥabā

8. Ṣad hezārān ẕikr ü tesbīḥ terāviḥi bī-riyā
Cemʿ olup ḳılmaḳ terāviḥ oldı sünnet merḥabā

M1 49[a] 9. Bağlanur şeyṭān-ı laʿīn gelüp iġvā idemez
Sende virür müʾmine Ḥaḳ nice ruḫṣat merḥabā

10. Sende müʾmin cemʿ oluben cümle mescidler ṭola
Sende Allāh ḳullarına ide mürvet merḥabā

11. Saña ḥürmet eyleyene vire sekiz cenneti
Şübhemüz yoḳ bize olduñ ʿayn-ı cennet merḥabā

12. Çoḳ şükür ol Ḫudāʾya kim saña irişdik yine
Cān u gönülden diyelüm Ḥaḳḳ'a minnet merḥabā

Nevʿ-i Diger
(2.Gazel)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Merḥabā ḫoş geldüñ iy şehr-i Ramażān merḥabā

[6ab-7ab] –M4

[12ab] –M1, –M4

Merḥabā şād oldı yine ehl-i īmān merḥabā

2. Raḥmet olduñ şol ḳula kim sende tevbe eyledi
Çoḳ şaḳī buldı saʿādet şehr-i iḥsān merḥabā

3. Nice ʿāṣī sen gelince oldılar Ḥaḳḳ'a muṭīʿ
Ḥaḳḳ'a ulaşdı muṭīʿ olan bī-gümān merḥabā

T 49[a] 4. Ẕikr ü tesbīḥ fi't-terāviḥ oldı sende bī-ḳıyās
M2 58[a] Çoḳ tilāvet eyleyeler ehl-i Ḳurʾān merḥabā

5. Sen gelince ehl-i ṭuġyān aṣlā ruḫṣat bulmaya
Ṭāʿat ehli sende bula derde dermān merḥabā

6. Ehl-i tevḥīd sen gelince ẕikr ider ṣafāyile
Ṣāʾime müştāḳ olurlar ḥūr u ġılmān merḥabā

7. Yir yüzine her gice gökden melekler ineler
Her kime ṭoḳunsa biri bula fermān merḥabā

M3 53[b] 8. İy mübārek müẕnibīn ḳullara şefīʿ olasın
Raḥm idesin luṭf idüp iy şehr-i Raḥmān merḥabā

9. Çoḳ şükür ol Ḫudā'ya kim bize iḥsān eyledi
Çoḳ ẕelīle raḥmet olduñ şehr-i rıḍvān merḥabā

22.İlahi
4+4=8

1. Bi-ḥamdi'llāh ki bu insān
Olupdur ʿālem-i kübrā
İnsāniyyet maḳāmında
Var imdi öziñi ara

2. İy Ādem gözüñ açasın
Ġayrıdan seni seçesin
İnsān-veş yiyüp içesin
Yüzüñ ḳılmayasın ḳara

3. Müslümānlıḳ şerāʾiṭin
Oñatca ezber idesin
Bilüp hem ʿamel idesin
Olasın ʿālem-i kübrā

[6ab] –M2, –M3

[1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

4. Biri tevḥīd biri ṣalāt
Biri ḥacdır biri zekāt
Biri ṣavm efḍālü'ṭ-ṭāʿat
Tutarsañ batasın nūra

5. İşit Ḥaḳ Ḥabīb'i ne dir
Bize neler beyān ider
Eyyühe'n-nās ḫıṭābıdır
Nic'ider dertlere çāre

M1 49[b]
M4 30[a]
M5 29[a]

6. Ramażān-ı şerīf geldi
Bu şehir mübārek oldı
Bir kişi farż edā ḳıldı
Yitmiş farż yirine ṭura

7. Birinüñ orucın ṣıyan
ʿĀdet itsün bunı ṭuyan
Ḳo ġafleti göz aç uyan
İy müʾminler size büşrā

8. Buña şehr-i ṣabır dirler
Ne ṣu içüp ṭaʿām yirler
Nefsüñ arzusını ḳorlar
Bu ümmet cennete gire

9. Günāha kefāret ola
Ṭamudan hem āzād ola
Bu ḥāl ile oruç ṭutan
Ḳula ṭuyur neler vire

M2 58[b]

10. Bir ḳul ṣāʾimi ṭoyursa
Lāzım olanı ḳayırsa
Puḥli yanından ayırsa
Anı Mevlāsı ṣuvara

T 49[b]

11. Kevṯer şarābın içüre
Ṣusızlıġını geçüre
Ṭamu odını ḳaçura
Görüñ ne devlete ire

12. Dirler ki yā Resulallāh
Bu niʿmetler n'ola iy şāh

[9abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.
[9b] –M2, –M3

Beyān it olalum āgāh
Ne ḳılsunlar bu faḳīre

13. Didi bu ṣevābı boldur
Şu ḳul da berāber olur
Bir içim ṣu hibe ḳılur
Veyāḫud bir ḫurma vire

14. Ya bir içim ṣuṣayana
İrişir bu güzel ḫona
Yarın dermān olur cāna
Olur her derdine çāre

15. İlāhī naṣīb it bize
Yalvaru gelmişiz size
Yarın kir gelmeye yüze
Bizi ḳoymayasın nāra

M3 54[a] 16. Mevlā bu şehr-i Ramażān
Ṣevābın ḳıl bize iḥsān
Budur derdümüze dermān
Budur ḳalḳan olan nāra

23.İlāhī
4+4=8

1. ʿĀşıḳlar açuñ gözüñüz
Şehr-i Ramażān'dur gelen
Ḥaḳ ẕikri olsun sözüñüz
Şehr-i Ramażān'dur gelen

2. Bu ay Allāh'uñ ḫonıdur
Derdümüzüñ dermānıdur
Aç gözüñ ṭāʿat günidür
Şehr-i Ramażān'dur gelen

3. Altıyüz biñ ḳul her gice
Āzād iderimiş ḫoca
Ḥaḳ ḳatında ḳadri yüce
Şehr-i Ramażān'dur gelen

4. Yoldan çıḳan yola gelür

[14ab] –M4
[1abcd-16abcd] –M4
[4abcd] –M2

Yola gelen raḥmet bulur
Rūz-ı maḥşer şefī‘ olur
Şehr-i Ramażān’dur gelen

M2 59[a] 5. Orucı eyce ṭutasın
Terāviḥ ḳılup yatasın
Şübhesiz nūra batasın
Şehr-i Ramażān’dur gelen

M1 50[a] 6. Eyle gözlerüñi giryān
Ḥarāmdan ḳıl seni ‘üryān
Bu ay nāzil oldı Ḳur’ān
Şehr-i Ramażān’dur gelen

7. Ḥaḳ’dur bize şefī‘ ola
Maḥşer’de arayıp bula
İy Ẕelīlī eyle ṣalā
Şehr-i Ramażān’dur gelen

24.İlahi
4+4=8

M3 54[b] 1. Yine göñül ḳuşı uçdı
Bu yolda olayın seyyāḥ
Ḳalb evine sevgü düşdi
Didiler ṣā’ime seyyāḥ

T 50[a] 2. Seyyāḥ adını virdiler
Bular ḫoş luṭfa irdiler
Ya‘ni cennete girdiler
O yirde olalar seyyāḥ

3. Varup cennete gireler
Gezüp cümleyi göreler
Begenürlerse ṭuralar
Anuñçün olalar seyyāḥ

4. Nitekim dünyā evinde
Seyyāḥlar gezer her yañda
Göñli istedügi yirde
Ḳalmaġıçün olur seyyāḥ

M5 29[b] 5. Miskīn ādem ne gezersin

[3abcd] –M3
[4abcd] –M5

Bu fenādan ne sizersin
Ḳatı çoḳ gezme azarsın
Bu fānīdür bil iy seyyāḥ

6. Otur bir yirde ḳāʾim ol
Ṭāʿatullāha dāʾim ol
Mübārek ayda ṣāʾim ol
Cinān'da olasın seyyāḥ

7. *"El-ḥāmidūni's-sāʾiḥūn"*
Bu āyetde beyān itdi
Oruç ṭutan ḳuluñ adın
Yaradan eylemiş seyyāḥ

8. Yaʿni cennete girince
Ḳapularını görince
Diye gez yirlü yirince
Burāḳ üzre olup seyyāḥ

9. Begendügüñ ḳapudan gir
Oruç ṭutana böyle dir
İlāhī biz ḳula da vir
Olalum orada seyyāḥ

M2 59[b]
M3 55[a]
10. Girer begendügi yirden
Görür ṭolmış içi nūrdan
Ḳaṣr u ṣarāy ḳamu dürden
Her birine olur seyyāḥ

11. Girüp sarāy için görür
Cümle maḳāmına varur
Birin vaṭan ṭutup ṭurur
Begenince olur seyyāḥ

12. İlāhī biz de varalum
Bu maḳāmları görelüm
Biz aʿlāsında ṭuralum
Cinān'da olalum seyyāḥ

25.İlāhī

[5abcd] –M3, –M5

[7abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

[7a] "التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ: Tevbe edenler, ibadet edenler, hamd edenler." Kur'an-ı Kerim, Tevbe 9/112.

[8abcd] –M5

4+4=8

1. Budur seyāḥat murādı
Ki anda bulayuz felāḥ
Gösterme hīç ṭamu odı
İlāhī bulayuz felāḥ

2. "*Eṣ-ṣavmu li*" buyurmışsın
Bunı bize ṭuyurmışsın
Ṣāʾimleri ṭoyurmışsın
Umarın idesin felāḥ

3. Buña ḫoş nükte yazmışlar
ʿĀrifler bunı süzmişler
M1 50[b] Ne güzel maʿnā dizmişler
ʿAmelleri ʿale'ṣ-ṣalāḥ

4. Keenne Ḥaḳ dir iy ḳulum
Oruç ṭutup gözet yolum
İy dāʾim fikr iden ölüm
ʿAdūdan eyleyen felāḥ

5. İder İblīs ṭaleb dīnüñ
Ḳātil ṭaleb ider cānuñ
Vāriṣ māluñ gözler senüñ
Bulardan kim bulur felāḥ

M3 55[b] 6. Ḫusemā ṭāʿate ṭālib
Melekü'l-mevt rūḥa gelüp
Her birisi ḳılıc ṣalup
Ḳomazlar bulasın felāḥ

7. Oruç benimsin alurın
İḥtiyācuñı bilürin
Anuñla ġanī ḳılurın
Virürin eylerin felāḥ

8. Oruç da ḳul da benümdür
Ṣavm ḳuluma ḫonumdur
Anuñ menzili yanımdur
Bulur ṣāʾim ḳulum felāḥ

4abcd-11abcd –T

[2a] "الصوم لی وانا اجزی به :*Oruç benim içindir ve onun mükafatını ben vereceğim."* Buharî: Siyam, Libas, Tevhid; Müslim: Siyam; Muvatta: Cami'üs-Sıyam; Tirmizî: Savm; İbni Mace: Siyam; Nesâl: Siyam.

9. Yine göñül ḳuşı uçdı
Mevlā'dan yaña göz açdı
Dost elinden ṭolu içdi
Recā itdi yola felāḥ

10. Ne gökçek ay ṣıyām ayı
Kes iy göñül ḳabīḥ ḫūyı
Üfürüp içelüm ṣuyı
Ḥaḳ'dan isteyelüm felāḥ

11. Bu ayda didiler ḳadri
Naṣīb ide bize bedri
Ḳadre irsen ṭur aç ṣadrı
Bulavuz ol gice felāḥ

12. Ḳadir gicesi bilinmez
Muʿayyen ḫaber alınmaz
Bunda baḥṣ çoḳdur dinilmez
Bul anı bulmaġa felāḥ

M2 60[a] 13. İren bu ayda irdiler
Göñli Mevlā'ya virdiler
Göz açup yolda ṭurdılar
Bī-gümān buldılar felāḥ

T 50[b] 14. Eriseñ ara her gice
Bulup ḳadrüñ ola yüce
Anıñçün gizledi ḫoca
Arayup bulalar felāḥ

M3 56[a] 15. ʿAceb bu ḳadre kim ire
Ola kim Ḥaḳ bize vire
Didiler bu ayda ara
Mededi bulasın felāḥ

16. Niceler bunı buldılar
Ḳudretden ḫaber aldılar
ʿAşr-ı āḫirde buldılar
İren ḳadre bulur felāḥ

17. Yigirmi yidinci gice
Rivāyet çoḳ buna ḥoca
İḫyā ide yigit ḳoca

[16abcd] –M5
[17abcd] –T

Ḳıla Mevlā bizi felāḥ

M5 30[a] 18. Buña nice rivāyet var
İḥyā ideni yaḳmaz nār
Müʾminʾe olur güzel kār
İşin ḳıldı ise ṣalāḥ

21.Faṣıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1492. İşit Ḥaḳḳ'uñ Ḥabib'i ne buyurdı
Bu ümmetüñ yüzüñi nice yudı

1493. Yigirmi yidinci gicesi bunuñ
Uyariseñ sözine diñle anuñ

M1 51[a] 1494. Didi ṣubḥa degin kim ḳılsa iḥyā
Didi sevgülüdür ol nūr-ı aṣfā

1495. Cümlesin oturup bunda yatmadan
Bunda yatup ġayrı iḥyā itmeden

1496. Bu sevgülü baña ġayrı giceden
Bu dersi oñat oḳı bir ḫocadan

1497. İşit Fāṭıma Ana geldi dile
Didi baba żuʿafā ḥāli n'ola

1498. Didi ḳızum ol Yaradan ḥaḳḳıçün
Nebī ḳılup ol var iden ḥaḳḳıçün

1499. Żuʿafādan ya bir ʿavret ya bir er
Ötüremez bu giceyi żaʿfı var

1500. Öñine söygenmege yaṣduḳ ḳoya
İdemen iḥyā diyü çekse ġuṣṣa

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

[1492b] Kim ümmet ḳaydını nice ḳayurdı M1.
[1493a] Mısranın vezni kusurludur.
[1495ab] Beytin vezni kusurludur.
[1496ab] –M5
[1497b] didi baba: babacığım M2, M5.
[1498ab] –M3 / Beytin vezni kusurludur.
[1500a] Mısranın vezni kusurludur.

M2 60[b] 1501. Yaṣduġa ṭayanuben hem aġlasa
M3 56[b] Bir sāʿat oturup yürek ṭaġlasa

T 51[a] 1502. Aġlayup derdile duʿā eylese
M4 30[b] ʿAfv it Allāh diyü nidā eylese

1503. Ġayrı ümmetden bunı ben severin
Şefāʾat itmege buña iverin

1504. Yaʿni ġayrı gice ḳāʾim oldılar
Bu gicede cümle nāʾim oldılar

1505. İmdi yigirmi yidinci giceyi
İḥyāʾ idüp isteyelüm ḫocayı

1506. Pādişāhım bize ṣevābın vire
Başda devleti olan ḳadre ire

1507. Bu giceye bir rivāyet daḫı var
Diñle bunı bilmege ḳıl iʿtibār

1508. Bir ḳocacuḳ geldi bir gün Resūl'e
Suʾāl itmege ol aṣlü'l-uṣūle

1509. Didi yā Resūl baña sen delīl ol
Luṭf idüp ögret baña sen ṭoġrı yol

1510. Bir gice di anı iḥyā ideyin
Bir yola git di ben aña gideyin

M1 51[b] 1511. Ṣāyed ol gicede ben ḳadre irem
Ḳadre iren gördügün ben de görem

1512. Buyurdı yigirmi yidinci gice
Ṭāʿat it Ḥaḳ ḳadrüñi ḳıla yüce

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1513. Bu gicede irdi nice irenler
Anuñiçün ider iḥyā erenler

[1501b] Mısranın vezni kusurludur.
[1504ab] –M4, –M5
[1505ab-1506ab] –M2
[1511a] ṣāyed: şöyle M2; şelle M4.

1514. Ebu Ḥāmid diñilirdi bir erüñ
Kötürüm bir ḫ*ā*tunı vardı pirüñ

1515. Yigirmi yidinci gice düş görür
Uyanup uyḳusından örü ṭurur

1516. Didi gördüm baña bir kişi gelür
Getür elüñi diyü elüm alur

1517. Didi ister misin örü ṭurasın
Bulasın bu gice derdüñ çāresin

T 51[b] 1518. Naʿam didim didi ḳalḳ imdi örü
M3 57a Gitdi derdüñ ayaḳ üstine yüri

M2 61[a] 1519. Düşimde görmişem ḳalḳdum yüridüm
Ḳaluram derm*ā*n olmaz hīç diridim

1520. Uyanuben çü ḳaldurdum başumı
Ḫaber virdüm erüme bu düşümi

1521. Didim ḳalḳabilür miyin görüñ siz
Bu düşüñ teʾv*ī*lin andan yoruñ siz

1522. Ḥarekata gelüp ḳalḳdum yüridüm
Ne aḳsadum ne ayaġum süridüm

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1523. ʿAynı vākiʿ oldı gördügi düşüñ
Ṭāʿat eyle ola ḫoşca her işüñ

1524. Ol ḫ*ā*tun ne ḳadre irdi ol gice
Niçe yıl ṣaġ gezdi dir yazan ḫoca

1525. İḥyā idenlerüñ ḥāli gör nice
Ḳıy*ā*metde maḳ*ā*mı olur yüce

1526. Bu gice ulu gicedür bilesin
Bu giceyi sen de iḥyā ḳılasın

[1515a] Mısranın vezni kusurludur.
[1518ab] Beytin vezni kusurludur.
[1519b] Derman olmañ şöyle ḳāʿim diridüm T, M1; ne aḳsadım ne ayaġım süridüm M4.
[1520ab-1523ab] –M4
[1521ab] –M5
[1525ab] –M4, –M5 / Mısranın vezni kusurludur.

M5 30[b] 1527. Bu gicenüñ ṣevābın bu ümmete
Virdi Allāh ḳoymaḳ içün cennete

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1528. Bu gicenüñ ṣevābın vir İlāhī
ʿAf eyle Sulṭānum cümle günāhı

M1 52[a] 1529. Bize de şol meleklerüñ selāmın
M4 31[a] Müyesser ḳıl işidelüm kelāmın

1530. Yir yüzine inerimiş melekler
Ne imiş diñle bu sırda dilekler

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1531. Ḥaḳ teʿālā Cebreʾil'e emr ide
Al melekleri yire in dir Ḫudā

1532. Girdi mescidlere ḳullar dirilür
Her birine Ḥaḳ selāmı virilür

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 57[b] 1533. Oturana melek virür selāmı
Buña böyle dimiş yazan kelāmı

T 52[a] 1534. Ẕikr idene Cebrāʾīl kendü virür
M2 61[b] Hem bile yitmiş biñ melāʾik yürür

1535. Ḥaḳ teʿālā virür namāz ḳılana
Namāz ḳılariken ḫuşūʿ olana

1536. Ḳamu müʾmin evin gezer melekler
Selām virmek imiş hemān dilekler

1537. Tā ṣubḥa dek gezerler yir yüzinde
Saʿādet yaş bulınana gözinde

1538. Melāʾike hemān üc eve girmez

[1528ab] –M3, –M4, –M5
[1530a] Mısranın vezni kusurludur.
[15434ab] Beytin vezni kusurludur.
[1535a] Mısranın vezni kusurludur.
[1536a] cümle: ḳamu T, M1; bunca M4.

Selām-ı Ḥaḳḳ'ı üc kişiye virmez

1539. Birisi dā'imā şarāb içendür
Biri ḳovculıġa gözin açandur

1540. Biri erḥāmına ḳılmaz ṣılayı
Bürāder ṣav başuñdan üç belāyı

1541. Selām-ı Ḥaḳ diger ḫalḳa irişir
Uyandurmaġa melekler dürişür

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1542. Bu gice ʿāṣī vü muṭīʿ bir olur
Cümle īmān ehline raḥmet gelür

1543. Cümlesine de selāmlar virdiler
Ehl-i īmān evine hep girdiler

1544. Ḥatta yitmiş kez gelür yatan ḳula
Tā melekler uyanup selām ḳıla

1545. Uyanuḳlara selāmlar virirler
Gitmek isteyüp melekler ṭururlar

M1 52[b] 1546. Meleklere kerem kāni emr ide
Ṣalātı ṣubḥa göyüp andan gide

M3 58[a] 1547. Murādı bu selāmullāh ʿām ola
Ṣabāḥ namāzını da ḳılan ala

1548. Bundan ṣoñra Cebrā'īl ide nidā
Uydurup melekleri göge gide

M2 62[a] 1549. Melā'ike Cebreʿil'e ṣoralar
M4 31[b] N'eylemiş bu ümmete Ḥaḳ göreler

T 52[b] 1550. Diye yarlıġadı eyülerini
ʿĀṣīñüñ yuydı yavuz ḫūylarını

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

[1538b] Selām-ı Ḥaḳḳ'ı: Ḥaḳ selāmını M2, M4, M5.
[1545ab] –M5
[1547b] Mısranın vezni kusurludur.
[1548a] Mısranın vezni kusurludur.
[1550ab] –M5

1551. Hep üç bölükden oldı ġayra raḥmet
Yazıldı anlara yazmaḳ ne zaḥmet

1552. Birin birin yidi gökde ṣoralar
Yarlıġandı diyü cevāb vireler

1553. Melekler vara Sidre'ye ireler
Ṣorup Sidre bu cevābı vireler

1554. Ḥaḳ yarlıġaduġın Sidre de ṭuya
Ḥarekāta gelüp sükūnı ḳoya

1555. Ṭuya ḥarekātin cennet-i Meʾvā
Ḥaḳ ilte ḳulların ol gökcek eve

1556. Bu daḫı ditreye Naʿīm işide
Bunuñ ḥarekātin Firdevs de eyde

1557. ʿAdın bundan ʿAdın'dan Kursī ṭuyar
Ki bundan ʿArşı'l-ʿaẓīm ṭuyar iy yār

1558. Cebreʾīl'üñ sözi girçek dir Allāh
Yarlıġadum bu ümmeti dir ol Şāh

1559. Ḳamusu da ṣāduḳdur sözlerinde
Birinüñ ḥīle yoḳdur özlerinde

1560. Raḥmet itdüm bu ümmete bu gice
Buldı raḥmet cümle hep yigit ḳoca

M5 31ᵃ 1561. Bunlar içün ḥāżır itdüm yanumda
Her birinüñ naṣībi var ḫonumda

1562. Virem anı ki görmemişdi gözler
İşitmemiş ḳulaḳ ṭuymamış özler

M1 53ᵃ 1563. Ki bunda bir rivāyet daḫı buldum
Bulup rivāyeti ʿaceb ṣādd oldum

1552b Mısranın vezni kusurludur.
1553ab –M4
1554a Mısranın vezni kusurludur.
1558ab –M3, –M4 / Beytin vezni kusurludur.
1560b cümle hep: er ʿavret M2, M3, M5.
1561a ḥāżır itdüm: ḥāżırladum M2, M5.
1561ab Beytin vezni kusurludur.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 62[b] 1564. Cān Muḥammed rūḥı iẕn ister iner
M3 58[b] Şefḳatile ümmet üstine ḳonar

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1565. Selām virür ḳamu irkek dişiye
Zīrā şefḳati boldur her kişiye

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 53[a] 1566. Ki rūḥdan murād ervāḥ-ı enbiyā
Ehl-i īmāndan gelürler ensebā

1567. İẕnile menzillerine geleler
Ḳapular öñünde gelüp olalar

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1568. Diyeler bizi esirgeñ bu gice
Bizümiçün ṣunuñ loḳma ḥelālce

1569. Ki loḳma ṣaḳınuben virmeyenler
Bizüm muḥtāclıġumuz bilmeyenler

1570. İki rekʿat namāz ḳılup añasız
Bari bu dem nefsiñüzi yiñesiz

M4 32[a] 1571. Diyeler var m'ola bizi añarca
Esirgeyüp ḫāṭırımuz degerce

1572. Bizüm ġarībliġümüz bilmez misin
Bizümiçün merḥamet ḳılmaz mısın

1573. İ bizüm evlerimüzde olanlar
ʿAvratımuz nikāḥlanup alanlar

1574. İ yetimlerimüz ḫiẕmetlenenler

[1563b] rivāyeti ʿaceb ṣād: anı beġāyet ḥurrem T, M1.
[1564a] iẕn ister: emr olup T, M1.
[1566a] Mısranın vezni kusurludur.
[1571ab-1572ab] –M5
[1573b] Mısranın vezni kusurludur.
[1574ab-1575ab] –M4

İ yüce köşklerimüzde olanlar

1575. Öge öge ṣabāḥa dek yorılur
Virür yoḳ kimine kime virilür

1576. Gelüñ bir de ölenleri añalum
Ẓālim nefsile şeyṭānı yiñelüm

1577. Ata ana evlād ensāb gelürler
Virüp virmeyeni anlar bilürler

M2 63[a] 1578. Utanuñ iy beni Ādem utanuñ
Düzüñ ḫāṭırların ana atanuñ

1579. Ḳadir gicelerinde şād olalar
Bu gicenüñ ṣevābından bulalar

M1 53[b] 1580. İlāhī cümlesine raḥmet eyle
M3 59[a] Ḳadir gicelerinde ḥürmet eyle

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1581. Ḳavm-i ḳardaş ana ata şād ola
Evlād ensāb cümlesi raḥmet bula

T 53[b] 1582. Ḥaşre dek hem duʿāmuz bu olına
Raḥmet ide ol Raḥīm biz ḳulına

1583. Raḥmete irevüz ḳadir gicesi
Eyce naẓar ide ḳula ḫocası

1584. Ḳadir giceleri ulu gicedür
İḥyā idenlerüñ ḳadri yücedür

1585. Maḥrūm itme İlāhī ḳullaruñı
Cümleye gösterivir yollaruñı

26.İlāhī
4+4=8

1. Ġaflet uyḳusına yatma

[1577a] evlād ensāb: ḳamu evlād T, M1 / Mısranın vezni kusurludur.
[1578ab] –M5
[1581ab] –M3, –M4, –M5
[1583a] Mısranın vezni kusurludur.
[1584ab] –T, –M1 / Beytin vezni kusurludur.

Yigirmi yidinci gice
Ḥadīṣ vardur inkār itme
Yigirmi yidinci gice

2. Bu gice ulu gicedür
İḥyā̆ iden ḳadri yücedür
ʿAfv iden Ġanī Ḫoca'dur
Yigirmi yidinci gice

3. Melāʾike yire iner
Her bir evi gezüp döner
Selām virüp ḫilʿat ṣunar
Yigirmi yidinci gice

4. Ḳul iḥyā̆ idüp otururlar
Ḥaḳ'dan selām yitürürler
Ṣāfī nūra batururlar
Yigirmi yidinci gice

5. Göñlüñi dosta viresin
İḥyā it ḳadre iresin
Ẕelīlī Rabb'üñ göresin
Yigirmi yidinci gice

22.Faşıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 59[b] 1586. İşit imdi Cābir'üñ rivāyetin
Eylegil sen cānile riʿāyetin

1587. Şehr-i Ramażān'uñ āḫir gicesi
Diñle bu ümmetüñ ḥāli nicesi

1588. Yidi ḳat gök yidi ḳat yir aġlaşur
Bu ümmet muṣībetiçün iñleşür

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M2 63[b] 1589. Melekler de muṣībete ötürür
M5 31[b] ʿĀḳıl olan bugün işin bitürür

M1 54[a] 1590. Resūl'e ne muṣībetdür didiler
Cevāb alup uyan yüzin yudılar

[1abcd-5abcd] –M4

[1587b-1588b] Mısraların vezni kusurludur.

1591. Didi ḳabūl olurdı cümle daʿvāt
Daḫı ḳabūl olurdı her ṣadaḳāt

1592. Daḫı ṣevābuñuz ḳat ḳat olurdı
ʿAẕāb-ı ḳabri Ḥaḳ merfūʿ ḳılurdı

T 54[a] 1593. Ya bundan büyük muṣībet olur mı
Ümmetüm bu muṣībeti bilür mi

1594. Bular aġlaşalar çünki bu ḥāle
Biz āh idüp aġlamaḳ eyü ola

1595. Kesildügi içün fażl u kerāmet
Ḳapandı nice bāb-ı fażl-ı raḥmet

M4 32[b] 1596. Ölenlerimüze şefīʿ olurdı
Daḫı her gice melekler gelürdi

1597. Terāvīḥ şādılıġı gitdi elden
Muṣībet idelüm cān u göñülden

27.İlāhī
4+4+3=11

1. Muṣībete ötürüñ müʾmin ḳardaş
Bizi ḳoyup gider şehr-i Ramażān
Bu muṣībetde biz olalum yoldaş
Bizi ḳoyup gider şehr-i Ramażān

2. Bize bundan özge muṣībet mʾola
Bunca berekāt u fażlımuz ḳala
Ḳorḳarın Şeyāṭın ruḥṣatın bula
Bizi ḳoyup gider şehr-i Ramażān

3. Gelüñ feryād idelüm efġānile
Aġlaşalum gice gündüz cānile
M3 60[a] Gözden yaşlar aḳıdalum ḳanile
Bizi ḳoyup gider şehr-i Ramażān

M2 64[a] 4. Ḳatı büyük muṣībetdür bilene

[1592b] –T
[1593ab] Beytin vezni kusurludur.
[1594b] Mısranın vezni kusurludur.
[1597ab] –T, –M1, –M4
[2abcd] –M5

Saʿādet orucı maḳbūl olana
Beñzedüñ şu ġarībliḳde ḳalana
Bizi ḳoyup gider şehr-i Ramażān

5. Bunuñ fażlı yine ele gire mi
Subḥānallāḥ ṣevābını vire mi
M1 54[b] Bu miskīn **Ẕelīlī** yine ire mi
Bizi ḳoyup gider şehr-i Ramażān

El-vedaʿ*
(28.İlahi)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Elvedaʿ iy nūr-ı şāfī elvedaʿ
Elvedaʿ iy nefse cāfī elvedaʿ
Elvedaʿ iy derde şāfī elvedaʿ
Elvedaʿ murāda kāfī elvedaʿ

2. Geldügüñ dem rūḥ u ḳalb buldı şafā
Nefs-i emmāreye oldı çoḳ cefā
Umaruz maḥşerde ḳılasın vefā
Elvedaʿ iy ʿahde vāfī elvedaʿ

3. Sen gelince şād idi ḳalb-i beşer
Ḫayra şürūʿ eyleyüp gitdiydi şer
Sen gidicek ḳorḳarın insān şaşar
Cānlara dermān u kāfī elvedaʿ

4. Gitdügüñ pür-ġam ider ʿāşıḳları
Ḳor gidersin derdile ṣādıḳları
Yine şeyṭān azdurur fāsıḳları
Maraż-ı müẕnibe şāfī elvedaʿ

5. Daʿvet itdüñ ḳulı Ḥaḳḳ'a sırrile
İşüñ iḥsānidi bize birrile
M4 33[a] Ġaflet itdüñ gitdüñ elden firrile
İy Ḫudā'dan sırr-ı ḫāfī elvedaʿ

6. Şimdi gidüñ yine saña kim irer

[4a] ḥürmet ider ḳıymetini bilene M4.
* feżāʾil-i eyyām-ı sitte-i nūr T; ilāhī M4.
[1ab-7abcd] –T
[1ab] –M5
[3d] dertlü cāna dermān kānı el-vedāʿ M5.
[4a] gitdügüñ: gitdügü dem M2.
[5abcd] –M5

Āh bu devlet kimüñ eline gider
Kim irişür kimi defterin dürer
Elvedaʿ şehr-i Ramażān elvedaʿ

M2 64[b]
M3 60[b]

7. Luṭf idüp maḥşerde bizi bulasın
Ḥaḳ ḥużūrında şehādet ḳılasın
Ẕelīlī düşkünün elin alasın
Yüz çevürüp dime ṣāfī elvedaʿ

Nevʿ-i Diger
(29.İlahi)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. İftirāḳuñile göz ola giryān
Elvedaʿ iy şehr-i raḥmet elvedaʿ
Eyledüñ ʿuşşāḳı gidince biryān
Elvedaʿ iy şehr-i ümmet elvedaʿ

2. Sende olan fażla ḳul nice ṭoya
Dost gidicek dostını ġam-nāk ḳoya
M1 55[a] Onbir ay iftirāḳuña kim döye
Elvedaʿ iy şehr-i vuṣlat elvedaʿ

3. Olmışidüñ derdimüzüñ ṭabībi
Ehl-i īmānuñ sen idüñ ḥabībi
Yaḳın itdüñ idi niçe ġarībi
Elvedaʿ iy şehr-i vuṣlat elvedaʿ

4. Sebeb olduñ melāʾike inerdi
Ehl-i tevḥīd ẕikr idüben dönerdi
Niçe mişbāḥ u ḳanādīl yanardı
Elvedaʿ iy şehr-i mürvet elvedaʿ

5. Ehl-i īmān bulmuşidi çoḳ ṣafā
Zīre nefse olmuşidi çoḳ cefā
Rūz-ı maḥşer bize ḳılasın vefā
Elvedaʿ iy şehr-i ʿizzet elvedaʿ

M5 32[a]

6. Her günüñe on gün ṣevābın bulur

[7c] düşerse Ẕelīlī: Ẕelīlī düşkünüñ M1; nice dostlarıñ M4.
[1abcd] –M4
[1ac] Mısraların vezni kusurludur.
[3abcdd-4abcd] –M4, –M5
[4abc] Mısraların vezni kusurludur.
[5abcd] –T, –M4
[6abc] Mısraların vezni kusurludur.

Otuz günüñ tamām üçyüz gün olur
Ehl-i īmānlar ol gün şādān olur
Elvedaʿ iy şehr-i rifʿat elvedaʿ

7. İy Ẕelīlī sen muṣībete ötür
M2 65[a] Altı gün daḫı ṭutup bile yitür
M3 61[a] Ḥürmet idüp özüñi nūra batur
Elvedaʿ iy şehr-i cennet elvedaʿ

23.Faşıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 54[b] 1598. Altı gün altmışa ider delālet
Buña cānum budur saḥīḥ ʿalāmet

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1599. İşte tamām üçyüz altmış gün oldı
Ṭutan tamām bilüñ müzdini buldı

1600. İşit ḳaçan görine şehr-i Şevvāl
Münādīler ne dir ṭuyup ḫaber al

1601. Dirler şimdi gitdi şehr-i bereket
Ümmete olmışidi ʿayn-ı raḥmet

1602. Niʿmet ḥażırlaruz maḳbūl olana
Ḳabūl olup ṣevābını bulana

1603. Saʿādet orucı maḳbūl olana
Orucunuñ ṣevābını bulana

1604. Aña veylün kim açıḳduġı ḳala
Terāviḥi ḳılup uyḥusı gele

1605. İlāhī eylegil maḳbūl ṣalātı
Terāviḥi daḫı hem tesbīḥātı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

[1598b] Mısranın vezni kusurludur.
[1599ab] Mısranın vezni kusurludur.
[1601ab] Beytin vezni kusurludur.
[1601b] ümmete olmışidi: ki ümmete olupdı T, M1.
[1602b] taʿziye ideriz merdūd olana M2, M4.
[1603ab] –T, –M1
[1604ab-1605ab] –M5

M1 55[b] 1606. Urmaġıl merdūd idüp yüzümüze
M4 33[b] Naẓar idüp sevgü vir özümüze

1607. Rāżī ḳıl bizden Ramażān ayını
Şefī ola bize ol maḥşer güni

1608. Ḥürmet it sen de Ramażān ayına
Buña ḥürmet eyleyenler ṭoyına

1609. Şol güni fikr idüben işle işüñ
Ölüriken ḳurtaram dirseñ başuñ

1610. Zīre kim sen bir ḥāle varsañ gerek
Emr-i Ḥaḳ'dur çoḳ elem görseñ gerek

M3 61[b] 1611. Bir ölümdür diñle bir bir diyelüm
Fikr idüp dünyā hevāsın ḳoyalum

M2 65[b] 1612. Müşkil olur bil cānum ölüm ḥālı
Bilmezüz nice geçeyüz bu yolı

1613. Cümlemüz de uġraruz biz bu yola
Bu yolı bilmek revādur her ḳula

1614. Gel diyeyin saña geçecek yolı
Güç ʿaḳabedür bilüñ ölüm ḥāli

1615. Ölümi fikr eyleyen hīç gülmeye
Kend'özini yāvī ḳılup bulmaya

T 55[a] 1616. Sen de gör bu sekr-i ölüm nicedür
Bunı görür ger yigit ger ḳocadur

1617. Şerbet-i ölüm içen serḫoş olur
ʿAḳlı gider kend'özin yāvī ḳılur

1618. Buña ben nice rivāyet bulmışam
Anıñiçün mest ü ḥayrān olmışam

1619. Her ʿamel ölüriken ẓuhūr ider
İtdügi fiʿli görür ʿaḳlı gider

[1615ab] –M5

[1617a] şerbet-i ölüm: ölüm şerbetin T.

[1618b] anıñiçün: ol sebebden T, M1.

1620. İşine göre ʿaẕāb ola aña
Ṭut ḳulaġuñ baña diyeyin saña

1621. Gör nic'olur dili ġıybet söyleyen
Bir kişiyi ġayra varup ḳovlayan

1622. Keseler ṭudaḳların mıḳrāżile
Anuñ levnī anıñiçün bozıla

M1 56[a] **1623.** Ġaybeti diñleyene gör n'ideler
ʿAẕābını ḳulaġından ideler

1624. Ḳulaġına ṭamu odın dökeler
Diñleyenler bu ʿaẕābı çekeler

M4 34[a] **1625.** Rūḥları ẓālimlerüñ tefrīḳ olur
Her kişi itdügini ol dem bulur

M3 62[a] **1626.** Rūḥlarını taḳsīm idüp bulalar
Maẓlūma virüp acısın alalar

1627. Gör ḥarām yiyenlerüñ ḥāli n'ola
Anuñiçün ṭamu zaḳḳumı gele

M2 66[a] **1628.** Anı anuñ ḳarnına ṭolduralar
Cümle fısḳını aña bildüreler

1629. Yaʿni her aʿżāsı cezāsın bulur
Anuñiçün ol ġarīb bī-hūş olur

1630. Her aʿżāda ger günāhı varise
Hem yanında eyü yatlu birise

1631. Cümlesine de ʿaẕāblar ideler
Diñle andan ṣoñra aña n'ideler

T 55[b] **1632.** Alalar rūḥın anuñ heybetile
Bilmezüz ḥāli n'ola rehbetile

[1622b] Mısranın vezni kusurludur.
[1625ab-1626ab] –M5
[1627ab-1677ab] –M3
[1628b] cümle fısḳını: itdügi ẓulmi T.
[1630ab] –M5
[1632ab] –M2

1633. Her aʿżānuñ bil aʿẕābın yeñiler
Anuñiçün zāri zāri iñiler

M5 32[b] **1634.** Ne bilürsin başuña ne ḥāl gele
Sen bu ḥāli fikr idüp tevbe ḳıla

1635. Diñle daḫı ne buyurmış ol Resūl
Bil anuñ sözleridür aṣlü'l-uṣūl

1636. Anı Saʿīd-i Ḫuzeyrī naḳl ider
Müʾmin olan fikr idüben ʿaḳl ider

1637. Gülişürler gördi bir gün nice nās
Çoḳ gülenüñ ḳalbi ölüp ola pas

1638. Hādimü'ẕ-ẕātını çoḳ anuñ didi
Gör bizim ḳaydımuzı nice yidi

1639. Şol ölümi añ ki hīç leẕẕet ḳomaz
Gelicegez hīç ġanī faḳīr dimez

M1 56[b] **1640.** Dir ki sen bir ḳabr içine giresin
Aṣlā bir yoldaş bulunmaz göresin

1641. Diñle ol ḳabri saña n'olsa gerek
Bunı bilen kişi de olmaz yürek

1642. Ya maḳāmı cennet olur bil anı
Ya cehennem çuḳurı diñle beni

1643. Bildüñise ḳanḳısıdur ṭurma gül
Bilmedüñ çün gice gündüz pür-ġam ol

M2 66[b] **1644.** Daḫı ḳıldı Ḫażret-i ʿÖmer suʾāl
Didi yā Kaʿb bilelüm nedür bu ḥāl

1645. Baña ḫaber vir bu ölümden i yār
Ṣordı derde düşüp eylemedi ʿār

1646. Didi aña yā Emīre'l-Müʾminīn
Bunı işidenler arturur ġamın

[1636ab] –M5

[1637ab] –T, –M4

[1637b] Hadis-i şerîf. "Çok gülmeyiniz! Zira çok gülmek kalbi öldürür." İbn Mace, Zühd 19.

[1644ab] –M4

M4 34[b] 1647. Beñzer ölüm şol diken budaġına
Ġāfil olma sen düşersin aġına

1648. Ger dikeni bıraḳalar ḳarnına
Yidügün cümle getürür burnına

T 56[a] 1649. Kim bata her bir ṭamara bir budaḳ
Hāy bu dertden ḳurtılan virsün adaḳ

1650. Anı bir ḳuvvetlü er ala çeke
Dikenile pāre pāre et çıḳa

1651. Ḫuṣūṣā oddan ola her bir diken
Nicesi ṣabr ide bunları çeken

1652. İmdi cānı böyle alur bil didi
Gel bu cānı Ḥaḳ yolına ḳıl fidi

1653. ʿAbdullāh ibni ʿÖmer'i gör ne dir
İbni ʿĀṣım daḫı buña böyle dir

1654. Didi babam ben ʿaceblerin şunı
Virüriken ʿAzrā'īl'e bu cānı

1655. ʿAḳlı ḳalur mı başında ol erüñ
Biz bu yolda ne çekerüz siz görüñ

1656. Görme misin dili neye söylemez
Ölümüñ nicedügün vaṣf eylemez

1657. Nāgehān geldi ölüm bir gün aña
Nice bulduñ ölümi vaṣf it baña

M1 57[a] 1658. Didi iy oġlancuġum gözüm nūrı
Vaṣf olunmaz bu ölüm ḳo sen geri

M2 67[a] 1659. Şānı ʿaẓīmdür bu ölümüñ ḳatı
İlle diyem çünki itdüñ diḳḳati

[1648b] yidügün: yidüñüz M2, M4, M5.
[1652ab] –M5
[1653a] Mısranın vezni kusurludur.
[1657ab] –M1
[1657a] varise ʿaḳluñ başuñda söylegil T, M4, M5.
[1659ab] –M5

1660. Baʿżı vaṣfın eydeyim bir bir saña
İmdi oġul ṭut ḳulaġuñ sen baña

1661. Üstüme ṭaġlar gibi düşdi ölüm
Ya nice vaṣf eylesün bunı dilüm

1662. Tihāme ṭaġları gibi yük olur
Ölümüñ acısı bundan pek olur

M5 33[a] 1663. ʿAzrāʾīl aʿżālarum bozup yıḳar
Ṣanasın cān igne ṣuḳbundan çıḳar

T 56[b] 1664. Şol muġaylān dikenini buldılar
Aña beñzer cevfum içre ṣaldılar

1665. Yidi ḳat gök gibi düşdi üstüme
Dermānım yoḳ yalvaraydum dostuma

M4 35[a] 1666. Ben o gögüñ ortasında ḳalmışam
Gitdi ʿaḳlum ṣanki sarḫoş olmışam

1667. İmdi sen diñle bu ölüm derdini
Kime gelse ḳor gider bu yurdını

1668. Ḥażret-i ʿĪsā rivāyet eylemiş
Diñle imdi buña neler söylemiş

1669. Beni İsrāʾīl ile gider iken
Kendü şerʿi yolını güder iken

1670. Nūḥ oġlı Sām ḳabrine uġradılar
Ḫaber alup yüregi ṭoġradılar

1671. Didiler duʿā ḳıl bu ölsün dirdi
Kim nice yurd eyledi di bu yiri

1672. Ḳıldı pes ʿĪsā iki rekʿat namāz
El götürüp itdi Allāh'a niyāz

1673. Duʿā ḳılup didi yā Rab ḳıl diri

1662ab –M5

1664b cevfum: ḳarnım M2, M4.

1665b dermāñım: ḳudretüm T, M1.

1670a-1671a Mısraların vezni kusurludur.

1671ab-1674ab –M4

1672ab –M5

Ḳabūl eyle duʿāmı ḳoma geri

M2 67[b] 1674. Ḳıldı Ḥaḳ duʿāsını anuñ ḳabūl
Dirilüp ṭurdı hemān-dem anda ol

M1 57[b] 1675. Ṣaçı saḳalı aġarmış gördiler
Niçün aġardı diyüben ṣordılar

1676. Sizde ẖod olmazdı evvel böyle iş
Bu ne içün oldı sende söyle ẖoş

1677. Didi añsızın işitdüm bir nidā
Ḳıyameti ḳopardı ṣandum Ḫudā

1678. Didi aña ne zamāndur öleli
Sen bu ḳabr içinde yatup ḳalalı

1679. Didi dört biñ yıl olupdur bil beni
Ḳara ṭopraġa ḳatalı bu teni

T 57[a] 1680. Ölümüñ aġusı henüz gitmedi
Ol elemden cāna raḥat yitmedi

1681. Añla bundan sen ölümüñ n'eydügün
Tā bilesin sekr-i mevt nicedügün

1682. Hem Veheb'den bir rivāyet daḫı var
Ṭut ḳulaġuñ gelberü diñle i yār

1683. Bir kişinüñ eceli gelüp ola
O kişinüñ ḥāli ol vaḳt ne ola

1684. Ḥāżır ola ḥāfıżā melekleri
Bil bunı eyle Ḥaḳ'a dilekleri

M4 35[b] 1685. İtdise ẖayrile ṣāḥib anları
Bile geçürdügi dünle günleri

1686. Diyeler Ḥaḳ saña ẖayırlar vire
Bizi iletdigi ẖayırlı yire

[1676ab] –M5

[1677b] Mısranın vezni kusurludur.

[1680ab] Ammā daḫı ölüm derdi gitmedi // Eleminden cānım rāḥat olmadı M2.

[1682ab] –M5

1687. Dāʾimā ṣāliḥ ʿameller işledüñ
Şād idüp bizi İblīs'i ṭaşladuñ

1688. Ger ḳabīḥ ḫūlu ise ger ol öli
Diñle aña nice söylerler dili

M2 68[a] 1689. Ḥaḳ saña şerrile cezālar vire
Sen bizi iletdüñdi şerlü yire

1690. Sen ḳabīḥ sözler işitdirdüñ bize
Biz de şer duʿālarıñ itdük size

1691. Meyyit ol dem gözlerin dike ṭura
Dermānı yoḳ ḥālini ḫaber vire

M3 62[b] 1692. Girü dönmeye bu ḥāle varıcaḳ
Hīç bilinmez ḥāli ḳabre giricek

M1 58[a] 1693. Bir rivāyet daḫı ideyin beyān
Añlariseñ ḳılayın saña ʿayān

1694. Rāvīsidür Berrā ibnü'el-ʿĀzib
Siz bu sözde şanmañuz anı kāẕib

1695. Didi Resūl ile biz gideridük
Lāzım olan suʾāli ideridük

T 57[b] 1696. Bir cenāze gitdi biz de görmişüz
Biz bu sözi ol zamān işitmişüz

1697. Gördi anuñ laḥdını ḳazılmamış
Hem daḫı tamām olup düzülmemiş

1698. Cemʿ olup oturduḳ anuñ yanına
Ṭut ḳulaġuñ cānlaruñ cānānına

1699. Bir ʿaṣāsı var elinde ṭayanur
Aña uyan raḥmetile boyanur

[1687b] Mısranın vezni kusurludur.
[1688ab] ḫūlu ise: kişi ise M2, M4, M5.
[1689] Mısranın vezni kusurludur.
[1690ab] –M1, –M2, –M5
[1691b] dermānı : mecāli T, M1.
[1692ab] –M5
[1693a] ideyin: eyleyem M2, M5.
[1699ab-1700ab] –M5

1700. Didi defʿ ātile ṣıġınuñ Ḥaḳ'a
Zīre ṣıġınanlara virür beḳā

1701. Ṣıġınuñ ḳabrüñ ʿ azābından aña
Özüñüz teslīm idüñ andan yaña

M4 36[a] **1702.** Bir ḳula gelse ölüm diñle n'olur
M5 33[b] Ol dem aña bir nice melek gelür

1703. Ger īmānı kāmilise ol ḳuluñ
İmdi sen de fikr idüben bil ḥālüñ

1704. Aña aḳ yüzlü melekler geleler
Bile ḥanūṭile kefen alalar

M2 68[b] **1705.** Oturalar göz ıram andan ıraḳ
Gel bu güne sen de eylegil yaraḳ

1706. Başı üzre melekü'l-mevt otura
Diline gör nice sözler getüre

M3 63[a] **1707.** Diye kim iy cān u gökcek çıḳ beri
Böyle nidā olanuñ cennet yiri

1708. Ṣu aḳar gibi gele ol rūḥ çıḳa
Misk ü ʿ anber gibi çıkıçaḳ ḳoḳa

1709. Alup anı ol kefene ḳoyalar
Biz gidelüm bitdi maḳṣūd diyeler

M1 58[b] **1710.** Bile alup göge ḳarşu gideler
Diñle gök melekler aña n'ideler

1711. Her gök ehli ideler taʿ ẓīm aña
Diñle bir bir vireyiz ḥaber saña

T 58[a] **1712.** Bir gök ehli bir göge dek göndere
Yazdurup Ḥaḳ ʿ iliyyine döndere

1713. Yine ḳabirde ulaşa tenine

[1709ab] –M5

[1710b] gök melekler: kim gök ehli T, M1.

[1712b] Mısranın vezni kusurludur.

[1713a] yine ḳabirde ulaşa: ḳabr içinde tā ulaşa T, M1.

Gör nice ikrām ider Ḥaḳ cānına

1714. Gör bu kez Münker ü Nekīr geleler
Men Rabbüke diyü suʾāl ḳılalar

1715. Rabbüm Allāh diyüben vire cevāb
Bundan efḍāl olmaya ol gün ṣavāb

1716. Daḫı dīnüñ ne dīnidür diyeler
Aña cevāb vire dāʾim uyalar

1717. Dīnüm İslām dīni bilüñ diye ol
Bundan āḫir olmaya hīç Ḥaḳḳ'a yol

1718. Sen ne dirsin daḫı ol er Ḥaḳḳ'ına
Ḥaḳ Resūl kimdür cevāb vir bāḳīne

1719. Diye kim bildüm anı oldur Resūl
Ḥaḳ ḳatında oldurur aṣlü'l-uṣūl

M2 69[a] 1720. Diye Allāh sözi girçekdür anuñ
Döşek altına döşeyüñ cinānuñ

M3 63[b] 1721. Libās-ı cennetle ṭonaduñ bunı
M4 36[b] Tā ḳıyāmet ẕevḳile geçsün güni

1722. Döşenüben giye libās ol dem ol
Allāh'uñ raḥmetlerini bula bol

1723. Aña cennetden ḳapular açıla
Cennet içre niçe ḥulle biçile

1724. Ḳabrini giñ ideler ol gün anuñ
Ol ev içün var mı yaraġuñ senüñ

1725. Cennetüñ ḳoḳusı ḳabrine ṭola
Müʾmin olan gör ne ḥürmetler bula

1726. Göz irimi ḳabri giñ olup yata
Böyle olmaḳ isteyen ḳılmaz ḫaṭā

[1714b] Mısranın vezni kusurludur.
[1718ab] –M5
[1721a] Cennetüñ libāsıyla düzüñ añı M2, M4, M5.
[1726ab] –M3, –M5
[1726b] böyle: rahat T, M1.

M1 59[a] 1727. Gele bundan ṣoñra bir gökcek kişi
Gel begüm buña göre ḳıl sen işi

T 58[b] 1728. Diye beşāret iderin ben saña
Ṭut ḳulaġuñ iy kişi benden yaña

1729. Vaʿde oldı bu güne bulduñ bunı
Gör Yaradan nice severmiş seni

1730. Diye bildür ne kişisin seni sen
Göricek olmışam ʿāşıḳ saña ben

1731. Dünyede ḳılduġuñ aʿmālin diye
Böyle olan raḥmet-i Ḥaḳḳ'a ṭoya

1732. Şād oluben gör ne dir bu kez bu ḳul
Rāżīyem ḳopsun ḳıyāmet diye ol

1733. Zīre bildi menzili aʿlāyimiş
Müʾmine ölüm yolı ḳolayimiş

1734. Bu maḳāmı dileriseñ iy ġulām
Derdile di eṣ-ṣalātü ve's-selām

M2 69[b] 1735. Diñle küfrile olanuñ ḥālini
Bilmeyenler Ḫālıḳ'ınuñ yolını

1736. Dünyesinde āḫrete gideriken
Māl u mülkin cümle terk ideriken

1737. Nice virür ʿAzrāʾīl'e cānını
Zīre şirkile geçürdi gününi

M5 34[a] 1738. Ten żaʿīf aña melekler geleler
Yüzleri heybetlü siyāh olalar

M4 37[a] 1739. Ellerinde var cehennem libāsı
Ṭaġı olan nice bula ḫalāṣı

1740. Heybetile göz irem oturalar
Başına diñle neler getüreler

1728ab-1729ab –M5

1734ab –M2, –M3, –M4

1738ab-1927ab –M3

1740ab –M5

1741. ʿAzrāʾīl gele yanına otura
Ḫışmile cānını ala getüre

1742. Diye iy rūḥ-ı ḥabīṣ gel çıḳ beri
Böyle olanuñ nice ola yiri

T 59[a] 1743. Çıḳ berü gel ġażab-ı Ḥaḳḳ'a iriş
Bunı fikr it imdi ḳulluġa dürüş

M1 59[b] 1744. Bir ḳabīḥ ḳoḳuyile gele çıḳa
Cümle yir üstine bu ḳoḳu ḳoḳa

1745. Ol dem aña ol melekler geleler
Heybetile elin ele alalar

1746. Ḳoyalar ol cehennem libāsına
Alup anı gideler Mevlā'sına

1747. Dünye gögüne ileteler anı
Gör ne işkence çeke anıñ cānı

1748. Açmayalar gök ḳapuların aña
Diyeler bu ne kişi bildür baña

1749. Eydeler fülān bin fülān ḥabīsüñ
Rūḥıdur bu içi ṭaşı yābisüñ

M2 70[a] 1750. Diye Ḥaḳ Siccin'e iledüñ bunı
Zīre küfr ü şirkile geçdi güni

1751. Siccin ehlinden yazup götüreler
Cānı ḳabirde tene yitüreler

1752. Gele bu kez ol suʾāl melekleri
Gör geçer mi hīç anuñ dilekleri

1753. Diyeler kim kimdurur Rabb'üñ senüñ
Tīz cevāb vir ḳurtıla bugün cānuñ

1754. Diye heyhāy kimdurur bilmen anı
Şöyle uralar ki ṭaġıla teni

[1745b] elin: ʿūhın M2, M4.
[1747ab] –T, –M1
[1749a] Mısranın vezni kusurludur.

1755. Anı hep yine bir yire direler
Bu kez dīnüñ ne dīn diyü ṣoralar

M4 37[b] 1756. Diye heyhāy anı daḫı bilmezin
Çün işüm aġlamaḳ oldı gülmezin

1757. Yine şöyle uralar ki ṭaġıla
Zīre yola gelmemişdi çaġıla

1758. Anı yine bir yire divşüreler
Bu ġarībüñ ʿaḳlını şaşuralar

1759. Bu kez aña ṣoralar kim ol eri
Resūl midür vir ḫaber sen gel berü

1760. Diye heyhāy bilmezin anı da ben
İmdi bilmezseñ bunı da ṭurma yan

T 59[b] 1761. Emr ola ḳabrine hem ṣıḳa anı
Tā ḳıyāmet ol ġarīb çeke bunı

M1 60[a] 1762. Yine gele aña bir ḳabīḥ kişi
İşidüp bunı aḳıt gözden yaşı

1763. Aña bir çirkin ṣıfatile gele
Her kişi itdügini ol gün bula

1764. Diye kimsin ne kişisin bilmedüm
Göreliben seni raḥat olmadum

M2 70[b] 1765. Ṣol ḳabīḥ ʿamelleri kim işledüñ
İtdügüñi şimdi bulduñ yaşladuñ

1766. İmdi böyledür buña bilüñ kelām
Ṭurma sen di eṣ-ṣalātu ve’s-selām

1767. Zīre ṣalavāt viren müslim olur
Müslim olan ḳabri içre nūr olur

[1755b] Mısranın vezni kusurludur.
[1759b] Mısranın vezni kusurludur.
[1761b] Gel bunı fikr eyleyüp ḳurtar cānı T, M1.
[1762ab] –M4
[1766a] Sen irem dirseñ maḳāma iy ġulām M2.
[1767ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

1768. Diñle saña bir rivāyet diyem uş
Añlayup sen daḫı göñlüñ ola ḫoş

1769. Nicedür diñle ölümüñ elemi
Ne buyurdı diñle Faḫr-ı ʿĀlem'i

1770. Biñ ḳılıc ḍarbı ḳadar acısı var
Sen bu derde gör döyer misin iy yār

1771. Daḫı bundan ṣoñra ʿaceb hevli var
Her ʿaẕāb yitmiş ölüm miḳdārı var

1772. Gör bu derde döyebilür mi başuñ
Döyemezseñ aña göre ḳıl işüñ

M5 34[b] 1773. Gör Ḥasan Baṣrī daḫı hem ne dimiş
Bir gün ol ölenlerüñ ġamın yimiş

1774. Ḳabre varan kişinüñ ḥāli n'ola
Anda varıcaḳ başa neler gele

1775. Bu ḥ*ā*li fikr eyleyüben yatmış ol
Pür-ġam olup düşde ḫaber ṭutmış ol

1776. Dir ki buldum ḳabr arasında beni
Niçesinüñ ẕevḳ ü ṣafāda güni

T 60[a] 1777. ʿIyş u ʿişret ẕevḳ ü ṣafā işleri
M4 38[a] Ḫoşlıġile geçmişidi başları

1778. Didüm anda ne kişidurur bular
Kim bu ḥāle irişen ol gün güler

M1 60[b] 1779. Didiler bunlardurur ṭāʿat iden
Dāʾimā Ḥaḳ yolına ṭoġrı giden

M2 71[a] 1780. Ya ʿ*ā*ṣī olanlaruñ ḥāli nice
Anlara n'eyledi Yaradan ḫoca

1781. Didiler anları yutdı ḳara yir
Bilmezüz ḥālleri nice gic ü ir

[1768ab] Diñle saña bir rivāyet eyleyem // Ṣıdḳile diñleyenleri ṭoylayam T, M1.
[1769ab-1772ab] –M4
[1781b] bilmeziz ḥālleriñi gic eger er M2.

1782. Bilmezüz biz anları anlar bizi
Sen bunı fikr eyle ḳo ġayrı sözi

1783. Muṭṭ ile ʿāṣı̄ arası ıraḳ
ʿĀṣı̄ler ol gün diyeler el-firāḳ

1784. Yā nic'ola ḥāli ʿāṣı̄ olanuñ
Ṭopraḳ içinde çürüyüp ḳalanuñ

1785. Ya ʿaceb ḥālüm n'ola ʿişyānile
Żāyı̄ itdüm ṭāʿatüm nisyānile

1786. Sekr-i mevte nice döye cānumuz
Ger ʿaẕāb çekerise bu tenümüz

1787. Ġafletile bu geçen ʿömrüm ḳanı
ʿİsyān u nisyān işüm dün ü güni

1788. Ölüriken nic'ola ḥālüm benüm
Ḳurtaram mı şeyṭān elinden cānum

1789. Ṭaġıla mı ʿaḳlumuz serḫoş olup
Ḳabż-ı rūḥa ʿAzrā'īl nice ṣalup

1790. İtdügüm iş gele göze görine
Ger urulır ṭāʿatüm yüze yine

1791. Ben bu ḥālümi o gün kime diyem
Ölümüñ acısına nice döyem

1792. Bī-hoş iken ḳurtaram mı īmānı
Yā İlāhī bize sen ḳıl amanı

1793. Baḳma bizüm yüzümüz ḳarasına
Eyle dermān bu yürek devāsına

T 60[b] 1794. Bizi ol gün ḥaḳkı̄ ü ḥor eyleme
Luṭfile baḳ maḥrūm-ı nūr eyleme

M2 71[b] 1795. Şöyle luṭf it ʿaḳlum ol gün şaşmaya

[1782ab] –M2, –M4, –M5
[1784ab] –T, –M1
[1786ab-1787ab] –M5
[1790b] ger urulır: red olursa T, M1.
[1792a] bī-ḫoş:serḫoş M2, M5.
[1793ab-1795ab] –M4

Yañılup dilüme ġayrı düşmeye

1796. Raḥmetüñ meleklerin gönder bize
Yā İlāhī budurur lāyıḳ size

M1 61[a] 1797. Luṭfile söyleye ʿAzrāʾīl cāna
Raḥmetüñ şerbetini bize ṣuna

1798. Cānımuza luṭfile ol gel diye
Rıfḳile ṭuta bizi hem gel diye

1799. ʿAzrāʾīl ol demde heybet itmesün
Başımuzdan ʿaḳlımuz ṭaġıtmasun

1800. Zīre ol melʿūn īmāna ḳaṣd ider
Kim uyar ol demde īmānı gider

1801. İmdi Mevlā ṣaḳla sen īmānımuz
Rıfḳile ʿAzrāʾīl alsun cānımuz

1802. Ol ateşin çengelini ṣalmasun
Yüregümüz pāre pāre ḳılmasun

1803. Ola kim ol ḥīnde ʿaḳlum ṭaġıla
Cānımuz boġaza gele yıġıla

M4 38[b] 1804. Nireye gidecegümü bilmeyem
Kend’özümi yāvī ḳılup bulmayam

1805. İmdi ol dem bize bir ḥāfıẓ gerek
Bu derde uġrayanda olmaz yürek

1806. Yā İlāhī senden artuḳ kim ola
Bizi ol dem ḥıfẓ idüp elden ala

M5 35[a] 1807. Pādişāhım bizi sen ḳurtar o gün
Ol günüñ ġamın yüregümden dökün

1808. Nic’ola īmānımuz āh n’idelüm
Bizi ḥıfẓ it ḫoş geçelüm gidelüm

[1798ab] –T / Beytin kafiyesi kusurludur.
[1800a] zīrā ol melʿūn: ol zamān şeyṭān T, M1.
[1801b] rıfḳile: ḫoşluġla M2, M5.
[1804b] kend’özümi: gitdi ʿaḳlum M2, M3, M5.
[1806b] Mısranın vezni kusurludur.
[1806ab-1808ab] –M4

1809. Luṭf idüp ayırma īmāndan bizi
Tevfīḳüñ vir açıla cānum gözi

M2 72[a] 1810. Ol şehādet kelimesin ol zamān
Dilüme ḳolay getür gide gümān

T 61[a] 1811. Ḫātime ḫayrı budur sen viresin
Ol laʿīni yanımuzdan ırasın

1812. Düşmānumuzdur bu ruḫṣat bulmaya
İmānumuz gelüp elden almaya

1813. Āh bu günüñ ġamı bize n'eyleye
Bunı bilen kend'özüni bulmaya

1814. Zīre ol gün bellü olur her kişi
Kimi helāk kimi ḳurtarur başı

M1 61[b] 1815. Yā İlāhī bizi helāk eyleme
Raḥmet eyle ḳahruñile söyleme

30.İlāhī
4+4=8

1. Sen bu aḥvāli fikr idüp
Var dünyāda aġla yüri
Ḥaḳ görüp merḥamet idüp
Bize diye gelüñ beri

2. Ẕikrile geçürüñ güni
Allāh'a dönderüñ yöni
Teslīm it sen bunda cānı
Şeyṭāndan īmānı ḳorı

3. Ṣāʾim ol günāh kirin yu
Terk it çirkin ḫuları ḳo
Budur gerek olacaḳ bu
Ölmedin ḳalbüñ ḳıl ṭurı

4. Dāʾim Ḳurʾān oḳı ṭurma

[1812ab] –T, –M1, –M5

[1813b] kend'özüni bulmaya: günde biñ āh eyleye T, M1.

[1abcd-1833ab] –M4

[1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

Kendüñi ḥükminden ırma
Ḥaḳḳ'uñ ṭā'atin ḫor görme
Ḳalbe ṭola ṭā'at nūrı

5. Ṭolup Ḥaḳ'dan yaña aḳsun
Ḳalbüñden māsivā çıḳsun
Gözüñ Yaradan'a baḳsun
Ġayrıya baḳmaḳdan yüri

6. Dünyā isteme faḳīr ol
Dā'im nefsüñe ḳaḳır ol
Bunda sen ḫor u ḥaḳīr ol
Mevlā 'azīz ider ḫorı

7. Ẕelīlī borcuñ ḳıl ḳażā
Rūḥuña olmaya cezā
Ḳıl nefs 'askerine ġazā
Yarın ḳarşu gele ḥuri

24.Faşıl*
fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1816. İmdi Ḥaḳ emrini terk itme ṣaḳın
Terk idene olmaġıl aṣlā yaḳın

M1 62[a] 1817. Diḳḳat eyle yimegil her giz ḥarām
Ger yimezseñ olasın ehl-i kirām

M2 72[b] 1818. Ṣavm u ṣalātile dā'im işüñi
Ḳurtarasın buñ deminde başuñı

T 61[b] 1819. Ḫuṣūṣa vird eyle dā'im sen oruç
Eyleme Ḥaḳḳ'uñ yolundan hīç ḫurūç

1820. Yi ṭoḳuz gün ṭut onını on güni
Bil yine ṭutmış olursın ol güni

1821. Böyle didi cān Muḥammed bulmışam
Buyrıġına cānı teslīm ḳılmışam

1822. Hem mübārek aylar içre ṭutasın

[7b] cezā: eẕā M5.

* M1 nüshasında fasl-ı ---- savm-ı -----. Şeklinde mürekkep silinmesinden dolayı okunamayan yerler bulunmaktadır.

[1819ab-1820ab] –M5

[1820ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

Vire Allāh sen de nūra batasın

1823. Gözedesin Receb Şaʿbān ayını
Kişi ḳomaḳ gerek yañlış ḫuyını

1824. Sen *ā*gāh ol geldi çün şehr-i Receb
Faḫr-ı ʿĀlem bunı medḥ itmiş ʿaceb

1825. Ṣāḥibü'l-*Behce* daḫı cemʿ eylemiş
Nice naḳli bulmış anı söylemiş

1826. Bunı niçün yazdılar fikr eyledüm
Bilüben recālarını söyledüm

1827. İstemişler cānları hīç ölmeye
Kendü ölicek unudulup ḳalmaya

1828. Kit*ā*bı oḳunduġunca añıla
Ola kim yarası bir gün oñıla

1829. Cümlesine raḥmet eyleye o Ḥaḳ
Rūz-ı maḥşer yüzlerin eyleye aḳ

1830. Anlaruñ gördüm ḳamu ʿArab dili
Cümlesinüñ sözine diñüz belī

1831. Ben gedā tebdīl idem Türkī dile
Umaram raḥmet ḳıla Ḥaḳ ben ḳula

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1832. Nice müʾmin fāʾide bula bundan
ʿAmel idüp duʿā eyleye cāndan

M1 62[b] **Der medḥ-i Şehr-i Receb**
(25.Fasıl)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 73[a] 1833. Şehr-i Receb'i işit medḥ idelüm

[1822a] hem: sen T, M1.
[1823ab] Beytin vezni kusurludur.
[1824a] sen āgāh ol geldi çün: Bilüñüz siz geliçek T, M1.
[1825ab] –M5
[1929ab] –T, –M1
[1830ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[1831b] umaram: şelle M2, M5.

M5 35[b] Dostlaruñ gitdügi yola gidelüm

T 62[a] 1834. Şol ayı medḥ eyleyem Allāh ayı
Her zamān geldükçe kes çirkin ḫuyı

1835. Gör Ḥabīb-i Ḥaḳ nice medḥ eylemiş
Naḳl idüp Ebu Saʿīd gör n'eylemiş

1836. Dir Muḥammed āgāh oluñ siz i nās
İt riʿāyet Receb ayına i ḫāṣ

1837. Kim ki bir gün bu ayda ṣāʾim ola
Ṣevābın ḳaṣd eyleyüp gire yola

1838. Rıḍvānullāh ol ḳula vācib olur
Yaʿni cemāl müşāhedesin bulur

1839. Ger iki gün ṭutarise ol kişi
Gör nice oñardı ol kişi işi

1840. Yir gök ehli ṣevābın vaṣf idemez
Bir yola gider ki kimse gidemez

1841. Ger ṭutarise kişi üç gün oruç
Ḥaḳ yanında gör nice ider ʿurūç

1842. Ṭamuyla arasında perde ola
Bil anuñ yitmiş günlük ṭūlı ola

1843. Ger orucı bir kişi dört gün ṭuta
Başına gelen belā gide ota

M4 39[a] 1844. Ne delü ola o kişi ne cüzām
Daḫı ala tenlü olmaya ġulām

1845. Hem daḫı yan aġrısı hīç görmeye
Fitne-yi deccāl aña hīç irmeye

1846. Ḥażret-i Ṣevbān rivāyetini gör
Receb ayı ḥürmetin elden mi ḳor

[1833b] dostlaruñ: ulularuñ M4.
[1835a] Ḥabīb-i Ḥaḳ: Ḥaḳ Resūli M2, M5.
[1837a] Mısranın vezni kusurludur.
[1842ab] Beytin vezni ve kafiyesi kusurludur.

1847. Dir Resūlullāh ile yürüridük
Ol mübārek işlerin görüridük

M2 73[b] 1848. Bir ḳabir yanında gördük anı biz
Şevḳile diñleñ mübārek cānı siz

1849. Ṭurup ol ḳabrüñ yanında aġladı
İşidenlerüñ cigerin ṭaġladı

T 62[b] 1850. Didi yā Ṣevbān gele diñle beni
M1 63[a] ʿĀṣī ümmet şefī i cānlar cānı

1851. Didi gördüm bunlara olur ʿaẕāb
Ḥaḳ teʿālā eylemiş ḳatı ġażab

1852. Duʿā ḳıldum yeynildi ʿaẕābları
Ḳıldı taḫfīf Ḥaḳ bu dem ġażabları

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1853. Eger bir gün ṣāʾim bir gice ḳāʾim
Olalardı Receb ayında dāʾim

1854. ʿAẕāb-ı ḳabri görmezlerdi aṣlā
İrişelerdi hem niʿmete vaṣla

1855. Receb ayında bir gün ṣāʾim olan
Daḫı bir gicesinde ḳāʾim olan

1856. Ḳabir ʿaẕābı anlar görmeyiser
Melekler heybetile girmeyiser

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1857. Faḫr-ı ʿĀlem ol zamān didi naʿam
Kim sözin ṭutdı anuñ aña ne ġam

1858. Didi Allāh ḥaḳḳıçün diñle i cān
Beni gönderdi size nebi ol Ḫān

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1859. Müselmān'dan bir er veyaḫud ʿavret

[1852a] yeynildi: az ḳaldı T / Mısranın vezni kusurludur.
[1855ab] –M5

Ki bir gün ṣāʿim olup itse ḥürmet

1860. Daḫı hem gicesinde olsa ḳāʾim
İşidüp vird idin sen bunı dāʾim

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1861. Ḥaḳ rıżāsın dilese bunuñ ile
İşidüp ṭut sen bunı cānuñile

M5 36[a] 1862. Yıl ʿibādeti ṣevābın bula bu
İmdi sen de işle bunı lafı ḳo

M2 74[a] 1863. Gündüzi ṣāʾim gice ḳāʾim gibi
Her sāʿatde ṭāʿate dāʾim gibi

1864. Buña şunuñ gibi virile ṣevāb
Söz budur vallāhu aʿlem bi'ṣ-ṣavāb

1865. Medḥi çoḳ şehr-i Receb'üñ ṭuyasın
Tevbe idüp ḳalb kirini yuyasın

T 63[a] 1866. Budur ol şehrü'l-ʿaẓīmullāh ayı
M4 39[b] Gelicegiz kesesin çirkin ḫuyı

M1 63[b] 1867. Nefʿīmi vardur bu ayuñ fāsıḳa
Cümle aylar ḫod bir olur ʿāṣıḳa

1868. İlle raḥmet furtunası ayıdur
Ḥürmet itmek ʿāṣıḳlaruñ ḫuyıdur

1869. Diñle bir ḥikāyet idem ben saña
Ṭut ḳulaġuñ luṭf idüp benden yaña

1870. Geldi bir gün Resūl'e gökçek kişi
Yüzi gökçek daḫı hem cümle işi

1871. Virdi selām ikrām idüp girdi ol
Ṣıfatından bellü olur eyü ḳul

[1861b] işidüp: diñleyüp M2, M5.
[1861ab] –M4
[1864b] söz budur: viren Allāh M2, M5.
[1866ab-1867ab] –M5
[1882b] Mısranın vezni kusurludur.
[1870a] gökçek: pes bir T, M1.

1872. Ṣordı Resūl ne kişisin di baña
Diñle ne dir bildürem anı saña

1873. Didi ben ḳavm-i ʿĪsā'danum bilüñ
Siz ḫaberüñ eyüsin benden aluñ

1874. Diñle ben Meryem Ana'ya n'eyledüm
Bāliġ olınca ḫiẕmet eyledüm

1875. Hem ʿĪsā'ya ḫiẕmet itdüm çoḳ zamān
Eyledüm Tevrāt'ı öñinde revān

1876. Didi Resūl ne zamān geçdi ʿaceb
Ol zamān andan bunı ḳıldı ṭaleb

1877. Didi altıyüz yıl oldı bilesiz
Sizde bundan ḫaber alup gülesiz

M2 74[b] 1878. Diñle gör kim ne ʿacāyib söyledi
Müʾmin olan kişileri ṭoyladı

1879. Ṣorar isen bu zamāna ḳalduġum
Ben bu deñlü ʿömr-i ṭavīl bulduġum

1880. Minnet itdüm kim saña lāḥiḳ olam
Ümmetüñ olmaḳlıġa lāyıḳ olam

1881. Faẓluñı buldum senüñ ben der-kitāb
ʿİsā'ya anuñiçün ḳıldum ḫitāb

T 63[b] 1882. Duʿā eyle yā ʿİsā benümiçün
Dermān eyle bu ġarīb cānımiçün

1883. Ol duʿā eyledi Ḥaḳ ḳıldı ḳabūl
Murādum vuṣlat idi çün oldı ol

M1 64[a] 1884. Daḫı diñle sen ʿacāyib sözlerin
Uymaḳ isteriseñ izle izlerin

1885. Bir gün ol ʿİsāyile gideridüm
Her ne dirse ben anı ideridüm

1876ab-1877ab –M5

1879a Ṣorar isen: didi ol er T, M1.

1880ab –M4

1882ab –M2

1886. Bir yüce ṭaġ dibine varmışuz
Ol ṭaġuñ nūrı berḳ urur görmişüz

1887. Duʿāḳıldı çün ʿĪsā ister çıḳa
Aşlı bu nūruñ nedür bile beḳā

1888. Hemān ol dem ol ṭaġ üzre çıkmışuz
Kendümüz üstünde bulup baḳmışuz

1889. Bunı Ḥaḳ'dan istedi ʿĪsā bile
Nedür aşlı bu nūruñ ḫaber ala

1890. Yā Rūḥallāh ne dilersin didi ṭaġ
İy Ḥaḳ'uñ peyġamberi iy yüzi aġ

1891. Didi ʿĪsā isterem ḫaber alam
Bu mübārek nūruñ ḫaberin bilem

M4 40ª 1892. Didi içümde benüm vardur bir er
ʿĀbid-i Ḥaḳ ṭāʿati kendüye yār

1893. Musā ḳavmindendurur bil bu kişi
Muḥammed ümmetini sevmek işi

M2 75ª 1894. Ānuñiledür şerefüm bilesin
İsteriseñ sen ḫaberin alasın

1895. ʿĪsā duʿā eyleyüp Ḥaḳḳ'a baḳar
Dir İlāhī ol ḳuluñı sen çıḳar

1896. Ṭaġ yarıldı çıḳdı andan bir ḳoca
Gör ne işler işlerimiş ol Ḫoca

1897. Yüzi gökçek boyı uzun bir kişi
Ẕikr ü tesbīḥ ʿādet eylemiş işi

T 64ª 1898. Didi ne ḳavmin ne zamān bundasın
Sevgülüsin cānlar içre cāndasın

1885b Mısranın vezni kusurludur.
1887ab –M5
1891b Mısranın vezni kusurludur.
1893ab –M5
1893b Mısranın vezni kusurludur.
1896ab-1898ab –M5

1899. Didi ḳavm- i Musā'danım yā ʿ Īsā
Altıyüz ʿābidini baʿde'l-musā

1900. Söyleridi faẓlını Muḥammed'üñ
Ol Kelīm meddāḫı idi Aḥmed'üñ

M1 64[b] 1901. Faẓlını ṭuyup ʿāşıḳ oldum aña
İstedüm ki Ḥaḳ beḳā vire baña

1902. ʿÖmr-i ṭavīl vir baña kim irişem
Anuñile ümmetile görişem

M5 36[b] 1903. Didüm yā Rab ırağise gelmesi
Bu żaʿīfüñ aña vāṣıl olması

1904. Bir ṭaġ içre ḳoy beni anda ṭuram
Ben de ol Sulṭān zamānına irem

1905. Çünki gördüm dir ʿ Īsā bunuñ ḥālin
Bunca yıl ṭāʿate bağlamış bilin

1906. Ḥaḳḳ'a didüm var mıdur buncılayın
Yir yüzinde sevgüli ancılayın

1907. Öñde ṣoñda buña beñzer ola mı
Yir yüzine böyle bir ḳul gele mi

1908. İşit imdi Yaradan'uñ sözini
Diñleyenler ṭoġrı ṭutsun özüni

M2 75[b] 1909. Dir Ḥabīb'üm ümmetinden bir ḳulum
Gözedenler ol benüm ṭoġrı yolum

1910. Ṭutsa bir gün Receb ayında oruc
Gör nice eyler baña anlar ʿurūc

1911. Bundan ol dem ol baña ekrem olur
Dem-be-dem yanumda ʿizzetler bulur

1912. Gör nice ikrām ider Ḥaḳ ümmete
Özini ṭoġru idenler ḫiẕmete

[1903a] Mısranın vezni kusurludur.
[1906ab] –M5
[1907a] Öñde ṣoñda buña benzer: bundan evvel yā ṣoñra M2, M5.

1913. İlle n’idem ḳadrümüzi bilmedük
Yoldan azduḳ yine yola gelmedük

T 64[b] 1914. Ol Ḥaḳ’uñ niʿmetine göz açmazuz
Anuñiçün ḥaḳ u bāṭıl seçmezüz

1915. Āh bizim işlerimiz olmuşdurur
İşimiz rüsvāylıġa ḳalmışdurur

1916. Yā İlāhī cürmümüze baḳmaġıl
Bizleri ṭamu odına yaḳmaġıl

1917. Recebiyyün ḳullaruñdan eylegil
Gelüñ iy ḳullarum diyü söylegil

1918. Faḫr-ı ʿĀlem ne buyurdı işidüñ
Cānile siz anuñile iş idüñ

M4 40[b] 1919. Meyyiti ḳabre ḳoyup n’eyleyeler
Evlādı seyyidimüz söyleyeler

M1 65[a] 1920. Va şerīfümüz diyü aġlaşalar
Anuñiçün yürekler ṭaġlaşalar

1921. Ol müʾekkel melek dir ṭuyar mısın
Bu sözi ḳulaġuña ḳoyar mısın

1922. Ol ġarīb diye işitdüm sözlerin
İftirāḳum derdi yaḳmış özlerin

1923. Diye anlar içre sen şerīfimdüñ
Yanlarında şerīf ḳılduñ mı aduñ

M2 76[a] 1924. Diye anlardur bu sözi söyleyen
N’ola epsem olsa efġān eyleyen

1913ab-1916ab –M4

1914a ol Ḥaḳ’uñ: Mevlā’nuñ M2, M5.

1915ab-1917b –T, –M1, –M5

1917b Mısranın vezni kusurludur.

1919ab Diñle bir ümmeti ḳabre ḳoyıcaḳ n’eyleyeler // Evlādı seyyidimüz deyü söyleyeler M2, M5.

1920b Mısranın vezni kusurludur.

1921a Mısranın vezni kusurludur.

1922ab –M5 / Ol ġarīb de diye ṭuydum anların sözlerini // İftirāḳım derdi yaḳmış anların özlerini M2.

1923ab Yā anlara efendi şerif olduñ mıydı // Bunlarıñ yanında özün şerif ḳıldıñ mıydı M2 / Beytin vezni kusurludur.

1924ab Diye anlardır bu sözi baña şimdi söyleyen // N’olaydı epsem olaydı gelüp efġān eyleyen M2, M5.

1925. Bu ḥālile ḳabri aʿżāsın şıḳa
Yoḳ ana yoldaş ki yüzine baḳa

1926. Çaġıra iy ḳırılan kemüklerüm
Birbirine geçdi hep süñüklerüm

1927. Bunca suʾāl mevżiʿ-i nedāmete
Ben meger dünyede ḳılmışam ḫaṭā

1928. Geçe bu ḥālile bunuñ işleri
İmdi gelüñ aḳıdalum yaşları

1929. Çeke bunı tā Receb ayına dek
Ṭuy bunı ṣāliḥ ʿamel ḳıl yigirek

1930. Ḥaḳ müʾekkel olan melege diye
Ḳulumuñ şekvāsı ne böyle diye

1931. Çünki böyle derde düşdi bu yine
İmdi görüñ ne senedür bu sene

T 65ª **1932.** Diye melek pādişāhum ḥālini
M3 64ª Yaradan alursa ḳuluñ elini

1933. Şekvāsı bu yaluñuz ḳalmış cānı
Ḳabri ṣıḳmış kendüden bizmiş teni

1934. Ḥaḳ diye bu ḳulumı ḥabs eyledüm
Ḳabrine ṣıḳ anı diyü söyledüm

1935. Receb ayı evveli gicesidür
Ay benüm ḳul da benüm ʿafv eyleyen ḫocasıdur

1924ab Bu ḥālile ṣıḳa ḳabri aʿżāsın boza yıḳa // Aña bir yoldāş bulunmaz döne yüzine baḳa M2, M5.
1926ab-1929ab –M5
1926ab Nidā eyleyüp çıḳara ḳırılan kemiklerim // Her biri birine geçdi vā benim süñüklerim M2.
1927ab Heybetile bunca suʾāl mevżī-i nedāmete // Meğer dünyāda bī-nihāye ben ḳılmışam ḫatā T, M2.
1928ab Bu ḥālile bunun geçe nice zamān işleri // Geliñ imdi aña ḳılum cünbüşleri M2.
1929ab Çeke bu ḳul böyle derdi şehr-i Receb gelince // Ṭuy bu sözi ey ġāfil sen ḥürmet ile olınca M2, M5.
1930ab Ḥaḳ müʾekkel melege dir ḳulımıñ şekvāsı ne // Çünki böyledür derde düşdi görün bu sene M2, M5.
1930a Mısranın vezni kusurludur.
1931ab –M4
1932ab Diye melek sen bilürdin pādişāhım ḥālini // Yaradan raḥmet iderse ala ḳuluñ elini M2, M5
Diye melek sen bilin pādişāhım // Ḳullaruñuñ elini alan şāhım M4.
1933ab –M5 / Şekvāsı yalınız ḳalmış ḳabir de ṣıkmış anı //Yaluñuz ḳabir içinde kendiden bezmiş cānı M2.
1934ab Ḥaḳ diye bu ḳulı ḳabre ḫabs eyledim // Ḳabrine emr eyleyüben ṣıḳ deyü söyledüm M2.
1935a Receb ayımın evvel gicesidir T; Ammā bu benim ayımın evvelki gicesidür M2.

1936. ʿAfvum umup iḥyā‿iderdi bu gice
Ṭānıḳ oluñ yarlıġadım dir Ḫoca

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1937. Ve daḫı ben ḳulumuñ recāsını ḳılmam yalan
Aṣlā maḥrūm ḳılmaz imiş Allāh'uñ ʿafvın bilen

1938. Ḥuṣuṣā ʿafvın dileyüp ṭāʿat ideyiz gice
Ḳādir ü Muṭlaḳdurur yarlıġamaġa ol Ḫocā

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 65[b] **1939.** Ben o Ferdem ġayrı bir ḳul bulurın
Bu ḳulum yirine ʿaẕāb ḳılurın

M2 76[b] **1940.** İllā bu ḳul bulımaz hīçbir kişi
Yarlıġamaḳ benümdür bilüñ işi

1941. Tevbe ḳılup aġlaşalum ölmedin
Ḳabre girüp yaluñuzca ḳalmadın

1942. Diñle Resūl şehr-i Receb gelince
Yanına aṣḥāb gelürdi bilince

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1943. Didi aṣḥāba ḫaber vireyin mi
Beşāretle ġamıñuz ırayın mı

M4 41[a] **1944.** Naʿam buyur işidelüm biz anı
Ṭutalum biz anı iy cānlar cānı

[1935b] Mısranın vezni kusurludur.

[1936ab] Dünyāda ʿafvum umup iḥyā iderdi bu gice // Şāhid olun seyyiʾātın yarlıġadım dir Ḫocā M2, M5.

[1937ab-1938ab] –T, –M1, –M5

[1938ab] –M4

[1939ab] –T, –M4, –M5 / Ben ol Ferd ü Eḥadam ki ġayrı bir ḳul buluram // Bu ḳulumuñ yirine ben ʿaẕāb aña ḳıluram M2.

[1940ab] –M5 / Ammā bu ḳulum bulamaz yarlıġaya bir kişi // Yarlıġamaḳ vācib olur raḥmet eylemek işi M2 / Mısranın vezni kusurludur.

[1941ab] Tevbe ḳılup aġlaşalum imdi geliñ ölmeden // Ḳabre girüp biz içinde yaluñuzca ḳalmadan M2, M5.

[1942ab] Diñle ol ʿĀlemiñ Faḫrı şehr-i Receb gelince // Yanına dirilür aṣḥāb geldigini bilince M2 / Beytin vezni kusurludur.

[1943ab] –M5 / Bir gün aṣḥābına didi ḫaber vireyim mi // Beşāretler ḫaber virüp ġamıñız alayım mı M2.

[1944ab] Naʿam didiler aṣḥābı buyuruñ ṭuyalım anı // Her ne buyurursañ ṭutarız yoluña virirüz cāñı M2 / Mısranın vezni kusurludur.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1945. Rūḥın alsa biş bölükden birisin
Ne beşāret ḳıldı ol dī̇n serverin

M5 37[a] **1946.** Emr ide Rıḍvān'a kim ḳapu açuñ
Bu ḳulum rūhını ġayrıdan seçüñ

1947. Rıḍvā̇n ol dem Ḫaznedār'a emr ider
Ḳapu açuñ bu rūḥa görüñ n'ider

1948. Cinā̇nuñ köşklerini hep açalar
Ol gelen rūḥuñ maḳāmın seçeler

M3 64[b] **1949.** Ḥurū̇ʿ in ḳarşu gele reyḥānile
Bu ḳuluñ rūḥı ʿaceb ḥürmet bula

mefāʿī̇lün / mefāʿī̇lün / mefāʿī̇lün / feʿūlün

1950. Ki melegi muḳarrebler daḫı rūḥu'l-enbī̇yālar
Bunuñ rūḥın görücegüz ḳamu müştaḳ ola anlar

T 65[b] **1951.** Ḥaḳ bu rūḥa emr ide kim enbiyāyı ḳıl ziyāret
Ziyāret eyleye ol rūḥ ne gökcekdür bu beşāret

1952. ʿÖmer didi biş bölükden ʿaceb bizi ṣıyalar mı
Bu iḥsāndan bu ʿizzetden bizi maḥrūm ḳoyalar mı

1953. Didi Sulṭān benüm gibi ʿamel ḳılan bulur bunı
Bu biş kimlerdurur bize ḫaber vir imdi gel anı

1954. Biri Receb ayın seven gelicek tevbeler ḳılan
İrer bu devlete bilüñ ʿamelleri ṣāliḥ olan

1945ab –M5 / Rūḥın ḳabż itmek istese beş bölükden birisini // Ne beşāretler eyledi diñle ol dī̇n ārısını M2.
1946ab Allāh rıḍvāna emr eyledi cinān ḳapuların açıñ // Bir ḳulumuñ rūḥı gelür ġayrıdan arıñ seçiñ M2, M5.
1947ab Rıḍvān cennete varır ḫazinedārlara emr ider // Açuñ cennet ḳapuların görüñ gelen rūḥ n'ider M2, M5.
1948ab Cümle köşküñ sarāylarıñ ḳapuların açalar // Gelen rūḥı ḳarşulayup maḳāmların seçeler M2, M5.
1949ab –M4 / Ol ḥurūʿ in ḳarşu gele rūḥu rāḥat reyḥānile // Varıcaḳ rūḥı bu ḳuluñ ne güzel ḥürmetler bula M2, M5.
1950ab –T / Melegi muḳarreb rūḥu'l-enbiyā // Bu rūḥa anlar da müştāḳlıḳ ḳıla M4.
1951ab Diye Ḥaḳ enbiyāyı ḳıl ziyāret // Ziyāret ḳılana gökçek beşāret M4 / Mısranın vezni kusurludur.
1952ab ʿÖmer dir beş bölükde ṣayalar mı // Bizi de anlarile ḳoyalar mı M4 / Mısranın vezni kusurludur.
1953ab Didi Sulṭān benim gibi ʿamel ḳılan // Bulur bunı bileler ḫaber alan M4.
1954ab Birisi Receb ayına sevendi // Tevbe idüp ʿibādete ivendi M4.

M2 77[a] 1955. Receb ırmaġı ṣuyından icmeyince rūḥın almaz
Şular kim ġāfil olmuşdur Receb'de tevbeler ḳılmaz

M1 66[a] 1956. İkincisi şehīdlerdür içmeyince nehr-i baldan
Çıḳmayalar bu dünyādan naṣīb ide Ḥaḳ bu ḥāldan

1957. Biri şol vāʿiẓ ü nāṣiḥ ide li'llāh naṣīḥat ol
İçe ḳevṯer şarābından cināna ṭuta andan yol

1958. Biri müştāḳ ilallāhdur ki yaḳa ʿışḳa özüni
İçe pes nehr-i cennetden döne ʿuḳbāya yüzini

1959. Birisi Cumʿa sevendür varup ḳılmaġa ivendür
Sürüp şeyṭānı ḳovandur beyān eyleyesen bunı

1960. Süd ırmaḳlarından içe pes andan dünyādan göçe
Ḥaḳḳ'a ṭoġrı yolı seçe bu da andan vire cinānı

1961. Bu biş bölügüñ birinden İlāhī eyle sen bizi
M4 41[b] Senüñle bulalum seni dönderelüm saña yöni

1962. Ṭoġrı yoldan bizi ırma günāhumuz yüze urma
Zebānī eline virme geçür Ṣırāṭ-ı nirānı

31.İlāhī
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1. Mübārek Receb ayınuñ ṣevābın
Ḥudā bize virür el-ḥamdüli'llāh
M3 65[a] Bu ayda olan ḳullaruñ cevābın
*Ā*sān idi virür el-ḥamdüli'llāh

2. Didi Receb ayı benüm ayımdur
Bu ay ḥürmetine şu ḳul ḳā'imdür
T 66[a] Oruç ṭutan raḥmetüme ṭoyumdur
Bunı bize virür el-ḥamdüli'llāh

3. Bu ḳul bunda bir gün ṣā'im olınca

[1955ab] Receb ırmaġı ṣuyundan içeler // İçübeni īmānile göçeler M4.
[1956ab] İkincisi şehīddür nehr-i baldan // İçeler Ḥaḳ naṣīb ide bu ḥāldan M4 / Beytin vezni kusurludur.
[1957ab] Biri vaʿiẓdurur li'llāh naṣiḥatı // İçe Kevṯer ol bula ḥayātı M4.
[1958ab] –M2 / Biri Allāh'ı sevüp müştāḳ olan // İçe mā'i cennetden ʿāşıḳ olan M4.
[1960ab-1961ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[1962a] Mısranın vezni kusurludur.
[1c] Mısranın vezni kusurludur.
[2c] Mısranın vezni kusurludur.

Günāha tevbe_idüp yola gelince
Bir güne biñ ṣevāb bulur ölince
Cennet olur yurdı el-ḥamdüli'llāh

4. Ḥudā ḳıyāmetde gör ne buyurur
Bunda oruç ṭutan anda ṭoyurur
Recebiyyün gelsün diyü çaġırur
ʿAfv eylemek derdi el-ḥamdüli'llāh

M2 77[b] 5. Ḳoma ḥamdi sen iy **Ẕelīlī** bī-kār
Ḥarāmīler seni ḳılmasun şikār
M1 66[b] Bu ay niçe benüm gibi günāhkār
Ḥaḳ luṭfına irdi el-ḥamdüli'llāh

Faṣl-ı Şehr-i Şaʿbān
(26.Fasıl)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1963. Şehr-i Şaʿbān geldi açuñ gözüñüz
Ḫālıḳ'a ṭoġru ṭutuñuz özüñüz

1964. Tevbe ḳılup içi ṭaşı pāk idüñ
Āh u zār idüp yaḳalar çāk idüñ

1965. Diñle saña bir rivāyet ideyin
Rāvīler gitdügi yola gideyin

1966. Rāvīsi ibni Ümāme'dür bilüñ
Ḥaḳ Resūl'i sözidür ʿamel ḳıluñ

M4 42[a] قال بن امامه رظيئ كان النبي ع صم ازا دخل شهر شعبان يقول طهر وانفسكم لشهر رمظان و احسنو نيتكم فان فظله علي ساير الشهور كفظلي عليكم *

1967. Yaʿni dir ki Şaʿbān ayı giricek
Cümle müʾmin girdügini göricek

1968. Cümle şeyʾden pāk idüñ nefsiñüzi
Ḫālıḳ'a ṭoġru ṭutuñ özüñüzi

[3abcd] –M4

[3acd] Mısraların vezni kusurludur.

[4abcd] Kıtanın vezni kusurludur.

[5abcd] –M5

[5bd] Mısraların vezni kusurludur.

[1963ab-2127ab] –M3

[1964ab] –T

* Hadis-i şerîf. Ebu Ümâme el-bahiliden (r.a) rivayet edilmiştir: Resulullâh (sav) buyurdular ki; Şaban ayı girdiği vakit, nefislerinizi temizleyiniz. Şaban ayında niyetlerinizi güzelleştiriniz.

[1968ab-1969ab] –M5

1969. Şehr-i Ramażān içün ḥāżırlanuñ
Ol mübārek nūrı ile nurlanuñ

T 66[b] 1970. Gökcek idüñ hem daḫı niyyetüñüz
M5 37[b] Yaradan'a eyleñüz minnetüñüz

1971. Ġayrı aydan fażlını bunuñ bilüñ
Ümmetüm üzre benüm gibi ḳıluñ

1972. İmdi bilüñ nicedür fażlı anuñ
Bundan añla şefī̄üñ oldur senüñ

1973. Şaʿbān ayı fażlı daḫı böyledür
Ḥürmet iden ḳulların çoḳ ṭoyludur

1974. Receb ayında bedenüñ arı ḳıl
Hem Şaʿbān ayında ḳalbüñ ṭurı ḳıl

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1975. Ramażān'da ola rūḥuñ muṭahhar
Ki cümle ḥīnde olasın muẓahhar

M1 67[a] 1976. Necāset ikidür anı bilesin
Özüñi ol ikiden pāk ḳılasın

M2 78[a] 1977. Necāsetüñ biri ẓāhirde olur
Ṣuyile yumaḳ anı bil pāk ḳılur

1978. Biri bāṭındadur necsüñ görünmez
Yidi deryā ṣuyın dökseñ arınmaz

1979. Anı pāk ideni işit diyeyin
İşidüp ṭutanuñ ḳalbin yuyayın

1980. Biri tevbe biri biş vaḳt namāzdur
Zekātdur hem biri ṭavf-ı Ḥicāz'dur

1981. Biri Ramażān ayında orucdur

[1970a] gökcek: güzel M4.
[1972b] şefīʿüñ oldur: varise ʿaḳluñ M4.
[1975ab] –M4
[1976ab] –M2
[1980a] tevbe: tevḥīd M4.
[1980b] zekātdur: namāzdur M4.

Biri nefs arzūlarından ḫurūcdur

1982. Biri derdile ẕikrullāh idendür
Biri Ḫālıḳ'ınuñ yolın güdendür

1983. Biri tilāvet-i Ḳurʾān'dur iy yār
Oḳuyup şol kişi ḥükmine uyar

1984. Ḫāṣılı cümle ṭāʿat hep buyimiş
Müʾmin olana ne gökcek ḥūyimiş

M4 42[b] 1985. Ḫuṣūsā şol mübārek sāʿat ola
Ṭāʿat itmeklik aña ʿādet ola

T 67[a] 1986. Ola kim cümle yarası oñıla
Şeyāṭinile hem nefsi yiñile

1987. Ḫuṣūṣā kim Receb Şaʿbān ayında
Şu kim ḳalmaya evvelki ḫūyında

1988. Pāk olur cümle günāhdan bu kişi
Ṭutup bu sözleri gel oñar işi

1989. Tāʾib ol çünki geldi şehr-i Şaʿbān
Ayırma ẕikr-i Ḫaḳ'dan sen dil ü cān

1990. Ṣaḳın sen kend'özüñ ḥaḳdan ayırma
İşüñ Ḫaḳḳ ile it ḫalḳa ṭuyurma

1991. Arınup şehr-i Şaʿbān ṣāʾim olġıl
Ḫaḳḳ'uñ ṭāʿatine hem ḳāʾim olġıl

M2 78[b] 1992. İşidüñ ne dir ol Ḫaḳḳ'uñ Ḫabīb'i
Ne dir diñle derdimizüñ ṭabībi

M1 67[b] 1993. Şaʿbān ayında bir gün ṣāʾim olan
Ḫaḳḳ'uñ emrini ṭutup ḳāʾim olan

1994. Ṭamu odın ḥarām ide aña Ḫaḳ
Ne gökçek ʿizzet eyleye saña Ḫaḳ

[1986ab-1987ab] –M5

[1987a] ḥuṣūṣā: siyyemā T, M1, M5.

[1991b] Mısranın vezni kusurludur.

[1992b] ne dir diñle derdimizüñ: bu ʿāṣīler ḳullaruñ derdi T, M1 / Mısranın vezni kusurludur.

[1993a] Şaʿbān ayında: şehr-i Şaʿbān'da T, M1.

[1993b] Mısranın vezni kusurludur.

1995. Daḫı ziyāde olısar kemāli
Cemāl-i Yūsuf'a beñzer cemāli

1996. Eyyüb Peyġāmber ṣevābın vireler
Anuñ gibi bunı maḳbūl göreler

1997. Daḫı Dāvud Peyġāmber irdügine
İrer bu ḳul aña Ḥaḳ virdügine

1998. Ṭutup bir gün bu devletlere ire
Bu niʿmetler kimüñ eline gire

M5 38[a] **1999.** Aña vācib ola cennet bi-gümān
Ölürken mevti hem olısar āsān

2000. Eger ayı tamām idüp ṭutarsa
Edā-yı farż idüp borcın öderse

2001. Ki hīç görmeye ḳabrüñ ẓulmetini
Gidere Ḥaḳ melekler heybetini

T 67[b] **2002.** Ḳıyāmet'de daḫı olmaya ʿüryān
Anuñ aʿżāsını örte o Deyyān

M4 43[a] **2003.** Yā İlāhī bize de eyle iḥsān
Geçelüm bu ʿaḳabeleri āsān

2004. Bu aylaruñ ṣevābından kerem ḳıl
Virüp bize ṭamu odın ḥarām ḳıl

2005. İrelüm dostlaruñuñ irdügine
Baḳalum biz de anlar gördügine

2006. Gelüñ dostlar girelüm Ḥaḳ yolına
Bu yolda dertlere dermān bulına

M2 79[a] **2007.** Daḫı bu aylara ḥürmet idelüm
Sevgü Ḥaḳḳ'uñdurur ġayrı n'idelüm

2008. İşit eydem saña bir tuḥfe ḳıṣṣa

1996a-1997a Mısraların vezni kusurludur.
2001b heybetini: şiddetini M1.
2002ab-2005ab –M2, –M4
2006ab –M5
2007ab Beytin kafiyesi kusurludur.

Bu ḳıṣṣadan alasın sen de ḫiṣṣe

2009. Varidi bir zāhidüñ bir ṣadāḳı
Ki dīn yolında itmişler vifāḳı

M1 68ª 2010. Diñle imdi cānile ḳıṣṣa n'oldı
İrişdi emr-i Ḥaḳ ol zāhid öldi

2011. Anuñ ḳabrini itmedüm ziyāret
Sekiz ay geçdi ḳılmadum riʿāyet

2012. Receb ayı çıḳup Şaʿbān göründi
Saña bu ḳıṣṣayı eydem ṭur imdi

2013. Ziyāret eyledüm ben ḳabrin anuñ
Cevābın diñleñüz imdi o cānuñ

2014. Didi yatdum anuñ ḳabri yanında
Şaʿbān ayınuñ evvelki güninde

2015. Anı ol gice görmişem düşimde
Yalanum yoḳ sözümde hem işimde

2016. Ṣararmış gördüm anuñ ben yüzini
İşidüp añla bunlaruñ sözini

2017. Görüp taʿẓīm idüp virdüm selāmı
Selāmum almadı diñle kelāmı

2018. Selāmum niçün almazsın didüm ben
Senüñ dāʾim muṣāḥibüñ idüm ben

2019. Dir ʿibādetdür selām virüp almaḳ
ʿİbādet memnūʿ imiş öli ḳılmaḳ

T 68ª 2020. Didüm beñzüñ ṣararmış bu nedendür
Didi ṣaru ḳılan gökçek idendür

2021. Ḳaçan beni ḳoduñuz ḳabr içine
Bunı bilen ḳılur tevbe ṣuçına

2008b bu ḳıṣṣadan: ki bundan T, M1.
2009a zāhid: ṣāliḥ M4.
2010a Mısranın vezni kusurludur.
2014b Şaʿbān ayınuñ: şehr-i Şaʿbān'uñ T, M1.

M2 79[b] 2022. Siz gidicek ol melekler geldiler
İmānumdan baña suʾāl ḳıldılar

2023. Bi ʿavnillāh cevābın virdüm aña
Yine gördüm ki bir şaḫṣ geldi baña

2024. Gelüben başum ucına oturdı
İşit diline ne sözler getürdi

2025. Didi kim baña o ḳabīḥce ḳoca
İtdügüñ ḳabaḥati sen gör nice

M4 43[b] 2026. Çikin efʿālimi bir bir didi ol
Didi günāhlaruñ cezāsını bul

M1 68[b] 2027. Şol oddan çomaġile bu tenümi
Urup ʿāciz ḳodılar bu cānumı

2028. Daḫı hem çoḳdı tenüme yılanlar
Yola gelsün bu aḥvāli bilenler

2029. Yidiler tencügezüm az ḳodılar
Bilenler tevbe idüp özin yudılar

M5 38[b] 2030. Daḫı ḳabrüm baña gör neler eyler
Ḳamu itdüklerüm gör baña söyler

2031. Utandum baña n'eyleye İlāh'um
Ki ḳabrüm şayduġına her günāhum

2032. Ṣıḳup ḳabrüm içi ṭolu nār oldı
Tā bu giceye gelince ṭar oldı

2033. Ḳaçan göründi çün hilāl-i Şaʿbān
Resūlullāh ayı ol māh-ı tabān

2034. Hemān ol dem işitdüm bu nidāyı
Ne didi añladum bir bir edāyı

2035. İyʿaẕāba gelen melek girü ṭur
Yiter eyledigüñ ʿaẕāb örü ṭur

[2022ab] Beytin vezni kusurludur.
[2025b] Mısranın vezni kusurludur.
[2026b] didi: bugün T, M1.
[2031ab] –M5

2036. Derdinüñ dermānı geldi girü ṭur
Mevlā'dan fermānı geldi girü ṭur

T 68[b] **2037.** Bunı ʿafv eyledi bu dem Ḫocası
Bu ḳulı Şaʿbān'uñ hem ilk gicesi

M2 80[a] **2038.** ʿÖmri içre bir kez itmişdi iḥyā
Bugün biz daḫı ḳılduḳ bunı iḥyā

2039. Daḫı ṭutmuşidi üç gün orucı
Yarlıġadum girü gitsün ṣorucı

2040. Sen de bunda üç gün oruç ṭutasın
Ḳabre varıcaġaz nūra batasın

2041. Daḫı iḥyā idesin ilk gicesin
Bilürsin ol yirile sen nicesin

2042. İşitdüñ bu zāhide neler oldı
Cāna dermān bu ay girince buldı

2043. Var imdi cānuña sen dermān ara
Ḥużūr-ı Ḥaḳ'da olma yüzi ḳara

2044. ʿAceb cānumuza dermān ola mı
Bize de bir bahānecük gele mi

M1 69[a] **2045.** İlāhī cānumuza dermān eyle
Şaşurma biz ḳuluña eyce söyle

2046. Bize raḥmetüñile eyle naẓar
Naẓar eylemedügüñ ḳuluñ azar

2047. Bizüm bu ʿaẓāba döymez cānumuz
Meded senden yaña dönder yönümüz

32.İlāhī
4+4=8

2036ab –T, –M1, –M2 / Beytin vezni kusurludur.
2037b Hem ilk: evvel M2, M4.
2038a Mısranın vezni kusurludur.
2039b Mısranın vezni kusurludur.
2040ab –M4 / Beytin vezni kusurludur.
2041ab –M5
2044ab-2045ab –M4

1. İşit saña ḫaber virem
Ḥaḳḳ'uñ Resūl'inüñ sözin
Ṭutar mısın anı görem
Diye var mı anuñ yüzin

2. Dir ümmet Şaʿbān ayında
Ḳalmaya eski ḫuyında
Ġusl ide tevbe ṣuyında
Yuya bu ṣuyile özin

3. Ramażān'a ide yaraḳ
Yaḳa ḳalb evine çıraḳ
Ḳıla şeyṭānını ıraḳ
Ẕikrullāh eyleye sözin

4. Diñle ḳalbüñ bula ḥayāt
Bunı işidicek ġāyet
ʿAlī'dendür bu rivāyet
ʿĀḳıl olan açar gözin

5. Muḥammed dir iki gice
İderse ümmetüm iḥyā
Anuñ ḳalbi ölmeye aṣlā
Döne Ḥaḳ'dan yaña yüzin

T 69[a]
M2 80[b]

6. Biri Bayrām gicesidür
Biri Şaʿbān'uñ on beşi
Bu iki giceyi iḥyā
İden ḳul pāk ider özin

7. Didi kim ḳalbi ölmeye
Dünyā sevgüsi olmaya
Küfr-i kelime gelmeye
Dāʾim Ḥaḳ eyleye sözin

8. Ölüm vaḳtinde şād ola
Aña olan suʾāl az ola
Varıcaḳ yolı düz ola
Feraḥnāk göre Ḥaḳ yüzin

[1abcd-27abcd] –M4

[4abcd] –M5

[6abcd-8abcd] –M5

[6abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

[7abcd-9abcd] –M5

9. Ḳamu ḥālde ṣafā bula
Ḫalḳ aġlarken bu ḳul güle
Ḳalbi ölmeye şād ola
Ḳılan iḥyā aça gözin

33.İlahi
4+4=8

1. Bu gice güzel gicedür
Gelüñ biz idelüm iḥyā
İdenüñ ḳalbi yücedür
On bişinci gice iḥyā

2. İşit saña diyem ḳıṣṣa
Alasın ḳıṣṣadan ḥiṣṣe
Diriseñ gelmesün ġuṣṣa
İdesin bu gice iḥyā

3. Bir zāhid bir ḫaber virür
Ḫaberi ʿĪā'dan alur
İşit bu ḫaberi n'olur
Ne bulur eyleyen iḥyā

4. Dir ʿĪsāyile yürürdük
ʿAcāyib işler görürdük
Bir gün bir yerde ṭururduḳ
İşit nice imiş iḥyā

5. Gördük bir ṭaġ şuʿle virür
O dem ol ṭaġ üzre varur
ʿĪsā Nebī anı görür
Ḳılalum işidüp iḥyā

M1 69[b] 6. O ṭaġuñ üstine çıḳduḳ
Ulu ṭaş var aña baḳduḳ
Ṣanasın ki çıraḳ yaḳduḳ
Ṭālibler ḳılalum iḥyā

7. ʿĪsā Nebi ṭavāf ider
İşidüp şübheyi gider
Görüñ taḳdiri kim n'ider
Bu gice idelüm iḥyā

[9a] ḳamu: cemʿ M2; cümle M5.
[3abcd-6abcd] –M5

8. Şuʿ le virür ṭaşuñ nūrı
Gel bu derde yürek süri
Ḳılalum ḳalb evin ṭurı
Bu gice idelüm iḥyā

9. Ṭaş yarıldı çıḳdı ḳoca
Gökcek yüz ḳāmeti yüce
Oñat diñle gel iy ḫoca
Berātı ḳılalum iḥyā

10. Ol er ḳıldan libās giyer
Sözi cān evine boyar
Ḳul olan ḥaḳ söze uyar
Bu gicede ḳılar iḥyā

11. ʿAṣā var elde ṭayanur
Bunı işiden uyanur
Ḥaḳḳ'uñ luṭfına boyanur
Bu giceyi ḳılan iḥyā

M2 81[a] 12. Yaş üzümi var yanında
ʿIşḳ-ı Rabbānī cānında
Görevüz Ḥaḳ divanında
Bu leyli idelüm iḥyā

T 69[b] 13. ʿĪsā Nebī ḫaber alur
Dir bu niʿmet dāʾim gelür
Allāh'a ḳul böyle olur
Bilüp eyleyelüm iḥyā

14. ʿĪsā buña ḫaber ṣordı
Ṭaş içre ne ḳadar ṭurdı
Bu ḳul bir bir ḥaber virdi
Bilüben ḳılalum iḥyā

M5 39[a] 15. Didi dört yüz yıl eglendüm
Bu ṭaş içre ḳarar ḳıldum
Bu niʿmeti ḥāżır buldum
Özümi eyledüm iḥyā

16. Didi ʿĪsā neden bulduñ
Bu zamāna neden ḳalduñ
Allāh içün ne iş ḳılduñ

[8abcd] –T, –M1
[10abcd] –M5

Seni Ḥaḳ eyledi iḥyā

17. Didi Tevrat'da bulmışam
Bu ḥālden ḫaber almışam
Şunlara ʿāşıḳ olmışam
Anıñçün ḳıldı Ḥaḳ iḥyā

18. Muḥammed ümmetin buldum
Görem diyü ṭaleb ḳıldum
Allāh'a duʿālar ḳıldum
İrdürüp eyleye iḥyā

19. ʿĪsā dir ben de ḳalaydum
Ben ol ümmetden olaydum
Bu rifʿatleri bulaydum
İdeydüm özümi iḥyā

20. Bu er dir bu deme ḳaldum
Dört yüz yıl ʿibādet ḳıldum
Mevlā'nuñ raḥmetin buldum
Umaram eyleye iḥyā

21. Didi ʿĪsā ki yā Mevlā
ʿAcebdür böyle ḳul ola
Bu rifʿatleri kim bula
Bilüp eyleyelüm iḥyā

22. İşit imdi ne dir Ḫudā
Ne iḥsānlar ider bize
Beyān eyleyeyin size
Ṭuyıcaḳ idelüm iḥyā

23. Muḥammed ümmeti biri
Eger ʿavrat eger eri
Diyeyin gel saña beri
İşidüp idelüm iḥyā

M1 70[a] 24. Şaʿbān'uñ on bişin bilse
O gice tevbeler ḳılsa
Ṣubḥa dek ṭāʿatde olsa
O gice eylese iḥyā

25. Bu ḳuluñ bulduġın bulur

[20abcd] –M5

[25abcd] –T

Beġayet maḳbūlum olur
Anuñla berāber gelür
Zīrā kim eyledi iḥyā

26. Dört yüz yıllıḳ tāʿatine
Berāber eyledi anı
İmdi bu gice gelür biz
Ṣubḥa dek idelüm iḥyā

M2 81[b] **27.** Saña bir gice ṭāʿatde
Ne rifʿatler virür Allāh
Bu niʿmetlere şükr idüp
Gerekdür idesin iḥyā

27.Faṣıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

2048. Ne rivāyet dinilmişdür diñleñüz
Ḳulaḳ ṭutup sözi oñat añlañuz

T 70[a] **2049.** Bir yıla dek cümle olup olacaḳ
M4 44[a] Eyü yatlu nedür başa gelecek

2050. Saʿīd mi ya saʿādet mi irişür
Şaḳīyi ya şaḳāvet mi irişür

2051. Berātı ṣaġ elinden mi virülür
Ẓahrından mı ṣolundan mı görilür

2052. Kime fürḳat kime vuṣlat yazılur
Açuñ gözi ʿaceb divān düzilür

2053. Kimisi ayrılur ehl-i ʿayālden
Ġāfiller ḫaber almaz bu ḫayālden

2054. Eyü yatlu bu gice hep seçilür
Müʾmine raḥmet ḳapusı açılur

2055. Ehl-i īmān yarlıġanur bu gice
Raḥmetin vaʿde ḳıla size ḫoca

[2048ab] Beytin vezni kusurludur.
[2049a] Mısranın vezni kusurludur.
[2053ab] –M5
[2054b] Mısranın vezni kusurludur.
[2055ab] Beytin vezni kusurludur.

2056. Amma şarab içüp zinā idenler
Ṣılayı terk idüp ġāfil gidenler

2057. Daḫı ana_ata inciden kişiler
Ḳov u ġaybet iden irkek dişiler

2058. Bu gice bunlara raḥmet irişmez
Veylün aña ki tevbeye dürişmez

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2059. Ṣanmañuz ki bu dinilen ʿaḳlīdür
Ṣübhe ḳılmañ cān Muḥammed naḳlidür

M1 70[b] **2060.** ʿĀyişe Ana rivāyet eyledi
Kendü görüp diñledügin söyledi

2061. Didi geldi nevbetümde ol Resūl
Dīn ulusı ümmetine raḥmı bol

M2 82[a] **2062.** Geldi girdi döşegüme ol gice
Yine çıḳdı gitdi gör ne dir ḫoca

2063. Vardı girdi mescide namāz ḳılar
Secdeye varmış ki ümmetin diler

2064. Tā ṣabāḥa dek başın ḳaldurmadı
N'olduġını baña hīç bildürmedi

T 70[b] **2065.** Gördüm anı ben de vardum yanına
Ṣormaġıçün ḥāli cānlar cānına

2066. Barmaġın dürtdüm ki başıñ ḳaldura
Ölü midür diri midür bildüre

2067. Secdeden ḳaldurdı mübārek başın
Teslīm eylemiş meger Ḥaḳḳ'a işin

M4 44[b] **2068.** Didi yā ʿĀyişe nedür murāduñ
M5 39[b] Didüm yetdüñ ne ʿaceb çoḳ ıraduñ

[2056ab] ammā: illā T, M1.
[2056a] Mısranın vezni kusurludur.
[2057ab] –M5
[2058b] Mısranın vezni kusurludur.
[2068b] Mısranın vezni kusurludur.

2069. Ne ḥāle varduġıñı bilemedüm
Ḳorḳuya düşdüm ḳarar ḳılamadum

2070. Didi raḥmet gicesidür bu gice
Ḳatı çoḳ ḳul āẕād ider ol Ḫoca

2071. Beni kelbüñ ḳoyunı ḳılı miḳdar
Şöyle bil kim ḳulların āẕād ider

2072. Şaʿbān ayı on bişinci gicesi
Bu ḳadar ḳul āẕād ider Ḫocası

2073. Bundan özge bir rivāyet daḫı var
Yevm-i ġafletden uyan iy baḫtiyār

2074. Yarlıġarın didi Ḥaḳ cümle ḳulum
Tek baña şirk itmesün bilsün yolum

2075. Didi melekler içinde ʿāṣī var
Cürm üʿiṣyān içi ḳalbi pası var

2076. Buyura Ḥaḳ münāḳaşa eylemeñ
Raḥmetüm gicesidür ḳoñ söylemeñ

M1 71[a] **2077.** Didi kim altı bölükden ġayrısın
M2 82[b] ʿAfv iderin hep ölüsin dirisin

2078. Ḳoñ münāḳaşayı şefāʿat ḳıluñ
Her birisüñ göñlüni alsa aluñ

2079. Tevbe ḳılsun ḳullarum maḳbūl ola
Gelüñ imdi biz de gidelüm yola

2080. Birbirimüze duʿālar ḳılalum
Ḥaḳ ḳatında biz de maḳbūl olalum

2081. İlāhī yarlıġa ehl-i īmānı
Ḳoma ḳalbümüz içinde gümānı

T 71[a] **2082.** Bu gice cümlemüze luṭfuñ ire
Bilirüz birligiñi ḳoyma nāra

[2071ab] –T, –M4

[2071a] Mısranın vezni kusurludur.

[2081b] ḳoma ḳalbimüz içinde: her giz ḳoma ḳalbimüzde M2, M5.

2083. Luṭf idüp her birimüz şād idesin
İlāhī raḥmet idici Ḫudāsın

2084. Cehennemden beri eylegil bizi
Ölü diri cümle oġlanı ḳızı

2085. Ḳullaruz biz gerçi işimüz ḫaṭā
Bu gice luṭfa ire ana vü‿ata

2086. Ḳavm-i ḳardaş niʿmetin yidigümi
Ḳabul it her birine didügümi

34.İlāhī
4+4+3=11

1. Gelüñ dostlar yalvaralum Allāh'a
Sevindüre bizi Berāt Gicesi
Tevbeler ḳılalum cümle günāha
Sevindüre bizi Berāt Gicesi

2. Ḥabīb'üñ ḥürmetine ʿafv ide
Ḳalb evinden günāh kirleri gide
Meded Allāh diyü idelüm ṣadā
Sevindüre bizi Berāt Gicesi

3. Şerli işlerimüz döne ḫayrına
Tevḥīd eyleyelüm biz yana yana
M2 83[a] Hū diyelüm yanalum döne döne
Sevindüre bizi Berāt Gicesi

4. Açuñ gözi ʿaceb ulu gicedür
Tevḥīd eyleyenüñ ḳadri yücedür
M4 45[a] Bizi ʿafv idecek Ḳadir Ḫoca'dur
Sevindüre bizi Berāt Gicesi

M1 71[b] 5. Ẕelīlī'yem bu ẕilletde ḳomaya
Redd eyledüm seni yüri dimeye
ʿĀṣī ümmet denür sözi ṣımaya
Sevindüre bizi Berāt Gicesi

Faṣl-ı Ẕilhicce

[2083ab-2084ab] –M4

[2084ab] –T, –M1

[2084a] Mısranın vezni kusurludur.

[2abcd] –T

(35.İlahi)
4+4=8

1. İy ṭālibler açuñ gözi
Bir eḥibba eyyām geldi
Dönderüñ Allāh'a yüzi
Sevelüm görelüm n'oldı

M5 40[a] 2. Allāh Resūl'i buyurmış
Żaʿīf ümmete ṭuyurmış
Sevgüli yollar ḳayırmış
Gönlümüz ṭuyup şād oldı

3. İbn-i Mesʿūd'dur rāvīsi
Budur rāvīler ḳavīsi
Lāzımdur vuṣlat iyüsi
İsteyen vuṣlatın buldı

28.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2087. Ẕilḥiccenüñ ʿaşr-ı evvelinde ʿamel eylemek
Sevgülüdür cümle ʿamelden ne lazım söylemek

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2088. Didiler kim ġazādan da yig mi olur
Ḳıtāl iden ḫod büyük ṣevāb bulur

2089. Dir ġazā iden berāber olmaya
Ġazā ide şehīd ola gelmeye

T 71[b] 2090. Hem ġazāda yiye kendü malından
Kimse incinmeye elinden dilinden

2091. Bu zamānda böyle ġazā bulınmaz
Bu günlerüñ ṣevābı çoḳ bilinmez

2092. Bu günlerde tesbīḥi siz çoḳ eyleñ
Tevḥīd ü tehlīl idüp Ḥaḳḳ'ı birleñ

[2ab-2087ab] –T

[2087a] Mısranın vezni kusurludur.

[2088b] ḳıtāl: ġazā M4.

[2090ab] –M4 / Beytin vezni kusurludur.

[2091ab-2092ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

M2 83[b] **2093.** Ḥaḳ rıżāsın gözedüp ṣāʾim oluñ
Tevḥīd idüp giceler ḳāʾim oluñ

2094. Görüñ Allāh ḳullara neler ider
Bu giceler ḥaḳḳına ḳasem ider

2095. Gicesi gündüzleri ulu bunuñ
Ṭut orucı Ḥaḳḳ'a dönder sen yönüñ

2096. Diñleñüz Ḥaḳ Resūli ne buyurur
Her günüñ bize ṣevābın ṭuyurur

2097. Evveli gün yarlıġadı Ādemi
Gelüñ biz unutmayalum bu demi

2098. Bunuñ evvel güni ṣāʾim olanı
Muḥammed dir yarlıġar Ḥaḳ bil anı

M1 72[a] **2099.** Balıḳ ḳarnında Yūnus ikinci gün
Ḳurtardı Allāh anı iy ẕü fünūn

2100. İkinci gün kişi ṣāʾim olursa
Bir bil ʿābid olmış olur bilürse

2101. Ṣöyle kim ol günde ʿişyān itmedi
Ṭarfetü'l-ʿayn içre egri gitmedi

mefāʿīlün/mefāʿīlün/feʿūlün

M4 45[b] **2102.** Üçünci gün Ẕekeriyyā duʿāsın
Ḳabūl itdi anuñ Allāh ṣenāsın

2103. Eger bu günde bir ḳul olsa ṣāʾim
Bu günüñ orucın ṭutsaydı dāʾim

2104. Ḥaḳ anuñ duʿāsın ḳabūl eyleye
Murādın virüp ol ḳulı ṭoylaya

[2094ab] –M5 / Beytin kafiyesi kusurludur.
[2094b] ḳasem: riʿayet T.
[2094b-2095b] Mısraların vezni kusurludur.
[2099ab-2100ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2101a] şöyle kim ol günde: ol gün aṣlā Ḥaḳḳ'a M2.
[2101ab] –M4, –M5
[2103ab] Eger bu günde bir ḳul ṣāʾim olsa // Bugün dāʾim ḥürmetin ṭutsa bilse M1.
[2104ab] Beytin vezni kusurludur.

2105. ʿĪsā dördünci gün dünyāya geldi
Bunı hīç bildüñüz mi fenā buldı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 72[a] **2106.** Bugün ṣāʾim olan faḳrı görmeye
Ḳalb evinden Ḥaḳ ġınāyı ırmaya

2107. Dünyāya bişinci gün geldi Mūsā
Aldı eline mübārek bir ʿaṣā

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M2 84[a] **2108.** Bugün bir ḳul eger oruc ṭutarsa
Yiyüp icmegi ardına atarsa

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2109. Dünyada bu ḳul münāfıḳ olmaya
Emīn bula Ḥaḳ'dan ʿaẕāb gelmeye

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

2110. Altıncı gün feṭḥ oldı bāb-ı Ḥayber
İzʿān idüp bunı sen eyle ezber

2111. Oruc ṭutana naẓar ide Allāh
Naẓar itdügi ḳul olmaya gümrāh

2112. Naẓar itdügine ʿaẕāb eylemez
Günāhın ʿafv ider ġażab eylemez

2113. Yidinci gün ḳuluñ Ḥaḳḳ'a ṭapusı
Zīrā ḳapanısar ṭamu ḳapusı

2114. Bayrāma dek ol ḳapular açılmaz
Bu günlerde ʿibādetden ḳaçılmaz

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2105ab-2106ab –M5

2106a Mısranın vezni kusurludur.

2110a Mısranın vezni kusurludur.

2111ab Oruc ṭutana Allāh ide naẓar // Naẓar itdügi ḳul yoldan mı azar M2, M3, M4.

2112ab –M2, –M5 / Beytin vezni kusurludur.

2112a Mısranın vezni kusurludur.

2115. Sekizinci güni yevm-i Merve'ye
Gitmek olur ʿArafāt'a revāya

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M1 72[b] **2116.** Bu günde ger oruc ṭutarsa bir ḳul
Vire Ḥaḳ bu ḳula ecri ḳatı bol

2117. Ki çoḳ boldur bunuñ ecri bilinmez
Yine Allāh bilür bildüm dinilmez

2118. Ṭoḳuzuncı güni yevm-i ʿarefe
Riʿāyet etmeli yevm-i şerīfe

2119. Şu ḳullar kim bunuñ faẓlını bilür
İdüp ḥürmet bu günde ṣāʾim olur

2120. İki yıllıḳ ṣevāb bulur buyurdı
Bi-ḥamdi'llāh bunı bize ṭuyurdı

2121. Biri geçen sene biri gelecek
Bu güne ḥürmet it sen de bilecek

2122. Daḫı bunı ḳānitīnden yazalar
Muṭīʿdür diyü bir dīvān düzeler

T 72[b] **2123.** Onuncı gün bilüñ ḳurbān günidür
Olur vācib şu kimse kim ġanīdür

M2 84[b] **2124.** Ne virülür ḳādir olup idene
M5 40[b] Ḳul olup Ḥaḳḳ'a hem ṭoġrı gidene

2125. İdüp ḳurbān boġazlayup ḳan ine
İnen ilk ṭamla dermān ola cāna

2126. Bu ṭamlada günāhını ʿaf ider
ʿAyālinüñ daḫı günāhı gider

2127. Bu günde ger müʾmine ṭaʿām vire
Ya ṣadaḳa virüp ḫāṭırın ṣora

[2117ab] –T, –M1

[2118b] etmeli: eyle T, M1.

[2119ab-2248ab] –M4

[2128ab] Beytin vezni kusurludur.

2128. Uḥud ṭaġı gibi gele mı̄zāna
Ḳādir olup viren bunı ḳazana

36.İlāhī
4+4=8

1. Bu günlerüñ ṣıyāmında
Ne virür ḳullara Allāh
İşid diyem bunı saña
Göz açup olasın āgāh

2. Bu ḳul on kerāmet bula
Eger girdiyse Ḥaḳ yola
Biri ʿömri uzun ola
Çoḳ iḥsānlar göre her gāh

3. Biri ziyāde ola mālı
Biri ḥıfż ola ʿayāli
Her ḥālde eyü ola ḥāli
Birisi setr ola günāh

4. Biri ḳurtara ṭamudan
Derece yüksek ḳamudan
Kesme göñlüni umudan
Virür umduġuñı Allāh

5. Ola ḳat ḳat ḥasenātı
Āsān ola sekerātı
Görmeye hı̄ç ẓulumātı
Anda żiyā vire Allāh

M1 73[a] 6. Biri ṣevāb aġır gele
Bu niʿmetler ḥāżır ola
Bu on mertebeyi bula
Ṣāʾimlere vire Allāh

29.Fasıl
mefāʿı̄lün / mefāʿı̄lün / feʿūlün

2129. Ne güzel niʿmete irer ṣā[2129b]ʾimler
Bulur bunı ṭāʿatile dāʾimler

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

[3ab-6ab] –T

[2129b] ṭāʿatile dāʾimler: ṭāʿatine ḳāʾimler T.

2130. Sen de dāʾim ol bu ḥāli bulasın
Her ṭāʿatde ḥişşe nedür alasın

2131. Bunları farżı edā iden bulur
Farżı edā itmeyen maḥrūm ḳalur

2132. İmdi cümle farżı getür yirine
İhmāl eyleme gel aṣlā birine

M2 85[a] **2133.** Farżı edā ḳıl bulasın faẕileti
M3 65[b] Müʾminedür bil Ḥaḳ'uñ mürüvveti

2134. Gel saña bu günlerüñ faẕlın diyem
Virdügi niʿmetleri bir bir ṣayam

2135. Faḫr-ı ʿĀlem buyurdı işbu sözi
ʿAşr-ı ẕilḥiccede açasın gözi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2136. Gözüñ açup bir faḳire bir ṣadaḳa eyleseñ
Hīç eẕā itmeyüp aña daḫı eyce söyleseñ

T 73[a] **2137.** Kitābile gelen resūllere virmiş gibi olur
Anlara viren ne bulur bu daḫı anı bulur

2138. Daḫı bu günlerde bir ḳul ṣorarsa ḫasta ḥālin
Allāḥ'a ḳulum diyenler yoḳlaman gerek yolın

2139. Şehīdiñ cenāzesine ḥāżır olmuş gibi olur
Ḥaḳ katında ne bulduysa bu daḫı anı bulur

2140. Ki bu günde bir müʾmine bir giyecek giydüren
Yine Allāh'dur bu ḳula bu libāsa ḳıyduran

[2133b] Mısranın vezni kusurludur.
[2134ab-2145ab] –M2, –M3
[2135a] Mısranın vezni kusurludur.
[2136ab] Bir faḳire bir ṣadaḳa eyleseñ // Hīç eẕā itmeyüp eyce söyleseñ T, M1.
[2137a-2138a] Mısraların vezni kusurludur.
[2137ab] Gelen resūllere virmiş gibi olur // Ḥaḳ katında anlar bulduġın bulur T, M1.
[2138ab] Daḫı ol günde ṣorsa ḫasta ḥālin // Ḳulum diyen gözetmek gerek yolın T, M1.
[2139ab] Şehīdler namāzın ḳılmış gibi olur//Ḥaḳ katındaki ḳatı maḳbūl olur T, M1/Şehīd ne bulduyise bu daḫı anı bulurM2.
[2140ab] Bugün bir müʾmine libās giydüren // Luṭf-ı Ḥaḳdur bu libāsa ḳıyduran T, M1.

2141. Allāh aña cennet içre ḥulle libāsı vire
Ḥulle giyen cennet içre çoḳ ṣafāları süre

2142. Daḫı bu günlerde bir ḳul yetīme luṭf eylese
Ḫāṭırını ele alup aña eyce söylese

2143. ʿArş altında rūz-ı maḥşer Yaradan luṭf eyleye
Ol mażarra günlerinde luṭfı ile söyleye

2144. Meclis-i ʿilme bu günlerde ḥāżır olsa kişi
ʿĀdet eyleye ḥāżır ol dāʾim oñara işi

2145. Enbiyālar meclisine ḥāżır olan gibi olur
O mecālisde bulunan bulduġın bulmuş olur

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 73[b] 2146. Yā İlāhī sen bu iḥsāna bizi
İrgüresin bulayuz anda sizi

2147. Diñle Sufyān gördüginden bir ḫaber
Bu yola sen de iderseñ iʿtibār

2148. Aşr-ı Ẕilḥicce gicesi bir gice
Başra ḳuburunda nūr gördi ḫoca

M3 66[a] 2149. Ol nūrun yanına vardum ṭururın
Bir yüce āvāz işitdüm görürin

2150. Didi Ẕilḥicce'nüñ onın ṣāʾim ol
Sen gelüp ḳabrüme bu nūrımı bul

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2151. Yā İlāhī bize de vir böylece bir bahāne
Ger yoluñda ḳılmışız biz nice biñ biñ ihāne

[2141ab] Aña Ḥaḳ cennetde ḥulleler vire // Giyüben cennetde çoḳ ṣafālar süre T, M1.
[2142ab] Bu günde bir yetīme luṭf eylese // Gönlüni alup hem eyce söylese T, M1.
[2143ab] –M1 / ʿArş altında Yaradan luṭf eyleye // Ol mażarr günleri eyce söyleye T.
[2143a] Mısranın vezni kusurludur.
[2144ab-2158ab] –M2
[2144ab] Meclis-i ʿilme ḥāżır olsa kişi // O günde ögeriser cümle işi T, M1.
[2145ab] Enbiyā meclisine varmış gibi // Olur ol bulduġına irmiş gibi T, M1.
[2146ab-2150ab] –M5
[2151ab] Yā İlāhī vir bize bahāne // Ḳılmışuz yoluñda yüz biñ ihāne T, M1.

M5 41[a] **2152.** Adımuz bizim insāndır nisyān olur ḥālimiz
Sulṭānım ʿaf eylemese kime ṣunasın elimiz

T 73[b] **2153.** Gerçi işimüz ḥaṭādır ammā ümīẕ kesmezüz
İḥsānuñ ḳullaruñadır ġayra göñül aşmazuz

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2154. Ḫoş rivāyet eylemiş Faḫr-ı ʿĀlem
Diñle sözin ben senüñ ḳuluñ olam

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2155. Yevm-i ʿarefe āzād itdügi ḳadar ḳul olmaya
Ya bu günüñ ḥürmetini neye ḳullar bilmeye

2156. Bir sāʾil eylese suʾāl Yaradan döndermeye
Elini ṣunan ḳulun elini boş göndermeye

2157. Dünyāda ger āḫiretde cümle ḥācetin vire
Vire istediklerin duʿāsını maḳbūl göre

2158. Kim ki istiġfār iderse yarlıġaya Ḥaḳ anı
Geliñ istiġfār idelüm dönelüm Ḥaḳḳ'a yöni

2159. Kendüyi görüp tekebbürlük idene itmez naẓar
Ger bu ḥāl sende varise tevbe ḳıl eyle ḥaẕer

2160. Ṣāʾim olanuñ iki yıllıḳ günāhın ʿafv ider
Biri geçen yıl birisi gelecek ẕenbi gider

2161. ʿĀşūre gün ṭutanuñ bir yıl günāhı setr olur
ʿArefe gün ṭutan orūç nice cānı ḳurtarur

M1 74[a] **2162.** Daḫı Sulṭān ne buyurdı diyivireyim anı

[2152ab] Adımuz insān ḥaṭādur işimüz // ʿAfva lāyıḳ yoḳdurur hīç bişemüz T, M1.
[2153ab] Līki umudumuz senden kesmezüz // İḥsānuñ çoḳ ġayra göñül aşmazuz T, M1.
[2154ab] Yevm-i ʿarefe'de Ḥaḳ raḥmet ṣaçar // Ṭāʿat-i Ḥaḳ'dan ḳullar niçün ḳaçar
ʿArefe gün āzādı deñlü olmaya // Bugün ḥürmetin ḳul niçün bulmaya T, M1
[2156ab] Sāʾil suʾāl itse Ḥaḳ döndermeye // Ḳullaruñ elini boş göndermeye T, M1.
[2157ab] Dünyāda ʿuḳbāda ḥācetin vire // Her dilegin virüben maḳbūl göre T, M1.
[2158ab] Kim istiġfār iderse Ḥaḳ anı // Yarlıġaya dönelüm Ḥaḳḳ'a yöni T, M1.
[2159ab] Kendüni görene itmeye naẓar // Sende varsa tevbe ḳıl eyle ḥaẕer T, M1.
[2159a] Mısranın vezni kusurludur.
[2160ab] Ṣāimüñ iki yıllıḳ günāhın ʿafv ider // Biri geçen biri gelecek yıl ḳadar T, M1.
[2161ab] ʿĀşūre gün ṭutanuñ bilüñ tamām // Gide bir yıllıḳ günāhı iy hümām
ʿArefe gün ṣāim olsa bir kişi // Bil ki yıllıḳ günāhı ḳalmaz kişi T, M1.

M4 46[a] ʿArefe güni ṭutan gör nice ḳurtarur cānı

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

M2 85[b] **2163.** Ṭutup ṭutmayan ḳulları herbirinüñ ʿadedince
M3 66[b] Ki ʿömr-i dünyā miḳdarı ṣevāb yazar görüñ Ḫoca

2164. Daḫı yitmiş biñ melāʾik yürür öñünce ardınca
Ḥaşre dek bile varurlar bu ḳul ḳabrinde ṭurunca

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

2165. Varalar mīzāna bu deñlü meleklerile hem
Yine bu deñlü melek de ṣıraṭa geleler hem

2166. Buradan cennete varınca bu ḳadar melekler
Yaradan bize de vire geliñ eyleñ dilekler

2167. Bir adım atdıġınca bindiġi merkebi söyler
Nedir söylediği diñle iki yiñi muştular

2168. Diyeler buña ol gün ṭurma her ne ise iste
Ki sen maḳbūl-ı Ḫudā'sın sözüñ geçer dostuna

2169. İlāhī sen ḳabūl eyle ṭutanlar ile bile
Gerçi biz ehl-i ḫaṭāyız iḥsānıñ çoḳ cümle ḳula

2170. Maḳbūlleriñ ḥürmetine bizi de maḥrūm eyleme
Gerçi bizde liyāḳat yoḳ red itdüm diyü söyleme

2171. Ümm Seleme Ana ne dir işit deyivirem saña
Gör nice beyān eylemiş ḳulaḳ ṭut diñle baña

[2162ab] Daḫı Sulṭān buyurdı diyem anı // ʿArefe ṭutan ḳurtarur cānı T, M1, M4.
[2163ab] Ṭutup ṭutmayan ḳullar ʿadedince // ʿÖmri miḳdarı ṣevāb yazar Ḫoca T, M1, M4.
[2163a] Mısranın vezni kusurludur.
[2164ab] Yitmiş biñ melek yürür anuñile // Ḥaşre varurlar bile bunuñile T, M1, M4 / Beytin vezni kusurludur.
[2165ab] Varalar mīzāna bu deñlü melekler // Yine bu ḳadar melāʾik ṣırāṭa geleler T, M4.
[2166ab] Cennete varınca bile geleler // İdüp ol ḳula nice mürdegānīler T, M1, M4.
[2166ab-2169ab] –M5
[2167ab] –M1 / Her adımına ol merkeb süreler // Ḫaber virür aña bil muştuluḳlar M4.
[2167ab-2174ab] –T
[2167b-2169b] Mısraların vezni kusurludur.
[2168ab] Diyeler bugün imdi ṭurma iste // Ki bilürüz sözüñ geçer ol dosta M1, M4.
[2169ab] –M4 / Bu ṭutanlarile bizi İlāhī // Ḫaṭāmuzdan geçüp ʿafv it günāhı M1.
[210ab] Bizi de maḳbūllerüñ ḥürmetine // Red eyledim deyü bize söyleme M1, M4 / Beytin vezni kusurludur.
[2171ab] Ümmü Seleme Ana'ya dir işit // Ṭut ḳulaġuñ sen aña göre iş it M1.
Ümm Seleme ne der ben diyem saña // Nicedür ṭut ḳulaġuñ diyem saña M4 / Beytin vezni kusurludur.

2172. Buyurmuştur ki ne gökçek olur yevm-i ʿarefe
Ḥürmet eyle erişesin nice ḫayra şerīfe

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2173. Bir ḫayırlı bereketli ulu raḥmet günüdür
ʿĀṣīlere raḥmet ider ol Yaradan ġanīdür

2174. Gör ne ṣevāblar virir bu günde ṣāʾim olana
Virilür naṣīb bu günde ʿArafat'a gelene

T 74ª 2175. ʿArafat'da ḥāżır olanlar gibi olur bu ḳul
Zīrā Yaradan Allāh'uñ ḳullara raḥmeti bol

2176. Didiler oruc ṭutandan elbet rāżī olur Allāh
Şefāʿat de vācib olur eger itdiyseñ günāh

2177. Ṭamu daḫı ıraḳ olur ki yitmiş biñ yıl ḳadar
Bu ḳadar ıraḳ olunca ṭamu nice kār ider

M2 86ª 2178. Ṭālibü'l-ʿilm olan bugün Ḥaḳḳ'ıñ raḥmetine ṭalar
M3 67ª Raḥmetine ṭalan ḳula ʿArş u Kürs istiġfār ḳılar

2179. ʿArşı getüren melāʾik bile istiġfār ḳılur
Geri meclisden dönünce bī-gümān maġfūr olur

2180. İlāhī ṣevāblardan bizi de maḥrūm eyleme
Bizim ḫaṭāmıza baḳup mürvetsiz deyü söyleme

37.İlāhī
4+4=8

2172ab Ne gökcek gün olur yevm-i ʿarefe // Ḥürmet iden ire ḫayr u şerefe M1, M4.
2172b Mısranın vezni kusurludur.
2173ab –M1 / Bir ḫayırlı ulu raḥmet günidür // ʿĀṣīlere raḥmet iden ġanīdür M4.
2174ab Ṣevāb virür bugün ṣāʾim olana // Vire naṣīb ʿArafat'a gelene M1, M4.
2175ab ʿArafat'da ḥāżır olmış ola ol // Zīrā Allāh raḥmeti ḳullara bol T, M1, M4.
2175b Mısranın vezni kusurludur.
2176ab –M1, –M4 / Allāh oruc ṭutandan rāżī ola // Hem şefāʿat vācib ola ol ḳula T.
2176a Mısranın vezni kusurludur.
2177ab Oda yitmiş yıl ḳadar ıraḳ olur // Böyle olıcaḳ ṭamu ne kār ḳılur T, M1, M4.
2177a Mısranın vezni kusurludur.
2178ab Ṭālib-i ʿilim olanlar Ḥaḳ raḥmetine // Ṭalarlar ol gün irüp cennete T, M1, M4 / Beytin vezni kusurludur.
2179ab ʿArş u Kürs anuñiçün istiġfār ider // ʿArşı götüren melekler iy yār T, M1, M4.
2180ab –T, –M1 / Yā Rab bu ṣevābdan maḥrūm eyleme // Bize merdūdumsuz deyü söyleme M4 / Beytin vezni kusurludur.

M1 74[b]

1. ʿArefe gün yevm-i āzād
Bizi de āzād it Mevlā
Bizi raḥmetüñle gözet
Mücrimüz āzād it Mevlā

2. Bilüriz çoḳdur günāhum
Aḳlara boya siyahum
Sen Ġafūrsın Pādişāhum
Bizi de āzād it Mevlā

3. Ḳurtar ṭamu‿odından cānı
Senden yaña dönder yöni
Luṭf it bu ʿArefe güni
Bizi de āzād it Mevlā

4. Ḥācılar varur dirilür
Cümleye raḥmet virilür
Üstlerinden yük ırılur
Bizi de āzād it Mevlā

5. Ẕelīlī bir kemter ḳuldur
Düşdüm meded eyle ḳaldır
Ḳullara raḥmetüñ boldur
Bizi de āzād it Mevlā

30.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

2181. Diñle ol cān Muḥammed ne buyurmuş
Ḥaḳḳ'uñ bize dört gününi ṭuyurmuş

M5 41[b]

2182. Bu dört güni‿iḥtiyār eylemiş Allāḥ
Gör nice medḥ eylemiş bunı ol Şāh

2183. Biri Cumʿa biri ʿArefe güni
ʿAceb medḥ eylemiş bunı ol Ġanī

2184. Birisi fiṭra-yı bayrām günidir

2180ab-2191ab –M4

2ab –M2

2181ab-2185ab –M1

2181ab-2182ab Beyitlerin vezni kusurludur.

2183ab-2185ab Hadis-i şerif. Allah katında günlerin en üstünü Cuma günü ve kurban bayramının birinci ve ikinci günüdür.

2183b Mısranın vezni kusurludur.

2184ab –M2

Ṣā’imlere virür icrā Ġanī’dür

2185. Dördinci güni yevm-i ʿıyd-ı ḳurbān
Bilüñ ḳurbān olısar derde dermān

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

2186. Diñle bir bir ḫaber virem nice dermān olur ḳurbān
Boynuzile derisiyle saña ḳarşu gele ḳurbān

M3 67[b] 2187. Ḳurbānuñ evvel ḳaṭresi keffāret cümle günāha
Ḳurbāndan eyü bir ʿamel bugün ḫoş gelmez Allāh’a

2188. Ḳan aḳıtma gibi bir ʿamel bugün yoḳ didi Resūl
Didügi ḳurbān ḳanıdur sözi anuñ aṣlü’l-uṣūl

2189. Boynuzile derisiyle gele yevm-i ḳıyāmetde
Yaʿni buraḳ ola gele böyle didi rivāyetde

2190. Ḳanı yire ṭamlamadan Ḥaḳ yanında ḳabūl olur
Ḳurbān iden ḳalbi vü nefsi pāk idüp gökçek ḳılur

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

T 74[b] 2191. Dāvud Nebī’ye ol Allāh bir ʿaceb suʾāl eyledi
M2 86[b] Ne virürsin bu ümmete diyü İlāhī söyledi

2192. Ḳaçan Muḥammed ümmeti bayrām gün ḳurbān itseler
Ol Ḥabīb’üñ Muḥammed’üñ bilüp yolına gitseler

2193. Ḳurbānuñuñ bir ḳılına ben on derece virürin
Yuyuben her bir ḳılına günāhlarını ḳururın

2194. Ayaḳların baġlarise āsān geçürem nīrānı
Ḳarnını yarduḳlarına virürin emn ü emānı

2195. Ḳabirden ḳalḳdıġı vaḳit de açlıḳdan olur emīn
Daḫı ḳıldurmazın fezaʿ ne ṣusız ʿüryān iderin

2196. Etinden ḳuş loḳmasını biserek deñlü ḳıların

2185a-2186a Mısraların vezni kusurludur.
2187ab Beytin vezni kusurludur.
2188ab –M2
2189ab-2190ab –T, –M1
2190b Mısranın vezni kusurludur.
2193ab-2194ab Beyitlerin vezni kusurludur.

Daḫı her bir ḳılına cennetde köşk ḥāẕırların

2197. Ḥūr-ı ʿayndan bir cāriye virem ḳurbān iden ḳula
Virdigim cāriyeniñ bili anuñ kılı ḳadar ola

M4 46[b] 2198. Daḫı ḳanatlu buraḳlar geliser bilüñ bunlara
Zīrā ḳurbānların cemʿi buraḳ olısar anlara

2199. ʿAraṣat yirine ḳullar gelirler buña binüben
Cāna dermān ola ḳurbānları buraḳ oluben

2200. Diye Allāh meleklere yürütmeñüz ḳullarumı
Ḳurbān eyleyüben bunlar gözetdiler yollarumı

M1 75[a] 2201. Ḳurbānları buraḳ oldı yayan yürümesin anlar
M3 68[a] Dünyāda yürümezlerdi binmek ʿādet idüp bunlar

2202. Biraz atası bilinde ṭoḳuz ay baṭn-ı anada
İki yıl ana üstinde vü ḳaç yıl ʿunḳ-ı atada

2203. Daḫı ata vü ḳatıra ḥimārlara binerlerdi
Deñizlerde gemilere binüp ʿādet iderlerdi

2204. Ölicek ṣal aġacına ḳoyup omuzda anları
Getüreler ḳabire dek ḳoyalar ḳabre bunları

2205. İmdi bu günde yürütmeñ ḳurbānlarına binsünler
Bine bine gelüp bunlar cennet evine ḳonsunlar

38.İlāhī
4+4=8

T 75[a] 1. İlāhī sen naṣīb eyle
M2 87[a] Derde dermān ola ḳurbān
Dermān olup Buraḳ ola
Bize ḳarşu gele ḳurbān

2. ʿAfv ide cümle günāhı

[2196ab-2197ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2197b] bili: tili M2, M5.
[2200ab] –M2, –M5
[2200ab-2201ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2202a] baṭn-ı anada: anası ḳarnında T, M1.
[2202b] ʿunḳ-ı atada: ata boynında T, M1.
[2203a] ḥimār: merkeb M1.
[2205ab] Beytin vezni kusurludur.

Gidere yüzden siyahı
Gelüñ eyleyelüm āhı
Şelle ḳabūl ola ḳurbān

3. Şu gün ḳabirden ṭurıcaḳ
İsrāʾfīl ṣūrın urıcaḳ
Maḥşer yirine varıcaḳ
Bize ḳarşu gele ḳurbān

4. Ḥaḳ cennetde köşkler vire
Ḥūriler cemʿ olup gire
Müʾminler bunları göre
Gele bizi bula ḳurbān

5. Yüce ḳıla derecātı
Maḥv eyleye seyyiʾātı
Ẕelīlī eyle ḥācātı
Ḳarşu gele yola ḳurbān

Faṣl-ı fī feżāʾil fī şehr-i Muḥarrem
(31.Fasıl)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2206. Şehr-i Muḥarrem'üñ fażlın diyeyin
Şol ṣaḥīḥ rivāyet anı ṣayayın

2207. Bir recul eyledi Resūl'e suʾāl
Ṭut ḳulaġuñ nedürür bunda meʾāl

2208. Ramażān'dan ġayrı ne ayda ṭutalum
Ṭutup oruc anda nūra batalum

M3 68[b] 2209. Faḫr-ı ʿĀlem ne buyurmış bu ḳula
Göreyin dirseñ giresin sen yola

2210. Bundan aḫerde oruc ṭutsam diyen
Şehr-i Muḥarrem'de ṭut sen iy cüvān

[4ab] –M4

[2206ab-2286ab] –M5

[2206ab] Diñle şehr-i Muḥarrem'iñ fażiletini diyem // Şol rivāyet saḥīḥ ola anı bir bir ṣayam M2, M3 / Beytin vezni kusurludur.

[2207ab] Diñle imdi bir recūl eyledi Resūl'e suʾāl // Ṭut ḳulaġıñ siz baña suʾālde añla meʾāl M2, M3.

[2208ab] –M4 / Şehr-i Ramażān'dan ġayrı ne ayda oruc ṭutalum // Bunda oruc ṭutup ḳabirde nūrlara batalum M2, M3.

[2209ab] –M2 / Diñle imdi Faḫr-ı ʿĀlem ne buyurmış bu ḳula // Görmek isteyen işitsin ṭoġrı girsin bu yola M3.

[2210ab] Bundan aḫer ṭutsam diyen ṭutsun Muḥarrem ayını // Ṣoylar iseñ ṭurma ṣoyla enbiyālar ṣoyını M2, M3.

M1 75[b] 2211. Müsteḥabdur her zamān ṣāʾim olmaḳ
Ḫuṣūsā gicesinde ḳāʾim olmaḳ

T 75[b] 2212. İlk gicesi Faḫr-ı ʿĀlem n'eyledi
Altı rekʿat ḳıldı ümmet ṭoyladı

2213. Nice ḳıldı size ideyin beyān
Cümleñüze bu namāz olaʿayān

2214. ʿĀyişe Ana rāvīdür bilesiz
Siz de bunı ʿamel idüp ḳılasız

2215. Didi nevbedüm gicesi bu gice
Uyanup gördüm ki gitmiş ol Ḫoca

M2 87[b] 2216. Gördüm misvāk ṭutuben abdest alur
Göge dutmış yüzini tesbīḥ ḳılur

M4 47[a] 2217. Üç kez Subḥānel melikül ḳuddūs didi
İki rekʿat namāz ḳılup ümmetüñ ġamın yidi

2218. Didi yā Rab sen baġışla ümmetüm
Budurur senden dilegüm minnetüm

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

2219. Her rekʿatda bir fātiḥa on bir iḫlāṣ oḳudı
Evim içi nūra ṭoldı ṣanki ıldırım ṣaḳıdı

2220. Ṭaşra çıḳdı baḳdı göge tesbīḥini oḳudı
Yine ḳıldı bu namāzı ümmetini ṭoyladı

2221. Evvelinden daḫı artuḳ evim içi nūr olur
Yine çıḳdı baḳdı göge evveli gibi ḳılur

2211ab Müstaḥabdur her zamān ṣāʾim olup girmek yola // Ḫuṣūṣā kim şehr-i Muḥarrem'de ḳul ṣāʾim ola M2, M3 / Beytin vezni kusurludur.
2212ab Muḥarrem'iñ ilk gicesi Faḫr-ı ʿĀlem n'eyledi // Altı rekʿat namāz ḳıldı ümmetini ṭoyladı M2, M3.
2213ab Nice ḳıldı bu namāzı eyleyem size beyān // Añlayın siz bu namāz cümlemüze olaʿayān M2, M3.
2214ab Rāvīsi bu namāziñ ʿĀyişe Ana bilesiz // Ḳulaḳ ṭutuñ siz de buña ögrenesiz ḳılasız M2, M3.
2215ab Nevbetimde benimile yatar idi bu gice // Uyandım gördüm ki gitmiş görmüşem ḥāli nice M2, M3.
2216a Mısranın vezni kusurludur.
2217ab Beytin vezni kusurludur.
2218ab Didi yā Rab sen baġışla cümle ümmetim baña // Didi yā Rab bilürsin ki dilegüm budur saña M2, M3.
2219ab Beytin vezni kusurludur.
2221ab –M4

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2222. Altı rekʿat bu namāzı yitirür
Ḥaḳ ḳatında maḳṣūduñı bitürür

2223. Yā ʿĀyişe uyur mısın dir baña
Uyumazam diyüp cevāb virdüm aña

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

M3 69ª **2224.** Didi ṭuyduñ mı meleklerüñ ḳanadı sesini
Ṭuymadum didüm ben aña diñle ḫāṣlar ḫāṣını

2225. İlle nūrlarını gördüm evümüzüñ ṭoldı içi
Cebreʾil muştucı geldi ümmetiñ ʿafv oldı ṣuçı

2226. ʿArş nūrıyla daḫı yitmiş biñ melekler geldiler
Selāmullāh ile gelüp evüm içre ṭoldılar

2227. Didi ümmetüm bağışladı Yaradan bu gice
Şol ḳula devlet saʿādet ümmet ola iy ḫoca

T 76ª **2228.** Ben didüm yā Resūlallāh bize var mı bu iḥsāndan
M1 76ª Didi bir er ya bir ʿavrat ḳılursa bunı insāndan

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

2229. Bu vechile duʿā ḳılup iderlerse Ḥaḳḳ'a minnet
Şefāʿat ehl-i beytine ide vācib ola cennet

2230. Bu şefīʿ olmasa anlar cehennemde yanarlardı
Ṭamu içre yanarlardı kömürlere dönerlerdi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2231. Gelüñ terk eylemeñ dostlar ḳılalum
Cümle ʿaḳrıbanuñ elin alalum

M2 88ª **2232.** Ola kim bizi de elden alalar

2222ab Cümle altı rekʿat oldı bu namāzı bitirdi // Ḥaḳ ḳatında bu gicede maḳṣūdunı bitürdi M2, M3.

2223ab Yā ʿĀyişe uyur mısın deyü söyledi bana // Ben de uyumazam deyü geri cevāb verdim aña M2, M3 / Beytin vezni kusurludur.

2225ab-2245ab –M3

2227ab Beytin vezni kusurludur.

2231a Mısranın vezni kusurludur.

Cennet içre ḳavm-i ḳardaş ṭolalar

2233. Ḳabūl eyle İlāhī bu namāzı
Bir sözile ḳurtarup anda bizi

2234. Bir namāz daḫı diyeyin duyasın
Günāhına tevbe idüp yuyasın

2235. ʿĀşūre gicesi iḥyā eylese
ʿİbādet ü ẕikr ü Ḳurān söylese

2236. Yidi ḳat gök ehli ṣevābın bulur
Ḥaḳ ḳatında ol daḫı maḳbūl olur

2237. Dört rekʿat ḳılsa namāzı bu gice
Diñle ḳadri nic'ola anuñ yüce

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2238. Her rekʿatde bir Fātiḥa elli İḫlāṣ oḳıya
Elli yıllıḳ günāhından ḳalmaya hīç bāḳiye

2239. Ḥaḳ teʿālā yarlıġayup günāhın ʿafv eyleye
Bu ḳadarca emekile cümlesin maḥv eyleye

2240. Eyle müyesser yā Allāh ḫuşūʿ ile ḳılalum
Bu dinilen ṣevābuñ biz cümlesini bulalum

2241. Çünki namāz ḳılanıñ ḥālini bildiñ bu gice
Diñle ʿāşūre gün oruç ṭutanıñ ḥāli nice

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2242. ʿĀşūre gün ṣāʾim olsa bir kişi
Yılı ṭutmış gibi ola iy kişi

2243. Ṣāʾim olan yıl ṣevābını bulur
Bu miḳdār şehīd gibi maḳbūl olur

M2 88[b] 2244. Ol gün oruc yıl günāhını örter
Günāh örtilicek Ḥaḳ nūrı artar

2233ab İlāhī ḳabūl eyle ḳılanlara bu namāzı // Kim bilür bu sözi geçer yarın ḳurtara bizi M2.

2234ab –M1 / Gel işit bir namāz daḫı diyem saña uyasın // Bunca itdigiñ günāhı tevbe ile yuyasın M2.

2241ab –T, –M1

2243ab ʿĀşūre gün orucı bir yıllıḳ günāhı örter // Ḳul günāhı örtülünce Ḥaḳ sevgüsi ḳalbde artar M2.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M4 47[b] 2245. Sulṭ*ā*n-ı enbiy*ā* didi bu sözi añlayasız
Beni İsrāʾīl'e farż eyledi Allāh bilesiz

2246. Daḫı bunca enbiyāya farż imiş
Her ne ise eyledigi Yaradan'a ʿarż imiş

2247. On biñ ḥacʿumre ṣevābın bulur imiş
Ki bu ḳadar şehīd gibi adını maḳbūl ḳomış

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

T 76[b] 2248. Buña ʿāşūre dinildi nedür murādı Allāh'uñ
Ġayrı günden on ziyāde naẓarı var pādişāhuñ

39.İlāhī
4+4=8

1. Ādem'i ṣāfī eyledi
Ṣıfatum diyü söyledi
Nūḥ'a da gör ne eyledi
Bular hep yevm-iʿāşūre

M1 76[b] 2. Bugün çıḳdı gemüsinden
Rāżī oldı ḳamusından
Ḥudā virdi umusundan
Bunlara yevm-iʿāşūre

3. İbrāhim ḳurtuldı nārdan
İḥsānlar geldi Settār'dan
Mūsā'ya Tevrāt ol yārdan
Virildi yevm-iʿāşūre

4. Yūsuf da zindāndan çıḳdı
Allāh raḥmetiyle baḳdı
Yaʿḳūb'a göz virdi baḳdı
Hep bunlar yevm-iʿāşūre

5. Eyyūb ḳurtuldı belādan

[2244ab-2246ab] –T, –M1

[2245a-2246a] Mısraların vezni kusurludur.

[2248ab-2249ab] –M4

[2248a] Mısranın vezni kusurludur.

Yūnus çıḳdı baṭn-ı ḥūtdan
Tevbe͡iden ḳurtuldı oddan
Ümīẕi yevm-i ʿāşūre

6. Benī İsrāʾīl'e dermān
Deñizden buldılar aman
Dāvud'ı Ḥaḳ yarlıġayan
Günāhdan yevm-i ʿāşūre

7. Ḥaḳ Süleymān'a mülk virdi
Muḥammed ġufrāna irdi
Cümle maḫlūḳ imiş derdi
Virildi yevm-i ʿāşūre

8. Cümle dünyāyı yaratdı
Ḳamuyı yoḳdan var itdi
Yaġmur yaġdurdı ot bitdi
İbtidā yevm-i ʿāşūre

9. Eñ evvel bize raḥmeti
İndürüp ḳıldı mürveti
Buldı Muḥammed ümmeti
Ve ġayrı yevm-i ʿāşūre

32.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2249. Bir içim ṣu vireni Ḥaḳ ṣuvara
Şol ṣusız günlerde hem ṣular vire

2250. Aṣlā Ḥaḳḳ'a ʿāṣī olmamış ola
ʿĀṣī olmayan ṣevābını bula

2251. Bir faḳīre bir ṣadaḳa eyleyen
Belā minnet virüp eyce söyleyen

2252. Cümle sāʾili red itmemiş olur
Cümlesine virilen ṣevāb bulur

M2 89[a] 2253. Kim ki ġusl eyleyüp aʿżāsın yuya
Bir yıla dek gelen marażın yuya

2254. Zīre ṣuya ab-ı zemzem ḳarışur

[5ab] –T

[2253b] Mısranın vezni kusurludur.

Anuñiçün tene dermān irişür

M3 69[b] 2255. Bir kimesne yetim başın ṣıġasa
Ya bir eylük idüp iḥsān eylese

T 77[a] 2256. Beni Ādem yetimine itmiş olur
Her bir ḳılına bir derece bulur

2257. Bir kimesne ṣorsa bir ḥasta ḥālin
Diñle nice eylemiş bu ḳul yolın

M1 77[a] 2258. Beni Ādem ḫastasın ṣormış olur
Cümleyi görmiş gibi ṣevāb bulur

2259. Cebrāʾīl'i daḫı ol gün yaratmış
Göge ʿİsā ʿāşūre gün yir itmiş

2260. Bu günde yiri gögi ḫalḳ eylemiş
Oruc ṭutanı ol günde ṭoylamış

2261. Hem yaratmış ʿArş u Kürs Levḥ ü Ḳalem
Hem cibāl ü yılduzı budur kelām

2262. Hem yaratmış ḥūruʿini hem buraḳ
Daḫı Ṭubā aġacını bil o Ḥaḳ

2263. Daḫı diñle oruc ṭutan ne bulur
Altıyüz ḳul āzād itmiş gibi olur

2264. Bu ḳullar evlād-ı İsmāʾīl ola
Kāfir elinden alup āzād ḳıla

2265. Yitmiş köşk yazıla cennetden buña
Dürr ü yāḳut ile düzeler añа

2266. Ḥarām ola tenine ṭamu odı
Ṣāʾim ol ʿāşūre gün vire Hādī

2267. Hem açıla buña ebvāb-ı cinān
Böyle buldum bunı kitābda inan

[2255a] Mısranın vezni kusurludur.
[2256b] Mısranın vezni kusurludur.
[2259ab-2260ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2263a-2265a] Mısraların vezni kusurludur.

M2 89[b] 2268. Diledügi ḳapudan girse gerek
M4 48[a] ʿĀşır-ı şāʾimlere virse gerek

2269. Müsteḥabdur ṭoḳuzunda ṭutasın
Hem bunuñla maḥv idiser ḫaṭāsın

M3 70[a] 2270. Leyle-i ʿāşūrda oruc açasın
Ḥelāli ḥarāmı bilüp seçesin

2271. Cümle ümmet orucın açmış olur
Cümlesi ṭoyup yiyüp içmiş olur

T 77[b] 2272. Diñle ol Baṣra'da biri var idi
Ehl-i dünyā iḫsānı çoḳ er idi

2273. Bu gice ḫalḳ cemʿ iderdi yanına
Niʿmet virüp dermān umar cānına

2274. Ḳurʾān oḳudup ẕikrullāh itdürür
Virüp niʿmet düni güne ḳatdurur

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M1 77[b] 2275. Nice ṭullar u yetimler gelürler
Bunuñ yanında niʿmetler bulurlar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2276. Var idi bir ḳoñşısı bu kişinüñ
Murādını bilüridi işinüñ

2277. Var idi bunuñ bir kötürüm ḳızı
Ol ḳızuñ derdiyle yanmışdı özi

2278. Ṣordı babasına bunuñ işinden
Ḫaber aldı bunuñ her cünbüşinden

2279. Bu gicenüñ Ḥaḳ ḳatında faẓlı var
Anıñiçün ḥürmet ider buña er

[2273b] Mısranın vezni kusurludur.
[2274ab] Beytin vezni kusurludur.
[2275a] ṭullar: ḳullar M2, M4.
[2277a] Mısranın vezni kusurludur.
[2278ab] Beytin vezni kusurludur.
[2279a] Ḥaḳ ḳatında: ʿindallāh M2, M4.

2280. Bu ḥālile ḫalḳ uyudı ḳız ṭurur
Ẕikr ü Ḳurʾān diñleyüp göñül virür

2281. Ḫatm idüp Ḳurʾān'ı bunlar uyudı
Bu da bir duʿāsı maḳbūl ṣuyıdı

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

2282. Didi Yā Rab bu gice ḥürmetine
Senüñ ẕikrüñ idenler ʿizzetine

M2 90[a] 2283. Benüm derdüme ʿāfiyet viresin
Oñuldasın bu yüregüm yarasın

2284. Hemān durup ayaḳ üzre yürüdi
Ne aḳsadı ne ayaġın süridi

2285. Bu ḳızuñ derdine devā irişdi
Ṭuyanlar bunı iḥyāya dürişdi

40.İlāhī
4+4+3=11

M3 70[b] 1. İlāhī cürmümüzi ʿafv idesin
İḥsān ola fī leyle-i ʿāşūre
T 78[a] Duʿālar ḳabūl idici Ḫudāsın
İḥsān ola fī leyle-i ʿāşūre

2. Niceler bu günde murāda irdi
Luṭfuña irişmek ḳullaruñ derdi
Ẕākirler bu gice ḥürmete irdi
Luṭfuñ ola fī leyle-i ʿāşūre

3. İsterim ki baña tevfīḳ viresin
Aġardasın ḳalb evinin ḳarasın
Şeyāṭīn'i yanımızdan ırasın
İḥsān ola fī leyle-i ʿāşūre

M4 48[b] 4. Sevgüñi vir luṭf it al bizi bizden
Sizi isteriz yine sevgili sizden
Çıḳarasın ḥubb-ı dünyāyı özden
İḥsān ola fī leyle-i ʿāşūre

5. Cürmümüz yüzümüze urmayasın

[3abcd-4abcd] –T, –M1

Ṭoġru yoluñdan bizi ırmayasın
M1 78[a] Bizi düşmān eline virmeyesin
ʿAfvuñ ola fī leyle-i ʿāşūre

6. Ṭoldurasın ḥubbuñı içümüze
Ḳalmayasın bunca biñ ṣuçumuza
İmānumuz yoldaş it güçümüze
Luṭf idesin fī leyle-i ʿāşūre

M2 90[b] 7. Düşür miskīn **Ẕelīlī**'yi ṣafāya
Ṣabr eylesün cümle cevr ü cefāya
Ṭoġru ümmet eyle cān Muṣṭafā'ya
İḥsān eyle fī leyle-i ʿāşūre

Faṣl-ı der beyān fażilet-i Cumʿa
(33.Fasıl)
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 71[b] 2286. Ayırmañ beni ol Cumʿa ḳılandan
M4 57[b] Ḳılup Cumʿa'yı günāhın bilenden
M5 42[a]

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2287. Çoḳ ṣalavāt virdiler idi baña
Cumʿa güni uydurup varam saña

2288. Cumʿa güni ulu gündür bilene
Diñle nice raḥmet ider ḳılana

2289. Cumʿa günüñ vaṣfını siz diñleñüz
Beyān eyleyeyin anı añlañuz

2290. Bu günüñ biz fażlına başlayalum
Cumʿa'yı menʿ ideni ṭaşlayalum

2291. Menʿ iden maḳṣūdı nedür añlamaz
Ḳılsa beyān añlayanlar diñlemez

2292. Fuḳahānuñ ḳurā didügi aʿrabī olana
Sözümüz ḥaḳdur işidüp bilene

[2289ab] Yevm-i Cumʿa evṣāfını yazayım diñleyene // Ḥaḳ virir ḫoş beyān eyleyem añlayana M2, M5.
[2291ab] Menʿ ideniñ murādı ne idügin anlamazlar // Ḳılsa beyān añlayanlar ḳulaḳ ṭutup diñlemezler M2, M5.
[2292ab] –T
[2292a] Mısranın vezni kusurludur.
[2292ab-2293ab] –M5

T 78[b] **2293.** Yaʿni ḫavfa düşse cumʿa'yı ḳılariken
Olmaya menʿ itmege ḳudret ḥayf idene dileriken

2294. Bi-ḥamdi'llāh menʿe ḥod ḳudreti var ḥākimlerüñ
Meger kesellikleri var ḳılmayan ʿālimlerüñ

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2295. Anuñiçün cümle ḫalḳı aldayup ḳılmadılar
Çoḳ feżāyilden ḳodılar ḳulları bilmediler

2296. Ehl-i īmān cemʿ olup ḳıla Cumʿa namāzını
Ḥaḳ teʿālā ḳabūl ide cümlenüñ niyāzını

M1 78[b] **2297.** Bir haftalık günāhı Cumʿa namāzı maḥv ider
İki rekʿat namāzile cümle günāhı gider

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2298. Ehl-i īmān Cumʿa'yı terk itmeye
Allāh anı ehl-i cürme ḳatmaya

M2 91[a] **2299.** Ḫuṣūṣā ġusl itse her Cumʿa güni
Pāk oluben döndüre Ḥaḳḳ'a yöni

M3 72[a] **2300.** Didi Resūl günāhından arına
Bir haftalık cürmi ḳalmaz yarına

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

2301. Gel üşenme ʿālim ḳardaş ḳılagör sen bu namāzı
Yaradan'dan ümīẕ kesme idüp terk söyleme sözi

2302. Diñle ol Ḥażret-i Mūsā görün Tevrāt'da ne buldı
Ḥaḳ ümmeti Muḥammed'i medḥ itmiş ʿacaba ḳaldı

2303. ʿAcebleyüp didi ol dem kimiñdür bir eyü ümmet
Benim ümmetimden eyü var mıdur ṭutalar sünnet

[23293ab-2294ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2297a] Mısranın vezni kusurludur.
[2298ab] –M2
[2300ab] Günāhından arına buyurmuşdur Resūlullāh // ʿAfv idüp pāk ide Allāh gide bir haftalıḳ günāh M2, M5.
[2300b] Mısranın vezni kusurludur.
[2301ab] Üşenme ʿālim ḳardaş ḳıl namāzı // Ümīẕüñ kesmegil söyleme sözi T, M1.
[2302ab] –T; İşit Mūsā bunı Tevrat'da buldı // Nice medḥ eylemiş ümmeti bildi M1 / Beytin vezni kusurludur.
[2303ab] Taʿaccub eyleyüp didi bu ümmet // Nebümden efḍāl ola zī saʿādet T, M1.

2304. Didi var sen Ḳudüs ilin göresin ki ne bulına
Varup gördigi ḳullar var naẓar eyledi ḥāline

2305. Suʾāl eyledi bunlara ne ümmetsiz ḫaber virüñ
Didiler ümmetüñdenüz ṭuyuñ işlerini görüñ

2306. Ṭoḳsan yıldur ṭāʿatdeyüz bilüñ bizi ol Allāh'a
Çalışup özenmegile sürerüz yüzi dergāha

2307. Ṣabır libāsını geydük tevāżūʿ boynumuza alduḳ
Şükür dülbendini başa bunı biz de azıḳ ḳılduḳ

2308. Tevekkül ʿaṣāsı elde ḳorḳu başmaġı ayaḳda
M3 72[b] Ṭaʿāmumuz yir otları yine od var aralıḳda

2309. Yaġmur ṣuların içerüz libāsımuz aġac ḳabı
Ṭoḳsan yıldur bu ḥālile ṭuyuñ ne bunuñ meʾāli

T 79[a] **2310.** Ḥayā eyleyüp Allāh'dan başımuz ḳaldurmazuz
M5 42[b] Yüzümüz göklere ṭutup ḥālimüz bildürmezüz

2311. Ḥażret-i Mūsā ṣād oldı görünce bunlarıñ ḥālin
Nice şād olmasın kim bu görüp bu ḳullarıñ ḥālin

2312. Gör imdi Yaradan Allāh ne buyurdı añlayasın
Bize ne iḥsān eyledi ḳulaḳ ṭutup diñleyesin

M4 58[a] **2313.** Dir Ḥabīb'üm ümmetine bir gice var bir günile
İşit neler bula neler gel imdi diñle cānile

M1 79[a] **2314.** İki rekʿat namāzları ḳullarumdan yig olur
Ṭoġru ḳul olup ḳılursa bu ṭāʿatden aġır gelür

M2 91[b] **2315.** Bi-ḥamdi'llāh bi-ḥamdi'llāh bize virdi bunı Allāh
Ġayrı farż edā iderse ḳula Cumʿa yeter vallāh

[2303b] Mısranın vezni kusurludur.
[2305ab] Beytin vezni kusurludur.
[2308ab] –M2
[2308a] Mısranın vezni kusurludur.
[2309ab-2310ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2311ab] Mūsā şād oldı işidüp bu ḥāli // Bunlar ṭoġrı giderler cümle yolı T, M1.
[2312ab] Ne buyurdı ol Allāh diñleyĕsin // Ne iḥsān eyledi sen anlayasın T, M1 / Beytin vezni kusurludur.
[2313a] Mısranın vezni kusurludur.
[2314ab] Beytin vezni kusurludur.
[2315b] Mısranın vezni kusurludur.

M3 73[a] **2316.** Ya Cumʿayı neye ḳorsız bize vācib degil dirsiz
Bire hey arsız utanmaz ya ṣaġırsız yaḫūd kūrsiz

2317. Yirüñde cāʾiz olmazsa c*āʾ*iz olan yire git var
Ne ḳılarsın ne gidersin yir içersin be hey bī-ʿār

41.İlāhī
4+4=8

1. Ġayrı ʿālim gelmedi mi
Sen bildügüñ bilmedü mi
Anlar Cumʿa ḳılmadı mı
Ḳorḳarın ṭuta seni nār

2. ʿİlmile azdurmış şeyṭān
Şeyṭāna virmişsin meydan
Zindan vardur anda zindan
Anuñ adına dirler nār

3. Cāʾiz degil diyenlere
Ḳomış var mı bunı fikr it
Ya sen neye terk idersin
Eger ḳışdur eger bahār

4. Kend'özüñe ẓulm idersin
Bu yola neye gidersin
Ya sen dünyāyı n'idersin
Cāʾiz olan yirlere var

5. Ḳılanlara virdügini
Ḥarām itmişsin özüñe
Kend'özüñi yolda ḳoduñ
Ḥarāmīler ider şikār

6. İşit saña eydivirem
Ṭuyup uyar mısın görem
Saña bir bir ḫaber virem
Bir ʿacāyib ḥikāyet var

7. Cehennem'de bir dere var
Dere içre ḳuyu var nār

[3abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.
[5abcd-16abcd] –M4
[5abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.

M1 79[b] Anda oddan bir deñiz var
Elli yıllıḳ deriñ iy yār

M3 73[b] 8. Ol deñizde nārdan bir ṭaġ
Ṭuy işlerüñi eyle ṣaġ
Tevbe iderseñ ṭuyduġuñ çaġ
Yine yarlıġaya Ġaffār

T 79[b] 9. Var ol ṭaġda büyük yılan
Neye güler bunı bilen
Sözi ṭuyar müʾmin olan
Altmış yıllıḳ uzunu var

10. Ḳıyamet'de ṭura yılan
Ṣanmañ bu sözleri yalan
Tevbe ḳılsun müʾmin olan
Yılana olmaya şikār

M5 43[a] 11. Diye yılan şol zamān ki
Yaratduñ beni yā Allāh
Yaradılanı yimedüm
Ṭaʿām ister Ḥaḳ'dan ol mār

12. Diye namāz terk ideni
Daḫı Cumʿa terk ideni
Bugün senüñ oyunuñdur
Yi devşir anları sen var

13. Gör neye oyun olmışsın
Ne belālara ḳalmışsın
ʿİlmile yol yañılmışsın
Ḳılursın işlerüñi zār

M2 92[a] 14. Hey ʿālim ḳardaş yañılma
Nefs ü şeyṭāna yiñilme
Żall olup hem muẓıll olma
Ṣaḳın tārıñ olma iy yār

15. Terk ideni böyle ḳıldı
Ḳılanlar gör neler buldı
Melāʾik duʿāsın aldı

[10abcd] –T, –M2

[11abc-12abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.

[14abcd] –M5

[15abcd] –M3

Ḳabūl eyledi ol Ġaffār

16. Miʿrāc gicesi Muḥammed
Gördüginden ḫaber virdi
M3 74[a] Gör ḳılanlar neye irdi
Ḳıl sen de iresin iy yār

M1 80[a] 17. ʿArş altında yitmiş şehir
Her biri yitmiş dünyāca
Gördüm anı ucdan uca
İçinde ṭolu melek var

18. Tesbīḥ ü taḳdīs iderler
Her birisi gör ne dirler
Tesbīḥ ü taḳdīs ardınca
Her birisi duʿā ḳılar

*يقولن اللهمَ اغفرلمن شهدو اغتسل يوم الجمعه

42.İlahi
4+4=8

1. Bunca melekler duʿāsın
Ḳabūl itmeye mi Allāh
Gelüñ biz de uzanalum
Setr ide ʿaybumuz Allāh

2. Ne buyurmuş Resūlullāh
Cumʿa gün olıcaḳ her gāh
Gelür melek yitmiş biñ var
İşit bunı olup āgāh

3. Yazarlar hep gelenleri
Ṣaḳın bu yazıdan ḳalma
Bu deftere yazılmazsañ
Ḳalursın oluben eşrār

4. Hemīn evvelce gelesin
Muḳarreblerden olasın
Ḥaḳ raḥmetin öñ alasın
Seniñ aduñ ola ebrār

[16abc-18abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.

[*] Hadis-i şerif. “Cuma günü gusledenin günahları affolur.” Taberani.

[1cd] –M3

[2abc-3abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.

[4c] Ḥaḳ raḥmetin öñ: Ḥaḳḳ’uñ rahmetin M2.

5. Ḫaṭīb minbere ağınca
Ṣoñ ucı anı yazarlar
Anı ḳılmayalar maḥrūm
Anı da ḳılmayalar zār

6. Velī ednā olur adı
Ṣaḳın eyleme ʿinādı
M3 74[b] Hidāyet eyleye Ḥādī
Ṭutmaya bunı da ol nār

(34.Fasıl)
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

T 80[a] 2318. Şol muhācirler gibi olur Cumʿa'ya evvel gelen
Hicret idüp gelüp evvel bir deve ḳurbānı ḳılan

2319. Bu ne buldı anı bulur Ḥaḳ ḳatındaki bu kişi
Sen de evvelce gelegör ʿādet idin sen bu işi

2320. Ṣığır ḳurbān iden gibi olur daḫı ṣoñra gelen
Muḥācirler gibi bulduġını bulur Cumʿa ḳılan

M2 92[b] 2321. Ḳoyunu ḳurbān iden gibi olur ṣoñra gelenler
Daḫı ardınca gelen yumurda ṣevābını bulur

2322. Daḫı ṣoñra gelen tavuḳ boġazlamış gibi olur
Hīç Cumʿa'yı terk ider mi bu ṣevābları bilenler

M1 80[b] 2323. ʿAḳlı olur mı yumurdaya deveyi tebdīl ide
M5 43[b] Ki Cumʿa'yı giçe ḳoya da vara işine gide

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2324. Yā dāʾimā ḳılanıñ nice ola ki ḥālleri
Bu ḳılanlar ardına irmeye nice elleri

2325. Üç Cumʿa'yı ḳılmayanuñ olısar ḳalbi ḳara
Dāʾimā ḳılmayanuñ ola mı derdine çare

2326. Ḳıl ṣalavāt Cumʿa'yı kim derde dermān bulasın

[6a] velī: nihāyet M2, M5.
[2320a] Mısranın vezni kusurludur.
[2320b] Cümleyi terk eyleye mi bu ṣevābları bulan T, M1.
[2322ab] –T, –M1
[2322a] Mısranın vezni kusurludur.
[2324ab] –M1

Rūz-ı maḥşer olıcaḳ aġlamayuben gülesin

2327. Meṣābiḥden bir rivāyet var beyān eyleyeyin
Ne buyurmış diñleyin ki ben anı söyleyeyin

M4 58[b] 2328. Bir kişi Cumʿa namāzın terk iderse n'eyleye
Bir filori ṣadaḳa idüp fuḳarā ṭoylaya

2329. Ger dinārı bulamazsa yarısını vireler
Yaʿni bunuñla bulalar terki içün çāreler

2330. Be hey ġāfil niçe bir terk idersin sen ḳaṣdile
ʿĀdū olayım dimişsin varıcaḳ sen dostile

2331. ʿAḳlıñı başıña devşir bu teʾvilātı gider
Bu teʾvilāt göresin ki varıcaḳ seni n'ider

2332. Bunca terk eylediġiñ ṣadaḳasını viresin
Ḳılınmayan yirde ṭurma cāʾiz yire varasın

M3 75[a] 2333. Ol münādi taʿrifinde dāḫil ide Ḥaḳ seni
Ol müfliḥūn böligine ḳatasın sen de seni

2334. Şol nidāyı ṭuymaduñ mı ya senüñ aduñ nedür
Ol münādi didügümüz bundaġı āminündür

T 80[b] *قال الله تعالى يا أيُّهَا الَّذِينَ اَمَنُوا إذَا نُودِى لِلصَّلاةِ مِن يَومِ الجُمُعَةِ
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2335. İmdi sen ol müfliḥūna dāḫil eyle özüñi
Söz budur ey ehl-i īmān sen ḳo ġayrı sözüñi

M2 93[a] 2336. Tārikine Faḫr-ı ʿĀlem ṣadaḳa emr eylemiş
Ḥaḳ münādiye dāḫil olanı nice ṭoylamış

[2327ab] Bir rivāyet var meṣābīḥde işit // Ne buyurmış anuñile sen iş it M1.
[2328ab] Bir kişi Cumʿayı terk itse didi // Fuḳaraya bir altun ḳıla fidi T, M1.
[2329ab] Altunı bulmazsa nışfın vireler // Yaʿni terki içün bula çāreler T, M1.
[2330ab] Niçe bir terk eyleyesin ḳaṣdile // Dimişsin ʿadū olam dostile T, M1.
[2330a] Mısranın vezni kusurludur.
[2331ab] ʿAḳluñı dir bu teʾvilātı gider // Göresin ki varıcaḳ saña n'ider T, M1.
[2332a] Bunca terkiñ ṣadaḳasın viresinT, M1.
[2332b-2333b] Mısraların vezni kusurludur.
*يا أيُّهَا الَّذِينَ اَمَنُوا إذَا نُودِى لِلصَّلاةِ مِن يَومِ الجُمُعَةِ فَاسعَو إلَى ذِكرِ اللهِ وَ ذَرُوا البَيعَ ذَلِكُم خَيرٌ لَّكُم إن كُنتُم تَعلَمُونَ": Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır. Kur'an-ı Kerim, Cuma 28/9.

2337. Gel işit kim Ḥaḳ teʿālā ne didi meleklere
Nice düşmişdür melekler şol zamān dileklere

2338. Şol zamān ki Ḥaḳ teʿālā ḫalḳ idübdür Ādem'i
Bize lāyıḳ mıdurur kim unudayuz o demi

2339. Ḥaḳḳ'a ḳarşu söylediler bu melekler yañılup
Biz de söyleriz nice söz nefsimize yiñilüp

M1 81[a] **ا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِد فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاء وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ****

2340. Bunı bunlar diyecegüz ġażab itdi Yaradan
Allāh'uñ emrine uy ḳaldır ʿināddı aradan

2341. Zīre Allāh her ne emir eyledi ṭutmaḳ gerek
Her ne yola git dirise biz aña gitmek gerek

2342. Ḳorḳdı melekler ġażabdan ḳıldılar ʿArş'ı ṭavāf
Bunuñile ol Yaradan ḳıldı şuçların maʿāf

2343. Emr idüp meleklere dir ev yapıñ yiryüzine
Ṭavāf itsün beni Ādem günāh gelince özine

2344. Yidi kez ṭavāf idince günāhlarından geçem
Ol tükenmez raḥmetimden üzerlerine şaçam

2345. Yaptılar Kaʿbetullāh'ı melekler yiryüzine
Ḳul olan hīç emri şıyup ḳıyar mı özlerine

2346. Nūḥ ṭufanında dördünci göge iletdiler anı
Ne vechile ev idügin beyān idem işit bunı

M3 75[b] **2347.** Bir minare yaratdı Ḥaḳ bu mescidüñ yanına
M5 44[a] Beyt-i maʿmūr yazılur bu mescidüñ dīvānına

2339ab-2341ab –M5

** وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلاَئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُواْ أَتَجْعَلُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاء وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ فِيهَا مَن يُفْسِدُ: Hani, Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler. Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim" demişti. Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/30.

2341ab Her ne kim emr itdi Ḥaḳ ṭutmaḳ gerek // Ne yola didi ise gitmek gerek T, M1.

2342ab Melekler ʿarşı eylediler ṭavāf // Yaradan günāhların ḳıldı muʿāf T, M1.

2343ab Emir ḳıldı o yapuñ yeryüzine // Ḳul olan emri şımaz ḳoyuben üzerine M1.

2344ab-2345ab Beyitlerin vezni kusurludur.

2344ab-2345ab –M1

2346ab-2348ab Beyitlerin vezinleri kusurludur.

2348. Beşyüz yıllıḳ yolimiş bu minarenüñ uzunı
Bu aḥvāli ṭuyan kişi Ḥaḳḳ'a ṭuta özüni

T 81[a] **2349.** Cumʿa gün ḳaçan olınca Cebreʾil minareye
Çıḳa ezan eyde anda beñzer āvāz naʿraya

M2 93[b] **2350.** Cümle gök ehli ṭuyalar Cebreʾil avazını
Gele işiden melāʾik döne Ḥaḳḳ'a yüzini

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2351. İsrāfīl ü Mikāʿil hem bu sözi
Ḥaḳḳ'a anlar daḫı döndere yüzi

2352. İmāmet ṣevābını imāmlara
Diyeler baġışladuḳ biz anlara

2353. Bunca yüz biñ melāʾik de diyeler
Baġışladuḳ ṣevābımız kim imāma uyalar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M4 59[a] **2354.** Bunca niʿmet Cumʿa ḳılan kişilere virildi
Münāfıḳlar ḳaldı maḥrūm ḳılmayanlar yorıldı

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

2355. Bi-ḥamdi'llāh bu ümmete naṣīb itdi bunı Allāh
Kılalum idelüm minnet işimüz idelüm li'llāh

2356. İdene dört ḥac ecrini bulur ḳılan buyurmışlar
Bu ümmete bi-ḥamdi'llāh bu iḥsānı ṭuyurmışlar

2357. İlāhī bu ṣevāblardan ki maḥrūm itme sen bizi
Bu ġaflet uyḫularından kerem ḳıl açalum gözi

M1 81[b] **2358.** Buña Cumʿa denilmege bir ḳaç vecih dinilmişdür
Kimi yazılmadı ḳaldı ʿavām içre bilinmişdür

2359. Yaradan dir ki ey ḳulum Cumʿa'ya dek raḥmetümi
Cemʿ iderin belāsın sen ne idügin ḥikmetümi

2349ab-2350ab –M3

2353ab Mısranın vezni kusurludur.

2358ab –M5

2358a Mısranın vezni kusurludur.

2359ab Beytin vezni kusurludur.

2360. Günāhı siz cemʿ idersiz yidi günde gice gündüz
Gelürsiz Cumʿa ḳılmaġa dökilür cümlesi düpdüz

M3 76[a] 2361. Bu raḥmetüm ġālib gelür yarlıġarın günāhları
Bu Cumʿa'yı terk eyleyen varup eylesün āhları

43.İlāhī
4+4=8

1. Bizüm derdimize dermān
Olupdur Cumʿa namāzı
Günāhlarımıza ġālib
Olupdur Cumʿa namāzı

2. Bu namāzı bize güler
Bunı terk eyleme her bār
Ḥac itmek ile berāber
Gelüpdür Cumʿa namāzı

3. Gör Allāh'dan ʿaṭāları
Fikr it ana ataları
Bir haftalık ḫaṭāları
Silipdür Cumʿa namāzı

4. Ḳılup it Allāh'a minnet
Saña ḳarşu gele cennet
Ulu meleklerden sünnet
Olupdur Cumʿa namāzı

T 81[b] 5. Terk itme Cumʿa'da bulun
M2 94[a] Ḳoma aṣḥāblaruñ yolun
Dir Ẕelīlī düşmüş elin
Alupdur Cumʿa namāzı

35.Faşıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

2362. Ebā Manṣūr müẕekkir ne beyān itmiş anı diñleñ
Ḳulaġuñuz ṭutup bir bir muḥaṣṣalın oñad añlañ

2363. Ḥaḳ Mūsā'ya Sebt günini virmiş elli resūlile

[2361ab] Beytin vezni kusurludur.
[21abcd-5abcd] –M5
[2ab] –T, –M1, –M3

Bunuñ ṣoñın beyān idem anı diñle uṣūlile

2364. ʿĪsā'ya elli resūlile aḥad günini virmiş
İṣneyn güni Muḥammed'e ṭoġduġı gün lāyıḳ görmiş

2365. Daḫı altmış üç mürsele virmiş imiş bunı Allāh
Ṣaliṣ güni Süleymān'a virilmiş añla ol āgāh

2366. Meşāʿimiş Süleymān ile elli mürsel ol güni
Yaʿḳūb'a elli mürsel ile virmiş erbaʿa bunı

2367. Elli mürsel ile yevm-i ḫamsi ol Ādem'e virmiş
Bu günlerde bu resūller ṭāʿatini maḳbūl görmiş

2368. Diñle ol ʿĀlemüñ Faḫrı Yaradan ile sözini
ʿĀṣī ümmetine her dem nice ṭoġruldur özini

M1 82[a] **2369.** Didi ümmete bir naṣīb bu günlerde virilmez mi
O günde ṭāʿat eyleyüp cümle maḳbūl görülmez mi

2370. Didi Allāh yā Ḥabīb'üm cennetile Cumʿa benüm
Cumʿa'yı virdüm ümmete minnet bu cümleye benüm

2371. Cumʿa'yı virdüm aldılar ḳılmaġa rāżī oldılar
Ḳamu emre boyun kösüp beni de rāżī ḳıldılar

M3 76[b] **2372.** Cumʿa gün emri ṭutdılar beni de rāżī itdiler
Baḫşiş lāzım geldi benden çün emrüme yüz ṭutdular

2373. Ben de sekiz cennetümi bağışladım ümmetüñe
Benüm farżum edā idüp girdilerse sünnetüñe

2374. Ḫuṣūṣā Cumʿa günleri cemʿ oluben dirildiler
Ḳıluben Cumʿa namāzın idüp ẕikri yoruldılar

[2363a] Mısranın vezni kusurludur.
[2364b] Mısranın vezni kusurludur.
[2364ab-2367ab] –M5
[2365a] Mısranın vezni kusurludur.
[2367ab] Beytin vezni kusurludur.
[2368a] Mısranın vezni kusurludur.
[2368ab-2371ab] –M3
[2370ab] Beytin vezni kusurludur.
[2371a] Mısranın vezni kusurludur.
[2372ab] –M2, –M5
[2372b] Mısranın vezni kusurludur.
[2373ab] Beytin vezni kusurludur.

2375. Görüñ ol Yaradan Allāh resūllere virdiginden
Bizi de itmeye maḥrūm Cumʿalarda gördüginden

T 44[a] **2376.** Luṭfı boldur Yaradan'uñ iḥsānın uma gelürüz
Ümīẕ budur Cumʿa güni biz de raḥmetin buluruz

M2 94[b] **2377.** Bizüm gibi ʿāṣīlere raḥmet itmek ne eksilür
Gerçi iḫlāṣ yoġise de raḥmetüñden recā olur

44.İlāhī
4+4=8

1. Raḥmet uma gelenleri
Senüñ luṭfuñ bilenleri
Gelüp Cumʿa ḳılanları
Meded ʿafv eyle yā Allāh

M5 44[b] 2. Şu ḳullar gelür dirilür
Raḥmetüñden ümīẕ ḳılur
Umanlar raḥmetüñ bulur
Meded ʿafv eyle yā Allāh

3. Raḥmetüñ işyāna ġālib
ʿĀṣīler raḥmete ṭālib
O şeyṭāna ḳılıc ṣalup
Meded ʿafv eyle yā Allāh

4. Cumʿa Ḥaḳḳ'uñ bir ḫonıdur
Ḳılanlara iḥsānıdur
Sulṭān'ım ʿafvuñ günidür
Meded ʿafv eyle yā Allāh

5. Cümle maḫluḳuñ ḫocası
İy yücelerüñ yücesi
M3 77[a] **Ẕelīlī** ʿafvuñ recāsı
Meded ʿafv eyle yā Allāh

36.Faṣıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M4 60[b] **2378.** Yevm-i Sebt Ādem żiyāfetine nidā olınur

[2375ab-22378ab] –M4

[2375ab] Beytin vezni kusurludur.

[2377b] Mısranın vezni kusurludur.

[2378ab-2413ab] –T

Cennet-i ḫuld içre müʾmin żiyāfetde bulınur

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 82[b] 2379. Cümleye ṭaʿām yidirüp ṣuvara
Her birine dürlü ḫilʿat giyüre

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2380. Yiyüp içüp giyüp ḫilʿat çoḳ kerāmetler bulalar
Ṣādlıġile her biri meskenine geleler

2381. Yevm-i Eḥad Nūḥ żiyāfetine daʿvet olına
Ehl-i īmān naʿim içre żiyāfetde bulına

2382. Yevm-i iṯneyn İbrāhim żiyāfetine geleler
Cemʿ oluben cennet-i Firdevs içine ṭolalar

2383. Yevm-i ṯeleṯ ḥażret-i Mūsā żiyāfet eyleye
Cennet-i Meʾvāda hep ehl-i īmānı ṭoylaya

2384. Yevm-i Erbaʿā ʿĪsā ṭoylaya cümle ḳulları
Ol ʿAdn uçmaġı içre ṭoġru olan yolları

2385. Yevm-i ḫamis Faḫr-ı ʿĀlem ḳıġıra żiyāfete
Bulınagör Ṭūbā dibinde sen ol gün iy fetā

2386. Cumʿa güni Ḥaḳ teʿālā cemʿ ide ḳullarını
Dār-ı celāl içre Allāh ḫoş ala ellerini

2387. Esselāmü ʿaleyküm yā ʿibādī diye ol Allāh
Sever miydiz liḳāmı gelüñ oluñ baña hem-rāh

2388. Her ne ise bugün isteñ murādıñuza irgürem
Sizi ʿizzet maḳāmında murādıñuza ṭurġuram

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

M2 95[a] 2389. Diyeler kim murādımuz senüñ rıżāñdurur hemān
Rāżī olduñise bizden budur recāmuz iy Raḥmān

[2378b-2409ab] –M5

[2380ab] Beytin vezni kusurludur.

[2384b] Mısranın vezni kusurludur.

[2385ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

[2387ab] Beytin vezni kusurludur.

2390. Diye Ḥaḳ rāżīyem sizden d*ā*ʾim emrüm ṭutardıñuz
Cumʿa günleri cemʿ olup hem birlige biterdiñüz

2391. Żiyāfet ide ḳulları sofrayı ḫuld üzre cümle
Bu sofraya varam dirseñ nefsüñ ḫelālile ṭoyla

2392. Bu sofranuñ büyükligi maşrıḳ maġrib arasınca
Cümle müʾmini cemʿ idüp yiye her biri ṭoyınca

M3 77[b] **2393.** Niʿmetler yiyüp içeler her biri yitmişer miḳdār
İrüp iḥsānına cümle andan mekānına gider

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

2394. Yitmiş er iştahı deñlü ḳula iştah vire Allāh
Yiyeler dürlü niʿmetden ide iḥsānları ol şāh

2395. Bunda Cumʿa'yı cemāʿat sofrasına otursañ
Tevbe idüp günāhuña noḳṣānuñı yitürürseñ

2396. Varasın sofra yanına ṭurasın Ḥaḳ divānına
Yiyesin niʿmeti Ḥaḳ'dan isteyen ḳıya cānına

M1 83[a] **2397.** Meclis-i ʿilme ḥ*ā*żır ol sofraya irem diriseñ
Cumʿa günleri ḥuṣūṣā meclisi görem diriseñ

2398. Bu żiyāfeti Cumʿa günleri ol Allāh eyleye
Cumʿa ʿādet idenleri yine Cumʿa gün ṭoylaya

2399. Cumʿa terk iden ʿāṣīler bu sofraya varalar mı
Bunda ʿādet itmemişler varup anda göreler mi

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

2400. Bu büyük sofradan bizi İlāhī eyleme maḥrūm
Varalum dostlaruñile olalum cümlemüz merḥūm

2401. Bu meclise biz ireyüz bu niʿmetleri göreyüz
L*ā*yıḳ eyle bizi luṭf it bu ṣafāları göreyüz

2402. İstiḥḳāḳumuza baḳma luṭf it ḥāṭırımuz yıḳma

[2391ab-2393ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2394ab] –M1
[2397ab] Beytin vezni kusurludur.
[2398b] Mısranın vezni kusurludur.
[2402a-2403a] Mısraların vezni kusurludur.

Bizüm ʿişyānımuz çoḳdur şuçumuzı başa ḳaḳma

2403. Dünyede virdüñ niʿmeti yiyüp içüp şükr iderüz
Bu dünyā niʿmeti fānī ḳoruz biz bunı gideriz

M2 95[b] **2404.** O bāḳī evde sen bizi luṭf it red itme Sulṭānum
Gerçi ki mücrim ʿāṣīyem hele İslām dīni dīnüm

M4 61[a] **2405.** Baḳup ʿişyānlarımuza bizi yaḳup göyündürme
Cumʿa gün ḥürmetine ṭamuya bizi de gönderme

2406. Yine varup o Cumʿa gün ulu meclise ireyüz
Büyük sofra kenārında güzel cemāli göreyüz

2407. Daḫı ebā vü ecdādı varayuz göreyüz anda
Bizüm işlerimüz ḫaṭā vü iḥsān ʿaṭālar sende

M3 78[a] **2408.** Cumʿa giceleri gelür mevtā ervāḥı evlere
Duʿā ṣadaḳa umarlar sen düşüresin ḳullara

2409. Āmīn diñ duʿā ḳılalım ḳalblerin ele alalım
Anlar neler çekmişlerdür biz de inṣāfa gelelüm

2410. İlāhī sen Cumʿa günleri yarlıġa ḳamusını
Yüz aḳlığı ile şol gün varalar bulalar seni

2411. Daḫı Cumʿa giceleri raḥmetüñe irişeler
Ḳavm-i ḳardaş ata ana birbiriyle görişeler

2412. Cemʿ-i dostlarıñ ervāḥın şād eyle Cumʿa günleri
Ḳamu dünyāda olanların saña döne yönleri

45.İlāhī
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Raḥmetüñ günidür raḥmet bulalım
Bu Cumʿa günleri şād eyle bizi
M1 83[b] Raḥmet deryāsına girüp ṭalalım
Bu Cumʿa günleri şād eyle bizi

2. Ölüye diriye raḥmet idesin

[2404ab] Beytin vezni kusurludur.
[2408ab-2409ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2411b-2412b] Mısraların vezni kusurludur.
[1ac] Mısraların vezni kusurludur.

Ḫon-ı cennet eyleyesin ġıdā̆sın
Sen ki çoḳ raḥmetli Ġanī Ḫudā̆ sın
Bu Cumʿa günleri şād eyle bizi

3. Diri ölenler saña dönsün yöni
Ṣoñra ḳardaşuñile cennet ḥonı
Luṭf eyle müʾminler istesin seni
Bu Cumʿa günleri şād eyle bizi

M2 96[a] 4. Senüñ kelāmıña ḳulaḳ ṭutsunlar
Ne yola git dirseñ aña gitsünler
Nefsüñ ṭaġlarını yaḳup atsunlar
Bu Cumʿa günleri şād eyle bizi

5. Büyük sofra kenārına varayuz
Biz de ulu meclislere ireyüz
Ẕelīlī eydür cemālüñ göreyüz
Bu Cumʿa günleri şād eyle bizi

Evṣāf-ı fī beyān-ı Cehennem
(37.Fasıl)
mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

M2 107[a] 2413. Dāʾim aġlar imiş nāra girenler aḳıdup yaşı
Dökülür gözleri yaşı ḳan aġlamaḳ olur işi

T 82[b] 2414. Buña mümkin degil dimek boyadurlar her insānı
M3 89[a] Her biri ṭaġ gibi olur zīrā açıḳ itmiş ʿişyānı

2415. Ya nice aġlamasunlar nārıñ vaṣfın ḫaber virem
Ḳulaġıñ ṭut ögüt virem duyabilir misin görem

2416. Bilüp aġladı vaṣfını Faḫr-ı ʿĀlem Muṣṭafā
Şu ḳullar kim alabildi çekerler dünyāda cefā

2417. Sürmeyüp dünyā ṣafāsın bunda açlıġı duyarlar
Belāya ḳanāʿat idüp nefis ṭonını ṣoyarlar

2418. Şol āyet nāzil olunca Faḫr-ı ʿĀlem çoḳ aġladı
Gözünüñ yaşın gören yüreklerini ṭaġladı

[3c] Mısranın vezni kusurludur.
[4abc-5abc] Mısraların vezni kusurludur.
[4abcd-2553ab] –M1, –M4
[2413ab-2478ab] –M5
[2414b] Mısranın vezni kusurludur.
[2416a-2417a] Mısraların vezni kusurludur.

2419. Bunuñ aġlamasun görüp kimse ḫaber almadılar
Her biri ḫayrān olup inan nedür bilmediler

2420. Didiler Fāṭıma geleydi ki Sulṭān ṣād olaydı
Ḫaber virüp aña Sultān Fāṭıma aṣlı bileydi

2421. İbn ʿAvf Fāṭıma'ya gitdi babasından ḫaber etdi
Ḳādirullāh neler etdi Fāṭıma n'eyledi n'itdi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

M3 89[b] 2422. Arpa çeküp otururdı istedi Fāṭıma gide
Babasından ḫaber alup ḫalḳa ḫaber iltemege

2423. Şelmesin arḳaya aldı bil on iki yaması var
Dünye zīnetin bıraġup aḫirete hevāsı var

2424. Ḥażret-i ʿÖmer göricek Fāṭıma'yı bu ḥālile
Ellerin ḳoyup başına *vā eḫaznā* dir dilile

2425. Babasına didi ʿÖmer varup ʿacebledi beni
Ḳayṣer ḳızı ḥarir giyer nebi ḳızı giyer bunı

2426. Didi ʿÖmer'e Sulṭān cennete ḳızım evvel girer
Kendi ḥāl ḫaberi virüp babasın ḫaberi ṣorar

2427. Ol Allāh ḥaḳḳıçün baba Ḥaḳ nebi gönderdi seni
Ol ʿAlī ile ikimiz bir post döşeniriz anı

M2 107[b] 2428. Gündüz üstünde anıñ deveye ʿalefi virirüz
Bunca yıldır üzerinde gece yatuben uyuruz

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2429. Ṭuyduñuz mı Fāṭıma'nuñ neyile geçindügin
Iraḳ ıraḳ ṣafāsından dünyeniñ ḳaçındugın

T 83[a] 2430. Sen ol buġdāy etmegin yiyüp ḳatıḳ edersin
M3 90[a] Yanınca ḳatıḳ olmazsa bu güzel ḥonı yirersin

2418ab-2419ab Beyitlerin vezni kusurludur.
2421a Mısranın vezni kusurludur.
2427ab Beytin vezni kusurludur.
2429a neyile: dünyāda T.
2430ab-2431ab Beyitlerin vezni kusurludur.

2431. Döşekler üstinde sen yatup ṣafālar idersin
Bu ḥālile anlarıñ yolını nice güdersin

2432. Didi Fāṭıma babasına nedendür aġladıġıñ
Ey babacıġım nedür yüregiñi ṭaġladıġıñ

2433. Döndi ḫaber virdi Sulṭān bu *āyet* geldigini
Ṭoġruca ḫaber alup babasınıñ n'olduġını

2434. Ḫaber it baña ne resmidür baba vaṣfın n*ārı*ñ
Sen de vaṣfın bilmekile ṭurmayup erte‿al t*ārı*ñ

fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün

2435. Didi eñ ednāsı bunuñ ben niçe ideyin saña
Babasından ḫaber aldı sen de ṭut ḳulaġıñ baña

2436. Nārda biñ ṭaġ var bunuñ içinde bilesin
Yitmiş biñ kerre biñ dere her ṭaġda ḫaber alasın

2437. Yitmiş biñ kerre bire bilinür bu dereler bil
Cümlesi bunuñ nār imiş ṣanmañ ebrāḳ u sel

M3 90[b] 2438. Bu ṭaġlaruñ her birinde yitmiş biñ kerre biñ şehir
Şüpheyi ḳo cümle nārdur murād ‘āṣīlere ḳahır

2439. Her biri şehir içinde yitmiş biñ kerre biñ taḫt var
Her biri taḫtıñ içinde yitmiş biñ ev var ṭolu nār

2440. Yitmiş biñ kerre biñ kerre ṣandıḳ var evler içinde
Yitmiş biñ kerre biñ dürlü ‘aẕāb var ṣandıḳ içinde

2441. Bunı ṭuyunca didi Fāṭıma veylün buña gire
Buña giren ḳullar ‘aceb niçe bula derd ü çāre

2442. N'olaydı ḳoç olaydım boġazlanup yineyidüm
Ṭuymayaydum bu ḫaberi ṣofra içre ḳonayidüm

2443. Eb*ū* Bekir didi n'ola ben de bir ḳuş olayidüm
Irmaḳlar ṣuyından içüp bertilerde ḳalayidüm

[2435ab-2437ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2438a] Mısranın vezni kusurludur.
[2439ab-2440ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2442a] Mısranın vezni kusurludur.
[2443b] Mısranın vezni kusurludur.

M2 108[a] **2444.** ʿAlī dir ki daḫı ben de anadan ṭoġmaya idim
Ya canāvarlar yiseydi bunı ben ṭuymayayidim

2445. Süleymān ḳodı elin başına Bakīʿ ye gitdi aġlar
Dir ki ıraḳ seferler var fikr idüp yüregin ṭaġlar

T 83[b] **2446.** Ne ʿaceb efkāra düşdük bu ḳorḳular bize gelmez
M3 91[a] Şimdi ṭamu odın ṭuyup ḫavfa idüp aġlar olmaz

2447. Meger bir zamān geldi mekr-i dünyā bizi aldı
Unudup ṭamu heybetin zīnet-i dünyāya geldi

2448. Hemān bunda yir içeriz gözi dünyāya açaruz
Giyinmez helāl ḥarām iken yeñi ṭonlar biçerüz

2449. Ḫātime ḳorḳularını düşürmezüz özümüze
Düzünüp içmegi gösterirüz gözümüze

2450. Bir ḫoş rivāyet eylemiş Teñgri aṣlanı ʿAlī'den
Gör neler buyurmuşdır gel ḫaber al bu velīden

2451. Ehl-i cemʿ olup nāra cehennem mālıñı göre
Ḳaṭırandan yitmiş biñ libās varıcaḳ bunlara vire

2452. Her libāsda on mühür var ne dimiş diñle sen ey yār
Bu ḥālden ḳorḳup aġlaram ṭutmaya seni nār

M3 91[b] **2453.** Size Ḥaḳ oldı ʿaẕābım cehennem içre ġażabım
Ḳaḳıdum raḥmet itmezin aḳıtmam raḥmet mīzābım

2454. Ger ṣanemi ḥarām ḳıldım aṣlā raḥmet olamazsız
Ebed çeküñ bu ʿaẕābı bundan necāt bulamazsız

2455. Ḫaber itmişidüm bunı dönmediñiz Ḥaḳḳ'a yöni
Görüñ döyebilür misiz niçün añmadıñız bunı

2456. Yidiñiz oldı zaḳḳum içdiñiz oldı iriñ
Libāsıñuz ḳaṭran oldı ṭamu odı yiriñ

2457. İşiñiz oldı İblīs ḳıldı size hem telbīs
Yoldāşıñuz şeyṭāndur neler ḳıldı size ḥabīş

[2445ab] Beytin vezni kusurludur.
[2447ab] Beytin vezni kusurludur.
[2448b] Mısranın vezni kusurludur.
[2449ab-2464ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

2458. İşiñiz oldı İblīs ḳıldı sizi hem telbis
Yoldāşıñız şeyṭāndur neler ḳıldı size ḥabīṣ

M2 108[b] **2459.** Ḳurtulmaḳ yoḳ size varın aġlañ cāndan
Iraḳ oldıñız Raḥmān'dan dünyāda ayrılıp gözden

2460. Ṣūretiñiz tebdil oldı cismiñüz bozuldı
Yüzleriñiz oldı ḳara görün başa ne yazıldı

2461. Ziyāretim ḥaram ḳıldım işitmezsiz selāmı
Yüz görmeden ḳaldınız diñlemezsiz kelāmı

M3 92[a] **2462.** Ḳaṭıran libāslara neden müsteḥaḳ oldıñız
Ḥaram libāslar giyinüp buna faḫirler ḳıldıñız

T 84[a] **2463.** Ḥaram yiyüp şād olup zaḳḳum bulur yiyecegi
Bunda şarāb içenlerüñ irin olur içecegi

2464. Şeyāṭin'e tābiʿ olan emr-i Ḥaḳḳ'ı ṭutmadılar
Şimdi ḳarardı yüzleri Ḥaḳ yolına gitmediler

2465. İmdi bu günleri añup Allāh yolına giresin
Bunda baḳ Ḳurʾān yüzine anda cemālin göresin

2466. Bu günlerin ḳorḳusı senden gitmesin aṣlā
Aḳıdup gözyaşın gözlerini aṣlā

2467. Rūz-ı maḥşer Cebrāʾīl'e emr ide Yaradan Allāh
Cenneti dir yaḳın eyle müttaḳī vü kāmillere

2468. Hemān yaḳīn eyle cehennemi azġun ẓālimlere
Ḫaber budur uyalım müttaḳīn kāmillere

2469. Hemān ʿArş ṣāġ yanına Cinān'ını götüreler
Ṣolına ṭamuların götürüp yitüreler

M3 92[b] **2470.** Ṣırāṭ ṭamu üstüne ḳurup göre bunı ḳullar
Günāh ṭartıcı mīzānı götürünce n'ola ḥāller

2471. Bu kez nidā ide Allāh ḳanı ol ṣafiyyüm Ādem

[2465a] Mısranın vezni kusurludur.
[2466ab] Beytin vezni kusurludur.
[2460b] Mısranın vezni kusurludur.
[2461ab-2466ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

Ḳanı ḥalīlim İbrahim anlar gelsün görsün didim

2472. Ḳanı söyleşdigim Mūsā ḳanı ol raḥm-ı ʿĪsā
Ḳanı ḥabībüm Muṣṭafā bilsün muṭīʿi vü ʿaṣā

2473. Terazü yanına gelüñ ümmetiñüz ḥāliñ bilüñ
Her birinüñ ḥālin ṭuyup ṭartınca ṭuruñ

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

2474. Terazü yanına gelüñ bildüre her ḳuluñ ḥālin
Niçe iş işlemiş niçe budur ṭoġrı yolı bulun

M2 109[a] 2475. Her birisi göre baḳa günāhların ṣevābın
Bunlar bildire ide günāhkāra ʿaẕābların

2476. Nebīlerine bildire ümmetlerin hem işini
İmdi bu ḥāli bilenler aḳıda gözi yaşını

2477. Yine bir nidā ideler eyyühennās ḳıluñ naẓar
Ol felān oġlı felānıñ terazüsi işleri zār

M3 93[a] 2478. Cümle ḫalḳa bildirüler her birinüñ ḥālini
Günāhları aġır gelüp ḫalḳa rüsvā olduġını

46.İlāhī
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 84[b] 1. Her ḳuluñ işlerini bilen imiş
Ne müşkil gün imiş ol yevmü'l-mīzān
Cümle ḫalḳ yanında bulunır imiş
Ne müşkil gün imiş ol yevmü'l-mīzān

2. Cümle ḫalḳ bileler her ḳuluñ ḥālin
Meger Allāh ala ḳulların elin
Ne olduġın bile gütmeyen yolun
Ne müşkil gün imiş ol yevmü'l-mīzān

3. Cümle işlerini ʿayān iderler
Ḫalḳ içinde cümle beyān iderler
Esirger bulınmaz göre n'iderler

[2469ab-2471ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[1bd] Mısraların vezni kusurludur.
[2cd] Mısraların vezni kusurludur.
[3abcd] Kıtanın vezni kusurludur.

Ne müşkil gün imiş ol yevmü'l-mīzān

4. Cümle ḳuluñ günāhları ṭartıla
Kimi rüsvāy ḳala kimi ḳurtıla
Tevbe idenüñ ʿayıbı örtile
Ne müşkil gün imiş ol yevmü'l-mīzān

5. Ey miskin **Ẕelīlī** işlerin ṣaġla
Ṭurma ḳalb evini Allāh'a baġla
Geçen günāhların fikr eyle aġla
Ne müşkil gün imiş ol yevmü'l-mīzān

Evṣāf-ı fī beyān-ı Cennet
(38.Fasıl)
mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

M2 109[b] **2479.** Ḥaḳ'uñ cenneti evṣāfın beyān eyleyeyin diñleñ
Vaṣfın ṭuyup o maḳāmıñ gece gündüz ṭaleb eyleñ

2480. Ḳabirden ḳalḳdıġuñ zamān diyeyin yenicek nedir
Gelüñ eylediġiñ ḳurbān inan buña ṣaḥiḥ budur

M3 93[b] **2481.** Rivāyet var ol ʿAlī'den içi ʿilmile ṭolıdan
Ṣoruñ ḫaberi veliden ʿilm-i rabbānī ṭolıdan

2482. Var cennetde büyük aġac anı görmeğe gözün ac
Yuḳarısından dibinden budaḳ çıḳar ḳulaġuñ ac

M5 45[a] **2483.** Ḳanatları var uçarlar Cinān'da yirler içerler
Binüp evliyā üstüne niçe menzile geçerler

2484. Bu menzilden aşaġıya ḳalana diyeler bunı
Buña bunlar neden irdi dāʾim ġāfil olan bunı

2485. Ṭuyuñ imdi cevābını niçe virür bu ḳullara
Bunı bunda ṭuyabilen gireler ṭoġrı yollara

2486. Yatuben siz uyurdunuz bunlar namāz ḳılarlardı
Siz anda yiyüp içerken bunlar ṣāʾim olurlardı

[4ad] Mısraların vezni kusurludur.
[5abcd] Kıtanın vezni kusurludur.
[2479b] Mısranın vezni kusurludur.
[2481b] Mısranın vezni kusurludur.
[2482ab] Beytin vezni kusurludur.
[2486ab-2489ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

2487. Siz ḳorḳardıñız ölümden ġazāda ṭoġrı ṭurmayup
Bunlar ṭoġrı ṭururlardı meydandan başın ırmayup

2488. Ḫavf itmeyüp ẓālimlerden ṭoġrı söylerdiler sözi
Benümile bu ḳullarıñ dā'im ṭoġrı idi özi

T 85[a] **2489.** İmdi bu sözleri aluñ emegüñdür alacaġıñ
M3 94[a] Şüpheyi ḳo aḫiretde ʿamellerüñdür bulacaġıñ

2490. Bu maḳāmları isterseñ ġāfillerden ġāfil olma
Dün içinde namāzın ḳıl deriñ uyḫulara ṭalma

2491. Hemān zekāt ile olmaz ṣadaḳa eyle muḥtāca
İyi eyle naẓarıñı faḳīre yoḫsula aça

2492. Ẓālim olana meyl etme ṭoġruca söyle sözüñi
Ḳorḳma ṣaḳın ẓālimlerden ṭoġrı ḳıl Ḥaḳḳ'a özüñi

2493. Ṣırāṭı orta geçince bir ev var imiş bil anda
Bu evde aġacları var ṣu aḳar iki yanında

M2 110[a] **2494.** Ṣırāṭı geçüp ḥisāb defterlerini oḳuriken
Ġāyetile ṣuṣamışlar bunca ġamlar çekilirken

2495. Bu ṣuyuñ birinden içüp gögsüne indigi vaḳit
Ḥased kibir ḫıyānet ḳomadılar ḳandığı vaḳit

2496. Ḳaçan ḳarnına indi ṣu nicesi ḳan ḳomadı bu
Dinildi ṭal her birine cümle aʿẓālarını yu

2497. İçin ṭaşın pāk eyleyüp vara ol cennete gire
M3 94[b] Vara ol cennet içinde niçe görmedigin göre

2498. Şu ḳullar ki yunalar hemān bedr ü aya döneler
Ḳoḳa misk gibi aʿẓāsı varup cennete ḳonalar

2499. Varalar cennet evine yāḳūt ḫalḳayı ḳaḳalar
Niçe ḫalka ḳaḳılınca ḥūriler ḳarşu çıḳalar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

[2492ab-2494ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2495a] Mısranın vezni kusurludur.
[2496b] Mısranın vezni kusurludur.
[2498a] Mısranın vezni kusurludur.
[2499ab] –M5

2500. Ezvācımız geldi deyü şād olalar her birisi
Ḫoş geldiñ ḥabībī deyü ṣarıla cennet ḥūrīsi

2501. Şöyle bil rāżīyem senden aṣlā hīç ḳaḳımaḳ gelmez
Bunda adın ḳaḳıdanlar varıp anda yarın gülmez

M5 45[b] **2502.** Yarın ol evine giren yitmiş taḫt var anda göre
Her birinüñ yitmiş döşek şelle bize Ḥaḳ vire

2503. Her döşekde yitmiş ḥūri varınca diye gel beri
Bu devlete irem dirseñ ḥaramdan göziñi ḳorı

2504. Yitmiş ḥulleyi giyerler ṣalınurlar saña ḳarşu
İncikleri ilikleri görünür gelicek ḳarşu

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

T 85[b] **2505.** Eger bir ḳılları düşse żiyā virürdi ʿāleme
Ḳulaġuñ ṭut ögüd diñle inkār itme bu kelāma

M3 95[a] **2506.** Eger biri tüküreydi misk gibi ḳoḳardı yirler
Tā ḳıyāmet gitmeyeydi bu miskiñ ḳoḳusı dirler

2507. Ṭatlu olaydı deryālar şerbet gibi içileydi
Ġam u ġuṣṣa ḳalmayaydı ġamlu göñül açılaydı

2508. Gögüslerine yazılmış eri olacaġın adı
Allāh'uñ bir adı ile bunı böyle yazmış Hādī

M2 110[b] **2509.** Bunlarıñ her bir ḳolunda onar bilezikleri var
Her bir barmaḳda on yüzük şuʿle virür imiş nehār

2510. Her ayaġında on ḫalḫal lüʾlü ü cevherden imiş
Şuʿle virür günlere bunı diyen bunuñile dimiş

2511. Rabbisinden ister ḥūri baḳa zevci ḫalḫalına
Arda iẕn ister Allāh'dan Ḥaḳḳ dir naẓar ḳıl ḥāline

2512. Cümle Cinān'ı aḳ ḳılmış şuʿle virür her maḳāma
Aña girebilen ḳullar uġramayalar seḳāma

2513. Uyḫu olmaz girenlerde zīrā dāʾim ṣafādadur

[2500a] Mısranın vezni kusurludur.
[2500ab-2504ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2506ab-2512ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

M3 95[b] Ne isterse virir ḳula vaʿdesine vefādadur

2514. Cümle ḫalḳ cürd ü mürd olur ṣac ṣaḳal olmaya anda
Erlerde bir yeşil bıyıḳ ola ṣaçile ḳaşında

2515. Bir ere yüz erce ḳuvveti virir imiş ol Allāh
Cimāʿ idüb yiyüp içmekde şunuñ gibi gümrāh

2516. Yüz ḳız ile cemʿ olalar gün be gün böyle ḳılalar
Ādem gibi altmış arşun uzun ḳametde olalar

2517. ʿĪsā gibi otuz üçer yaşında ola her biri
Yūsuf gibi ola ḥüsni bu aḥvāli işit yüri

2518. Dāvūd gibi ola āvāzı uçan ḳuşlar ṭuyup diñler
Aḳan ṣular ṭura varur işiden sesini iñler

M5 46[a] 2519. Muḥammed ḫulḳı gibi ola ḫulḳ-ı ʿaẓīm vire Allāh
Ḥāṣılı ol Cinān içre ḳıla her ḳulını gümrāh

2520. Diñle imdi bu Cinān'ı niçe ḳula virür imiş
M3 96[a] Anıñ yapusı kerpici biri altun biri gümüş

T 86[a] 2521. Yarın ḥuẓūruma gelüp ḳorḳup şirk itmeyen ḳula
İki cennet virirem dir maʿṣiyyet itme sen aṣlā

2522. Ne şirk ide ne ʿāṣī olmayup ṭoġrı geleler
Emrime iṭāʿat idüp bu cennetleri bulalar

M2 111[a] 2523. Bu cennetlerüñ baġçesi niçe imiş ṭuyuñ gelüñ
Bir birine ulaşmış anuñ budaḳları bilüñ

2524. İki ṣuları var aḳar yuḳaruya aşaġıya
Adı Tesnīm vü Selsebīl içen ḳanmaz vāya hāya

2525. Dāʾim ṣafāda olurlar her zamān ṣafā bulurlar
Ne ḥastalıḳ ne ḳocalıḳ ne de hīç mahzūn olurlar

2526. İki dürlü yimiş var biri ṭatlı biri ekşi
Dürlü envā ile gelür Ḥaḳ olur her ḳuluñ eşi

[2513a] Mısranın vezni kusurludur.
[2514ab-2516ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2519a-2521a] Mısraların vezni kusurludur.
[2522ab-2523ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[2525a] Mısranın vezni kusurludur.
[2526b] Mısranın vezni kusurludur.

2527. Ol istebraḳ döşek üzre otura ṣafā sürüp
Ġama ġuṣṣaya düşmeyüp yimişlerine el irüp

2528. Yaḳın gelüp yimişleri oturup beyān iderler
M3 96[b] Ḳalḳmaġı iḥtiyāc olmaz alup yimege direrler

2529. Daḫı ezvācları gelür aṣlā yaşamamış bir ḳul
ʿAceb nāzile gelür görüben anı ṣafā bulur

2530. Ṣanasın yāḳūt u mercān göricegez sever her cān
Yaratmış bunları Subḥān öper ḳuçar dāʾim insān

2531. Şuna bunları virirler ʿamelleri ola iḥsān
Tevḥīdile ʿamel idüp ḳıla yollarını āsān

47.İlāhī
4+4=8

1. Dünyāda sürmeye ṣafā
Cinān'a ṭālib olanlar
ʿAmel idüp çeke cefā
Cinān'a ṭālib olanlar

2. Ḥarāma el uzatmaya
Ḫalḳ rıżāsın gözetmeye
Bātıl yollara gitmeye
Cinān'a ṭālib olanlar

3. Li'llāha ola işleri
Ḳorḳa aḳıda yaşları
Ḥaḳla ola cünbüşleri
Cinān'a ṭālib olanlar

4. Ferāʾiżi ḳıla edā
Dāʾim ṭoġrı yolı güde
Muḥammed yolına gide
Cinān'a ṭālib olanlar

M3 97[a] **5.** Dost yoluna cānın vire
Ḥaḳ yolında ṭoġrı ṭura

[2528b] Mısranın vezni kusurludur.
[2529a] Mısranın vezni kusurludur.
[2531b] Mısranın vezni kusurludur.
[1abcd-7abcd] –M2

Dāʾim cemāʿate vara
Cinān'a ṭālib olanlar

6. Kimseye sen ben demeye
Şüpheli ṭaʿām yimeye
Kitāblar sözin ṣımaya
Cinān'a ṭālib olanlar

7. Ey Ẕelīlī gir Ḥaḳ yola
Eyle ṭāliblere ṣalā
Dir uyun gidelim bile
Cinān'a ṭālib olanlar

39.Faşıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

T 86[b] 2532. İki cennet daḫı vire kendiden ḳorḳana Allāḥ
M5 46[b] Dört olur virdigi cennet böyle beyān ider ol şāh

2533. Biri altun biri gümüş içleri ṭopṭolu yimiş
Sulṭān-ı enbiyā dimiş ḳorḳana bu yolı ḳomış

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

2534. Yeşil-sitān olur bunlar olur māʾiyile siyāh
Yaʿni bir ḳoyu yeşildür ışıyup bellü ider Allāh

2535. Ḳolay ile girmez ele virirler ṣanma her ḳula
Bunı Ḥaḳ'dan ḳorḳan bula ḳorḳmayan aġlayu ḳala

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

2536. Bunlara da var iki ṣu caġlar aḳar biemr-i Ḥū
Viren Allāh gör mālı ḳo ḳatı ʿālī maḳāmdır bu

M3 97[b] 2537. Bī-nihāye yimişleri dirüp alurlar anları
Ḥurma vü nār u tüffāḥ her ne isterse cānları

M2 111[b] 2538. Ḥūriler var ḫulḳ-ı aʿlā hīç gözler görememiş ola
Bugün ḳorḳa ṭuruñ Ḥaḳ'dan bunları çün iden bula

2539. Bunlar içinde çadır var erinden başḳa görmemiş
Gözüñ ḳamaşur görünce ʿaḳıl ḥüsnüne irmeye

[2535ab] Beytin vezni kusurludur.
[2537ab-2539ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

2540. Lüʾlü imiş bu çadırlar muḥabbet giñ imiş anlar
On ikişer biñ adımdur bunun bil uzunı dirler

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün

2541. Bil dört ḳapuları var ṣafir altun imiş dirler
Her birinde bir zāviye göremez birbirin dirler

2542. Her birine vara müʾmin bunlarile ṣaf*ā* sürüp
Ḳuvveti gezer d*ā*ʾim her birisine eli irüp

mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

2543. Niʿmetler yiyüp otura yeşil refrefler üstünde
Müzeyyen ola döşekler her ne isterse düşinde

2544. Virür bunları Zü'l-celāl şunlar buldılar kemāl
Buña irebilen ḳullar gelmeye ḳalbine melāl

M3 98[a] **2545.** Bu dört cenneti isteyen ḥarāma el uzatmaya
Hemān elin Ḥaḳ'a ṣuna kimse elin gözetmeye

48.İlāhī
4+4+3=11

1. Cennet evlerine ṭālib olanlar
Her dāʾim ḥavf eyleyeler Allāh'dan
Ḳorḳu ile bulmış anı bulanlar
Her dāʾim ḥavf eyleyeler Allāh'dan

T 87[a] **2.** Aṣlā nā-maḥreme ṣunmaya elin
Cümle ḥālde gözede Ḥaḳḳ'uñ yolın
Ġaybet u buhtāndan keseler dilin
Her dāʾim ḥavf eyleyeler Allāh'dan

3. Daḫı nā-maḥreme açmaya gözi
Dāʾim Ḥaḳ ḳorḳusında ola özi
Ḥaḳ ḳorḳmaġa daʿvet eylemiş bizi
Her dāʾim ḥavf eyleyeler Allāh'dan

[2541a] Mısranın vezni kusurludur.
[2543b] Mısranın vezni kusurludur.
[2544ab-2545ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

M5 47[a] 4. *Ve emmā men ḫaffa* deyü buyurmış
Cennet vaʿd eylemiş bize ṭuyurmış
M2 112[a] Cümle ḳorḳanları Allāh ṭoyurmış
Her dāʾim ḥavf eyleyeler Allāh'dan

5. Velimen ḫaffayı ʿaḳluña getür
Ḫavf eyleyüp cümle noḳṣānı yitür
Ẕelīlī ḳorḳ Ḥaḳ'dan var aġla otur
Her dāʾim ḥavf eyleyeler Allāh'dan

***قله روى عن النّى صلى الله عليه و سلّم الدّنيا جيفهة و طالبها كلاب**

40.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2546. Var mı fehmüñde senüñ işbu ḫaber
Bil Muḥammed ḥadiṣidür muʿteber

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün /fāʿilün

2547. Yaʿni dünyā cīfedür kim kelp ṭaleb ider anı
Gel i müʾmin bil özüñi kelpe beñzetme seni

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

2548. Ḥelālise virirsin sen ḥisābı
Ḥarāmise çekersin çoḳ ʿaẕābı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2549. Diñle bunı nice beyān eylemiş
Her birini nice ʿayān eylemiş

2550. Ḥarām yiyen nice gider ṭamuya
Añlariseñ yiter bu söz ḳamuya

M3 79[b] 2551. Gel begim diñle oñadʿaḳluñ devşir
Ḥālüñi bil ʿaḳluña ḳorḳu düşür

2552. Ehl-i dünyā ḥaḳḳına gör ne didi
Ḳıl Muḥammed yolına cānı fidi

[4a] "وَ أَمَّا مَنِ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى: Kim de, Rabbinin huzurunda duracağından korkarsa. Kur'an- Kerim, Nâziât 79/40.

* Hadis-i şerif. "Dünya bir leştir. Ona talip olanlar da köpeklerdir"

[2550ab] Beytin vezni kusurludur.

[2551a] Mısranın vezni kusurludur.

2553. Ḳıyametde getüreler bir eri
Ḥāli n’ola diñleriseñ gel beri

2554. Bu meger cemʿ eylemiş mālı ḥarām
Gör ḥarām yiyen bulur mı hīç *ā*rām

T 87[b] M1 84[a] **2555.** Yine ḥarām yirlere ḫarc eylemiş
Ṭamuya girmekligi borc eylemiş

2556. Diye Ḥaḳ bu kişiyi aluñ gidüñ
Nāra ḳoyup buña cezāsın idüñ

M2 96[b] **2557.** Diñle bir kişi daḫı getüreler
Ḥaḳ ne dirse bu işi bitüreler

2558. Bu daḫı cemʿ eylemiş māl-ı ḥelāl
Şol yola ḫarc eylemiş ol yol ḍelāl

2559. Yaʿni zinā laġv u lehv işi güci
Bu ḥelālce mālile almış ṣuçı

M4 49[a] **2560.** Diye Allāh bunı da atuñ oda
Heybet-i Ḥaḳ’dan o dem uṣṣı gide

2561. Diye Ḥaḳ kim bir daḫısın getürüñ
Emrümi siz her ne ise yitürüñ

2562. Bu kişi cemʿ eylemiş ḥarām m*ā*lı
Gör bunuñ da nice olısar ḥ*ā*li

2563. Bu m*ā*lı ḫarc eylemiş ḥelāl yire
Yaʿni ister eline raḥmet gire

2564. Bunı da Allāh ṭamuya buyura
Raḥmet aña bunı ḫalḳa ṭuyura

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

2565. ʿAẕāb çeker didikleri bulardur
Bilüñ ḥarām ṭamu⌣odına yulardur

2566. Ururlar boynına aṣlā boşanmaz

[2557ab] –M4

[2561b] Götürüp anıñ işini bitürüñ M4.

Zebānīler bu işlerden üşenmez

M3 80[a] 2567. Görüñ ḫayr işlerem vardur diyeni
Ḥarām mālı ḥelāl yire ḳoyanı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2568. İy bürāder saña bu ögüt yiter
Alma ḥarām elüñe ateş ṭutar

T 88[a] 2569. Diñle imdi daḫı bir kişi gele
Mālı ḥelāl ḫarcı hem ḥelāl ola

2570. Aña daḫı gitme sen ṭur diyeler
Ṣanma ẕerre ẕerre ṣormaz ḳoyalar

2571. Sen bu mālı ḳazanırken n'eyledüñ
Ola kim bir farżı żāyiʿ eyledüñ

M1 84[b] 2572. Ya rükūʿın ya sücūdın itmedüñ
M2 97[a] Bu mal içün ṭoġru yola gitmediñ

M5 47[b] 2573. Şöyle ivdiñ eyü abdest almadıñ
Baʿżı aʿżāñ ḳurı ḳaldı bilmediñ

2574. Ger ḥālin buyise sen de varasın
Māluñile bile oda giresin

2575. İltedüñse bunları hep yirine
Farżını ḳomaduñise yarına

2576. Ḳomayalar kim ilerü gidesin
Cümle ḥelāliñ cevābın viresin

2577. Diye kim yirlü yirince işledüm
Şimdi bir bir cevābına başladım

2578. Yine diyeler aña kim gitme ṭur
Bu mālile kendüñi gördüñ mi gör

2579. Ata binüp ya libās giyeriken
Nefsüñ ile şeyṭāna uyariken

[2568a] Eger ögüt isteriseñ bu yiter M4.
[2575ab] –T
[2579ab] –M4

2580. Kim bilür ʿaceb idüp faḫr eyledüñ
Nefse uyup cānuña ḳahr eyledüñ

2581. Diye cümle işledüm yā Rabbenā
Hem tefāḫür ḳılmadım yā Rabbenā

2582. Ḳo beni Mevlā geçeyin gideyim
Ḳanḳı bir suʾāle cevāb ideyim

M3 80[b] 2583. N'ola idi dünyeye baḳmayadım
Adumı devletlüye ṭaḳmayadım

T 88[b] 2584. Diyeler ilerü gitme vir cevāb
M4 49[b] Ṭuymaduñ mıydı ki böyle der meʾāb

2585. Evveli dünyāda emrim ṭutmadıñ
Māluña lāzım geleni itmediñ

2586. Ya zekātuñ ya ṣadaḳañ virmediñ
Yetīm ü faḳīr ḥālini ṣormadıñ

2587. Diye kim bunları da itdim edā
Gelsün imdi virdügüñ dir ol Ḫudā

M2 97[b] 2588. Cümle miskīn ü fuḳarā cemʿ ola
Her biri ḫuṣūmet idüben gele

M1 85[a] 2589. Diyeler ne virdüñidi sen bize
Her birisi ol zamān gele söze

2590. Ya nireden virdi beyān eylesün
Cümle miḳdārını ʿayān eylesün

2591. Her birini ḫoş beyān itdüreler
Sürdügüñ ṣefāyı unutduralar

2592. Ger cevāb virürise her birine
Yine ḳomazlar ki vara yirine

2593. Şükrin itdüñ miydi her bir niʿmetüñ
Dāʾimā Allāh'a mıydı minnetüñ

2584ab –M2
2592ab –M4

2594. Cümlesinde sen didüñ mi besmele
Cümle leẕẕetde didüñ mi ḥamdele

2595. Şol nefesüñde suʾāl eyleyeler
Kimine refḳ kime pek söyleyeler

2596. Böyle cevāb viren böyle olıcaḳ
Her kişi itdüklerini bulıcaḳ

2597. Bizüm gibi ʿāṣīnüñ ḥāli nʾola
Çünki her ḳul yarın itdügin bula

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

T 89[a] **2598.** Meger kendümüzi ṭaşdan atayuz
Zīrā biz başdan ayaġa ḫaṭāyuz

M3 81[a] **2599.** Cevābumuz mı var bunca suʾāle
Ya nice döyeyüz yarın o ḥāle

2600. Meded bizi bize ḳoma İlāhī
Ki günden güne arturduḳ günāhı

2601. Ki vir senligüñi al bizi bizden
Senüñ luṭfuñ umarız yine sizden

M5 48[a] **2602.** Göñlümüz levḥinde ḥubbuñ yazıla
Bu dünyā sevgüsi cümle bozıla

2603. Çü budur dünyenüñ ṣoñra suʾāli
Müyesser it meded fikr ü meʾāli

M2 98[a] **2604.** Bugün kendümüzi ḥisāb idelim
Bu dünyā sevgüsin ḳoyup gidelim

2605. Āsān eyle cevābumuz İlāhī
Ki sensin pādişāhlar pādişāhı

M1 85[b] **2606.** Suʾāle senden ola yine cevāb

2595ab –M5
2596a-2597a Mısraların vezni kusurludur.
2496ab –M2
2597b ḳul: ḳavl M1.
2599ab –T, –M4
2601ab-2604ab –M4
2602a Mısranın vezni kusurludur.

İre luṭfuñ bize olmaya ʿaẕāb

2607. Bī-ḳıyāsdur cürmümizi bilürüz
İlle raḥmetüñi ümīẕ ḳıluruz

2608. Gelüñ biz bizi bugün aġlayalım
Bu fikrile yüregi ṭaġlayalım

2609. Bu dünyānuñ bize aṣṣısı nedür
Birbirin cevābı ġuṣṣası nedür

2610. Nedür bu dünye içün ṭūl-ı emel
Bulunmaz ṭūl-ı emelsiz bir ʿamel

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2611. Bunca zaḥmet çekerüz cemʿ itmege
Yiyüp içüp ṣoñra ḳoyup gitmege

2612. Her birine dürlü dürlü var suʾāl
Cevāb virmeyeni ṭuyduk n'ola ḥāl

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

T 89[b] 2613. Dünyā cümle ḫaṭānuñ başı imiş
Sevenler ol İblīs'üñ işi imiş

2614. Meded senden meded senden İlāhī
Bu dünyā içün itmişüz günāhı

49.İlāhī
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 81[b] 1. İ dünyām var diyü faḫirlenenler
Ehl-i dünyā neler çeker göresin
M4 50[a] Maʿlum çoḳdur diyüben şād olanlar
Birin birin suʾālini viresin

2. Senüñ işlerüñi bir bir ararlar
Ḳazancuñ niceydi bir bir ṣorarlar
Ṭaġılan ʿaḳluñı bir gün direrler

[2607ab] Beytin vezni kusurludur.
[2609b] Mısranın vezni kusurludur.
[2612b] Mısranın vezni kusurludur.
[2613a] Mısranın vezni kusurludur.
[1b-2b] Mısraların vezni kusurludur.

Neye geldügüñi anda göresin

M2 98[b] 3. Cānuñ bize ḥelāl anda mālıñdan
Cümle terk ideydiñ gelmez elüñden
Mālıçün neye çıḳarsın yoluñdan
Anda aġniyanuñ ḥālin göresin

4. Dirler cümle zekātuñı virdiñ mi
Ḳazanurken beş vaḳtüñi ḳıldıñ mı
M1 86[a] Düşmiş fuḳarānuñ elin alduñ mı
Ol gün peşimān olıcaḳ göresin

5. Ṭoġrı girmediyse Ḥaḳḳ'uñ yolına
Baḳmadıysa fuḳarānuñ ḥāline
Zebānīler yapışıcaḳ eline
Ẕelīlī'nüñ gözi yaşın göresin

Faṣl-ı fī beyān eẕān-ı bī-Mekke ḥikāyet-i Ḥabībullāh
41.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün/ fāʿilün

T 90[a] 2615. Kendü ḥubbuñ vir İlāhī dünyāyı sevmeyelim
Aza idelim ḳanāʿat cemʿine ivmeyelim

2616. Ṭuymaduñ mı māllarını cemʿ-i māl idenleri
Māl içün Ḥaḳḳ'ı bıraġup bāṭıla gidenleri

2617. Şöyle sevmişsin bu ḳāni dünyāyı yoḳ ḳanāʿat
Cemʿi içün ḥīle ḳurup ögrenirsin ṣanāʿat

2618. Hīç dimezsin Ḥaḳ öñinde ben ne cevāb virürim
Ger cevāb virmezisem ben nice Ḥaḳḳ'a varayım

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2619. Diñle mālı terk iden cānları sen
Ḥaḳ yolına terk iderler cān u ten

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 82[a] 2620. Didi Allāh'uñ Resūl'i ben żamīn olam şuña

[3bd] Mısraların vezni kusurludur.
[4abcd] Kıtanın vezni kusurludur.
[5ab] Mısraların vezni kusurludur.
[2617ab] Şöyle sevmiş dünyāyı yoḳ ḳanāʿat // Cemʿi içün ögrenirler ṣanāʿat T, M1.
[2618ab] –T / Ḥaḳ öñinde ben ne cevāb viririn // Bu ḥīleyile Ḥaḳḳ'a nice varurın M1.

M5 48[b] Yaʿni cennete iletem ṭut ḳulaġuñ sen bańa

2621. Kaʿbe'ye her kim varup içinde ezān oḳursa
Ḥaḳ yolına cān u başı virüben nefse ḳaḳarsa

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2622. Benümile bile cennete gire
Ḥaḳ ḳatında cümle maḳṣūdın göre

M2 99[a] 2623. Dir Enṣār'dan bir kişi ben oḳuyam
Emr-i Ḥaḳḳ'la bülbül olup şaḳıyam

2624. Duʿā ḳıldı Resūl gitdi ol kişi
Nice oldı kādir Allāh'uñ işi

2625. Vardı ol dem ehline kim ṭanışa
Göre anlar da ne dirler bu işe

2626. Çün bu ḥāli virdi ḫaber bunlara
Oġlancıḳları sevgülü cānlara

2627. Aġlaşuben didiler gitme baba
İḫtimaldür ʿömrüñüz ola hebā

2628. İḫtimāldür varasın gelmeyesin
Biz yetīmleriñ elin almayasın

M4 50[b] 2629. Birbiriyle ṣarılup aġlaşdılar
Gitme baba diyüben iñleşdiler

M1 86[b] 2630. Varıcaġız ol kāfirler öldürür
Yüregümüz ḥasretüñle ṭoldurur

T 90 [b] 2631. Ol kişi pes nādim olup gitmedi
Sevgülü ḳuzıların terk itmedi

2632. Hem Resūl'e varmaġa itdi ḥicāb
Ḥayrān olup dir ḥālim n'ola ʿaceb

[2620ab] Dir Resūl żāmin oluram ben şuña // Yaʿni iltem cennete gūş ṭut bańa T, M1.
[2621ab] Didi Kaʿbe'de kim ezān oḳursa // Terk-i cān idüp nefsine ḳaḳarsa T, M1, M3 / Beytin vezni kusurludur.
[2623a-2624a] Mısraların vezni kusurludur.
[2626ab] –M5
[2626b] Mısranın vezni kusurludur.
[2627ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[2628ab] –T, –M1, –M5

2633. İrte oldı vardı Resūl ḳatına
Ehlinüñ āhın diye ḥażretine

2634. Bu sözi ol Res*ū*l'e getürmedin
Ehlinüñ ḫaberini yitürmedin

2635. İndi Cibrīl-i emīn virdi ḫaber
Cümle sözini anuñ ḳıl muʿteber

2636. Didi Resūl gelicek bunı aña
Didi varam fid*ā* ḳılam ben saña

M3 82[b] **2637.** Ḳılmış iʿlām Ḥaḳ saña aḥvālimi
Ḥaḳ bilür ancaḳ benüm her ḥālümi

2638. Aḥmedile eyleyem dirseñ kelām
ʿIşḳile di eṣṣalatü vesselām

M2 99[b] **2639.** Çıḳageldi içlerinden bir daḫı
Ḥaḳ yolında ḳıydı cāna ol saḫī

2640. Sen duʿā ḳıl yā Resūl ben varayın
Yoluña cānımı ḳurbān vireyin

2641. Adı Ḥabib idi ol erüñ bilüñ
Gör nice cāna ḳıyar ʿibret aluñ

2642. Duʿ*ā* ḳıldı çün Resūl girdi yola
Üm*m*ī bu maḳb*ū*l-ı Ḥażret ola

2643. Evine varup bu ḥāli dimedi
Res*ū*l'üñ ḥürmetin elden ḳomadı

2644. Didi kim ḳuzılarum görmeyeyin
Varuben ḥāneme de girmeyeyin

T 91[a] **2645.** Ola kim ayrılamayam ben daḫı
Şefḳat idüp göricegiz iy *ā*ḫi

2646. Ya vedāʿ idüp giderken aġlayam

[2636ab-2638ab]–M5

[2638ab] –M2, –M3, –M4, –M5

[2639ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

[2645ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

Ehl-i ʿayālim yüregin ṭaġlayam

M1 87[a] **2647.** Ahlarına döymeyüp gidemeyem
Kaʿbe'de varup eẕān idemeyem

2648. Zīre güçdür iftirāḳı ḳuzılar
Anuñiçün ayrılanlar bozılar

2649. Medīne'den ʿazm-i Kaʿbe eyledi
Ḥālini ne bir kişiye söyledi

2650. Vardı girdi Kaʿbe'ye cāndan geçüp
Çıḳdı eẕān oḳudı gözler açup

2651. Tekbīr idüp çün eẕāna başladı
Ṣanasın kāfirleri hep ṭaşladı

2652. Ebu Cehl'iñ ḳapusına geldiler
Diñleñ imdi ne cefālar ḳıldılar

M3 83[a] **2653.** Eẕān içre idicek şehādeti
M4 51[a] Bī-ṣabır kāfirler itdi diḳḳati
M5 49[a]
M2 100[a] **2654.** Didi taḥḳīḳ ben şehādet iderin
Muḥammed Ḥaḳḳ'uñ Resūlidür dirin

2655. Cümle kāfir hücūm idüp vardılar
Bu Ḥabīb'i ṭaşlarile urdılar

2656. Oġlı ḳızı Bedir gün ölenlerüñ
Cānlarını ṭamuya ṣalanlaruñ

2657. Acıların almaġiçün urdılar
Yine eḥad eḥad dir hep gördiler

2658. Didi Allāhumme bozguña ṭutup
Aġlayup gözyaşına ḳanlar ḳatıp

T 91[b] **2659.** Ġayrı kimsem yoḳ ḫaberüm ilede
Bildire aḥvālimi Muḥammed'e

[2652b] diñleñ imdi: ol Ḥabīb'e T, M1.
[2654ab] –M5
[2657a] Mısranın vezni kusurludur.
[2658b] Mısranın vezni kusurludur.
[2659a] ġayrı kimsem: dir kimesnem T, M1.

2660. Yā İlāhī benden irgür hem selām
İsterem āḫiretde anuñla olam

2661. Cebreʾīl tīz vardı bildirdi aña
Cān Muḥammed ne didi eydem saña

2662. Didi kim bu belāya ṣabr eyle sen
Żamīn olam cennete girmege ben

2663. Varuben biz cennetde bulışayuz
Ayrılıḳ ġamın yime bilişeyüz

M1 87[b] **2664.** Medīne'den söyledi bu sözleri
İşidenler ḳan aḳıtsun gözleri

2665. Her ne didi ol kişi ṭutdı anı
Sözini diñleyerek virdi cānı

2666. Ṭuymadı kāfirlerüñ urduġunı
Ne bilür kāfir müʾmin irdügüni

2667. Ger ṣorarsañ her biri nice urur
Kim segirdir urmaġa kimi yürür

2668. Uydılar ol Ebu Cehl'iñ sözine
Kim ki uydı ṭopraḳ anuñ gözine

M2 100[b] **2669.** Cemʿ idüp söyledi ol yetimlere
M3 83[b] Babañuz ḳatili budur anlara

2670. Ne ṭurursız şunı siz görmez misiz
Babañuz öldüreni urmaz mısız

2671. Anuñiçün şiddetile urdılar
Ölüben Kaʿbe'ye dönmiş gördiler

2672. Derdile Ḥaḳḳ'ı seven böyle olur
Bunda derd çeker anda raḥmet bulur

2673. Zīre bunuñ ṣoñı ölümdür bilüñ
Siz de ṭatlu cānıñuz ḳurbān ḳıluñ

[2660b] āḫiretde: ʿuḳbāda T, M1.
[2661ab] –M4
[2663a] Mısranın vezni kusurludur.
[2670ab-2671ab] –M5
[2672b] Mısranın vezni kusurludur.

T 92[a] 2674. ʿAḳlı olan kendüyi ḫayrān ider
Āh ider aġlar gözin giryān ider

2675. Cān u dilden Aḥmed'iñ sözin ṭuyar
Her ne dirse cān u göñülden uyar

2676. Āh n'idelim cān u başa ḳıymadıḳ
Biz Ḥabībullāh sözine uymadıḳ

2677. Bī-gümān cāna başa ḳıyanları
Şefī olup ḳurtarır ol anları

M4 51[b] 2678. Yüzümüz yoḳ aña nice varayuz
Biz anuñ öñinde nice ṭurayuz

M1 88[a] 2679. İdemedik ḥürmeti sünnetine
Yoḳ yüzümüz varmaġa minnetine

2680. Cümle peyġamberler ider minneti
Olalım diyü Muḥammed ümmeti

2681. Adımuz ümmet aña uyamadıḳ
Neye geldik dünyeye ṭoyamadıḳ

2682. Ṭūl-ı emel aldı iç ü ṭaşımız
Ne ḥālile ḳurtarayuz başımuz

2683. Kizb ü ġıybet mālāyaʿnī sözümüz
Şöyle bildim ṭoġru degil özümüz

M2 101[a] 2684. Yā İlāhī emn ü emān isterüz
Ṣoñ nefesde kāmil īmān isteriz

M3 84[a] 2685. Tevfīḳiñ vir bunda ḳul eyle bizi
Ġayrıdan çek saña ṭoġrı ḳıl özi

2686. Dostlaruñ gibi niyāz eyleyelim
Raḥmetüñ deryāların boylayalım

2687. Ḳalbimüz çek māsivādan geçelüm
Biz de ḳudretüñ şarābın içelim

2681ab-2738ab –M4

2686ab –M5

T 92[b] 2688. Ḳabr içinde bize ʿaẕāb eyleme
Günāhımuz yüze urup söyleme

2689. Bize saḫṭıñ naẓarıyla baḳmaġıl
Yā İlāhī bizi oda yakmaġıl

M5 49[b] **Der beyān-ı faẓiletü'n-nebiyyi ṣallallahuʿaleyhi ve's-selām**
42.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2690. Zīre ṣalavāt viren āzād olur
Cān Muḥammed anı anuñla bulur

2691. Merdüdiseñ Ḥaḳ seni maḳbūl ider
Cümle emrāż u günāh senden gider

2692. Buña lāyıḳ bir rivāyet bulmışam
Anuñiçün cān ile şād olmışam

M1 88[b] 2693. Ḥaḳ Resūl'i ne didi diñle anı
Biz anuñ yoluna virelim cānı

2694. Didi geldi bir gün Cibrīl-i emīn
Vir ṣalavāt ʿışḳile olġıl emīn

2695. Yā Muḥammed diñle ne gördüm bugün
Ümmeti olduñise ṭurma ögün

2696. Didi vardım ḳaf ṭaġınuñ ardına
Bir iki var diñle anuñ derdi ne

2697. İlerü vardım ki gördüm bir melek
Ṣınmış anuñ ḳanadı olmış helāk

M2 101[b] 2698. Bundan evvel ben anı görmişidim
Ḥaḳ ḳatında rifʿatin bilmişidim

2699. Yitmiş biñ ṣaf melekler ḫādim idi
Ḥaḳ ḳatında cümleden ḳadīm idi

M3 84[b] 2700. Ger teneffüs eylese gör ne ḳılur
Her nefesde bir melek ḥāṣıl olur

[2689ab] –T, –M5

[2694a] Mısranın vezni kusurludur.

[2699a] Mısranın vezni kusurludur.

2701. Bunca melekler iderken ḥiẕmeti
Gökler üstinde bu idi ḥürmeti

T 93[a] 2702. Ḥaḳ ġażab idüp anı red eylemiş
Dergehi ḳapusını sed eylemiş

2703. Anuñiçün düşüp anda iñiler
Āh idüben kendü derdin yiñiler

2704. Bunca rifʿatin yād̄ī ḳılan kişi
Aġlamaḳ olsa ʿaceb midür işi

2705. Ḥuṣūṣā anuñ ḳanadı kesile
Ya anuñ derdi ne ile isile

2706. Didi Cebrāʾīl ki vardım yanına
Gördi beni merhem umdı cānına

2707. Didi yā Cibrīl şefāʿat ḳıl baña
Gelberü ne olduġın diyem saña

M1 89[a] 2708. Cebreʾīl dir saña ne oldı i yār
Cānile diñle ṣaḳın eyleme ʿar

2709. Cān Muḥammed Ḥażrete gideriken
Leyl-i Miʿrāc'da ʿurūc ideriken

2710. Gideriken uġradı ol yanuma
İhmāl itdüm ḫaṭā ḳıldım cānuma

2711. Geçdi gitdi aña ʿizzet itmedüm
Ġayrı melāʾik yolına gitmedüm

2712. Ol sebebden Ḥaḳ baña ḫışm eyledi
Git ḳatımdan diyü baña söyledi

2713. İşde beni bu mekāna atdılar
Ḳırdılar ḳanatlarım gör n'itdiler

2714. İy ḳarındaş gel bugün ḳurtar beni
Allāh'a şefīʿ ṭutarım ben seni

[2701ab-2703ab] –M2

[2714ab] ḳarındaş: Cebrāʾīl M2, M3.

2715. Cebreʾīl işidicek işbu sözi
Secde ḳılup dergehe urdı yüzi

T 93[b] M2 102[a] M3 85[a] 2716. Ḥaḳ teʿālā anı maḳbūl eyledi
Diñleñ ol Yaradan Allāh n'eyledi

2717. Dir Ḥabībüme ṣalavāt eylesün
Ṣalavātın taʿẓīmile söylesün

M5 50[a] 2718. Yine evvelki maḳāmını virem
Cümle maḳṣūdına anı irgürem

2719. Emre ḳılup imtiṯāl virdi ṣalāt
Ḥaḳ ḫaṭāsından geçüp virdi necāt

2720. Ḳırılan ḳanatları bitdi anuñ
Ṣalavāt virmek ile geçsün günüñ

2721. Vir ṣalavāt ḳalbe ḥubbı yazıla
Māsivā sevgüsi ḳalbde bozıla

2722. Vir ṣalavāt yuyasın ḳalb kirini
Göresin ʿāṣıḳlaruñ sen yirini

M1 89[b] 2723. Gel berü bir ḫoş rivāyet ideyin
Bilmeyene bildirip borc ödeyin

2724. Ol zebānīlere Allāh ne didi
Ṭuy bu sözi cānuñı eyle fidi

2725. Didi cümleñüz varuñ oda girüñ
Anda ʿāṣī ḳullara ʿaẕāb virüñ

2726. Didiler kim biz ṭamuya yanaruz
Yana yana biz kömüre dönerüz

2727. Bir mühür gönderdi Cebrāʾīlile
Didi bu mühri Malik alsun ele

2728. Her birinüñ alnına ursun bunı
Cümlesi ṭamuya döndersün yöni

2729. Bu mühri pes bir ʿacāyib ḳazdılar
Allāh adıyla Muḥammed yazdılar

[2728a] Mısranın vezni kusurludur.

T 94[a] 2730. Ol mühürle mühürlenüp girdiler
M2 102[b] Ṭamu baġ u bostan olmış gördiler

M3 85[b] 2731. İmdi her kim bunı ḳalbine yaza
Gire oda ṣalınubeni geze

2732. Yaḳmaya hīç ṭamu odı bunları
ʿIşḳile ẕikir olan ol cānları

2733. Lafẓatullāh naḳşı ḳalbe yazıla
Cān Muḥammed adı ile düzile

2734. Şüphesüz ol kişi luṭfa irişür
İçi ṭaşı ṭāʿatile dürişür

2735. Yā İlāhī ḳalbüme yaz aduñı
Baġ u gülzār eyle baña oduñı

2736. Bunda müʾminlerile cemʿ olalım
Ẕikr idüp naḳşını ḳalbde bulalım

2737. Ẕikr idüp ḳalbümüz evin açavuz
Ẕikriñüñ naḳşiyle odı geçevüz

M1 90[a] **50.İlāhī**
4+4=8

1. Adı ḳalbüme yazıla
Ẕikr ideyin Sübḥānumı
Ġayrı yazılar bozıla
Ẕikr ideyin Sübḥānumı

2. Dil ẕikr itsün ḳalbüm ṭuysun
Ḳalbden dünyā ḥubbın yuysun
İçim ṭaşım Ḥakḳ'a uysun
Ẕikr ideyin Sübḥānumı

3. ʿAzrāʾīl cāna gelmedin
Cānı ḥışmile almadın
İrken peşimān olmadın
Ẕikr ideyin Sübḥānumı

4. Dostlar ile cemʿ olayın

2736ab –M2, –M5

Ḥubbullāhile ṭolayın
Nefsimüñ ʿaczin bileyin
Ẕikr ideyin Sübḥanumı

5. Şöyle ḳılayın āh u zār
Mevlā ide aʿlā naẓar
M3 86[a] Olayın kendümden bīzār
Ẕikr ideyin Sübḥānumı

T 94[b] 6. Gözüm açayın bu yolda
Pes benüm nem ḳaldı ilde
Leyl ü nehār cümle ḥālde
Ẕikr ideyin Sübḥānumı

7. Dostlar ḳoñuz baña beni
Mevlā'ya vireyin cānı
Ẕelīlī eydür dün ü güni
Ẕikr ideyin Sübḥānumı

Fi beyān-ı ḥadīṣ
43.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 90[b] 2738. Diñle saña bir naṣīḥat ideyin
M2 103[a] Ġayrı vāʿizler yolına gideyin
M5 50[b]

2739. Yaʿnī cümle bildügümi bildürem
Ḳorḳunuñ ḳalbine ḳorḳu ṭolduram

2740. Naḳl idem şol ṣaḥīḥ olan sözleri
Ṭolduram yaşile nice gözleri

2741. Faḫr-ı ʿĀlem ne buyurdı diñleñüz
Buyruġını cān u dilden añlañuz

2742. Dir ki Miʿrāc gicesinde dönicek
Seyr idüp gökleri girü inicek

2743. Ḳaldırıp başım göge itdüm naẓar
Bunları işiden eylesün ḥaẓer

2744. Görmişem havada bir ḳara dütün
Anı gören ya nice ḳala bütün

2745. Şöyle ḳara mislin görmedim anuñ
Anuñ aṣlın göricek ḳorḳsun cānuñ

2746. Bu nedür yā Cebreʾīl didüm aña
Cümle aḥvāl bilürem bellü saña

2747. Didi bu dütün cehennemden çıḳar
Bu dütünüñ odına āh kim baḳar

M3 86[b] 2748. Bir ʿaẓīm melek var anda görmüşem
Cümle göklerden büyük hem ṣormışam

T 95[a] 2749. Görmemişem hīç yüzi andan ʿabes
Gözleri yanar ḳatı ṣankim ḳabes

2750. Arḳasına hem ḳara libās giyer
Hem ḳara taḫt üzre oturmış i yār

2751. ʿAskeri de hem giyerler ḳaralar
Ellerine girmesün bīçāreler

2752. Ellerinde oddan ʿamūdları var
Her kime ursalar anı ṭuta nar

M1 91[a] 2753. Didi bunlar zebānīdür bilesin
M2 103[b] Ümmetüñi ellerinden alasın

2754. Bu cehennem Mālik'idür oturan
ʿĀṣīlere emr idüp ʿaẕāb viren

2755. Mālik'e didim ki göster sen baña
Şol cehennemi baḳayın ben aña

2756. Didi döyemezsin aña baḳmaġa
İlle yoḳ em(i)r sözüñden çıḳmaġa

2757. Ben didüm igne delügi yir ḳadar
Açıvir kim ideyin aña naẓar

M4 52[a] 2758. İgne delügi ḳadar yir açdı ol
Naẓar itdüm gözüm anda buldı yol

2759. Görmişem maymun ṣūretlü kişiler

[2745ab] –M5

[2748a] ʿaẓīm: ulu T, M1.

Anda yanar nice irkek dişiler

2760. Ṣordum ol Mālik'e ki kimdir bular
Şöyle yanarlar ki cigerler deler

2761. Didi bunlar ġıybet ehli bilesin
Ümmetüñe bunı beyān ḳılasın

2762. Yā İlāhī nice ola ḥālimüz
Ġıybeti ʿādet idindi dilimüz

T 95[b] 2763. İt hidāyet dili bundan keselim
Tevfīḳiñ vir ḳalbi saña aṣalım

M3 87[a] 2764. Daḫı ḫınzır ṣūretinde nice nās
Görmişem bu ḥāli iy ḳalbi nuḥās

2765. Didi kim bunlardurur ḥarām yiyen
Boġaz içün nefs ü şeyṭāna uyan

2766. Āh n'idelim ṣabrımuz yoḳ bu işe
Ḥoş ḳarışdırdıḳ ḥarāmı biz aşa

2767. İy Ḥāfıẓ ḥarāmdan ḥıfẓ eyle bizi
Pāk idelim çirk-i ḥarāmdan özi

M1 91[b] 2768. Didi anda bir nice ḫalḳ görmişem
Her ne gördüm cümle ḫaber virmişem

M2 104[a] 2769. Şol cehennem zenciriyle bunları
Baġladur ayaḳları hem elleri

2770. Aḳar üstlerine şol ıssı ṣular
Şol ṣular kim ṭamlası ṭaġlar deler

2771. Bunlar ol şarāb içenlerdür didi
Ṭuyıcaḳ tevbe iden ḳalbin yudı

M5 51[a] 2772. Yā İlāhī bizi bundan eyleme
Fāsıḳ u fācir adıyla söyleme

2773. Bir nice nās daḫı gördüm yir odı
Yoġimiş dünyāda hīç Allāh udı

[2767a] Ḥāfıẓ: Kerīm T, M1 / Mısranın vezni kusurludur.

2774. Yirlerimiş ol yetimler mālını
Bunda yiyen anda göre ḥālini

2775. Yā İlāhī bize naṣīb olmaya
Üstümizde ḥaḳḳ-ı yetim ḳalmaya

2776. Gördüm anda daḫı ben bir nice nās
Gözleri gök ṣanasın kim aldı pas

T 96[a] 2777. Cīfeden çirkin ḳoḳusı bunlaruñ
İşleri zinā imiş bil anlaruñ

2778. Yā İlāhī ṣaḳla zinādan bizi
Yumalım nā-maḥrem olandan gözi

2779. Biz nā-naḥrem yanına varmayalım
Yarın ol ḳoḳuları görmeyelim

M3 87[b] 2780. Hem daḫı gördüm nice nās ben i yār
Raḥmet olsun aña bunları ṭuyar

M4 52[b] 2781. Ṭoġranalar etleri miḳraż ile
Anlaruñ miḳrażları nārdan ola

2782. Bunlar imiş bunda ḫalḳa ẓālimūn
Yā İlāhī eyle bizi sālimūn

2783. Üstümizde kimse ḥaḳḳı ḳalmaya
Od tenümüz pare pare ḳılmaya

M2 104[b] 2784. Bir nice nās daḫı gördüm ben i yār
Ṭurmayuben yirler anlar cümle nār

M1 92[a] 2785. Ṭolmış içlerine ol nār-ı ṭamu
Bunlaruñda yidügi oddur ḳamu

2786. Dünyede bunlar imiş şāhid-i zūr
Bunda yalan söyleyenler anda gör

2787. Pādişāhım bu bölükden eyleme
Anda bize ġażabile söyleme

2788. Tevfīḳiñ vir bu yola gitmeyelim
Menhī olan işleri itmeyelim

2789. Diñle imdi bir daḫı ne gördi ol

Ol şefāʿat kānı ol şefḳati bol

2790. Nārda aṣlu gördi anda bir ḫatun
Ḳādir olan cān virüp alur ṣatun

T 96[b] 2791. Didiler bil bunı anañdur senüñ
Zīre öldi bilmedin dīnüñ senüñ

2792. Çünki bildim zārī zārī aġladım
Ana derdiyle yüregim ṭaġladım

2793. Nice aġlamasun ol ana içün
Anasınuñ çekdügi ʿanā içün

2794. Oġula cānlar cānıdur ḫod ana
Oġuluñ dün ü günidür ḫod ana

2795. Oġul içün ḳanlar aġlayan ana
Anuñiçün ciger ṭaġlayan ana

2796. Ṣol eser yilden ṣaḳınandur ana
Yā oġul diyü baḳınandur ana

2797. Ḳanı Sulṭān ṭoġar iken gördügi
Ḳanı ol gicede luṭfa irdügi

2798. Ḳanı ol Emīne'nüñ şād olduġı
Ḳanı evi içi nūra ṭolduġı

M2 105[a] 2799. Ḳanı Aḥmed'i gözinden ırmayan
Bir saʿat ayru oluben ṭurmayan

2800. Gördi Aḥmed anası oda yanar
O Sulṭān'uñ aġladuġın kim ḳanar

2801. Anasıçün nice dökmesün yaşı
Ya nice aġlamaḳ olmasun işi

M1 92[b] 2802. Cebreʾīl de gördi aġladı bile
Bunı ṭuyup aġlamayan kim ola

M5 51[b] 2803. Şöyle aġladı yāvī ḳıldı özin

2791ab-2819ab –M3

2795b Mısranın vezni kusurludur.

2800b Mısranın vezni kusurludur.

Diñleñ imdi nedür Allāh'uñ sözin

2804. Aġlariken geldi Allāh'dan melek
Cānile añla nedür bundan dilek

2805. Didi Allāh ḫoş selām itdi saña
İsteriseñ anañı virem saña

2806. İḫtiyāruñ virdi bunda elüñe
ʿĀṣī ümmeti dilek itme baña

T 97[a] 2807. Yāḫūd isterseñ virem ben ümmetüñ
M4 53[a] İkisinden biri olsun minnetüñ

2808. Diñleñ ol Sulṭān'ı bize n'eyledi
Anasın biz ʿāṣīye ḳıldı fidi

2809. Didi anam fidā olsun ümmete
Tek ḳoyasın ümmetümi cennete

2810. Anasına ḳıydı bize ḳıymadı
Döndi gitdi yandı anam dimedi

2811. Gel i ġāfil ʿaḳluñı başa dişür
Bunı fikr it ḳalbüñe ḳorḳu düşür

2812. Anasın ḳodı ḳomadı ümmetin
Sen utanmaz terk idersin sünnetin

2813. Biz aña pes ne yüzile varayuz
Bu gözile anı nice göreyüz

2814. Ana ata hīç oġul ḳız dimedi
ʿĀṣī ümmetin diledi ḳomadı

2815. Bizümiçün ol anasından geçe
Yüz ṣuyın ümmetiçün yire ṣaça

M2 105[b] 2816. İmdi gelüñ biz de aña uyalum
Bu tenü vü cānı yola ḳoyalum

2817. Cānumuz yolına ḳurbān idelüm
Ḥaḳ'dan anasına iḥsān idelüm

[2811a] Mısranın vezni kusurludur.
[2813ab] –M2

2818. Yā İlāhī saña geçsün nāzımuz
Bu ricāda ḳabūl eyle sözimüz

M1 93[a] 2819. Anasıçün Ḥabīb'üñ ġam yimesün
Cümlemüze şefīʿ olsun ḳomasun

2820. Bize itdügi şefāʿat ḥaḳḳıçün
Dāʾim itdügi ḳanāʿat ḥaḳḳıçün

T 97[b] 2821. Çün aduñla anuñ adı añıla
İt riʿāyet ḳalbi evi oñıla

2822. Ḥāşā kişi anasından vazgeçe
Ana yana kendüsi yiye içe

M3 88[a] 2823. Ḥabībüñ bizümiçün geçmişdürür
Gözlerini ümmete açmışdurur

2824. Anda hīç ana ġamı olmaya mı
Oġşadugı ʿaḳlına gelmeye mi

2825. Dāʾimā ḳurretü'l-ʿaynı dir idi
Analar sevgüsi anda var idi

2826. Cān Muḥammed anasın severidi
Her nefes görmeklige iveridi

2827. Ümmetine līkīn özi ḳaynadı
Ümmetiçün cān u başın oynadı

2828. Yā İlāhī dimedüñ mi sen şunı
ʿAfv iderin Ḥabībimi seveni

2829. Ya anası Aḥmed'i sevmedi mi
Yüzini görmeklige ivmedi mi

2830. Ṭoġıcaḳ anı melekler ṣaḳladı
Bulmadı anı anası yoḳladı

2831. Tā bulunca eylemedi ol ḳarar
Ḳurretü'l-ʿaynum ḳanı diyü arar

M2 106[a] 2832. Yā İlāhī bu muḥabbet ḥaḳḳıçün
Görmege bulmaġa minnet ḥaḳḳıçün

M5 52[a] 2833. ʿArş u Kürsi Levḥ ü Ḳalem ḥaḳḳıçün
Leyle-i Miʿrāc'da kelām ḥaḳḳıçün

M1 93[b] 2834. Luṭf idüp anasını yaḳmayasın
M4 53[b] Cümlemüzüñ ḫāṭırın yıḳmayasın

T 98[a] 2835. Ol şefīʿ oldı bizi virdüñ aña
Yalvaruruz anasıçün biz saña

2836. Anasın ʿafv idesin şād olayuz
Cennet içre şād u ḫurrem ṭolayuz

2837. Yā İlāhī iḥsānuñı ḳıl tamām
Bizi dergāhuña iltsün ol hümām

2838. Bizi alup anasını ḳomasun
Sizün içün ḳaldı anam dimesün

M3 88[b] 2839. Cümlemüzde ṭamuda ḳalmayalum
Cennet içre anasız olmayalum

2840. Cennet içi başımıza ṭar olur
Ata ana olmayınca nār olur

2841. İmdi Mevlā cümle ata analar
Cennetüñe dostlaruñla ḳonalar

2842. Küstaḫāne bu duʿāyı eyledüm
Ḳabūl eyle Mevlā diyü söyledüm

2843. Bunı yazdum nice kimse oḳuya
Ben gidicek duʿā ḳala bāḳıye

2844. Cümle dostlar bu duʿāyı eyleye
İşiden āmīn diyüben söyleye

2845. Ola kim sözleri anlaruñ geçe
Raḥmet aña bu duʿāya göz aça

2846. Oḳuyup duʿā ḳılup āmīn diyen
Bu mübārek ananuñ ġamın yiyen

[2840ab-2841ab] –M4

[2843ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

[2844ab-2849ab] –M4

M2 106[b] 2847. Sen bu aḥvāli anup āh eylegil
Yola gel yā nefsī diyü söylegil

2848. Ḳanı edeb nice ḳorsın sünnetin
Görmedüñ mi senüñiçün minnetin

2849. Sevgülü anasını ḳıldı fida
Yaʿnī ümmeti ḥarām ola oda

T 98[b] 2850. Ḫoş özenmiş bizümiçün ol Resūl
Ḥaḳ ḳatında ümmetine luṭfı bol

M1 94[a] 2851. Sen anuñ sünnetini ḳomaḳ neden
Yoḳ yire ümmetiyin dimek neden

2852. Ümmet olan sünnetine özenür
İçi ṭaşı ṭāʿatile bezenür

2853. Ġayrı fikri ḳor adı ṭoġru olur
Ḳalbi ne ister hemān anı bulur

51.İlāhī
4+4=8

1. Göñül sen cevāb vir baña
Bulduġuña aḳmaḳ neden
Bunca ögüt virdüm saña
Yine yoldan çıḳmaḳ neden

2. Sen niçün ögüt almazsın
Tevbe idüp yola gelmezsin
Dünyāda bākī ḳalmazsın
Ya dünyāya baḳmaḳ neden

3. Mevlā itdükce iḥsānı
Sen arturursın nisyānı
Kendüñ idersin ʿişyānı
İl başına ḳaḳmaḳ neden

4. Yüz ṣuyını yire döküp
Gözüñi dünyāya diküp
Nefsüñ azup sancaḳ diküp

[2849ab] –T, –M1

[1abcd-6abcd] –M3

[51.ilahi] ilahinin redifi olan *neden* kelimesi M5 nüshasında *nedir* şeklinde yazılmıştır.

Rūḥ sancaġın yıḳmaḳ neden

5. Ḥaḳ daʿvet ider ḳulını
Sen gözlemezsin yolını
Unudup cennet gülini
Dünyā gülin ḳoḳmaḳ neden

M5 52[b] 6. Hīç tevbeñ var mı ṣuçuña
Var mı yaraġuñ göcüñe
M1 94[b] Dünyā efkārın içüñe
Cemʿ idüben ṣoḳmaḳ neden

7. Ṣaḳla Ẕelīlī dilüñi
Döndür Mevlā'ya yoluñı
Ṭamu odına cānuñı
Yine kendüñ yaḳmaḳ neden

*يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

44.Faṣıl

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 112[a] 2854. Sen müyesser eyle Allāh farżı edā idelüm
M3 98[a] Ṭutalum sünnet-i Aḥmed ṭoġrı yola gidelüm

2855. Sen muvaffiḳ ider iseñ olur edā cümle farż
Farżı edā idenüñ ʿameli olur cümle ʿarż

T 99[a] 2856. Diñle imdi özüñe bir miḳdārın farż olanuñ
M3 98[b] Ṭut emrini anın dāʾim ʿaḳlı iḥsān ḳılanuñ

2857. Bir günile bir gecede elli dört farż eylemiş
Ḫiẕmet-i Ḥaḳ'dur bular kim ḳullara ʿarż eylemiş

2858. Ol Ḥaṣan-ı Basrī bunı cemʿ idüp itmiş beyān
Ḥaḳ virürse ben gedāda cümlesin ḳılam ʿayān

2859. Şöyle ʿayān eyleyem kim her kişi bile bunı
Bunlarile ʿāmil ola eyi bil dün ü güni

M4 59[b] 2860. Ben żaʿīfe bī-çāreye hem duʿālar ideler
Kim ḫayır duʿā ḳılursa raḥmetile gideler

2861. Raḥmet aña kim bu feraʾiżi edā eyleye

---

* "Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin. Kur'an- Kerim Ahzab 33/41."

2856b Mısranın vezni kusurludur.

Şüpheyi ḳo Allāh anı raḥmetile ṭoylaya

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2862. Kim ki bu farżın birisin terk ḳılur
Şüphe ḳılma Allāh'a ʿāṣī olur

2863. Gelberü bildüreyin bir bir anı
Gel begüm Allāh'a ṭoġru vir cānı

M1 95[a] **2864.** Yaʿnī dir īmān getüren ḳullarum
Müʾmin olup hem gözeden yollarum

M2 112[b] **2865.** Budur emrüm beni çoḳ ẕikr idesiz
Ẕikr idüben Ḥaḳḳ'a ṭoġru gidesiz

2866. Diñle ẕikri iki bulmış kāmilün
Bunuñile ʿāmil olmış ʿāmilün

2867. Biri dilüñ ẕikridür bilgil ʿayān
Bunlar ile ẕikr iden bulur Cinān

2868. Dilüñile ẕikrüñ ilte īmāna
Ḳalbüñile ẕikrüñ ilte Cinān'a

2869. Er bu dili ẕikr ide ḳalbi ṭuya
İçi ṭaşı biri birine uya

T 99[b] **2870.** İmdi gelüñ biz daḫı ẕikr idelüm
Ẕikrin iḥsān eylemiş şükr idelüm

2871. Diñleñ imdi Cābir'üñ rivāyetin
Fehm idüp bilüñ bu sözüñ ġayetin

M3 99[a] **2872.** Diñle Ḥaḳḳ'uñ Resūl'i didi bunı
Şevḳile diñle Ḥaḳ döndüre yöni

2873. Dir ki Miʿrac gicesi ben görmişem
Gördügimi size ḫaber virmişem

2874. Ṣāfī nūrdan bir şehir gördüm didi
Bunı Cebrāʾīl'e ben ṣordum didi

2862ab-2868ab –M5

2865b cümle emrümi yirince idesiz M2, M4.

2872b Mısranın vezni kusurludur.

2875. Gördüm ol şehri ki biñ bu dünyece
Gel bunuñ ḥālini diñle gör nice

2876. Taḫt-ı ʿarşda zencirle aşıludur
Bu şehri arẕū idenler uṣludur

2877. Bilüñüz zencirleri nūrdan imiş
Bunı gören kişiler merdān imiş

2878. Dört yüz biñ ḳapusı var imiş bunuñ
Ya niçün arzūlamaz cānuñ senüñ

2879. Her ḳapu öñünde var bir cenneti
İsteriseñ Ḥaḳḳ'a eyle minneti

M2 113[a] **2880.** Bir aġacı raḥmetile diklidür
Her ne isteriseñ anda eklidür

2881. Bir ḳaṣır var her birinde biliñüz
Murāduñuz ise yola geliñüz

M1 95[b] **2882.** Cümle köşkler nūr imiş hep bilesiz
İsteyüp bunları yola gelesiz

2883. Her köşk içre var saraylar yapular
Dāʾimā Allāh'a olsun ṭapular

T 100[a] **2884.** Her sarayuñ yitmişer ḥücresi var
M4 60[a] Buña girmege gören cānlar iver

M5 53[a] **2885.** Her bir ḥücre içre vardur hem bir ev
Allāh'ı ẕikr it aña girmegi sev

2886. Her evüñ üstünde var bir çardaġı
Şuʿle virür ṣanasın kim Nūr Ṭaġı

2887. Çardaġuñ ḳapuları dörtyüz imiş
Bunları gören mübārek göz imiş

[2876ab] Beytin vezni kusurludur.
[2878a] Mısranın vezni kusurludur.
[2882ab] –M2, –M4
[2883a] Mısranın vezni kusurludur.
[2885ab] –T, –M1
[2885a] Mısranın vezni kusurludur.

M3 99[b] 2888. İkişer ḳanadı var her ḳapunuñ
Biri altun biri gümiş hepünüñ

2889. Her birinüñ öñünde bir taḫtı var
Kim ki aña girdi anuñ baḫtı var

2890. Üstlerin ḫoş döşemişler bunlaruñ
ʿĀḳılısañ arzū ḳılsun cānlaruñ

2891. Her birinüñ üzerinde bir ḫūrī
Ger görünse idi barmaġı nūrı

2892. Ger küçücek barmaġın bunda ṣuna
Ġālib ola nūrı bil aya güne

2893. Dir Muḥammed ben didim yā Rab bunı
Ne kişilere virirsin sen bunı

2894. Ḳanḳı nebī maḳāmıdur di baña
Veyā ṣıddıḳlar mı girirler buña

2895. Ḥaḳ teʿālā virdi aña ḫoş cevāb
Söz budur vallāhu aʿlem bi’ṣ-ṣevāb

M2 113[b] 2896. Didi virem ben bunı ẕākirlere
Beni çoḳ ẕikr eyleyen şākirlere

2897. Er eger ʿavret beni çoḳ ẕikr ide
Ben bu cenneti virem dir ol Ḫudā

2898. Anı çoḳ ẕikr eylemek diñle nice
Ẕākir ola dāʾimā gündüz gice

T 100[b] 2899. Didi Ḥaḳ daḫı ziyāde iderin
Ẕākir olanları maḳbūl görürin

M1 96[a] 2900. Daḫı Ḥaḳḳ’uñ Resūli gör ne dimiş
Ümmetinüñ ḳaydını niceyimiş

2901. İbn-i ʿAbbās rāvīsidür bu sözüñ
Cümle söze şüphe ḳılmasun özüñ

[2889a] Mısranın vezni kusurludur.
[2891ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[2897ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

2902. Ḳullarını dürlü dürlü eyledi
Diñle Allāh bunda neler söyledi

2903. Şol ḳulına dünye virdi işidüñ
Bu sözile ḳalbüñüzi ışıduñ

2904. Gerek ol ḳul Allāh'ı sevmiş ola
Gerekise sevmemiş merdūd ola

M3 100[a] **2905.** Bilüñüz kim seve bir ḳul Allāh'ı
Allāh anı sever imiş vallāhi

2906. Dünyeyi virür sevüp sevmeyene
Ġayret-i Ḥaḳḳ'ı daḫı ḳomayana

M4 63[b] **2907.** İllā īmānı virür sevdügine
Maḥcūbum siz diyüben ögdügine

2908. İy mālını virmeyüben ṣaḳınan
Dünyesine maġrūr olup baḳınan

2909. ʿĀciz olup hem ġazāya varmayan
Kāfirüñ ḳatlinde ṭoġru ṭurmayan

M2 114[a] **2910.** Cümle gecelerde ḳāʾim olmayan
Gündüzin her demde ṣāʾim olmayan

2911. Allāh'uñ ẕikrini dāʾim çoḳ ide
Şöyle ẕikr ide ki özin yoḳ ide

2912. Cümlesinüñ ṣevābın bunda bula
Ẕākir olanlar bilüñ ḫāṣ ḳul ola

T 101[a] **2913.** Hem bu tesbīḥi daḫı terk itmeye
Ẕikr ide aṣlā dilinden gitmeye

M5 53[b] **2914.** Ḥaḳ ḳatında sevgülüdür bil bunı
Bil bunuñile geçe dün ü güni

2915. Bir ṭaġı altun alup ḥarc eyleseñ
Hem yanına nice şeyʾ derc eyleseñ

2916. Hīç berāber olmaya bunuñ ile
İmdi oḳı sen bunı cānuñ ile

M1 96[b] **2917.** İtmesün terk hīç bu tesbīḥi dilüñ

Dilile ẕikr it gözet dāʾim yoluñ

2918. Kim ki lā ilāhe illallāh diye
Bī-gümān Ḥaḳ anı cennete ḳoya

2919. Zīre Allāh didi bir kez diyeni
Diyüben şirkden içini yuyanı

M3 100[b] 2920. Biliñüz anı ṭamuda ḳomazın
Yan ebed ṭamu içinde dimezin

2921. Didi Ḥaḳḳ'uñ Resūl'i ṭoġru gidüñ
Siz bunı ölüñüze telḳīn idüñ

2922. Her kimüñ aġzından illallāh çıḳar
Cümle günāhlarını bozup yıḳar

2923. Ḥaḳ Resūl'i ne buyurdı diñleñüz
Ne buyurdı anı ḫoşca añlañuz

2924. Bir kişinüñ ṣoñ kelāmı bu ola
Ol kişinüñ maḳāmı cennet ola

M2 114[b] 2925. Bu kelāmı söylesün dāʾim dilüñ
Dilüñile ẕikr idüp gözet yoluñ

2926. Ölüriken saña gele bulına
Kim gelür ẕākir olanlar yolına

2927. Daḫı ḳabrüñ içre yoldaş olısar
İtdügi ẕikrini anda bulısar

2928. Ḫaşre daḫı ol senüñile vara
Ẕākir olan ḫoş kerāmete ire

M4 64[a] 2929. Her ʿamel ardınca kim ẕikr eyleye
Derdile dāʾim bu virdi söyleye

2930. Ḥaḳ kabūl ider ʿamelin bī-gümān
Şüphe ḳılmasun buña ehl-i īmān

2931. Yā İlāhī eyle bizi ẕākirīn
Olayuz niʿmetlere hem şākirīn

2926ab-2953ab –T

2932. Ẕikrüñile ḳalbümüze vir ṣafā
Ḥubbuñı vir ʿahde ḳılalum vefā

52.İlāhī
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Eyle Mevlā adımızı ẕākirīn
Biz diyelüm lā ilāhe illallāh
M1 97[a] Ẕikr idüben biz olalum şākirīn
Biz diyelüm lā ilāhe illallāh

M3 101[a] 2. Dilüm ẕikr eylesün ḳalbüm uyansun
Cān ḳosun ġayrıyı sana ṭayansun
ʿAşḳuñile içim ṭaşum boyansun
Biz diyelüm lā ilāhe illallāh

3. Māsivā sevgüsin çıḳar aradan
Māsivā sevgüsi Ḥaḳ'dan ıradan
Ḳılma Mevlā bizi ḳalbi ḳaradan
Biz diyelüm lā ilāhe illallāh

4. Yā İlāhī ḳalbüm gözi açıla
Cümle ḥālde emrüñ nehyüñ saçıla
M2 115[a] Ḳurbiyyet şarābı her dem içile
Biz diyelüm lā ilāhe illallāh

5. Ẕikr idelüm yürüdükçe ṭurduḳça
Yaḳın olam Subḥānuma varduḳça
Melekler tereḥḥüm ḳılsun gördükçe
Biz diyelüm lā ilāhe illallāh

6. Dost bu ẕikre arzū-menddür cānumuz
Ẕikr eyleyüp vuṣlat bulsun şānumuz
Hemān bunuñile geçsün günümüz
Biz diyelüm lā ilāhe illallāh

7. İy Ẕelīlī ʿömrüñ āḫir olmadın
Ḳabre girüp göze ṭoprāḳ ṭolmadın
Suʾāl melekleri ḥamle ḳılmadın
Biz diyelüm lā ilāhe illallah

[1bd] Mısraların vezni kusurludur.
[2abcd] Kıtanın vezni kusurludur.
[3ad] Mısraların vezni kusurludur.
[4abcd-5abcd] Kıtaların vezni kusurludur.
[6bcd] Mısraların vezni kusurludur.
[7cd] Mısraların vezni kusurludur.

45.Faşıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

2933. Yaʿnī Ḥaḳ dir örtüñüz ʿavretüñüz
Her ṣalātda farż olubdur setrüñüz

2934. Geydügüñ libāslaruñ ḥelāl ola
ʿAvretin setr eylemek lāzım ola

M3 101[b] **2935.** Ger açuḳ ola kişinüñ ʿavreti
M5 54[a] Ḳabūl olmaz bilüñ anuñ ṣalātı

2936. Erüñ ʿavretini ideyin beyān
Gelberü bildüreyin saña i cān

M1 97[b] **2937.** Göbegünden dizine dekdür bilüñ
Bunı örtüp ṣalātı andan ḳıluñ

M4 61[b] **2938.** ʿAvret olur dişinüñ cümle yiri
Bunları da bildüreyin gel beri

2939. İlle eli vü ayaġı yüzleri
ʿAvret olmaz bilüñüz bu sözleri

2940. ʿAvretin örtmek lāzımdur her ḳula
Ḳudretüñ yitdükçe özen bu yola

M2 115[b] **2941.** Daḫı ne dir diñle gör Faḫr-ı ʿĀlem
Diñle sözin ben senüñ ḳuluñ olam

2942. Eyle ʿamel-i ṣāliḥ ola ʿamelüñ
Hem daḫı terk eyle ṭūl-ı emelüñ

2943. Hem daḫı yidügüñi eyle ḥelāl
Ḥarām yiyenlerüñ işleri ḍelāl

2944. Cümle ḥālde ḥelāl it yiyecegüñ
Hem daḫı eyü ola giyecegüñ

2945. Yaʿni ḥelāl yumşacıḳ yunmış ola
Yazayın şol sözleri denmiş ola

[2940ab] –M5

[2942ab] –M5

[2943b] Mısranın vezni kusurludur.

2946. Daḫı Cābir rivāyetin işidüñ
Diñleyüben aña göre iş idüñ

2947. Gördi Resūl aramızda bir eri
Çoḳ idi anuñ giyecegi kiri

2948. Didi yitmedi mi ḳudreti ṣuya
Ol ṣuyile giyecegini yuya

2949. İẓhār ide Allāh'uñ virdügüni
Ta bile ḫalḳ devlete irdügini

M3 102[a] **2950.** Ta faḳīrler ġanīligin bileler
Lāzım olanı dileyü geleler

2951. Ḳādir olduġını bu daḫı vire
Ḥaḳ ḳatında çoḳ saʿādete ire

2952. İmdi bilüñ ne içündür giyecek
Evvelā ḥelāl gerek hem yiyecek

2953. Daḫı geydügi giyecek pāk ola
Geydügi dem niyyeti hem ḥaḳ ola

T 101[b] **2954.** Ḥaḳḳ içün ola anuñ cümle işi
M1 98[a] Diñle cennet yolını sen iy kişi

2955. Diñler iseñ ṭoġru yol ögredeyin
Gider iseñ bu yola uġradayın

M2 116[a] **2956.** Bir ḥadīṯ naḳl ideyin ki muʿteber
Selmān ile Mücāhid virdi ḫaber

2957. Naḳl iderler cān Muḥammed'den bunı
Ṭut sözini sen Ḥaḳḳ'a dönder yöni

2958. Diñle imdi ne dir ol cānlar cānı
Diñleyüp sözini sevelüm anı

2959. Ḳırḳ hadīṯi bir yire cemʿ eylemiş
Ümmetini bunuñile ṭoylamış

[2953ab] –M5

[2957b] Mısranın vezni kusurludur.

2960. Ümmetimden didi her kim ḥıfẓ ide
Ṭoylaya cennetde anı ol Ḫudā

M4 62[a] **2961.** Enbiyā ʿālimler ile ḥaşr ola
Anlara olan beşāret beşr ola

2962. Didi kim bu ḳırḳ ḥadīṯi ögrene
Ṭutmadum diyü kendiden yigrene

2963. Kendü bilüp daḫı ḫalḳa bildüre
Nūr-ı ʿilm ile içini ṭoldura

2964. Dünyeden ḫayırlu ola bu aña
Daḫı dünyāda olandan yig aña

M3 102[b] **2965.** Ol Yaradan ḥaḳḳıçün dir and içer
Gözlerini ḳanı bu söze açar

2966. Anuñ Ḥaḳḳ'ı nebī gönderdi beni
Diñle sözin ḳıl fidā cān u teni

2967. Kim ki bu ḳırḳ ḥadīṯi ḥıfẓ eyleye
Bunuñile Ḥaḳ rıżāsın dileye

2968. Ḥaḳ anuñ boynına bir boġmaḳ ṭaḳa
Ḫayrān ola kim bu boġmaġa baḳa

T 102[a] **2969.** Bilüñüz bu boġmaġı nūrdan imiş
Bu ṣafāya irişen merdān imiş

2970. Hem anuñ cemāli ḫoş gökçek ola
Ḥaḳ ḳatında mertebe yüksek ola

M1 98[b] **2971.** Daḫı ḳasem eyleyüp diñle ne dir
M2 116[b] Bunı ḥıfẓ iden kişiye bunı dir

2972. Kim ki bu ḥadīṯimi ḥıfẓ eyleye
Şefī ol ḳırḳ biñe diyü söyleye

2973. Ger şefāʿat eylemese bu kişi
Cümlesinüñ yanmaḳ olaydı işi

[2962b] Mısranın vezni kusurludur.
[2966a] Mısranın vezni kusurludur.
[2966ab-2970ab] –M5

2974. Ḳurtulup bunlar daḫı şefīʿ ola
Ṭamudan her biri ḳırḳ biñin ala

2975. Yine bunlaruñ daḫı her biri bil
Şefīʿ ola ḳırḳ biñine şöyle bil

2976. Daḫı ḳasem eyleyüp virdi ḫaber
Ṭut bu sözi kim olasın muʿteber

2977. Kim ki bu ḥadīṯi bilüp bildüre
Ḳalbine bu sözlerümi ṭoldura

2978. Bu ḳırḳ kişiler ṯevābı virile
Kim inanmaz bu ḥadīṯe yirile

2979. Bunlaruñ her biri ola velīler
Bu söze taʿaccub ider delīler

2980. Ḳırḳ velīnüñ ṯevābını bula bu
Gel bunı ṭutmaġa özen şekki ḳo

M3 103[a] **2981.** Ḥadīṯin her birine Ḥaḳ biñ melek
M5 54[b] Vire Allāh diñle ne bundan dilek

2982. Bu melekler cennet içre varalar
Şehr ü köşkler yapup anda ṭuralar

T 102[b] **2983.** Daḫı dürlü dürlü aġaç dikeler
Bu varınca bunı pişkeş çekeler

2984. Nicelere bunı Ḥaḳ şefīʿ ḳıla
Yanmaya ḥīç mertebe refīʿ ola

2985. Daḫı nūrdan minber üzre otura
Anda nice maṣlaḥatlar buyura

M2 117[a] **2986.** Hem ḳıyāmet ḳorḳusını görmeye
M4 62[b] Ḥaḳ aña ḳahrile ḥisāb ṣormaya

2987. Hem ʿulemā zümresine ḳarışa
Rūz-ı maḥşer anlar ile görişe

[2975ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[2976ab-2978ab] –M5
[2978a] Mısranın vezni kusurludur.

M1 99[a] **2988.** Anlara virdügini Allāh vire
Bunı bilen bil bu devlete ire

2989. İmdi ṣaḳın bunı inkār eyleme
Bu olur mı diyü her giz söyleme

2990. Şüpheyi ḳo oḳı diñle ṭutagör
ʿAmel idenlere sen de yitegör

2991. Diñle imdi bunları birin birin
İşidüp ṭut yuyasın ḳalbüñ kirin

2992. Allāh'ı bir bil īmān getür aña
İḳrār it āḫireti didüm saña

2993. Hem melekleri kitābı ḥaḳ bilüp
Cümle enbiyāları iḳrār ḳılup

2994. Hem ḳıyāmet ḳopmaġa getür īmān
Cümle ölen dirilür itme gümān

2995. Daḫı ḫayrı şerri taḳdīr eyleyen
Allāh'uñdur böyle disün söyleyen

M3 103[b] **2996.** Hem şehādet kelimesin dilüñe
Getürüben naẓar ile ḥālüñe

T 103[a] **2997.** Yaʿnī eşhedü en lā ilāhe illallāh
Ve eşhedü en lā Muḥammeden resūlullāh

2998. Daḫı biş vaḳt namāzuñı ḳılasın
Abdesti yirlü yirince alasın

2999. Vaḳtile ḳıl geçmesün vaḳti anuñ
İt riʿāyet rükūʿa ḳurtar cānuñ

3000. Yirlü yirince ola hem sücūduñ
Gözle oñad oda yaḳma vücūduñ

3001. Hem zekātı daḫı edā idesin
Ṭut bu emri īmānile gidesin

[2988ab-2989ab] –M5

[2997ab] Beytin vezni kusurludur.

[2998b] Mısranın vezni kusurludur.

3002. İsteriseñ Ḥaḳ nūrına batasın
Şehr-i Ramażān'da oruc ṭutasın

M2 117[b] 3003. Hem māluñ varise ḥacca varasın
Ṣoñra cümle maḳṣūduña iresin

3004. Allāhiçün on iki rekʿat namaz
Bir gice bir günde ḳıl eyle niyāz

M1 99[b] 3005. Sünnet-i müʾekkededür bil bunı
Ḳıl tamām Ḫālıḳ'uña dönder yöni

3006. Hem daḫı her gice vitri ḳılalar
Biri ribā yimekdür hem bileler

3007. Biri şarāb içmege göz açmaya
Biri yalan yire hīç and içmeye

3008. Biri yalan yir şehādet olmaya
Biri hevāsıyla ʿamel ḳılmaya

3009. Daḫı ʿayıblamaya hīç kimse işin
Ādem oldur ḳurtara evvel başın

M4 63[a] 3010. Kişinüñ ʿaybın yüzine söyleme
Anı hem ardınca ġıybet eyleme

M3 104[a] 3011. Sögme hem muḥṣene olan ḫātuna
Varmaya şol ki nā-maḥrem ḳatına

3012. Yā mürāyī dime bir ḳardaşuña
Maḥv ider aʿmālüñi baḳ işüñe

T 103[b] 3013. Biri bu dünyāda oyun oynama
Laġv u lehv eyleyüp herze söyleme

M5 55[a] 3014. ʿAyblayup ḳışaya dimegil ḳışa
Bir gün olur bu saña olur ġuṣṣa

3015. Ḳılma masḫara daḫı bir kişiyi
Oynadam dime ger irkek dişiyi

[3006b] ribā yimekdür hem: fāʾiz yimemekdür M4 / Mısranın vezni kusurludur.
[3013b] Mısranın vezni kusurludur.
[3014ab] Beytin vezni kusurludur.

3016. Ḥaḳ ʿiḳābından daḫı olma emīn
Çekesin dāʾim ʿaẕābullāh ġamın

3017. Biri ḳoġulamaġiçün yürime
Ḥaḳḳ'ı oñad diñle dilüñ sürime

M2 118[a] **3018.** Ḳıl şükür sen Allāhuñ niʿmetine
Ṣabır ḳıl belā vü muṣibetine

3019. Bir ḳula kes sen ümīẕiñi dime
Ol Ḥaḳ'uñ raḥmetini elden ḳoma

3020. Bil şunı ger başa belā geliser
Gelmez illā ḫaṭāʾiçün olısar

3021. Gelse belā kendü özüñi ara
Bil ḫaṭañı tevbe ḳıl Allāh ire

3022. Ḫalḳı rāżī eyleyüp Ḥaḳḳ'ı ḳoma
İtme maġlūb özüñi nefs-i şoma

M1 100[a] **3023.** Sevme dünyāyı āḫretüñi ḳoyup
Girme dünyā yolına nefse uyup

3024. Her neye kādiriseñ vir sāʾile
Olma baḫīl dāʾim aduñ añıla

3025. Dīnde eyle senden aʿlāya naẓar
Ḥaḳḳile gör nice itmişler bazar

M3 104[b] **3026.** Dünye emrinde baḳarsañ ḫalḳa sen
Baḳ faḳīrler ḥāline olġıl ḥasen

3027. ʿÖmrüñ içre söylemegil sen yalan
Hep yalanile gele başa gelen

T 104[a] **3028.** Ṣaḳın nefsüñ hevāsıyla dürişme
Ir yanuñdan şeyṭānile ḳarışma

3029. Daḫı terk it cümle bāṭıl işleri
Ṭutma bāṭıl yirlere cünbüşleri

[3016ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[3018b-3019b] Mısraların vezni kusurludur.
[3023a] Mısranın vezni kusurludur.
[3024ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[3028a] Mısranın vezni kusurludur.

3030. İşidüp Ḥaḳḳ'ı özüñden gizleme
Ḥaḳḳ'ı ḳoyup ḫalḳ rıżāsın gözleme

3031. Teʾdīb eyle ehlüñi ʿayālüñi
Ḥaḳ ḳatında menfaʿatlü yoluñı

3032. Şunı ögret Allāh'a yaḳın ola
ʿAmel idüp Allāh'a ṭoġru ola

M2 118[b] **3033.** İkrām eyle daḫı ḳonşularuña
M4 65[b] Şeyṭānı ḫalṭ eyleme yollaruña

3034. Ṣaḳın sen aḳrabalardan kesilme
Ṣıla terk eyleyüp nefse başılma

3035. Daḫı laʿnet eyleme bir kişiye
Ḳamu ḫalḳdan irkegine dişiye

3036. Dāʾimā di dilüñde subḥanallāh
Daḫı di hem lā ilāhe illallāh

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3037. Sözüñ olsun daḫı el-ḥamdüli'llāh
Digil Allāhuekber hem huvallāh

3038. Daḫı Ḳurʾān oḳı terk itme aṣlā
Gicelerde vü gündüz oḳı vaslā

3039. Daḫı terk eyleme Cumʿa namāzın
Dāʾim terk eyleme Ḥaḳḳ'uñ niyāzın

M1 100[b] **3040.** Daḫı Bayrām namāzını ḳılasın
Neler virile ḳadrüñi bilesin

3041. Ki kendüñ rāżī olmaduġuñ işe
Rıżāñı ġayrıya eyleme ḫāṣā

T 104[b] **3042.** Müʾminlerden tefriḳā ḳılma özüñ
M3 105[a] Oñad fikr it bunı açıla gözüñ

[3034a] aḳrabalardan: ḳavimlerden M2, M5.
[3034ab] Beytin vezni kusurludur.
[3036b] Mısranın vezni kusurludur.
[3042a] Mısranın vezni kusurludur.

3043. Tamām oldı eḥādīṣ bunda añla
Ya oḳı ya oḳunsun sen de diñle

3044. Ola kim devlete sen de iresin
Yüz aḳlığı ile Ḥaḳḳ'a varasın

M5 55[b] **3045.** Meded müyesser eyle sen İlāhī
Ki ʿafv ola bu miskīnüñ günāhı

3046. Oḳuyup işidübeni ṭutanuñ
Ḳavm ü ḳabīle vü ana atanuñ

3047. Ḳamuyı ʿafv idesin sen İlāhī
Ḫaṭā ʿiṣyān u hem cümle günāhı

M2 119[a] **3048.** Ḥabīb'üñ iḫbārına inanalum
Bilüp bu ḳırḳ ḥadīṣi ṭonanalum

3049. Bu aḥbāra muvāfiḳ ḳıl bizi sen
Yine sensin viren seni bize sen

53.İlāhī
4+4=8

1. Mevlā bizi Muḥammed'e
Uydur cümle bilümüzi
Ol dīn serveri Aḥmed'e
Uġrad bizüm yolumuzı

2. Anuñ yolına girelüm
Bu yoldan saña varalum
Her ḥālde ṭoġru ṭuralum
Yoḳlayalum ḥālümüzi

3. Aña teslīm idem özüm
Ḳıl muvāfiḳ açam gözüm
Bu ḳırḳ ḥadīṣile bizüm
ʿAceb düzmüş yolumuzı

4. Biz Ḥaḳ yolından şaşınca
Nefsle İblīs baş ḳoşunca

[3044b] Mısranın vezni kusurludur.
[3047ab] –T, –M1
[3049abcd] –M2

Dermānsuz ḳalup düşünce
Ol cān ala elümüzi

5. Baḳmaz Ẕelīlī özine
Bir ṣūfīdür ḫalḳ yüzine
Muḥammed'üñ ḳırḳ sözine
Ögredelüm dilümüzi

***الفرايض الثالث الوُضوٗ من لقوله تعله يا ايّهاالذّينَ اَمَنُو اذا قمتُم إِلَى الصَّلاةِ**

46.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 105[a] M3 105[b] 3050. Dir ki iy īmān getüren ḳullarum
İy muvaḥḥidünlerüm maḳbūllerüm

M1 101[a] M4 66[a] 3051. Her ḳaçan isteyiñüz ḳılmaḳ namāz
Zīre müʾmin namāzı aṣlā ḳomaz

3052. İmdi farżdur yüz terüñüz yuyasız
Her ne dirse ḥükm-i Ḳurʾān uyasız

3053. Hem yuyasız daḫı siz ellerüñüz
Hem bilegüñ dirsek ü ḳollaruñuz

3054. Daḫı başlaruñuza mesḥ idesiz
Dörtte biri farż olupdur göresiz

3055. Hem daḫı ayaḳlarıñuz yuyasız
Olmasın bir yiri ḳurı ḳoyasız

3056. Dörtdür bil farżı abdestüñ i cān
Diñleriseñ ġayrısın idem beyān

3057. Ḳaçan efşān eyleseñ oñad silin
Yumayınca ṣuya ṣoḳmaya elin

M2 119[b] 3058. İt ṭahāret ṭaşile ya ṣuyile
Bil özen ḳalma ezelki ḫūyile

3059. Müsteḥabdur ḳaplayu mesḥ it başa
Ḳaplayu mesḥ muḥtāc iki elde başa

---

* "Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi ve –başlarınıza mesh edip- her iki topuğa kadar da ayaklarınızı yıkayın. Kur'an-ı Kerim Maide 5/6."

3051b aṣlā: her giz T, M1.

3057ab –T, –M5

3060. İrmesün başuña barmaġuñ ucı
Bu ṣudan ḳulaġıña vir ṣoñ ucı

3061. Abdesti hem tizce tizce alasın
Ḳurımadın cümle tamām ḳılasın

3062. Tā tamām olınca ṣaḳın söyleme
Söyleyüp kendüñi maḥrūm eyleme

3063. Diñle imdi ne buyurdı Faḫr-ı Nās
Ṭut sözini ḳalmaya ḳalbüñde pas

3064. Didi abdest īmānuñ yarısıdur
Her zamān alan dīnüñ ārīsidür

M3 106[a] 3065. Enes ibni Mālik'e didi Resūl
Cümle sözleri anuñ aṣlü'l-uṣūl

3066. Ḳādir olsañ dā'im ol abdestile
Ḥaḳ ḳatında aʿmālüñ maḳbūl ola

T 105[b] 3067. Bir kişi abdest ile ölürise
Bu ḥālile eceli gelürise

M5 56[a] 3068. Bī-gümān şehīd olur bil ol kişi
Şehīd olan kişinüñ oñar işi

3069. Daḫı Sulṭān bir ʿaceb söz söyledi
Bu sözile ümmetini ṭoyladı

3070. Şol ḳıyāmet güni ḥaşre gelürin
Ümmetümi bunuñile bilürin

M1 101[b] 3071. Cümle maḫlūḳ anda varmaḳ ḥaḳdurur
Öyle olsa ḫalḳ-ı ʿālem çoḳdurur

3072. Ya sen ümmetüñi nice bilesin
Ḫalḳ içinde ya nicesi bulasın

M2 120[a] 3073. Didi ümmetüm yüzi gökçek olur
Bunları Ḥaḳ cümleden tercīḥ ḳılur

M4 64[b] 3074. Yaʿnī āṣār-ı vużūdan bilinür
Bunda abdest alan anda bulınur

[3061a] Mısranın vezni kusurludur.

3075. Ḫalḳ içinde gökçek olayın diyen
İsteyen maḥşer güni ola ʿayān

3076. Dāʾimā ol abdestile yürisün
Düşmeninden kendü özin ḳorısun

3077. Gör ne buyurdı bize sen ol Ḥabīb
Olmaya ancılayın derde ṭabīb

3078. Ger vużūyı gökçek itse bir kişi
Bī-ġümān oñarıser cümle işi

3079. Rıḍvān-ı ekber aña vācib ola
Yaʿnī cemāl müşāhedesin bula

T 106[a] **3080.** Bir rivāyetini daḫı diñle gel
M3 106[b] Lāzım olan sözleri gel bundan al

3081. Gözüñüz yaşıyla yuñ siz yüzüñüz
Ḳorḳup aġlañ ṭoġru ḳıluñ özüñüz

3082. Ḫālıḳ'uñ ẕikriyle hem yuñ siz dili
Ki inan bu sözlere sen di belī

3083. Ḳorḳmaġile Ḫālıḳundan ḳalbi yu
Şöyle ḳorḳ erisün aḳsun miṣl-i ṣu

3084. Tevbe ṣuyıyla günāhuñ yuyagör
İẕʿān idüp sen bu söze uya gör

3085. Bunlaruñ ardınca abdest alasın
Cümlenüñ nefʿīni andan bulasın

3086. Cümle abdest alduġuñ ṣu cemʿ olur
Bilüñüz bu daḫı mīzāna gelür

3087. Māʾ-ı abdest sende hīç günāh ḳomaz
Veylün aña hīç elin yüzin yumaz

M1 102[a] **54.İlāhī**
4+4=8

1. Maḥşer güni müʾminleri

[3082ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

Abdest ṣuyıyla bilüñür
Allāh'a ṭoġru ḳulları
Abdest ṣuyıyla bilüñür

2. Gelüñ isteyen rifʿati
Ṭaleb eyleyen cenneti
Kimdür Muḥammed ümmeti
Abdest ṣuyıyla bilüñür

3. Cümle maḫlūḳ ḥaşr olınca
Suʾāl olup neşr olınca
Beşāretler beşr olınca
Abdest ṣuyıyla bilüñür

M2 120[b] 4. Bugün eyle Ḥaḳḳ'a minnet
Özen terk eyleme sünnet
Maḥşer güni ehl-i cennet
Abdest ṣuyıyla bilüñür

T 106[b] 5. **Ẕelīlī** Ḥaḳḳ'a irenler
Dem-be-dem yaḳīn varanlar
M3 107[a] Ṭoġru cennete girenler
Abdest ṣuyıyla bilüñür

الفرايضة الرّابعة تاصّلوة لقوله تعله انّ الصّلاة كانت*
47.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3088. Yaʿnī müʾminlere farż oldı namāz
Müʾmin olanlar Ḥaḳ'uñ farżın ḳomaz

3089. Vaḳti maʿlūm oldı cümle kişiye
Emr olupdur cümle irkek dişiye

3090. Şol namāzı muḳīm olan dört ḳılur
Ehl-i sefer bil anı iki ḳılur

3091. Bilüñ bu namāz dīnüñ diregidür
Rūz-ı maḥşer ḳullaruñ geregidür

M5 56[b] 3092. Dāʾimā ḳılan kişi dīnin yapar
Ḳılmayan yıḳar dīnin yoldan ṣapar

* "Çünkü namaz müminlere belirli vakitlerde farz kılınmıştır. Kur'an-ı Kerim, Nisa 4/103."
[3091a] Mısranın vezni kusurludur.

M4 65[a] 3093. Namāzı bir defʿā ḳılmışdum beyān
Tafṣīli çoḳ ol yiter oldı ʿayān

3094. Lāzım olmaz bir daḫı beyān ḳılam
Maʿlūmı iʿlām idenlerden olam

3095. Yek işāret yiter ʿamel idene
ʿAmel idüp ṭoġru yola gidene

3096. Ol bişinci farża şurūʿ eyleyem
ʿAvn-i Ḥaḳ olursa bir bir söyleyem

وَإِن كُنتُم جُنُبًا فَا طَّهَّرُو

48.Fasıl

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 102[b] 3097. Yaʿnī eger siz cünūb olursañuz
Ġusl idüñ Ḥaḳ emridür bilürseñüz

T 107[a] 3098. Şöyle ġusl it aʿżāñı ḳurı ḳoma
M3 107[b] Ayaġuñı şoñra yu evvel yuma

M2 121[a] 3099. İbn-i ʿAbbās bir rivāyet eyledi
Faḫr-ı ʿĀlem'den işidüp söyledi

3100. Resūl almış Ḥaḳ teʿālā'dan ḫaber
Biliñüz bu sözi ġāyet muʿteber

3101. Üç ʿamel var lāzım olmış cümleye
Müʾmin olan bunlara saʿy eyleye

3102. Kim bu üçi ḥıfż idüben ṣaḳlaya
Her zamān bu sözi ṭutup yoḳlaya

3103. Ḥaḳ teʿālā ol ḳula velīm diye
Raḥmet aña bunları bile uya

3104. Kim birini żāyiʿ eylese bunuñ
Ṭut bu sözi Allāh'a dönder yönüñ

3105. Allāḥ aña bī-gümān ʿadūm didi
Veylün aña kim ʿadū ola adı

3106. Biri namāzdur bu üçüñ bilesin

** "Eğer cünüp iseniz, iyice yıkanarak temizlenin. Kur'an-ı Kerim, Maide 5/6."

İmdi żāyiʿ eylemeyüp ḳılasın

3107. Birisi ṣavmıñı żāyiʿ eyleme
Ṣāʾim iken ḳov u ġıybet söyleme

3108. Biri cünūb olıcaḳ ġusl idesin
İḳdām eyle īmāmile gidesin

3109. Diñle daḫı ne buyurdı Faḫr-ı Nās
Ṭut sözini ḳalmaya ḳalbüñde pas

3110. Dir kişi cünūb iken ġusl eylese
Ḳaṣd idüp her birine vaṣl eylese

3111. Gör aña Ḥaḳ nice ecirler vire
Cümle aʿmālini hep maḳbūl göre

T 107[b] 3112. Iraġiken Allāh'a yaḳın ola
Cümle itdügi ṭāʿat ecrin bula

M3 109[a] 3113. Hem bu kişi ola nifāḳdan beri
Ṣıddīḳlerile ola yarın yiri

M2 121[b] 3114. İmdi ġusl idüp bedenüñ ola pāk
Yüzüñ yirlere sürüp eyleme ḫāk

M1 103[a] 3115. Ṣaḳın aʿżāñda ḳurı yir ḳalmasun
M4 66[b] Şeyāṭın azdurmaġa yol bulmasun

3116. Saña bir mesʾele ḫaber vireyin
Özen añlamaġa seni göreyin

3117. Bir cünūb ġusl eyleyüp ger bir yiri
Ḳurı ḳalsa diñle n'olur gel beri

3118. Mescide girmek cāʾiz olmaz aña
Girmeye şol mescide diyem saña

3119. Bir kişi Allāhiçün yapdı anı
Müʾminler namāz ḳıla dün ü güni

3120. Ya Ādem yapduġına girmeyicek

[3107ab] –T, –M1

[3113b] Mısranın vezni kusurludur.

[3119b] Mısranın vezni kusurludur.

Ḳurı ḳalan yire ṣu irmeyicek

M5 57[a] 3121. Ol Ḥaḳ'uñ cennetine nice gire
Murdār iken ol eve nice vara

3122. Anı yapdı muttaḳīler girmege
Ṭāhir olanlar hem anda irmege

3123. Pākler içündür ki murdār varmaya
Murdār olan cennet içre girmeye

3124. İmdi bunda ṣu ile yu ṭaşını
Ḳurtaram dirseñ ger anda başuñı

3125. Tevbe ṣuyıyla arıd hem içüñi
Ḥaḳ saña bağışlaya hep ṣuçuñı

T 108[a] 3126. Vir zekātı cümle pāk it māluñı
Söz budur gözle oñad gel yoluñı

3127. Gel zekātı da ḫaber virem saña
Luṭf idüp ṭut ḳulaġuñ benden yaña

M3 109[b] 3128. Şarṭ-ı İslāmuñ birisi bil budur
Nefs-i māluñ yumada miṣl-i ṣudur

M2 122[a] 3129. Bu münāsebetle bu da añıla
Oḳı ʿamel eyle yarañ oñıla

3130. Elli dört farż bunda ṭursun görelüm
Ḥaḳ virürse maḳṣūda biz irelüm

3131. Ḥaḳ teʿālā zekātı farż eyledi
Ḳudreti yitenlere ʿarż eyledi

M1 103[b] 3132. İmdi ḳādir olduñise viresin
O da farżın cennetine giresin

3133. Bu ayetde ne buyurmış siz ṭuyuñ
Her ne buyurdı ise aña uyuñ

***وَ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاَتُوا الزَّكَاةَ**

49.Faṣıl

[3123ab] –T, –M5

* "Namazı kılın, zekatı verin. Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/43."

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3134. Dir ki iy ḳullarum ḳıluñ namāzı
Daḫı zekāt virüp idüñ niyāzı

3135. Çıḳar zekātuñı sen imdi māldan
Edā ḳıl farżı fevt olmadın elden

3136. Virenler gire Ḥaḳḳ'uñ cennetine
Virüp iriş sen anuñ minnetine

M4 67[a] **3137.** Vaʿīdi vardurur ol virmeyene
Anuñ yolına ṭoġru girmeyene

3138. Nitekim Ḥaḳ kelāmında buyurdı
Bilenler ḥükmüni bize ṭuyurdı

3139. Şular kim ṣaḳlar altunun gümüşin
Yiyemezler bilüñ cennet yimişin

M3 110[a] **3140.** Ḥisāb idüp zekātın virmediler
Ḥaḳ'ı bilüp yolına girmediler

3141. Beşāret eyledi ḥakīm-i ʿalīm
Olısar bunlara ʿaẕāb-ı elīm

3142. Mālların od idüben ṭaġlayalar
Bularda peşmān olup aġlayalar

M2 122[b] **3143.** Deve ṣıġır ḳoyun ol dem geleler
Çiġneyüp bunlar altında ḳalalar

3144. Şöyle ṣuretler ile gele bunlar
Göricek ṣuretlerin şaşa bunlar

3145. Şaşalar bu ṣuretleri göricek
Hemān-dem yıḳıla bunlar iricek

3146. Ḫaber virüñ nedür bunlar diyeler
Bizi bunlaruñ altında ḳoyalar

[3134a] Mısranın vezni kusurludur.
[3142a] Mısranın vezni kusurludur.
[3143b] Mısranın vezni kusurludur.
[3144ab] Beytin vezni kusurludur.
[3145b] hemān-dem: ḳamusı T, M1.

M1 104[a] 3147. Bulardan virmedüñüzdi zekātı
Bilüñ işde buña erdi ġāyeti

3148. Ṣaḳınurduñ fuḳarānuñ ḥaḳḳını
Bilüñ işde budur bunuñ yaḳīni

3149. Zekātın edā itmege ḳıymaduñ
Gör ki şimdi çigneyince doymadıñ

T 109[a] 3150. Bugün yoḳla bugün yoḳla ḥālüñi
Zekātın virüben pāk it mālunı

3151. Ġāfil olma ṣaḳın yoldan şaşarsın
Māluñ ayaġı altına düşersin

M5 57[b] 3152. Zekāt borcum degil dime ṭuyarlar
Ḳatli vācib diyü ḳılıç ḳoyarlar

3153. İşit saña bir rivāyet ideyin
Rāvīler gitdügi yola gideyin

3154. Resūlullāh bu dünyādan gidicek
Muṭahhar rūḥını teslīm idicek

M3 110[b] 3155. Ḫalīfe ḳodı Bū Bekri yirine
Yirine ḫalfe olmayan yirine

3156. İşit bir ḳaç ʾArablar n'eylediler
Çıḳup yoldan göre ne söylediler

3157. Şehādet iderüz ki birdür Allāh
Bilürüz hem Muḥammed resūlullāh

M2 123[a] 3158. Velīkin virmezüz māldan zekātı
Bu emre iderüz biz seyyiʾāti

3159. Müseyleme girüp meydāna geldi
Gör ol kezzābı bu yolda ne ḳıldı

M4 67[b] 3160. Yemāme ḳabīlesini dişirdi
Zekātı menʿ idüp yoldan şaşırdı

[3147b] Bulardan siz budurur seyyiʾātı T, M1.
[3149b] Mısranın vezni kusurludur.
[3153a] Mısranın vezni kusurludur.
[3158b] Eger verdiriseñ itmeziz ṭāʿati M2, M5.
[3159ab] –M4, –M5

3161. Ebū Bekr-i ṣıddīḳ ol dem buyurdı
Bu aḥvāli ṣaḥābiye ṭuyurdı

3162. Ne dirsiz siz bulara ben ḳıyarın
Bu mürtedlere ben ḳılıç ḳoyarın

T 109[b] **3163.** Didiler şol ḳabīleye ḳıyılmaz
Şehādet ehline ḳılıç ḳoyulmaz

M1 104[b] **3164.** Nitekim ol Resūlullāh buyurdı
Ḳılıca lāyıḳ olanı ṭuyurdı

3165. Ḳıram şol ḳavmi ṭoġru gitmeyeler
Şehādet kelimesin itmeyeler

3166. Şehādet iden ümmetdür ḳırılmaz
*A*ru ümmet olan her giz yirilmez

3167. Meger bir ḥaḳ ola ḳatl ic*ā*b ide
Ġayrı ḥisāblarıdur ʿale'l-Ḫudā[167b]

3168. Ḳatli icāb idenlerüñ birisi
Ḫaber virem işit iy dīn arusı[168a]

3169. Zekāṭın virmeyüp ḥelāl diyendür
Fenā içün beḳā mülkin ḳoyandur

M3 108[a] **3170.** Eger cüz'ī vü küllī virmeseler
Resūlullāh yolına girmeseler

3171. Muḳātele iderin anlarile
Ḥaḳ'ı inkār iden bī-dīnlerile

3172. Ṣaḥābe çün işitdiler bu sözi
İttifāḳ eylediler diñleñ bizi

3173. İki cānibden ʿasākir cemʿ olup
Sen de añla diñleyüp Ḥaḳḳ'ı bilüp

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

[3161a] Mısranın vezni kusurludur.
[3167b] Mısranın vezni kusurludur.
[3168a] Mısranın vezni kusurludur.
[3172b-3173b] Mısraların vezni kusurludur.

3174. Ḫoş ḳıtāl-ı şedīd oldı ol zamān
Ḥaḳ rivāyetdür ṣaḳın itme gümān

M2 123[b] 3175. Müslimāndan düşdi ḳırḳ altı ricāl
Yaḳīn oldı şına müşkül ola ḥāl

T 110[a] 3176. Müslimān'a yardum itdi Yaradan
Ḳodılar mürtedleri ol aradan

3177. Nicesini ḳoyuben öldürdiler
Ḥaḳ nedür bāṭıl nedür bildürdiler

3178. Öldi ol Müseyleme-i kezzāb
Öldürüben şād oldılar ṣaḥāb

3179. Sā'ir mürted olan yola geldiler
Ṣıddıḳ'ıñ sözi ḥaḳ imiş bildiler

3180. Şübhe itme bu rivāyete inan
Bulmışam tefsīr içinde bunı ben

mefā'īlün / mefā'īlün / fe'ūlün

3181. Zekātı virmeyen ḥāli görüldi
İşitdüñ anları nice ḳırıldı

M5 58[a] 3182. Ebū'l-Leyş Ḥażreti yazmış buyurmış
Didi Ebū Bekir böyle buyurmış

M1 105[a] 3183. Ṣaḳın terk eyleme virgil zekātı
Anuñla bulasın sen ṭayyibātı

M4 68[a] 3184. Virürsen mālı yerini bilürseñ
Oḳuyup Ḳur'ān'ı ḫaber alursañ

3185. Zīrā viren yine almaġa ḳādir
Bilüñ Mevlā'yı hem her yirde ḥāżır

3186. Namāz ḳılup daḫı orūç ṭutarsañ
Varup Ḥacc'a dün ü güne ḳatarsañ

[3174a] Mısranın vezni kusurludur.
[3175b] şına: fitne M2.
[3178ab-3179ab] –T, –M1
[3178ab] Beytin vezni kusurludur.
[3179a] Mısranın vezni kusurludur.

3187. Ḳabūl olmaz zekātı virmeyince
Zekāt mālın yirinden ırmayınca

3188. Ṣalātdan hīç zekātı Ḥaḳ ayırmaz
Namāz ḳılmaḳ yiter diyü buyurmaz

3189. Ya niçün virmeyesin sen zekātı
Zekātsız Ḥaḳ ḳabūl itmez ṣalātı

M2 124[a] 3190. İşit ehl-i tefāsir ne yazarlar
Ki ṣuyı hem ṣudan nice süzerler

T 110[b] 3191. İşidüp ḳorḳacaḳdur bu maḥalde
Bu āyet maʿnāsını terk-i dilde

شارِكهُم فِي الأَموَالِ وَالأَولادِ وَعِدهُم وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيطَانُ إِلاَّ غُرُورًا*
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 108[b] 3192. Bunı şeyṭāna ḳahr idüp buyurdı
Başa gelicek eşyāyı ṭuyurdı

3193. Didi ortaḳ ol insānuñ mālında
Görüñ ne vardur insānuñ yolında

3194. Bilüñ ortaḳ olur şeyṭān şu māla
ʿAdūsı müşterek olur şu ḳula

3195. Şu māluñ kim ḥarāmdandur bināsı
Yaḳīn olur o māluñ bil fenāsı

3196. Yaḫūd fısḳ yolına ḫarc ide mālı
Bilüñ şeyṭānuñ olur bunda eli

3197. Daḫı emvālini isrāf iden ḳul
Olur ortaḳ virür şeyṭānına yol

3198. Şu māldan kim daḫı zekāt virilmez
Şeyāṭīn'i şerīk olur ırılmaz

M1 105[b] 3199. Ṣaḳınursun mālı ḥaḳḳın bilürsin
Zekātı virmeyüp ortaḳ olursun

---

* "Onların mallarına ve evlatlarına ortak ol. Onlara vaadlerde bulun. Halbuki şeytan onlara aldatmaktan başka bir şey va'detmez. Kur'an- Kerîm İsrâ 17/64."

3196ab –M2, –M5

M3 111[a] 3200. Şeyṭān ortaḳ olur olmaz mübārek
ʿAẕāb ider saña bil Ḥaḳ tebārek

3201. Şol evlād kim zinādan ḥāṣıl ola
Ortaḳ olup şeyṭān aña yol bula

3202. Anuñiçün bu evlād yola gelmez
Yolı buldum ṣanur ammā ki bulmaz

T 111[a] 3203. Şeyṭān ortaḳ olan evlādı mālı
Ḳabūl idenlerüñ n'ola ki ḥāli

3204. ʿAceb var mı ola bu ḥāli ṭuyar
Ṭuyan oldur ki Ḥaḳ sözine uyar

3205. Zekātı virmeyince ölmeyesin
Ṣırāṭ üzre yorılup ḳalmayasın

M4 68[b] 3206. Ṣırāṭ üzre yidi yirde suʾāl var
İşit bir bir diyem anda ne ḥāl var

M2 124[b] 3207. Ṣırāṭ üzre yidi yirde ṭurasın
Kim anda sen nice cevāb viresin

3208. Şehādetden ṣorılur bil ki evvel
Ṣarīḥdür bu sözi ṣanma müʾevvel

3209. Şehādet kelimesin tā ölünce
Getürdi mi görüñ ḳabre gelince

3210. Getürdiyse geçer ikinci göze
Gümān eylemegil zinhār bu söze

3211. Bu meclīsde ṣorarlar bil namāzdan
Ḳıyāmile rükūʿ secde niyāzdan

3212. Görüñ ḳulum namāzın bildi miydi
Ḳabż olunca anı hem ḳıldı mıydı

3213. Namāzını tamām ḳılup bilürse
Geçer üçüncüye cevāb virürse

3214. Bu kez bunda orūcundan ṣorarlar

[3203a] Mısranın vezni kusurludur.
[3212b] Mısranın vezni kusurludur.

Suʾāl ide suʾāl ide yorarlar

M5 58[b] 3215. Cevāb virürise geçer yir içer
Bu mevkifden dördünciye tīz geçer

T 111[b] 3216. Bu kez anda zekātından ṣorarlar
M1 106[a] Anuñ itdügi ʿamelin ararlar
M3 111[b]

3217. Birin birin ḥisābın itdürürler
İdemezse ṭamuya atdururlar

3218. Virdiyse cümle māldan zekātı
Geçer bişinciye bulur necātı

3219. Bunda ḥaccdan altıncı ʿumresinden
Ṣorup bir bir ḳurtarur ṭamusından

3220. Yidinci de meẓālimden ṣoralar
Her birine cevāb nedür göreler

3221. Görüñ bir ḳuluma ẓulm eyledi mi
Bī-günāh bir ḳuluma söyledi mi

3222. Tamām virürse bunlarda cevābı
Geçüp cennetde bulısar ṣevābı

M2 125[a] 3223. Eger birinde noḳṣānı var ise
Anı ḳomaz eger gerçek er ise

3224. Yine diye aña faẓl assı Ḫudā
Eger farżı eylemediyse edā

3225. Nāfilesin yoḳlayuben göresin
Farżuñ noḳṣānı yirine viresin

3226. Gör imdi farżı edā eyledüñ mi
Zekāt virüp faḳīri ṭoyladun mı

3227. Ġayrı aḥvāl maḥallinde dinildi

[3214b] Ṭaġılan ʿaḳlını başa direrler T, M1.
[3215b] Mısranın vezni kusurludur.
[3218a-3219a] Mısraların vezni kusurludur.
[3224b] Mısranın vezni kusurludur.
[3225ab] Beytin vezni kusurludur.
[3227a] Mısranın vezni kusurludur.
[3227ab] –M5

Zekāt ḥāli bu mevżiʿ de bilindi

3228. Zekātuñdan ṣaḳın bir ḥabbe ḳoma
Seni yaradanuñ emrini ṣıma

T 112[a] 3229. Ṣırāṭ köprüsi üstünde ḳalursın
Māluñ fāʾidesin ol dem bilürsin

M4 69[a] 3230. Zekāt dirler mālı pāk itdügiçün
Viren de pāk olur söz ṭutduġıçün

3231. Hem bir adına ṣadaḳa didiler
Dīn yolında adın ṣādıḳ ḳodılar

M3 112[a] 3232. Gerçek olur Müslümān'ın didügi
Virüp ḥelāl olur bunuñ yidügi

M1 106[b] 3233. Zekāt virdi ise ṣādıḳdur adı
Ḳulum ṣādık diyü söyleye Hādī

3234. Zekātı virdügiçün ṣādıḳ oldı
Ṣadaḳayı viren ḳul ṣıdḳı buldı

3235. Viren ṣādıḳ zekāt adı ṣadaḳa
Virenler yol bulur bilüñ o Ḥaḳḳ'a

3236. Virüp ṣadaḳayı ṣādıḳ olasın
Bu dertlü cānuña dermān bulasın

3237. Cıġan olup aduñ baḫīle ṭaḳma
Girüp kend'özüñi ṭamuya yaḳma

M2 125[b] 3238. Ṣadaḳā vireni nārdan ḳorısun
Ṣadaḳa nūrı maḥşerde bürisün

3239. Ḥaḳ içün virdügüñ gelür bulınur
İşitkim nice rivāyet olınur

3240. ʿĀyişe'dür bu rivāyet rāvīsi
Müʾminler anası ol dīn ḳoyısı

55.İlāhī

[3231ab] Beytin vezni kusurludur.
[3232a] Mısranın vezni kusurludur.
[3240a] bu rivāyetiñ Āyişe rāvīsi M2, M5.

4+4=8

1. Eyā ġāfil olan insān
Ḳulaġuñ ṭut oñad diñle
Baḫīlsin işlerüñ nisyān
Yirüñ fikr eyleyüp iñle

2. Mālı vireni bilmezsin
Lāzım olanı ḳılmazsın
Niçün inṣāfa gelmezsin
Varacaġuñ yiri añla

50.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 112[b] 3241. Dir ʿĀyişe geldi bir gün bir ḫātun
Ḳurımış saġ eli ammā ki bütün

3242. Yā Resūlullāh duʿā ḳıl dir baña
Kim alursa duʿāñı dāʾim oña

M3 112[b] 3243. Bir duʿā ḳıl gelsün elüm yirine
Ḳul ne bilsün ne yazılmış serine

3244. Didi Resūl neye ḳurıdı elüñ
Vir ḫaber kim bilelüm nedür ḥālüñ

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M5 59[a] 3245. Didi uyur idüm ḳopmış ḳıyāmet
Bunı işiden eylesün nedāmet

M1 107[a] 3246. Cehennem kükreyüp meydāna gelmiş
Ḥaḳ'uñ cennetleri hep ḥāżır olmış

3247. Bucaḳ bucaḳ cehennem deresi var
Aña girenlerüñ ne çāresi var

3248. Anacıġımı gördüm bir derede
Ṭurur odda ki perde yoḳ arada

3249. Bir pāre iç yaġı var bir elinde
Meded diyü çaġırur hem dilinde

[3249a-3250a] Mısraların vezni kusurludur.

3250. Bir elinde bir pāre eşki ṭutar
Bunlarile yāluñı ota atar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M4 69[b] **3251.** Direm ana buña neden uġraduñ
Seni gördüm yüregümi ṭaġladum

M2 126[a] **3252.** Dedi çıġan deresi dirler buña
Bunı lāyıḳ gördiler ḳızum baña

3253. Zīre ġayrı yoġidi ṣuçum benüm
Hem İslām dīni idi benüm dīnüm

3254. Daḫı ʿāṣīye degildüm erüme
Ḥāfıẓ idüm hem daḫı ud yirüme

T 113[a] **3255.** Nā-maḥremden ṣaḳlaridüm özümi
Açmamışidüm ḥarāma gözümi

3256. Velī hīç kimseyi gözetmez idüm
Bir şeyʾ virmege el uzatmaz idüm

3257. Dünyāda adumı çıġana ṭaḳdum
Kendümi işde bunda nāra yaḳdum

3258. ʿÖmrüm içre bunları virmişidüm
Ġayrı virmegi kerih görmişidüm

M3 113[a] **3259.** Gelicek bunları geldi görürin
Gelen odı bunlarile ḳorırın

3260. Ben didüm babam ne yirdedür ana
Arayuben bulayın yana yana

3261. Didi babañ saḫi idi bilesin
Anı ararsañ Cinān'da bulasın

3262. Gördüm anı ḥavżuñ yanında ṭurur
ʿAlī'den alup ṣuṣayana virür

[3252b] bunı: bu dereyi M2, M5.
[3253b] Mısranın vezni kusurludur.
[3255a-3256a] Mısraların vezni kusurludur.
[3257ab] Beytin vezni kusurludur.

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M1 107[b] **3263.** ʿAlī ʿOṯmān'dan ʿOṯmān hem ʿÖmer'den
ʿÖmer alur Ebū Bekr ol Ḳamer'den

3264. Görürin Ebū Bekr'e sen virürsin
İçen ümmetüñi bir bir görürsin

3265. Didüm baba anam ṭamuda yanar
Ṣuṣayup aġlayup ṣu diyü döner

3266. Dilerem ki bu ṣudan sen viresin
Anama iltüp oñuldam yarasın

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 126[b] **3267.** Baḫīl ü müẕnībe ḥarāmdur didi
Ananuñ ḫod çıġan olmışdı adı

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

T 113[b] **3268.** Bir avuç ṣu alup geldüm ṣuvardum
Ẕīrā anamı ben ġāyet severdüm

3269. İşitdüm ḳurısun elüñ dinildi
Baña böyle beddu ʿā idinildi

3270. Bu ḥālile uyuriken uyandum
Ḥabībā ben bu dem Ḥaḳḳ'a ṭayandum

3271. Görürem elcegüzümi ḳurımış
Ḳamu aʿżālarum külli erimiş

3272. Baḫīl anañiçün żarar yetişdi
Ya nic'ola şular yandı ṭutuşdı

3273. Mübārek ʿaṣāsın ḳodı öñine
Duʿā ḳıldı o ḫātunuñ eline

M4 70[a] **3274.** Görüp didügi düş Ḥaḳḳ'ı İlāhī
M5 59[b] Eyü ḳıl elini gitsün günāhı

[3266a] dilerem: isterem M2, M5.
[3268b] anamı ben: anacığımı M2.
[3269b] Mısranın vezni kusurludur.

M3 113[b] 3275. Resūlullāh duʿāyı çün yitürdi
Yaradan elini girü bitürdi

3276. Bu ḥāli sen nicedür diñledüñ mi
Baḫīl olan ne imiş añladuñ mı

3277. Zekātı virmeden niçün ḳaçarsın
Ḳazandum ben diyüp yirsin içersin

3278. Bulur mıyduñ saña virmese Allāh
Zekātı virmemekdür ulu günāh

3279. Ola perde varıcaḳ anda oda
Zekātı vir ṣadaḳā borcuñ öde

3280. Ne virirseñ anda ḥāżır bulursın
Virirseñ mālı vireni bilürsin

T 114[a] 3281. Vir Allāh'uñ virdigini ṣaḳınma
Ḫalḳ içinde baḫīl adın daḳınma

M1 108[a] **56.İlāhī**
4+4=8

M2 127[a] 1. Ḥaḳ'dan ʿināyet olursa
Virirüz mālı menāli
Bir kerre naẓar ḳılursa
Ṣaḳınmaz virirüz mālı

2. İlāhī ṭutmasa elimüz
Sen ḳılavuzla yolumuz
Virdügünledür mālımuz
Kimse añlayamaz bu ḥāli

3. Sen virdügüñ ḳullar virür
Ṭoġrı cennetüñe girür
Güzel cemālüñi görür
Şükr idici olur dili

4. Eli dili ider şükri
Hem dilinde Allāh ẕikri
Ṭoġrı olur dāʾim fikri
Gözedirler ṭoġru yolı

[3280a] Mısranın vezni kusurludur.
[3281ab] –M1, –M3 / Beytin vezni kusurludur.

5. İlāhī bize ḳıl naẓar
Her dem eyleyelüm ḥaẓer
Senüñle idelüm bazar
Ḥükmüñe diyelüm belī

6. Bulduġın elimiz ṣuna
Ḳıyalum başile cāna
M3 114[a] Gönlümüze sen vir ġınā
Şeyṭānıñ olmasun āli

7. Mekr-i şeyṭāna uydurma
ʿAybımuz ḫalḳa ṭuyurma
Ṣırāṭ üstünde göydürme
Āsān ḳıl geçelüm yolı

57.İlāhī
4+4=8

1. Zekātını vermeyenler
Ṣırāṭı geçemez dirler
Faḳīr ḥālin ṣormayanlar
Yolını seçemez dirler

2. Fuḳarāyı ḳayırmayan
Bulup açlar ṭoyurmayan
Zekāt mālın ayırmayan
Gözlerin açamaz dirler

3. Gözi yumlı yolı görmez
Kimseye bir ḥabbe virmez
Sever dünyāyı ayırmaz
Ḥarāmdan ḳaçamaz dirler

4. Dünyādan el çekmeyenler
Virmege göz dikmeyenler
Bunda ekin ekmeyenler
Āḫretde biçemez dirler

5. Zekātı inkār idenler
Ḳārun'uñ yolın güdenler
Virmemek ʿādet idenler
Īmānla göçemez dirler

6abcd –T, –M1
7abcd-57/6abcd –M4

T 114[b]

6. Fuḳarāya göz açmayan
Yidürüp ṭonlar biçmeyen
Bunda yolını seçmeyen
Uçmaġa uçamaz dirler

7. Ẕelīlī yolın bilmeyen
Faḳīrler elin almayan
M3 114[b] Virmegi ʿādet ḳılmayan
Kevṯer'den içemez dirler

M5 60[a] *وَ ما مِن دَابَّةٍ فِي الأَرضِ إلاَّ عَلىَ اللهِ رِزقُهَا

51.Fasıl

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3282. Yaʿnī yiryüzünde rızḳın ḥayvāna Allāh virür
Her ne yaratdı ise beslemesi vācib olur

M2 127[b] 3283. Çün yaratdı rızḳuñı üstine aldı bildüñüz
Yaradan'uñ emrini siz ṭutsañuz ne olduñuz

M1 108[b] 3284. Cümle şeyʾi yaradursam rızḳı bendendür didi
Bir adın Ḫālıḳ diriseñ bir adın Rāzıḳ ḳodı

**وَ مِن يَتَوَكَّل عَلَى اللهِ فَهُوَ حَسبُهُ إنَّ اللهَ بَالِغُ أَمرِهِ

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3285. Ḳullarumuñ rızḳını böldüm didi
Her birinüñ maʿişin bildim didi

3286. Her kişinüñ ḥaḳlu ḥakḳı bellüdür
Bulınan Ḳurʿān sözünden bellüdür

3287. Çün bölündi ḳıl ḥaḳḳuna ḳanāʿat
Ger ticāret ger iderseñ ṣanāʿat

3288. Şol kişi Allāh'a tevekkül ḳıla
Yiter Allāh rızḳın ol Ḥaḳ'dan ala

M4 70[b] 3289. Ḳıl tevekkül rızḳuña Allāh yiter
Cümle eşyā Allāh emriyle biter

---

* "Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, rızkı Allah'a ait olmasın. Kur'an-ı Kerîm Hud 11/6."

** "Kim Allah'a tevekkül ederse, O kendisine yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Kur'an-ı Kerîm Talak 65/3."

T 115ª **3290.** Sen tevekkül ḳapusın elden ḳoma
Ḳıl tevekkül dünye içün ġam yime

3291. Diñle imdi ne buyurdı Faḫr-ı Nās
Ġayrıyı ḳo göñlüñi Mevlā'ya aṣ

3292. Bir kimesne ġayrı eşkāli ḳoyup
Ḫoş tevekkül eyleyüp Ḥaḳḳ'a uyup

3293. Emr-i Ḥaḳḳ'a rāżī olsa ol kişi
Diñle nice oñarur Allāh işi

M3 115ª **3294.** Cümle zaḥmetden anı Ḥaḳ ḳurtarur
Bī-ḥisāb rızḳını Allāh arturur

3295. Bir kişi de dünye ṭaleb eylese
Söyledikce dünye içün söylese

3296. Dünye ḥubbın ḳalbi içre berk idüp
Daḫı Ḥaḳḳ'ıñ ṭāʿatini terk idüp

3297. Gice gündüz dimeyüp ṭurmadılar
Şeyṭān anuñ aġzına urmuş yular

3298. Her ne dirse uyar anuñ sözine
Gör ne gelür ol kişinüñ özine

3299. Biliñüz aġır olur kesbi anuñ
İşi fikrile boġulmaḳdur anuñ

M2 128ª **3300.** Bilmez olur ḳancaru gitdigini
Kendüsine n'eyleyüp n'itdigini

3301. Bilmezem bu ölüriken nic'ola
Ḳorḳduġum bu şeyṭān īmānın ala

3302. Yā İlāhī ṣaḳla bu ḥālden bizi
Luṭf idüp aç sen bu ġafletden gözi

3303. Dem-be-dem ümīẕi saña idelüm
Tevfīḳün vir ṭoġrı yola gidelüm

3304. Ṭāʿat idüp ġayrı şuġlı ḳoyavuz

3295ab-3315ab –T, –M1

3299ab fikrile: münkürle M2, M3, M5 / Beytin kafiyesi kusurludur.

Her nefes emriñ ne ise uyavuz

3305. Diñle Tevrāt içre Ḥaḳ ne buyurmuş
Gör bize emrini nice ṭuyurmuş

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3306. Utanmaz mısıñız ey beni Ādem
Bu ḫıṭābı bize buyurmuş Ḫudā'm

3307. Niçün benden ümīẕiñüz kesersiz
Beni ḳoyup ġayra gönül ḳoyarsız

3308. Yuvada ġarġaya rızḳın viren ben
Ḳamu şeyʾiñ maʿişetin gören ben

M3 115[b] 3309. Deñizde şol ḳurda rızḳın virürem
Seni yaratmadan ḳaydın görürem

3310. Deñiz içinde bir ṭaşı yardılar
Yeşil yapraḳ var aġzında gördiler

3311. Bu ḳurdcaġız geçinür anuñile
İşidüp diñleyüp kim ʿibret ala

3312. Dir kim bilüñ cümle şeyʾ yirde biter
Gör bu sözi işidüben kim ṭutar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M4 71[a] 3313. Bil anı kim yiyecegi yazlıdur
Dir ki cümlesi yanumda gizlidür

3314. İmdi ḳulum rızḳını ḳayırmasun
Ṭāʿatümden kendüyi ayırmasun

M2 128[b] 3315. Ḥaḳ Resūl'i ne buyurmış diñleñüz
M5 60[b] Her ne dirse sözlerini añlañuz

3316. Her ḳuluñ rızḳı bilüñ kendin arar

[3305ab] Beytin vezni kusurludur.
[3307b] gönül: ḳalbi M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.
[3309a] şol ḳurda: ḳara ḳurda M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.
[3310ab] Beytin vezni kusurludur.
[3312ab] –M2 / Beytin vezni kusurludur.

Ṭāʿat-i Ḥaḳ'dan özini kim ırar

3317. Rızıḳ işin bulmayınca olmaya
Kişi rızḳın yimeyince ölmeye

3318. Eceli her kişiyi arar bulur
Bilüñüz kim rızḳı da öyle olur

M1 109[a] 3319. Bir ḳapuyı ḳapasalar üstüñe
Açılur bir ḳapu yalvar dostuña

3320. Gel tevekkül ḳıl Ḥaḳ'a dün ü güni
Sen ararsıñ rızḳuñı rızḳuñ seni

3321. Aramaḳ da bil ki rızḳ artuḳ arar
Var ʿamel ḳıl sen hemān Ḥaḳḳ'a yarar

T 115[b] 3322. Hem ararsañ Ḥaḳ ḳapusında ara
Bilüñüz Ḥaḳ'dan olur derde çāre

M3 116[a] 3323. Ger Ḥaḳ'a yarar iderseñ ḥiẕmetiñ
Bil aña göre bulursın ʿizzetiñ

3324. Gel beyān idem saña bir ḳıṣṣāyı
Ḳıṣṣādan sen alagör hem ḥiṣṣeyi

3325. Ol Süleymān Nebī'yi diñle i yār
Bir dem içre seyr iderdi her ne var

3326. Gördi bir er hevāda‿ayaḳ üstüne
Ẕikr idüp yalvarur anda dostuna

3327. İkrām idüp ḫoş selām virdi aña
Görüp anı ḳaldı Süleymān ṭaña

3328. ʿİzzetile ol daḫı aldı selām
Heva üzre ikisi ḳıldı kelām

3329. Çün Süleymān ol zamān geldi dile
Bu velīnüñ ḥālini nedür bile

M2 129[a] 3330. Didi iy Ḥaḳḳ'uñ velīsi vir cevāb

[3324ab] Gel beyān idem saña bir söz daḫı//Ḫiṣṣe alıgör sen anda iy *ā*ḫi T, M1 / Beytin kafiyesi kusurludur.
[3326ab] Gördi bir er kim ayaġı üstüne // Havada ẕikr ider anda dostuna T, M1.
[3327ab-3328ab] –M5

İrmege bu ḥāle ne oldı sebeb

3331. Didi ben bir şehirde olur idim
Her ne işlerlerise bilür idim

3332. Bu ḳavim yerlerdi Ḥaḳ'uñ niʿmetin
İşlemezlerdi Ḥaḳ'uñ ʿibādetin

3333. Daʿvet itdüm bunları ben īmāna
Düşdiler günden güne hep gümāna

3334. Dilediler kim beni öldüreler
Ḳan döküp düşmānımı güldüreler

T 116[a] 3335. Ol Yaradan Tañrı beni ṣaḳladı
M4 71[b] Baña ʿizzet eyleyüben beḳledi

M1 109[b] 3336. Dir Süleymān ne zamāndur ṭuralı
Ḳaç yıl oldı sen bu ḥāle ireli

3337. Didi otuz senedür kim ṭururam
Çünki ṣorduñ ṭoġru cevāb virürem

نَحنُ قَسَمنَا بَينَهُم مَّعِيشَتَهُم*

52.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3338. Her kişiye taḳsīm itdi rızḳını
Terk-i ḳanāʿat idendür bozġını

3339. Kim ḥelāle ḳanāʿat eyleyeler
Bilmeyene bu ḥāli söyleyeler

3340. Ḥaḳ Resūlinüñ işitgil sözüni
Görmek isterseñ ger anuñ yüzini

M3 116[b] 3341. Rızḳı vardur Ḥaḳ yanında her ḳuluñ
Şöyle muʿayyen mümtāzdur bilüñ

3342. Rāżī olana mübārek olısar
İtdügi kesbinde vüsʿat bulısar

[3331a] Mısranın vezni kusurludur.

[3335a] Tañrı: Allāh M2, M3, M5.

[*] "Dünya hayatında onların geçimliliklerini aralarında biz paylaştırdık. Kur'an-ı Kerîm, Zuhruf 43/32."

[3339b] söyleyeler: eyle diḳḳat T, M1.

[3341b] Mısranın vezni kusurludur.

3343. Zīre rızḳı vireni bilmiş olur
Ḫudā'nuñ taḳdīri ne ise gelür

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M2 129[b] 3344. Şular kim rāżī olmaz virdügine
Şikāyet idicidür gördügine

3345. Bilüñ rızḳı aña olmaz mübārek
Aña varlıḳ virür ol Ḥaḳ tebārek

3346. Ṭāʿati ḳor gice gündüz dürişür
Dürişdükçe güç işlere irişür

T 116[b] 3347. Saʿādetdir daḫı şol ümmetüme
Ḥaḳ İslām virdi girdi sünnetüme

M5 61a 3348. Bu dünyāda kifāfile geçindi
Dünyā vüsʿat virdi kendü ḳaçındı

3349. Benüm ümmetümüñ ḫāṣından oldı
Ne ise her kişi saʿyını buldı

3350. Daḫı duʿā ḳılup gör ne buyurdı
Bize de rāvīler anı ṭuyurdı

3351. Allāhümme meded beni sevene
Girüp şerʿüme sünnetüm ḳovana

M1 110[a] 3352. Ḳanāʿat vir kifāfile geçünsün
Bu dünyādan ırāġ olup ḳaçunsun

3353. Daḫı vir baña buġż iden ḳuluña
Cānile girmeyenlere yoluña

3354. Çoḳ eyle bunlara evlādı mālı
Bunuñla müşkül ola cümle ḥāli

3355. Bu duʿāyı işitdüñse sen andan
Çıkar ḥubb-ı māl u evlādı cāndan

[3348b] vüs'at: fırṣat M2, M3 / Mısranın vezni kusurludur.
[3351a] Mısranın vezni kusurludur.
[3353b] cānile: şevḳile M2, M3, M5.

M3 117[a] 3356. Baʿżı kitābında ol Ḥaḳ ne didi
Beyān eylemedük yirler mi ḳodı

3357. Yā ibni Ādem didi sen aç gözüñ
Ṭut didügüni ṭoġru eyle özüñ

M4 72[a] 3358. Bilesin cümle dünyā senüñ olsa
Arayan dünyeyi hep sende bulsa

M2 130[a] 3359. Hemān rızḳuñ senüñ ol yidügüñdür
Ḥamāḳatuñ benümdür didügüñdür

T 117[a] 3360. Senüñ degüldür irteye ḳalanı
Benüm deyüp söyleme sen yalānı

3361. Ola kim irteye çıḳmaz olasın
Bu yañlış daʿveti nice ḳılasın

3362. Eger bir günlücek virsem azuġı
Ṣorılsa ġayrıdan ġayruñ yazuġı

3363. Saña benden eyü iḥsān olur mı
Zīrā yarın cevāb āsān gelür mi

3364. Bugün yidük yarınuñ da ġamı var
Kişinüñ Tañrı'dan ġayrı kimi var

3365. ʿAcebdür ṭālib-i dünyā oluruz
Nice bir buña aldanup ḳaluruz

3366. Bu dünyāyı nice bir cemʿ idersin
Bilürsin çün bunı ḳoyup gidersin

3367. Diyeler saña kim bir bir cevāb vir
Eger virmeziseñ bu yir seni yir

3368. Bu yir aʿżāñı ṣıḳuben sökerler
Senüñ māluñı aʿżāña dikerler

M1 110[b] 3369. Senüñ aʿżālaruñ żaʿīf bedendür
Bedene ʿaẕāb istemek nedendür

[3356a] ol Ḥaḳ: Allāh M2 / Mısranın vezni kusurludur.
[3357ab] Beytin vezni kusurludur.
[3360b] Mısranın vezni kusurludur.

3370. Ki bu dünyāyı isteyen kişiler
Yārın cevāb viremeyüp ḫışılar

3371. İlāhī gözlerimüz saña baḳar
Ḥubb-ı dünyāyı ḳalbümüzden çıḳar

M3 117[b] 3372. Ḳanāʿat vir bize rāżī olalum
Hemān ḳalbde senüñ ḥubbuñ bulalum

T 117[b] 3373. Hidāyet ḳıl terk idelüm fenāyı
M2 130[b] Ṭolduralum ḳalb evine ġınāyı

3374. Nefsümüz azdı bu rūḥa yazuḳdur
Ḳanāʿat ḳullara güzel azuḳdur

58.İlāhī
4+4=8

1. Saña bir ḥikāyet idem
Rāvīler yolına gidem
Gördügümi beyām idem
Ṭuyup eyle nedāmeti

2. Ki Mūsā ʿaleyhisselām
Menḳūldür andan bu kelām
Oñad diñle beyān ḳılam
Nicedür gör ḥikāyeti

3. Dir ki gördüm ben bir eri
Gördüm aġlar zārī zārī
Söyündürememiş nārı
Ḳamu dertden derdi ḳatı

M5 61[b] 4. Bir gün yine uġradum aña
Ṭurmaz aġlar baḳmaz baña
Naṣīḥatdür saña baña
Dünyādan it ferāġatı

3370b: ḫışılar: şaşalar M2, M5.
3371ab –M5
3371b Mısranın vezni kusurludur.
3373ab Beytin vezni kusurludur.
3374a –M2 / Mısranın vezni kusurludur.
3abcd-5abcd –T
4abcd-20abcd –M4
4c naṣiḥatdür: bu ögüt yiter M2, M5.

5. Mūsā Nebī duʿā ḳıldı
Bu ḳul ḳorḳdıġını bildi
Allāh'dan ḫaberin aldı
Gör neye irdi ġayeti

6. Didi meded ḳıl İlāhī
Bu ḳuluñ nedür günāhı
Gice gündüz ider āhı
Ḳorḳuşı_āḫret ʿuḳūbeti

7 Ḥaḳ Musā'ya itdi nidā
Bu kelāmı itdi edā
M3 118[a] İdelüm cānumuz fidā
Ḳılalum Ḥaḳḳ'a ṭāʿati

8. Dir aġlarsa dün ü güni
Bu ḥālile virse cānı
Ḳabūl itmen dimiş anı
Ḳo ḳılsun āh u fürḳati

9. Yaş yirine aġlarsa ḳan
Ḳorḳusından virürse cān
Ḳabūl itmezin anı ben
Buña ḳılma ḥimāyeti

10. Ḳaldurduġı el dökülse
Bunca yıl emek çekilse
Ḳorḳudan bili bükülse
ʿAfv olunmaz cināyeti

11. Diñleñ imdi nedür günāh
İşidüp eyleyelüm āh
Hidāyet eyleye Allāh
İnkār itme rivāyeti

M1 111[a] 12. Dünyā sever didi bu ḳul
Anuñiçün gözlemez yol
Gözin dünyāya dikdi ol
İdemedi ḳanāʿati

13. Dünyā seven Ḥaḳḳ'a uymaz
Ne emr eyledi Ḥaḳ ṭuymaz
Dāʾim yiyüp içüp ṭoymaz

[9abcd-10bcd] –M5

[9c] gine ḳabūl itmem her an M2, M5.

Ṣıġır ʿādeti ʿādeti

14. İlāhī ḥālimüz bildür
Ḳuluña raḥmetüñ boldur
Ḳalbüm ḥubbuñile ṭoldur
Gitsün dünyā muḥabbeti

T 118[a] 15. Bize cennet yolın göster
Żaʿīf ḳullar anı ister
M3 118[b] Sevgüñ bulan ġayrı n'ister
Bize sen ḳıl hidāyeti

M2 131[a] 16. Ḥelāle olalum rāżī
Saña dönderelüm yüzi
Dünyā aldamasun bizi
Eyle bize ʿināyeti

17. Ne virdüñ ḳāniʿ olalum
Senüñle ḥubbuñ bulalum
Āḫret yolını bilelüm
Fikr idelüm ḳıyāmeti

18. İlāhī bizi şaşırma
Dünyā fikrine düşürme
Belādur başa üşürme
Bize sen vir ḳanāʿati

19. Ḳanāʿat olmayan ṭoymaz
Her ne söylenürse uymaz
Dünyā cemʿ itmeden ṭoymaz
Virseñ arż u semavātı

20. Żelīlī ʿaceb ḥāle ḳalduḳ
Dünyā ehline naẓar ḳılduḳ
Yolı şaşduḳ bilmez olduḳ
Bilmez nedür irādeti

59.İlāhī
4+4+3=11

1. Gāh aldayup bize senüñin dirsiñ
Hey dünyā kendüñden bezdürdüñ bizi
M4 72[b] Ġaflete düşürüp ṣāḥibüñ yirsin
Hey dünyā kendüñden bezdürdüñ bizi

[1abcd-7abcd] –M2

2. Ḥaḳ yolundan alıḳomaḳ istersin
Allāh'a düşmān dīñ neye dost dirsin
Aldayup yürürsin bizden ne istersin
Hey dünyā kendüñden bezdürdüñ bizi

M3 119[a] 3. Düzenüp gelürsin ḳarşu yanuma
Uydurduñ nefsümi ḳıyduñ cānuma
Aşarsın ṭūl-ı emel uzaḳ şanuma
Hey dünyā kendüñden bezdürdüñ bizi

T 118[b] 4. Bizi gönderürsin bunda ḳalursın
Senüñin diriken ilüñ olursın
Bize dürlü dürlü ḥīle ḳılursuñ
Hey dünyā kendüñden bezdürdüñ bizi

M1 111[b] 5. Bizi ḳahruñ odıyile bişürdüñ
M5 62[a] Başımuza dürlü belā üşürdüñ
Nice yol erini yoldan şaşırduñ
Hey dünyā kendüñden bezdürdüñ bizi

6. Ḥaḳḳ'a ḥizmet itdürmezsin ḳullara
Ḫalḳ içinde düşürürsin dillere
Bir yol kesicisin ṭurduñ yollara
Hey dünyā kendüñden bezdürdüñ bizi

7. Ẕelīlī'yem ʿāciz ḳaldum elüñden
ʿIşḳ āġūsı yikdür senüñ baluñdan
Li'llāh dervīş olan ḳoḳmaz gülüñden
Hey dünyā kendüñden bezdürdüñ bizi

***يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الأَرضِ حَالاَلاً طَيِّباً**

53.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3375. Yiryüzinde bitüp ḥelāl olandan
Yiyüp içüñ ḥelāl yirden gelenden

3376. Ḥelāl ü pāk ola cümle yidügüñ
Delīl olmaz ḥelāl yoḳdur didügüñ

3377. Arayıp dünyeyi ḥelāl bulasın
Yiyüp Allāh'a ṭoġru ḳul olasın

---

[*] "Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerin helal ve temiz olanlarından yiyin! Kur'an-ı Kerîm, Bakara 2/168."
[3375a] Mısranın vezni kusurludur.

3378. Görüñ Allāh Resūl'i ne buyurdı
Bize lāzım olan şey'i ṭuyurdı

T 119[a] **3379.** Eger ʿavret ya er İslām'a gele
Ḥelāle ṭālib olmaḳ vācib ola

M3 119[b] **3380.** Görüñ şimdi ṭālib var mı ḥelāle
Nażar eyleñ güzelce siz bu ḥāle

3381. Daḫı buyurdı ol Sulṭān-ı Ebrār
İşit bu sözi iẕʿān eyle sen var

3382. Bilüñ ḥelāl ṭaleb idüp yatanlar
Anı bulmaġa miḥnete batanlar

3383. Bilüñ ol ḳulı yarlıġar İlāhī
Ṣabāḥ olmadın ʿafv ider İlāhī

3384. Görüñüz ḥelāle ṭālib olanı
Öziçün çalışup Ḥaḳḳ'ı bulanı

M1 112[a] **3385.** Aña göre ḥelāle siz uzanuñ
Ḥelāl yiyüp giyüp ṣevāb ḳazanuñ

M2 131[b] **3386.** Daḫı işit o Sulṭānuñ sözini
Eger görmek dileriseñ yüzüni

3387. Şu ḳul ṭoldursa ḳarnına ḥelāli
Yatup döşegine itse delāli

M4 73[a] **3388.** Olur ol ḳul ġazāda gözci gibi
O kāfirleri ḳovan izci gibi

3389. O ġāzīlere virdügini vire
Ḥelāl yiyen bu ṣevāblara ire

3390. Meded Allāh ṭaʿamum eyle ḥelāl
Ḥarāmile işüm olmaya ḍelāl

3391. Eger ḥelāl ḳoyup ḥarām yiriseñ
İşit Muḥammed'üñ sözin eriseñ

[3378ab] –M5

[3388b] ḳovan izci: ḳorḳutucı M2.

[3390b] işüm olmaya: işimüz oldı M2.

3392. Anuñ ümmetiseñ sözini diñle
Ḥarām yidügüñi fikr idüp iñle

T 119[b] **3393.** Bir ev içinde ger ḥarām ḳalursa
Eger ol arpa miḳdārda olursa

3394. Ḳabūl olmaz duʿā ol evde bilüñ
Bu ḥāle aġlayuben zārīḲıluñ

3395. Duʿā iden eger nebī olursa
Ḳabūl olmaz duʿā her dem ḳılursa

M3 120[a] **3396.** Eger yā Rab diyü olsa duʿāsı
Diye Allāh ki lā-lebbeyk yāʿāṣī

3397. Diye duʿāñ ḳabūl itmen bilesin
Ḥarām gidüp meger tevbe ḳılasın

3398. Anuñ üzerine ḳırḳ gün gelürse
Bu günlerde ḥarām bāḳī ḳalursa

3399. Anuñ ismini gör nice yazılur
Münāfıḳdur diyü dīvān düzilür

M5 62[b] **3400.** Bu günden ṣoñra aṣlā nefʿīolmaz
Anuñçündür ki her giz yola gelmez

3401. Ḳabūl olmaz ṣalātı vü ṣıyāmı
Eger dāʾim iderse ol ḳıyāmı

M1 112[b] **3402.** Eger bu ḥālile bu ḳul ölürse
M2 132[a] Ḥarām ṭurur iken ḳabre gelürse

3403. Görüñ ḳabrini kim nice ḳılınur
Cehennem çuḳurı olup bilinür

3404. Saʿādet şol ḳula bugüni añar
İder ṣabrı ḥarāma nefsi yiñer

3405. Tevfīḳ vir İlāhī işüm ḳayuram
Ḥelāli vü ḥarāmı ben ayuram

[3393b] miḳdārda: ḳadar da M2.
[3403ab] Saʿādet şol ḳula bunı itmez inkār // Eylemez ṣabr ider ḥarāma nefsini bikār M2.
[3405a-3406a] Mısraların vezni kusurludur.

3406. Yaḥyā oġlı Ḥasan'a ne dinildi
Sözüñ ṭoġrısı bu sözden bilindi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 120[a] **3407.** İsm-i aʿẓam bilür misin didiler
Mürşid-i kāmil yirine ḳodılar

3408. Ol naʿam diyüp cevāb virdi bilüñ
Didi ḥelāl loḳmada arañ buluñ

60.İlahi
4+4=8

1. Eger loḳmañ ḥelālise
Aʿẓam olur ḳamu esmā
Zīrā kim esmāʾullāhdur
Dinilmiş esmāʾi ḥüsnā

M3 120[b] **2.** İşit ḥarām nedür bize
Nice kir getürür yüze
İnan vallāhi bu söze
Resūl'üñ sözidür cāna

3. Gel imdi ḳaç ḥarāmından
Yarlıġar Ḥaḳ kereminden
Ḳurtul günāh vereminden
İdesin ḳalbüñi raʿnā

4. İbn-i Mesʿūd bir bir naḳli
Ṭuyup uyar olan ʿaḳlı
İşit iy dünyesi çoḳlı
Oñad bil irmedin fenā

5. Ḥarāmdan yise bir loḳma
Bu Ḥaḳ sözine ḫor bakma
Aduñ ḥarāmīye ṭaḳma
Çekersin ṣoñra çoḳ ʿanā

6. O loḳma ḳarnuña gire
Madem ḳarar idüp ṭura

[1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.
[1abcd-10abcd] –T
[1abcd-45abcd] –M4

Anı cümle melek göre
Eger fi'l-ardu ve's-semā

7. Ḳamusı laʿnet iderler
Laʿnetullāh ʿaleyk dirler
Ya nedendür ḥarām yirler
Olur lāyıḳ şular laʿnā

8. Eger tevbe ḳılurise
Loḳma assın ararlarsa
Ḳabūl olur dilerlerse
Düzerler yolın Cinān'a

9. Eger tevbe itmeden ölse
Ḳarın içre ḥarām ḳalsa
Ḥarāmı yir miydi bilse
Od olur bil aña meʾvā

M2 132[b] M3 121[a] 10. Resūl-i Ḥaḳ sözidür bu
İnan tevbe eyle şekki ḳo
Bugün içüñ ḥarāmdan yu
Bulasın derdüñe devā

M1 113[a] 11. İlāhī nic'ola ḥālüm
Ḥarāmīler alur yolum
Ḥarāmdan kes meded elüm
Bizi aldamaya hevā

12. Gel işit ne dinilmişdür
Bu yolda ne bilinmişdür
Ṭaʿām niçün dinilmişdür
Ṣaḳın bu söze dime lā

13. Şuñunçün yinilür niʿmet
Yiyüben bulasın ḳuvvet
Ḳavī olup idesin ṭāʿat
İşit bu sözi di belā

14. Ḥelāl yiyen ider ṭāʿat
Bulur ṭāʿatde ḥalāvet
Ḥarām yiyen meni'l-ʿuṣāt
Getürür başına belā

[10c] yu: yol T, M1, M3.
[11d] aldamaya hevā: ellemeye ehvā M1.

M5 63[a]

15. Ḥarām yiyüp ṭāʿat uman
İçi ṭopṭoludur gümān
Bilüñ ʿişyān olur hemān
Harām yimek degil revā

16. Şu murdār ṣuyile abdest
Alandur didiler miṣli
Ḥarām ʿişyāna ḳuvvetdür
Ṭāʿat idebile ḫāṣā

17. Ya murdār ṣuyile ṣevbin
Yuyan pāk idebilür mi
Ḥarām yiyüp iden ṭāʿat
Belālar getürür başa

M3 121[b]

18. Ḥarāmdan ṭaʿām yidürmek
Bu da maʿṣiyyet-i uḫrā
İ müʾmin gel ḥarāmdan ḳaç
Ḥarām degil bize aḥrā

19. Ẓulmile alduġuñ şeyʾi
Lāzımdur assına virmek
Ġayrı ḫalḳa yidürdigüñ
Olur maʿṣiyyet-i uḫrā

20. İki kez ʿāṣī olursın
Yarın itdügüñ bulursın
İ ġāfil ṣoñra bilürsin
Ki başuña neler gele

21. Nedür ki diyesin ḥarām
Yidirüp umasın kirām
Ölüm kime virür ārām
Ġarbı şarḳı gezüp ara

22. Ḥarām yalānı söyledür
Ḥaḳ'uñ taḳdīri böyledür
Ṭamu odını boyladur
Yiyen yüzi olur ḳara

23. Ḳulı şüpheli azdurur
Hemān yoḳ yire gezdürür

[16abcd-17abcd] –M3

[16abc-19abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

[19abcd] –M2, –M5

Fużūli sözle bozdurur
Bulımaz derdine çāre

24. Çoḳ artıḳ sözlere geçer
Lehv ü laġva gözin açar
Añlamaz Ḥaḳḳ'ı yir içer
Şüphe ḳalbi ider ḳara

25. Gelüñ ḥarām yimeyelüm
Ne var bunda dimeyelüm
Şüphelü rızḳ ḳomayalum
İşümüzi Ḥaḳ oñara

26. Resūlullāh nice ḳaçdı
M3 122[a] Ḥarāmı ayırup seçdi
Bu yolda nice göz açdı
Aña göre yoluñ ara

M2 133[a] 27. Bir ʿavret Resūlullāh'a
Gönderdi bir ḳadeḥ südi
Yine gönderdi Muḥammed
Ki südüñ aṣlını ṣora

28. İrtesi ol ḫātun geldi
Didi döndermege n'oldı
Resūl'den ḫaberin aldı
Ne buyırsa yolın vara

29. Bu süd ḳandan diyü ṣorar
Nicedür aṣlını arar
Ḥelāldür dimege yarar
Ḳul oldur ḥarāmı ıra

M1 113[b] 30. Bu ḳoyundan ṣaġdum anı
Ṣatun almışidüm anı
Saña göndermişem bunı
Yoluña cān u baş fidā

31. Resūl dir buña emr oldum
Nebīler ḫaberin aldum
Anuñçün ben suʾāl ḳıldum
Ḥelāl ola ḳamu ġıdā

[23c] sözle: söz dīni M2.
[24abcd] M1, –M5.
[27abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

32. Zīrā kim cümle enbiyā
Ḥelāl yidiler etḳıyāʾ
Uyanlar oldı aṣfiyā
Olalar maḳbūl-ı Ḫudā

33. Yimekleri ḥelāl milāḥ
Daḫı hem işleri ṣalāḥ
Ḥelāl yiyen bulur felāḥ
İder Ḥaḳ emrini edā

34. Didi Resūl tabīʿ oldum
Nebīler yolını buldum
Ṭaʿāmumı ḥelāl ḳıldum
Uyanlar yolına gide

M3 122[b] 35. Gör ol Sulṭān'uñ işini
Ḥelāl eyledi aşını[35a]
Uyan ḳurtara başını
Uy aña uymaġıl yāda

36. Gel anuñ işlerin diñle
Ḳulaġuñ ṭut oñad diñle
Bu yolda düşünüp iñle
Ḫalḳa borcuñı ḳıl edā

37. İşit Sulṭān'ı ne ḳıldı
Döşekde bir ḫurma buldı
Yimege ṭamaʿı oldı
Didi kim bunı kim ṭada

38. Döşegimde bunı buldum
Ṣadaḳadan imiş bildüm
Alup maḥallene virdüm
Zekāt ḥarām didi baña

M5 63[b] 39. Gel iy göñül gel iy göñül
Tażarruʿ ḳıl iñil iñil
Naṣīḥatum ṭutup yigil
Budur lāzım olan saña

40. Bulduġūñı yiyüp içme
Ṣaḳın ḥarāma göz açma
Hevāda iy göñül uçma

[35a] Sulṭān'uñ: Resul'üñ M2.

Girecegüñ yiri aña

41. Ḥarām ḳapladı ʿālemi
Rüsvāy olmışuz ola mı
Söylerüz dürlü kelāmı
Gitmezüz Mevlā'dan yaña

42. İlāhī derdüme dermān
Yine senden olur hemān
Ḥelāl rızḳ vir ḳoma gümān
Dün ü gün yalvaram saña

M2 133[b]
M3 123[a]
43. Maḥārimden bizi ṣaḳla
Baḳma ʿiṣyānuma yoḳla
Kerem ḳıl āzād it bekle
Aġlayu gelmişem saña

44. Ḥelāl ḳapuların göster
Ḳamu ḳul raḥmetüñ ister
O laʿīn arada n'ister
Bizüm ümīẕimüz saña

45. Hidāyet ḳapusın açup
Bulayız yoluñı seçüp
Ḥelāl loḳma yiyüp içüp
Ṭoġru yol varayın saña

54.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3409. Ḥarām yiyen ṭāʿat dadın alamaz
Daḫı ḫuşūʿile namāz ḳılamaz

M1 114[a]
3410. Eger benden buña delīl ṣorarsañ
Yolı düzivireyin gel girerseñ

M4 73[b]
3411. Bāyezīd-i Bisṭāmi'den ḫaber al
Yoluñ ṭoġrusını bilüp yola gel

3412. Dir bu ʿazīz nice yıl ṭāʿat itdüm
Bulmadum leẕẕetin anama gitdüm

[41abcd] –M2.
[42abcd] –M5
[3411a] Mısranın vezni kusurludur.
[3412ab] Beytin vezni kusurludur.

3413. Didüm incinme ana şunı ṣoram
Ben ḳarnuñda iken yidüñ mi ḥarām

3414. Didi bir gün evüñ üstine çıḳdum
Ḳonşınuñ sirkesi var anda baḳdum

3415. Keşkene el ṣunup bir loḳma aldum
Bāyezīd dir bu imiş ḥāli bildüm

3416. Varup anı ḥelāl itdürdüm aña
Hemān ṭāʿatde leẕẕet geldi baña

3417. Anası yidügünden gör żararı
Ḥarām yiyen nice bula ḳarārı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3418. Bundan añla ḥālimüz n'oldıġını
Var mı yimez şimdi hīç bulduġunı

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 123[b] **3419.** İşimüz geçdi işden n'eyleyelüm
Bari Ḥaḳḳ'a yalvarup söyleyelüm

3420. ʿİbādet leẕẕetin sen vir İlāhī
Aduñ Ġaffār'dur ʿafv eyle günāhı

M2 134[a] **3421.** Ḥālimüz bilmeyüp āvāre olduḳ
Ġarībüz pādişāhım luṭfa ḳalduḳ

3422. Bilürin ḳulı ḥarāmdur şaşuran
Ṭoġru yolı ḳoyup egri düşüren

3423. Ḥarām yiyenler olur ẓālimīden
Çıḳamazlar Cehennem yalıñından

3424. Ḳıyāmetde ḳarañuda ḳalurlar
Ẓālimüñ ẓulmi ẓulmetdür bilürler

[3413b-3414b] Mısraların vezni kusurludur.
[3415a] ol sirkeden bir miḳdār aldım M2 / Mısranın vezni kusurludur.
[3419b] Mısranın vezni kusurludur.
[3420a] ʿibādet: ṭāʿat M2, M5.
[3422b] Mısranın vezni kusurludur.

3425. Ẓālimden maẓlūmuñ ḥaḳḳın alurın
Alıvirmezisem ẓālim olurın

3426. Allāh'uñ vaʿīdi budur ırılmaz
Şaşar ẓālimlerüñ ʿaḳlı dirilmez

M1 114[b] **3427.** Ẓālimler başına ne gele bilmez
Faḳīr olmayıcaḳ hīç ẓālim olmaz

3428. Cümle ẓālimler bilüñ ḥaşre gelür
Ḳamu maḫlūḳ ortasında ḫor olur

3429. Yidügi mīraṣı anda olur nār
Ġażab vācib ider aña o Cebbār

3430. Ẓulüm perde olur Ḥaḳ raḥmetine
Resūl'üñ irmeye şefāʿatine

M5 64[a] **3431.** Ḳıyāmet ḳopduġı vaḳtin feveylün
Feveylün ẓulm idene ṣümme veylün

3432. Bilüñ bu sözleri Allāh sözidür
Bu söze açılan müʾmin gözidür

3433. Daḫı ol ʿĀlemüñ Faḫr'ı buyurmış
Ümmetine bu aḥvāli ṭuyurmış

3434. Mażlūm olan ẓulm idenleri ṭuta
Ẓālimler ḳādir olmaz öte yite

M4 74[a] **3435.** Diye gel imdi Ḳaḍı'ya gidelüm
Senüñle ḥālimüz beyān idelüm

M3 124[a] **3436.** Ḥükm ider birimüze cevri yoḳdur
Anda maẓlūm olanuñ yüzi aḳdur

3437. Daḫı Tevrāt içinde bu yazılmış
Ẓālimlerüñ evi barḳı bozılmış

3438. İtdügi ẓulmile evi yıḳılur

[3425ab-3426ab] –M2

[3427ab-3428b] –M5

[3428ab] Beytin vezni kusurludur.

[3433b] Mısranın vezni kusurludur.

[3434a] Mısranın vezni kusurludur.

[3435ab] Beytin vezni kusurludur.

Düşer ṭaş u aġac aña baḳılur

M2 134[b] **3439.** İşitdüñ mi bu beyānātı iy cān
Ṣaḥīḥdür buña zinhār itme gümān

3440. İşitsün nāfile namāz ḳılanlar
Daḫı Muḥammed'e ümmet olanlar

3441. Rivāyetdür Mālik oġlı Enes'den
Pāk itmiş kendüyi cümle denesden

3442. Resūlullāh'a ṣormış nice sözler
Bunı işiden kişi aça gözler

M1 115[a] **3443.** Didüm nedür saña sevgülü ġāyet
Bunı ṭutmaġa saʿy eyle beġāyet

3444. Yimemek yeg midür bir loḳma ḥarām
Didüñ ḥarām yiyen bulmaya ārām

3445. Nāfile biñ rekʿat ḳılmaḳ ol namāz
Farżı ḳılar birisi ḥarām yimez

3446. Ḥaḳ ḳatında ḳanḳısı maḳbūl olur
Eyü yatlu her ḳul itdügün bulur

3447. Biñ rekʿat nāfile namāz ḳılandan
Namāz ḳılup ḥarām loḳma alandan

T 120[b] **3448.** Sevgülüdür bu ḥarāmdan ḳaçanlar
Nāfilesiz ḥelāl yiyüp içenler

3449. Gelüñ bizde bu ḥarāmdan ḳaçalum
Ḥelāl loḳma bulup yiyüp içelüm

3450. Ve illā ṭamu içinde ḳaluruz
Ḳorḳu vardur yarın rüsvāy oluruz

M3 124[b] **3451.** Benī Ādem ʿacāyib ḥāle düşdi
Ḥelāli ḳoyuben ḥarāma üşdi

[3438a] Mısranın vezni kusurludur.
[3442b] Mısranın vezni kusurludur.
[3445ab-3446ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[3447a-3448a] Mısraların vezni kusurludur.
[3447ab] –M2
[3450b] Mısranın vezni kusurludur.

3452. Ḥarāmı cemʿ idüp yiyüp giyerler
Hevā-yı nefs içün cāna ḳıyarlar

3453. Anıñçün ʿāleme fitne düşürdi
Bu maḫlūḳ başına belā üşürdi

3454. Ṭaġıldı ʿaḳlımuz eyvāh dirilmez
Bölindi ḳalbümüz aṣlā ṭurulmaz

M2 135[a] **3455.** Kim ḥarāmī ẓālime muʿīn olur
İtdügi her ne ise elbet bulur

3456. Muʿteberdür şimdi ḥarām yiyenler
Merdūd oldı ḥarām yimek diyenler

3457. ʿAceb ḫoş düşdiler ḥarām işlere
Virdiler göñlü bāṭıl cünbüşlere

M4 74[b] **3458.** Ṭuymadılar Ṣulṭān'uñ didügini
Ṭuyan ḥelāl idindi yidügini

3459. Her gün yiryüzine biş melek iner
Her biri yirde bir maḳāma ḳonar

M1 115[b] **3460.** Mekke vü Medīne beyt-i muḳaddes
Müslimānlar ḳubūrı sūḳ-ı nās

T 121[a] **3461.** Mekke'ye inenüñ işit nidāsın
Şu ḳul terk eyleye farżuñ edāsın

3462. İḫrāc olur Allāh'uñ raḥmetinden
Kend'özini alıḳor ḥürmetinden

M5 64[b] **3463.** Farżını terk eyleyüp çıḳdı yolı
Allāh'uñ raḥmetine irmez eli

3464. Medīne'ye inenüñ hem nidāsın
Şu ḳul terk eyleye sünnet edāsın

3465. Bu ümmetüm çıḳar şefāʿatümden

[3453ab-3454ab] –M4

[3456ab-3460ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

[3461a] Mısranın vezni kusurludur.

[3462a] çıḳmış olur Ḥaḳḳ'uñ ol T, M1.

[3462ab-3463ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

Şefāʿat bulmayan gitsün ḳatumdan

3466. Diñle beyt-i muḳaddese ineni
Ṭut ḳulaġuñ añla bu cümle dīni

M3 125[a] **3467.** Şol kişi kim ḥarām mālı kesb ide
Ḳabūl itmez bir ʿamelini Ḫudā

3468. Ḳamu itdügi ʿamel merdūd olur
Ṣalāt u ṣavmı gider maḥrūm ḳalur

3469. Dir Müslimān ḳabrine inen melek
Eyā ehl-i ḳubūr diñ nedür dilek

M2 135[b] **3470.** Ne şeyʾdür ki anı arzū ḳılursız
Ne işdür kim aña nādim olursuz

3471. Diyeler arzūmuz Cumʿa cemāʿat
ʿÖmür bu yoḳ yire geçmiş nedāmet

3472. Maḥrūm olduḳ şu Ḳurʾān diñlemekden
ʿİlim meclislerinde iñlemekden

3473. ʿÖmrimüz yoḳ yire geçmiş n'idelüm
Ḳıyāmete degin efġān idelüm

T 121[b] **3474.** Müslimānlar ṣoḳaġına ineni
İşit ne dir ṣoḳaḳlarda ḳonanı

3475. Ġāfil olmañ i cümle ehl-i īmān
Ḳahrı vardur Ḫudā'nuñ ḳılmañ gümān

3476. Ḥaḳ'uñ ʿuḳūbeti ḳahrın bilesin
Ḳamu günāhlara tevbe ḳılasın

3477. Ḫuṣūsā ḥarāma göz açmayasın
Ölince ṭāʿatinden ḳaçmayasın

61.İlāhī
4+4=8

[3466ab] Beytin vezni kusurludur.
[3467a] Mısranın vezni kusurludur.
[3468b] Mısranın vezni kusurludur.
[3469ab] Beytin vezni kusurludur.
[3472a-3474a] Mısraların vezni kusurludur.
[3477b] Mısranın vezni kusurludur.

M1 116[a]

1. İlāhī sen meded eyle
Gider yüzdeki ḳarayı
Luṭfuñı bī-ʿaded eyle
Sen oñat bizde yarayı

2. Yaramuza yara urma
Ḥarām naṣīb idüp virme
Dergāhuñdan bizi ırma
Varalum seni arayı

M3 125[b]

3. Loḳmamuzı ḥelāl eyle
Ḥelālile bizi ṭoyla
Luṭfuñla gel diyü söyle
Eyle bu derde çāreyi

4. Ḥelāli ḥarāmı seçdür
Ḥelāl loḳmaya göz açdur
Ḥarām yimek büyük ṣuçdur
Seçelüm aġ u ḳarayı

5. Muḥammed yüzi ṣuyına
Bizi uydur anuñ ḫuyına
Ḥarām yük aşma boynına
Adımuz ḳılma mürāyī

6. Ḥarām ḫonile ṭoylama
Ḥarāmī diyü söyleme
Cinānuñ ḥarām eyleme
Görelüm köşk ü sarāyı

7. Ḳurʾān'uñ ḥükmine uydur
Anuñ sırrı nedür ṭuydur
Ḥarām yimek çirkin ḫuydur
Yiyenler ḳalur ırāyı

M2 136[a]

8. Ḥelālüñe ḳanāʿat vir
Bir ḥelālce ṣanāʿat vir
Vuṣlatuña biżāʿat vir
Iṣlāḥ idelüm arayı

9. Ḥarām virüp ḳılma ırāḳ
Ḳalbde olsun nūr-ı çırāḳ
Bindügümüz olsun Burāḳ

[1ab-13ab] –M4

Bizümle͡ it beyʿ ü şirāyı

M3 126[a] 10. Bizüm işlerimüz ḫaṭā
Ḥelālüñden eyle ʿaṭā
Añalum ana vü ata
ʿAfv eyle ehl-i ḳurāyı

11. Ḳalb evinden olsun bīzār
Eyle her an ḳalbe naẓar
Ḥarāmdan ḳılalum ḥaẕer
Gidelüm ḥelāl arayı

M5 65[a] 12. Ḥarāmdan yum gözlerini
Saña dönder yüzlerini
Ḥelāl virdün özlerini
Gider ḳalbdeki ḳarayı

T 122[a] 13. Yola gelsün ehl-i īmān
Ḳalblerinden gide gümān
Ḥarāmdan vir emn ü emān
Diñ āmīn idüñ naʿrayı

62.İlāhī
4+4+3=11

1. Tevbe͡ eyleyüp cümle ḥarāmdan geçüñ
Ḥarām yiyenlere cennet ḥarāmdur
Ḥelāli ḥarāmı ayırup seçüñ
Ḥarām yiyenlere cennet ḥarāmdur

2. Cennetdeki naṣībüñdür yidügüñ
Fayda itmez ḥelāl yoḳdur didügüñ
Ḥaḳḳ'ın alduġıña virdük gedügüñ
Ḥarām yiyenlere cennet ḥarāmdur

M4 75[a] 3. Şekki ḳoñ inanuñ benüm sözüme
Ben yalān söyleyüp ḳıyman özüme
Benüm naṣīḥatüm kendü özüme
Ḥarām yiyenlere cennet ḥarāmdur

4. İnan bu sözüme dostum ḫalīlüm
Ḳurʾān iledurur benüm delīlüm

[11abcd] –T, –M1, –M5
[12abcd] –T, –M1, –M2
[2abcd] –M2

M1 116[b] Böyle işāret eylemiş celīlüm
Ḥarām yiyenlere cennet ḥarāmdur

5. *Ezhebtim ṭayyibātiküm* buyurdı
Bunı ṭuyan kend'özini ṭoyurdı
M3 126[b] El çekdi ḥarāmdan işin ḳayırdı
Ḥarām yiyenlere cennet ḥarāmdur

6. Niʿmetin dünyāda yiyüp ṭoyduñuz
Nefsüñüz arzūlarına uyduñuz
T 122[b] Ḥarām yiyüp ḥarām libās geydüñüz
Ḥarām yiyenlere cennet ḥarāmdur

7. İy **Ẕelīlī** ḳıl ṭaʿāmuñı ḥelāl
Andan ṣoñra eyle Allāh'a delāl
M2 136[b] Ḥarām yiyenlerüñ işleri ḍalāl
Ḥarām yiyenlere cennet ḥarāmdur

55.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3478. Tevekkül eyle ol Ḥayyü'l-Bāḳī'ye
Tevekkül eyleyüp nefse ḳaḳıya

3479. Özüñi ol Ḫudā'ya eyle teslīm
Ḳul olam diriseñ iy ṭabʿ-ı selīm

***وَعَلَى اللهِ فَتَوَكَّلُواْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ**
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3480. Ehl-i īmān bu maʿnāyı añlasun
Müʾminise ḫoş tevekkül eylesün

3481. Allāh'a ḳılsun tevekkül her işe
Yimesün ġam ger bahār u ger ḳışa

3482. Ḫalḳ iden Ḥaḳ rızḳuñuzı ḳayırur
Ḳorḳma Allāh ḳullarını ṭoyurur

3483. İmdi añlañ ol Resūl'üñ sözini

[5a] **وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُم بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَفْسُقُونَ:** İnkar edenler ateşe sunuldukları gün, (onlara şöyle denir): "Dünyadaki hayatınızda **güzelliklerinizi bitirdiniz**, onların zevkini sürdünüz. Bugün ise yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanızdan ve yoldan çıkmanızdan dolayı, alçaltıcı bir azapla cezalandırılacaksınız. Kur'an-ı Kerim, Ahkaf 46/20."

* "Eğer mü'min iseniz Allah'a artık tevekkül edin (Allah'a güvenin). Kur'an-ı Kerim, Maide 5/23."

Ümmet olup göreyüz biz yüzini

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3484. Dir ki ümmet ikrām olmaḳ dilerse
Ehl-i keremden olmaġa iverse

3485. Ḳorḳsun Allāh'dan özini ṣaḳınsun
Adını muttaḳīlere ṭaḳınsun

T 123[a] **3486.** Eger olmaḳ dilerse nās ḳavīsi
Allāh'a tevekkül olsun daʿvīsi

M3 127[a] **3487.** Ḥaḳ'a tevekküli elden ḳomasun
Ṣaḳınsun Ḥaḳ nice bisler dimesün

M1 117[a] **3488.** Cümle ḫalḳdan ġanī olam diyenler
Ḫalḳ içinde ġanīligi sevenler

M4 75[b] **3489.** Ḥaḳ elinden olan şeyʾe ṭayansun
Gözin açup bu ġafletden uyansun

3490. Ṭayanmasun şu kim kendü elinde
ʿÖmüri fānī ḳılsun Ḥaḳ yolında

M2 137[a] **3491.** Benüm elümde mālum var dimesün
Hemān Ḥaḳ ḳapusın elden ḳomasun

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3492. Diñle saña bir ʿaceb söz söyleyem
Yine tevekkül deñizin boylayam

3493. Geldi bir ʿArābī bir gün Ḥażrete
İşidüp sözin dutasın ʿibrete

3494. Diledi Ḥaḳ Resūl'ine bulışa
Hem ziyāret eyleyiben söyleşe

M5 65[b] **3495.** Varidi elinde bir deve yider
Ḳoyıvirdi Ḥaḳḳ'a tevekkül ider

[3484ab] Beytin vezni kusurludur.
[3485a] Mısranın vezni kusurludur.
[3486b] Mısranın vezni kusurludur.
[3488ab] Beytin vezni kusurludur.
[3490ab] –M5

3496. Ṣordı Resūl kim deveñi n'eyledüñ
Bundan añla işüñi sen n'eyledüñ

3497. Ḳoyıvirdüm diyü ol virdi cevāb
Ḫoş tevekkül eyledüm ḳıldum ṣavāb

3498. Resūlullāh didi deveñi baġla
Andan it tevekküli işi ṣaġla

T 123[b] **3499.** Manī[ʿ] olmaz tevekküle baġlamaḳ
Ḥaḳḳ'a ḳul olmaḳdur işin ṣaġlamaḳ

3500. Ger ḥarāmdan ḳaçariseñ sen bugün
Bu tevekkül eylemekdür sen ögün

3501. [ʿ]Āḳılısañ ḥelāl işüñi ḳoma
İşimüz tevekküle manī[ʿ] dime[227]

3502. Dir kişi Allāh'a tevekkül ide
İşinüñ güç olmaġı andan gide

M3 127[b] **3503.** Hem Ḥaḳ'uñ virdügine ḳānī[ʿ] ola
Ḥaḳ ḳatında cümle maṭlūbın bula

3504. Bu tevekküli yine sen vir bize
Dā[ʾ]imā yalvarduġum budur size

M1 117[b] **3505.** Ḳalb evinde saña tevekkül bulam
Añlamaḳ vir cümleden [ʿ]ibret alam

M2 137[b] **3506.** Dergāhuñdan aṣlā ben ayrılmayam
Dā[ʾ]imā ṭā[ʿ]at idem yorılmayam

3507. Sulṭān'um her ḥālde tevekkül idem
Ben ża[ʿ]īf senüñile saña gidem

3508. Bir günehkārum n'ideyin bilmezem
Yoldan azdum yine yolı bulmazam

3509. Bilmezem gide gide ḳanda varam

[3496ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[3498ab] Hadis-i şerif. "Onu (deveni) bağla, sonra tevekkül et!"
[3498ab-3499ab] Beytin vezni kusurludur.
[3501ab-3502ab] –M5
[3507ab-3513ab] –M4

Yoldan azdum yolumı kime ṣoram

3510. Yā İlāhī sen tevekkül vir bize
İt hidāyet ṭoġruca varam size

3511. Sen hidāyet eylemezseñ azaruz
Ṭoġru yolı ḳoyup egri gezerüz

T 124[a] 3512. Yā İlāhī dön diseñ bir kez baña
Ḫoş tevekkül eyleyüp varam saña

3513. İstedügüm dāʾimā bulsam rıżā
ʿAfvuñ olsa ben ḳula Mevlā cezā

63.İlāhī
4+4+3=11

1. Cümle aḥvallere ḥayrān olanlar
Var tevekkül eyle gör Allāh n'eyler
Ḥaḳḳ'uñ raḥmetinden ümīẕ ḳılanlar
Var tevekkül eyle gör Allāh n'eyler

2. Allāh'a Allāh'a eyle işiñi
Gözleriñden aḳıt ḳanlı yaşıñı
Odur ḳurtaracaḳ yarın başıñı
Var tevekkül eyle gör Allāh n'eyler

3. Dāʾimā Ḥaḳ ḳapusında ṭurasın
Aġardasıñ ḳalb eviniñ ḳarasın
Yine Ḥaḳ'dan iste derdin çāresin
Var tevekkül eyle gör Allāh n'eyler

4. Oḳudum yolımı buldum diyenler
Mürşidsiz menzili aldım diyenler
Rükūʿyı sücūdı ḳıldım diyenler
Var tevekkül eyle gör Allāh n'eyler

5. Bildiñ mi [sen] bu dünyānıñ ötesin
Allāh'dur maḥv ider ḳuluñ ḫaṭāsın
M2 138[a] İzle iẕin olmaya ya yitesin
Var tevekkül eyle gör Allāh n'eyler

6. [Var] uy bir evliyānuñ sen ḫaşına
Dermān ola senüñ ḳalbiñ pasına

1abcd-6abcd –T, –M1, –M3, –M4, –M5

Ẕelīlī aldanma münkir sāsına
Var tevekkül eyle gör Allāh n'eyler

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ*

56.Fasıl

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3514. Yaʿnī Allāḥ emrine ṣabr idesiz
Her ne buyurdıysa ṭoġru gidesiz

3515. Rāżī olan Ḥaḳḳ'uñ az virdügine
Ḥamd iden az çoḳ ele girdügine

3516. Kimseye ne ise şekvā eylemez
Ḥaḳ bilür ḥālini ġayra söylemez

M3 128[a] 3517. Bilüñ Allāḥ bu ḳula rāżī olur
M4 76[a] Az ise de ʿameli maḳbūl olur

3518. Ḥaḳ'dan isterseñ rıżāya rāżī ol
Ara Ḥaḳḳ'uñ rıżāsın kendüñde bul

3519. Dir Muḥammed cānile rāżī oluñ
Faḳrı gözleñ siz daḫı ṣevāb buluñ

M1 118[a] 3520. Ger īmānuñ dadını ṭatduñ ise
Aduñı ehl-i īmān itdüñise

3521. Rāżī olasın Ḥaḳ'uñ ḳażāsına
Ne ise ṣabr idesin cezāsına

3522. İbn-i Mesʿūd'uñ sözini diñleñüz
Ḫoş ḳulaḳ ṭutuben anı añlañuz

T 124[b] 3523. Bir pāre ḳor dilim üstine ḳoyup
Ṣabr idüp yaḳduġı ne ise duyup

M5 66[a] 3524. Yaḳduġın yaḳup ḳavurduġın ḳula
Çāre bulmayup bu ateşe döye

M2 138[b] 3525. Bu ʿaẕāb yig baña şunı dimeden
Sen ne bulduñ göre diyü ḳomadan

---

* "Artık Rabbinin hükmüne sabret. Kur'an-ı Kerim, Kalem 68/48."

3523a ḳor: od M5; ateş M2.

3524ab –T, –M1

3526. Dimeden şol olan şey’i olmasa
Bizi bu iş böyle olup ḳılmasa

3527. Ya bir olmayana olsa dimeden
Olup olmayanuñ ġamın yimeden

3528. Yig baña kim dilümi oda yaḳam
Ne ḥ*ā*cet dil söyleye yoldan çıḳam

3529. Bilürüz ol Ḥaḳ didügi olısar
Rāż*ī* olmayan cezāsın bulısar

3530. Ḳul nedür kim bulduġın dir işidür
Rāż*ī* olmayan ne aḥmaḳ kişidür

3531. Daḫı Ḥaḳ dostları gör ne buyurur
Bunı Ḥaḳḳ’uñ ḳullarına ṭuyurur

3532. Rāż*ī* olmayan Ḥaḳ’uñ ḳażāsına
Girmeyenler Allāh’uñ rıżāsına

M3 128[b] **3533.** Hīç ḥamāḳatine devā bulmaya
Her gelen derdine şifā bulmaya

3534. İsterüz Ḥaḳḳ’uñ rıżāsın gör bizi
Derd gelince söylerüz dürlü sözi

3535. Ṭoġru Ḥaḳ emrine boyun kösmezüz
Ḳalbümüz rıżā-yı Ḥaḳḳ’a aşmazuz

3536. Yine Allāh’uñ rıżāsın dilerüz
Yoḳ rıżāyile ḳanāᶜat bilürüz

T 125[a] **3537.** Yā İlāhī vir rıżāñı sen bize
Biz żaᶜif ḳullar rıżañ ile geze

3538. Evvelā ḳażāña bizi rāż*ī* ḳıl
Rıżāñile uçmaġı da rūzī ḳıl

3539. Her ne ise luṭf idüp virür rıżā
Ceẕb idüp rāżī oluñ di it ḳażā

[3528b] ḫācet: revā T, M1.
[3536ab-3537ab] –M5
[3538ab-3539ab] –T, –M1, –M4

M1 118[b] 3540. Nefs-i emmāreyi eyle bī-ḳarār
Rāżī olsun işlesün Ḥaḳḳ'a yarar

M2 139[a] 3541. Aṣlā rıżāñ ḳalb evinde çıḳmasun
Ḳalbümüze ġayrı eşyā çoḳmasun

3542. Rāżī olmamaḳ ne müşkül derd imiş
Cümle ḥāle rāżı olan merd imiş

3543. Rāżī ḳıl Mevlā bizi merdāne ḳıl
Rāżī olmaḳda bizi bir dāne ḳıl

3544. Mevlā rıżāña boyun kösem ṭuram
Tek rıżāñ vir cānumı ḳurbān virem

M4 76[b] 3545. Ḳıl meded İlāhī rıżāñ bulavuz
Rāżī olduġuñ ḳuluñdan olavuz

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ *

57.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3546. Siz eger niʿmetüme şükr itseñüz
Niʿmeti viren yolını gütseñüz

3547. Ḫoş ziyāde ḳılayidüm niʿmeti
Ol bulaydı niʿmetüme ruḫṣatı

3548. Faḫr-ı ʿĀlem gör ne dir buña göre
Raḥmet aña sözine ḳulaḳ ura

M3 129[a] 3549. Niʿmetullāha aḥaḳḳ olan kişi
Şükr olur her niʿmete anuñ işi

3550. Zīre niʿmet bize Ḥaḳdandur ʿaṭā
Niʿmete şükr itmemekdürür ḫaṭā

T 125[b] 3551. Şol ḫaṭādur maġfiret yoḳdır aña
Muṣṭafā'nuñ sözi bu didüm saña

3552. Daḫı ol Sulṭān-ı kevneyn gör ne dir

* "Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: "Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir. Kur'an-ı Kerim İbrahim 14/7."

Bilmek isteriseñ aña ṣor nedir

3553. Her ḳaçan Ḥaḳ virse niʿmet bir ḳula
Çünkim ol ḳul niʿmeti Ḥaḳ'dan bile

3554. Bilse Allāh'dur bunı buña viren
Niʿmete şükrin ider Ḥaḳ'dan gören

M2 139[b] 3555. Niʿmete şükrin edā itmiş olur
Şükr iden ḳul niʿmetini çoḳ bulur

M1 119[a] 3556. Ḥamdden evvel bu edāyı eyledi
Zīre Allāh virdi diyü söyledi

M5 66[b] 3557. Gel daḫı ol Ḥażret-i ʿAlī sözin
Diñle aṣḥābına döndi ol yüzin

3558. Didi ḫāliñüz nedür sizüñ bugün
İşidüp bunı ṭutarsañ sen ögün

3559. Bī-ʿaded Ḥaḳ niʿmeti var didiler
Niʿmetüñ çoḳluġına ġam yidiler

3560. Biz bunuñ ḳanḳısına şükr idelüm
İdemezseñ Ḥaḳḳ'a nice gidelüm

3561. Ger ḳabīḥi varise örtüle mi
Ger ḳabīḥ ü ger cemīl ṭartıla mı

3562. Şimdi ḳalmadı diyenler bu sözi
Yir içer ḳorḳusı yoḳ azar özi

3563. Diñlegil bu sözimüze bir delīl
Bu delīle ṭut ḳulaġuñ iy ḫalīl

3564. İbn-i ʿAbbās ḫoş rivāyet eylemiş
Şükr-i ḥaḳīḳi beyānıñ söylemiş

M3 129[b] 3565. Diñleñüz Allāhiçün şükür nedür
Her aʿżāñ muṭīʿ ola Ḥaḳḳ'a budur

T 126[a] 3566. Gizlü vü aşikāre muṭīʿ ola
Ger muṭīʿ oldıysa ḫalāṣ bula

[3562ab] –T, –M2, –M5

[3565b] Mısranın vezni kusurludur.

M4 77[a] 3567. Gözüñ şükri ḳılma ḥarāma naẓar
Ḳul ḥarāma baḳsa elbette azar

3568. Ḳulaġuñ şükri nedür gel añla sen
Diñledükçe her zamān ḥaḳ diñle sen

3569. Bilmek isterseñ daḫı dil şükrini
Kiẕb u ġıybet söyleme ḳıl fikrini

3570. Sen diriseñ ellerüñ şükrin görem
Şükri budur almasun elüñ ḥarām

M2 140[a] 3571. Ḳarnuñuñ şükri nedür dirseñ bilem
Yime ḥarām yiriseñ çoḳdur elem

3572. Ud yiri şükrini ṣorarsañ baña
Key saḳın itme zinā direm saña

3573. Ger ayaḳlar şükri nedür diriseñ
Yürüme ḥarāma ḳarşu eriseñ

M1 119[b] 3574. Gel i ġāfil şükr idüp ʿaḳluñ dişür
Aġlayup sen ḳalbüñe ḳorḳu düşür

3575. Hīç birinüñ şükrini idemedük
Bildük ol ṭoġru yola gidemedük

3576. Siz ne dirsiz var mı gözler bu yolı
Ya olabilür misiz Ḥaḳk'uñ ḳulı

3577. Şükr iderseñ ṭoġru ḳulı olasın
İtdügüñ şükrüñ ṣevābın bulasın

3578. Dir Muḥammed şükr idüp ṭaʿām yiyen
Yidügi ḥelāl olup ḳarnı ṭoyan

T 126[b] 3579. Ṣāʾim ü ṣābir ṣevābın bula ol
Şekki ḳo kim ḳullarına luṭfı bol

***وتُوبُوا إلىَ اللهِ جَمِيعًا أَيُّهَا المؤمِنُون لَعَلَّكُم تُفْلِحُن**

[3568a] Mısranın vezni kusurludur.

[3572ab] –M4

[3573ab] –T, –M1

* "Ey müminler! Hep birden Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz. Kur'an-ı Kerim, Nur 24/31."

58.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 130[a] 3580. Yaʿnī cümle günāha tevbe ḳıluñ
Tevbe idüp siz daḫı felāḥ buluñ

3581. Bugün derdile Allāh'a döneriz
Yārın cennet maḳāmına ḳonarız

3582. Dir Muḥammed tevbe iden ümmetim
Tevbe idüp hem gözeden sünnetim

M5 67[a] 3583. Yine günāh itmeyen gibi olur
Şöyle kim āh eyleyüp tevbe ḳılur

3584. Tevbe ḳılmaḳ nādim olmaḳdır bilüñ
Siz de ḳorḳup derdile nādim oluñ

M2 140[b] 3585. Diñle ḫāṣlar ḫāṣınuñ sen sözini
Ümmet olan buña açsun gözini

3586. Dir ki Ḥaḳ ḳatında sevgülü nef(e)s
Tevbe iden sāsıdur eyle heves

3587. Allāh'a bundan eyü ṣavt olmaya
Veylün aña ṣuça tevbe ḳılmaya

3588. Tevbe idüp ol ḳaçan yā Rab dise
İtdügi günāhınuñ ġamın yise

M4 77[b] 3589. Aña Ḥaḳ lebbeyk yā ḳulum diye
Gel baña gel ṭoġrudur yolum diye

3590. İste benden her ne dilerseñ virem
Seni yanımda melek gibi görem

3591. Ṣaġ u ṣolda üzerüñe ḫāżırın
Her ne isterseñ ben aña ḳādirin

3592. Ḳalbüñ içre żamīrüñden yaḳınam
Ne ola ki sen ḳulumdan ṣaḳınam

3593. İy melekler şāhid oluñ siz buña

[3581ab-3584ab] –T, –M1

[3581ab] Beytin vezni kusurludur.

Ṣuçını bağışladum cümle aña

T 127[a] 3594. Daḫı şundan dir sizi ṣaḳınuram
M1 120[a] Ümmetiçün her yaña baḳınuram

3595. Tevbe itmeñ şevḳine siz günāhı
Ne ḥācet bulına ḳulda menāhı

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 130[b] 3596. Daḫı şundan ṣaḳınurın sizi dir
Ger ümmet iseñüz gözleñ bizi dir

3597. Ḥaḳ'uñ ḥilmine maġrūr olmayasın
Bu ġafletle fesādı ḳılmayasın

3598. Degil her biriñüz ṭamudan ıraḳ
Sen andan ḳurtulmaġa eyle yaraḳ

3599. Şu nāʿlın taşmasından da yaḳın nār
Bunı fikr eyle ġāfil olma zinhār

M2 141[a] 3600. Bunı bil kişi itdügin bulısar
Eger itdügi ẕerre de olısar

3601. Ya tevbeye neden maġrūr olursun
Tevbe iderin diyü günāh ḳılursın

3602. Ṣaḳın tevbeye virmezler emānı
Ecel vaḳti bilinmez bī-gümānı

3603. N'idem ġafletle bu ʿömri geçürdik
Olan sermāyeyi elden ḳaçurduḳ

3604. Dirīġā āh bu ẓālim nefs elinden
Bunuñ yoḳ ḳurtılan mekr ü ālinden

3605. Günāh nedür biz anı bilmez olduḳ
Anuñçündür ki tevbe ḳılmaz olduḳ

3606. İdeyin bari tevbe dilümile
İşi ben baña itdüm elümile

[3598b] Mısranın vezni kusurludur.
[3601b] Mısranın vezni kusurludur.
[3604b] Mısranın vezni kusurludur.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 127[b] **3607.** Günāhum çoḳ tevbesini ḳılmadum
Ben bu derdüñ çāresini bilmedüm

3608. İlāhī senden ola derde çāre
ʿĀṣīler sensiz saña nice vara

3609. Yine biz tevbeyi senden umaruz
Biz ḳapuñda bīçāre ḫaste-zāruz

64.İlahi
4+4=8

1. Mūsā Nebī zamānında
Bir er ḳalmış mekānında
Tevbe idüp ṭoġru varmamış
Ḥaḳḳ'a göñlüni virmemiş

M1 120[b] **2.** İtdügince yine şımış
M3 131[a] Allāh ḳabūl ider dimiş
Ḥatta yigirmi yıl bozmış
Bu ḳadar yıl bozmış düzmiş

59.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M4 78[a] **3610.** Mūsā Peyġamber'e vaḥy itdi Allāh
M5 67[b] Nice yıldur bu ḳulum itdi günāh

3611. Ḳabūl itmen ġayrı tevbesin anuñ
Di aña kim dönesin Ḥaḳḳ'a yönüñ

3612. Yine şorsa ben ʿuḳūbet iderin
Yarlıġaman böyle ḳulı n'iderin

3613. İrişdürdi bu sözi Mūsā aña
Ḥāli n'oldı eydeyin diñle saña

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3608ab-3610ab–M4

3611a Mısranın vezni kusurludur.

3612b Mısranın vezni kusurludur.

3614. Ḳorḳdı bu ḳul bir zamān ṣabr eyledi
Çün anı Ḥaḳ tevbe ile ṭoyladı

3615. Yine ẓālim nefsini yiñemedi
Ṣıdı tevbesin yolın añamadı

3616. Didi Allāh ġażab eyledüm aña
Di aña Ḥaḳ yarlıġaman dir saña

M1 141[b] **3617.** ʿUḳūbātı ana lāzım ḳıların
Bu ḥālile anı oda ṣaların

T 128[a] **3618.** Mūsā didi buña maḥzūn eyledi
Diñle imdi bu kişi ne söyledi

3619. Aġlayaraḳ düşdi tenhā ovaya
Ṭaġa düşdi girü dönmez yuvaya

3620. Didi başın ḳalduruben İlāhī
Gerçi ben yañıldum itdüm günāhı

3621. ʿAfv itmen ḫaberi nedür İlāhī
Ḳuluñ işi ʿişyān u hem melāhi

3622. Düketdüñ mi raḥmetüñ deryāsını
Ben ḫod yuyamadum ḳalbüm pasını

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3623. Raḥmetüñden aġır mıdur günāhum
Bunı bildür ne sırdur pādişāhum

M1 121[a] **3624.** ʿAfvuñ ḫazīnesi dükendi mi ki
Ya ʿafv itmen dimek bize neyiki

M3 131[b] **3625.** Veyā baḫīl mi olduñ ḳullaruña
Çıḳanı ḳoymayasın yollaruña

3626. Nice günāh ki vardur aʿẓam ola
Allāh'uñ ʿafvından ol aġır gele

[3621a] Mısranın vezni kusurludur.
[3622ab] Beytin vezni kusurludur.
[3623a-3624a] Mısraların vezni kusurludur.
[3624ab] –M5
[3626b] senin ʿafvuñdan aġır mı gele M2 / Mısranın vezni kusurludur.

3627. Niçün yarlıġamazsın bizi Allāh
Ṣıfat-ı ḳadīmüñdür kerem iy şāh

3628. Bende gerçe ḳabāḥat ṣıfatı var
Ḳadīmī degildür eylemedüm ʿār

3629. Ḳabāḥat keremüñden aġır olmaz
Kerem dükendügini kimse bilmez

3630. Eger elbette ʿaẕābuñ iderseñ
İdersin ḳullaruña her ne dirseñ

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3631. Vācib olduysa ʿaẕāb itmek baña
Cümle ḳuluñ günāhın yüklet baña

T 128[b] **3632.** Yanayın ben her birinüñ yirine
Varsun anlar girsün uçmaḳ şārına

M4 78[b] **3633.** Ḳullaruña kendümi baġışladum
N'eyleyeyin ben çoḳ ḫaṭā işledüm

3634. Ben yanayın ḳullaruñ bulsun emān
Bulalar raḥmetüñi cümle uman

3635. Bunı ṭuydı Mūsā'yı gönderdi Ḥaḳ
Egri baḳma bu söze sen ṭoġru baḳ

M2 142[a] **3636.** Yir ile gök arası ṭoldı ise
M5 68[a] Tā bu deñlü çoḳ günāh ḳıldı ise

3637. Cümlesini ben baġışladum aña
Çünki bu sözler ile geldi baña

3638. Çünki böyle bildi bu ḳulum beni
ʿAfv iderin yaḳmazın ben oda anı

3639. Baḫtlu bu ḳul işini ṣaġladı
Bir ʿaceb ḥālile başın aġladı

3640. Bizde gelüñ ṣaġlayalum işimüz
Tevbe idüp aḳıdalum yaşımuz

[3629a] Mısranın vezni kusurludur.
[3633b] Mısranın vezni kusurludur.

M1 121[b] 3641. Şol ḳuluñ kim niyyeti ger ḥaḳ ola
M3 132[a] Tevbe iderise yüzi aḳ ola

65.İlāhī
4+4=8

1. Günāhım başdan aşup
Tevbe yā Rabb tevbe yā Rabb
Tenhā odalara düşüp
Tevbe yā Rabb tevbe yā Rabb

2. Ṭoġrı eyle özümüzi
Saña dönder yüzümüzi
Tevbe söylet dilimüzi
Tevbe yā Rabb tevbe yā Rabb

3. Ḳıl muvāfiḳ tevbe bize
Yalvardığım budur size
Tā ki kir gelmeye yüze
Tevbe yā Rabb tevbe yā Rabb

4. Ḳurʾān'uñ ḥükmine uydur
Anıñ sırrı nedür ṭuydur
Tevbe̲ itmemek çirkin ḫuydur
Tevbe yā Rabb tevbe yā Rabb

5. Tevbeler cümle ṣuçuma
Ḳorḳıñı düşür içime
İt yoldaş Ḳurʾān gücüme
Tevbe yā Rabb tevbe yā Rabb

6. **Ẕelīlī**'niñ temennisi
Tevbedür sözlerin ḫāṣı
Gitsün ḳalbimiziñ pası
Tevbe yā Rabb tevbe yā Rabb

*يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اسْتَعِينُواْ بِالصَّبْرِ وَالصَّلاَةِ إِنَّ اللهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

60.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3642. Ve'ṣabrüddin yaʿnī siz ṣabr idesiz

[1ab-6ab] –T, –M1, –M3, –M4, –M5

* "Ey iman edenler! Sabrederek ve namaz kılarak Allah'tan yardım dileyin. Şüphe yok ki, Allah sabredenlerle beraberdir. Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/153."

Ṣabr idüp hem ṭoġru yola gidesiz

3643. Ṣabr iden ḳulile Allāh biledür
Hīç ḳaḳımaz kendüye dek iledür

وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ**

T 129[a] M2 142[b] **3644.** Yaʿnī ṣabr iden ḳulın Allāh sever
Çün sever şeyṭānı yanından ṣavar

3645. Faḫr-ı ʿĀlem ṣabra görüñ ne didi
Ṣabrı bilüñ nıṣf-ı īmāndur didi

3646. Ṣabr eylemek īmānuñ yarısıdur
Ṣabr iden ḳul bu yoluñ ārūsıdur

3647. Daḫı ne buyurdı ṣabra siz bilüñ
Kenz-i cennetdür didi ṣabır ḳıluñ

3648. Dir ki sen bir belāya ṣabr eyleseñ
Geldügünce belā ḫayır söyleseñ

3649. Saña çoḳ çoḳ ḫayrlu şeyʾ virilür
Ṣabr idenüñ ḳalbi evi ṭurılur

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3650. Eger ṣabr eylemek bir er olaydı
Ḳamu maḫlūḳ anı kerīm bulaydı

3651. Anıñiçün ṣabr ideni sever Ḥaḳ
Ṣabr idendür ṭoġrı ḳulı yaḫşı baḳ

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3652. Ol Resūl'e oldı īmāndan suʾāl
İşidüñ cevābını añlañ meʾāl

3653. Didi ki ṣabr eylemekdürür īmān
Ṣabır seyāḥatdurur itme gümān

[3642a] Mısranın vezni kusurludur.

[**] "Allah, sabredenleri sever. Kur'an-ı Kerim, Ali İmran 3/146."

[3646a] Mısranın vezni kusurludur.

[3646ab] –M5

[3649ab-3651ab] –M2

[3651ab] Beytin vezni kusurludur.

M3 132[b] **3654.** Yaʿnī īmān ṣabr idenlerde olur
Ṣabr iden ḳul īmān dadını bulur

M4 79[a] **3655.** Gör ne dir Ḥażret-i ʿÖmer bu söze
Añlariseñ bu yiter hemān size

M1 122[a] **3656.** Eger ʿıyşuñ ḫayrlusun bilesiz
Şunda bir bilirüz ṣabır ḳılasuz

T 129[b] **3657.** Cümle müʾmin olanuñ ḫayrlusı
Bir sāʿat ṣabr eyleyendür ulusı

3658. N'idelüm biz belāya ṣabr itmezüz
Ḳıluruz şekvāyı ṭoġrı gitmezüz

3659. Yine Mevlā senden olaʿināyet
Ṣabra tevfīḳ vir idelüm ḳanāʿat

3660. Luṭfuña baḳ baḳmaġıl ḥālimüze
İḫtiyārı virmegil elimüze

3661. Vir ṣabır boyun köselüm yoluña
Raḥmetüñ naẓarı olsun ḳuluña

3662. İbn-i ʿAbbās gör nice beyān ider
Ḳurʾān içre bulıben ʿayān ider

M2 143[a] **3663.** Üç bölükdür ṣabır Ḳurʾān'da bilüñ
Bu üçine ṣabr idüp bundan oluñ

3664. Birisi ṣabr-ı edādur bil i nās
Ṣabr idüp edā idenler ola ḫāṣ

3665. Bunlara üçyüz derece virilür
Cümle maḫlūḳ içre maḳbūl görilür

M5 68[b] **3666.** Her derece beyne'l-ʿarż-ı ves-semāʾ
Tā ölince sen birisini ḳoma

3667. İşid imdi nedür ol farż diyelüm
Nice buldum Ḳurʾān içre ṣayalum

[3653b-3654b] Mısraların vezni kusurludur.

[3656ab] –T, –M3, –M4, –M5 / Beytin vezni kusurludur.

[3663a] Mısranın vezni kusurludur.

3668. Kāfire ġazā iderkendür biri
Dögüşürken ṣabr idüp ḳaçma girü

3669. Şehr-i Ramażān'da oruç ṭutasın
Ṣabr idüp ṭut anı nūra batasın

T 130[a] **3670.** Ger acuḳsañ anda şekvā eyleme
Ḥaḳḳ'a lāyıḳ olmayanı söyleme

M3 133[a] **3671.** Ṣabr idüp māluñ zekātın viresin
Ayırup virüp yanuñdan ırasın

3672. Hem ʿöşri vir ʿöşir lāzım olandan
Olma üzerinde ʿöşri ḳalandan

M1 122[b] **3673.** Ṣabr idüp biş vaḳt namāzı ḳılasın
Tā ölince bunları farż bilesin

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3674. Eger ḥasta iseñ ima namāzı
Ḳılup eyleyesin Ḥaḳḳ'a niyāzı

3675. İkincisi ḥarāma ṣabr idesin
Olmasun ki ḥarām dadın ṭadasın

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3676. Şol zamān ki ḥarāma ire elüñ
Alma elüñe oñad gözle yoluñ

3677. Ṣabr idüp cümle ḥarāmdan ḳaçasın
Olmasun kim ḥarāma göz açasın

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3678. Ḥarām seni düşürür bil ʿanāya
Ṣaḳın eyleme sen meyl-i zināya

M4 79[b] **3679.** Ḥarāma şol zamān elüñ irerse
Bir nā-maḥrem döşegüñe girerse

[3672a] Mısranın vezni kusurludur.
[3674b] Mısranın vezni kusurludur.
[3678ab] –T, –M1

M2 143[b] **3680.** Çekesin ṣabr idüp hemān elüñi
Ḳorḳup Ḥak'dan gözedesin yoluñı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3681. Altıyüz derece virilür saña
Şüpheyi ḳo ṣabr idüp inan buña

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3682. Üçüncisi muṣībet gelse başa
Başı urmayasın ol zamān ṭaşa

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3683. Ḥālıḳuñdan ḫalḳa şekvā eyleme
Lāyıḳ olmayan sözi hīç söyleme

T 130[b] **3684.** Özüñ evvelki ḥālden ırmayasın
Yaşuñ döküp ṣayḥalar ḳurmayasın

3685. Irmayasın Ḥaḳ ṭāʿatin yirinden
Ṣabr idüp ḳorḳasın ṭamu nārından

3686. Ṣabr idenler cümle gelen bel*ā*ya
Çıḳarur anları fevḳe'l-ʿal*ā*ya

M3 133[b] **3687.** Ṭoḳuzyüz derece virür bunlara
Ṭuyasın daḫı ne virür anlara

3688. Bu bölüge artuḳ ola ġayrıdan
Ḳalmasun ṭuymaduḳ ṣaġ u ṣayrudan

3689. Buña çoḳ virdügini diñle i yār
İşidüp ṣabr itmege eyleme ʿār

3690. Zīre gelmez iḫtiyārile belā
Emr-i Ḥaḳ'dur diyü bu ṣabrı ḳıla

3691. Şol muṣībetdür ki yürek yandurur

[3680b] Mısranın vezni kusurludur.
[3684ab-3685ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[3685ab] –T, –M1
[3687a] Mısranın vezni kusurludur.
[3688b] Mısranın vezni kusurludur.

Oda yanmış gibi küle döndürür

M1 123[a] **3692.** Ṣabr idemez Ḥaḳḳ'a yaḳın olmayan
Nice ṣabr eyleye Ḥaḳḳ'ı bilmeyen

3693. Zīre bir oddur ki yürekde yanar
Ḥaḳḳ'a boyun kösmeyeni kim ḳanar

M5 69[a] **3694.** Nice ṣabr eylemesün Ḥaḳ'dan gelür
Ṣabr idenler geleni Ḥaḳ'dan bilür

M2 144[a] **3695.** Ḥaḳḳ'a yaḳın olan Ḥaḳ'dan ırılmaz
Ṣabrı olmayanuñ ʿaḳlı ṭurulmaz

3696. Faḫr-ı ʿĀlem ne buyurdı añlañuz
Sözini ḫaber vireyin diñleñüz

T 131[a] **3697.** Yaradan'dan bir ḥikāyet eylemiş
Ṣabr idene bilüñ Allāh n'eylemiş

3698. Dir ki Allāh bir ḳula virsem belā
Ṣabr iderse ne virürin ol ḳula

3699. Şekvā itmese ḥālin ṣoranlara
Ṣormaġa ḥālin göre gelenlere

3700. Tebdīl idem etin eyü etlere
Ḥarām idem ṭamu içre odlara

3701. Ḳanların giderüp eyü ḳan virem
Ol marażdan ḳurtarup ḫoş cān virem

M4 80[a] **3702.** Ne maraż ḳoyam ben anda ne günāh
Ger ölürse raḥmet idem dir İlāh

3703. İmdi ṣaḳın aṣlā şekvā eyleme
Ḥaḳḳ'a lāyıḳ olmayanı söyleme

3704. Ol Dāvūd Nebī'den daḫı ḫaber var
Diñle bunı cānile nedür i yār

3705. Ne virürsin Yā Rabb ġamı olana

[3690ab] Beytin vezni kusurludur.
[3703ab-3768ab] –M3
[3704a-3705a] Mısraların vezni kusurludur.

Virdügüñ belāya ṣabır ḳılana

3706. Ḥaḳ didi īmān libāsın geydürem
Olmaya kim bu libāsı ṣoyduram

3707. Dimāġına ṭola īmānuñ dadı
Ṣābirinden ola ol ḳuluñ adı

3708. Sulṭān-ı Enbīyā neler buyurur
Allāh'uñ ḫaberin bize ṭuyurur

3709. Didi virsem bir ḳuluma muṣībet
Ṣabr-ı cemīl itse *iżā eṣābet*

T131[b] M1 123[b] M2 144[b]
3710. Ya evlāda ya māla ya bedene
Geldügünce muṣībet Ḥaḳḳ'a döne

3711. Ṣabr-ı cemīl eyleyüp döne baña
Diñleñ imdi ne virir Allāh aña

3712. Rūz-ı maḥşer buña mīzān ḳurmazın
Günāh defterin yüzine urmazın

M4 60[b]
3713. Ecirler veririn biġayr-ı ḥisāb
Ṣabr-ı cemīl idene olmaz ʿaẕāb

66.İlāhī
4+4+3=11

1. Gelüñ Ḥaḳ'dan gelene ṣabr idelüm
Ṣabr idenler yiri fevḳe'l-ʿalādur
Bizde ṣabr idenüñ yolın güdelüm
Ṣabr idenler yiri fevḳe'l-ʿalādur

2. Ṣabr idene mīzān ḳurmazın dimiş
Defterin yüzine urmazın dimiş
Ben aña güç ṣoru ṣormazın dimiş
Ṣabr idenler yiri fevḳe'l-ʿalādur

3. Dünyede emrüme rāżī olmışdur

[3708b] Mısranın vezni kusurludur.

[3709b] **"الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلّه وَ إِنَّا إِلَيهِ رَاجِعونَ" :** Onlar; başlarına bir musibet gelince, "Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz" derler." Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/156.

[3710a] Mısranın vezni kusurludur.

[3712b] Mısranın vezni kusurludur.

[3713a] Mısranın vezni kusurludur.

Boyun kösüp cümle Ḥaḳdan bilmişdür
Benüm raḥmetümi ümīẕ ḳılmışdur
Ṣabr idenler yiri fevḳe'l-ʿalādur

4. Fürḳat odıyile yaḳmışam anı
Yine bana idi ḳulumuñ yöni
Ṭamu‿odına yanmaz ṣabr iden teni
Ṣabr idenler yiri fevḳe'l-ʿalādur

T 132[a] 5. Ṣabr eyle Ẕelīlī maḳbūl olasın
Geçmişlerüñ yüce yirde bulasın
Olmaya ki Ḥaḳdan şekvā ḳılasın
Ṣabr idenler yiri fevḳe'l-ʿalādur

67.İlahi
4+4=8

1. Ṣabr itmeyen ʿalāmetin
Diñle beyān eyleyeyin
Diñle ṣabruñ selāmetin
Saña ʿayān eyleyeyin

M4 80[b] 2. Feryād idüp çıġrışanlar
ʿAḳlın ṭaġıdup düşenler
Ṣabır yolından şaşanlar
Kimdür bir bir söyleyeyin

3. Kimisi çāk ider yaḳa
Kim yüz yırtup sürer ḫāke
Şekvāsı ḫoş gelmez Ḥaḳḳ'a
Yañılmışlar n'eyleyeyin

4. Ḫalḳ içre melūl gezerler
Libāslarını büzerler
Bu şekvādan ne sizerler
Dirler nevḥa eyleyeyin

M1 124[a] 5. İdinmege dürişürler
Ḥaḳ emrine ḳarışırlar
Ṣan olana irişirler
Göremezler n'eyleyeyin

6. Nevḥ iden görmeden ḳalur
Ölenler de melūl olur

[1abcd-4abcd] –M2, –M5

Ṣabr iden Mevlāyı bulur
Dir **Ẕelīlī** ṭoylayayın

M5 69[b] **فَمَن كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ***

61.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 132[b] 3714. Yaʿnī siz Allāhiçün dīni bilüñ
M2 145[a] Ġayrıyı ḳoñ Allāh'a ḫāliṣ oluñ

3715. Āgāh oluñ gözlerüñüz açasız
Ġayrıdan Ḥaḳḳ'ıñ ṭāʿatin seçesiz

3716. Allāh'a bulışmaġı iden recā
İsteyen ḳıla maḳāmını yüce

3717. Allāh'a ṣāliḥ ʿameller işlesün
Çalışup şeyṭānı ḳovup ṭaşlasun

3718. ʿİbādetde Ḥaḳḳ'a şerīk ḳoşmaya
Bir Eḥad'a meyl idüben şaşmaya

3719. Faḫr-ı ʿĀlem ne buyurdı añlañuz
Ümmetiseñüz sözini diñleñüz

3720. Ḳıyāmetde şirkile iḫlāṣ gele
İkisi de Ḥaḳ ḳatında cemʿ ola

3721. Ḥaḳ teʿālā bunlara pes buyıra
Ehl-i maḥşere bu sözi ṭuyıra

3722. İḫlāṣa dir ehlüñile varasın
Cemʿ oluben cennetüme giresin

3723. Şirke dir ehlüñile sizde varuñ
Cemʿ oluben ṭamu odına girüñ

3724. Her kişi itdügi ʿamel görilür
İḫlāṣile ise cümle virilür

3725. Yaʿnī ʿameller ṣevābın bulur
Żāyiʿ olmaz cümlesi maḳbūl olur

---

* "Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa yararlı bir iş yapsın. Kur'an-ı Kerim, Kehf 18/110."
3716ab Beytin kafiyesi kusurludur.
3722ab-3724ab –M4

T 133[a] **3726.** Şol kişi ʿamālini ḫalṭ eylese
Ḫalḳ eyü dise diyüben söylese

3727. Ṭāʿatinde gāhī Ḥaḳḳ'ı gözlese
Ḫalḳ içün gāh ṭāʿatini yüzlese

M1 124[b] **3728.** Şevābında aña göre bulalar
M2 145[b] Ḫalḳ ne dir didiklerini alalar

3729. Baʿżılar dir Allāh'ı dileyeler
Oldur iḫlāṣ Ḥaḳḳ içün eyleyeler

3730. Cümle aʿmāli ola Allāhiçün
Niyyet eyler işlerin li'llāhiçün

3731. Bażılar dir hīç ṭamaʿı olmaya
Ḳalbine hīç ġayrı bir şeyʾ gelmeye

3732. Baʿżılar dir ḳalbde şeyʾ bulunmaya
Sırrı hīç ġayrı Allāh ṭolunmaya

3733. İmdi baḳ gör var mı iḫlāṣuñ senüñ
Ḳurtarabilür misin gör bu dīnüñ

3734. Bulduġuñı ʿamele ḫalṭ eyledüñ
Ḫalḳ eyü dise diyüben söyledüñ

3735. İḫlāṣ iste bari ḫalṭa ḳalasın
Ḳorḳaram ʿamelde şerīk ḳılasın

3736. N'eyleyeyin aṣlā iḫlāṣ itmedüm
Mevlāʾnuñ yolına ṭoġru gitmedüm

M4 81[a] **3737.** Adımuz ḳul Ḥaḳḳ'a ḳulluḳ bizde yoḳ
Cürm ü laġvı Ḥaḳ ḳatında ḳatı çoḳ

3738. Ḳanı iḫlāṣ ḳanı Ḥaḳ içün ʿamel
Yoḳdur iḫlāṣ illā çoḳ tūl-ı emel

3739. Yapışam bir yüce ḳalʿa çıḳmaġa
Maḫlūḳ ol ḳalʿada baña baḳmaġa

[3728ab] –M4, –M5

[3732b] Mısranın vezni kusurludur.

T 133[b] 3740. Ḳalʿa üstinde beni ḫalḳ göreler
Ḳalʿa işigine yüzler süreler

3741. İmdi Mevlā yıḳ bu nefs ḳalʿasını
İḫlāṣ idüp isteyelüm biz seni

3742. Sen çıḳar şirk ü riyāyı aradan
İḫlāṣ idem çünki sensin Yaradan

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M5 70[a] 3743. Bize bu nefs elinden vir ḫalāṣı
Şu dostlaruñ libāsından libāsı

M2 146[a] 3744. Ki günden güne sen iḫlāṣa düşür
Ṭaġılan ʿaḳlımuzı başa divşür

3745. Murādımuz ṭāʾatde sen olasın
Bu ḳalb içre senin ḥubbuñ viresin

68.İlahi
4+4=8

M1 125[a] 1. İşit ʿāḳıl olan insān
Müfessirler ne yazarlar
İşidüp eyleme nisyān
Ki nice maʿnī düzerler

2. Eyle ʿamelüñi iḫlāṣ
Bulayın diriseñ ḫalāṣ
Ḳo nefis ṭonı gey palās
Bilürsin ṣoñra büzerler

3. Bir ʿaceb rivāyet buldum
Müfessirden ḫaber aldum
Bu kitābda beyān ḳıldum
Anı diñle ne yazarlar

4. Şu mesciden żıraranda
Müfessirler beyān itmiş
İşit sen de bu mescidüñ

[3742ab] –T

[3744a] iḫlāṣa: ḫalāṣa M2.

[1abcd-32abcd] –M4, –M5

[4abc-5abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

Bināsın nice büzerler

5. İşit saña bu mescidüñ
Niye yapılduġın diyem
İşidicek sen iy müʾmin
Buña ḫarc eyle naẓarlar

6. Ḳubā ḳöyinde bir mescid
T 134ª Yapup eyleyeler sücūd
Ḥāżırlayup idüp mevcūd
Ṭāʿat itmege düzerler

7. Bu mescidi yapan ḳuluñ
Varidi iḫvānı bilüñ
Görüñ n'eylediler gelüñ
Żırār mescidi bozarlar

8. Ḥased eylediler bular
Ḥusūdlar yoḳ yire yiler
Şeyāṭin başına yular
Urup ḥükminde gezerler

9. İşit bir gün ne ḳıldılar
Resūlullāh'a geldiler
Mescide iẕin aldılar
Gör nice ḥīle düzerler

10. Yaġar yaġmur varamazuz
Cemāʿate iremezüz
Bu ṣevāba giremezüz
İderüz bizde ḫaẓerler

11. İẕin vir mescide bize
Budur geldügümüz size
Yaradan ṣevābın yaza
Bize de olsa naẓarlar

12. Yapmaġa iẕin aldılar
Ḳatı çoḳ ḥīle ḳıldılar
İşit ṣoñra ne oldılar
Ḥileyi nice bozarlar

13. İşit nedür murādları
Münāfıḳ oldı adları
Maʿlūm oldı murādları
Müʾmine ḳuyu ḳazarlar

T 134[b]
M2 146[b]

14. Nifāḳa rāġıb olalar
Ẓāhire ṭālib olalar
Resūl'e ġālib olalar
Yaʿnī bu dīni bozarlar

15. Rāhib dirler bir münāfıḳ
Resūl dirdi aña fāsıḳ
Ne fāsıḳ ḥayvān-ı nāṭıḳ
Uyanlar aña azarlar

16. Dilerler bu imām ola
Münāfıḳ mescide ṭola
Resūl'üñ ruḫṣatın bula
Buña tedbīri düzerler

17. Ḥaḳ teʿālā beyān itdi
Nifāḳların ʿayān itdi
İşidüñ bunlara n'itdi
Ṣarf idüñ buña naẓarlar

18. Mescidlerin düzedirler
Söz söyleyüp uzadırlar
Ḥaḳ Resūlin gözedirler
Daʿvete tedbīr düzerler

M1 125[b]

19. Resūlullāh anda gele
İmām olup namāz ḳıla
Mescidleri şöhret bula
İşid gör nice azarlar

20. Didiler yā Resūlallāh
Bize de gelesin li'llāh
İşleri ḥīledür vallāh
Ṣūret-i Ḥaḳ'da gezerler

21. Didi ġazāya giderin
Ġazā tedbīri iderin
Gelince borcum öderin
Varayın itmeñ ḥaẓerler

22. Yaradan Ḳurʾān indirdi
Nifāḳlarını bildirdi
Müslimānları güldürdi

[17d] ṣarf: ṭoġrı M2.

Fesādlarını bozarlar

23. Söz burada ḳarār oldı
Kendülere żarar oldı
Mescidleri żarār oldı
Görüñ [ki] nice bozarlar

24. Resūl emr itdi yaḳdılar
Varup odlara baḳdılar
İçine ḳumam dökdiler
Meẕābil ile bezerler

M3 134[a] 25. Anı ẕemm eyledi Hādī
Ḍırār virdi aña adı
İşit tevbe it ḳo‿ʿınādı
Muʿānidler bil azarlar

26. Oñad diñle rivāyet var
Ṣaḳın sen eyleme gelʿār
ʿĀr idenleri yaḳar nār
Rāvīler böyle yazarlar

27. İşit şimdikü zamānda
Ḳalbüñ olmasun gümānda
Gümān yaraşmaz īmānda
İdenler dīni bozarlar

28. Faḫr içün Cumʿa yapanlar
Riyā vü sümʿa ṭutanlar
Ya māla ḥarām ḳatanlar
O mescid gibi yazarlar

T 135[a] 29. Mesācid böyle olıcaḳ
M2 147[a] Ḥaḳ adın Ḍırār ḳılıcaḳ
Niyyete göre bulıcaḳ
Ev düzen niye düzerler

30. Faḫr içün evler yapanlar
Māla libāsa ṭapanlar
Şād olup yoldan ṣapanlar

25abcd “ وَالَّذِينَ اتَّخَذُواْ مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللهَ وَرَسُولَهُ مِن قَبْلُ وَلَيَحْلِفَنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلاَّ الْحُسْنَى وَاللهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ: Ve onlar, zarar vermek, küfrü (kuvvetlendirmek) ve mü’minlerin arasını açmak ve daha önce Allah ve Resul’üne karşı harbeden (savaşan) kişiyi beklemek (gözlemek) için bir mescid edindiler (mescid-i dırar). Ve mutlaka: “Biz ancak iyilikler (güzellikler) isteriz.” diye yemin ederler. Ve Allah, onların kesinlikle yalancılar olduğuna şahitlik eder.” Kur’an-ı Kerim, Tevbe 9/107-110.

28a cumʿa: cümle M3.

Egri yollarda gezerler

31. Bu ḥāli bilmeyen bilmez
Faḫırlanan yola gelmez
Ḥarāmile ṭāʿat olmaz
Ne ṭāʿat dīni bozarlar

32. Ḳo faḫrı iḫlāṣa başla
İşin Allahiçün işle
Sumʿa ḳo şeyṭānı
Ṭaşla ola ḥaḳḳile bazarlar

69.İlahi
4+4+3=11

1. Gel ḳalbüñ şehrine iḫlāṣıñ ire
Çoḳ ʿamel bulınur iḫlāṣ bulunmaz
İḫlāṣ cümle dertlere [ola] çāre
Çoḳ ʿamel bulınur iḫlāṣ bulunmaz

2. İḫlāṣ ḫoş ʿameldir iḫlāṣa özen
İḫlāṣile yazmış ʿameli yazan
İḫlāṣile düzmişdür ḳalbi düzen
Çoḳ ʿamel bulınur iḫlāṣ bulunmaz

3. İḫlāṣ emr eylemiş Yaradan bize
Riyāyı şirk iden dīnini boza
Güzel iḫlāṣ var mı ʿameliñüze
Çoḳ ʿamel bulınur iḫlāṣ bulunmaz

4. Ḫalḳıñ ricāsını çıḳar içinden
Ol Yaradan geçe cümle ṣuçıñdan
İmānı ḳurtara iḫlāṣ göçünden
Çoḳ ʿamel bulınur iḫlāṣ bulunmaz

5. Ey **Ẕelīlī** iḫlāṣ nedir bilesin
Her ʿameli iḫlāṣile ḳılasın
Riyāyile şirki ḳalbden silesin
Çoḳ ʿamel bulınur iḫlāṣ bulunmaz

M3 134[b] **إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ***

[32c] Mısranın kafiyesi kusurludur.
[1abcd-5abcd] –T, –M1, –M2, –M3, –M5
* " Muhakkak ki şeytan sizin düşmanınızdır. Kur'an-ı Kerim Yasin 36/60; Fatır 35/6; Zuhruf 43/62."

62.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3746. Yaʿnī bil şeyṭānı düşmāndur size
Anı düşmān bilüben gelüñ bize

3747. Çünki bildüñ uyma anuñ sözine
Kişi düşmān görse baḳmaz yüzine

M1 126[a] **3748.** Şeyṭānı düşmān bilüp baḳmayasın
Uyup aña kendüñi yaḳmayasın

3749. Didi Resūl istiʿāẕe ḳılasız
Maʿṣiyeti bunlarile bulasız

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3750. Ṭāʿatullāh ideriken besmele diye dilüñ
Müʾminiseñ bunlarile bulasın ṭoġru yoluñ

M4 81[b] **3751.** Ol Resūl-i Kibriyā'dan itdi rivāyet Enes
Cümle sözlerine anuñ ṭutasız ḳulaḳ i nās

3752. Ḳamu insān ḳalbi üzre Şeyāṭin burnın ṣalar
Girüben ḳalbi evine vesvese ḳılmaḳ diler

3753. Ḥaḳḳ'ı ẕikr iderse ḳullar ol laʾīn döne yine
Ẕikri unutdı ise ger ḳalbi evine ine

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 135[b] **3754.** Ḳalbine ḫorṭum ṣaluben azdura
Bindürüp hevā atına gezdüre

3755. İmdi Allāh ẕikrini ḳomayasın
Söz Muḥammed sözidür ṣımayasın

3756. Didiler Ḥüseyn'e iy ḫayru'n-neseb
Vir cevāb şeyṭān uyır mı iy ʿaceb

M2 147[b] **3757.** Ḫoş tebessüm idüben virdi cevāb
Söz budur vallāhuaʿlem bi'ṣ-ṣavāb

[3746ab] –M4

[3747b] baḳmaz: baḳar mı M2.

[3750b] ol laʿīnüñ mekrinden emīn oluñ M2, M4.

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3758. Didi ol uyusa raḥat olayduḳ
Bizi azdurmadan emīn olayduḳ

3759. Daḫı diñle buña neler didiler
Bu yolda ululaṛ çoḳ ġam yidiler

3760. İşidüñ bu ḥāli diñleñ ṣaḳınuñ
Şeyāṭin'e uyan kimdür baḳınuñ

M3 135[a] **3761.** Ẓāhir Şeyāṭin'e her dem sögersin
Gizlü gizlü uyup anı ögersin

3762. Ṣaḳınuñ siz bu ḥālden özüñüzi
Bu yolda oñad açuñ gözüñüzi

3763. Aña uymañ gizlü ger āşikāre
Ṭamaʿ itme menāhīden şikāre

3764. Ḥasan didi bu söz baña yitişdi
Görüñ Ādem ile İblīs ṭutışdı

M1 126[b] **3765.** Dir ümmete maʿṣiyyet ʿarż iderin
Müzeyyen ḳılup öñünce giderin

3766. İstiġfār eyleyüp beni başarlar
Ki ẓahrumı pāre pāre keserler

3767. Bu kez bunlara günāh ʿarż iderin
Günāhların düzüp öñce giderin

T 136[a] **3768.** Bunı bilüp ki tevbe eylemezler
Bu hevā bidʿate günāh dimezler

3769. Zīre nefsleri hevāsına uydı
Bunı işitmeyen ḳul beni ṭuydı

3770. Ṣanurlar günāh olmaya bu işler
Birin ider yine birine başlar

[3758ab] –T

[3758a] didi uyusa: eger uyusa biz M2, M5.

[3760ab] –M5

[3761b] Mısranın vezni kusurludur.

[3766a] Mısranın vezni kusurludur.

M5 70[b] 3771. Bunı bunlar maʿṣiyet bilmeyeler
Anuñçündür ki tevbe ḳılmayalar

3772. Anuñçün günāha tevbe bulınmaz
ʿAceb ḥāle ḳalınmışdur bilinmez

M2 148[a] 3773. Bugün bir günāhın bilür bulaydum
M4 82[a] Ḳapusında anuñ ḳulı olaydum

3774. Ki bilmedügümi ol bildüreydi
Bugün aġlada yārın güldüreydi

70.İlāhī
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1. Günāhım bilmedüm estaġfirullāh
Yoluña gelmedüm estaġfirullāh
M3 135[b] Dilümle ṭoġruyın estaġfirullāh
İşimde uġruyın estaġfirullāh

2. Bu nefsi yiñmedüm estaġfirullāh
Ölümi añmadum estaġfirullāh
Dāʾimā gülerin estaġfirullāh
Hevāda yilerin estaġfirullāh

3. Bilimen ḥālümi estaġfirullāh
Ṭutaman dilümi estaġfirullāh
Göründüm maḫlūḳa estaġfirullāh
Yüzüm yoḳ Ḫālıḳ'a estaġfirullāh

T 136[b] 4. Riyādur işlerüm estaġfirullāh
Aḳıtman yaşlarum estaġfirullāh
Bu yolda yoḳ ʿārım estaġfirullāh
Yāvī ḳıldum varım estaġfirullāh

5. Günāhım bī-ġāyet estaġfirullāh
Bulunmaz nihāyet estaġfirullāh
Ẕelīlī'yem meded estaġfirullāh
Baña sensin sened estaġfirullāh

M1 127[a] ***قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ**

63.Fasıl

[1abcd-5abcd] –M4

* "Eğer siz doğru söyleyenler iseniz, kesin delillerinizi getirin. Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/111; Neml 27/64."

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3775. Yaʿnī siz ḥüccetüñüzi getürüñ
ʿAmelüñüz ḥücetile bitürüñ

3776. Her ʿameli itmege delīl gerek
Delīlsiz olmaz ʿamel bil i zīrek

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3777. Ol Enes bir söz rivāyet eyledi
Diñle ʿĀlem Faḫri neler söyledi

3778. Ḳıyāmet ḳopıcaḳ biemri Ḫudā
Bir münādi idiser ol gün nidā

3779. Diye kim yā ehl-i maḥşer siz gelüñ
Getürüñ ḥüccetüñüz cezā aluñ

3780. Elüñe ḥüccetüñ alup gelesin
Seyyidüñden tevbelerin alasın

3781. Ger ʿamelüñe ḥüccetüñ yoḳ ise
ʿAmelüñ her ne deñlü ger çoḳ ise

M3 136[a] **3782.** Seyyidüñden hīç cezā ḳılma ṭaleb
İşlerüñe ḥüccet ister Ḫaḳ Çalab

T 137[a] **3783.** Cenneti virem didi muṭīʿe Ḫaḳ
Muṭīʿ ol ḥüccet getür Allāh'a baḳ

M2 148[b] **3784.** Bu mevżiʿde bu āyātı oḳıdı
Muṭīʿ olmayana ʿaceb ḳaḳıdı

وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ**
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3785. Dir ki cennet yaḳın olur şunlara

[3776a] Mısranın vezni kusurludur.
[3778a] Mısranın vezni kusurludur.
[3779a] siz: cümle M2, M5.
[3780ab] –M2, –M3, –M4
[3781ab] Beytin vezni kusurludur.
[3784a] Mısranın vezni kusurludur.
** "Cennet, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara uzak olmayacak şekilde yaklaştırılacak. Kur'an-ı Kerim, Kaf 50/31."

Ṣaḳınup muttaḳī olan cānlara

3786. Şöyle yaḳın ola ıraḳ olmaya
Veylün aña luṭf-ı Ḥaḳḳ'ı bulmaya

3787. Ol Resūl-i kirāmuñ diñle sözin
Ümmet olan teslīm eyleye özin

3788. Zīre Ḥaḳ ümmetlere ḳılur naẓar
Bu söze egri baḳan ḳılsun ḥaẕer

3789. Dir ʿulemā sebeb olur baḳmaġa
Var mı delīl sen bu söze çıḳmaġa

M1 127[b] 3790. Hem żuʿefā sebeb olur bil buña
Söz budur añla oñad didüm saña

3791. Anuñiçün var isem dir ʿulemā
Sevgülü dostım olur hem żuʿefā

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M5 71[a] 3792. Bu iki bölüge egri degersin
Ayaġın almaġa ruḫṣat ögersin

3793. Meger Peyġamber'üñ ḫaşmı olursın
Ḳatı ḫaşm olma itdügüñ bulursın

3794. ʿAmele delīl ʿilmile bilinür
Ḥaḳ'a yolın delīlile bulınur

3795. Dilüñile Ḥaḳ'ı bulmaḳ dilersin
Delīlüñ yoḳ yalān daʿvā ḳılursın

T 137[b] 3796. Ḥaḳ Resūl'i didi üç dürlüdür nās
M3 136[b] Ḳalanı sinege beñzer bil iy ḫāṣ

M2 149[a] 3797. Biri ʿālim biri andan oḳuyan
Biri‿ işidüp ṭutup nefse ḳaḳıyan

M4 82[b] 3798. Bu üçden ġayrıya bil nās dimezler

[3790ab] –M5

[3791ab-3792ab] –M4

[3797b-3798b] Mısraların vezni kusurludur.

[3798a] bu üçden: bulardan M2, M5.

Bunlara hīç ādem adın ḳomazlar

3799. Ya ʿālim ol ya ʿālimlerden oḳı
Ya diñleyüp ṭutup sen olma şaḳī

3800. İşitdüñ ʿamele burhān gerekdür
ʿİlim burhānuña muḥkem direkdür

3801. ʿİlimsiz bir yola delīl olur mı
Delīli olmayan yolı bulur mı

3802. Delīli olmayan yolda ḳalurlar
Ḥarāmīler anı şikār ḳılurlar

3803. Gel imdi bul ʿamelüñe delīli
Delīl eyle bulursın sen celīli

3804. Ḥaḳ'uñ hīç birliginde şüphe yoḳdur
Kitābile edille buña çoḳdur

3805. Ḳamunuñ ḫālıḳı Ḥaḳ'dur bī-gümān
Ḥaḳḳ'ı birle daḫı oñad ḳıl izʿān

3806. Yoḳiken var iden maḫlūḳı Allāh
Yaratdı *kün* diyüp ol cümleyi şāh

M1 128ª **3807.** Anuñ birligine delīl bī-ʿaded
Delīl ḳaṭʿı ḳulhuvallāhueḥad

3808. Anuñ birligine delīli n'eyler
ʿĀlimler müşrike ḳahrile söyler

T 138ª **3809.** Ehl-i şirki delīl ile başarlar
Şerīk ḳoşanlaruñ ʿırḳın keserler

3810. Bi-ḥamdi'llāh şüphesiz bir bilürüz
Gerçi yolında ḫaṭālar ḳıluruz

***كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ**

[3806b] "كُنْ: *Ol!"* anlamına gelen bu söz, *Kur'an-ı Kerim*'de "kün fe-yekûn: ol der ve hemen olur." şeklinde Bakara, 2/117; Âl-i İmrân, 3/47; En'âm, 6/73; Nahl, 16/40; Meryem19/35; Yâsîn, 36/82 ve Mü'min, 40/68'de geçmektedir.

[3807a] delīl bī-ʿaded: delil ü eḥad M2, M5.

[3807b] Mısranın vezni kusurludur.

[3809a] Mısranın vezni kusurludur.

[3810ab] Beytin vezni kusurludur.

وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ**

64.Fasıl

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3811. Yiryüzinde olanlar hep fānīdür
Fikr iden ḳul cānlaruñ cānānıdur

M2 149[b] 3812. Kimse ḳalmaz illā Rabbülʿālemin
M3 137[a] Ẕülcelāli ikrām bāḳīdür hemīn

3813. Çünki ḥāl budur ölüme ḫāżır ol
Yaraḳ eyle gelmesine nāẓır ol

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3814. Ölüm vardur diyü nefse añaṭur
Ki günden güne nefsüñi yiñeṭur

3815. Resūlullāh buyurdı siz çoḳ añuñ
Bu leẕẕet bozıcı ölümi ögüñ

3816. ʿĀḳıl olan anı çoḳ ẕikr idiser
Ölüm vardur diyü yolın güdiser

3817. Bilüp ölümi eyler yola yaraḳ
Ki şeyṭānı yanından eyler ıraḳ

M5 71[b] 3818. Ḥasan dir ki şu ayet ḳaçan indi
Ricālden bir recul suʾāle bindi

3819. Şu ḳuluñ ṣadrını mevlāsı açа
Müslümānlıḳ virüp her şeyʾi seçe

3820. Ḥaḳ ḳatında içi ṭaşı nūr olur
Müslümān olmayan dāʾim kūr olur

T 138[b] 3821. Ṣoran recul didi nedür ʿalāmet
M4 83[a] Olayuz biz nūriyile selāmet

3822. Didi üç dürlü ʿalāmeti vardur

---

* "Yeryüzünde bulunan bütün canlılar yok olacaktır. Kur'an-ı Kerim, Rahman 55/26."
** "Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zatı baki kalacaktır. Kur'an-ı Kerim, Rahman 55/27."
3811a Mısranın vezni kusurludur.
3812b Mısranın vezni kusurludur.
3819b Mısranın vezni kusurludur.
3820ab –M2 / Beytin vezni kusurludur.

Bu ʿalāmeti bulınan key erdür

M1 128[b] 3823. Biri dār-ı fenādan çevüre yüz
Bu ġurur evine hīç açmaya göz

3824. Ḳaça dāru'l-ġururdan ṭura ıraḳ
Dönüp dāru's-sürūra ide yaraḳ

3825. İkinci āḫirete aça gözin
O sürūr evine hem döne yüzin

3826. Üçünci ölmesine ḥāżır ola
Ölüm gelmezden öñ ölümi bile

M2 150[a] 3827. Müslümān olana budur ʿalāmet
Bulınan ḳul yarın olur selāmet

M3 137[b] 3828. İlāhī nic'ola bizüm ḥālimüz
Meger sen alasan yine elimüz

3829. Ḳalbimüz aġyār elinden alasın
Ḳalbümüzüñ tozlarını silesin

71.İlāhī
4+4+3=11

1. Meded aġyār ṭolmış ḳalbüm evine
Al Allāh al ḳalbüm aġyār elinden
Aġyārdan ḳurtılan ḳullar sevine
Al Allāh al ḳalbüm aġyār elinden

2. Māsivā sevgüsi ḳalbe gelmesün
Hīç ḳalbümde senden ġayrı olmasun
T 139[a] Dünyā ḥubbı ḳalb evine ṭolmasun
Al Allāh al ḳalbüm aġyār elinden

3. Ḥubbuñ vir ḳalbümi saña bağlayın
Cānum tenden iken işim ṣağlayın
Dā'im vuṣlatuñ isteyen aġlayın
Al Allāh al ḳalbüm aġyār elinden

4. Gözyaşıyla ḳalb kirini yuyayın

[3827ab] –M4

[3827a] Mısranın vezni kusurludur.

[3829ab] Beytin vezni kusurludur.

Aġyārdan ḫalāṣ bulana uyayın
Rıżāñ vir vuṣlat vir Allāh diyeyin
Al Allāh al ḳalbüm aġyār elinden

5. Ḳalbinde aġyār olan seni bulımaz
Anuñiçün ṭoġru yoluña gelimez
Maʿrifet deryāsı içine ṭalımaz
Al Allāh al ḳalbüm aġyār elinden

M1 129[a] 6. Dir Ẕelīlī aġyār arada ne arar
M2 150[b] Maḫlūḳa ḳarışmaḳ żarardur żarar
M3 138[a] Gel di senden yaña idelüm firār
Al Allāh al ḳalbüm aġyār elinden

مَنْ آمَنَ مِنْهُم بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ*

65.Fasıl

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3830. Bulasın şol ḳavmi ki müʾmin ola
Ḳıyāmet ḥaḳdur diyü yola gele

M4 83[b] 3831. Şol kişiler belki Ḥaḳḳ'ı birlemez
Ṭāʿat idüp Ḥaḳḳ'a nefsi ḫorlamaz

T 139[b] 3832. Ḳıyāmet ḥaḳlıġına iḳrārı yoḳ
M5 72[a] Anuñiçün güler oynar cürmi çoḳ

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3833. Meger kim birbirin li'llāh seveler
İmān ehlini sevmege iveler

3834. Ḳamunuñ sevgüsi hem fi'llāh ola
Her ne işlerler ise li'llāh ola

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3835. Hem Resūl yolına ola sevgüsi
Ṭāʿatullāh ola her gāh ivgüsi

3836. Gör buña Ḥaḳ Resūl'i ne buyurur
Müʾmine lāzım olanı ṭoyurur

---

* "Ve onlardan kim Allah'a ve ahiret gününe iman ederse… Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/126."

3833a Mısranın vezni kusurludur.

3834b Mısranın vezni kusurludur.

3837. Ḫalḳı nūrdan çoḳ menābir görmişem
Gördügümi Cebreʾīl'e ṣormışam

3838. Minber üstünde oturan ḳullaruñ
Libāsı nūrdandurur ol cānlaruñ

3839. Bilem dirseñ bu kitābı oḳı gör
Her birinüñ yüzleri ṭopṭolı nūr

M2 151[a] **3840.** Ne nebīdür ne şehīd bil bunları
Diñleriseñ eydivirem anları

3841. Ṣaḥābe bunları bildür didiler
Bildürüp ümmeti güldür didiler

3842. Nebī şehīd ide böyle olasuz
Bunda bulduḳları bizde bulasız

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 138[b] **3843.** Ne devletdür nebīler arzū ḳıla
İşit imdi bu devlet kime ola

T 140[a] **3844.** Sevişen ḳullaruñdur Ḥaḳ yolında
M1 129[b] Ḳamu eşyā bilüñ Allāh elinde

3845. Daḫı fi'llāh ziyāret idenüñdür
Daḫı meclis-i ʿilme gidenüñdür

3846. İdüp ẕikri sevelüm birbirimüz
Bizümde eylece olsa yirümüz

3847. Daḫı Ḥaḳ dostların ḳıluñ ziyāret
Olur vuṣlata bil bunlar müdārat

3848. Daḫı meclis-i ʿilme oturalum
Kīni kibri aradan götürelüm

3849. Diñle Allāh Mūsā'ya vaḥy eyledi
Baña ʿamelüñ ne diyü söyledi

[3839a] Mısranın vezni kusurludur.
[3846a] idüp ẕikri: idelüm ẕikr M2, M3.
[3849ab] Beytin vezni kusurludur.

3850. Yā İlāhī diyüben virdi cevāb
İşid imdi nedür ḫayr u ṣevāb

3851. Didi ḳılurın senüñiçün namāz
Hem oruc ṭutarın iderin niyāz

3852. Virüp ṣadaḳa daḫı żikr iderin
Her ne yola git diriseñ giderin

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3853. Ne buyurdı Mūsā'ya Allāh kelām
Bu sözi diñleyene bizden selām

M4 84[a] **3854.** Didi ṣalat saña burhān olısar
Ḳılan bunda yarın fermān bulısar

3855. Ṭutduġuñ oruc saña ḳalḳan ola
Perde olup ṭamuya dermān ola

T 141[a] **3856.** Virdügüñ ṣadaḳā gölge ola saña
M2 151[b] Hep senüñçündür ne var bundan baña

3857. İtdügüñ żikrüñ senüñçün nūr olur
Żikri olmayan ṣırāṭda kūr olur

3858. Yā Mūsā bu itdügüñ işler saña
Benimiçün ne ḳılursan di baña

M3 139[a] **3859.** Dir İlāhī sen baña olġıl delīl
Saña lāyıḳ ne ʿamel var yā Celīl

3860. Didi velīlerüme dost olasın
Düşmenümi saña düşmen ḳılasın

M1 130[a] **3861.** Dostuma dost düşmenüme düşmān
Ölürseñ olmayasın ṣoñra pişmān

M5 72[b] **3862.** Bildi Mūsā eyü ʿamel ne imiş

3851ab Beytin vezni kusurludur.
3852a ṣadaḳa virüp hem zekāt iderem M2.
3852b Mısranın vezni kusurludur.
3853b fermān: delīl M3; Mısranın vezni kusurludur.
3857ab –M4
3858b ne ʿamel var: ʿamel nedür M2.
3860ab –M2, –M5 / Beytin vezni kusurludur.

Ḥubb-ı fi’llāh buʿż-ı fi’llāh bu imiş

3863. Bizde var mı imdi gör bu ʿalāmet
Yoġise nice oluruz selāmet

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3864. Düşmeni ḳorḳaruz dostumuz ola
Bu müşküldür bilürseñüz bu ḳula

3865. Bize dostlaruñı bildür İlāhī
Ayaḳları tozı başum külahı

3866. ʿAdūlaruñı hem yād eyle bizden
Bize meded ola İlāhī sizden

*** كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللهِ**

66.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3867. Ḥaḳ teʿālā bize ḫıtāb eyledi
Diñle ḫıṭābında neler söyledi

T 141[b] **3868.** Didi siz ḫayırlu ümmet olduñuz
Ādem’e lāzım olanı bildüñüz

3869. Bu nāsiçün çıḳarılup çıḳdıñuz
Ġayrıyı ḳoyup emrüme baḳduñuz

3870. Emr idersin maʿrūf olan şeyʾleri
Nehy idersin münker olan ḫūyları

3871. Şol ümmetsiz eylük olur emrüñüz
Eylügile geçürürsin ʿömriñüz

3872. İmdi fikr it sen de emr ider misin
Bu ümmetüñ yolına gider misin

[3864a] Mısranın vezni kusurludur.

[*] “Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah’a iman edersiniz. Kur’an-ı Kerim, Al-i İmran 3/110.”

[3868b] Ādem’e: insana M4.

[3869ab] –M5

[3869b] Mısranın vezni kusurludur.

[3871a] Mısranın vezni kusurludur.

[3872b] Mısranın vezni kusurludur.

M2 152[a] 3873. Ümmet olan gider ümmet yolına
Hemān Allāh emrin alur eline

M3 139[b] 3874. Hem Resūl'üñ emrini ṭuymaḳ gerek
Ṭuymaḳ oldur sözine uymaḳ gerek

M4 84[b] 3875. İşit anuñ imdi ṭatlu sözlerin
Nice açmış ümmetine gözlerin

3876. Dir ki bir ḳabīḥ işi siz görseñüz
Menʿ idesiz ümmet ola dirseñüz

M1 130[b] 3877. Ḳādiriseñ menʿ idesin elile
Olmaziseñ bāri söyle dilile

3878. Veillā ḳalbüñile buġż idesin
İlle żaʿf üzre īmānuñ n'idesin

3879. Ehl-i īmān işinüñ aż'āfıdur
Añlayana işbu sözler kāfīdür

3880. Baʿżılar bunı nice ider beyān
Diñleriseñ ideyin bir bir ʿayān

3881. Beglerüñdür elile menʿ eylemek
ʿĀlime maḫṣūṣ dilile söylemek

T 142[a] 3882. Ḳalbile buġż ʿavāma maḫṣūṣ olur
Her kişi ḥālince cezāsın bulur

3883. Baʿżılar dir her neye ḳādiriseñ
Vācib olur çalışasın eriseñ

3884. Ġafleti ḳo iy kişi sen aç gözüñ
Dāʾimā Mevlā'ya ḳul it kend'özüñ

3885. İşidüñ ʿĀyişe'nüñ rivāyetin
Bilesin andan ki sözüñ ġāyetin

3886. Ḥaḳ Resūlinden rivāyet eylemiş
Diñle ol cān buña neler söylemiş

[3878a] Mısranın vezni kusurludur.
[3880ab] –T, –M1, –M5

3887. Emr-i maʿrūf nehy-i münker idesiz
Mevlā'dan ḳorḳasız ṭoġru gidesiz

3888. Duʿā idüp duʿāñ ḳabūl olmadın
Allāh'a el uzadup boş gelmedin

M2 152[b] 3889. Yaradan nuṣretini terk itmedin
Gel özen ruḥṣat elüñden gitmedin

M3 140[a] 3890. Yaʿnī ölüm şerbetini ṭatmadın
Emri nehy it Ḥaḳ dilüñi ṭutmadın

3891. Yūşaʿ ibni Nūḥ'a Ḥaḳ emr eyledi
İşit imdi Yaradan ne söyledi

3892. Ḳırḳ biñ eyü emrüñi helāk idem
Altmış biñ fāsidleri idem ʿadem

M5 73[a] 3893. Dir İlāhī bu ḥāli bildür baña
Ḫoş taḥayyür ḳıluben ḳaldum saña

3894. Ehl-i şerre itdügüñ ḥaḳdur didi
Muḫtārınuñ ḥod ṣuçı yoḳdur didi

T 142[b] 3895. Didi bunlar da Ḥaḳ'ı bilmediler
M1 131[a] Ehl-i şerre hem ʿadū olmadılar

3896. Yaʿnī emr-i maʿrūf eylemediler
Nehy-i münkerlere söylemediler

3897. Āh bu ḥāli añlamaduḳ n'idelüm
Cānı ḳurtarmaġa ḳanda gidelüm

M4 85[a] 3898. Yanumuzda çoḳ iş olur ṭınmazuz
Biz hīç ʿāṣīler oluruz ṣanmazuz

3899. Yā İlāhī ʿilm ü ḳuvvet vir bize
Saña ṣıġınduḳ bizi ilet size

3900. Sevḳ idivir bize ṭoġru yolları
Yoldan azdurma bizümle ḳulları

[3887b] Mısranın vezni kusurludur.
[3888a] Mısranın vezni kusurludur.
[3892ab] Beytin vezni kusurludur.
[3899b] anuñile varalum bizler size M2, M4.

3901. Emr-i nehy idüp dili ṭutmayalum
Yoldan azmışlarile gitmeyelüm

3902. Emr ü nehyüñ söylesün dil ṭurmasun
Ḥubb-ı dünyā ḳalp evine girmesün

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ*

67.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 153[a] **3903.** Sen bu sözüñ ḥükmini añlayasın
Gözüñ açup cānile diñleyĕsin

3904. Müʾmine Ḥaḳ baña şükr eyleñ didi
Hīç beyān olunmaduḳ yir mi ḳodı

M3 140[b] **3905.** Daḫı ana ataya şükr idesiz
Ḥürmet idüñ īmānile gidesiz

T 143[a] **3906.** Vālideyn şükrine ḳoşdı şükrini
Bu āyetüñ oñad eyle fikrüni

3907. Ġāfil olmañ baña gelürsiz didi
Her ne ise cümle bulursız didi

3908. Diñleñ imdi cān Muḥammed naḳlini
ʿĀḳıl olan ṭaġıtmasun ʿaḳlını

M2 153[b] **3909.** Bir kişi öpse anası başını
Taʿẓīm idüp teslīm itse işini

3910. Hem otursa öñine diz çöküben
Nefsi taḥḳīrine emek çeküben

3911. Nefsini öñünde teslīm eylese
Anasına taʿẓīm ile söylese

M1 131[b] **3912.** Ol ṣırāṭı yıldırım gibi geçe

---

* "Rabbimiz! Hesap görülecek günde beni, ana babamı ve inananları bağışla. Kur'an-ı Kerim, İbrahim 14/41."

3903a ḥükmini: maʿnāsın T, M1.

3903b cānile: ẕevkile M4.

3905b-3907ab –M5

3908b Mısranın vezni kusurludur.

3911ab –M4, –M5

Olmaya ki ancılayın ḳuş uça

3913. Daḫı ʿĀlem Faḫrı gör ne buyurur
Raḥmet aña bunı ḫalḳa ṭuyurur

3914. Kim ki baḳsa ata ana yüzine
Ṭut ḳulaġuñ ol Resūl'üñ sözine

3915. Baḳduġınca Ḥac ṣevābı yazılur
Ḳalbinüñ bozġunları hep düzilür

3916. Günde yüz kez baḳsa n'ola didiler
Cevāb alup taʿarrużı ḳodılar

3917. Daḫı çoḳ ola gökçek ola didi
Her birinde ziyāde ola didi

T 143[b] 3918. Cinān'ı arayan gör ḳanda bulur
Analar ayaġı altında bulur

3919. Geldi bir recul Ḥasan'a yol ṣorar
Ḳanḳı yoldur vir ḫaber Ḥaḳḳ'a yarar

3920. Ḥacc'a varmaḳ yig midür digil baña
Vālideyn rıżāsu mı yigdür saña

M3 141[a] 3921. Ata ana yanında oturmaġum
Ḥacc'a varmaḳdan eyüdür ṣormaġum

M4 85[b] 3922. Atayı anayı rāżī idesin
Ġayrı ḫayrātuña andan gidesin

3923. Diñle Mūsā Rabbisine ne dimiş
Yā İlāhī diyü gör ne söylemiş

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

3924. Suʾāl itmiş bir ölinüñ ḥālinden
İşit aydivirem anuñ dilinden

M2 154[a] 3925. Nedür ḥāli fülān ṣıddıḳ şehīdüñ

[3916b] Mısranın vezni kusurludur.
[3917a] Mısranın vezni kusurludur.
[3921a] Mısranın vezni kusurludur.
[3922ab-3931ab] –M5
[3924b] işit aydiverem: görüñ deyüverem M4.

Ṭuraġı ḳandadurur ol ḳaʿīdüñ

3926. Mekānını ṭamudadur bilesin
Sen iy müʾmin işit tevbe ḳılasın

3927. Didi ne idi ki ṣuçı İlāhī
Biz anuñ yoḳ ṣanur idiḳ günāhı

M1 132[a] 3928. Didi incitmişidi ana ata
Yoġimiş bundan özge ulu ḫaṭā

T 144[a] 3929. ʿĀḳḳ olanuñ ḳabūl olmaz ṭāʿati
Ḳabūl olmaz dimiş hem şefāʿati

3930. Bu aḥvāli sen oñad añladuñ mı
Ḳulaḳ ṭutup cānile diñledüñ mi

3931. Atayı anayı incitme ṣaḳın
Gözedüñ bunlaruñ oñadca ḥaḳḳın

3932. Ṣaḳın bir gün göñüllerin ırarsın
Bunuñla ṭamu odına girersin

3933. Şehīd olsañ yine faydası olmaz
İşiñ aġlamaḳ olur aṣlā gülmez

3934. Anayı atayı rencīde itmeñ
Ṭutuñ sözlerini ṭaşıra gitmeñ

M5 73[b] 3935. Bularuñ rıżāsını gözedesiz
Dembedem ḫāṭırların düzedesiz

3936. İlāhī rāżī ḳıl bunları bizden
Umaruz biz rıżālarını sizden

M3 141[b] 3937. Bize bildür ki ḥālimüz bilelüm
Ḳabūl it Mevlā duʿālar ḳılalum

3938. Maḳāmların cinān ḳıl yā İlāhī

[3929a] Mısranın vezni kusurludur.
[3929ab] Ḳabūl olmaz imiş anuñ ṭāʿati // Peyġamber itmem dimiş şefāʿati M2, M4.
[3932a] göñüllerin ırarsın: ḫāṭırın yıḳmayasın M2.
[3935b] Mısranın vezni kusurludur.
[3935ab-3937ab] –M4
[3939ab-3941ab] –M4
[3939ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

Giyür başlarına cevher külāhı

3939. Luṭf idüp ʿaẕāb itme birine
Yüz aḳlaġıyla ilt maḥşer yirine

M2 154[b] 3940. Dilerüz ki d*ā*ʾimā şād olalar
Civāruñda senüñ āzād olalar

T 144[b] 3941. Raḥmet eyle Ḥabīb'üñ ḥürmetine
Ḳoyasın ol naʿīmüñ cennetine

3942. Cümlemüzde cennetüñe gireyüz
Ananuñ atanuñ yüzin göreyüz

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3943. Dir Muḥammed rızḳuña vüsʿat ola
Hem dilerseñ ʿömr-i ṭavīlüñ bula

3944. Eylük eyle anayile ataya
İt ṣıla kim irmeyesin ḫaṭ*ā*ya

M1 132[b] 3945. Bunları her ḥalde sen incitmegil
Gitme sefere diseler gitmegil

3946. Muḥt*ā*c olurlarsa yigü viresin
Hem yiyecek hem giyecek göresin

3947. Öldilerse duʿ*ā* ḳıl iḫlāṣile
Özenigör ḳoma ḳalbüñ pasile

3948. Añariseñ ṣanki bunlar diridür
Yazılur aʿmāli cennet yiridür

3949. Ḫayrile añ anlara raḥmet ola
Zī-saʿādet evl*ā*d-ı ṣāliḥ ola

M4 86[a] 3950. Ṣāliḥ evlādı olanlar ġam yimez
Ṭāʿat itse añar anları ḳomaz

3951. Buña delīl aç gözüñ idem saña
ʿAlī buyurdı işit uy sen baña

[3940a] Mısranın vezni kusurludur.
[3941a-3942a] Mısraların vezni kusurludur.
[3950ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3952. Didi ʿālemler diridür dāʾimā ʿamel ider
Ḳalur āṣārı yirinde gerçi kendüsi gider

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 142[a] **3953.** Andan oḳuyan duʿā ider aña
Dāʿīsinüñ dāʿīsi ḳalan oña

T 145[a] **3954.** ʿİlmi ögret birbirinden ṭuyalar
Her birisi ögrenüben uyalar

3955. Tā ḳıyāmet ʿilmüñ āṣārı ṭurur
Ṣāliḥ evlādı ḳalan böyledürür

M2 155 **3956.** Sen bu ḥāli ḫoş oñad añlayasın
Vālideyn rıżāsıçün añlayasın

3957. Vālideynüñ sende sekiz ḥaḳḳı var
Anlara ḳul oluben eyleme ʿār

3958. Bişini bil diri ikeñdür i cān
Biri çaġırırsa lebbeyk di hemān

3959. Biri istediklerini viresin
Muḥtāc olsa bile minnet göresin

3960. Biri öñlerinde ḫużūʿ idesin
Sözlerin ṭut īmānile gidesin

3961. Biri ḥelālden anı menʿ eyleme
Biri öf diyü yüzine söyleme

[3952ab] Dir ʿulemā diridür ʿamel ider // Āṣārı bunda ḳalur kendi gider M3, M4.
[3953ab] Her kime ʿilm ögredirdi ol duʿā ider aña // Dāʿīsinüñ dāʿīsinüñ dāʿīsi ḳalur aña M2, M5.
[3954ab] Ögredigör ʿilmi ḫalḳa birbirinden ṭuyalar // Her birisi birbirine ögredüben uyalar M2, M5.
[3955ab] Tā ḳıyāmet ʿālimüñ ʿilminiñ āṣārı ṭurur // Ṣāliḥ evlādı olanın ḥāli de böyledürür M2, M5.
[3956ab-3965ab] –M5
[3956ab] ʿĀḳılısañ bu aḥvāli oñat anlayasın // Vālideniñ rıżāsıçün dāʾimā yiñleyesin M2.
[3957ab] Diñle ananıñ atanıñ sende sekiz ḥaḳḳı var // Anlarıñ ḳavli gibi ol aṣlā eylemegil ʿār M2.
[3958ab] Ḥaḳlarınıñ biri bil diri ikeñdür ey cān // Hem çaġırdıḳça lebbeyk di bu söze inan M2.
[3959ab] Biri her ne dilerse murādlarını viresin // Yaʿnī muḥtāc olurise minnetsiz göresin M2.
[3960ab] Biri dāʾimā önlerinde ḫużūʿ idesin // Eyü söyle eyü ṭuṭ īmānile gidesin M2.
[3961ab] Biri bu hīç ḥelālden anları menʿ eyleme // Birisi bu yüzlerine ḳarşu öf deyü söyleme M2.
[3961b] وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلاَهُمَا فَلاَ تَقُل لَّهُمَآ أُفٍّ وَلاَ تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلاً كَرِيمًا:Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya babaya iyi davranmanızı kesin olarak

M1 133[a] 3962. Üçi mevtden ṣoñra olur diyeyin
Ḥaḳ virürse oḳuyayın uyayın

3963. Biri bu añduḳça duʿā ḳılasın
Biri ḫaṣmın arayasın bulasın

3964. Rāżī eyle cümle ḫaṣmın anlaruñ
Defʿ ola ʿazābları ol cānlaruñ

3965. Bir daḫı sen anları maḥrūm ḳoma
Zīre anlar senden iḥsānlar uma

3966. Diñle buña bir ḥikāyet ideyin
ʿİbret alur yoḳ bir ādem n'ideyin

3967. Ebū Ḳulābe dirler bir ʿazīz düş görür
Ḳabr arasın görür yarılmış ḳubūr

T 145[b] 3968. Ehl-i ḳubūr gördi ḳalḳmış oturur
Nūr ṭabaḳlar ḫalḳı nūra baturur

M3 142[b] 3969. Yanlarında gördüm maḥrūm bir kişi
Görüp anları aḳar gözi yaşı

3970. Aña ṣordum bu kişiler şād olur
Nūr ṭabaḳdan her biri pür-zād olur

M2 155[b] 3971. Bunlaruñ var ṣāliḥ evlādı işit
M5 74[a] Benüm oġlum oldı ṭāliḥ bī-saʿīd

3972. Anuñiçündür bu iḥsān bil bunı
Yanlarında ḳodılar maḥrūm beni

---

emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara "öf!" bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle." Kur'an-ı Kerim, İsra 17/23.

[3962ab] Üçüncüsi mevtinden ṣoñra olursa diyeyim // Ḥaḳ virirse ben bu sırları yazayım M2.

[3963ab] Birisi bu añduġınca ḫayır duʿā ḳılasın // Birisi bu cümle ḫışımların bulasın M2.

[3964ab] Buluben rāżī idesin cümle ḫaṣmın anlarıñ // Defʿ ola ʿaẕābları vālideyniñ cānlarıñ M2.

[3965ab] Birisi bu her ṭāʿatiñde anları maḥrūm ḳoma // Zīrā anlar dāʾimā bil senden iḥsānlar uma M2.

[3966ab] İşit imdi buña göre bir ḥikāyet ideyim // Ammā bundan ʿibret alur bulmadum ben n'ideyim M2.

[3967ab] Ebū Ḳulābe dirler bir ʿazīz düş görür // Ḳabr arasında görür cümle yarılmış ḳubūr M2, M5.

[3968b] Mısranın vezni kusurludur.

[3968ab] Ehl-i ḳubūr ḳalḳuben ḳabri yanında oturur // Nūrdan ṭabaḳlar öñlerinde nūra baturur M2, M5.

[3969ab] Dir ki gördüm yanlarında maḥrūm olmuş bir kişi // Anlarıñ ḥāline baḳup aġlamaḳ olmuş işi M2, M5.

[3970ab] Ṣordum aña bu ne ḥāldür bu kişiler şād olur // Bunca nūrdan ṭabaḳ içre her biri niʿmet bulur M2, M5.

[3971ab] Didi bunlarıñ varimiş dünyāda evlād-ı ṣāliḥ // Bunlar iḥsānlar ider benim oġlum var ṭāliḥ M2, M5.

[3972ab] –M2, –M3, –M4, –M5

3973. Ne benümçün duʿ*ā* ne ḥabbe ṣunar
Ben utandum oġlumda yoḳdur hüner

3974. Ol niʿmetler evlā*d*dıñ virdügidür
Ṣāliḥ evlād ulusı gördügidür

M4 86[b] **3975.** Baña bir niʿmet virür yoḳ ṭururın
Nefsi oġlum hev*ā*sında görürin

3976. Eb*ū* Ḳulābe ṭurup bu ḥālile
Buldı oġlın didi aña yolile

3977. Ṭuydı oġlı āh idüben aġladı
Babası vü kendü işin ṣaġladı

3978. Bir ḳaç eyyām geçdi yine görmişem
Niʿmete irişmiş ol ḳul ṣormışam

M1 133[b] **3979.** Dir saña raḥmet ki iḥsān eyledüñ
Ḥālümi oġluma benüm söyledüñ

3980. Tevbe ḳılup çoḳ ṣadaḳa eyledi
Ḥaḳ beni raḥmeti ile ṭoyladı

T 146[a] **3981.** Çün senüñçün ʿaẕ*ā*b ola babaña
Günehkārlıġuñ nefʿ*ī* var mı saña

3982. Unutma iḥsānın ana atanuñ
Żarārı var sen itdügüñ ḫatānuñ

3983. Gün*ā*h itseñ anlara ʿaẕāb ider
Sen ölicek saña da ġażab ider

[3973ab] Ne benim içün duʿā ḳılur ne bir ḥabbe ṣunar // Ben bulardan utandum yoḳdur oġlumda hüner M2, M5.
[3974ab] Anlara virdigi niʿmet evlādları virdigüdir // Her birisi ṣāliḥ olunca ulusı gördügüdir M2, M5.
[3975ab] Baña niʿmet virür yoḳ boynum egüp ṭururam // Nefs-i hevāsında gezer dāʾim oġlum görürem M2, M5.
[3976ab] Ebū Ḳulābe didi kim uyandım bu ḥālile // Buldum oġlumı didim her birini böyle M2, M5.
[3977ab] Ṭuydı oġlı āh idüben tevbe ḳılup aġladı // Kend'özüniñ hem atasınıñ işin ṣaġladı M2, M5.
[3978ab] Birḳaç eyyām geçdi yine ol kişiyi görmişem // Niʿmete irişmiş bu ḳul neden oldı ṣormışam M2, M5.
[3979ab] Didi saña raḥmet olsun baña iḥsān eyledüñ // Ḥalime naẓar ḳılıuben bulduñ oġlum söyledüñ M2, M5.
[3980ab] Ṭuydı oġlum tevbe ḳılup çoḳ ṣadaḳa eyledi // Ḥaḳ Teʿālā ben ġarībi raḥmetile ṭoyladı M2, M5.
[3981ab] Dir ey ġāfil seniñçün ʿaẕāb olur baña // Bu günehkār olmanıñ fāʾidesi var mı saña M2, M5.
[3982b] Mısranın vezni kusurludur.
[3982ab] Gel unutma iḥsānını ananuñ ve atanuñ // Anlara żarārı vardur itdügüñ ḫaṭānuñ M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
[3983ab] Sen günāh itdükçe Allāh anlara ʿaẕāb ider // Sen ölünce vara göresin saña neler ider M2, M5.

3984. İmdi dāʾim bunları yoḳlayasın
Diri ölü ḫāṭırın ṣaḳlayasın

3985. Vālideynüñ ḳanı çekdügi emek
Saña fikr it lāzım olmaya dimek

M3 143[a] **3986.** ʿĀḳılısañ bunı sen diñleyesin
Nice imiş ḥaḳların añlayasın

M2 156[a] **3987.** Ḥaḳ teʿālā Mūsā'yı Ḥārūnile
Añla bunı diñleyüp derūnile

3988. Gönderüp Firʿavn'a iki ḳardaşı
Daʿvetiçün Hārūn ola yoldaşı

3989. Daʿvet eyleñ kim Ḥaḳ'ı bir bileler
Mülāyim söyleñ ki yola geleler

3990. Mūsā didi *leyyin* nedir anlara
Tengri benim diyici bī-dīnlere

3991. Ene rabbükümül ʿalā sözini
Tuymadın mı Firʿavn'ı kend'özini

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3992. Ya nedendür kim İlāhī leyyin emr itdüñ aña
Ḳavl-i leyyin ile söyleñ diyü buyurduñ baña

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 146[b] **3993.** Didi yā Mūsā seni ol ṣaḳladı
M5 74[b] Oġul idüp terbiyyede yoḳladı

3994. Eyle olsa üzerüñde ḥaḳḳı var

3984ab İmdi bunları ġulām dāʾimā yoḳlayasın // Hem dirigiñ hem ölügiñ ḫāṭırın ṣaḳlayasın M2, M5.
3985ab Ḳanı ananuñ atanuñ saña çekdügi emek // ʿAḳlı olan fikr idince hīç lāzım degil dimek M2, M5.
3986ab ʿĀḳılısañ bu sözümi cānile diñleyesin // Tā bu sözden nie imiş ḥaḳların añlayasın M2, M5.
3987ab Mūsā Peyġamber'e Allāh ḳardaşı Hārūnile // Añlayasın bu sözümi diñleyüp derūnile M2, M5.
3988ab Daʿvet gönderdi Firʿavn'a bu iki ḳardaşı // Mūsā'ya emr eyleyüp hem Hārūn ola yoldaş M2, M5.
3989ab Daʿvet eyleñ tā anları Allāh'ı birleyeler // Mülāyimet söyleñ şelle söze uyalar M2, M5.
3990a " فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ: Ona yumuşak söz söyleyin. Belki öğüt alır yahut korkar. Kur'an-ı Kerim, Taha 20/44." Mısranın vezni kusurludur.
3990ab Mūsā didi ḳavli leyyin emr ider seni anlara // Benden aḫir Teñgri yoḳ diyen bī-dīnlere M2, M5.
3991ab –M4 / Ene rabbikümü'l-ʿalā sözini duymadı mı // Yaʿnī aʿlā Tengriñizüm deyü herze yimedi mi M2, M5.
3993ab Ṣaġiriken oġul idinüben ṣaḳladı // Terbiyet idüp evinde cümle ḫāliñ yoḳladı M2, M5.

Aña mülāyimete eyleme ʿār

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3995. Ol seni besledi diyü mülāyimet emr ider
Müşrike böyle idicek müʾmin olana nʾider

M1134[a] **3996.** Ḫuṣūṣā kendiniñ öz oġlı degil idi Mūsā
Ancaḳ oġul idünüpdi bunı fikr it çek ġuṣa

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

3997. Ana ataya ḳatı sözler nedür
Anlara ol göz belerden hem nedür

3998. Göz belertmek anlara büyük ḫaṭā
Ḳādiriseñ anlara eyle ʿaṭā

3999. Diñle Resūl bize ne ḫaber virür
Ümmetine lāzım olanı görür

4000. Ana ata rāżī iden nebīlere
Bir derece yaḳın ola anlara

4001. Enbiyāya yaḳın olur ḫoş ṭutan
Ḫāṭırı içün yanuben hem dönen

M2 156[b] **4002.** Şeyṭāna yaḳın olur incidenler
M3 143[b] İncidenlere şeyṭān urmış yular

4003. Ṭamuda şeyṭāna yaḳınlar bula
İlāhī gösterme bunı biz ḳula

M4 87[a] **4004.** Eylük iden ḥavżuma evvel gele
İçüben ḥavżum ṣuyından şād ola

[3994ab] Öyle olsa bil yā Mūsā üzeriñde ḥaḳḳı var // İmdi mülāyimet eylemeden itme gel sen ʿār M2, M5.
[3996b] Mısranın vezni kusurludur.
[3997ab] Ya sen anaña ataña ḳatı sözler neden // Sen müʾmin anlar müʾmin göz belertmek neden M2, M5.
[3998ab] –M4 / Göz belertmek bilmezsin büyük ḫaṭā // Ḳo ḫaṭāñı ḳādiriseñ dāʾimā eyle ʿaṭā M2.
[3999ab] Diñle Resūl-i Ekrem'i bize ne ḫaber virir // Cümle ümmetine lāzım işleri bir bir görür M2, M5.
[4000ab] Ana ata rāżī idenle nebīler arası // Bir derecedür didi yaḳın olur bil çāresi M2, M5.
[4001ab] –T, –M1 / Enbiyāya yaḳın olur ana ata ḫoş ṭutan // Anlarıñ ḫāṭırıçün dünyāda yanup dönen M2, M5.
[4002ab] Şeyṭāna yaḳın olur dir bil incidenler anları // Bir derece var arada şeyṭānadur bunları M2, M5.
[4002a] Mısranın vezni kusurludur.
[4003ab] Yaʿnī ṭamuya giricek şeyṭāna yaḳın bular // Ata ana incidene şeyṭān urmuş yular M2, M5.
[4004ab] Didi eylik eyleyenler ḥavżuma evvel geleler // İçeler ḥavżım ṣuyından şād olalar M2, M5.

4005. Hem benümle bile gire cennete
Dürlü ʿizzetle irişe niʿmete

4006. Hem benümle Ḥaḳ cemālin göreler
Ḥürmet iden anda luṭfa ireler

T 147[a] **4007.** İy birāder ḫāṭırın yıḳmaḳ neden
Bunlara ḳarşu egri baḳmak neden

4008. Diñle saña bir ʿaceb ḳıṣṣa diyem
Evvelā ḳıṣṣa idüp kendüm uyam

4009. Mūs*ā* ile Ḥaḳ kelimāt eyledi
Üç biñ bişyüz bunca sözler söyledi

4010. Mūs*ā* didi bir ögüt virgil baña
Ṭoġru yol göster İlāhī sen baña

4011. Didi anañ ḫāṭırın yoḳlayasın
Egri baḳmaḳdan özüñ ṣaḳlayasın

4012. Yine ögüt vir didi hīç ṭurmadı
Pes ṭoḳuz kez ġayrı cevāb irmedi

4013. Her birinde atañuñ göñlün düzet
Hem onuncıda anuñ göñlün gözet

M1 134[b] **4014.** Üçe dekdir eylük eyle babaña
M5 75[a] Eylük eyle atañile anaña

4015. Didi yā Mūsā işit ne diyeyin
Eylük idenler velīsi Ḫudāyın

[4005ab] Benimle bile gire bu ḳullar cennete // Dürlü niʿmetler bulalar irişeler niʿmete M2, M5.
[4006ab] –T, –M4 / Benimle bile girüp Ḥaḳ cemālin göreler // Gör bulara ḥürmet iden nice luṭfa ireler M2, M5.
[4007ab] İy birāder sen buların ḥaṭırın yıḳmaḳ neden // Unudup çekdüklerini sen egri baḳmaḳ neden M2, M5.
[4007b] Mısranın vezni kusurludur.
[4008ab] Diñle saña ey kişi bir ʿaceb ḳıṣṣa diyem // İsterem ki ḳıṣṣa idüp evvelā kendim uyam M2, M5.
[4009ab] Mūsā Nebī ile Ḥaḳ çoḳ kelimāt eyledi // Üc biñ beşyüzdür didiler bunca kelimāt söyledi M2, M5.
[4009b] Mısranın vezni kusurludur.
[4010ab] Tā ṣoñunda didi Mūsā Mevlā ögüt vir baña // Ṭoġrı yol göster İlāhī yalvarı geldim saña M2, M5.
[4011ab] Didi yā Mūsā dāʾim anañıñ ḥāṭırın yoḳlayasın // Egri naẓar eylemekden özüñi ṣaḳlayasın M2, M5.
[4012ab] Yine ögüt vir didi hīç ṭurmadı yiñiledi // Tā ṭoḳuz kez virdi cevāb ġayrı şeyʾi añladı M2, M5.
[4013ab] Her birinde didi yā Mūsā atañ ḫāṭırın gözet // Didi onuncıda babañ ḥāṭırın gözet M2, M5.
[4014ab] Bunı da üçe yeterdi eylik eyle babaña // Her dāʾim lāzımdur eylik ataña hem anaña M2, M5.
[4015ab] Didi yā Mūsā işit benden saña ne diyem // Vālideyne eylik ideniñ velī Ḫūdāyam M2, M5.

4016. Velīsi olup ḳabirde yoldaş olam
Maḥşer'de raḥmet idüp elin alam

M2 157[a] **4017.** Ṣırāṭ üzre delīl olup geçürem
M3 144[a] Cennet içre āb-ı Kevṯer içürem

4018. Vāsıṭasız tercümānsız söyleşem
Vālideyne eylügen hem dilleşem

4019. Yā Mūsā āgāh olup diñle sözüm
Ḳullarum görmek dilerlerse yüzüm

4020. Vālideynin rāżī idenden rāżīyem
İncidene ḥükm iden ben Ḳāżı'yam

T 147[b] **4021.** İncidenler ger baña gelürise
Nebīler ʿamālini ḳılurise

4022. Ḳabūl itmen ʿamelinüñ birini
Ḫalḳ işide ṭamu içre zārını

4023. İncidene neʿaceb vaʿīdi var
Bularuñ ḫāṭırını eyleme ʿār

4024. Bu ḥāli bilenüñ işit işini
Diñle nice aḳıdur göz yaşını

4025. Diñle Dāvūd Zebūr oḳurken didi
Benden ʿābid var mı ḳuluñ yā Hādī

4026. Didi Ḫaḳ şol ṭaġda bir er göresin
Yidi yüz yıl ṭāʿat ider ṣorasın

4027. Kendü günāh ṣandı ṣuçı yoġidi
Bilmez idi ol işi ki ṣaġidi

4016ab –M2 / Dünyāda velīsi olup ḳabirde yoldaş olam // Rūz-ı maḥşer raḥmet idüp düşicek elin alam M5 / Beytin kafiyesi kusurludur.
4017ab Ṣırāṭ üzre delīl olup ṣırāṭı hem geçürem // Cennetime ḳoyuben Kevṯer ṣarābından içürem M2, M5.
4018ab –M2 / Vāṣıṭasız tercümānsız içre söyleşem // Vālideyne eylügin añup ṣafā ile dilleşem M2, M5.
4019ab –M4 / Şüpheyi ḳo āgāh olup diñle sözüm // Tenbīh it ḳullarıma görmek dilerlerse yüzüm M2, M5.
4020ab Vālideyni rāżī iden ḳullarımdan rāżīyem // İncidenden incinürem ḥükm iden ben ḳażıyam M2, M5.
4021ab-4022ab –M2, –M4, –M5
4023ab Ana ata incidene neʿacen vaʿīdi var // Gel bularıñ ḥāṭırın düzedelim eyleme ʿār M2, M5.
4024ab Bu ḥāli bilenleriñ işidesin ḥālin işin // Gör nice ḳorḳuya düşüp akıda göz yaşını M2, M5.
4025ab Diñle Dāvūd Nebī Zebūr oḳurken ne didi // Şevḳe gelüp var mıdur benden ābid ḳuluñ didi M2, M5.
4026ab Ḫaḳ didi şol ṭaġa çıḳ kim bir er göresin // Yidi yüz yıl ṭāʿat ider ʿözri nedür ṣorasın M2, M5.
4027ab Kendü günāh ṣandı şunı yoġidi ṣuçı anıñ // Sen bu ḥāli bilür iseñ aġlamaḳ olsun günüñ M2, M5.

4028. Bir gün ol bir divar üstinde yürür
Ṣandı altında v*ā*lideyni ṭurur

4029. Nāgehān ḳopar biraz andan türāb
Vālideyne ṭoḳunup oldı ḫarāb

4030. Eyle ṣandı aġlayup ṭā'at ider
Ol zamāndan berü ol feryād ider

M1 135[a] **4031.** 'İb*ā*detde senden ekremdür baña
Yarlıġadum anı muştıla aña

4032. Vardı gördi ol ḳulı namāz ḳılar
Şöyle ḳılar Rabbisi şevḳin diler

M3 144[b] **4033.** Şöyle ża'īfdür kemügi görinür
M4 87[b] Yüz ṭutup dergāh-ı Ḥaḳḳ'a sürinür

T 148[a] **4034.** Vardı Dāvūd Nebī ki virdi selām
M2 157[b] Sel*ā*m alup ḳıldı anuñla kelām

M5 75[b] **4035.** Ṣordı kimsin kim neye geldüñ baña
Didi Dāvūdam seni görmeklige

4036. Didi senüñ sel*ā*muñ almazidüm
Alduġum budur seni bilmezidim

4037. Ẕillete düşdüm beni dilemedüñ
Yüz urup Ḥaḳ'dan ḫ*ā*lim bilemedüñ

4038. Vālideyn ḫavfına düşdüm bilmedim
Ol düşen ṭopraḳda ḫaber almadım

4039. Anuñiçündür ki zārī ḳıluram
Bir işe varmaz elüm ben ḳaluram

[4028ab] Ol ḳulum günlerde bir gün divar üstünde yürür // Ẕannı oldı kim divar altında vālideyni ṭurur M2, M5.
[4029ab] Nāgehān ayaġı altından ḳopar biraz türāb // Ṣandı vālideyne ṭoḳunup işi oldı ḫarāb M2, M5.
[4030ab] Ol zamāndan berü aġlayup baña ṭā'at ider // Ṭā'at itmeyen ḳulı Yaradan Allāh gör n'ider M2, M5.
[4031ab] 'İbādetde ol ḳulum senden ekremdür baña // Yā Dāvūd yarlıġadum muştula yüri var oña M2, M5.
[4033ab] Şöyle ża'īf olmuş ol ḳul kemikleri görinür // Yüz ṭutup dergāh-ı Ḥaḳḳ'a leyl ü nehār sürinür M2, M5.
[4034ab] Vardı Dāvūd Nebī ikrāmile virdi selām // Aldı selāmın anuñ eyledi anuñla kelām M2, M5.
[4035ab] Döndi ṣordı ne kişisin neye geldiñ baña // Aldıġım budur ben seni bilmez idim M2, M5.
[4036ab] Didi kim seni bileydim selāmıñ almazidim // Aldıġım budur ben seni bilmez idim M2, M5.
[4037ab] Zīrā ben bu ẕillete düşdüm beni dilemediñ // Beni Ḥaḳ'dan dilek idüp ḫālimi bilemediñ M2, M5.
[4038ab] Ana ata ḳorḳusına düşmişem ben bilmedüm // Ol düşen ṭopraḳ ṭoḳundı mı ḫaberin almadum M1, M2, M5.

4040. Yā Dāvūd beni ʿibādetden ḳoma
Ḳul olmayan raḥmeti kimden uma

4041. Didi Dāvūd beşārete gelmişem
Mevlā ʿafv eyledi seni bilmişem

4042. Bildüm anañ babañ anda yoġimiş
Ḥaḳ ḳatında kişi yüzüñ aġimiş

4043. Ana babañ rāżī iken gitdiler
Ana baba ḥaḳḳın ḥelāl itdiler

4044. Bunı ṭuydı secdeye ḳodı başın
Aña saʿādet ḫoş oñarmış işin

4045. Dilemen şimdengerü diri ṭuram
İmānile gidüben didār görem

4046. Bu sözi tamām idince ol kişi
Ruḥını teslīm idüp oñdı işi

T 148[b] **4047.** Ata ana ḥaḳḳında ʿaẓīm ḳorḳu var
Bunlara ḫizmet it eylemegil ʿār

M1 135[b] **4048.** Kim bile kim bed-duʿā ḳıla saña
M2 158[a] Diñle bir ḫaber diyeyin ben saña

M3 145[a] **4049.** Ḳondı ehl-i sefer bir gün bir yere
Nāgehān bir ḫar aġırdı iy yarā

4050. Ṭuydılar ṣabāḥ arayu vardılar
Ḳıldan urma anda bir ev gördiler

[4039ab] Anuñiçün yidi yüz yıldır tażarruʿ ḳılarım // Varmadı elüm işe bunda ḫayrān ḳaluram M2, M5.
[4040ab] Var yā Dāvūd işine beni ʿibādetden ḳoma // Allāh'a ḳul olmayanlar raḥmeti kimden uma M2, M5.
[4040b] Mısranın vezni kusurludur.
[4041ab] –M4 / Didi Dāvūd ey kişi muştucıyam gelmişem // Mevlā ʿafv eyledi seni ben ḥaberin almışam M2, M5.
[4042ab] Ḥaberin aldım anañ babañ orda yoġimiş // Ḥaḳ ḳatında bilesin ki kişi yüzüñ aḳ imiş M2, M5.
[4043ab] Dünyādan anañ babañ rāżī iken gitdiler // Ana ata ḥaḳkın hep saña ḥelāl itdiler M2, M5.
[4044ab] Bunı ṭuydı bu kişi secdeye ḳodı başını // Saʿādet ol pehlivāna ḫoş oñara işini M2, M5.
[4045ab] Didi dilemem şimdengirü diri ṭuram // İsterem anı ki Mevlā'dan ben īmān ile gidem M2, M5.
[4046ab] Bu sözi tamām idince rūḥı ḳabż oldı anuñ // Var sen de böyle aġla bu ḥāli bula cānuñ M2, M5.
[4047ab] Ata ana ḥaḳlarında ne ʿaceb ḳorḳu var // İmdi ḫizmet eyle bunlara ṣaḳın eylemegil ʿār M2, M5.
[4049ab] –M2, –M3, –M4, –M5
[4049a] Mısranın vezni kusurludur.
[4049ab] Ḳondılar ehl-i seferden birḳaç cemāʿat bir yere // Ṭuydılar eşek añırır tevbe ḳıl luṭfa ire M2, M5.
[4050ab] Gice ile ṭuydular ṣabāḥ arayı vardılar // Ol yörede bir çadır var ḳıldan urma gördiler M2, M5.

M5 76[a] **4051.** Gördiler içinde bir ḳarı ṭurur
Hīç eşek yoḳ anda her biri görür

4052. Didiler aña bu eşek avazı
Bize nirden vir cevāb gönder bizi

4053. Didi oġlum öldi ḳabirde yatur
ʿİbret alup cümle işiñi bitür

4054. Didi bir gün baña oġlum iy ḥımār
Anaya böyle diyenler ne umar

4055. Ḳaḳıyup didüm ḥımāra dönesin
Oldurur aġıran eşek ṣanasın

M4 88[a] **4056.** Gördük anı eşek olmış baş boyun
ʿĀḳılısañ göze dök tevbe ṣuyın

4057. Bir sözile Allāh anı n'eylemiş
Eylük iden ḳulı Allāh ṭoylamış

4058. Biz riʿāyet idemedük anlara
Bari duʿā ḳılalum ol cānlara

T 149[a] **4059.** Ḳanı anlar bize çekdügi emek
Ana emegi lāzım degil dimek

4060. Ḥasta olsa ḥiẕmet itmezsin aña
Belki ölüp çoḳ mālı ḳala saña

4061. Ḥiẕmet idenlere Allāh ne virür
Ana ata ḥiẕmetin maḳbūl görür

4062. Bir kişinüñ dört oġlı varidi bil

[4051ab] Gördiler çadır içinde br ḳarıcıḳ var ṭurur // Hīç eşek görünmez her biri görür M2, M5.
[4052ab] Didiler ey ḳarıcıḳ işittik eşek āvāzı // Ammā görünmez eşek hīç vir cevāb gönder bizi M2, M5.
[4053ab] Didi oġlumdur o bilüñ öldi ḳabrinde yatur // Sen bu sırdan ḫaber alup ʿibretle işiñ bitür M2, M5.
[4054ab] Didi bir gün oġlum yüzüme baña yā ḫımār // Anaya böyle diyenler yarın anda ne umar M2, M5.
[4055ab] Ben ḳaḳıyup duʿā ḳıldım sen ḥımāra dönesin // İşide ḳabrinde añırır eşek oldı ṣanasın M2, M5.
[4056ab] Varup ḳabirde gördük olmış eşek baş u boyun // ʿĀḳılısañ ʿüryān olup tevbe ḳıl aġla ṣuyun M2, M5.
[4057ab] Gör ki bu sözle n'eylemiş Allāh ḳulını // Bunı ṭuyduñ imdi gözle ana ata yolunı M2, M5.
[4058ab] Āh n'ideyim biz riʿāyet idemedik anlara // Bāri duʿālar ḳılalım geliñ biz ol cānlara M2, M5.
[4059ab] Ḳanı anlar bizim için çekdügi çoḳ çoḳ emek // Ḫuṣūṣā ana emegi hīç lāzım degil dimek M2, M5.
[4060ab] –M5 / Ḫasta olsa birisi ḫiẕmet idesin aña // Belki şād olursın çoḳ mālı ḳalur saña M2, M5.
[4061ab] Bunlara ḫiẕmet idene diñle Allāh ne virür // Ana ata ḫiẕmetin göreniñ işi ṣaġ olur M2, M5.
[4062a] Mısranın vezni kusurludur.

Marıż olup ol marażdan öldi ol

4063. Oġlınuñ birisi şarṭ idüp didi
Ḥiẕmet eyleñ mālı siz aluñ didi

M2 158[b] M3 145[b] 4064. Ya ben idem siz mirāṣın yiyesiz
İy bürāderler sözüme uyasız

M1 136[a] 4065. Didiler sen ḥiẕmet it biz mālını
Yiyelüm sen gözle ʿahdüñ yolını

4066. Tā ölünce ḥiẕmet itdi ol kişi
Diñle nice Ḥaḳḳ'ı sevenler işi

4067. Öldi üçi yidiler mirāṣını
Ḥiẕmet iden nice alur kirāsını

4068. Māl yimeyüp ḥiẕmet iden düş görür
Gördi yanında nice kimse ṭurur

4069. Didiler var sen fülān yire i cān
Yüz filori bī-bereket var inan

4070. Bereketsüz yüz fülori alasın
Almaziseñ ṣoñra ḫayrın bulasın

M5 76[b] 4071. Uyanup ʿavretine dir bu sözi
Ġanī olana açar ʿavret gözi

4072. Didi ʿavret ḫoşdur almaḳ altunı
ʿĀḳıl olan ferdāya ṣalmaz anı

T 149[b] 4073. Uymadı ʿavrete almadı anı
ʿAvrete uymayan ḳurtarur cānı

[4062ab] Var idi bir kişinüñ dört oġlı marız oldı ol // Bu marıżdan ṣoñra ʿāḳıbet ecel geldi öldi ol M2, M5.
[4063ab] Diñle oġlunuñ birisi şarṭ idüben ne didi // Ya siz ḥiẕmet eyleñiz māẕı bana ḳalsun didi M2, M5.
[4064ab] Ya ben ḥiẕmet idem mālını siz yiyesiz // Ey ḳarındaşlar sözümüñ birisine uyasız M2, M5.
[4065ab] Didiler sen timār eyle biz yiyĕlüm māẕını // Var gözet şimdengirü itdügüñ ʿahdiñ yolını M2, M5.
[4066ab] Tā ölünce babasına ḫiẕmet itdi ol kişi // Diñle imdi nice olur Allāh'ı seveniñ işi M2, M5.
[4067ab] Öldi babaları üci yidiler mirāṣını // Nice buldı ḫiẕmet eyleyen kişi kirāsını M2, M5.
[4068ab] Ol mirāṣı yimeyüp ḫiẕmet iden bir düş görür // Belürdi yanında bir nice ḳavim ṭurur M2, M5.
[4069ab] Didiler var sen fülān yire isteriseñ ey cān // Yüz filori vardur anda bī-bereketdür inan M2, M5.
[4070ab] İsteriseñ bereketsiz yüz filori alasın // İsteriseñ alma anı ṣoñra ḫayrın bulasın M2, M5.
[4071ab] Uyanup ʿavretine didi ol bu sözi // Ḫoş ʿavret sever eri dünyāya açuḳ gözi M2, M5.
[4072ab] –M2, –M3, –M4, –M5
[4073ab] Uymadı ʿavretine varup almadı anı // ʿAvretine uymayan erdür ṣoñra ḳurtarur cānı M2, M5.

4074. Gördi düşde bir bölük erler gelür
On fülori var fülān yirde ṭurur

4075. Al anı ammā ki yoḳdur bereket
Bī-bereket māla itme ḥareket

4076. Bunı̲ işidüp ʿavreti dir al bunı
Çeker ʿavret fānī dünyāya seni

4077. Uymadı ʿavrete anı almadı
Bereketsiz mālı heves ḳılmadı

4078. Yine görür ol kişiler geldiler
Bir altun var diyü ḫaber ḳıldılar

M4 88[b] **4079.** Var anı al çoḳ berekāt bulasın
Bu naṣīḥatler yiter sen bilesin

M2 159[a] **4080.** Ol bir altunı varup aldı kişi
Diñle imdi nic'olur ṣoñra işi

M3 146[a] **4081.** Aldı bir altunı bazāra varur
Gördi pes ṣatun iki balıḳ alur

M1 136[b] **4082.** Yardı ḳarnını iki incü çıḳar
ʿĀṣıḳ olur kim bu incüye baḳar

4083. Pādişāh ḳıġırdı işidüp anı
Didi ḳızḳardaşuma virgil bunı

4084. Sözüni ṣımadı şāha anları
Bunı ṭuyan Ḥaḳḳ'a dönsin yönleri

4085. Pādişāh da bī-nihāyet māl virür
Babaya ḥürmet iden anı görür

[4074ab] Gördi bir gice daḫı bir bölük er gelür // Biñ filori var fülān yirde ehl-i sır anı bilür M2, M5.
[4075ab] Var alursañ al anı ammā yoḳdur bereket // Bī-bereket māla aṣlā ʿāḳıl ḳılmaz ḥareket M2, M5.
[4076ab] Bunı da işidüp ʿavretine dir al bunı // ʿAvreti görince çeker fānī dünyāya seni M2, M5.
[4077ab] Uymadı ʿavret sözine varup anı da almadı // Bereketsiz mālı almaġa heves ḳılmadı M2, M5.
[4078ab] Bir gice yine görür kim ol kişiler geldiler // Bir altun var bereketlü deyü ḫaber virdiler M2, M5.
[4079ab] Var anı ey kişi anda çoḳ bereket bulasın // ʿĀḳıl olana bu öğüt yiter bu sözi bilesin M2, M5.
[4080ab] İrte olıcaḳ vardı aldı bir altunı kişi // Diñle imdi nice oldı ṣoñra ol erin işi M2, M5.
[4081ab] Ol bir altunile ol er çarşuya varur // Gördi balıḳ ṣatılur ol ikisi balıḳ alur M2, M5.
[4082ab] Ol balıḳlar ḳarnını yardılar biraz incü çıḳar // ʿĀṣıḳ olur almaḳ ister her kim anlara baḳar M2, M5.
[4083ab] Pādişāhları ṭuyup çıḳardı yanına anı // Ḳızḳardaşım lāyıḳ görmüşem al virem bunı M2, M5.
[4084ab] Sözini ṣımadı virdi pādişāhım anları // Bu sözi ṭuyan kişiler Ḥaḳḳ'a dönsün yönleri M2, M5.
[4085ab] Ḳatı çoḳ māl virdi pādişāh ol ere ol zamān // Babaya ḫizmet idenler böyle bulur bī-gümān M2, M5.

T 150[a] **4086.** Nice mīrāṣ deñlü dünyā eline
Girdi ḥiẕmet eyle sen vālideyne

4087. Ḥiẕmet idenler saʿādete irer
Bunlara egri baḳana irer żarar

4088. Yā İlāhī raḥmet it sen anlara
Ġarḳ idesin şol dükenmez ḥonlara

72.İlāhī
4+4=8

1. İşit gör nice iderler
Vālideyne riʿāyeti
Göresin kim neye varur
Bu işüñ ṣoñra ġāyeti

M5 77[a] **2.** Ki Bāyezīd-i Bisṭāmī
İşit kim ne ḫaber virür
Ḳaçan ḳalb evine geldi
Münācatuñ ḫalāveti

3. Didi uyumayam gice
Çünki leẕẕet virür ḫoca
Ölünce maḳāmım yüce
İdeyin ben münācatı

4. İdüp anam baña minnet
M3 146[b] Dilerseñ yā oġul cennet
Benümle yat ola ḥürmet
Diyü eyledi diḳḳati

5. Yigirmi yaşa girmişem
Tamām bulūġa irmişem
Boyun anama virmişem
Ḥiẕmet itmişdüm ʿādeti

6. Yine sözini ṣımadum
Yataman ana dimedüm
Riʿāyetini ḳomadum

[4086ab] Nice mirāṣ denli māl girdi eline // Ḥürmet it ḫiẕmet it vālideynine M2, M5.
[4087ab] Ḫiẕmet iden kişiler bilin saʿādete irer // Bunlara eğri baḳan bī-gümān ider żarar M2, M5.
[4088ab] İmdi luṭf it yā İlāhī raḥmet eyle anlara // Cennet içre ġarḳ idesin şol dükenmez ḫonlara M2, M5.
[1abc-2abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.
[3abcd-118abcd] –T, –M4

Didüm n’ola vālideti

M2 159[b]

7. Anamla bilece yatdum
Elüñ birin döşek itdüm
Birile arḳasın ṭutdum
ʿAceb ḳıldum riʿāyeti

8. Arḳasın ḳaşıyup yatdum
Vālideyn rıżāsın gütdüm
On biñ iḫlāṣ tamām itdüm
İḫlāṣile ḳırāʾātı

9. Elüm aġrıdı elem virdi
Sürerdüm derdile virdi
Ana incitmemek derdi
İdüp elden ferāġati

10. Severdi iḫlāṣı dilüm
Ne çekerse çeker elüm
Gözedeyin ṭoġru yolum
Tā bulunca saʿādeti

M1 137[a]

11. Elin çeker ḳolu oldı
On biñ iḫlāṣ temām ḳıldı
Görüñ ṣoñra neler buldı
Tamām olunca ḥayātı

12. Ölicek anı gördiler
M3 147[a] Ḥaḳ ne virdi anı ṣordılar
Anı cennetde gördiler
İşit sen bu ḥikāyeti

13. Gören er ṣordı ḥālinden
O ḫaber virdi yolından
O vāṣıl vuṣlat ilinden
Ḫaber virdi rivāyeti

14. Didi dost dosta ḳavuşdı
Zīrā dünyāda sevişdi
Ḥürmet-i ümm sebeb düşdi
Maḳāmı itdi cenneti

15. Didiler ne ile bulduñ
Buña neden lāyıḳ olduñ
Ḫaber vir bize ne ḳılduñ
Nice ḳılduñ kerāmeti

16. Ḫoş sevüp yolı güderdüm
Anama eylük iderdüm
Şiddet-i ṣabrın iderdim
Çekerdüm çoḳ mażarratı

17. Ana çün el ḳulaḳ oldı
İşit kim Mevlā ne ḳıldı
Ne güzel saʿādet buldı
Anaya_idince ḥürmeti

18. İlāḥī ḥālimüz n'ola
Ṭoġru yoluñı kim bula
Bizi ilter gerek yola
Görevüz tā şerīʿati

19. Rāżī olmazsa_ana ata
Bu yolda varise ḫaṭā
Meger senden ola ʿaṭā
ʿAfv idesin ḫaṭīʾātı

20. İlāhī_anları rāżī ḳıl
Cinānuñ bize rūzī ḳıl
Bizi meydāna ġāzi ḳıl
Dü cihān ḳıl ḥimāyeti

M3 147[b] 21. Gel işit bu ḫaber n'oldı
Yaʿḳūb'a Yūsuf ne ḳıldı
Yūsūfundan ḫaber aldı
İşit nedür ḥikāyeti

22. Mışır yolına ʿażm itdi
Yūsufın görmege gitdi
Taḳdīr-i İlāhī n'itdi
Çekmişiken beliyyātı

23. Şād olup girdi yolına
Tā ki vara Mışr iline
İşit Ḫaḳ n'itdi ḳulına
Nice gözler beriyyātı

M5 77[b] 24. Yūsuf istiḳbāle çıḳdı
Gelecegi yola baḳdı
Zīrā fürḳat odı yaḳdı
Anuñçün itdi fürḳati

M2 160[a]

25. Mışır ḫalḳı çıḳdı bile
Yaʿḳūb gelicegi yola
Baḳdı Yaʿḳub gelen ḳula
Giyerler dürlü zīneti

26. Didi Firʿavn mıdur bunlar
Ki giyerler nefsī ṭonlar
Yūsūfʿaskeridür anlar
İderler aña ʿizzeti

M1 137[b]

27. Bölük bölük binüp gelür
Yaʿḳūb bir bir naẓar ḳılur
Her bölükden ḫaber alur
İder bunlara ʿizzeti

28. Oġlın her bölige ṣorar
Ḳanı Yūsūf diyü arar
Görüñ taḳdīri ne ḳurar
Nicedür anuñ ḳudreti

M3 148[a]

29. Yusūfum var mıdur sizde
Didiler bizdedir bizde
Ne biñde buldı ne yüzde
İder bulmaġa himmeti

30. Ḥattı yitmiş bölük geçdi
Gözin her birine açdı
Yūsuf da böligin seçdi
At açdı itdi cürʾeti

31. Yaʿḳūb inüp yürür idi
Geçenleri görür idi
Yūsuf atda ṭurır idi
Budur āyāt işāreti

32. Yūsuf inmedi atından
Ḫaber almadı bāṭından
Gör ne eksildi ẕātından
Añlayasın ʿalāmeti

33. Babasın ṭaḫfīf itmedi
Kibir yolına gitmedi
Nihāyet yolı gütmedi

[29abcd] –M1

[30d] at: aṭ M2.

Gözine irdi ġāyeti

34. Murādı atında ṭura
Anı Yaʿḳūb o dem göre
İne ṣoñra yüzin süre
Gide babası fürḳati

35. Hemān Ḥaḳ'dan ḫaber geldi
İşitdi Yūsuf da kendi
Ne aṣṣı ṣoñraca andı
İdemedi mürüvveti

36. Ḥaḳ didi Ḥaḳḳ'a gitmedüñ
Oġulluk ḥaḳḳın itmedüñ
Babañ yolını gütmedüñ
Ḳanı ebeva ḥürmeti

M3 148[b] 37. Eger babañdan öñ inseñ
Babaña yönüñi dönseñ
Bu işüñ ṣoñını ṣansañ
Sürer idüñ nübüvveti

38. Resūl geleydi bilüñden
Cümlesi senüñ elüñden
Bu işler kendü ḥālüñden
Bulımaduñ bu rifʿati

39. Yitmiş nebī geleyidi
Evlādından olayidi
Saña duʿā ḳılayidi
Var yüri çek bu ḥasreti

M2 160[b] 40 Bilüñden nebī gelmeye
Bir oġluñ nebī olmaya
Saña bu ruḫṣat olmaya
Yāvī ḳılduñ bu furṣatı

41. İḫvetüñden gele rüsūl
Bulısarlar Ḥaḳḳ'a vuṣūl
Nice fürūʿ ola uṣūl
Fāżıllar bula vuṣlatı

42. Biliñden nebi gelmeye
Evlāduñ nebī olmaya
Dime kim ṣaḥīḥ olmaya
Behçe'dendür rivāyeti

M5 78ª

43. Muḥammed ṣaḫraya yetti
Şu gice ki Miʿrac itdi
İşit enbiyāyı n'itdi
Nice͡ itdiler ziyāreti

44. Cümle enbiyā geldiler
Muḥammed geldi bildiler
Ṣalat ardında ḳıldılar
Buldılar anda rifʿati

M3 149ª

45. Gelüp cümlesi bulışdı
O gice anda bilişdi
Her biri virüp alışdı
Buldılar hep saʿādeti

M1 138ª

46. Yūsuf Nebīyi görmedi
Nebīler içre ṭurmadı
Ol bu devlete irmedi
İşit nedür delāleti

47. Aña bu sözi didiler
Görüñ ne ḥāle ḳodılar
Nidā itdi münādiler
İşit sen bu ḥikāyeti

48. Babaña itmedüñ ḥürmet
Böyle olmaz ḫod mürüvvet
Mürüvvet nebīye rifʿat
Terk itdüñ sen bu sünneti

49. Bu ḥāl nedür yā İlāhī
Aldadı bizi melāhī
Añlamaduḳ bu günāhı
Bari ʿafv it ʿuḳūbeti

50. Böyle ḥāl olıcaḳ ḳula
Yolı ḳullar ḳaçan bula
Bizi ʿafv eyleseñ n'ola
Bize ḳılsañ ʿaṭiyyeti

51. İşit saña diyem bir ḥāl
Ḳamu ḫaberi bundan al
Bir recūl eyledi suʾāl
ʿAcāyib itdi diḳḳati

52. Anamuñ sūʾi-ẖulḳı var
Elinden anuñ oldım zār
Bunı incitsem yaḳar mı nār
İdemezsem icābeti

53. İşit Ṣulṭān ne dir aña
Ḳulaḳ ṭut diyeyim saña
Naṣīḥatdür saña baña
Bilmege eyle diḳḳati

M3 149[b] 54. Seni ḳarnında götürdi
Ki ṭoḳız aya yitürdi
Neden gör neye getürdi
Sen eylersin şikāyeti

55. Giceler uyḳusız ḳaldı
Gündüzin ẖiẕmetüñ ḳıldı
Şikāyet ya neden oldı
Degil midür vālideti

M2 161[a] 56. Emzirdi iki yıl seni
H̱iẕmet itdi dün ü güni
Ya oġul didügi ḳanı
Pāk idüp her necāseti

57 Omuzunda yidi sene
Götürmişdi döne döne
Çeküp her zaḥmetüñ ana
İtme aña bürūdeti

58. Didi eylemişem cezā
Eylemedüm aña eẕā
Muḥammed didi ki bize
Nice ḳılurduñ ḥürmeti

59. Didi çignimde götürdüm
Yidi ṭavāfı yitürdüm
H̱iẕmet-i ḥaccı bitürdüm
Eyledüm aña ẖiẕmeti

60. Buyurdı aña iy kişi
Çünki sen itdüñ bu işi
Aḳıtsuñ gözleri yaşı

[53abcd] –M2, –M3
[54abcd-60abcd] –M5

Ṭuyanlar işbu himmeti

61. Düşicek raḥmine anuñ
Yiticegez etüñ tenüñ
Anda virilicek cānuñ
Çoḳ çeküp būr-ı zaḥmeti

M3 150[a] 62. Ṭutar būrı ḫalāṣ olmaz
Çeker ol derdi ḫalḳ bilmez
Birine berāber olmaz
Ḳılursañ dürlü ḫiẕmeti

M1 138[b] 63. Ananuñ çoḳ olur derdi
Ṭoġururken neler gördi
Şikāyet iden er ṭurdı
Söze ḳılup icābeti

64. Ananuñ derdine döyüñ
Ne dirse sözine uyuñ
Tevbe ḳıl kes çikin ḫūyuñ
Anañdan ḳo şikāyeti

65. ʿÖmer bir rivāyet itdi
Resūl'üñ sözini ṭutdı
ʿĀḳıl olan yolın gütdi
İşidicek rivāyeti

66. Didi bir er mariż oldı
Diñle ḥāli anuñ n'oldı
Dili söylemeden ḳaldı
İşidüp aluñ ʿibreti

67. Ḥāriṣ idi anuñ adı
Hidāyet eyleye Hādī
Ṣaḳın eyleme ʿinādı
İşidicek ʿibāreti

68. Dili ṭutıldı söylemez
Kimse ḥālin nedür bilmez
Kendü derdin kimse bilmez
Beyān itmez bu ḥāleti

69. Resūl anı göre vardı
Ol erüñ yanına girdi
Anuñ ḥālceġizin ṣordı
Nedendür dil maḫarreti

M3 150[b]
M5 78[b]

70. Didi lā ilāhe illallāh
Diyü telḳīn ider ol şāh
Diyemedi yigit vallāh
İdemedi şehādeti

M2 161[b]

71. Didi di yoḫsa bu sözi
Dönderürin senden yüzi
Şefāʿate açman gözi
Çekersin ṣoñra ḫizmeti

72. Diyem didi diyemedi
Muḥammed'e uyamadı
Ṭatlu cāna ḳıyamadı
Āh idüp ḳıldı fürḳati

73. Resūlullāh ṣorar aña
Zinā itdüñ mi di baña
Neden oldı bu iş saña
Diyemezsin şehādeti

74. Veyāhūd şarāb içdiñ mi
Bu fısıḳa göz açdıñ mı
Ya didügümi seçdiñ mi
İdemezsin şehādeti

75. Ne şürb itdüm vü ne zinā
Bilmen nedendür bu ʿanā
Didi incitdüñ mi ana
Ki bulduñ bu ʿuḳūbeti

76. Cevāb virdi didi naʿam
Didi saña budur bu ġam
Didi rāżī degil anam
Yolında itdüm ḫaṭīati

77. Resūl dir anası gelsün
Bu aḥvāli görüp bilsün
Bu oġlandan rażı olsun
Gerçi itmiş cināyeti

M3 151[a]

78. Anuñ anası gelmedi
Gelüben ḥāżır olmadı
Muḥammed ḳānīʿ olmadı

[74abcd] –M1

Aña itmez ḳanāʿati

79. Yine buyurdı kim gelsün
Yāḫud beni ḥāżır bilsün
Bu iş baña ʿayān olsun
Ḳabūl ḳılsun bu daʿveti

80. Bu kez ḫātun kişi geldi
Resūl andan rāżī oldı
Bu aḥvāli beyān ḳıldı
Söyleyüp bu kelimātı

M1 139[a] 81. Bu oġluñ yanmaġa senüñ
Döyer miydi yarın cānuñ
Bağışla günāhın bunuñ
Ḳıl oġluña mürüvveti

82. Didi incinmişem buña
Bağışlaman ṣuçın aña
Dilek itme bunı baña
Ki çeksün ḳo bu zaḥmeti

83. Ḥaḳ Resūl'i ḫaber aldı
Bağışlamaz ṣuçın bildi
Pes ʿAlī'ye ḫiṭāb ḳıldı
Gör nice ḳıldı ṣanʿatı

84. Dir yā ʿAlī odun getür
Ṭurma bu işi sen bitür
Bu sözüm yirine yitür
İşit nedür bu ḥikmeti

85. Anası bu ḥāli gördi
Bu odundan ḫaber aldı
Resūlullāh cevāb virdi
İşitdi ḳıldı fürḳati

M2 162[a] 86. Didi yaḳaruz oġluñı
M3 151[b] Var oġluñdan ḳo ṣuġluñı
Melūl eyleme göñlüñi
Saña itmiş ḥaḳāreti

87. Didi kim yā Resulallāh
Götürmez ḳalb evi bi'llāh
Raḍiytü yā‿ebnā dir li'llāh
Yaḳmañ eyleñ feraġāti

88. Biġayri telḳīn ol li’llāh
Didi lāilāhe illallāh
Muḥammedür resūlullāh
Ḥāriṣ itdi şehādeti

M5 79[a] 89. Çün anası rāżī oldı
O dem oġlı ḫalāṣ buldı
Hemāndem şehādet ḳıldı
Bu imiş Ḥaḳ irādeti

90. İşit Ḥāriṣ ki ne ḳılur
Bu söz şimdi beyān olur
ʿAḳlı olan ḫaber alur
Nicedür Ḥaḳ kerāmeti

91. Yā Resūl söylesem dirdim
Dā’imā bu idi virdim
Bir ṭaġ mānīʿ olur gördüm
İdem dirdim maḳālatı

92. Bu ṭaġ perde olur dile
Ya ḳul nice gelür yola
Anam rāżī olıcaḳ hele
Getürmişem şehādeti

93. Meded İlāhī bilmedüm
Ḫiẕmeti lāzım ḳılmadum
Bu ḥālden ḫaber almadum
Rāżī mı ʿaceb vālideti

M3 152[a] 94. Kerem ḳıl bize İlāhī
Sen ʿafv eylegil günāhı
Dün ü gün eyleyem āhı
Ḳatı çoḳdur ḳabāḥati

95. Ana vü atamuz gitdi
Ḳara yirde vaṭan ṭutdı
Yaradan bilmezem n’itdi
Neye irgürdi ġāyeti

96. N’eyleyem ḫiẕmet itmedüm
Ne söylerise ṭutmadum
Yolumı ṭoġru gitmedüm

95abcd-97abcd –M5

İdeyin āh-ı ḥasreti

97. Dirmedüm ʿaḳlumı irken
ʿAḳıl başımda variken
ʿAḳlum yoġidi dir iken
Bari idem ziyāreti

M1 139[b] 98. Resūlden bir naḳil buldum
Buluben anı şād oldum
Anuñçün ziyāret ḳıldum
Zīrā ögmiş ziyāreti

99. Dir ata ana ḳabrini
Kim ziyāret itse anı
Ḥacc mebrūrı virür Ġanī
Kim iderse ziyāreti

100. Ḥaccı maḳbūl olanlara
Ṭoġruca ḥacc ḳılanlara
Beñzedir züvvār anlara
Ḳomayalum ziyāreti

M2 162[b] 101. Dāʾim ziyāret idenüñ
Ḥaḳḳ'uñ yolını güdenüñ
Bu ḥālde olup gidenüñ
İder melek ziyāreti

M3 152[b] 102. Ḳabrine melekler gelür
Bu ḳulı ziyāret ḳılur
Tā ḳıyāmet böyle olur
Dāʾim iden ziyāreti

103. Gel imdi züvvār olalum
Ḳabrleri devvār ḳılalum
Ḳubūr-ı nevvār olalum
İtmegile ḳırāʾati

104. Ziyāret itmegi kesme
Ḳalbüñi dünyāya aşma
Ana ata ḳabrini başma
İdem dirseñ riʿāyeti

105. Bulara nice ḳıyarsız
Üstine ḥayvān ḳoyarsız

[102abcd] –M2

Bu nefse nice uyarsız
Eylemeyüp ḥimāyeti

106. ʿAcebdür insānuñ ḥāli
Göremez gidecek yolı
Vālideyne dimez belī
İder dürlü ḥaḳāreti

107. Ḳorḳarın dīni bozarlar
Şu dem bunları azarlar
Ḳamu kitābda yazarlar
Vālideyne riʿāyeti

108. İncidüp yirin nār ider
Baba dimege ʿār ider
Bu söz ölünce kār ider
Çekiser dürlü zaḥmeti

109. Anasına be ḳarı dir
Çevürüp yüzi yüri dir
Söger ölüñüñ kūri dir
Unudır bunca mihneti

M3 153[a] 110. Kimi söger kimi döger
Ana baba boynın eger
Ululanur bu ḳul meger
Ṣanur ki buldı rifʿati

111. Kimi ẕemm ider anayı
Añmaz çekdügi ʿanāyı
Ṣanur bākī bu fenāyı
İder bunda ikāmeti

112. Kimi babaya ḳahr ider
Yiyecek virse zehr ider
Ġanīyem diyü faḫr ider
Oñad diñle bu ḥāleti

M5 79[b] 113. Ḫizmet itse başa ḳaḳar
Bulara dürlü ad daḳar
Bular muḥtāc ele baḳar
İder bunlar ḳanāʿati

[108abcd] –M2

[110d] ululanur: büyüklenür M5.

114. Oġlan u ḳız yiyüp içer
Hevā-yı nefse göz açar
Ana baba olur nāçār
Āḫir şerdür işāreti

115. Hevāsı yolını güder
Şeyāṭin şerbetin ṭadar
İẕinsiz sefere gider
İder dürlü ticāreti

M1 140[a] **116.** Ana vü ata yoḳlamaz
Ḥāṭırlarını ṣaḳlamaz
Nedür ḥaḳları ḥaḳlamaz
Egri fikr ü firāseti

117. Kiminüñ işi eẕādur
Dāʾim itdügi cezādur
Kim olsa diyü gözedür
Bulam diyü virāṣeti

M2 163[a]
M3 153[b] **118.** Gör iy insān saña nʾitdüñ
Neden geldigüñ unutduñ
ʿAcāyib ġaflete batduñ
Ḳoduñ eb ü ümmühātı

73.İlahi
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1. Senüñ derdüñ çeken ana degil mi
İki gözden çıḳan ana degil mi
Senüñçün bil büken ana degil mi
Nice libās diken ana degil mi

2. Etegüñe çepel ṭoḳunsa yurdı
Ḳaḳımazdı göñül yimişi dirdi
Unutduñ ananuñ çekdügi derdi
Ṭoḳuz ay götüren ana degil mi

3. Ḳanı bu ana çekdügi burılar
Ḳanı iñlediler bunca zāriler
Çekerler bunı tazeler ḳarılar
Bu zaḥmeti çeken ana degil mi

116abcd –M5
118abcd –M5
3abcd –M5

4. Elüñ ṭutmaz ayaḳ başmaz yaturduñ
Bilürsen altı ay ṣoñra oturduñ
T 150[b] Görsen seni neden neye getürdüñ
Bu ḥālde emzüren ana degil mi

5. Sebeb oldı saña et ten bitürdi
Gicelerde ḫiẕmetüñe oturdı
Yidi yaşuña dek seni götürdi
Bu ḫiẕmeti gören ana degil mi

6. Ṣovuḳdan ıssıdan seni ṣaḳınan
Uzanup dün ü gün saña baḳınan
Çeyneyüp loḳmasın aġzuna ṣunan
Cümle bunı gören ana degil mi

M2 163[b] 7. Marīż olsañ uyḥu ḥarām gözine
M3 154[a] Saña ḳıymaz ḳıyar kendü özine
Neye incindüñ ananuñ sözine
Senüñ ʿaybuñ yuyan ana degil mi

M1 140[b] 8. Dönerdi perv*ā*ne gibi yoluñda
Ṣaḳınurdı seni cümle ḥ*ā*lüñde
Yuyup çepel ḳomazdı bir ḳılıñda
Saña göñül viren ana degil mi

9. Yiyüp içüp ḳurur dāʾim ṭudaḳlar
Titrer üstüñe ol miṣlü'l-varaḳlar
M4 89[a] Eyü olsa diyü virür aṭaḳlar
Meded Allāh diyen ana degil mi

10. Açılmasun diyü her yanuñ örter
İñiledügünce dertleri artar
Beni ḳurbān idüp oġlumı ḳurtar
C*ā*nın ḳurbān iden ana degil mi

T 151[a] 11. ʿAzrāʾīl rūḥuñ almaġa gelince

[4c] Mısranın vezni kusurludur.
[5abcd] –M2
[5b] Mısranın vezni kusurludur.
[6cd] Mısraların vezni kusurludur.
[7a] Mısranın vezni kusurludur.
[8abcd] –M4, –M5
[9b-10b] Mısraların vezni kusurludur.
[9c] aṭaḳlar: adaḳlar M2.
[10abcd] –M4, –M5

Biemrillāh senüñ rūḥuñ alınca
Be hey ġāfil ecel yitüp ölünce
Derdüñile yanan ana degil mi

12. Elüñ ṭutmaz iken libās giyüren
Acuḳduḳca seni dāʾim ṭoyuran
Sefer itseñ ḳamu işüñ ḳayuran
Yoluña cān viren ana degil mi

13. Seni ṭatlu cānından özge seven
Senüñ ḥiẕmetüñi görmege iven
Ḥasta olduḳca her aʿżāñı ovan
Pürelerüñ ḳıran ana degil mi

14. Murādları budur aʿlā olasın
Cümle rızḳuñ ḳazanmadın bulasın
Dü cihānda şād oluben gülesin
D*ā*ʾim ḥālüñ ṣoran ana degil mi

15. **Ẕelīlī** anañı gel sen unutma
Duʿā eylemedin bir gice yatma
Gözüñ aç anaña ġaflete batma
Ḥiẕmetüñe ṭuran ana degil mi

74.İlahi
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 154[b] 1. Ġ*ā*fil niçün babañ ḥāṭırın yıḳarsın
Eyü adı viren sana babadur
M1 141[a] Ya sözünden anuñ niçün çıḳarsın
Senüñ her lāzımuñ gören babadur

T 151[b] 2. ʿ*Ā*ḳılısañ babañ yolına özen
Budur ḥürmet idüp egnüñi düzen
Seni bislemege ḳazanca gezen
Senüñ ḥiẕmetüñe ṭuran babadur

3. Çaġurduġı zamān lebbeyk di aña

[11ad] Mısraların vezni kusurludur.
[12abcd] –M4
[13abcd-14abcd] –M5
[13c] Mısranın vezni kusurludur.
[14b] Mısranın vezni kusurludur.
[15d] Mısranın vezni kusurludur.
[1abcd-76/8abcd] –M2
[1abcd-19abcd] –M5

Bilürsin taʿlīm-i dīn itdi saña
Añarsañ babañı ḫayrile aña
Saña taʿlīm-i dīn iden babadur

4. Menāḥīden dāʾimā menʿ iderdi
Dāʾim seni gözedürdi güderdi
Özenürdi baba ḥaḳḳın öderdi
Ḳuzı diyü seni güden babadur

5. Aġlasañ ḳalḳup çerāġı uyarur
Yiyüp içdügüñe yaraḳlar görür
Ṣovuġa ıssıya ṭayanup ṭurur
Oġlu içün zehir içen babadur

6. Ḥużūrile süremez aṣlā demi
Çeker dāʾim bu evlādına ġamı
Bilin büker bunuñ evlādı hemi
Dāʾim ḫiẓmetüñi iden babadur

7. Ḳorur seni bu dünyāda ḳamudan
Diler kim ḳurtara yarın ṭamudan
Nitekim bunda ḳurtardı çomudan
Gice gündüz duʿā iden babadur

M3 155[a]
T 152[a]

8. Diler kim ögrede bu dīn yolını
Oġula seçdüre ṣaġ u ṣolını
Özenür bislemege Ḥaḳ ḳulını
Dil ü cānı fidā iden babadur

9. Murādı bu ki hīç olmaya muḥtāç
Özenür ḳomaya evlādını aç
İ ġafletde olan ġāfil gözüñ aç
Nice nice emek çeken babadur

M1 141[b]

10. Nice ḳorḳudan ider gözi giryān
Ḥasta olsañ olur cigeri biryān
Libāsuñ ḳayırur eylemez ʿüryāñ
Senüñiçün libās diken babadur

11. Ḳatı çoḳ ḫiẓmeti vardur bilürseñ
Aña sen ḫiẓmet it ʿāḳıl olursañ
İşit n'olur babadan öñ ölürseñ
Derdiñile bilin büken babadur

[5abcd] –M4 / Kıtanın vezni kusurludur.
[9abcd-10abcd] –M4

M4 89

12. Başuña nāgehān bir belā gelse
Ya bir sevgülü oġlı ḫasta olsa
Ya bir evlādınuñ evlādı olsa
Gözinden ḳanlu yaş döken babadur

13. Bir oġlan Ḥaḳ yolında ʿāṣī olsa
Anı menʿ itmese babası bilse
Bu ḥālile ikisi ḥaşre gelse
Oġuliçün ʿaẕāb çeken babadur

14. Evlādıçün ḥelāl ḥarām dişürüp
Başına dünye belāsın üşürüp
Varup kend'özini oda düşürüp
Özin ṭamu‿odına yaḳan babadur

T 152[b]

15. İder evlāda ḫiẕmet tā ölince
Babanuñ ḥaḳḳı çoḳ evlād bilince
Yañılup evlādı mücrim olınca
Nice māldan bilüñ çıḳan babadur

16. Şol oġlan ṭoġru yolundan şaşınca
Şeyṭān aġına ṭutılup düşince
M3 155[b] Fāsıḳ u fācire başın ḳoşınca
Oġul n'olduñ diyü dönen babadur

17. Geçer evlādiçün kendü özinden
Ṣaḳınur evlādı ḫalḳuñ sözinden
Aḳıdur ḳanlu yaşları gözinden
Bu yolda derd çeküp yanan babadur

18. Senüñiçün duʿā ḳılup el açan
Ḥasretile dünyā zehrini içen
M1 142[a] Ḳaldı evlād diyü āḫrete göçen
Cümle mālın saña ḳoyan babadur

19. Ẕelīlī Allāh eylese minneti
Vire Allāh vālideyne cenneti
Ölüriken saña iden himmeti
Meded oḳuñ diyü giden babadur

[11d] Mısranın vezni kusurludur.
[14a] Mısranın vezni kusurludur.
[16abcd-17bcd] –M4
[16b] Mısranın vezni kusurludur.
[18bcd] Mısraların vezni kusurludur.
[19abc] Mısraların vezni kusurludur.

Duʿā-yı ḥaḳḳ-ı vālideyn
75.İlahi
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1. *Ā*mīn dīñ bunlara duʿā ideyin
Ḳabūl eyle duʿāmı yā Rabbenā
Duʿā borcını bunlardan ödeyin
Yarlıġa ḫāṣ u ʿāmı yā Rabbenā

T 153[a] M5 80[a]
2. Eylemişem bī-nihāye ḫaṭāyı
İlāhī senden umaruz ʿaṭāyı
ʿAf idesin anayile atayı
Gidergil cümle ġamı yā Rabbenā

3. İmānile göçüresin fenādan
Dü cihānda ḳurtarasın ʿanādan
Gider ġamı atayile anadan
Virüp ʿālī maḳāmı yā Rabbenā

4. İlāhī şeyṭā*n*-ı laʿīn kūr ola
Sevindür bizi ol laʿīn ḫor ola
Anamuz atamuz ḳabri n*ū*r ola
Bulup ʿizz ü kirāmı yā Rabbenā

M3 156[a]
5. Yüz aḳlıġı ile saña varalar
Ḳabirde hep ḥużūrile ṭuralar
Cinān içre varup ṣafā süreler
Ḳabūl ḳıl bu kelāmı yā Rabbenā

6. Ḳabirleri ola cennet ṭuraġı
Ḳabirden ṭurıcaḳ gönder Burāġı
R*ū*z-ı maḥşer yaḳın eyle ıraġı
Vir anlara selāmı yā Rabbenā

M4 90[a]
7. R*ū*z-ı maḥşere şādlıġla varayuz
Suʾāle cev*ā*bı āsān vireyüz
Ata vü anamuzı ḫoş göreyüz
Sevündür biz ġulāmı yā Rabbenā

M1 142[b]
8. Ḫoş olalar yarın maḥşer yirinde

[1bd] Mısraların vezni kusurludur.
[2ad] Mısraların vezni kusurludur.
[3bd] Mısraların vezni kusurludur.
[4d-15d] Mısraların vezni kusurludur.
[5abcd] –M4

Yaḳma anları ol günüñ nārında
Ana ata ġamı ḳoma birinde
Āsān ṭart ḳıl mīzānı yā Rabbenā

T 153[b] 9. Ḥabībüñ cān Muḥammed'i bulalar
Anuñ sancaġı dibinde olalar
Anamuz atamuz ol gün geleler
Şafāyile şādānī yā Rabbenā

10. İlāhī eyleme anları ʿüryān
Ṭamu odıyile eyleme biryān
Luṭf idüp eyleme bunları ḥayrān
Geçüresin nīrānı yā Rabbenā

11. Berātların ṣaġlarından viresin
İdesin dertlerine sen çāresin
Suʾāli eylücekile ṣorasın
Yapışmasun zebānī yā Rabbenā

12. *Şarāben ṭahūra* gönder içeler
Ṭāʿat nūrını mahşerde ṣaçalar
Ṣırāṭ köprüsini āsān geçeler
Eyleyesin nūrānī yā Rabbenā

M3 156[b] 13. Uçup geçüp ṣırāṭı görmeyeler
Ṣırāṭ mevḳiflerinde ṭurmayalar
Ṣırāṭ üzre ṣorular ṣormayalar
Vir anlara emānı yā Rabbenā

14. Geçüp ṣırāṭı Cinān'uñ göreler
Yüz aḳlıġıyile aña gireler
Āb-ı ḥayāt ṣuyıyile yunalar
Böylece ḳıl meʾāli yā Rabbenā

15. Cinān'uñ ḳapusın açuḳ bulalar
İcāzetüñile anda geleler
Ana ata girüp aña güleler
Gideresin melāli yā Rabbenā

[8abcd] –M4

[8b] Mısranın vezni kusurludur.

[10c] Mısranın vezni kusurludur.

[11a] Mısranın vezni kusurludur.

[12a] عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُندُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِن فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ **شَرَابًا طَهُورًا**: Üstlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süsleneceklerdir. Rableri onlara **tertemiz bir içecek** içirecektir. Kur'an-ı Kerim, İnsan 76/21."

[13abcd-14abcd] –M4

T 154[a]
M1 143[a]

16. Ata ana bula derdine çāre
Resūlullāh ḥavżı yanına vara
Her birisi o cān yüzini göre
İçür āb-ı zülāli yā Rabbenā

17. Sekiz cennet ola bunlara ḥelāl
Ḥūr u ġılmānile ideler delāl
Bulara ṣunıla hem āb-ı zülāl
Alalar çoḳ nevāli yā Rabbenā

18. Cinānuñda süreler ẕevḳ ü ṣafā
Żīrā çeküp ṭururlar bunda cefā
Ata vü anamıza eyle vefā
Vir anlara viṣāli yā Rabbenā

19. Sekiz cennetüñi cümle göreler
Viṣāliñ güllerin anda direler
Ḥabībüñile ʿAdn'uña gireler
Gösteresin cemāli yā Rabbenā

20. Mübārek cemālüñ seyrān ideler
Cemʿī-i Cinān'uñ ṭayrān ideler
Ġarīb göñüllerin ḫayrān ideler
Bulalar bu kemāli yā Rabbenā

M3 157[a]

21. Sevgüñi alma bizüm özümüzden
Ḳanlu yaş aḳıdalum gözümüzden
Ata ana cümlemüz yüzimüzden
Gideresin siyāhı yā Rabbenā

T 154[b]

22. Giyeler eginlerine ḥulleler
Ola taḫtları köşkler ü ḳulleler
Murażżaʿ incüler ola kelleler
Giyür cevher külāhı yā Rabbenā

23. Selsebīl ırmaġından ṣu içeler
Ḳanatlar vir ki her yaña uçalar
Melekler anlara ḥulle biçeler

[16abcd] –M4, –M5
[16bcd] Mısraların vezni kusurludur.
[17d-20d] Mısraların vezni kusurludur.
[18abcd-21abcd] –M5
[21abcd] –M4 / Kıtanın vezni kusurludur.
[22abcd] Kıtanın vezni kusurludur.
[23ad] Mısraların vezni kusurludur.

Göreler sen İlāhı yā Rabbenā

24. Yā Ġānī bunlara sen eyle meded
Senüñ luṭfuñ ḳullaruña bī-ʿaded
Naẓīrüñ şeriküñ yoḳ sensin Eḥad
Varalum seni arayı yā Rabbenā

M1 143[b] **25.** Aduñ Ġaffār günāhların yarlıġa
Anamuzı atamuzı aġırla
Setr idüp düşmān elinden uġırla
Gider yüzden ḳarayı yā Rabbenā

26. Aduñ Raḥmānü'r-Raḥīm'dür İlāhī
Gerçi çoḳdur ḳullaruñuñ günāhı
Ana ata içün ḳılalum āhı
Ḳıl anlara çāreyi yā Rabbenā

M4 90[b] **27.** Kerīm'dür bir aduñ eyle keremi
ʿAceb bunlar keremüñe ire mi
T 155[a] Yüzümüz bilmeziz aḳ mı ḳara mı
Sen oñar bu yarayı yā Rabbenā

28. Ana ata ḳavm-ı ḳardaş hep bile
Varuben cennetüñ içine ṭola
İlāhī biz ḳula iḥsānıñ ola
Varayuz seni arayu yā Rabbenā

M3 157[b] **29.** Evvelā dünyāda ḳul eyle saña
Raḥmetüñ naẓarıyile bize dege
Dönderesin bunları senden yaña
Atayile anayı yā Rabbenā

30. Şu dem ki ḳara ṭopraġa ḳatasın
ʿAfv idesin her birinüñ ḫaṭāsın
Meded yā İlāhī ḫoşca ṭutasın
Atayile anayı yā Rabbenā

31. Ṭāʿatin itmege tevfīḳ viresin

[24abcd-26abcd] –M4, –M5
[24bd] Mısraların vezni kusurludur.
[25acd] Mısraların vezni kusurludur.
[26abd] Mısraların vezni kusurludur.
[27d] Mısranın vezni kusurludur.
[28ad] Mısraların vezni kusurludur.
[29abcd] Kıtanın vezni kusurludur.
[30bd] Mısraların vezni kusurludur.

Yanlarından Şeyāṭin'i iresin
Gideresin ḳalblerinüñ ḳarasın
Gideresin ḫaṭāyı yā Rabbenā

32. Ḳomayasın dünyāda gümān ile
Aldamayup bu āḫir zamānile
Göçüresin ṣoñ nefes īmānile
Atayile anayı yā Rabbenā

T 155[b] M1 144[a] M5 80[b]

33. Melekler ġażabile gelmeyeler
Su'āli heybetile ḳılmayalar
Nūr eyle ḳabri maḥrūm olmayalar
Ata ile anayı yā Rabbenā

34. Şüphe yoḳ İlāhī ḳıyāmet ḳopar
Kimi yola gider kimisi ṣapar
Ḥabībüñ ʿalemi dibinde ḳopar
Anayile atayı yā Rabbenā

35. Şu günki maḫlūḳa ḥisāb ṣorasın
Kime ḫışm idüp ṭamuya viresin
ʿArşuñ altında maḳāmın göresin
Atayile anayı yā Rabbenā

36. Ḳullaruñuñ ḳorḳusı çoḳ cānında
Günāh bir şey' degül ʿafvuñ yanında
ʿAf idesin meded ḥasret gününde
Atayile anayı yā Rabbenā

M3 158[a]

37. Oḳuyup derdile āmīn diyeniñ
Ananuñ atanuñ ġamın yiyeniñ
İlāhī cümle atanuñ ananuñ
Görmeyeler ʿanāyı yā Rabbenā

38. Bu duʿām ʿām ola cümle īmāna
Ḳıla bu duʿāyı ehl-i zamāne
T 156[a] Āmīn diyeni düşürme gümāna

[31abcd-32abcd] –M4
[31bcd] Mısraların vezni kusurludur.
[32abcd] Kıtanın vezni kusurludur.
[33d] Mısranın vezni kusurludur.
[34ad] Mısraların vezni kusurludur.
[34abcd-36abcd] –M5
[36bcd] Mısraların vezni kusurludur.
[37ad] Mısraların vezni kusurludur.
[37d-38d] Mısraların vezni kusurludur.

Ḳabūl ḳıl bu ṣenāyı yā Rabbenā

76.İlāhī
4+4+3=11

1. Diñleyüp bu sözi eyle naẓarı
Ana‿ata incitme ṭamu‿olur yiriñ
Bu ḥāl müşkil ḥāldir eyle ḥaẕeri
Ana‿ata incitme ṭamu‿olur yiriñ

2. Yüzlerine ḳarşu of dime ṣaḳın
Edā ḳıl ölmedin bunlarıñ ṣaḳın
Aç gözüñi ölüm yaḳındır yaḳın
Ana‿ata incitme ṭamu‿olur yiriñ

3. Bunlar incinince ʿażab ider Ḥaḳ
Egri baḳma yüzlerine eyce baḳ
M1 144[b] Bu dinilen sözler Ḳurʾān'da da ḥaḳ
Ana‿ata incitme ṭamu‿olur yiriñ

M4 91[a] 4. İncidenüñ ṭamuda‿olur cezāsı
Ṭamu odlarına yanar aʿżāsı
Ana‿ata rıżāsı Allāh rıżāsı
Ana‿ata incitme ṭamu‿olur yiriñ

5. Bunlara ḫiẕmet itmege ivesin
Her birin cān u göñülden sevesin
Ḥasta olıcaḳ aʿżāların ovasın
Ana‿ata incitme ṭamu‿olur yiriñ

T 156[b] 6. Dāʾimā rıżālarını oñasın
Çekdükleri emekleri añasın
M3 158[b] Rāżī ḳıl kim dü cihānda oñasın
Ana‿ata incitme ṭamu‿olur yiriñ

7. Ḥaḳları çoḳ üstümüzde bilince
Bilemediñ bil inṣāfa gelince
Bunlaruñ rūḥın aña gör ölünce
Ana‿ata incitme ṭamu‿olur yiriñ

8. Aç gözüñ **Ẕelīlī** ġaflete batma
Atayı anayı rencīde itme
Biş vaḳt namāzda duʿādan unutma

[1abcd-8abcd] –M5
[5abcd-6abcd] –M4

Ana‿ata incitme ṭamu‿olur yiriñ

وَاتَّقُواْ اللهَ الَّذِي تَسَاءلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ*

3.Gazel
mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1. Didi ḳorḳasız Allāh'dan anuñladur suʾāliñüz
Anuñ ḥaḳḳıçün istersiz ki her ḳuldan ṭalebiñüz

M2 164[a] 2. Ol Allāh'ıñ rıżāsıçün virüñ bize şol eşyādan
İder şimdi beyān size cevāb ḳıldı Çalābuñuz

3. Daḫı erḥāmiçün diyü egersiz boynuñız şuña
Ki evlādıñ başı içün der idersiz ṭalebüñüz

4. Daḫı atañ anañ ḥaḳḳı virüñ dimekdür işüñüz
Bu aḥvāle naẓar eyle nice döner ṭolabuñuz

M3 159[a] 5. Ki tā Ḥaḳ ḳorḳusı gibi ṣıla terk itmeden ḳorḳup
Ṣıla idesin erḥāma ḳoyup Şām u Ḥalebiñüz

M1 145[a] 6. Daḫı ol ʿālemüñ şāhı işit nice beyān ider
İşidicek anuñ sözin aḳıduñ gözden ābıñuz

7. Ṣılasın terk iden ḳullar Cinān'uñ ḳoḳusın ṭuymaz
Bu dünyā gülini ḳoḳma Cināndadur gülābuñuz

8. Cinān'uñ ḳoḳusın bilüñ bişyüz yıllıḳ yola varur
Bu deñlü bil ıraḳ düşdüñ rāżī̄ midür Cenābuñuz

9. Daḫı Resūl-i ekremden işit kim ne beyān ider
Sözi baldan da ṭatludur içüñ andan Çalābuñuz

10. Didi bir ḳavm arasında biri terk eyledi ṣıla
Ḳamuya raḥmet itmeye görüñ nedür meʾābuñuz

68.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

---

* "Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Kur'an-ı Kerim, Nisa 4/1."

[1ab-78/1ab] –T

[4ab] –M5

[6abcd-9abcd] –M4

[7c] gülini: rayiḥāsın M2, M5.

[8c] deñlü: ḳadar M3, M5.

4089. Ṣaḳınuñ hey ṣaḳınuñ hey ṣaḳınuñ
Ṣıla terk iden olmasun yaḳınuñ

4090. Ḥaḳ'uñ raḥmetine ıraḳ düşersin
Yaḳın varmaḳ bulara ki şaşarsın

4091. Didi ṭā'at ḳabūl olmaḳ dilerseñ
Ṣevābın tiz bulam diyü yilerseñ

4092. Ḳamu erḥāmuña tiz tiz ṣıla ḳıl
Veillā başuña belā gelür bil

M3 159[b] **4093.** Nice ḳavim yümn idüp tamām bulur
Ṣıla terk idüp malların çoḳ ḳılur

4094. Ma'ṣiyyet 'aẕābına tiz düşersiz
Ṣıla terk eylemeñ lā-budd şaşarsız

4095. Yaġılar ile berāber olursız
Ḥaḳ'uñ ṭoġru yolın yāvī ḳılursız

4096. Eger senüñ ile 'ilmüñ arası
Oddan deñiz ise ṭalmaḳ çaresi

4097. Bu deñize girüp geçmek gereksin
Bilüp 'ilmi yoluñ seçmek gereksiñ

M2 164[b] **4098.** Ṣılayı borc idüġini bilesin
Günāhlaruñ bilüp tevbe ḳılasın

4099. Daḫı işit ki buña ne dinildi
Ki buña çoḳ naṣīḥatler ḳılındı

M5 81[a] **4100.** Eger dirseñ giderem ḳalb ḳarasın
Oñuldalum yüregümüz yarasın

M1 145[b] **4101.** Oruç ṭutup ṣavma dā'im olasız
Gidermezse gice ḳā'im olasız

4102. Yine gitmezse terk eyle ḥarāmı

[4090ab] –M2, –M5
[4092a] ḳamu: cem'i M2; cümle M4.
[4093ab] –M4, –M5 / Beytin vezni kusurludur.
[4095b] Ḥaḳk'uñ: ṣaḳınuñ M3.
[4096b] Mısranın vezni kusurludur.
[4101a] Mısranın vezni kusurludur.

Daḫı gitmezse sevündür eytāmı

4103. Yine gitmezse erḥāma ṣıla ḳıl
İşle bunları ḳalbüñi cilā ḳıl

4104. Ḳulaġıñ ṭut bulara tā bilesin
ʿAmel ḳıl derdiñe dermān bulasın

4105. Bulardur didiler ḳalbüñ çırası
Bunları işle gide ḳalb ḳarası

M4 91[b] 4106. Cümlesinden ṣıla ziyāde oldı
Ṣıla idicek ne isterse buldı

4107. Şuları gör ıraḳ ıraḳ giderler
Ṣılayı dünye içün terk iderler

4108. ʿAceb degil mālı elden ṭaġıla
Zīrā ṣıla itmedi ol çaġıla

M3 160[a] 4109. Kimi ḳaḳıyuben ṣıla idemez
Ṣıla borçdur bilüp borcun ödemez

4110. Meded ḳıl bize İlāhī meded ḳıl
Raḥmetüñi meded ḳıl bī-ʿaded ḳıl

4111. Ḥabīb'üñ gitdügi yola gidelüm
Ki cümle erḥāma ṣıla idelüm

4112. Yine sen eyle bu derde çāreyi
Gider luṭf it bu ḳalbdeki ḳarayı

4113. Bizi şeyṭān elinde ḳılma esīr
Ḳamu işler bilürüz saña yesīr

4114. Saña varmaḳ degildür ḳul elinde
Anuñçün ḳāṣır olur ḳul yolında

[4102b-4103b] Mısraların vezni kusurludur.
[4103ab] –M2
[4104ab] –M1, –M4
[4106ab] Beytin vezni kusurludur.
[4107ab] –M2
[4108a] ʿaceb: ʿamel M5.
[4110b] Mısranın vezni kusurludur.
[4112ab-4117ab] –M4
[4113ab] –M3

M2 165ª

4115. ʿAceb her farżuñı edā idem mi
Yoluñ ṭoġrusını bulup gidem mi

4116. Bilemedük saña nice varayuz
Bu gözile seni nice göreyüz

4117. Senüñ ḥükmüñ ḳoyup ġayrıya baḳdı
Anuñçün adımız mücrime ṭaḳdı

4118. İlāhī ṭoġru yoldan sen ayırma
Raḥimsin bizi ṭamuya buyurma

M1 146ª لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ*

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4119. Yaʿnī dünyā gitdügine ġam yime
Ġuṣṣa çeküp dünye fevt itdüm dime

4120. Ġuṣṣalar çekesin fevt itdigüne
Ṭoġruyı ḳoyup egri gitdügüne

4121. Saña virilene şād olma ṣaḳın
Ḥaḳkından gelmege her yaña baḳın

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4122. Muḥammed dir feraḥı terk idesin
Kefāretdür ḫaṭāñı işidesin

4123. Daḫı bir müʾmine batsa bir diken
Ṣabr idüp şol diken zaḥmeti çeken

4124. Anuñ Allāh ḫaṭālarını bozar
Derecesi yücedür diyü yazar

4125. Daḫı dir gelse bir ḳula muṣībet
Ya bedene ya mālına ya evlād

---

* "Elinizden çıkana üzülmeyesiniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle şımarmayasınız diye (böyle yaptık). Çünkü Allah, kendini beğenip övünen hiçbir kimseyi sevmez. Kur'an-ı Kerim, Hadid 57/23."

4120ab –M2 / Beytin vezni kusurludur.

4121b Mısranın vezni kusurludur.

4123ab Beytin vezni kusurludur.

4125b-4144ab –M3

4126. Bu belālara ḳılsa ṣabr-ı cemīl
Ben andan utanuram didi Celīl

4127. Utanuram naṣīb idem mīzānı
Utanuram ki neşr idem dīvānı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4128. Ben aña yaʿnī terazü ḳurmayam
Günāhı defterlerini virmeyem

M2 165[b] **4129.** Çünki ḥāl bu n'idelüm şādılıġı
M5 81[b] Ya altunı gümüşi ḳaḍılıġı

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4130. Yanalum gine yanalum yanalum
Bu yoḳ yirde yiter gezdüñ dönelüm

4131. Bu fānī dünyenüñ ḳoyup hevāsın
Bozalum ḳalbdeki şeyṭān yuvasın

4132. Āḫir ḳabr ola çünki ṭuraġımuz
Gelüñ aña idelüm yaraġımuz

4133. Nice bir şād oluben biz gezeyüz
Feraḥ olup bu egnümüz düzeyüz

4134. Bu ṭonlar egnümüzden çün ṣoyulur
Başa ol gün ne geliser ṭuyulur

M1 146[b] **4135.** Meded ḳıl Mevlā maġrūr olmayalum
Dünyā içün şād olup gülmeyelüm

4136. Olalum dāʾimā biz bunda ġam-nāk
Daḫı eyleyelüm gözleri nem-nāk

4137. ʿAḳlı yoḳ kişi nefsile ḳarışmaz
ʿĀḳıl olana hīç gülmek yaraşmaz

[4128ab-4142ab] –M4

[4129b] Mısranın vezni kusurludur.

[4135b] Mısranın vezni kusurludur.

[4137a] Mısranın vezni kusurludur.

4138. Bu dünyānuñ fenāsını bilevüz
Nedendür buña oynaya güleyüz

4139. Mūsā Peyġamber'e ne didi Allāh
Bunı işidicek sen idesin āh

4140. Severim ki didi şol ḳulım aġlar
Aġlayup bunda işin anda ṣaġlar

4141. Daḫı dir şol ḳuluma buġż iderin
Geçe üc gün aġlamadı n'iderin

4142. M*ū*sā dir aġlayana ne virirsin
D*ā*'im aġlayanı ögüp yürürsin

4143. Yarlıġarın didi yaşı çıḳınca
Ḳorḳarın gözinüñ yaşı dökünce

M2 166[a] 4144. Didi Mūsā İlāhī üç gün azdur
O sulṭānuñ Ḥaḳ'a ḳılduġı nazdur

77.İlahi
4+4=8

1. İşit imdi nice virür
Cevābını anuñ Mevlā
Gözüñ aç işidüp aġla
Ne iḥsān eyledi aʿlā

2. Didi bir ayda bir ḳulum
Gözedüp aġlasa yolum
ʿAf iderin budur ḥālüm
Vaʿdeler eyledi Mevlā

3. Didi yā Mūs*ā* yā dostum
D*ā*'im yarlıġamaḳ ḳaṣdum
Dir kimüñ ümīẕin kesdüm
Şu ḳorḳan ḳulını Mevlā

4. Didi bir yıla dek benden
Ḳorḳuben aġlasa cāndan

[4140b-4141b] Mısraların vezni kusurludur.
[4143ab] Beytin vezni kusurludur.
[1ac] Mısraların kafiyesi kusurludur.
[1abcd-8abcd] –M4

Dökem günāh yükin andan
Yarlıġayam didi Mevlā

5. Mūsā dir yılda tiz geçer
Nice ḳuluñ ḳalur nāçār
Aġlayımaz yiyüp içer
Ne ḳılasın anı Mevlā

6. Görüñ Mevlā'yı n'eyledi
Ḳulını nice ṭoyladı
Girü luṭfıyla söyledi
Dükenmez luṭfı bol Mevlā

7. Ḳullarum luṭfunı bilsün
M3 160[b] Āh idüp inṣāfa gelsün
Bari ʿömrinde bir olsun
Aġlasun ḳul didi Mevlā

M1 147[a] 8. Ḥaḳḳ'a göñül baġlayanı
M5 82[a] Ḫavfile_işin ṣaġlayanı
ʿÖmri_içinde aġlayanı
Yarlıġayam didi Mevlā

78.İlāhī
4+4+3=11

1. Evliyālar der hem ṭoġrı varırlar
Ya ʿāṣī ḳullarıñ n'eylesün Mevlā
Cān göziyle seni anlar görürler
Ya ʿāṣī ḳullarıñ n'eylesün Mevlā

2. Evliyānıñ saña ṭoġrı özleri
Seniñle bir imiş anuñ sözleri
ʿĀṣīleriñ saña yoḳdur yüzleri
Ya ʿāṣī ḳullarıñ n'eylesün Mevlā

3. Evliyānıñ lāyıḳ saña işleri
Oldurur Muḥammed'iñ cünbüşleri
M2 166[b] Yine ḳorḳup aḳıdurlar yaşları
Ya ʿāṣī ḳullarıñ n'eylesün Mevlā

4. Evliyā yine geldigin bilmişler
Ḥükm-i Ḳurān ile ʿāmil olmuşlar
ʿĀṣī ḳullar aldanmışlar ḳalmışlar

[1abcd-5abcd] –T, –M1, –M3, –M4, –M5

Ya ʿāṣī ḳullarıñ n’eylesün Mevlā

5. Mevlā **Ẕelīlī**’ye tevfīḳ virmezseñ
ʿAmellerini maḳbūl görmezseñ
ʿĀṣīler arasından ayırmazsañ
Ya ʿāṣī ḳullarıñ n’eylesün Mevlā

إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤدُّواْ الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُم بَيْنَ النَّاسِ أَن تَحْكُمُواْ بِالْعَدْلِ*

69.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4145. Allāh emr eyledi ṭoġru gidesiz
Emāneṭi_assına edā idesiz

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4146. Ṣaḳın itme emānete ḫıyānet
İdesin kendü ḥaḳḳuña ḳanāʿat

4147. Ne buyurdı Resūlullāh ṭuyalum
Ḳamu buyruġın añlayıp uyalum

4148. Emānet olmayanda īmān olmaz
ʿAhdine ṭurmayanlarda dīn olmaz

4149. Görüñ emānete ḫāyın olanı
Yāvī ḳılup gider imiş īmānı

4150. İmānı gitmege olur ʿalāmet
Ḫāyın olan nice bulur selāmet

T 157[a] 4151. Daḫı ʿahdine ṭurmayan kişiler
Dīni yāvī ḳılur gezer ḫışılar

4152. ʿAhdin ṣaḳlamayan dīnin ṣaḳlamaz
Nic’olur kendü ḥālini yoḳlamaz

4153. Ḳıyāmet ḳurbına delīl ararsañ

* “Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor. Kur’an-ı Kerim, Nisa 4/58.”

4147ab-4169ab –M4

4148ab –M2, –M5

4148ab Beytin vezni kusurludur.

4152a Mısranın vezni kusurludur.

Ne buyurmış Muḥammed gel ṣorarsañ

4154. Anı bir bir saña beyān ideyin
İşidür ḳalmadı amma n'ideyin

M2 167[a] 4155. Eger nās namāza ḳılsa ihānet
Daḫı żāyiʿ iderlerse emānet

4156. Bilesiz ki ḳıyāmet yaḳın olur
Āh bunı bilmeyen kişi ne bilür

M3 161[a] 4157. İşit nedür bu dīnden öñ yeteni
Uyandurmaḳ gerek ġāfil yatanı

4158. Emānet yite eñ evvel dinildi
Hem ardınca namāz beyān olundı

4159. Eger bugün saña dört şeyʾ virilse
Ki bir kişi içün bunlar dirilse

M1 147[b] 4160. Ne dilerse bu ḳul hīç redd olunmaz
Murādı virilür virmeñ dinilmez

4161. Zāhidlik eyleye az yiye ṭaʿām
Ḥüsn-i ḫulḳun ḳamuya eyleye ʿām

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4162. Söyledükçe girçek ola her sözi
Ḥıfẓ ide emāneti hem kend'özi

4163. Şol ḳul kim ṣaḳlaya kendü özini
Yuma nā-maḥrem göricek gözini

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4164. Fürūcın ṣaḳlaya daḫı o kişi
Ḥarāmdan el çeküp oñara işi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4154ab –T

4156b Mısranın vezni kusurludur.

4157ab –M2

4161b ḳamuya: bu ḫalḳa M2 / Mısranın vezni kusurludur.

4163a Mısranın vezni kusurludur.

T 157[b] **4165.** Emānete daḫı ḫāyın olmaya
Kimse aṣla anda yalan bulmaya

4166. Eyleye hem dāʾimā ʿahde vefā
Gire cennetde süre ẕevḳ ü ṣafā

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4167. Bu ḳula ḥelāl ola cümle cinān
Eger ṣıdḳuñ varise sen de inan

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4168. Ṭuyduñise ḥayātında ḳaçagör
Ne ise yañlış ḫūyuñdan geçegör

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4169. *Ā*mīn diyü saña ḳonsa emānet
Utanmadın nic'idersin ḫıyānet

4170. Meded eyle meded eyle İlāhī
Ḫıyānetden bizi ṣaḳla İlāhī

4171. İlāhī derdüme dermān İlāhī
İlāhī umaram iḥsān İlāhī

M5 82[b] **4172.** İlāhī yolı yañıldum İlāhī
İlāhī nefse yiñildüm İlāhī

M2 167[b] **4173.** İlāhī āvāre oldum İlāhī
M4 92[a] İlāhī biçāre ḳaldum İlāhī

M3 161[b] **4174.** Nefs ü şeyṭān yiñer oldı İlāhī
Gözüm yaşı diñer oldı İlāhī

4175. İlāhī ṭoġru yola nice varam
İlāhī Sübḥānumı nice görem

4176. Ḳapuñ sedd eyleme meded İlāhī
Bizi redd eyleme meded İlāhī

4173ab –T, –M5

4174a Mısranın vezni kusurludur.

4175ab –M4, –M5

4177. Cümle efʿālüme nādim olayın
Yitürdügüm yolı girü bulayın

T 158[a] **4178.** Özümüzi pāre pāre ḳılalum
M1 148[a] Meded ḳıl aġlayu yola gelelüm

4179. Ḫıyānet buḳaġuların bozalum
Şerʾile içilen ṣuyı süzelüm

4180. Ḳamu derdüme dermān senden ola
Dilerem her ṭāʿatüm cāndan ola

4181. Bizi ceẕb eylemek kendü elüñde
Bilürüz ḳuṣurumuz çoḳ yoluñda

4182. Yine saña senüñile varayuz
Gözi aç seni senüñle göreyüz

*يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ وَأُوْلِي الأَمْرِ

4.Gazel
mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1. Didi ḳullarına Allāh iṭāʿat eyleñüz baña
Ṭutuñ çıḳmañ sözimizden ne kim dindi ise saña

2. Daḫı didi Resūlüme iṭāʿat idesiz dāʾim
Eger ümmet olam dirseñ dāʾim uymaḳ gerek aña

3. Diñleñüz ne dir ol Resūl anı bir bir diyem size
Bilem dirseñ murādını ḳulaġuñ ṭutasın baña

4. Didi ġāyetde sevgüli şu ḳulumdur ḳıla tevbe
M3 162[a] Yüzi gökçek yigit iken özi döne benden yaña

5. İmdi kendüñe lāzım ḳıl ʿömrüñ olduḳça ṭāʿate
Azād itdüm diye Allāh ölüm geldigi dem saña

4177[a] Mısranın vezni kusurludur.
4178[a] özümüzi: kendümizi T, M1.
4179[a] buḳaġu: bendleri T, M1.
4180[b] ḳuṣur: noḳṣan T, M1.
* "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e itaat edin ve sizden olan idarecilere de itaat edin. Kur'an-ı Kerim, Nisa 4/59."
2[b] dāʾim: her dem T, M1.
3[a] Mısranın vezni kusurludur.
5abcd-17abcd –M4

M2 168[a] 6. Yigitligine ṣarf ide Ḥaḳ'uñ ṭā'atine dā'im
Bugün ṭoġru ḳulı olan yarın işleri hep oña

7. Bugün bunda boyun eğse Ḥaḳḳ'uñ ṭā'atine her dem
Eger egdiñise boyun sevgülü ḳul diye saña

8. İşit ne didi ol Mālik bilüp yolına ol sālik
Helāk eylemesün Hālik du'ā ḳılmış dā'im saña

T 158[b] 9. Didi İlāhī ḳocadum ṭā'atüñde bilüm bükdüm
Ḳocalıġuma ḥarām ḳıl ṭamunuñ odını bāña

10. İlāhī biz ḳullaruña ḥarām ḳıl ṭamu odını
Eyülerüñ ile eyle aġlayu varayuz sañā

11. Cürmümüz ḫalḳa ṭuyurma ṭamu odına buyırma
Bizi īmāndan ayırma varam īmānile saña

M3 162[b] 12. Ḳuṣurı çoḳ ṭā'atimüñ keremüñden ḳabūl eyle
Bizi redd eyleme Mevlā budur lāyıḳ olan saña

13. Ḳuṣūrum çoḳ ise n'ola seniñ birligiñi bildim
Ġayrı bir ḳapu yoḳ varam yüz sürmege varam saña

M5 83[a] 14. Seniñ ḳapuñdan özge bir ḳapu yoḳ ki aña varam
Ḳovarsañ daḫı gitmezem zīrā çoḳ ümīzim saña

15. Nice mücrimlere senden 'adedsiz luṭfuñ olmuşdur
İlāhī bāña da luṭf it umaram viresin bāña

M1 148[b] 16. Eger bir kez naẓar ḳılsañ ḫazīne her giz eksilmez
Raḥmetüñile biz ḳula kerem ḳıl bize de dege

17. Bu ḳullaruñ arasında adumı ṣāliḥe ṭaḳdum
Ṣalāḥiyyet yoġise de bu adile varam saña

18. Ṣāliḥ ḳıl cümle işlerüm li'llāh eyle cünbüşlerüm

[5cd] eger emrin ṭutduñise sevgili ḳul diye saña T, M1.
[6abcd] –T
[7abcd] –T, –M1 / Beytin vezni kusurludur.
[10abcd] –T, –M1 / Beytin vezni kusurludur.
[11a] Mısranın vezni kusurludur.
[13abcd-14abcd] –M1
[13b] Mısranın vezni kusurludur.
[16b] Mısranın vezni kusurludur.

Ḳorḳu vir aḳa yaşlarum tażarrūʿ ḳılayın saña

79.İlāhī
4+4+3=11

1. Yaradan Allāh'dan ḳorḳan ḳullara
Bu fānī dünyāda gülmek yaraşmaz
M2 168[b] Ṭāʿat idüp giren ṭoġru yollara
Yola giren yoldan ḳalmaḳ yaraşmaz

M3 163[a] 2. Ṭāʿat idüp ḳalbin Ḥaḳḳ'a baġlayan
Uyup Muḥammed'e işin ṣaġlayan
T 159[a] Ḥaḳ'dan ayrılmadan ḳorḳup aġlayan
Gözlerinüñ yaşın silmek yaraşmaz

3. Ḳulın diyen uyar ṭoġru ḳulına
Ḳalb evinde Ḥaḳ sevgüsi bulına
Boyın kösüp giren Ḥaḳḳ'uñ yolına
Hevā yollarında yilmek yaraşmaz

4. ʿÖmrin hevā yollarında geçürüp
Furṣat elde iken elden ḳaçurup
Nefs-i ẓālime yidürüp içürüp
Ḳul ʿömrini żāyiʿ ḳılmaḳ yaraşmaz

5. Ḳullarıñ ʿaybını yüzine urup
Kendi ʿaybın görmeyüp il ʿaybın görüp
Ẕelīlī Allāh'ıñ ḳulların yirüp
Ḳul kendüsin eyü bilmek yaraşmaz

***فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ**

80.İlahi
4+4=8

1. Ḳaçarsañuz ebālīsden
İdüñ Ḥaḳ'dan yaña firār
Fe firrū diyü emr itdi
Ḳıl işüñ Allāh'a yarar

2. Ḳaçarsañuz Ḥaḳḳ'a ḳaçuñ
Ġafletden gözüñüz açuñ

[18ab] Beytin vezni kusurludur.

* "O halde Allah'a koşun. Şüphesiz ben, size O'nun katından gönderilmiş açık bir uyarıcıyım. Kur'an-ı Kerim, Zariyat 51/50."

[1ac] Mısraların vezni kusurludur.

Eyü yavuz nedür seçüñ
Budur bil dergāha yarar

M4 92[b] 3. İşit muḫaṣṣalin bunuñ
Budur aṣlı bilüñ dīnüñ
Geçür ṭāʿatile günüñ
Maʿāṣṣiden idüp ḳarār

4. Maʿṣiyyetden yumasın göz
Budur Ḥaḳḳ'a yarayan söz
Düzerseñ ḳalb evini düz
Eyleme īmāna żarār

M3 163[b] 5. Ṣaḳın şeyṭān sözin ṭutma
Git didügi yola gitme
Gözüñ aç ġaflete batma
Ol azdurmaġa ḳul arar

M1 149[a] 6. İşit bir yigidüñ işin
Bilüp aḳıd gözüñ yaşın
ʿİbādete ḳoşın başın
Gör ol şeyṭān nice irer

T 159[b] 7. Yigirmi yıl ṭāʿat itdi
M2 169[a] Ḥaḳḳ'uñ ṭoġru yolın gütdi
İşit ol şeyṭānı n'itdi
Nice ḳıldı buña żarar

8. Didi ṭāʿate tīz ivdiñ
Bu dünyā leẕẕetin ḳabduñ
Şehavet yoḳ neye ṭuyduñ
Diyü azdurdı ol mekkār

9. Didi nefse murādın vir
Tevbe‿idüp ṣoñra yola gir
Ḥīle ḳurup göre ne dir
Neler itdi gör ol aġyār

M5 83[b] 10. Gör imdi ol yigit n'itdi
Maʿāṣī yolına gitdi
Ol İblīs'üñ sözin ṭutdı
Gözlerin eyledi bınar

[4abcd-18abcd] –M4

[4a] maʿṣiyyet: ḥarām T.

[6c] işit:diñleñ M2, M3, M5.

11. Nice şeyde ʿāṣīī oldı
Dünyā yolın ele aldı
Diñle İblīs'i ne ḳıldı
Anı eyledi bī-ḳarār

12. Yine gördü ki yañılmış
Nefs ü şeyṭāna yeñilmiş
Bu çoḳ kitābda añılmış
ʿĀḳıllar işidüp uyar

M3 164[a]

13. Nedāmet idüp aġladı
Cigercügini ṭaġladı
Yine işini ṣaġladı
Ḳılup Ḥaḳ'dan yaña firār

14. Didi n'olaydı bileydüm
Aġlayu yola geleydüm
Yine ṭoġru ḳul olaydum
Ḳabūl eyleye mi Settār

15. Ḳanlar aḳıtdı gözinden
Aşaġa akdı yüzinden
Fāriġ olmuşken özinden
Ne buyurdı gör ol Ġaffār

16. Ṭāʿat itdüñ ḳıldum ḳabūl
ʿİṣyānuñda virüp mühlet
Eger yine döneriseñ
Ḳabūl idem didi Settār

17. Ya bizüm ḥālimüz n'ola
Nedāmet gelmedi dile
Ne günāhiçün aġlaruz
İderüz ʿ işyānı tekrār

18. İlāhī ben uyanmadum
Bu ġaflet uyḫusından āh
Ne ġafletdür bu ġaflet kim
Yolımuzdan bizi ırar

19. İlāhī bizi uyandur
İşimüz saña ʿ ayāndur
Ḥālimüz bellü beyāndur

[16abcd] –T, –M5

Delīl ola bize ebrār

20. Gözi ġafletden açalum
Hevā-yı nefsden geçelüm
Meded ḳıl saña ḳaçalum
Meded senden ola her bār

T 160[a] 21. Ḳo İblīs'i yanumuzdan
M3 164[b] Ayırmasun dīnümüzden
Gidicek cān tenümizden
Ḳıl āzād olalum aḫyār

81.İlāhī
4+4+3=11

1. Göñül Ḥaḳ'dan yaña idelüm firār
Gel Allāh'a ḳul ol ḳo sen ġayrıyı
M1 149[b] Ġayrıya meyl itmek żarardur żarar
Gel Allāh'a ḳul ol ḳo sen ġayrıyı

2. Ṭoġru giden yoldan neye ṣaparsın
Nefsüñ hevāsına nice ṭaparsın
Meyl itme ẓālime bile ḳoparsın
Gel Allāh'a ḳul ol ḳo sen ġayrıyı

3. *Fefirru ilallāh* didi Yaradan
Giderelüm māsivāyı aradan
Ḥaḳḳ'a gitmemekdür Ḥaḳ'dan ıradan
Gel Allāh'a ḳul ol ḳo sen ġayrıyı

4. Allāh'a ḳul mı olur Ḥaḳḳ'a gitmeyen
Her ne buyurdı buyruġın ṭutmayan
Ḳul olmaz Ḥaḳḳ'a şerʿini gütmeyen
Gel Allāh'a ḳul ol ḳo sen ġayrıyı

5. Ḳul olan Ḥaḳiçün işler her işin
Ḥelāl ider cümle etmegin aşın
Ṭurma Ḳurʿān oḳu ḥükmine düşin
Gel Allāh'a ḳul ol ḳo sen ġayrıyı

T 160[b] 6. Baḳ ʿibret göziyle eyle naẓarı
Günāha tevbe eyle ḳoma ḫaẕeri
Ḳalbüñde Ḥaḳḳile eyle bāzārı
Gel Allāh'a ḳul ol ḳo sen ġayrıyı

[1abcd-7abcd] –M2

7. Ḫoş söyler **Ẕelīlī** ṭurmaz yorılmaz
Dir ḳorḳum bu ḳalb evleri ṭurılmaz
M3 165[a] Ḳul efendi ḳapusından ırılmaz
Gel Allāh'a ḳul ol ḳo sen ġayrıyı

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُواْ لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَاناً*

5.Gazel
mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

M2 169[b] 1. Didi ḳorḳmañuz insāndan elinde yoḳ anuñ eşyā
M5 84[a] Didi benden ola ḳorḳuñ ḳudretümle olur iḥyā

2. Yoġiken var iden benem cümleye ḳudretüm vardur
Dilersem maḥv idem girü ṣanasın olmadı ihyā

3. Ne ḳorḳarsın şu kişiden ki yoḳdur ḳudreti aṣlā
Hemān ḳorḳ kān-ı ḳudretden diledügün ḳılur iḥyā

M1 150[a] 4. Ne dir gör ol ʿĀlem Faḫrı cümleñüzden benem aʿlem
Daḫı ḳorḳum ziyādedür elinde sufli vü ʿulyā

5. Ḥabībi ḳorḳıcaḳ andan niçün biz olavuz emīn
Gerekdür dökeyüz yaşlar nitekim dökdiydi Yaḥyā

6. İşit ne buyurur Allāh işidicek budur vallāh
İşidüben idesin āh seni aldamasun eşyā

7. Didi ʿizzüm celālümçün ḳulum ḳorḳutman iki kez
İki evde emīn itmen hemīn bunda ola münye

T 161[a] 8. Eger bunda emīn olsa yarın ḳorḳudurın anı
M3 165[b] Ṣaḳın bunda emīn olma saña bāḳī degil dünyā

9. Eger ḳul dünyede ḳorḳsa emīn ola ḳıyāmetde
Gelüñ ḫavf idelüm Ḥaḳ'dan yarın bizi ide iḥyā

10. Bugün maḥv idelüm özi giryān eyleyelüm gözi
Yarın esirgeye bizi maḳāmımuz ḳıla raʿnā

---

* "Onlar öyle kimselerdir ki, halk kendilerine, "insanlar size karşı bir ordu toplamışlar, onlardan korkun" dediklerinde bu onların imanını artırdı." Kur'an-ı Kerim, Al-i İmran 3/173.

[1b] Mısranın vezni kusurludur.

[2b] cümleye ḳudretüm vardur: ḳudretüm var ḳamu şey'de T, M1 / Mısranın vezni kusurludur.

[4a] Mısranın vezni kusurludur.

[5abcd-9abcd] –M4

11. İlāhī bize ḳorḳu vir ölüm gelmedin ölelüm
Bugün ölen ḳulı Allāh yarın iderimiş iḥyā

12. Ḳoma bari bizi bize ḫavfile varayuz size
Yarın kir gelmeye yüze memātdan olıcaḳ iḥyā

70.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4183. İlāhī ḳamu şeyʾ senüñ elüñde
Bilürüz ḳorḳular çoḳdur yoluñda

4184. Nedendür dāʾim aḳmaya yaşumuz
Neʿaceb müşkil olmuşdur işümüz

4185. Nedendür bunda oynaya güleyüz
Nedendür ḳorḳudan emīn olayuz

4186. İlāhī yanmışam ben nefs elinden
ʿİnāyet ḳıl ki ḳurtılam *ā*linden

M2 170[a] 4187. İlāhī çoḳdur iḥsanuñ bilürem
Anuñçün ben ana ümīẕ ḳıluram

4188. İlāhī keremüñ ḥaddi bilinmez
Anuñçün maḥr*ū*m olayuz dinilmez

4189. Raḥimsin cümleye bildügüm budur
Umaram raḥmetüñ güldügüm budur

T 161[b] 4190. Ḥ*ā*şā kim ḳorḳudan emīn olayuz
M3 166[a] Ümīẕüm bu ki keremüñ bulayuz
M4 93[a]
M1 150[b] 4191. Didi kim cümleden ʿibret alasız
ʿ*Ā*ḳıl iseñ ʿibret ile olasız

4192. Gözüñüz varise oñad açasız
Alup ʿibret ḥaḳ u bāṭıl seçesiz

4193. İşidüñ kim ne dir ol dīn arusı

[12abcd] –M4, –M5

[4187ab-4190ab] –M4

[4189ab] –M2, –M3 / Beytin vezni kusurludur.

[4191b] Āḳıl olan oñat naẓar ḳılasız M2, M5.

Tefekkürdür didi dīnüñ yarusı

M5 84[b] 4194. ʿİbādet yarusıdur fikr idesiz
Fikrile ṭoġru yoluñuz güdesiz

4195. Müʾmin oldur bilüñ ẕikr ola sözi
Ṣāmit olduḳça fikr eyleye özi

4196. Daḫı cümle naẓarı ʿibret ola
Bu ḥālile ṭoġru yolını bula

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4197. Maḫlūḳı fikr itdügüñce ʿibret al
Nefsüñi fikr itdügüñce yola gel

4198. Ḳurʾān oḳuduḳça maʿnāya düşin
Bu ḥālile oñarur her ḳul işin

4199. Cān Muḥammed naḳlidür bil bu cevāb
Söz budur vallāhuaʿlem bi'ṣṣevāb

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ*

6.Gazel
mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1. Didi kim cümle ḳulumuñ tefekkürleri yoḳ mıdur
Yir ü gök cümle mülk benim ne ḳılsam bana çoḳ mıdur

2. Niçün fikr eylemez ḳulum bu aḥvāli didi Allāh
Ġayrı fikrile gezmeklik ṣoruñ şol ḳula ḥaḳ mıdur

T 162[a] M2 170[b] M3 166[b] 3. İşit ne dir Ḥabībullāh tefikkerrü fi ḫalḳullāh
Velā tefekkirü fi'llāh bu fikri bize çoḳ mıdur

4. Bize lāzım olan budur maḫlūḳın fikr eyleyevüz
Kim andan ʿibret alavuz bilevüz ḳara aḳ mıdur

5. Kendü fikrine ʿaḳl irmez fikrimüz hīç aña girmez

[4194b] Mısranın vezni kusurludur.

[4196b] Mısranın vezni kusurludur.

* "Kendi kendilerine, Allah'ın, gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları ancak hak olarak ve muayyen bir süre için yarattığını hiç düşünmediler mi?" Kur'an-ı Kerim, Rum 30/8.

[4ab-6ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

Ġāfiller hīç nedür ṣormaz bilinmez ḳarnı ṭoḳ mıdur

6. İbrāhim taḫfīfe suʾāl eylemişidi bir sāʾil
Ḳılursın fikrüñi ṭavīl görüñ fikrin ṣādıḳ mıdur

7. Didi derūnī fikr itmek cümle ʿibādet aṣlıdur
Fikri olanlar uṣlıdur bu fikri sen de yoḳ mıdur

8. Didi ḳul ḫayrı fikr itse ʿameli iledür fikri
Eyü ʿameller işledür bu işler bize çoḳ mıdur

9. Eger fikriñ olursa şer ʿamel terk itdirir saña
Bu fikir çıḳarır yoldan bu fikir siz de yoḳ mıdur

M1 151[a] 10. Gel eyü ḳılalum fikri idüp niʿmetine şükri
İdelüm fikrile ẕikri bilüp bāṭıl ya ḥaḳ mıdur

M3 167[a] 11. Ḥuṣūṣā ḳıyāmet fikrin içümüzden çıḳarmayup
Gice gündüz idelüm āh diyelüm ṣoñı yoḳ mıdur

82.İlahi
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1. Gelüñ Muḥammed ümmeti ṣalādur
Ḳıyāmet fikrini ṭuyuñ ṣalādur
Ṣalādur işidüñ diñleñ ṣalādur
Bu fikri itmemek başa belādur

7.Gazel
mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

1. Yine bir ateşe düşdüm varumı yaḳdı ṭaġladı
Yitürdüm ʿaḳlımu şaşdum zīrā Faḫr-ı Nās aġladı

T 162[b] 2. Bir gün ol ʿĀlemüñ Faḫrı yüzine baḳdı aṣḥābuñ
Döküp gözyaşların yüze ḳatı derdile aġladı

M5 85[a] 3. Didiler nedür aġladan ḫaber vir yā Resūlallāh
Didi ẕikr-i ḳıyāmetdür bilenler anı aġladı

4. Anuñ hevli ḳatı güçdür ḳula fikr itmemek ṣuçdur
Bilüñ ol kūḥ büyük güçdür bilen derdile aġladı

[7a] derūnī: derdiñi M2.
[8abcd-11abcd] –M4
[2a] Mısranın vezni kusurludur.

M2 171[a] 5. Didi Ebūbekir ʿaceb nic'ola ḥālimüz bizüm
Bir ḳanlu yaş aḳıdalum çün ol sulṭānlar aġladı

M3 167[b] 6. Buyurdı ʿĀlemüñ Faḫrı o gün cemʿ ola ḫalāyıḳ
Ḥüküm güni imiş ol gün bilen ol güni aġladı

7. Münādīler nidā ide ḳanı ümmet-i Muḥammed
Ki ṭuruñ ʿarż-ı Ḥaḳḳ'a siz ṭuyanlar anı aġladı

71.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4200. Diyeler kim gelüñ Raḥmān'a gelüñ
Ḥāliñüz bilmege Sulṭān'a gelüñ

4201. *Ẓā*lim maẓlūm bugün meydāna gelüñ
Ḳażā güni bugün Subḥān'a gelüñ

4202. Bunı işidicek efġān ideler
Her biri bilmeye ḳanda gideler

M1 151[b] 4203. Görem ümmetümüñ fürḳatı ḳatı
Diyem nidā idem ben yā ümmetī

4204. İşideler benüm ol gün sözümi
Ḳanlu yaşile ṭolduram gözümi

4205. Çaġrışuben diyeler Yā Muḥammed
Dertlü ümmetüñe eylegil meded

T 163[a] 4206. Cevāb diyem virüp lebbeyk ümmetī
İstemem sizsiz ol sekiz cenneti

M4 93[b] 4207. Diyem yā ümmeti siz ne dilersiz
Çıġrışırsız zārīlikler ḳılarsız

4208. Diyeler ʿarż olmaġa emr olunduḳ
Anuñçün aġlaşubeni yolunduḳ

[5b] Mısranın vezni kusurludur.
[4200b] ḥāliñüz bilmege: ʿamel bilinmege T, M1.
[4202b-4204b] Mısraların vezni kusurludur.
[4205ab] Beytin vezni kusurludur.
[4206b] istemem sizsiz ol sekiz: dilemezem ümmetümsiz T, M1.
[4207b] Mısranın vezni kusurludur.
[4208a] Mısranın vezni kusurludur.

4209. Diyeler ʿarżiçün Raḥmān'a gelüñ
Cümleden suʾāl olur ḫāżır oluñ

4210. Anuñçün derde düşdük aġlaşuruz
Bu ḳorḳudan yürekler ṭaġlaşuruz

4211. Diyem ümmetlerüm siz baña gelüñ
İledem sizi Ḥaḳḳ'a ḥāżır oluñ

M3 168[a] **4212.** Yüce ṣavtile illallāh diyesiz
Muḥammedürresūlullāh diyesiz

M2 171[b] **4213.** Benüm ol günde ʿaceb şuġlum ola
Saʿādet şol ümmete anı bula

4214. Diyem yā Cebrāʾīl ümmet ardına
Dermān eyle gelüp ümmet derdine

4215. Ve yā Mikāʾīl iriş ṣaġlarına
Dermān eyle yürekde daġlarına

4216. Ve yā İsrāfīl iriş sen ṣolına
Zīrā Ḥaḳḳ'uñ suʾāli var ḳulına

4217. Ṭura Cebrāʾīl ʿArş'uñ ṣaġ yanında
Nidā ider görüñ ne dir öninde

T 163[b] **4218.** Diye yā ümmet-i Aḥmed dirilüñ
Ḳamu efʿāl-i aḳvālden ṣorıluñ

4219. Bilüñ bugün muḥāsebe günidür
Ṣanmañ Allāh olan işi unıdur

M1 152[a] **4220.** Cevāb virüñ itdügüñüz işlere
Ḳarışa ḳan gözde ol gün yaşlara

M5 85[b] **4221.** Suʾāl cevāb güni müşkil günimiş
Āsān cevāb viren maḳbūl cānimiş

4209b Mısranın vezni kusurludur.
4213b Mısranın vezni kusurludur.
4214ab Beytin vezni kusurludur.
4215b Mısranın vezni kusurludur.
4216ab-4252ab –M4
4219b Mısranın vezni kusurludur.
4220ab Beytin vezni kusurludur.

4222. Diye ol ʿĀlemüñ Faḫrı İlāhī
Żaʿīf ümmetlerüñ çoḳdur günāhı

4223. Bugün ḥużūr-ı Ḥaḳ'da ne ḳılalar
Cevāb viremeyince ne olalar

4224. Ḳorḳarın ḳatı güç ṣorı ṣorasın
ʿUyūbın bunlaruñ yüze urasın

4225. Ki ġayrı ümmete rüsvāy olalar
Bu rüsvāylıġile ol gün ṭolalar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4226. Vir İlāhī baña cümle ümmetüm
Budurur saña bu demde minnetüm

4227. Ümmetüm ḥisābını ben ṣorayın
Hem-i ʿaybın bunlaruñ ben göreyin

M2 172[a] **4228.** Kimse baḳmaya ümmetüm ṣuçına
Ḳoyma bunları sāir nās içine

M3 168b **4229.** Diye Allāh yā Muḥammed girü ṭur
Ümmetüñi baña vir sen girü ṭur

4230. Ümmetüñ ʿayıblarını bileyim
Bunlara suʾāli gizlü ḳılayın

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4231. Bularuñ ʿuyūbunı sen de ṭuyma
Yüri var ḥālüñe bunlara göyme

4232. Ḥabībüm ümmetüñ ḥālin ḳayurma
Bu sırrı ġayrı ḳuluma ṭuyurma

4233. Bu ḥālde sen ümmetiñden ıraġ ol
Suʾālden ṣoñra virüben yaraġ ol

[4224ab] –T, –M5

[4224a] Mısranın vezni kusurludur.

[4228a] Mısranın vezni kusurludur.

[4231ab] –M5

T 164[a] **4234.** Ümmetüñ ʿaybına sen daḫı baḳma
Birünüñ ṣuçını başına ḳaḳma

4235. Eger sen bunlaruñ ʿaybın bilesin
Şefāʿat itmeden ıraġ olasın

4236. Yaradan ile bunlar tenhā ḳala
ʿAyıbların yine hemān Ḥaḳ bile

M1 152[b] **4237.** Kimi utana terlere boġıla
Ki tevbe ḳılmışidi ol çaġıla

4238. Kimisi āhile efġān ideler
Diyeler kim ʿaceb bize n'ideler

4239. Her birine göstere itdügini
Ṭoġruyı ḳoyup egri gitdügini

4240. Kime ʿitāb ide kimine ʿiḳāb
Olısar ḥużūr-ı Ḥaḳ'da çoḳ ḥisāb

4241. Niçün itdüñ diyü kime ḳahr ide
Kimi feryād idüp āhın cehr ide

4242. Diye çaġırma ṭuymasun Muḥammed
Ġam u ġuṣṣayla ṭolmasun Muḥammed

M2 172[b] **4243.** İde secde Muḥammed çün işide
ʿĀṣıḳlar ol güniçün ʿaḳlı gide

4244. Diye yā Rabbī bunları baġışla
Kerem-kānı kereme lāyıḳ işle

M3 169[a] **4245.** Diye ümmetüñ al ḳaldur başuñı
Aḳıtma Ḥabīb'üm ḳanlu yaşuñı

4246. Velekin ḳatı mücrimleri gizler
Ḥabīb'üm diyüben göñlüni gözler

4247. Ṣana ol cān Muḥammed cümle aldı
Ḳatı ʿāṣī olan aġlayu ḳaldı

[4236b] Mısranın vezni kusurludur.
[4239ab] Beytin vezni kusurludur.
[4240b] ḥużūr-ı Ḥaḳ: ol günde bilgil T, M1 / Mısranın vezni kusurludur.
[4241ab] Beytin vezni kusurludur.

T 164[b] 4248. Ümmeti ile uçmaġa yürüye
Yüzinüñ nūrı maḥşeri bürüye

M5 86[a] 4249. Aġlaşalar bu kervāndan ḳalanlar
Anuñçün şimdi aġlarlar bilenler

4250. ʿAceb bizi de Muḥammed ala mı
Uyup gitmek bile naṣīb ola mı

4251. İlāhī yine çāre senden ola
Şaşurma Ḥabīb'üñ elimüz ala

4252. Ḳatasın ol ulu kervāna bizi
Sizüñle isterüz biz yine sizi

4253. N'ideyin ṭaġladı ʿaḳl u bilümüz
Ḥarāmiler alur bizüm yolumuz

M1 153[a] 4254. Yaraġumuz yoḳ ol güne n'idelüm
Yolı yāvī ḳılup ḳanda gidelüm

83.İlāhī
4+4+3=11

1. Ümmet Muḥammed'e uyup gidince
Allāh bu kervāndan ayırma bizi
Ümmetüm diyü çaġırup dirince
Allāh bu kervāndan ayırma bizi

2. Her ḳuluñ ʿameli ʿarż olıcaġız
Her kişi itdügüni bulıcaġız
M2 173[a] Gizlü sır āşikāre ḳılıcaġız
Allāh Muḥammed'den ayırma bizi

T 165[a] 3. Ḳıyāmetde ḳara ḳılma yüzümüz
M3 169[b] Ṭamu ʿazābına döymez özimüz
Ḳanlu yaşlar aḳıtmasun gözimüz
Allāh Muḥammed'den ayırma bizi

4. Ol Faḫr-ı ʿĀlemden ayırma bizi
İlāhī eylerüz nāz u niyāzı
Dü cihān isteriz Sulṭānum sizi
Allāh bu kervāndan ayırma bizi

[4249a] Mısranın vezni kusurludur.

5. Ya ümmetī diyü idicek nidā
İşitdür sesini bize iy Ḫudā
Sancaḳ çeküp uydurup ala gide
Allāh bu kervāndan ayırma bizi

6. Yeşil sancaġını çeke yürüye
Ardınca ümmeti ʿālem bürüye
Mevlā bizi ol gün ḳoma girüye
Allāh Muḥammed'den ayırma bizi

7. Bu kervāndan **Ẕelīlī**'yi şaşurma
Luṭf it Ḥabībüñden ayru düşürme
Ol fürḳat odıyla bizi bişürme
Allāh Muḥammed'den ayırma bizi

84.İlāhī
4+4=8

1. Bu kervāndan ayırırsa
N'iderüz başile cānı
Bizi oda buyurursa
Görmeden ḳaluruz anı

M1 153[b] 2. Nic'ola ḥālimüz bilmen
Maʿrifet baḫrine ṭalman
Oḳurın oḳurın alman
Meded ḳıl iy kerem-kānı

3. Bizi īmāndan ayırma
Ṭamu odına buyurma
ʿAybumuz ḫalḳa ṭuyurma
Bizi setr eyle iy Ġanī

4. Ehl-i īmānile bile
Bulayuz cennet-i aʿlā
M3 170[a] Gelüp nūr ṣaġile ṣola
Geçür ṣırāṭ-ı nīrānı

M2 173[b] 5. Şol ṣırāṭ üzre varıcaḳ
Her bir mevḳifde ṭurıcaḳ
Cümle ṣoruyı ṣorıcaḳ
Āsān yol vir geçür anı

[5b] evvel kelāmı ṭuydurur bize iy Ḫudā T, M1.
[1abcd-4277ab] –M4

T 165[b] 6. **Ẕelīlī**'yi yolda ḳoma
Gelüpdür raḥmetüñ uma
Luṭfuñ ola ḥāṣ u ʿāma
Meded ʿālemler Sulṭānı

72.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4255. Gözüñ aç ṣırāṭı beyān ideyin
Geçen nice geçer ʿayān ideyin

4256. Bilüñ ṣırātı kim siz ince ḳıldan
Oñad diñle bunı sen cān u dilden

M5 86[b] 4257. Ḳılıcdan daḫı keskindür bilesin
Bilüp āh eyleyüp tevbe ḳılasın

4258. Bilesin hem şu mermerden ṭayıncaḳ
Aḳıt gözyaşını bunı ṭuyuncaḳ

4259. Ḳarañudur ḳarañu gicelerden
Bu dersi oñad oḳı ḫocalardan

4260. Üç biñ yıllıḳdur anuñ bil uzunı
Ḳul açsun iʿtiḳād itsün gözüni

4261. Biñi yoḳuş biñi iniş biñi düz
İnan cānum hemān budur buña söz

4262. Ṣırāṭuñ altı ṭamudur bilesin
Ne ile geçilür ḫaber alasın

4263. Geçerken od yalıñı kimi yaḳar
Ki kırḳ yıllıḳ ḳadar yuḳaru çıḳar

4264. Bu yaluñuñ nūrı yoḳdur ḳaradur
Ṣāliḥ ʿamel bu ẓulmete çıradur

T 166[a] 4265. İşidesin nice geçer geçenler
Yanar kömür olur anda uçanlar

4266. Diye Allāh yā Muḥammed yaḳīn ḳıl

[4260a] Mısranın vezni kusurludur.
[4266ab] Beytin kafiyesi kusurludur.

Getür mīzāna ümmetüñ yaḳın ḳıl

M1 154[a] 4267. Dişür ümmetüñi gelsün mīzāna
Naẓar ḳılsun ḫayır şerrin yazana

M3 170[b] 4268. Dirüp ümmeti mīzāna getüre
Bunı bilen eksük işin yitüre

M2 174[a] 4269. Cānib-i Ḥaḳ'dan irişe bir nidā
Diye yā melā'īketi ol Ḫudā

4270. Ṭartuñ ümmetüñ aʿmālin bileler
Kimi şādān kimi maḥzūn olalar

4271. Eyü yatlu nedür ol gün ṭartıla
İlāhī ʿaybımuz ol gün örtile

4272. ʿĀlem Faḫrı mīzān yanında ṭura
Ṣevāb mı çoḳ olur günāh mı göre

4273. Eger ṣevāb çoḳ olursa günāhdan
O ḳuluñ yüzi ḳurtılur siyāhdan

4274. ʿĀlem Faḫrı görüp anı şād olur
Ġarīb ümmetde hem güler yüz olur

*وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4275. Aġır gelse eger ḳuluñ günāhı
O miskīn göricek idiser āhı

4276. Yüzin egüp ṭura ol nice nice
Günāhın ṣaymazidi bunda hīçe

T 166[b] 4277. Bu kez ol nice idesin bilemez
Tekebbürlük iden çāre bulamaz

4278. İşit günāh idüp nādim olanlar
Anlar imiş anda çāre bulanlar

4267ab –M5

4268b Mısranın vezni kusurludur.

4269ab Beytin vezni kusurludur.

4270a ṭartuñ:ṣıraṭda M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.

4271ab Beytin vezni kusurludur.

* "O gün birtakım yüzler vardır ki pırıl pırıl parlarlar, gülerler, sevinirler." Kur'an-ı Kerim, Abese 80/38-39.

4279. İlāhī biz de ḳılmışız günāhı
İdelüm anda varmadın biz āhı

M4 94[a] 4280. Bugün tevbe vü ṭāʿate dürişdür
O gün derdümüze dermān irişdür

4281. Faḫr-ı ʿĀlem baḳsa ümmet yüzine
Hemān şefḳat ṭola ol dem özine

4282. Mübārek ridāsın mīzāna ḳoya
İstemez ümmet ʿaybın kimse ṭuya

M1 154[b] 4283. Yapışa ol dem terazü kefine
M2 174[b] Gelüñ uyuñ bugün ümmet ṣafına
M3 171[a]

4284. O dem aġır gele bunuñ mīzānı
Sünnetine uzanı gör uzanı

M5 87[a] 4285. Melekler diyeler ḳaldur ridāñı
Yā Muḥammed ḳaḳıdursın Ḫudāñı

4286. Daḫı elüñ ḳoma mīzān gözine
Ḳulaḳ ṭut imdi sen Ḥaḳḳ'uñ sözine

4287. Diye ya meleklerüm epsem oluñ
Ḥabībümdür Muḥammed şöyle bilüñ

4288. Ḳoñ ol dostumdurur ne dirse itsün
İşidenler bunı şerʿ ini gütsün

4289. Ḥabībümdür ḳamu işin bilürün
Ben anuñ işine rāżī olurın

T 167[a] 4290. Nitekim Ḥaḳ bu āyetde buyurdı
Ḥabībünüñ rıżāsını ṭuyurdı

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى*

[4278b] Mısranın vezni kusurludur.
[4281a] Mısranın vezni kusurludur.
[4284b] Mısranın vezni kusurludur.
[4286ab-4298ab] –M4
[4287a] Mısranın vezni kusurludur.
* "Şüphesiz, Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın. Kur'an-ı Kerim, Duha 93/5."

4291. Yaʿnī Rabbüñ cümle murādın virür
Ne dilek dilerise makbūl görür

4292. Bundan ṣoñra gelüñ dirler ṣırāṭa
İşit ne olısar bu ḥāl burada

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4293. Ehl-i īmān cümle evvel geleler
Enbiyā ardınca gelüp ṭolalar

4294. Bunlaruñ ardınca müẕnibler gele
Diñle imdi bunlaruñ ḥāli n'ola

4295. Enbiyā nūrıyla müʾmin yüriye
Ḳoma Mevlā bizi bundan girüye

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4296. Ṣāliḥler nūrile gide günehkār
Gelüñ ṣarf idelüm biz buña efkār

M2 175[a] **4297.** Geçe müẕnib olan üçüñ birini
Ṣırāṭda ḳalalar ol dem yirini

M3 171[b] **4298.** Aralarına bir perde örile
Ṣāliḥler geçeler ṭāʿat nūrile

M1 155[a] **4299.** Günāhkārlar ḳala ẓulmet içinde
İşiden ḳalmaz evvelki ṣuçında

فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَّهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةَ وَظَاهِرُهُ مِن قِبَلِهِ الْعَذَابُ**

85.İlahi
4+4=8

1. Müfessirler bu āyetde
Bunı eylediler beyān
Ḫudā yāri ḳılursa ger
Ḳılam bir bir saña ʿayān

[4291ab] Beytin vezni kusurludur.
[4292a] Mısranın vezni kusurludur.
[4294b] ṭuyasın her biriniñ ḥāli n'ola M2, M5.
[4296ab-4298ab] –M5

**"Derken aralarına kapısı olan bir sur çekilir. Bunun iç tarafında rahmet, onlar (münafıklar) tarafındaki dış cihetinde ise azap vardır. Kur'an-ı Kerim, Hadid 57/13."

T 167[b]

2. Yaʿ nī bīr ẓulmetden bina
Örile ortalarına
Biri birini görmeye
Ẓulmetde ḳalalar yayan

3. Bilüñ ẓulmet imiş yapu
Var bu ẓulmetde bir ḳapu
İçi raḥmet imiş ḳamu
Ṭaşın ʿaẕāb ḳomış ḳoyan

4. ʿAẕābda olan nidā ide
Anda nedür diñle edā
Beyān itmiş bize Ḫudā
İşidüp ġafletden uyan

5. Diñlemedik siziñile
Mesācid içinde bile
Ṣāʾim diñlemedik hele
Bir imāma bile uyan

6. İtmedüñ mi bile ṭāʿat
Sizüñle bile bir sāʿat
Böyle degil miydi ʿādet
Ḳatı ḳorḳsun bunı ṭuyan

7. Diyeler kim bileydüñüz
Eger li'llāh ḳılayduñuz
Siz anda mı ḳalayduñuz
Olmasañuz nefse uyan

8. Nefsüñüze ẓulüm ḳılup
Ẓālim yolın ele alup
Kendü işiñüz eyü bilüp
Diñledüñüz Ḥaḳḳ'ı ṭuyan

9. Dirdüñüz siz Nebī olsa
Diñlenüp nefs ḥużūr ḳılsa
M3 172[a] Ḫalḳ mekrinden emīn olsa
Cāhillerdür bunı diyen

10. Ḥaḳ söze şek iderdüñüz
Nefs arzūsın güderdüñüz
Maġrūr olup giderdüñüz

[4bcd-10abcd] –M4

[5abcd] –T, –M3

N’iderse͡ itsün oda döyen

11. Helāk ḳıldı emānıñuz
Emnile͡ uzun zamānıñuz
Tā ḳabż olunca cānıñuz
Siz imiş siz nefse uyan

12. Ġaflet uyḳusı şaşırmış
Yañlış hevāya düşürmiş
Şimdi ḳahr odı pişürmiş
Size yoḳdur bunda gūyan

M2 175[b] 13. Geçüp giden bunı diye
Ḳalan ḳala vāy u hāya
Arda ḳalana kim göye
Aġlaşu ḳalalar yayan

14. Aġlaşalar yana yana
Ẓulmet kār eyleye cāna
Kim baba diye kim ana
Böyle ṣaymış bunı ṣayan

T 168[a] 15. Kim oġul diyü çaġıra
M5 87[b] Kim ḳardaş diyü ḳoġura
Söz añlatmaḳ güç ṣaġıra
Hemān tevbe͡ itsün ṭuyan

M1 155[b] 16. Diyeler kim göyün bize
Muḥtāç olduḳ bu dem size
Oldı işimüz ziyāde
Görüñ ḥālimüzi ʿayān

17. Nūr göziyile geçelüm
Ṣırāṭ yolını seçelüm
M3 172[b] Cennet şarabın içelüm
Sizüñle olalum cūyān

18. Diñler olmaya sözlerin
Ḳasāvet ṭuta yüzlerin
Yāvī ḳılalar özlerin
Ġamları ola bī-pāyān

19. Yine bu sözi diyeler
Bu derde nice döyeler

[14abcd-19abcd] –M4

Umuları bu göyeler
Ne sözler ideler beyān

20. Bir ḳarında yatmaduḳ mı
Bir ev vatan ṭutmaduḳ mı
Hīç ṭuz etmek ṭatmaduḳ mı
Göysün sözümüzi ṭuyan

21. Bir ṭabaḳda ṭaʿām yidük
Size ḳoñşılaruz didük
Göyüñ biz bulayuz gedük
Bizi bunda ḳodı ḳoyan

22. Diyeler dünyāya varuñ
Bulınur aṣlı bu nūrun
Buldılar mı çāre görüñ
Dünyāya hevāya uyan

86.İlahi
4+4=8

1. Ṣırāṭ geçmege yoḳ yaraḳ
Ṣıġınduḳ saña Rabbenā
Altı ṭamu yolı ıraḳ
Ṣıġınduḳ saña Rabbenā

M3 173ª

2. Olur aramıza perde
Dermān itmez kimse derde
Luṭf it yiri ḳoma nārda
Ṣıġınduḳ saña Rabbenā

3. Ẓālim nefsi ḳorḳı ṭuymaz
Bulduġın yir içer ṭoymaz
Ḳavm-i ḳardāş bize göymez
Ṣıġınduḳ saña Rabbenā

4. Ḥażırlayumaduḳ nūrı
Mevlā bizi ḳoma giri
İdelüm āhile zārı
Ṣıġınduḳ saña Rabbenā

5. Saña yarar yoḳ bir ʿamel
Aldı bizi ṭūl-ı emel

[1abcd-4abcd] –M5 / [1abcd-91/5abcd] –M4

[2abcd-3abcd] –T, –M1

Ẕelīlī eydür yevmü’l-ḫalal
Ṣıġınduḳ saña Rabbenā

87.İlahi
4+4=8

M2 176[a]

1. Günāha tevbe ḳılmayan
O ẓulmet içinde ḳalur
Dünyāda peşmān olmayan
Yarın anda peşmān olur

2. Faḫr-ı ʿĀlem anda göyer
Ümmetünüñ ḥālin ṭuyar
Aç göziñi sen de iy yār
Muḥammed her ḥāli bilür

T 168[b]

3. Ḥaḳ müʾmine ider naẓar
Şol müʾminde ḳuvvet sezer
Mücrim olan ḳılsun ḥaẕer
Ṣāliḥlerüñ elin alur

4. Elin aluben geçürür
Cennet şarābın içürür
Şol kim şeyṭānı ḳaçurur
Ṣırāṭı geçer şād olur

5. Ṣāliḥleri alup geçer
Kimi yürür kimi uçar
Ṣırāṭ ditrer ẓālim uçar
Cehennem dibini bulur

6. Düşer ẓālim müẕnib anda
Ḳaynar yanar ol nīrānda
M3 173[b] Ḥaḳ beyān itmiş Ḳurʾān’da
Müfessirler beyān ḳılur

وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا*

M1 156[a]

7. Ṣāliḥ ḳullar naẓar ider
Geçer sancaḳlara gider
Şol ḳul bunda yolın güder
Ḥūr u ġılmān ḳarşu gelür

3abcd-93/7abcd –T

* “(Ey insanlar!) sizden cehenneme varmayacak hiç kimse yoktur. Rabbin için bu, kesin olarak hükme bağlanmış bir iştir. Kur’an-ı Kerim, Meryem 19/71.”

8. Rıḍvān ḥūra dir tīz ṭuruñ
Zevcüñüze ḳarşu varuñ
Uydurup köşklere girüñ
Bu ḥāl ne gökçek ḥāl olur

9. İy müslümān oġulları
Varuñ gözedüñ yolları
Rıḍvān dir böyle dilleri
Anañuz babañuz gelür

10. Siz anlara ḳarşu gelüñ
Gelenlerde var mı görüñ
Ḫilʿat buraḳ aluñ virüñ
Bunlar segridişüp gelür

M5 88[a] 11. Aġaçlar var ḳapusında
Ṭurur eṭfāl ḳamusında
Olan Allāh ḳapusında
Oġlı ḳızı gelür bulur

12. Her biri Kevṣer'den alur
Ebeveyne ḳarşu gelür
Ḳarşudan gören şād olur
Görmeyen aġlayu ḳalur

13. Kim segridür kimi yiler
Kim imekler görmek diler
Kimi aġlar kimi güler
Bulanlar anda şād olur

M3 174[a] 14. Şol oġlancıḳlar bulmaya
Ötüre dermān ḳalmaya
Āh u zār ide gülmeye
Bu ne ʿacāyib derd olur

15. Biz ki ana ata görmezüz
Cennet ḥarāmdur girmezüz
Biz ġayrı aña varmazuz
Her biri iñleşür ḳalur

M2 176[b] 16. Fikr it ol güni ḳıl ḥaẕer
Ol ṭatlu cānuñdan bīzār
Yine Ḥaḳ'dan ola naẓar

9abcd-19abcd –M4

Diñle luṭf assı ne ḳılur

17. İlteler ṭamu yanına
Her biri ḳıya cānına
Şirk itmeyen īmānına
Görüñ nice ḫalāṣ bulur

18. Ol dem ol Yaradan Ḫudā
Nār mālikine emr ide
Mālik daḫı eyde nidā
Her birisin arar bulur

19. Göreler her biri yanmış
Ḳara kömürlere dönmüş
Gören babam degil diyü
Girü ḳaçup iʿrāż ḳılur

20. Baḳa göre baba ana
Aġlaşalar yana yana
Bize dermān diyü döne
Yoḥsa yine ʿaẕāb olur

21. Hey oġullar aluñ bizi
Biz arzū eylerüz sizi
Bildüre sesleri sözi
Gelüp bunlar birin bulur

M3 174[b] 22. Māʾ-i Kevṯer'e geleler
Māʾü'l-ḥayāta ṭalalar
Gökçek yüz bulup güleler
Bunlaruñ yüzi nūr olur

88.İlāhī
4+4=8

1. Ṣırāṭı öte geçince
Ṣıbyān ḳarşu gelür dirler
Ḫalḳ biri birin seçince
Evlād bizi bulur dirler

M1 156[b] 2. Ḫulle buraḳ alup bunlar
Ṭabaḳlarda güzel ḫonlar
Segirdişüben ol cānlar
Güle güle gelür dirler

[21abcd-34abcd] –M4

3. Kim segirdüp kim imekler
Çekeler ol gün emekler
Ṭabaḳlar ṭolu yimekler
Çoḳ çok iḥsān olur dirler

4. Ṣabīce giden ḳuzılar
Göñül anları öziler
Bilmezüz nedür yazılar
Baş yazusın bulur dirler

5. Anda birbirin bulmayan
Ḳandadur ḫaber almayan
Ana ata bulup gülmeyen
Anda aġlaşur ḳalur dirler

6. Ana vü ata ṣoralar
Gelmemiş anda göreler
Ḥaḳ vire diyü çāreler
Dostdan iḥsān olur dirler

7. Var Ẕelīlī yoluñ ara
Eyle dertlü cāna çāre
Yüz yanup olursa ḳara
Körpelerüñ alur dirler

89.İlahi
4+4=8

M3 175[a] 1. Gel işit bir ḥikāyet var
Eyleme diñlemege ʿār
Ḥiṣṣe al gör sen de ne var
Olasın sen de tevbekār

M2 177[a] 2. Melik dirlerdi bir ere
Ṣordılar ki sebeb n'oldı
Tevbe ḳılmışsın iñlersin
Saña ne ḳıldı rūzigār

M5 88[b] 3. Didi ben şarāb içerdüm
Dāʾim fısḳa göz açardum
Uymadum Ḥaḳḳ'a ḳaçardum
Anuñçün işim oldı zār

[2abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.

4. Başa gelecegi bildüm
Düşümde ḫaberin aldum
Anuñçün tevbeler ḳıldum
Bu dünyā baña oldı ṭar

5. Cāriyem varidi benüm
Geçerken fısḳile günüm
Gerçi İslāmidi dīnim
Velī olmışidim bī-ʿār

6. Cāriyeden ḳızum oldı
Büyüyüp yüzüme güldi
Yürüyüp yanıma geldi
Olur oldı baña nev-kār

7. Anuñla göñlüm eglerdüm
Oġşayup anı yiglerdüm
Ṭutardum ḫoşça beklerdüm
Olmışidi benümle yār

8. Gāh şarābumı dökerdi
Alup ḳadeḥi çekerdi
Göz oynamaġa degerdi
Ṣabīler oyunı sever

M3 175[b] 9. Oldı bir gün ecel geldi
Yürek dilim dilim deldi
İşim āhile zār oldı
Ṣanasın beni yaḳdı nār

10. Yine hīç tevbe ḳılmadum
İşüme peşmān olmadum
Bu işden ʿibret almadum
Diyemedüm ki ṣoñı var

11. Leyleʾ-i nıṣf-ı Şaʿbān'da
Serḫoş yatmışidüm anda
Yoġidi ḫavf-ı Ḥaḳ bende
Fısıḳdı dāʾim baña kār

M1 157[a] 12. Uyuridim bī-nedāmet
Gördüm ki ḳopmış ḳıyāmet
Yıḳılmış cümle semāvāt

[10c] işden: ḫālden M2, M3.
[12c] cümle: bunca M3, M5.

Ditreyüp yüregüm yanar

13. Bir ejdehā geldi baña
Büyük siyāh baḳdım aña
Heybetini diyem saña
Aġzın açup gelür umar

14. Gördüm sürʿatile gelür
Ḳaçdum gizlenmeden n'olur
Ṭursam beni aġza alur
Benüm işüm olur nāçār

15. Gördüm anda bir şeyḫ ṭurur
ʿAceb gökçek rāyḥā virür
Gördügüm dem geldi sürūr
Didüm ḳurtar iy pür-hüner

16. Didi ben żaʿīfem bundan
Nice ḳurtarayın andan
Ḳaçagör uzanup cāndan
Seni ḳurtara ol Settār

M3 176[a] 17. Dermān eylemedi ḳaçdum
Bu kez ṭamu‿odına düşdüm
ʿAceb ḥālden ḥāle geçdüm
Her yanumı ḳapladı nār

M2 177[b] 18. Bir kişi sayḥa eyledi
Girü dön diyü söyledi
Gözüñ taḳdīri n'eyledi
Didi degilsin ehl-i nār

19. Dönüp şeyḫe vardum yine
Didüm dermān eyle cāna
Şeyḫ aġladı yana yana
Dir hey kişi ḥālüñĕ var

20. Ben żaʿīfem yılan ḳavī
Żaʿīf żabṭ ide mi divi
Gör ne ḳılur yañlış sevi
Yiyüp içmek nedür her bār

T 169[a] 21. Didi ḳılduñise ḥaẕer
M5 89[a] Eyle sen şol ṭaġa naẕar

[20bcd]–M2

Emānet var anda hezār
Müslümānlar içün iy yār

22. Var senüñde bir emānet
Emānete yoḳ ḫıyānet
Gerçi itdüñse cināyet
Emānetüñ yardumı var

23. Seyr idüp ol ṭaġa vardum
Saraylar var anda gördüm
Naẓar itdüm biraz ṭurdum
Hevāda muʿallāk her dar

24. Bir saray örtülü ṭurur
Örtülü eve kim girür
Yılan beni ḳovup yürür
İşit n'eyledi ol Ġaffār

M3 176[b] 25. Hemān o dem geldi nidā
Diñle nedür anda edā
İrfaʿū diyü ol ṣadā
Ḳalḳsun örtü görsün ne var

26. Açuñ sarāylar ḳapusın
Gösterüñ buña yapusın
Şelle ṭoġrılda ṭapusın
İşin yiter eyledi zār

27. Örtü ḳalḳdı ḳapu‿açıldı
Sarāylar içi seçildi
Üstüme raḥmet ṣaçıldı
Geldi eṭfāl ṣanki aḳmār

28. Ḳapuya geldi ṣabīler
Kim segirdür kimi yiler
Yazıldı ay gibi bular
Ṣanki geldi irdi bahār

M1 157[b] 29. Yılan baña geldi yitdi
Yaḳın geldi ḳorḳu ṭutdı
Beni ḳatı ḫayrān itdi
Ṭuy bu sözi ol tevbekār

30. Gördüm ölen ḳızum geldi
Hemān gördi beni bildi
Bir elin yılana ṣaldı

Gördüm yılan ḳıldı firār

31. Aldı ol beni yanına
Dermān ol baba cānına
Şükr olsun İslām dīnine
Dīnüñi bozma sen zinhār

32. Oturdı ḳızum üstüme
Geçürdi sözin dostuma
Ṭutdı yapışdı destime
Didi baba ḳalbüñ uyar

M2 178[a] 33. O dem oñad virdi baña
M3 177[a] Dir dön yönüñ Ḥaḳ'dan yaña
Yola gelmek lāzım saña
Tevbe it ḳıl gözüñ bıñar

34. Ol bu āyeti oḳudı
Bülbüller gibi şaḳıdı
Ṣanasın baña ḳaḳıdı
Dön bu fısḳa tevbe ḳıl var

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ*

T 169[b] 35. Didim Ḳurʾān bilür misün
Andan ḫaber alur mısun
Baña ögüt ḳılur mısun
Beyān ḳıl baña āşikār

36. Dir sizden eyü bilürüz
Ḫaberi Ḥaḳ'dan aluruz
Biz size şefīʿ oluruz
Babacuġum rūz-ı maḥşer

37. Ejdehādan ḫaber ṣordum
Gizlü sır var anda gördüm
Ḫaber almaḳ idi derdüm
Ḳalmadı nāmūsile ʿār

38. Didi ḳabīḥ fiʿlüñ senüñ
Fısḳ u fücūr geçen günüñ
Baba Allāh'a dön yönüñ
Olma yılanlara şikār

* "İman edenlerin Allah'ı zikretmekten ve inen haktan dolayı kalplerinin saygı ile ürpermesinin zamanı gelmedi mi? Kur'an-ı Kerim, Hadid 57/16."

M5 89[b]

39. Ol şeyḫ eyi ʿamelüñdür
Baba bil kendü ḥāliñdür
Yola gel kendü yoluñdur
Olasın sen mine'l-ebrār

40. Azdurduñ ḳabīḥ ʿameli
Kes baba ṭūl-ı emeli
M3 177[b] Beni ḳabrüme gömeli
ʿİbret alsaña sen ne var

41. Gör żaʾīf oldı ol ḳoca
Ḳılmaduñ makāmı yüce
Ḳodı yılan uçdan uca
Dermānı yoḳ şeyḫ-i ebrār

42. Ḫayruñ żaʿīf şerrüñ ġālib
Olduñ āḫirete ṭālib
Gel bu sırdan ʿibret alup
Eyle Ḥaḳ dostlarını yār

43. Gelüñ biz ʿibret alalum
Günāḥa tevbe ḳılalum
Dertlere dermān bulalum
Bizi aldamaya aġyār

44. Uyandı tevbeler ḳıldı
Ṭoġru yolı ele aldı
Derdine ḳız dermān oldı
Ne gümiş altun oldı yār

45. Bir düşile geldi yola
Yola gelmek lāzım ḳula
Mevlā dermān senden ola
Yoḳdur bizde āhile zār

M1 158[a] 46. İt hidāyet biz ḳullara
Girelüm ṭoġru yollara
Rüsvāy eyleme illere
Ḳorḳaram ʿaybum il ṭuyar

T 170[a] 47. Mevlā ḳoma bizi bize
M2 178[b] Yalvarı gelmişiz size
Ben yoḳ yirde geze geze
Olmışam kendümden bīzār

48. Bize de sen vir bahāne
Ḳondurduñ çünki bu ḥāne
Virme meyli bu cihāna
Olsun arzū hemān didār

49. Biz de gönderdük emānet
Büyük küçük oġul benāt
Gerçi eyledüm ḫıyānet
Ẕelīlī şefāʿat umar

*مَا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

90.İlahi
4+4=8

1. Didi her ḳanda olursa
Tekellüm eylese insān
Hemān orada bilürse
Gözetci var anı her ān

2. Ne söyler anı yoḳlarlar
Ġāfil gezeni ḥaḳlarlar
Dilin ṭutanı ṣaḳlarlar
İderler bī-ḥisāb iḥsān

M4 94[b] 3. İşit Ḥaḳḳ'uñ Ḥabībini
Derdümüzüñ ṭabībini
Bu insānuñ lebībini
Dāʾim ṭutandurur lisān

4. Dilin ṭutan ṣāmit ola
Dü cihānda necāt bula
Selāmet oluben güle
Ḳıla kendü yolın āsān

5. Daḫı duʿā ḳılup bize
İşit eydivirem size
ʿĀḳıl olan bunı yaza
Ḳulaḳ ṭut bu söze iy cān

6. Didi raḥmet ola şuña

48abcd-98/4ab –M3

* "İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın. Kur'an-ı Kerim, Kaf 50/18."

4b necāt: ḫalāṣ M2, M5.

4c selāmet oluben: necāta yitişe M2, M5.

6abcd-12abcd –M4

Söyledükçe Ḥaḳḳ'ı aña
Sözleri ḥaḳ olan oña
Dilin ṭutan bula āmān

7. Didi kim ṣāmit olasın
Şeyṭāna ġālib olasın
Epsem ol Ḥaḳḳ'ı bulasın
Seni aldamaya şeyṭān

8. Didi fitnesi bu dilüñ
Ḳılıçdan bil olur keskīn
Seni helāk ider ṣaḳın
Dilin ṣalar olur ṭuġyān

M5 90[a] 9. Dilüñ her yañaya ṣalma
Nefs arzūlarına yelme
Söyleyüp ṣād olup gülme
Bular saña olur ʿiṣyān

T 170[b] 10. Bu ḥāl evvel de düzilmiş
Ḥaḳḳ'uñ gevheri süzilmiş
Tevrāt içinde yazılmış
Helāk olur ṣalan lisān

11. Dimiş ki dilüñ arṣlandur
Ṣaḳın ki ṣalma seni yir
Cānuñ ḳurtarayın dirseñ
Dāʾim baġlayasın zübān

M2 179[a] 12. Ẓāhirā dil ḳatı küçük
Ṣalarsañ her yaña büyür
Ṣāḥibin loḳma ider yir
Ḳo şekki bu söze inan

M1 158[b] **91.İlāhī**
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1. Ḥālimüz nic'ola bu dil elinden
Bu başa ne gele bu dil elinden
Bizi ḳanda ṣala bu dil elinden
Meded it ḳurtulam ola elinden

2. Nice bir biz bu dil zehrin içelüm

[6d] āmān: fermān M1.
[11abc-12abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.

Bu dili ölmedin ḳoyup göçelüm
Dil elinden ya biz ḳanda ḳaçalum
Meded Mevlā meded bu dil elinden

3. Baġlayam didükçe boşanur ḳaçar
Bulduġın söyleyüp sırrumı açar
Meded it Allāh'um ol dem çü nāçār
Ben ḳanda gideyin bu dil elinden

4. Bu dil Ḥaḳḳ'a giden yolı baġladı
Ṭutanlar dilini işin ṣaġladı
Nice dostlar dil elinden aġladı
N'ideyin n'eyleyin bu dil elinden

5. Ḥaḳ'uñ nice dostlarını şaşırır
Niceler başına belā üşürür
T 171[a] Nice mü'minleri küfre düşürür
Çoḳ efġān ideyin bu dil elinden

6. Ḫizmetinden alıḳor çoḳ ġulāmı
ʿAdū ider ḫalḳa almaz selāmı
Söyler ṭurmaz mālāyaʿni kelāmı
Göz giryān ideyin bu dil elinden

7. Ẕelīlī eyder ḳurtaram mı cānumı
Āh idüp ʿarşa aġdursam ünümi
Ḳorḳarın yāvī ḳıların dīnümi
Ten ʿüryān ideyin bu dil elinden

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا*

92.İlahi
4+4=8

1. Didi ḳaçuñ şol eşyādan
Su'iẓan eylemeñ ḫalḳa
Ṣaḳınuñ sizi azarsız
Heves eylemeñüz ḫalḳa

[3abd] Mısraların vezni kusurludur.
[4abc] Mısraların vezni kusurludur.
[5ab] –M1
[6abcd] Kıtanın vezni kusurludur.
[7ac] Mısraların vezni kusurludur.
* "Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmın günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Kur'an-ı Kerim, Hucurat 49/12."
[1abc-7abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.

M2 179[b]

2. Günāḥdur baʿżı ẓannuñuz
Siz anda ictisāb idüñ
Naẓarıñuz eyü olsun
Ḥüsn-i ẓann eyleñüz ḫalḳa

M1 159[a]

3. Bu ḫalḳa ḥüsn-i ẓann itmek
ʿİbādetdür didi Aḥmed
Anuñ sözlerini ṭutmaḳ
Bilesin eyüdür ḫalḳa

4. Daḫı her kişiye ölüm
Gelicek ḥüsn-i ẓann it hem
Ḥaḳḳ'uñ luṭfını dileye
Kendüye hem ġayrı ḫalḳa

5. Daḫı dir müʾmine lāyıḳ
Olan ṣıḥḥatde olduḳça
Suʾiẓann ide kendüye
Ḥüsn-i ẓann eyleye ḫalḳa

6. Bilüñ cümleñüze farżdur
Allāh'a ḥüsn-i ẓann itmek
Zīrā Allāh sever ʿafvı
İrişdüre ḳamu ḫalḳa

7. İlāhī ne idelüm biz
Perişān oldı ʿaḳlumuz
Bu ḫalḳ hevāda gezerler
Nice żann idelüm ḫalḳa

8. Ġāfiller var namāz ḳılmaz
Ẓālimler var yola gelmez
Fāsıḳlar dīnini bilmez
Ḥüsn-i ẓann ideler ḫalḳa

9. Meger dimek olur bu söz
Fesādı görmeye bu göz
Müʾmine eyce aça göz
Ḥüsn-i ẓann ideler ḫalḳa

10. Eger ʾāḳılısañ sen de
Suʾiẓan yirine varma

[2abcd-11abcd] –T, –M5

[10abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

Ṣaḳın öziñi ḫalḳdan kim
Suʾiẓan gelmeye ḫalḳa

11. Buña göre müfessirler
İşit anlar ne söylerler
Ṣāḥib *Keşşāf*'da nakl eyler
Resūlullāh ne dir ḫalḳa

12. İşit buyurdı Faḫr-ı Nās
Sözini ḳulaġuña aṣ
Ki ḳalbüñ olmaya hīç pas
Getürme suʾiẓan ḫalḳa

M4 95[a] 13. Didi Allāh'ı birleyen
Maḥşere iḳrār eyleyen
Resūldür bunı söyleyen
Getürme suʾiẓan ḫalḳa

14. Töhmet yirlerine varma
Yañlış ẓan yirine ṭurma
Eyü yirden özüñ ırma
Eyü ẓan eyleyüp ḫalḳa

15. Görüñ daḫı ne buyurdı
Ol bize neler ṭuyurdı
Dīn içün neler ḳayırdı
Naṣīḥatler idüp ḫalḳa

16. İʿtikāf idüp ṭururdı
Lāzım olanı görürdi
Sāʾile cevāb virürdi
Özin ṭoġru ṭutup ḫalḳa

17. Gelenler gördiler bir gün
Sözin ṭutariseñ o gün
Yanında var anuñ ḫātun
Ḫaber virür gelen ḫalḳa

M1 159[b] 18. Dir bu ḫātun benüm bilüñ
M2 180[a] Buña ṭoġru naẓar ḳıluñ
Siz de bencileyin oluñ
Eyüce görünüñ ḫalḳa

[15abcd-18abcd] –M4

[17abcd-18abcd] –M5

T 171[b]

19. Vācib oldı size açmaḳ
Töhmet yirlerinden ḳaçmaḳ
Eger lāzım ise uçmaḳ
Görüñ yolumı dir ḫalḳa

20. Gelüñ yolı düzedelüm
Ḥaḳḳ'uñ emrin gözedelüm
Duʿāya el uzadalum
Muḥtāç olmayalum ḫalḳa

21. İlāḥī bilmezem n'oldum
Yolumı yañulup ḳaldum
Gerçi çoḳ ḫaṭālar ḳıldum
Rüsvāy itme bizi ḫalḳa

22. Benden eyü bilem ḫalḳı
Bu dersi añlayam belki
Ḳoyalum bu fenā mülki
Uyavuz biz eyü ḫalḳa

23. İncitmeyüp ḳullaruñı
Gözedeyüz yollaruñı
Bildür gizlü ḥālleriüñi
Düşmeyelüm suʾi ḫalḳa

24. Ḳılma kend'özin görenden
Eyleme göñli ayırandan
Ḳıl saña ṭoġru varandan
Meyl eylemeyelüm ḫalḳa

M5 90[b]

25. Mevlā sen vir derde çāre
Ḳılma yüzümüzi ḳara
Ḳaḳıyup ḳoymaġıl nāra
Hīç uydurma ẓālim ḫalḳa

26. Sevdür dostlaruña bizi
Duʿāda añalar bizi
Ḫalḳile eyü idem sözi
Egri baḳdurma hīç ḫalḳa

27. Bu ümmete irişdürme
Ẓulm idene ḳarışdurma
Dünyā içün dürüşdürme
Keremler idelüm ḫalḳa

[24abcd] –T, –M5

28. Nehy eyledüñ suʾi ẓandan
Ayırmaġıl ḥüsn-i ẓanndan
Mevlā bunı isterüz senden
Ḥüsn-i ẓann iderüz ḫalḳa

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَومٌ مِّن قَوْمٍ عَسَى أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ*

73.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4300. Bu āyetden ʿibret alsun ẓālimler
Niçün ẓulm eyleye bilen ʿālimler

4301. ʿFarż eylemiş suʾiżandan ḳaçmaġı
Müyesser ide bulardan geçmegi

M2 180[b] 4302. Daḫı dimiş ki masḫara eylemeñ
Mezelenüp gülüp bir söz söylemeñ

T 172[a] 4303. İmdi ṭuysun bu ümmete ḳıyanlar
Ya ẓulm idüp ya ẓālime uyanlar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4304. Didi Ḥaḳ bunda ġāfil olmayasız
Kimseyi masḫaraya almayasız

M1 160[a] 4305. Bir eḥad bir eḥadı oynatmaya
Ḳul ḳulı kendüden ednā ṭutmaya

4306. Ne bilürsin sen begenmedüñ şu ḳul
Ḥaḳ katında senden aʿlā ola ol

4307. Ẓan iderken anda ḫayır yoḳ ola
Yaḳın olur anda senden çoḳ ola

4308. Yaʿnī hīç ḳardaşuña taʿn eyleme
Kendüye vü kesbine söz söyleme

4309. Yavuzlanup ḫalḳa bezelenme sen

---

* "Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kur'an-ı Kerim, Hucurat 49/11."

[4301b-4302ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

[4303a] Mısranın vezni kusurludur.

Müʾminiseñ ḫalḳ içinde ol ḥasen

4310. Ne yavuzlan ne her zevāt söylegil
Kimseye ṭaʿn itmegi terk eylegil

4311. Zīre müʾmin müʾmine ṭaʿn eylemez
Daḫı aṣlā kimseye ḳoḳulamaz

4312. Müʾmini masḫara idüp gülmeye
Bezelenüp anı rüsvāy ḳılmaya

4313. Sevmez Allāh fuḥş u fesād ideni
Fuḥşile sögüben egri gideni

4314. Daḫı ne dir Faḫr-ı ʿĀlem gör bize
Her didügün iydivirelüm size

4315. Masḥaraya alsa bir er bir eri
Ne yazılur iydivirem gel beri

T 172[b] 4316. Üzerine yazılur yitmiş günāh
İtdüñise tevbe ḳılup eyle āh

M2 181[a] 4317. Bir ḳulı lāyıḳ mıdur oynadasın
İncidüp anı sevine gidesin

4318. Yaradan'a bu işüñ ḫoş mı gelür
Ġāfil olmañ daḫliñüz aña olur

4319. Ḳādiriseñ her ḳulı ḫoş ṭutasın
Ẓāhirin ḳo gözlegil sen ötesin

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4320. Ṣaḳın bir ḳulı begenmemek itme
Bu ẓulmüñ biri hīç bu yola gitme

4321. Muḥammed ümmeti Ḥaḳḳ'uñ ḳulına
Olmasun ki senüñ ẓulmüñ bulına

M1 160[b] 4322. Cümle ümmet senüñ tenüñ gibidür

[4309a-4310a] Mısraların vezni kusurludur.
[4317a] layıḳ mıdur: revā mıdur M2, M5.
[4319ab-98/4ab] –M4
[4321b] Mısranın vezni kusurludur.
[4322ab] Beytin vezni kusurludur.

Şöyle bil cānları cānuñ gibidür

4323. Kişi hīç kendü tenini keser mi
Ayaġı altına alup başar mı

93.İlāhī
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 178[a]
M5 91[a]

1. Diñle bu sözümi ḫayır alasın
Ümmet olan ẓulüm itmez ümmete
Her birin sen özüñ gibi bilesin
Ümmet olan ẓulm eylemez ümmete

2. Ẓulm iden ẓālime dinilmez ümmet
Ümmet olmayana ḥarāmdur cennet
Tevbe idüp maẓlūma gel eyle minnet
Ümmet olmayana ḥarāmdur cennet

T 173[a]

3. Bir ḳul ẓālim adıyile añıldı
Şeyṭānile nefse uydı yiñildi
Ẓulm itdi ümmete yolın yañıldı
Ümmet olmayana ḥarāmdur cennet

4. Ṭuymaz mı dāʾim ümmetī diyĕni
Ümmetiçün oġlın ḳızın ḳoyanı
Dir ümmet itmen ümmete ḳıyanı
Ümmet olan ẓulm eylemez ümmete

M2 181[b]

5. Dir **Ẕelīlī** ol Muḥammed Muṣṭafā
Dir bir ḳul eylese ümmete cefā
Mahşer'de kimseden ummasun vefā
Ümmet olan ẓulm eylemez ümmete

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ*

94.İlahi
4+4=8

1. Didi sen di ki yā Aḥmet
Müʾmin ḳullaruma şunı
Benüm emrüm gözedüben
Hīç emrümden çıḳmayalar

[1c] Mısranın vezni kusurludur.
[2abcd-5abcd] Kıtaların vezni kusurludur.
* "Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Kur'an-ı Kerim, Nur 24/30."
[94/1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

M4 95[b] 2. Ḳılup gözlerin aʿmālar
Benüm raḥmetüm umalar
Nā-maḥremden göz yumalar
Hīç birine baḳmayalar

M3 178[b] 3. Dāʾim Ḥaḳḳ'ı ḥaḳlayalar
Dīnlerini yoḳlayalar
Ud yirlerin ṣaḳlayalar
Dīnlerini yakmayalar

M1 161[a] 4. Diñle Muḥammed'üñ sözin
Göreyin diriseñ yüzin
Ümmet olan açsun gözin
Hīç sözinden çıḳmayalar

5. Bir kişinüñ ʿavretine
Bir ḳul itse bir kez naẓar
Yitmiş melek laʿnet ider
Raḥmetile baḳmayalar

6. Bir ḳul ḥarāma gözini
Ḳaṣdile ṭoldurup baḳsa
Ne añlarsın gözlerine
Ṭamu‿odına ṣoḳmayalar

T 173[b] 7. Gözine od ṭoldururlar
N'olduġını bildürürler
İtdügüni buldururlar
Bir kez ṭoġru baḳmayalar

8. Meger tevbe ider yine
Tevbesin ṣımaya gine
Nedāmet odına yana
Ta bir daḫı baḳmayalar

9. Muḥammed dir eyleñ ḥaẓer
Nā-maḥreme ḳılmañ naẓar
Naẓar ḳalbe şehvet yazar
Meger ġayrı baḳmayalar

10. Ṣaḳla İlāhī özümüz
Açma ḥarāma gözümüz

[5abc-6abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.
[6abcd-11abcd] –M4

Hemān bu olsun sözümüz
Tevbe tevbe baḳmayalar

11. Ben bulaman buña çāre
Ḳorkarın yüz ola ḳara
Ḳaḳıyup yüzimüz ḳara
Ġażab idüp ṣoḳmayalar

M3 179[a] 12. Kim ola gözi baḳmaya
Meger ṭaşıra çıḳmaya
Kim var ki göñli aḳmaya
Meger dönüp baḳmayalar

M2 182[a] *يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ وَكُونُواْ مَعَ الصَّادِقِينَ

95.İlahi
4+4=8

1. İy īmān getüren ḳulum
Diyü nidā ider Allāh
Ṭutup emrim gözet yolum
İtteḳullāh didi Allāh

2. Sözi bu ḳorḳusız Ḥaḳ'dan
Bize emri budur çoḳdan
Bizi var eyledi yoḳdan
Ṣıdḳı emr eyledi Allāh

3. Ṣādıḳlarumile oluñ
Benüm raḥmetümi buluñ
Ṣıdḳı siz muʾteber bilüñ
Diyü beyān ḳıldı Allāh

M5 91[b] 4. Müʾminler hem nice erler
Ṣıdḳile arıdur kirler
Girçek olur ne kim dirler
Diye medḥ eyledi Allāh

5. Ḥaḳḳile ʿahde ṭururlar
Cān u dil Ḥaḳḳ'a virürler
Bu ṣıdḳı eyü görürler

[11abcd] –T

[*] "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun. Kur'an- ı Kerim, Tevbe 9/119."

[4c] bu ṣıdḳı eyü görürler T, M1.

[5abcd] –T, –M1

Bu ḳullarum didi Allāh

6. İşit ne dir Ḥabībullāh
Budur işidicek vallāh
Ṭutuñ ṣıdḳı didi her gāh
Helāk eylemeye Allāh

M3 179[b] 7. Helāk likīn görürseñ de
Ṣıdḳa bigāne olma sen
Ki lā-budd bulasın necāt
Vaʿde ider bunı vallāh

8. Kiẕbinden idesin ḥaẕer
Ḳurtılmaḳda görürseñ de
Zīrā ṣoñra helāklık var
Yalanı sevmedi Allāh

T 174[a] 9. Eger bir şeyʾ ṭaleb ḳılsañ
M1 161[b] Sözüñi eylegil girçek
Bu emrüñe yitişirseñ
Bilüñ rūzī ḳılur Allāh

10. Ya cümlesi ele girer
Ya Allāh baʿżısın virür
Cüneyd böyle buyurur
Ṣādıḳları sever Allāh

11. Ebū Saʿīd-i Ḥuzeyrī
Ṣıdḳı nice beyān itdi
İşit kim ṣıdḳile ṣıdḳı
Yalancıyı n'ider Allāh

12. İki melek inüp gökden
Suʾāl eyledi ṣadıḳdan
Didim ṣıdḳ ʿahde vefādur
Sözüñ girçek didi Allāh

13. Girçeklik Ḥaḳ ḳılıcıdur
Bunı dostlar bilicidür
İrdügini dilicidür
İşit daḫı ne dir Allāh

[7abcd-20abcd] –M4

[7abc-9abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.

[8a] kiẕbinden: yalandan M2.

[9c] ki maṭlūbuñ bulursın sen T, M1.

[10a] cümlesi: mecmuʿı T, M1.

14. Olıcaḳ ḳıyāmet güni
Ṣādıḳa fā’ide‿ider üni
Ṣādıḳ Ḥaḳḳ’a döne yöni
Bulur nefˁin didi Allāh

15. Gel imdi ṣādıḳ olalum
Ṣıdḳile Ḥaḳḳ’ı bulalum
Ṣıdḳile yola gelelüm
ˁİnāyetler ḳıla Allāh

16. İlāhī bizi beşr eyle
Ṣādıḳlarile ḥaşr eyle
Girü anlarla neşr eyle
Tevfīḳüñ vir meded Allāh

17. Cümle emrüñi bilmegi
Dā’imā ṣādıḳ olmaġı
Ṣādıḳ ḳulları bulmaġı
Bize emr eyledi Allāh

18. Dilüñden gelse ger yalan
Dilüñe yapışur yılan
Yılanı ḳor yola gelen
Ṣādıḳı ṭoyladı Allāh

19. Didi yalancıdan ḳaçuñ
Yalan söylemeden geçüñ
Maḳām-ı ṣıdḳa siz uçuñ
Göre ne söyledi Allāh

20. Müfessirler buyurmışlar
Yazup bize ṭuyurmışlar
Yalan girçek ayırmışlar
Yalanı da ṣayar Allāh

21. Dimişler ḥorata eyle
Yalan sözleri yazarlar
İşidüp tevbe ḳılursañ
Ümīẕ var yarlıġar Allāh

M5 92[a] 22. Kişi sevdiği evlāda
Dise alıvirem şey’i

[21abcd-22abcd] –T, –M1

[21abc-23abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.

Eger alıvermez ise
Yalancıdan ṣayar Allāh

M3 180[b] 23. İşit bir daḫı yazmışlar
Müfessirler beyān idem
Bundan añla yalan ḥālin
Yalancıyı n'ider Allāh

T 174[b] 24. Geldi Resūl'e bir kişi
İstedi oñara işi
Yalānı ḳo aḳıt yaşı
Ümīẕ bu ʿafv ide Allāh

25. Didi kim yā Resūlallāh
Girdüm dīnüñe ben bi'llāh
N'idem var bende dört günāh
Geçemen n'eyleyem vallāh

26. Biri bu şarāb içerin
Sārīḳin evler açarın
Yalāncı zānī nāçārın
Ya īmānum n'ider Allāh

27. Birinden tevbe ḳılınca
Ḳabūl ider misiñ beni
Buyursan iḫtiyār eyle
Diyem ben amentübi'llāh

M1 162[a] 28. Didi tevbe it yalana
Bu lāzım müʾmin olana
Ṣıdḳ gerek yola gelene
Pes diye *tübtü ilallāh*

29. Yalana tevbe eyledi
Amentü diyü söyledi
Görüñ bir bir ḳi n'eyledi
Ne itdi gör Resūlullāh

M2 183[a] 30. Çıḳageldi yārenleri
Bile zinā ḳılanları
Bu fesāda yilenleri
Olurdı anlara hem-rāh

M3 181[a] 31. Gidem diyü ṭurugeldi

[30a] çıḳageldi: geldi bir gün T, M1.

Zinānuñ niyyetin ḳıldı
Fikr idüp n’olduġın bildi
Yalanı bildi didi āh

32. Didi ben zinā ḳılursam
Resūl ḳatına gelürsem
Zinādan mesʾūl olursam
Ṣorarsa ger Resūlullāh

33. Eger ben iḳrār idersem
Sözümde ṭoġru gidersem
Zinā ḥaddin urur dirsem
Dimezsem ḫod bilür Allāh

M4 96[a] 34. Ger inkār eylesem olmaz
Müslimāndan yalān gelmez
Kiẕb iden kendüyi bilmez
Zinādan *tübtü ilallāh*

35. Geçdi hem şarāb içmekden
Uġurlıġa göz açmaḳdan
Fayda yoḳ gördi ḳaçmaḳdan
Luṭfa irişdi minallāh

36. Çü tevbe͡ itdi yalānından
Fāriġ oldı ḳalanından
Ḫaber aldı bileninden
Bilendür bil Resūlullāh

T 175[a] 37. Bil imdi ʿaybimiş yalan
Yalandan tevbe͡ ider bilen
Ṣādıḳ olur yola gelen
Ṣadaḳat dir aña Allāh

38. Gör İblīs’i bile ḳaçmış
Şu ayetde ki and içmiş
İstiṯnāya gözin açmış
Tā kāẕib dimeye Allāh

M3 181[b] إِلاَّ عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ*

39. Senüñ ʿizzüñ celāliñçün

* “İblis, Rabbim! Beni azdırmana karşılık, and olsun ki yeryüzünde kötülükleri onlara güzel göstereceğim, içlerinde ihlasa erdirilmiş kulların hariç, onların hepsini azdıracağım, dedi. Kur’an-ı Kerim, Hicr 15/39-40.” [39abcd-42abcd] –M5

Azduram cümle ḳullaruñ
İllā muḫliṣ olanları
Dem-ā-dem ṣaḳlar ol Allāh

40. Yalandan ḳaçup ol laʿīn
Ayırur muḫliṣ olanı
Zīrā muḫliṣ olan ḳulı
Bilür ki ḥıfẓ ider Allāh

41. Yalandan ḳaçıcaḳ İblīs
İderken bunca yıl telbīs
Hey yalāncı be hey ḫabīṣ
Ḥayā ḳılsaña minallāh

42. Aduñ müʾmin sözüñ yalān
Kiẕbi ḳor ṭogru ḳul olan
İy dilin her yaña ṣalan
Helāk ider dilüñ vallāh

M2 183[b]
M5 92[b]
وَلاَ تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُولاً*

96.İlahi
4+4=8

M1 162[b]
1. İşidüp gördügüñ şeyʾüñ
Bilesün ki suʾāli var
Ḳalbe geleni işlerseñ
Bunuñ da dürlü ḥāli var

2. Menāhīden ḳulaġuñ ṭut
Gözüñ yum ṭoġru yola git
Ḳalbüne geleni terk it
Hevāyı ḳo vebāli var

3. Irlayanları diñleme
Didüklerini añlama
Bugün yañılup iñleme
Bu sözlerüñ meʾāli var

M3 182[a]
4. Daḫı Mevlā beyān ider

[39abc-40abc] Mısraların kafiyeleri kusurludur.
[40abcd-7abcd] –T

* "Hakkında kesin bilgi sahibi olmayan bir şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur. Kur'an-ı Kerim, İsra 17/36."

[1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

Kelāmında ʿayān ider
Ṭoġruluġı uyan ider
Bu sözüñ çoḳ ḥayāli var

5. Şu kim lehv iştirā ider
Ḥaḳ yolından cüẕā gider
İşit hevā sözi n'ider
Hevānuñ çoḳ suʾāli var

6. Bu hevā yoldan azdurur
Seni yoḳ yirde gezdürür
ʿİbādetden de bezdirür
Bu eyyāmuñ leyāli var

7. Irlanḳuç sözi söylemek
Oynayup gülme‿olan şeyler
Ḥarāmdur saña bu işler
Bunuñ çoḳ ḳıyl u ḳāli var

8. Bir sāʿat bunlara baḳmaḳ
Bilesin ġam virür saña
Uzun ġamlara düşürsin
Bunuñ daḫı ṭuvāli var

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ اللهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُواْ عِبَادًا لِّي مِن دُونِ اللهِ **وَلَكِن كُونُواْ رَبَّانِيِّينَ** بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ*

74.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M2 184ª 4324. ʿĀlim-i rabbānī olasız didi
Ne kim farż eyledüm bilesiz didi

4325. Şunı kim ögrenür olduñ bilesin
Kitāb sözi ile ʿāmil olasın

4326. Ḳamu dersden añlayasın murādı
Oḳuyup ṭutan Allāh'a yaradı

4abcd-8abcd –M4

7abc-8abc Mısraların kafiyeleri kusurludur.

* "Allah'ın kendisine Kitab'ı hükmü ve peygamberliği verdiği hiçbir insanın, "Allah'ı bırakıp bana kullar olun" demesi düşünülemez. Fakat "öğretmekte ve derinlemesine incelemekte olduğunuz Kitap uyarınca **rabbâniler olun.** Kur'an-ı Kerim, Al-i İmran, 3/79."

4324ab Beytin vezni kusurludur.

4326a Mısranın vezni kusurludur.

M3 182[b] **4327.** Çün okıduñ anı ṭutmaḳ gereksin
Ḥaḳḳ'uñ ṭoġru yolın gütmek gereksin

4328. Ḥaḳ'uñ Ḥabīb'ini gör ne buyurur
Ümmetine ṭoġru yolı ṭuyurur

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4329. Dir ʿulemā meclisine varasız
Diñleyenler ḫalḳasına giresiz

4330. Ḥükemānuñ ḥükmi nedür bilesiz
Ne didiler aña sāmiʿ olasız

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4331. Bunuñile olan ḳalbüñ dirilür
ʿİlim nūrı ile diri ḳılınur

M1 163[a] **4332.** Neye beñzer işit eydivireyin
Ṭālib olan nice añlar göreyin

4333. Ne ḳılur gör ḳurı yirleri yaġmur
ʿİlim ḳalbi de böyle ḳıla maʿmūr

T 175[b] **4334.** Ara bir ʿālimi ögrenmekiçün
Cāhil ẓulmetini yigrenmekiçün

4335. Var arayı Hind'de olsa bulasız
Ṭaleb itmek lāzım ʿilmi bilesiz

4336. Daḫı gör Faḫr-ı ʿĀlem ne buyurdı
Aña raḥmet bu ḥadīṯi ṭuyurdı

4337. Farīżadur didi ʿilmüñ ṭalebi
Zīrā bunuñla bulurlar Çalābı

4338. Bişikden laḥde dek ṭoġru gidesiz
Bu ḥālden ʿilimi ṭaleb idesiz

4328ab-4348ab –M4

4330b ḳulaḳ ṭutup ne didigin añlañız M2, M5.

4331b Maʿrifet nūrıyla Ḥaḳḳ'a varılur T, M1.

4335ab "İlim Çin'de de olsa alınız." mealindeki hadis-i şerife telmih yapılmıştır.

4339. Ere ʿavrete farżdur ṭaleb itmek
ʿİlimle olur imiş ṭoġru gitmek

4340. Evāmir farż idügini bilesin
Tā ölünce ṭālib-i ʿilm olasın

M2 184[b] **4341.** İlāhī rūzī ḳıl ʿilmüñi bize
ʿİlimile varayuz Mevlā size

4342. Oḳuyup ʿilmile ʿamel ḳılalum
ʿĀlem-i rabbānīlerden olalum

M3 183[a] **4343.** ʿİlim ṭalebi farżdur sen bilesin
Dā'im ṭālib bölügünden olasın

M5 93[a] **4344.** Kimi farż-ı ʿayin kimi kifāye
Ṭālibinden olup iriş ṣafāya

4345. Farż-ı ʿayndur ʿilm-i ṣalat u zekāt
ʿİlm-i ṣavm u ʿilm-i ḥaccı fi'l-evḳāt

4346. Daḫı vużūʿ-ı ġuslüñ ʿilmidür bil
Ḥayż-ı nifās ʿilmi farżdur ʿamel ḳıl

4347. Beyʿ ü şirā ʿilmi farżdur idene
Raḥmet olsun dā'im yolın güdene

وَلاَ تَقْرَبُواْ مَالَ الْيَتِيمِ إِلاَّ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّى يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُواْ الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لاَ نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُواْ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَبِعَهْدِ اللهِ أَوْفُواْ ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ*

75.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

T 176[a] **4348.** Didi kīle gözi tamām ṭutasız
M1 163[b] Şunı kim siz kīle ile ṣatasız

4349. Tamam ṭut terāzüñi hem kīleñi
Terk it aluñda ṣatuñda hīleñi

[4343b] bölüğünden: zümresinden T, M1.
[4345ab] Beytin vezni kusurludur.
[4346b] Mısranın vezni kusurludur.
[4347ab] Beytin vezni kusurludur.
* "Rüşdüne erişinceye kadar yetimin malına ancak en güzel şekilde yaklaşın. Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın. Biz herkesi ancak gücünün yettiği kadarıyla sorumlu tutarız. (Birisi hakkında) konuştuğunuz zaman yakınınız bile olsa âdil olun. Allah'a verdiğiniz sözü tutun. İşte bunları Allah size öğüt alasınız diye emretti. Kur'an- Kerim, Enam, 6/152."

4350. ʿĀlem Faḫrı ne didi añla anı
Beyān ḳılam ne ise diñle beni

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4351. Cümle uġurluḳ idenüñ şerlüsi
Gerçi yoḳdur Ḥaḳ ḳatında ḫırlusı

4352. Şeyṭānniçün uġrulanıdur didi
Kendü çoḳ emek çeküp şeyṭān yidi

4353. Bundan itdi Ḥażret-i ʿAli suʾāl
Yā Resūlallāh nedür bundan meʾāl

4354. Didi bir ḳabża eksük olsa kīle
Ya terāzü başına ḳılsa ḥīle

M2 185[a] **4355.** Şöyle bilüñ kim anı şeyṭān alur
M4 96[b] Şeyṭānuñ yiyecegi bundan olur

4356. Bir ḳuluñ yiyecegi olsa ḥelāl
Ḳalbi ṣāfī oluben ḳalmaz vebāl

4357. Dīni ṣāfī ḳalbi yumşaḳ olısar
Ḳorḳa Ḥaḳ'dan gözine yaş ṭolısar

M3 183[b] **4358.** Duʿā ḳılsa aṣlā ḥicāb olmaya
Rabbisine el ṣuna boş gelmeye

4359. Ḥarām olsa bir ḳuluñ yiyecegi
Diñle bunda nededür diyecegi

T 176[b] **4360.** Ḳalbi ölür hem özi żaʿīf olur
Yaradan duʿāsına perde ḳılur

4361. Ṣaḳīl olur ʿibādet eyleyemez
Ḫalḳ içinde ṭoġruca söyleyemez

4362. İlāhī ḥarāmı naṣīb eyleme
Ḥarāmī diyü bize söz söyleme

[4349b] Mısranın vezni kusurludur.
[4353a] Mısranın vezni kusurludur.
[4356ab-4362ab] –M4

أَفَأَمِنُواْ مَكْرَ اللهِ فَلاَ يَأْمَنُ مَكْرَ اللهِ إِلاَّ الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ*

76.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4363. Allāh'uñ mekrinden emīn mi olduñuz
Yoḳlamazsız kendüñüzi n'olduñuz

M1 164[a] **4364.** Mekr-i Ḥaḳ'dan kimse emīn olamaz
Emīn oldum diyen ḫalāṣ bulamaz

4365. Emīn daʿvāsını kimse eylemez
Maḫlūḳ içre bunı kimse söylemez

4366. Meger ḳavm-i fāsıḳundur söyleyen
Helāk olur bu daʿvāyı eyleyen

4367. Dīn ulusı cān Muḥammed gör ne dir
Ehl-i kebāʾir içün ol şor ne dir

4368. Birisi bil Allāh'a şirk eylemek
Mekr-i Ḥak'dan emne lāyıḳ söylemek

4369. Raḥmetullāh'dan ümīẕ kesmek biri
Virmez Allāh hīç buña ḥużūr yiri

M2 185[b] **4370.** Bundan imiş ata ana inciden
Hem ġazādan ḳaçuben ıraḳ giden

4371. Ṣaydı bundan bil yemin-i ġamusı
Kebāʾir günāh olupdur ḳamusı

T 177[a] **4372.** Yā İlāhī gel di bulavuz sizi
Bu günāhlardan emīn eyle bizi

97.İlāhī
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

1. Yüz ḳarasıyile geldiñ ḳapuña
N'eyleriseñ eyle Sulṭānum Allāh

---

* "Yoksa Allah'ın tuzağından emin mi oldular? Ziyana uğrayan kavimden başkası Allah'ın tuzağından emin olamaz. Kur'an-ı Kerim, Araf 7/99."

[4364b] Mısranın vezni kusurludur.

[4365a] Mısranın vezni kusurludur.

[4366a] Mısranın vezni kusurludur.

[4367ab-4372ab] –M4

Bir naẓarıñ ola mücrim ḳuluña
N’eyleriseñ eyle Sulṭānum Allāh

2. Naẓarıñ olurise bilür seni
Dön berü dirseñ ki dönerüz yöni
Dün ü günde ẕikr idelüm biz seni
N’eyleriseñ eyle Sulṭānum Allāh

3. Ṭutmadıñ emriñi yirli yirince
Ṭoġrı cevāb yoḳdur suʾāl ṣorunca
Bilmezem n’eyleyem anda varınca
N’eyleriseñ eyle Sulṭānum Allāh

4. Kerem eyle ḳoma Mevlā biz bize
Ḳorḳup aġlayu varayım biz size
Maḥşer güni kir getürmegil yüze
N’eyleriseñ eyle Sulṭānum Allāh

5. Bu miskīn **Ẕelīlī** yañıldı yolı
Fānī dünyāya meyl edeli yöni
Terk eylemiş bu da ki ḳıyl u ḳāli
N’eyleriseñ eyle Sulṭānum Allāh

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ*

77.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 184[a] M5 93[b] 4373. Didi ṭaʿām virüñ muḥtāç faḳīre
Riʿāyetler idüñ dāʾim ḥaḳīre

M2 186[a] 4374. Buyurur kim yetīme ḳahr eylemeñ
Göñli aġrıyacaḳ bir söz söylemeñ

4375. Dilenciden yüzüñi egmeyesin
Sāʾillere ḳaḳıyup sögmeyesin

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4376. Dir Muḥammed siz bilesiz her kişi

[3abc] Mısraların vezni kusurludur.
[4c] Mısranın vezni kusurludur.
[5abc] Mısraların vezni kusurludur.
* “Öyleyse sakın yetimi ezme! Kur’an-ı Kerim, Duha 93/9.”
[4374ab] Beytin vezni kusurludur.
[4375ab-4407ab] –M4

Ṣadaḳalar virür oñarur işi

4377. Ṣadaḳası gölgesinde oturur
Nās içinde her işini bitürür

4378. Ḫalḳ içinde söylese sözi geçer
Şöyle bilüñ düşmeni olur nāçār

4379. Dir Muḥammed ṣadakasın gizlese
Virdügi dem Ḥaḳ rıżāsın gözlese

M1 164[b] 4380. Şöyle bilüñ Ḥaḳ rıżāsı söyünür
Bunda viren varur anda ṭoyunur

4381. Anı ger ol āşikāre virürse
Virdügünce Ḥaḳ rıżāsın görürse

4382. Ḥaḳ anuñ mālını ziyāde ḳılur
İstedügi ne ise anı bulur

4383. Hem ṣadaḳañ belāları redd ider
Başa gelecek belāları gider

T 177[b] 4384. Faḫr-ı ʿĀlem dir ki ṣadaḳa virüñ
Ger yarım ḥurma ola maḳbūl görüñ

4385. Zīrā aç olanı bu da şād ider
Yarım ḥurma bil ḫaṭāñı yur gider

4386. Şol ḫaṭā ki özüñi göyündürür
Ṣadaḳa ki bil bunı söyündürür

4387. Ṣanasın ki ṣu dökeler odlara
Vir ṣadaḳa ger biliş ger yādlara

4388. Ḥaḳ Resūl'i Ḥaḳ'dan itdi ḥikāyet
Ṭut sözini ṣaḳın itme şikāyet

M2 186[b] 4389. Vekīlümdür didi benüm aġniyā
M3 184[b] Bu sözüme gözin açsun aṣfiyā

4390. Hem fuḳarāyı baña ḳıldum ʿayāl
Yaʿnī bislemek baña lāzım bimāl

[4380ab] Beytin vezni kusurludur.
[4385b] yur gider: maḥv ider M2.

4391. Bilesiz benümdürür cümle vārı
Hem benümdür bilesiz cennet dārı

4392. Aġniyā vü fukarā hem māl benüm
Dār-ı cennet dostlarile ḥāl benüm

4393. Ṣoruñ imdi yoḳ mı bir yola gelür
Mālumile cennet evlerin alur

4394. Ḳanı benümile bir bāzār ider
Virdügüm mālı virür ṭoġru gider

4395. Mālumile cennetümi alalar
Niʿmeti ben virdügümi bileler

4396. Kim Ḥasan ḥikāyetin diñle i yār
Gördigüm dellālde bir cāriye var

T 178[a] **4397.** Ḳıymeti nedür diyü ṣordı aña
M1 165[a] Ya bir iki dirhemile vir baña

4398. Didi dellāl ḳıymeti çoḳdur bunuñ
Ḳudretüñ yoḳ bunı almaġa senüñ

4399. Dir Ḥasan dellāle kim var sen yüri
Ḥaḳ ḳatında daḫı ucuzdur ḥūrī

4400. Bir manḳır ya iki manḳır viririn
Virür Allāh ḥur u ʿini görürin

4401. Bir iki loḳma yidürsem faḳīre
Mevlā ḥūrīler virür ben ḥaḳīre

4402. Çoḳdurur ḥaḳḳında Ḥaḳḳuñ niʿmeti
Lāzımise it fakīre minneti

4403. Ḥelāl loḳma ile faḳīri yüren
Cennete bunuñile girer giren

M2 187[a] **4404.** İlāhī rūzı ḳıl ben biçāreye

[4391a] bilesiz benümdürür: bilesin kim benimdür M2.
[4391ab] –M5
[4396a] Kim Ḥasan: Ḥasan'ıñ M2.
[4396b] gördigüm dellālde: dellāl elinde M2, M5.
[4400ab] Beytin vezni kusurludur.

M5 94[a] Yoldāş eylegil bizi fuḳarāya

M3 185[a] 4405. Ol fuḳarā ḳullaruñdan ayırma
Ḳaḳıyup bizi ṭamuya buyurma

4406. Şaġ olduḳça yollarına dönelüm
Naṣı̄b eyle biz de loḳma ṣunalum

4407. Biz de anlardan bir iḥsān göreyiz
Ḥażretüñe anlar ile varayuz

4408. Düşvār itme luṭf idüp ḥālimüzi
Ṣadaḳadan bağlama elimüzi

لاَ تَقنَطُوا مِن رَّحمَةِ الله*
78.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 178[b] 4409. Didi ümı̄ẕ kesmeñüz raḥmetümden
İllā dāʾim ḳorḳasız zaḥmetümden

4410. Daḫı kimseyi nā-ümı̄ẕ eylemeñ
Raḥmet itmez saña Yaradan dimeñ

4411. Ḥaḳ teʿālā yarlıġar nice ḳulın
Ḳorḳduñise tevbe ḳıl aġla yolın

4412. Hem Ġafūr'dur hem Raḥı̄m'dür bilesiz
Raḥmetini dāʾim ümı̄ẕ ḳılasız

M1 165[b] 4413. Ümı̄ẕ kesen nefsini ḳıldı helāk
Ḳorḳup Allāh'dan idesiz çoḳ dilek

4414. Bu āyetde bu mevżiʿde oḳundı
Ümı̄ẕ kesenlere bu söz ṭoḳundı

وَ لاَ تُلقُوا بِأَيدِيكُم إِلَى التَّهلُكَةِ وَ أَحسِنُوَا**
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

[4404a] Mısranın vezni kusurludur.
[4405ab] Beytin vezni kusurludur.
[4406a] Mısranın vezni kusurludur.
* "Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyiniz. " Kur'an-ı Kerim, Zümer 39/53.
[4409ab] Beytin vezni kusurludur.
[4409b] illā: ammā M2.
[4414ab] Beytin vezni kusurludur.
** "Kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın. Ve ahsen olun." Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/195.

4415. Ümīẕ kesen özüni helāk ider
Kendüyi helāklige kendü ider

4416. Kend'özüñüz helāklige düşürmeñ
Elüñüzile öziñüz şaşırmañ

4417. Bu āyetde bu nedenle didiler
Ki sözi yirlü yirince ḳodılar

*****إِن تَكُونُوا صالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلأَوَّابِينَ غَفُورًا**

79.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 185[b] **4418.** Yarlıġayıcıdur tāʾib olanı
Çıḳup yoldan yine yola geleni

M2 187[b] **4419.** Günāh idüp yine tevbe ḳılanlar
Ḳovulup ḳapudan gidüp gelenler

T 179[a] **4420.** Eger biñ kez gidüp girü gelürse
M4 97[a] Olup maḳbūl eger tevbe ḳılursa

4421. İşit bir kişiyi ḳıldı cināyet
Añlayup ḳıl bunuñile ḳanāʿat

4422. Günāh itdüm diyü çıḳdı yolundan
Olup seyyāḥ ider şekvā ḥālinden

4423. Buluşdı ol Ḥüseyn oġlı ʿAlīʾye
Ki Zeynelʿābidīn dirler velīye

4424. Ḥaḳ olardan rāżī olsun diñleñüz
İşidüben sözlerini añlañuz

4425. Günāhuñdan ümīẕ kesmek büyükdür
Kesenüñ yüzi raḥmetden dönükdür

[4415b] Mısranın vezni kusurludur.
[4416a] Mısranın vezni kusurludur.
*** "Eğer salihlerden olursanız, o taktirde muhakkak ki O, evvab olanlar (O'na yönelip, tövbe ederek ulaşanlar) için mağfiret edici olur." Kur'an-ı Kerim, İsra 17/25.
[4418a] Mısranın vezni kusurludur.
[4419a] ḳılanlar: idenler M2.
[4421b] Mısranın vezni kusurludur.
[4424ab] Beytin vezni kusurludur.
[4424b] işidüben: ḳulaḳ ṭutup M2.

4426. İşidüp şād olup ehline döndi
ʿAzīmet eyleyüp evine ḳondı

4427. Allāhuaʿlem ḫaber virür ḳulına
Ḳul olan işidüp girür yolına

M1 166[a] **4428.** İşidüñ daḫı Allāh'uñ kelāmın
Cennet içre işidesin selāmın

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4429. Yaʿnī didi sevmezin şol ḳulumı
Ḫaṭā itdi bilmedin ol yolumı

4430. Mücrim olan cürme tevbe ḳılmadın
Sevmez anı ölürse pişmān olmadın

4431. Günāh itdükçe girü tevbe ider
Gāh yola girer gahī egri gider

4432. Ḳorḳısı varise redd itmen anı
Ḳorḳup aġlayan ḳulum bulur beni

T 179[b] **4433.** Bile ḳulum ḳatı giñdür cennetüm
M3 186[a] Bī-nihāyetdür ḳuluma raḥmetüm

M2 188[a] **4434.** Bile hem açuḳdurur ḳudret elüm
M5 94[b] Her ki gele ṭoġru düzeldi yolum

4435. Erḥamürraḥimīn benüm bileler
Raḥmetüm umup da baña geleler

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4436. İlāhī yañılup çıḳdı yoluñdan
Naẓaruñ eksük itme biz ḳuluñdan

4437. İlāhī gerçi ḳılduḳ biz ḫaṭālar
Yine biz senden umaruz ʿaṭālar

[4427a] Mısranın vezni kusurludur.
[4430b] sevmez anı: sevmezem M1.
[4432ab-4435ab] –M4, –M5
[4434a] hem açuḳdurur: ḳulum çoḳdur M2.
[4434b] her ki gele: gelen gelsin M2, M3.
[4437b] ʿaṭālar: ʿafv u ʿaṭā T, M1.

4438. İlāhī cürmümüzdür bī-nihāyet
Bağışla raḥmetüñdür bī-nihāyet

98.İlāhī
4+4+3=11

1. Gel cennet yolından ḫaber ṣorarsañ
Gir Ḳurʿān yolına ḳalup yürime
Gel ḫaber al sen bir kāmil ḳulından
Sen kendiñi kāmil bilüp yürime

2. Bir kāmil ḳulına teslīm olasın
Şeyāṭin elinden ḫalāṣ bulasın
Anca bilmedik yolları bilesin
Benem diyenleri alup yürime

3. Yolı Ḳurʾān ile bulmuş iyliler
Aṣlā yoldan çıkmaz imiş velīler
Her yolı yol ṣanurmuş ol delīler
Yol bilmeyen elin alup yürime

4. Ḳorḳ sen Allāḥ'dan dünyāya dürüşme
Keşretden vaḥdet bul ḫalḳa ḳarışma
Kend'özüñi yoḳla ḫalḳa irişme
Biliñi her yaña ṣalup yürime

5. Gelsün şu meydāna cāna ḳıyanlar
Anca gizli sırlar olsun ʿayānlar
M2 188[b] Ey miskīn **Ẕelīlī** ḫalḳa uyanlar
Ġaflet uyḳusına ṭalıp yürime

80.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4439. Didi Allāh tābīʿ olmañ hevāya
Yüksek uçmañ indürürler ovaya

4440. Nefsüñüze murādın virmeyesiz
Nefse uyup ṭamuya girmeyesiz

4441. Ḳādir olsa günāh itmege bir ḳul

[1abcd-5abcd] –T, –M1, –M3, –M4, –M5
[4439b] oluriseñ indirürler ṭamuya M3,
[4442a] Mısranın vezni kusurludur.

Rabbisinden ḳorḳsa işlemese ol

4442. Ol günāhdan nefsüñi menʿ eyleseñ
Ḳorḳu deryāsına girseñ boylasañ

M1 166[b] **4443.** Bilüñ anuñ maḳāmı cennet ola
Ḥaḳ ḳatında nice rifʿatler bula

4444. Dir Muḥammed şol puta ki ṭaparlar
Ḥaḳḳ'ı ḳoyup ṭoġru yoldan ṣaparlar

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4445. Hevāsına ṭapmaḳ bundan eşedddür
Helāk ider hevāñ seni eseddür

T 180[a] **4446.** Hevāya ṭapana buġż ider Allāh
Zīrā bundan olur hep cümle günāh

M3 186[b] **4447.** Didi cennet ḳapusında yazılmış
ʿAcāyib ḫaṭṭile gördüm düzilmiş

4448. Hevāsına muḫālefet iden ḳul
Cennetüñ maḳāmlarını bula ol

4449. Şu kullar kim hevālarına uyar
Bilüñ anları Ḥaḳ ṭamuya ḳoyar

4450. Allāh'a ṭāʿat iden ḳuvvet bulur
Nefse iṭāʿat iden helāk olur

4451. Daḫı dirler hevāya tābīʿ olan
Budur dīnini virüp dünye alan

4452. Nāsuñ efḍāli hevāsın ḳoyandur
Hevāsın ḳoyup Allāh'a uyandur

4453. Daḫı evlāsı dünyā terk idendür
Ḳoyup dünyāyı ʿuḳbāya gidendür

[4444b] ṭoġrı yoldan: yollarından M2, M3.
[4446ab-4456ab] –M4
[4446a] Mısranın vezni kusurludur.
[4447a] ʿacāyib: bir ʿaceb M3.
[4448b] Mısranın vezni kusurludur.
[4450ab] Beytin vezni kusurludur.

M2 189[a] **4454.** Hevāsına uyan ḥayvāna benzer
Canāvar gibi ḳanda bulsa gezer

4455. ʿĀṣīˉ olsa hevāsına bir kişi
Meleklere beñzemek olur işi

99.İlahi
4+4=8

1. Meleklere nice beñzer
İşit beyān idem anı
Müfessirler beyān itmiş
Bunı iy cānumuñ cānı

2. Ebu'l-Leyṣ ḥażreti bunı
Şu āyetde yazar anı
İşit Mevlā'dan iḥsānı
Ey kāmil olan īmānı

3. Şu *naẓreten vü sürüren*
Āyetinde beyān itmiş
Yüzi nūr ḳalbleri sürūr
Bulışa ḫāṣ u aʿyānı

4. Nedendür yüzleri nūrı
Ya ḳalb evleri sürūrı
Anı sen arzū it anı
İşidicek bu beyānı

M1 167[a] **5.** İsrāfīˉl ṣūrını ura
M3 187[a] Ḳubūr ehli o dem ṭura
Her kişi n'olduġın göre
Budur ḥāl itme giryānı

T 180[b] **6.** Ehl-i īmān ki çün ḳalḳa
M5 95[a] Naẓar ide ḳamu ḫalḳa
Bir kişi var göre baḳa
Güzel yaratmış Ḥaḳ onı

7. Beyāż libāsı var giyer

[4454b] belki canāvarlar gibi dā'im azar M2, M5.

[4455ab] Beytin vezni kusurludur.

[1abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

[3a] **فَوَقٰهُمُ اللّٰهُ شَرَّ ذٰلِكَ الْيَوْمِ وَلَقّٰيهُمْ نَضْرَةً وَ سُرُوْرًا:** Allah da onları o günün kötülüğünden korur ve yüzlerine bir aydınlık ve içlerine bir sevinç verir. Kur'an-ı Kerim, İnsan 76/11.

[3abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

Oña ġayrı ḥāli uyar
Yüzi gün gibidür iy yār
Ṭurur öñünde ḥubānı

8. Başında tācı var cevher
Ḳamu aʿżāları gevher
Gün gibi aḳ nūr-ı ezher
Görine aña nūrānī

9. Gelüp vire aña selām
Selāmın ala ol ġulām
İşit nice olur kelām
Varasın Ḥaḳḳ'a ṭayanı

10. Diye melek misin aña
Ḥaḳ naẓar eylemiş saña
Ḫaber vir n'eydügin baña
Ki olam ben de şādānī

11. Allāh'uñ Nebī'si misin
Eydivir velīsi misin
Muḳarreb ulusı mısın
Diyüvir cānumuñ cānı

12. Dir melek degülüm vallāh
Nebī de degülem bi'llāh
Muḳarreb degülem iy şāh
Benem bil Ḥaḳḳ'uñ iḥsānı

M3 187[b] 13. Eyü ʿamellerüñem ben
Bilesin iy cānıma cān
Gice gündüz ḳılurduñ sen
Dönerdüñ Allāh'a yöni

M2 189[b] 14. Şu ḳılduġuñ namāzuñam
Namāz içre niyāzuñam
Dostile tenhā söziñem
Ḳabūl itdi yüce Ġanī

15. Māluñ zekātın virürdüñ
Burc olup Ḥacc'a varurduñ
Sen bir ay ṣāʾim olurduñ
Ḳavī ḳıluridüñ dīni

[10b] n'eydügin: imdi sen M2.

16. Eyü aʿmāli ḳomazduñ
Bulmadum dünyā dimezdüñ
Ḳorḳuben ḥarām yimezdüñ
Añarduñ sen de bu güni

17. Ḳılurduñ farżile sünnet
İderdüñ Allāh'a minnet
Saña muştuların cennet
Varup seyr idesin anı

T 181[a] 18. Diye ṣādıḳ mıdur sözüñ
Baña ṭoġru mıdur özüñ
Sevündüm göreli yüzüñ
Şükür idem dün ü güni

19. Diye şüphe itme kişi
Aḳmasun gözüñüñ yaşı
Oñarduñ dünyede işi
Yüri seyr eyle Cinān'ı

20. Diye kim dilegüñ nedür
Sözüñ aʿlādan aʿlādur
Bu niʿmet güzel alādur
Müyesser ide Ḥaḳ anı

M3 188[a] 21. Dilegüm binesin baña
Bugün merkeb olam saña
Giderüz Mevlā'dan yaña
Ulaşduram Ḥaḳḳ'a seni

M1 167[b] 22. Ḫāşā senüñ gibi be-nām
Kişiye ben kimem binem
Ḳo pervāneñ olup yanam
Allāh ayırmaya beni

23. Diye gel ben götüreyin
Maḳṣūduña yitüreyin
Seni nūra baturayın
Olasın sen de nūrānī

24. Çoḳ zamān dünyāda saña
Binerdüm sen de bin baña
Gidelüm Mevlā'dan yaña
Geçürem seni nīrānı

M5 95[b]

25. Ḥaḳḳ'uñ cümle evāmīrin
Ṭutup işleridüñ anı
Gice gündüz yaz eger ḳış
Ṭutarduñ emr-i Subḥān'ı

26. Bu ḳul ṭura aña bine
Feraḥ gele hemān cāna
Delīlimdir ḳorḳma yine
Ne virmiş gör o Mennān'ı

27. Anuñçündür yüzi nūrı
Budur ḳalb evi sürūrı
Ṭālib ol iy kişi yüri
Bulayın diriseñ anı

28. Maḥşer yirinde şād olur
Muṭīʿler anda ne bulur
Kerem-kānı gör ne ḳılur
Ṭamudan ḳurtara cānı

M2 190[a]
M3 188[b]

29. Gelüñ añalum ol güni
Dürişelüm dün ü güni
Ḥaḳḳ'a dönderelüm yöni
Bilelüm ʿilm-i Rabbānī

T 181[b]

30. Gelüñ dostlar ʿamel ḳıluñ
ʿAmel farżdur dāʾim bilüñ
Bu mertebeleri buluñ
Oluñ ḫalḳ içre şādānī

31. İlāhī ḳıl bize naẓar
Olalum dünyeden bī-zār
Ġażabdan idelüm ḥaẕer
Kerem ḳıl iy kerem-kānı

32. Bizi taḥkīḳe irişdür
Muḥaḳḳiḳlere ḳarışdur
Ḥabībüñ ile görüşdür
Şefīʿ ṭutunalum anı

33. Ġafūrsun daḫı Ġaffārsın
Setr eyle ʿaybum Settārsın
Tedbīr elüñde deyyārsın

[25abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.
[30a] dostlar: gelüñ M2.

Bizi ʿafv eyle yā Muġnī

34. ʿAmel noḳṣānına baḳma
Ġarībem ḫāṭırım yıḳma
Bizi ṭamu_odına yaḳma
Umaruz senden iḥsānı

100.İlahi
4+4=8

1. Müʾmine olanı duyduñ
İşit kāfirlere n'olur
Bilüp muṣībete döydüñ
Her kişi itdügin bulur

2. Ḳabirden ṭurıcak göre
Öñünde bir kişi ṭura
Yüzi ziftden daḫı ḳara
Göricek ʿaḳlı ṭaġılur

M3 189[a] 3. Yüzi ḳara vü hem libās
Gözleri gök ṣanasın pas
Bu sözi ḳulaġuña aṣ
Gör anda başa ne gelür

4. Ḳara libāsların sürür
Yıldırım-veş şaḳır yürür
Gelüp heybetile ṭurur
Ne geldi başına bilür

M1 168[a] 5. Ḳoḳusı cīfeden çikin
Ḳaç İslām dīnine çekin
Bıraḳ yire küfür yükin
Bu ġafletden saña n'olur

6. Diye kimsin yā ʿAbdullāh
Göricek ḳorḳmışam vallāh
Dönüp yüzin ḳıla ol āh
Kend'özini yāvī ḳılur

7. ʿAdūvullāh senüñem ben
Ne yüzüñ çevürürsin sen
Benümle ola cān u ten
Kişi aʿmālile ḳalur

[6a] diye kimsin: ne kişisin M2, M5.

8. Ṣorup şeyṭān mısın diye
Var öte git beni ḳoya
Saña baḳmaġa kim döye
İşit gör ʿāṣī ne bulur

T 182[a] 9. Diye ʿamelüñüm ḳabīḥ
İde sözlerini faṣīḥ
Saña ben binerüm ṣaḥīḥ
Ḳaçmadan şimdi ne olur

M2 190[b] 10. Diye binüp rüsvāy itme
M5 96[a] Binüben maḥşere gitme
Kerem ḳıl beni incitme
Ḫalḳ içre yaña ʿār olur

M3 189[b] 11. Diyesin baña binerdüñ
ʿAmel ideni ḳınarduñ
Fesād üstine dönerdüñ
O fesād şimdi yār olur

12. Ḫaḳ fesāduñı cemʿ itdi
Cümlesin bir yire ḳatdı
Fesāddan beni yaratdı
Kişi itdügini bulur

13. Nāçār olup ʿamel bine
Götüre maḥşere döne
Bu rüsvāylıḳ başa ḳona
İki gözi bıñār olur

14. Ehl-i maḥşer göre anı
Baḳan anı döne yöni
ʿĀḳılısañ an ol güni
Ṭuyanuñ işi zār olur

15. Sen ol güne yaraġı gör
Ṭuraġı ḳanda olur gör
Bugün yüküñ buraġı gör
Yol incedür żarar olur

16. Yük arḳañda ṣıraṭ vardur
İnce köpri altı nārdur
Onlaruñ altı pek ḥārdur
Düşenler bil nāçār olur

17. İlāhī biz ʿāṣīlere
Keremüñden ola iḥsān
İḥsānuñ irmeyen ḳula
Derde dermān nice bulur

18. İlāhī günāhum yükin
Meded ḳıl bıraḳma bunda
Senden olmazise dermān
Żaʿīfler aġlayu ḳalur

*وَ أَنفِقُوا فِي سَبِيلِ الله

81.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M3 190[a] 4456. Ḥaḳ yolına nafaḳalar viresiz
Ḥużūr-ı Ḥaḳ'da maḳṣuda iresiz

T 182[b] 4457. Daḫı didi kimse eylüge irmez
Şular kim sevdügi şeyʾleri virmez

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 168[b] 4458. Dir Muḥammed vir nafaḳa yā Bilāl
Ḳorḳma Ḥaḳ'dan az ḳılup virmez melāl

4459. Gel işit bir ulu rivāyet idem
Ḥaḳ virürse bu yolı kendüm güdem

4460. Cennet içinde seḫāvet bir aġaç
Nicedür vaṣfın diyem sen gözüñ aç

M2 191[a] 4461. Şarḳa ġarba irişür budaḳları
Yapuşursañ viresin aṭāḳları

M4 97[b] 4462. Saḫī olan yapuşur budaġına
Çeker anı budaḳ cennet bağına

4463. Puḥul dirler bir aġaç ṭamuda var
Budaġı şarḳa ġarba irer iy yār

[17abc-18abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

[*] "(Mallarınızı) Allah yolunda harcayın." Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/195.

[4456a] Mısranın vezni kusurludur.

[4458b] Bunda viresin ki yārın anda al M2, M3.

[4463ab] Beytin vezni kusurludur.

[4463ab-4468ab] –M4

4464. Dünyāda şunlar puḫıllıḳ ideler
Budaġı ṭutup ṭamuya gideler

4465. Bil Muḥammed nāsuñ evlāsı idi
Daḫı ol maḫlūḳuñ esḥāsı idi

4466. Rızḳ segirdür seḥāvet olan eve
Kim saḫīdür Yaradan anı seve

4467. Vir saḫīliḳ biz ḳuluña İlāhī
ʿAfv idesin bunuñile günāhı

***وَالَّذِينَ إِذَا أَنفَقُوا لَم يُسرِفُوا وَلَم يَقتُرُوا وَكَانَ بَينَ ذَٰلِكَ قَوَامًا**

T 183[a] **4468.** Didi nafaḳa virseñüz ḳullara
Nafakayı isrāf itmeñ illere

4469. Hem ḳalīl itmeñ ki eyleye vefā
Ola kāfī bulasın yarın ṣafā

M3 190[b] **4470.** Eyü dostlıḳ nıṣf-ı ʿāḳıl didiler
Maʿ ḥşet yarusı tedbīr ḳodılar

M5 96[b] **4471.** Diñle bir ʿaceb ḥikāyet olınur
Bunda görüñ nice ḥıṣṣe alınur

4472. Ḥaḳ rāżī ola Ḥüseyin bin ʿAlī
Muʿāviye üzre girdi ol velī

4473. Aña ṣordı Muʿāviye ḥālinden
Cevāb ister Resūlullāh ālinden

M1 169[a] **4474.** İki şeyʾ ortasında eyü ḥālim
Allāh'a ṣundum bunuñile elüm

M2 191[b] **4475.** Çıḳdı gitdi añlamadı sözini
Ebū ibn ʿAbbās'a ṭutdı yüzini

4476. Didi Ḥüseyn'üñ sözini bilmedüm
İki şeyʾ nedür ḫaberin almadum

---

* "Onlar, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik edenlerdir. Onların harcamaları, bu ikisi arasında dengeli bir harcamadır." Kur'an-ı Kerim, Furkan 25/67.

4468a virseñüz: ḳılsañuz M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.

4473ab Beytin vezni kusurludur.

4473ab-4485ab –M4

4474a Mısranın vezni kusurludur.

4477. Ol iki şeyʾ işbu āyetden çıkar
Lem yüsrifu ve lem yakturu bakar

4478. Zīre bir isrāfī şeyʾdür bilesin
Daḫı ıḳtāriyye de bir kılasın

4479. İlāhī müsrif ḳuluñdan eyleme
Bize bu ṣıfatlarile söyleme

4480. Çün Muʿāviye bu sözi işitdi
Ḥürmetine göre aña iş itdi

4481. Ḥüseyn'üñ kemāline ḳıldı naẓar
Hürmet olmaya diyü itdi ḥaẕer

T 183[b] **4482.** Oġlı Yezīd'e vaṣiyyet eyledi
Hüseyin ḥaḳḳına bir söz söyledi

4483. Diñle imdi ḥikāyet neye vardı
Yezīd'üñ ḥāli āḫer neye irdi

4484. Babası vaṣiyyetini ṭutmadı
Aṣlā hīç Ḥüseyn'e ḥürmet itmedi

4485. İşit imdi bunlaruñ n'olduġını
Ol ẓālimüñ Ḥüseyn'e ḳılduġını

101.İlahi
4+4=8

M3 191[a] **1.** Yine bir āteşe düşdim
Nedür diñleñ bu āteşi
Günden güne yanup bişdüm
Diñle taḳdīrüñ ne işi

2. Bilüñ bu özge āteşdür
Yanan saʿādetlü başdur
Yanmayan ki baġrı ṭaşdur
Eger irkek eger dişi

[4480ab] Beytin vezni kusurludur.
[4481a] Mısranın vezni kusurludur.
[4483a] ḥikāyet: ḳıṣṣayı M2, M5.
[4483ab] Beytin vezni kusurludur.
[4485a] işit imdi: diñleyesin M2, M5.

3. Çoḳ zamāndur bu od yanar
ʿĀşıḳlar içinde döner
Kim ṭutuşur olur fener
Yananlar ḳurtarur başı

4. Bu od unudulup ḳalmış
Kimi bilmez kimi bilmiş
Ṣāḥib-*Behçe* beyān ḳılmış
Raḥmete ire ol kişi

M2 192[a] 5. Ben gedā gördüm añlar yoḳ
ʿArab dilini diñler yoḳ
Ol dostlar içün iñler yoḳ
Ḥaḳ virürse iẕin ṭaşı

6. Kim ki gözyaşı aḳıda
Görenler bulur bākīde
Berātın ṣaġdan oḳuda
Ṭamudan ḳurtarur başı

M1 169[b] 7. Şefīʿ ola Fāṭımā ana
Rūz-ı maḥşer yana yana
Āh idüp çekelüm ʿanā
Dökelüm ḳanile yaşı

8. Gör Ḥüseyin neler çekdi
M3 191[b] Gözyaşın yirlere dökdi
Evlād ensāb bilin bükdi
Āġū oldı etmegi aşı

M5 97[a] 9. Muʿāviye ölür oldı
Yezīd'e vaṣiyyet ḳıldı
Diñleñ ne belālar ḳıldı
Nicedür taḳdīrüñ işi

10. Büyük küçük tābīʿ baña
Teslīm olsun bunlar saña
İşit vaṣiyyetin aña
Neye vardı anuñ işi

T 184[a] 11. Saña kimse ḳarşu ḳomaz
Bir eḥad sen kimsin dimez
Beş erden ġayrı söz ṣımaz
Ġam çeküp yime teşvīşi

[5abcd] –T, –M1

12. ʿAmr oġlı ʿİbādla biri
Zübeyr oġlıdur bil biri
Ebū Bekr oġlıdur biri
ʿAmr ibnü'l ʿAṣ Ḥüseyn başı

13. Hīç ʿAmr oġlı nizāʿ itmez
Zübeyr oġlı sözüñ ṭutmaz
Ḳorḳ bundan birlige bitmez
Meger ġayret çeker kişi

14. Ol ibnü'l ʿĀṣ'a emr eyle
Defn it babamı di söyle
Gir laḥdine bunuñ ḳuyla
Ḳılıç çek kesmege başı

15. Ammā sen Ḥüseyn'e ḳıyma
Şeyāṭīn sözine uyma
Ḫalḳ sözin ḳulaġa ḳoyma
Ḳorḳ dedesinden iy kişi

16. Gerçi nizāʿ ını ḳomaz
Aṣlā saña ādem dimez
Hīç ölümine ġam yimez
Ṣaḳın aña baḳma şaşı

17. Dir tābīʿ olur mı görüñ
Ne ḥāldedür ḫaber virüñ
Ben emīrem ḫaber virüñ
Nedür gör tedbīri işi

18. Dedesine itme ezā
Ceddidür incinür bize
M3 192ª Yarın bakamazuz yüze
Ṣaḳın eyleme ṣavaşı

19. Ḥīle ider ehl-i ʿIrāḳ
Andan ider aña yaraḳ
Medīne'den olur ıraḳ
Meger bu takdīrüñ işi

20. Şu dem Muʿāviye öldi
Oġlı Yezīd emīr oldı
Diñleñ imdi neler ḳıldı

17abcd –T, –M2, –M3, –M4, –M5

İşiden aḳıda yaşı

M2 192[b] 21. ʿAmmusı oġlı bū Süfyān
ʿĀmili oldı ol zamān
M4 98[a] Emir virdi aña hemān
Ḥüseyn'e baḳdı ol şaşı

T 184[b] 22. Ḥüseyin tābīʿ olmadı
Yezīd'e bīʿat ḳılmadı
Ḳalbine sevgü gelmedi
Rāżı oldı virmege başı

23. Ḥüseyn Yezīd'den beridür
Yezīd ẓālimüñ biridür
Anuñ ṭamu odı yiridür
Dedem böyle didi kişi

M1 170[a] 24. Dedem dimişdi ehl-i nār
Olısar bunuñ işi zār
Ben ölmekden eylemen ʿār
Buña hīç egmezin başı

25. ʿAtebe umurı üzdi
Yezīd'e mektūbı yazdı
M3 192[b] Yezīd gör ne ḳuyu ḳazdı
Aḳıdalum ḳanlu yaşı

26. Ol Yezīd ġażab eyledi
Mektūb içre ne söyledi
Görüñ taḳdīri n'eyledi
Ḥaḳ yola virelüm başı

M5 97[b] 27. O ẓālim emr itdi hemān
Kesüñ başın idüñ revān
Virmeyesiz her giz emān
Cevābile gele başı

28. Ḳaṣd itdiler öldürmege
Ol şeyṭānı güldürmege
Yezīd emrin bildürmege
Nice ṣabr eylesün kişi

29. Kūfe ehli yitmiş kitāb

[25a] umur: ümīz M1, ādemi M2.
[28abcd] –M4

Gönderdiler ana ḫıṭāb
Yezīd eylemedin ʿiḳāb
Tīz gel bize ḳurtar başı

82.Faṣıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4486. Cān Ḥüseyin girdi Ümm Selemeye
Anuñile müşāvere ḳılmaya

4487. Didi oġul bil seni öldürürler
Derdüñile yürĕgüm ṭoldururlar

T 185ª **4488.** Zīre dedeñ didi ṭuydum ben anı
Arż-ı ʿIraḳ'da viresin sen cānı

4489. Anda ölürsen ki dirler Kerbelā
Saʿādet oġlumile bile ola

4490. Ümm Seleme evine girdi hemān
Bir mühürlü şişe getürdi revān

M2 193ª **4491.** Mührini bil cān Muḥammed mühridür
Ol sözi ḥaḳ dü cihānuñ mühridür

4492. Açdı şişeyi uyuşmış ḳan görür
Aġlar Ümm Seleme yüz yire urur

M3 193ª **4493.** Dir Ḥüseyin seni nedür aġladan
Eydivir nedür yüregüñ ṭaġladan

4494. Dir dedeñ bir gün benümile olur
Oġşayup seni dizi üzre alur

4495. Oynaridüñ üzerinde sen anuñ
Baḳduġuñca ṣafā bulurdı cānuñ

4496. Hemān ol dem Cebreʾīl geldi aña
İy oġul dedeñ seni virdi baña

4497. Yaʿnī dir ki vaḥye żarar olmasun
Seni aldım sözüni kim ṭutmasun

[4487ab] Beytin vezni kusurludur.
[4491ab] Beytin kafiyesi kusurludur.
[4494b] oġşayup: oḫşayup M3.

4498. Sen çekinüp yine varmaḳ dilerdüñ
Dedeñüñ yüzine baḳup gülerdüñ

M1 170[b] **4499.** Didi Cebrāʾīl sever misin bunı
Dir dedeñ vallāhi severem anı

4500. Ḳaṣṣab ḳuzı boġazlar gibi bunı
Boġazlarlar teslīm ider bu cānı

4501. İşidicek dedeñ ol dem aġladı
Derdiñile yüregini ṭaġladı

T 185[b] **4502.** İsteriseñ ḳanda ölür bildürem
Ṭopraġından biraz ṭopraḳ ḳalduram

4503. Ḳanadıyla biraz ṭopraḳ getürdi
İşiden aġlayup kendin yitürdi

M4 98[b] **4504.** Dedeñ buyurdı bir şişe getürdüm
Virüp anuñ buyruġını yitürdüm

4505. Ḳatdı didi buña her gün ḳıl naẓar
Ḳaçan ṭopraḳ ḳan olursa ḳıl ḥaẓer

M2 193[b] **4506.** Ol zamān bil oġlumı öldürürler
Bu cihānı ẓulmile ṭoldururlar

4507. İşte ḳan olmış görürem ol türāb
Olısar şimdengirü ḥālüm ḫarāb

M5 98[a] **4508.** Cān Ḥüseyin işidüp ḳıldı fiġān
Dedesi ḳabrine gitdi pes hemān

M3 193[b] **4509.** Gideriken aġlayup rükūʿ ider
Gāhī secde eyleyüp uṣṣı gider

[4497b] sözüni ṭutmayan her giz gülmesin T, M1.
[4498ab] Beytin vezni kusurludur.
[4499b] boġazlarlar Kerbelā'da bu cānı T, M1.
[4500ab] –T, –M1 / Beytin vezni kusurludur.
[4502a] didi Cebrāʾīl isterseñ bildürem T, M1.
[4503ab] Ol dem içre biraz ṭopraḳ getürdi // Ol sāʿatde ḥażretine yitürdi T, M1.
[4504ab] Beytin vezni kusurludur.
[4505b] Mısranın vezni kusurludur.
[4506ab] Beytin vezni kusurludur.
[4508b] pes hemān: ol zamān M2, M5.

4510. Vardı ḳabrine ṣarılup aġladı
İşidenlerüñ yüregin ṭaġladı

4511. Aġlariken uyḳu geldi gözine
Ṭut ḳulaġuñ sen o cānuñ sözine

4512. Uyuriken gördi dedesi gelür
Öpdi gözi ortasın elin alur

4513. Didi görürem ḳuzıcaġum seni
Boyamışlar ḳızıl ḳanlara teni

4514. İmdi tīz gel iy gözüm nūrı bize
Atañ anañ iḫvetüñ müştāḳ size

4515. Cennet içre dereceñ var bilesin
Şehīd olup yüce maḳām bulasın

T 186[a] **4516.** Didi iy dedecigüm dönmeyeyin
Dünyede ḫarb odına yanmayayın

4517. Didi iy sevdügüm oġul dönesin
Ölüm dadın ḳatl dadını ṭadasın

M1 171[a] **4518.** Ḥaḳ Resūl'i o dem duʿā eyledi
Ṣabrı vir ecrile diyü söyledi

4519. Āh u efġān idericek uyandı
Ḳoyup ġayrıyı Allāh'a ṭayandı

4520. Aġlayuraḳ virdi ḫaber düşini
Yaradan'a teslīm itdi işini

M2 194[a] **4521.** Ehl-i beyti cemʿ olup āh itdiler
Ṣanki kendüleri oda atdılar

102.İlāhī
4+4+3=11

[4513b] boyamışlar: bulamışlar M2 / Mısranın vezni kusurludur.
[4516a] didi: dir ki M2, M5.
[4517b] Mısranın vezni kusurludur.
[4518a] Mısranın vezni kusurludur.
[4519ab] Beytin vezni kusurludur.
[4520ab] –T, –M1
[4521ab-4573ab] –M4

1. Gelüñ biz de dostlar mātem günleri
Aġlayalum āh Ḥüseyn diyelüm
Aḳıdalum gözyaşıyla ḳanları
Aġlaşalum āh Ḥüseyn diyelüm

M3 194[a] 2. Medīne'ye Yezīd ḫaberi geldi
İşidüp ẓālimüñ emrini bildi
Ḳorḳu düşdi ol dem yüregi ṭoldı
Aġlaşalum āh Ḥüseyn diyelüm

3. Şişe içindeki ṭopraḳ ḳan olmış
Bu sırruñ n'eydügin ḫaberin almış
Meger ki ʿömrinüñ āḫiri olmış
Aġlaşalum āh Ḥüseyn diyelüm

4. Aġlayup dedesi ḳabrine gitmiş
Giderken gāh rükūʿ gāh secde itmiş
T 186[b] Varup ol ravżāya ṣarılup yatmış
Aġlaşalum āh Ḥüseyn diyelüm

5. Uyḳu gelmiş göze yatmış uyumış
Sulṭān ḫaber virmiş taḳdīr buyımış
Buña ḳaṣd idenler yañlış ṣoyımış
Aġlaşalum āh Ḥüseyn diyelüm

6. Dir ki gördüm boyanmışsın al ḳana
Ḫaber virüp aġlar ol yana yana
Cān Ḥüseyn ya nice ḳıysun cāna
Aġlaşalum āh Ḥüseyn diyelüm

7. Ẕelīlī eydür bu ḥālle uyandı
Ḳavm ü ḳabīlesi odlara yandı
İşidenler ḳıyāmet ḳopdı ṣandı
Aġlaşalum āh Ḥüseyn diyelüm

M1 171[b] **83.Faṣıl**
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4522. Anlaruñ efġānlarını ṭuyayduñ
Ḳıyāmet şüphesiz ḳopdı ṣanayduñ

4523. Medīne'de bu efġān dört kez oldı

[1abcd-6abcd] –M2

[4522a] Mısranın vezni kusurludur.

İşit her birini ne ḥāle geldi

4524. Uḥud ġazāsı gün nidā olundı
Faḫr-ı ʿĀlem öldürüldi dinildi

4525. Nidā ideni bil ol melʿūn İblīs
Ṣanasun aṣḥāb diyü eyledi telbīs

M3 194[b] 4526. Uḥud'a Fāṭıma aġlayu geldi
Āhile yüregi ṭaġlayu geldi

T 187[a] 4527. Yine çaġrıldı Muḥammed diridür
Muḥammed maḳtūl olmaḳdan beridür

4528. Ol efġānuñ biri Sulṭān ölince
Ġarīb ümmeti rāʿisüz ḳalınca

4529. Biri ʿAlī Kūfe'de ḳatl olundı
İşidildi Medīne'de bilindi

4530. Birisi de Ḥüseyn eyledi fezaʿ
Dedesi ḳabrine idicek vedāʿ

4531. Bu günlerde ʿaceb efġān olupdur
Medīne içi efġāna ṭolupdur

Faṣl-ı fī-beyān-ı ḫurūc-ı Medīne
84.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4532. Diñleñ imdi cān Ḥüseyin n'eyledi
Cümle ehl-i ʿayālin cemʿ eyledi

4533. Ḳız ḳarındaşları bile gitdiler
Yitmiş yarar şehri ṭaşra yetdiler

4534. Gördiler kim Kūfe'den bir er gelür
Geldi ol dem bunlara selām ḳılur

4535. Ṭurup ol dem Ḥüseyn'e döndi yöni
Didi ki kim çıḳarur bundan seni

[4523ab-4529ab] –M5

[4524b-4525b] Mısraların vezni kusurludur.

[4525a] nidā ideni bil: çaġırup didi ol T, M1.

[4528a] ol efġānuñ: ḳıyāmetüñ M2, M3.

[4533b] Mısranın vezni kusurludur.

M2 194[b] 4536. Ya niçün terk itdüñ dedeñ şehrini
M5 98[b] Ne ʿaceb çekdüñ bu yoluñ ḳahrını

4537. Dir Ḥüseyin n'eyleyem ben iy kişi
Bize revā gördiler bu teşvīşi

M1 172[a] 4538. Sögerler ʿırżuma mālum aldılar
Şimdi öldürmege daḫı geldiler

T 187[b] 4539. Gerçi ṣabr itdüm bularuñ cevrine
Līkīn ḳaçmaḳ dilerüm cān ḳaṣdına

4540. İbn-i Ziyād'a ḫaber eylediler
Ḥüseyn anda gitdügün söylediler

4541. Yezīd oġlı biñ kişiyle irişdi
Ögle vaḳtinde irüben görüşdi

4542. Ḥüseyn anda ḳāmet itdi ṭuydılar
İki ʿasker Ḥüseyin'e uydılar

4543. Namāzdan ṣoñra Ḫur geldi yanına
Virdi selām Ḫur o gevher kānına

M3 195[a] 4544. Aldı selām didi kimsin di baña
Didi Ḫur'em geldüm irişdüm saña

4545. Didi yardıma mı geldüñ diyesin
Yoḫsa ṣavaş idüp bize ḳıyasın

4546. Yā İmām gelmişidüm öldürmege
Ḳuvvetümi hem saña bildürmege

[4535b] ne çıḳardı yā Resūl oġlı Medīne'den seni M2, M5.
[4536a] Mısranın vezni kusurludur.
[4538ab] Sögerler ʿırżuma mālum aldılar ṣabr eyledüm // Şimdi öldürmek dilerler ḳaçmaġa ʿarż eyledüm M2, M5. / Mısranın vezni kusurludur.
[4540ab] Kūfe begi İbn-i Ziyād'a ḫaber eylediler // Ḥüseyin ol cānına gitdi deyü söylediler M2, M5.
[4541ab] Yezīd oġlu Ḥurre buña biñ atlu ile irişdi // Öyle namāzı vaḳtinde birbirile görüşdi M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
[4542ab] Ḥüseyin emriyle oġlu ḳamet itdi ṭuydular // İki ʿasker cümlesi de Ḥüseyin'e uydular M2, M5.
[4543ab] Namāz tamām oldı Ḫur geldi Ḥüseyin yanına // ʿİzzetile virdi selām Ḫur bu gevher kānına M2, M5./ Mısranın vezni kusurludur.
[4544ab] Aldı selāmın didi ne kişisin sen di baña // Didi ibni Yezīd'em geldim irişdim ben saña M2, M5.
[4545ab] Didi yardıma mı geldiñ ne murādıñ diyesin // Yoḫsa geldiñ mi ṣavaşa cānımıza ḳıyasın M2, M5.
[4546ab] Yā Ḥüseyin gelmişidim ben seni öldürmege // Murād itdüm ki saña ḳuvvetüm bildürmege M2, M5.

4547. Ṣıdḳile döndüm ṣıġınup Allāh'a
Ṣaḳlaya Ḥaḳ girmeyem bu günāha

4548. Rūz-ı maḥşer el ayaġı baġludan
Olmayam ben anda nāra ṭaġludan

4549. Velīkin dön dedeñüñ ḥaremine
Öldürürler düşme ḥarb veremine

4550. Didi ölüm ʿār degil var ḥālüñe
Emr-i Ḥaḳ'dur yüri varġıl yoluña

4551. Geçdi Ḥüseyn andan öte bir yere
Anda çadur var anı kimdür göre

T 188[a] **4552.** Didiler yol kesicidür yol keser
Ṭoġru olan ḳalbini Ḥaḳḳ'a aṣar

M2 195[a] **4553.** Didi Ḥüseyn aña tevbe eylesün
Baña yār olursa Allāh ṭoylasun

4554. Rūz-ı maḥşer şefīʿi ceddim ola
Ḥaḳ ḳatında nice raḥmetler bula

4555. Didi tevbe iderüm yā ibni Resūl
Yoluña ḳıtāl iderüm ṣaġ u ṣol

M1 172[b] **4556.** Şol atumı al saña ḥarbe yarar
Ḳaçmalu olsañ düşmen ayırmaya irer

4557. Ẓālim elinden at almaḳ yoḳ bize
Çünki tevbe eylemek yokdur size

4558. Tevbe idüñ disevüz ṭuymasalar
Yardum idüñ diyicek uymasalar

4547ab Ṣıdḳile döndüm bu ḥālden ṣıġınuram Allāh'a // Ḥaḳ teʿālā ṣaḳlaya girdirmeye bu günāha M2, M5.
4548ab Rūz-ı maḥşer olmayam eli ayaġı baġlıdan // Başı aşaġa ḳoyup ol yüregi ṭaġlıdan M2, M5.
4549ab Yā Ḥüseyin dön dedeñ ḥaremine // Öldürürler seni bī-şek düşme ḥarb veremine M2, M5.
4550ab Didi ölüm ʿār degil baña yüri var sen ḥāliñe // Her ne gelür emr-i Ḥaḳ'dur yüri var git yoluña M2, M5.
4551ab Geçdi Ḥażret-i Ḥüseyin daḫı ilerü yüriye // Gördi kim çadur ḳurulmış ne kişi anı göre M2, M5.
4552ab Didiler ḳuṭṭāʿ-ı ṭarīḳdür burada yol keser // Gör Ḥaḳḳ'uñ ṭoġrı ḳulını ḳalbini kime aṣar M2, M5.
4553ab Bir ādem ṣaldı Ḥüseyin didi tevbe eylesün // Hem baña yardım ider Ḥaḳ anı ṭoylasın M2, M5.
4554b Rūz-ı maḥşer ol kişinüñ şefīʿī ceddim ola // Vara ol Ḥażret-i Ḥaḳ'da nice raḥmetler bula M2, M5.
4555ab –M5 / Ben eger tevbe idebileydim yā ibni Resūl // Evvel öñüñde maḳātele ideydim ṣaġ u ṣol M2.
4556ab Ammā şol aṭcaġızımı al yoluña yarar // Ḳaçmalu olur iseñ düşmān iremez ırar M2.
4557ab Didi mużallīn elinden ḳuvvet almaḳ yoḳ bize // Çünki tevbe eylemegi virmemiş Ḥaḳ size M2.
4558ab ʿĀṣīlere tevbe eyleñ diseñüz ṭuymayalar // Tevbe ḳılıñ yardım idüñ deyücek itmeyeler M2.

4559. Anları Ḥaḳ yarın ṭamuya ḳoya
Bunda Ḥaḳḳ'a uymayan anda ṭoya

M3 195[b] **4560.** Gör bu ḥālde ẓālime meyl itmedi
Cān Ḥüseyin egri yola gitmedi

4561. Sen acuḳsañ ẓālimler ḳapusına
Varasın ʿarż eyleyüp ṭapusına

4562. Bunı geçdi Ḥüseyin daḫı öte
Ḥaḳḳ'uñ emri işlenür ḳalmaz uta

4563. İlerü ḳondı bir ırmaḳ yanına
Ne olısar anda cānlar cānına

4564. Bu ne yirdür diyü eyledi suʾāl
Kerbelādur didiler iy ḫoş ḫışāl

4565. Didi vallāh budur arż-ı Kerbelā
Ḥaḳ ḳıla maḳāmların fevḳe'l-aʿlā

T 188[b] **4566.** Didi bunda dökile ḳanlarımuz
Hem bu yirde alına cānlarımuz

4567. Kūfe'den ʿAmr bin Saʿd mektūb yazar
Diñle anı işiden baġrın ezer

M2 195[b] **4568.** Yā Ḥüseyn geldi baña ḥālā kitāb
M4 99[a] Diñle buña nice eylemiş ḫıtāb

4569. Vāṣıl olsa mektūbum yime yimek
Başını kes Ḥüseynüñ sen çek emek

4570. Ya ḥükmime gire rām ola baña

4559ab Ḥaḳ teʿālā anları yüzi üstine oda ḳoya // Bunda Ḥaḳḳ'a uymayanlar vara ṭamuda uya M2.
4560ab Gör bu ḥālde cān Ḥüseyin ẓālime meyl itmedi // Bu ḳadar düşmānı egri yola gitmedi M2, M5.
4561ab Sen acuksañ ḫoş gider ẓālim ḳapusına // İḥtiyāc ʿarż eyleyüp içinde ṭurursın ṭapusına M2, M5.
4562ab Bunı ḳodı gitdi Ḥüseyin ilerüye // Allāh'uñ emri ne ise ḳalur mı girüye M2, M5.
4563ab Vardı andan ayru ḳondı bir ırmaḳ yanına // Diñle ne gelür anda ol cānlar cānına M2, M5.
4564ab Bu ne maḳāmdur deyü itdi suʾāl // Kerbelādur didiler gör ne meʾāl M2, M5.
4565ab Didi Allāhuekber hāẕā arżun kurb u belā // Ḥaḳ Teʿālā maḳāmlarını ḳıla fevḳ'el-ʿalā M2, M5.
4566ab Didi ol yirdür kim bunda dökülür ḳanlarımuz // Bu ol yerdür kim bilüñ alınur cānlarımuz M2, M5.
4567ab Kūfe ʿAmru bin Saʿid buña bir mektūb yazar // Diñle ne dir mektūbunda ṭuyanıñ baġrın ezer M2, M5.
4568ab Yā Ḥüseyin geldi Āmir'den baña ḫalā kitāb // Diñle kitābında buña nice eylemiş ḫıṭāb M2, M5.
4569ab Mektūbum vāṣıl olıcaḳ otur yime yimek // Ḥüseyn'iñ rūḥını Ḥaḳḳ'a ulaşdıracak emek M2, M5.
4570ab Veyā ḥükm böyle muṭīʿ olsun baña // Reʾyiñüz nedür ḥāli bildirdim saña M2, M5.

Bu ikisinde ṣalāḥuñ di baña

4571. Yırttı mektūbı ʿażab itdi imām
Zīre yoḳ ẓālime uymaḳ iy hümām

4572. Yine ʿAmr'a vārid oldı bir kitāb
Ol Yezīd aña nice ḳılmış ḫitāb

4573. Ġażabile dimiş emrüm ṭutasız
Ṣu arasına ʿasākir ḳatasız

M1 173[a] 4574. Yā Ḥüseyn diyü itdiler nidā
M5 99[a] Ol münādī ne ḳılur anda edā

4575. Bugün Yezīd'üñ ḥükmine giresin
Ya ḳıtāl iderüz cevāb viresin

M3 196[a] 4576. Didi Cumʿādur bugün mühlet virüñ
Kim ṣalavāt vireyin andan yürüñ

4577. Didiler mühlet virelüm bu gice
Ḳıldı evvel ḳılduġunı ol ḫoca

4578. Ḳıldı namāz ḫalḳa ḫiṭāb eyledi
Aṣḥāba yol virse diyü söyledi

T 189[a] 4579. Zīre bunlaruñ murādı bendedür
Sözleri yoḳ size girmez bendedür

4580. İbn-i Müslim ṭurup ayaġ üstine
Gitmek olmaz didi ol dem dostına

4581. Bize dirler ḳanda gitdi şeyḫiñüz
Ḳanı serdārıñuz İbn-i Nebīñüz

4582. Anuñile siz ḳılıç çekmedüñüz

[4571ab] Aldı mektūbı yırtdı ġażab itdi hemān // Zīrā İslām dīninde yoḳ ẓālime uymaḳ gümān M2, M5.
[4572ab] Yine ʿAmr'a ol Yezid'den vardı bir kitāb // İşidiñ ol ẓālim yine ne eylemiş ḫıṭāb M2, M5.
[4573ab] Ġażabile şöyle dimiş benim emrim ṭutasız // Ṣuyile arasına sen ʿasker ḳatasın M2, M5.
[4574ab] Andan yā Ḥüseyin deyü itdiler nidā // Ol münādiniñ nidāsında nedür diñle edā M2, M5.
[4575ab] Ya bugün sen emiriñ ḥükmi eline giresin // Ya muḥārebe günidür cevāb viresin M2, M5.
[4576ab] Didi bu Cumʿa gicesidür baña mühlet virüñ // Ḳılayım çoḳ ṣalāvatı Ḳurʾān oḳuyam ṭuruñ M2, M5.
[4577ab] Didiler n'ola saña mühlet virelüm bu gice // Ḳıldı evvel ḳıldığını buldı aʿlā derece M2, M5.
[4578ab] Ḳıldı namāzını döndü aṣḥābına ḫıṭāb eyledi // Didi yol virüñ deyü baña bu gice söyledi M2, M5.
[4579ab] Zīrā bunlar beni diler ġayrı nesne dilemez // İbn-i Müslim ayaḳ üzre ḳaldı kimseye ḳomaz M2, M5.
[4581ab] Dirler ise ne diyelüm ḳanda gitdi şeyḫiñüz // Ḳanı ol ibni Nebīñüz uṣūlüñüz büyügüñüz M2, M5.

Bizümile meydāna çıḳmadıñuz

4583. Ḳo yoluñda eyleyĕlüm cān fidā
Cümlesi de ḳıldı bu sözi edā

M2 196[a] 4584. Ḳız ḳarındaşı Zeyneb ṭuydı anı
Nevḥa idüp virmek istedi cānı

4585. Çaġırup dir yā geçen ḫalifeler
Başumuza gör neler geldi neler

103.İlāhī
4+4=8

1. Seni öldürmek m'isterler
Gözüm nūrı Ḥüseyinüm
ʿAcabā senden n'isterler
Gözüm nūrı Ḥüseyinüm

2. Anam Fāṭma bugün öldi
Benüm yüregümi deldi
Başuña bu ḥāl mi geldi
Gözüm nūrı Ḥüseyinüm

3. Bugün öldi babam ʿAlī
Çekelüm dünyādan eli
Bu mıdur dünyānuñ ḫāli
Gözüm nūrı Ḥüseyinüm

4. Ṣanki şimdi öldi Ḥasan
Āġūlar yüregin kesen
M3 196[b] Bu derde döymeyipsin sen
Gözüm nūrı Ḥüseyinüm

T 189[b] 5. Dir Ẕelīlī yana yana
Gör nice ḳıydılar cāna
Dir ḳardaşı Zeyneb ana
Gözüm nūrı Ḥüseyinüm

M1 173[b] 85.Faṣıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

[4582ab] Anuñile bile ḳılıc süngü çekmediyiñüz // Diyeler kim bizümile meydāna çıḳmadıñuz M2, M5.
[4583ab] Yoluña cāñımuzı eyleyĕlüm biz fidā // Cümlesi de böyle didi eyledi sözi edā M2, M5.
[4584ab] Söyleşirken ḳızḳarındāşı Zeyneb ṭuydı anı // Vāveylā idüp virmek istedi cānı M2, M5.
[4585ab] Çıḳdı çārından çıġırup yā geçen ḫalifeler // Ḳurretü'l-ʿaynım başına gör neler geldi neler M2, M5.
[1abcd-5abcd] –M4

4586. Yüzini yırtuben Zeyneb yıḳıldı
Cānı ol dem boġazına ṭaḳıldı

4587. Düşüp şöyle hemān uġundı geçdi
Ḥüseyin geldi yüzine ṣu ṣaçdı

4588. Ey hemşire Yaradan'dan ḳorḳasın
Ḳul odur vire Ḫudā'ya arḳasın

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4589. Ṣayḥa idüp olma Allāh'a ṣaḳī
Her ne ise ẕikr idelüm biz Ḥaḳḳ'ı

M2 196[b] **4590.** Her ne gelürse başa ṣabr idelüm
Ehl-i ṣabruñ yollarına gidelüm

4591. ʿAskerinüñ çevre yanın ḳazdılar
Ḥendeḳ idüp her birini düzdiler

4592. Otuz atlu ile oġlı ʿAlī'yi
Ṣuya gönderdi işit ol velīyi

4593. Ṣu içüben daḫı abdest alalar
Pes ölince emr-i Ḥaḳ'da olalar

4594. Geldi ʿAbdullāh pes on biñ er ile
Virmediler bunlara ṣu zor ile

4595. Yidi gün irmedi ṣuya elleri
İçmeyenüñ bellü n'ola ḥālleri

4596. Kūfe begi ʿAmr'a böyle didiler
Bil Ḥüseyn ʿAlī oġlıdur didiler

T 190[a] **4597.** Fāṭıma kimüñ ḳızı bilmez misin
M5 99[b] Yidi gündür inṣāfa gelmez misin

M3 197[a] **4598.** Bunlara esirgeyüp ṣu viresin
Ḥaḳ ḳatına ne yüzile varasın

M4 99[b] **4599.** Bu söz ʿAmr'ın ḳalbine kār eyledi

[4588a] Ḥüseyin didi kim Ḥaḳ'dan ḳorḳasın T, M1.
[4588ab] Beytin vezni kusurludur.

Ḳalbi yumşadı illā ʿār eyledi

M2 197ª **4600.** Yine Yezīd'üñ kitābı ol zamān
Geldi dir Ḥüseyin'e virmeñ emān

4601. Öldürene Rey vilāyetin virem
Her ne ise murādı maḳbūl görem

4602. Ol Furāt'dan gelüp ḫanāzīr içer
Cān Ḥüseyn'üñ ʿayāli ṣusız geçer

M1 174ª **4603.** Didi Furāt ṣuyını içürmezüz
Tā sizi ölince hem ḳaçurmazuz

4604. Gör bulara cān Ḥüseyn neler didi
Bunlara söylemedük yir mi ḳodı

4605. O kelbler kelbi alup ṣuyı içer
Ḥüseyn'i menʿ eyleyüp aġzın açar

4606. Dir Ḥüseyin cevāb virüñ ben kimem
Ṭoġrı eydüñ bunda bugün ben kimem

4607. Dedem Muḥammed Muṣṭafā ebem Ḥadīce-yi Ḳübrā
Babam ʿAlī kān-ı seḫa anam Fāṭımā-yı Zehrā

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4608. Başumda dülbend dedemüñ degil mi
Elümdeki ḳılıç anuñ degil mi

4609. Ya benden ne dilersiz pes diyesiz
Nebīñüz oġlına nice ḳıyarsız

4610. Didiler kim Emīr'üñ ḥükmine gir
Yezīd'üñ bīʿatine sen rıżā vir

4600ab Gine Yezid'üñ kitābı vardı oldı ol zamān // Şöyle dimiş ki Ḥüseyn'i öldürüñ virmeñ āmān M2, M5.
4601ab Her kim öldürürse Rey vilāyetin aña virem // Her ne murādı var ise ben anı maḳbūl görem M2, M5.
4602ab Ol Furāt'uñ ırmaġından ḫanāzir içer // Cān Ḥüseyin ehli ʿayāli ṣusız geçer M2, M5.
4603ab Didiler kim Furāt'uñ ṣuyun içirmezüz // Tā dadınca ölüm dadın biz anı ḳaçırmazız M2, M5.
4604ab Gör bunlara cān Ḥüseyin neler didi // Gör ki bunlara aṣlā söylemedik yer mi ḳodı M2, M5.
4605ab Ol kelbler kelbi Furāt'uñ ṣuyını alup içer // Beni menʿ eylediler ṣuṣız ḳaldım ben nāçār M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
4607ab Beytin vezni kusurludur.
4608a Mısranın vezni kusurludur.

4611. Ḥüseyin pes didi kim ḥayfā size
Ẓālimüñ ḥükmine gir dirsiz bize

4612. Nebīler oġlı hīç buña uyar mı
Ümmet Peyġamber oġlına ḳıyar mı

M3 197[b] 4613. Allāh ḥaḳkıçün uymazam bil aña
Velīkin ḳoyup iẕin virüñ baña

M2 197[b] 4614. Varup dedem ḥaremine gideyin
Varuben anda ʿibādet ideyin

4615. Didiler heyhāt ki aña gidesin
Saña yol yoḳ Medīne'ye aṭasın

4616. Ḳaldurup ol dem yuḳaru başını
Dökdi mübārek gözinden yaşını

4617. Didi Yahūdi'ye ḫışm itdi Allāh
Didikleriçün ʿUzeyr ibni Allāh

4618. Neṣāri'ye daḫı ġażab olundı
Bularda Mesīḥ ibn Allāh didi

4619. Bu ḳavme de ġażab idiser Allāh
Eşedd ola bulara ġażabullāh

M1 174[b] 4620. Resūl evlādıyam beni bilürler
Yine bunlar beni ḳatle gelürler

4621. Geldi bir ẓālim ol dem idüp inḳār
Didi Resūl'e ne ḳara betüñ var

4622. Didi iy Ḥaḳ ḳara betüm bilürsin
Ümīẕüm bu ki ḥaḳḳından gelürsin

4623. Bir ʿaḳreb ol dem ol ẓālimi ṣoḳdı
Amān virmeyüp ol dem cānı çıḳdı

[4612ab-4617ab] –M4

[4613ab] Beytin vezni kusurludur.

[4614ab] varuben anda: ravżasında M1, M2.

[4615a] Mısranın vezni kusurludur.

[4618b] Mısranın vezni kusurludur.

[4620ab-4621ab] –M4

[4622a] didi iy Ḥaḳ: ey Çalābım M2, M5.

T 191[a] **4624.** Ḥüseyn ol dem anda nidā eyledi
Görüñ yardum var mı diyü söyledi

M5 100[a] **4625.** Yezīd ʿaskerinden biri itdi nidā
Elini ḳaldurdı biemr-i Ḥudā

4626. Didi tevbe eyledüm yā ibni Resūl
Şüphe yoḳ sensin bildüm aṣleluṣūl

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4627. Dir Ḥüseyn ne kişisin di baña
Didi Yezīd oġlıyam geldüm saña

4628. Dir Ḥüseyn aduñ gibi ḫur olasın
Ṭamudan ḳurtulup raḥmet bulasın

M2 198[a] **4629.** İbtidā gelmişidüm öldürmege
M3 198[a] Şeyṭānı şād eyleyüp güldürmege

4630. Dilerem şimdi ben evvel ḥarb idem
Cān u baş virüp Ḥaḳḳ'a ṭoġru gidem

4631. Didi Ḥüseyn fī-emānillāh yüri
Vire Ḥaḳ ḳuvvet yüri dönme girü

4632. Ol saʿātde ḳatl ider ol ḳırḳ eri
Şehīd olup ṭutdı Cinān'da yiri

4633. Ḥüseyin dir budurur evvel ölen
Aġladı bildi nedür başa gelen

4634. Ol Yezīd ʿaskerinden çıḳdı bir er
Dir yā Ḥüseyn muştuların saña nār

4635. Dir Ḥüseyn ne kişidür diyin bunı
İbnü Ḫūrdur didi od ola yiri

T 191[b] **4636.** ʿEvces oġlı çıḳdı urdı ṣol dizin
Atına aşılu ḳaldı kend'özin

M1 175[a] **4637.** Aṣlu ḳaldı ṣarḳdı aşaġa başı

[4624ab-4625ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

[4625ab] Yezīd ʿaskeri içinden bir er eyledi nidā // Elini başına ṭutdı diñle ne emri Ḥudā M2, M5.

[4626b] Mısranın vezni kusurludur.

At süridi yüzi üzre iñişi

4638. Bunuñ ardınca ḳurıldı nār-ı ḥarb
Şiddet-i ḳıtāl oluben oldı ḍarb

4639. Çoḳ ḳıtāl olup girüye döndiler
Yaralandı ibni ʿEvces indiler

4640. Ḥüseyn aña muştuladı cenneti
Müslim'e eyledi ʿālī̆ himmeti

4641. Geldi Ḥabī̆b vaṣiyet it dir baña
Didi Müslim *itteḳullāh* dir baña

4642. Didi Ḥüseyn'e ölince yardum it
Dedesi ḳatına aḳ yüzile git

4643. Böyle dirken virdi Müslim cānını
Ol dem içre Ḥaḳḳ'a döndi yüzini

M2 198[b] 4644. Pes Ḥüseyn'üñ ʿaskerinden varidi
Adı Züheyr idi ġāyet eridi

4645. Dir Züheyr'üm ḳılıç aldum elüme
Baş u cān virmege girdüm yoluma

4646. Yā Ḥüseyn ben severem ḳıtāl idem
Biñ kez ölürsem yine girü gidem

4647. Didi Ḥüseyn seni öldürmeyeler
Saña ḳatlüñ dadın bildürmeyeler

M4 100[a] 4648. Ḥayḳurup ʿAmr ʿaskerine uġradı
Çoḳ Yezī̆dī̆ pāre pāre ṭoġradı

T 192[a] 4649. Dir Ḥüseyn yā‿ebā Temāme ḳıl nidā
ʿAskeri menʿ eylesünler ḳıl ṣadā

4650. Didi ki ḳoñ bizi Cumʿā ḳılalum
Edā idüp borcı yine gelelüm

[4641ab] Geldi Ḥabī̆b Müslim'e dir it vaṣiyyet sen bana // Didi Müslim *itteḳüllāh* ṣābit oldı aña M2, M5.
[4642ab] Tā ölünce Ḥüseyn yardım idüp durasın // Dedesiniñ yanına yüz aḳlıġıyla varasın M2, M5.
[4643ab] Böyle deyüpdurur iken virdi müslim cānını // Uymadı ẓālimlere Allāh'a döndi yüzini M2, M5.
[4644ab] Bu Ḥüseyin ʿaskerinden var idi bir pehlivan // Adı Rehber idi anıñ çıḳdı meydāna o cān M2, M5.
[4645ab] Ben o Rehberem ki çıḳdım ḳılıç aldım elime // Baş virmege girdim ol Ḥüseyin yolına M2, M5.
[4647b] dadın: ṭadın M3, M5.

4651. Didi Ḥuṣayn ḳabūl itmez ol İlāh
Gör o ẓālim bu işi ṣanmaz günāh

4652. Ol Ḥabīb dir Ḥuṣayn'a kim yā ḥımār
Raḥmeti Ḥüseyin sizden mi umar

4653. Bunı diyüp ol Ḥuṣayn'ı düşürür
ʿAmr-ı ẓālim Ḥabīb'e er üşürür

M1 175[b] **4654.** Bunca ʿaskerile ḳıtāl eyledi
M5 100[b] Meydān içre nice sözler söyledi

4655. Bir nicesin ḳatl idüp oldı şehīd
Ḫoş saʿādete irişdi ol saʿīd

4656. Hemedān'dan iki yigit geldiler
Ḳardaş ʿayālleri imiş bildiler

4657. Neye aġlarsız diyüben ṣordılar
Yā Ḥüseyin senüñiçün didiler

4658. Menʿine ḳādir degülüz bu işüñ
İşlerin diñleñ bu iki yoldaşuñ

M2 199[a] **4659.** Dir Ḥüseyin Ḥaḳ ḫayır cezā vire
Diledi bunlarda meydāna gire

4660. Ḥüseyin'e selām virüp gitdiler
İkisi daḫı ʿaẓīm ceng itdiler

M3 199[a] **4661.** İkisi de ṣaldı ḳılıç bunlara
Şehādet naṣīb oldı ol cānlara

4662. Taḳdīri görüñ ırāḳdan geldiler
Nicesin ḳatl idüp şehīd oldılar

4663. Ol Hilāl oġlı Nāfiʿ'yi ṭutdılar
ʿAmr-ı bedbaḫtuñ yanına gitdiler

T 192[b] **4664.** ʿAmr didi ne içün siz ḥarb itdüñüz

4654ab –M2

4656a Hemedān: hemāndem T, M5.

4662ab-4722ab –M4

4664a ʿAmr: Yezīd T.

Bize ḳarşu ḳomaġa yol ṭutdıñuz

4665. Seyfimile öldürdüm on üçüñüz
Hem öldürdüm oḳumla birḳaçuñuz

4666. Eger elüm ḳollarum ṣaġ olaydı
Göreydüñüz bu ʿasker ne bulaydı

4667. İşidüp bunı hemān öldürdiler
Uçmaḳ içre maḳāmın buldurdılar

4668. Çıḳdı meydāna ʿĀyis ne söyledi
Oḳudı Ḳurʾān naṣīḥat eyledi

4669. Hem didi her kim diler gelsün beri
Göstereyin kimimiş meydān eri

4670. Ḥamīd adlu bir kişi bilüridi
ʿĀyisʾüñ ḫaberini aluridi

M1 176[a] 4671. Didi arṣlan oġlıdur ʿĀyis görüñ
Pehlevānlar varise ḳarşu ṭuruñ

4672. Didi ʿAmr ḥayfā size varmayasız
Ol sizi ḳırar aña ṭurmayasız

4673. ʿArabuñ şānı budur bir bir çıḳa
Erlige ṣaymazlar anı kim çoḳa

M2 199[b] 4674. Her ne yirden girdilerse hep ṣıdı
Öñine varanlaruñ ṣıdar ödi

4675. Yoḳ muḳābil aña hücūm itdiler
Kim oḳile kimi ṭaşlar atdılar

4676. Bunı da ol dem şehīd eylediler
Bu ẓālimler işidüñ nʾeylediler

M3 199[b] 4677. Ol bahādurlar ṣavaşa girdiler
Beyt oḳuyuben muḳābil ṭurdılar

T 193[a] 4678. Bir Naṣrānī īmāna gelmişidi

4665ab-4666ab Beyitlerin vezni kusurludur.

4671a arṣlan oġlıdur: esedü'l-eseddür M2, M5.

4675ab Gördiler olmaz aña cümlesi hücūm itdiler // Kimi oḳile urdılar kimi ṭaşlar atdılar M2, M5.

Ḥüseyn öñünde müʾmin olmışidi

4679. Anasıyla Kerbelā'ya geldiler
Ḥüseynile bile yoldaş oldılar

M5 101[a] 4680. Girdi meydāna bu da ḳılıç alup
ʿAskere dīn ʿışḳına ḥamle ḳılup

4681. On iki atlu yigirmi dört yayan
Saʿy idüp öldürdi ol cāna ḳıyan

4682. Anası çadır diregiyle yürür
Uzan oġul diyüben ġayret virür

4683. Ol ḳıyāmetde şefāʿat bulasın
Yüzi aḳ maḳbūl-ı ḥażret olasın

4684. Ceng iderken anı ġāfil ṭutdılar
İltdiler ʿAmr'a işit kim n'itdiler

4685. Didiler kim neʿaceb itdüñ bize
Didi n'idem ne ideydüm ben size

4686. Kesüp başını meydāna atdılar
Gör seg ẓālimler eyü iş itdiler

4687. Anası ol başı öpdi gör n'ider
Atdı ʿaskere öldürmek ḳaṣd ider

M1 176[b] 4688. Ol başile urdı üçin öldiler
ʿĀḳıl olan ḥaḳ kimüñdür bildiler

M2 200[a] 4689. İkisin direkile ḳatl eyledi
Ḥüseyn ḳıtāl itme diyü söyledi

4690. Ki ḫātūnlar ġazāya varmayalar

[4678ab] Beytin vezni kusurludur.
[4682ab] Anası ardınca çadır diregin almış yürür // Özen oġul ġayret Nebī deyü ġayret virür M2, M5.
[4683ab] Özen oġul ol Nebī'nüñ şefāʿatin bulasın // Ol şefāʿat eylese maḳbūl-ı dergāh olasın M2, M5.
[4684ab] Bunları ḳıraṭururken anı diri ṭutdılar // İletdiler ʿAmr öñüne ol pehlivāna n'itdiler M2, M5.
[4685ab] Didiler kim neʿaceb heybet idersin sen bize // N'eyleyelim ṭutuldım daḫı n'eylerdim ben size M2, M5.
[4686ab] Kesdiler başın girü ʿaskere iletdiler // Ḳor seg ol ẓālimler yoluñı eyü iş itdiler M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
[4687ab] Aldı anası başını öpdi gözini n'ider // Atdı Yezīd ʿaskerine öldürmege ʿazm ider M2, M5.
[4688ab] Atdı oġlu başını urdı birḳaç öldiler // ʿĀḳıl olan ʿibret aldı ḥaḳ kimiñdür gördiler M2, M5.
[4689ab] Urdı çadır diregiyle ikisin ḳatl eyledi // Ḥüseyn ḳıtāl itmeye aña söyledi M2, M5.

Refʿ olupdur ḳıtāle ṭurmayalar

T 193[b] **4691.** Ḥüseyn oġlı Ḳāsım girdi meydāna
Daḫı bāliġ olmadın girdi cāna

4692. Ḥüseyn oġlına çünkim ḳıldı naẓar
Ṣarılup āh eyleyüp ḳalbin yazar

M3 200[a] **4693.** Ṣol ḳadar aġlaşdılar kim düşdiler
ʿAḳlı gidüp ikisi de şaşdılar

4694. ʿAḳlı geldi dir icāzet vir baña
Yoluña cānum virem dir iy baba

4695. Cān u baş fidā idem cānum baba
Ḥarām oldı dünye iy ḫānum baba

4696. Geldi vaḳti baba ben ṭuramazın
Bu fenāya göñlümi viremezin

4697. Virdi destūr gitdi ardından baḳar
Gözlerinden yaşı sil gibi aḳar

4698. Ṣıġınup Allāh'a iy cānlar cānı
Urdı ḳılıç anlara dökdi ḳanı

4699. Ol Yezīdlerden otuz beşin helāk
Ḳuvvet-i Ḥaḳ'dur bular iy merd-i pāk

4700. Erde adlu ẓālim urdı bunı da
Gördi babası nicesi onı da

4701. Ḥüseyin baḳdı buña arṣlan gibi
Dirseginden kesdi anı ḳaplan gibi

[4690ab] Defʿ olubdur ḫātundan ġazāya varmayalar // Çıḳup erler arasında ḳıtāle ṭurmayalar M2, M5.
[4691ab] Ol Ḥüseyn oġlı Ḳāsım çıḳdı bu kez meydāna // Daḫı bāliġ olmamışdı gör nice ḳıyar cāna M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.
[4692ab] Babası Ḥażret-i Ḥüseyin aña ḳıldı naẓar // Ṣarılup āh itdiler ʿaceb itdiler ḥaẓer M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.
[4693ab] Şöyle āh itdiler kim yıḳıluben düşdiler // Gitdi ʿaḳlı başlarından ikisi de şaşdılar M2, M5.
[4694ab] ʿAḳlı başına gelüp dir iẓin vir baba baña // Gireyim meydāna bugün ḳurbān olayım saña M2, M5.
[4695ab] Göñli olmaz babasınıñ ana iẓin virmege // Bī-ḳarār olup şöyle iver girmege M2, M5.
[4696ab] Vaḳti geldi babacıġım vir iẓin ṭuramazam // Bu fānī dünyaya göñlümi hīç viremezem M2, M5.
[4697ab] Gördi olmaz virdi iẓin ardından baḳar // Ol mübārek gözlerinden yaşı sel gibi aḳar M2, M5.
[4698ab] Ṭayanup Allāh'a girdi meydāna o cānlar cānı // Urdı ẓālimlere ḳılıç dökdi nice ḳanı M2, M5.
[4700ab] Erde dirler bir ẓālim urdı düşürdi bunı da // Bunı gören baba nice unıda M2, M5.
[4701ab] Ġażab idüp baḳdı Ḥüseyin'e arṣlan gibi // Urdı kesdi dirseginden Erde'yi ḳaplan gibi M2, M5.

M2 200[b] **4702.** Erde'yi çağırdı o dem bozıldı
Atlar ayağı altında üzüldi

4703. Vardı Ḥüseyin Ḳāsım'ıñ yanına
Nice ṣabr ide oġul efġānına

T 194[a] **4704.** Ḳaldurup anı ḫaymeye getürür
Ayağı yirde gögsinde götürür

M1 177[a] **4705.** Destūr aldı girdi Zeynelʿābidīn
Dökelüm göz yaşların iy zāhidīn

4706. Baḳdı Ḥüseyn başını göge diküp
Ḫoş müşābihdür diyü yaşın döküp

M3 200[b] **4707.** Dir dedemi göresim gelse eger
İderidüm dāʾimā buña naẓar

M5 101[b] **4708.** Girdi meydāna Ḥüseyn oġlı ʿAlī
Nice beytler söyleyüp girdi velī

4709. Dir ḳılıcımla babamı ḳurtaram
Hem babamuñ yolına cānum virem

4710. Ṣusız ol muḳātele idüp yanar
Yüz yigirmisini ḳatl idüp döner

4711. Didi baba bu zırıh ṣıktı beni
Bir içim ṣu ḳavīḳılaydı cānı

4712. Çağırup dedeme babam ʿAlī'ye
Yardum idüñ dimişem sen velīye

4713. Didi oġul emr-i Ḥaḳ var arada
Emr-i Ḥaḳḳ'ı ilerü kim ırada

4714. Didi dilüñi getür aldı ṣuvar
Ol dem içre ṣusızlığını ırar

[4702ab] Ṣabr itmeyüp bu Arda çağırdı bozuldı // Atlar ayağı altına düşüben üzüldi M2, M5.
[4703ab] Ṭurmadı Ḥüseyin vardı Ḳāsım'ınıñ yanına // Nice ṣabr eylesün āh bu cānlar cānına M2, M5.
[4704ab] Ḳoltuġuna girdi anı çadırına getürür // Ayağı yirde sürinür gögsü üzre oturur M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
[4705ab] İẕin aldı çıḳdı meydāna ol Zeyne'l-ʿābidīn // Bunlar içün dökelüm yaşı ey zāhidīn M2, M5.
[4706ab] Ḫoş naẓar idüp Ḥüseyin başını göge diküp // Ḫoş müşāhede idüp gözlerin yaşın döküp M2, M5.
[4707ab] Dedemi göresim gelse baḳaridim yüzüne // Āh idüp aġlar Ḥüseyin geldi fürḳat özüne M2, M5.

4715. Virdi yüzügini didi al bunı
Ṣu vire dedeñ ʿadūya dön yöni

4716. Bir ṣu vire ġayrı ṣuṣamayasın
Gir ḳıtāle ġayrıyı ḳomayasın

T 194[b] 4717. Aldı aġzına yüzügi girdi ol
M2 201[a] Ḳırdı seksenini dir ol pür-uṣūl

4718. Cümlesi öldi iki yüz bil anuñ
Seyfile dönderdi yüzin düşmenüñ

4719. Emr-i Ḥaḳ geldi başında urdılar
Anı düşmen içre iltdi gördiler

4720. Şehīd olup rūḥı eyledi ṣadā
Ol ṣadāsında nedür diñle edā

4721. Yüce ṣavtile baba dir bilesin
Ṣuvardı ceddüm beni tīz gelesin

M1 177[b] 4722. Bir çanaḳ şerbet ḥāżırdur bil saña
Babacuġum dedeñdür diyen baña

104.İlāhī
4+4+3=11

M3 201[a] 1. N’eyleyin her birin şehīd itdiler
Oġullarum diyü aġlar Ḥüseyin
Yüzi nūrlu Ḳāsımımı n’itdiler
Oġullarum diyü aġlar Ḥüseyin

2. Ḳanı Zeynelʿābidīn oġlum ʿAlī
Girdi bu meydāna uzatdı eli
İki yüzin ḳırdı dimedi belī
Oġullarum diyü aġlar Ḥüseyin

3. Oġul Ḳāsım henüz bāliġ olmadı
Yüz çevürüp ʿadūlardan almadı
Yezīdīler ḳadrimizi bilmedi
Oġullarum diyü aġlar Ḥüseyin

[4721b-4722b] Mısraların vezni kusurludur.
[1abcd-5abcd] –M2

T 195[a] **4.** Genç yaşında otuz beşin öldürdi
Girdi meydāna kendüyi bildürdi
Cān Ḳāsım kendüyi ṣoñra aldurdı
Oġullarum diyü aġlar Ḥüseyin

5. Ẕelīlī eydür budur taḳdīrüñ işi
Girdiler meydāna virdiler başı
Rūḥın ḳarşulamış Cihān Güneşi
Oġullarum diyü aġlar Ḥüseyin

Fī beyānü'l-ḳıtāli'l-Ḥüseyn
86.Fasıl
fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

4723. Baḳdı ol dem Ḥüseyin ṣaġ yanına
Kimse aṣlā ḳalmamış ceng yirine

4724. Ṣolına baḳdı bu kez döndi imām
Ol ʿAlī Aṣġar ḳılıç almış hümām

4725. Līki ḳılıç ṭutmaġa yoḳ ḳudreti
Ṣavaşa çıḳmaġa eyler diḳḳati

4726. Ümmü Gülṣüm düşmiş anuñ ardına
Gitme diyü dermān arar derdine

4727. Dir ki ḥāle ḳo beni kim varayın
Babam öñünde birazın ḳırayın

M1 178[a] **4728.** Dir imām yā Ümmü Gülṣüm ṭut anı
İşte bende ḫod virür ol dem cānı

M3 201[b] **4729.** Yir yüzinde neslimiz kesilmesün
ʿĀleme ṭolsun nesil islemesün

4730. Ceddinüñ tācını geydi başına
Aġlayaraḳ ḳan ḳatup gözyaşına

T 195[b] **4731.** Ṣardı dülbendini tācı üstine
M5 102[a] Aldı Muḥammed ḳılıcın destine

4732. Cān Ḥüseyin girdi bu kez meydāna

4725ab-4732ab –M4

4728a imām: Ḥüseyn M2, M5.

4730a ceddinüñ: dedesinüñ M2, M5.

Ḳalmadı hevāsı fānī zindāna

M2 201[b] M4 100[b] 4733. Diñleñ imdi neler oldı ol cānā
Tācı dülbendi boyandı al ḳana

4734. Her zamānki ceng idüp girü gelse
Ṣusızlıḳ odıyile zebūn olsa

4735. Ḳarşular bir cāriye ḳavut ḳarup
Ḫātūnuñ eline bir ṣabī virüp

4736. Alur ol ṣabīyi dizi üstine
Diñlenüp yalvarur ol dem dostına

4737. Nice defʿā ceng idüben yorıldı
Aʿżāsına nice oḳlar urıldı

4738. Gitdügince vedʿālaşur ehline
Dökilür ḳanları anuñ eline

4739. Ḫayme içine o dem oḳlar gelür
Bir ṣabīye ṭoḳunup gör ne olur

4740. Ol ṣabīnüñ boġazından urdılar
Açdı ayasın Ḥüseyin gördiler

4741. Dir özine ki i nefs ṣabr idesin
Āḫirete geldi sefer gidesin

4742. İlāhī yardum ḳapusı yapıldı
N'eyleyem ʿırżımuz yire depildi

4743. Bari bir ḫayırlu ecel viresin
Sen virürsin cümle derdüñ çāresin

T 196[a] 4744. Böyle didi bindi ata ẕü'l-cenāḥ
Dürlü ḥayf itdiler aña çoḳ cünāḥ

M1 178[b] M3 202[a] 4745. Aldı ḳılıcın eline ẕülfeḳār
Ṣöyle ḳıldı ol gürūhı tārumār

4746. Yüce ṣavtile bu beyti oḳudı

[4734b] Mısranın vezni kusurludur.
[4737ab] Beytin vezni kusurludur.
[4742ab] Beytin vezni kusurludur.

Meydān içre bülbül olup şaḳıdı

خيَّرالله من الخلق ابى ثُمَّ اُمّى و انا ابن الخيريتن
اُمِّ الزَهراء حقّا و ابى وارث الرَّسُل و مولى الثَّقلين عليّ العبدالله غلاماً*

4747. Oḳudı bu beyti ṣaġa yüridi
Şöyle ḳırdı bunları kim eridi

4748. Girdi bu kez yürüdi ṣol ḳolına
Ḳırdı işit Yaradan'uñ ḳulına

M2 202[a] 4749. Yitmiş iki yirden anı urdılar
Bu Yezīdler anı ġāyet yordılar

4750. İndi atından diledi diñlene
Cān u dilden ṭut ḳulaġuñ añla ne

4751. Ṭaşile urdı bir ẓālim alnına
Diñle bunı irişesin żıllına

4752. Üç çatal temrenlü oḳla urdılar
Ol zaḥımdan ʿaḳlını hem ırdılar

4753. Bi-ismillāh diyü yapışdı oḳa
Aʿlā millet diyü ṣıġındı Ḥaḳḳ'a

4754. Başını ḳaldurdı didi yā İlāh
Bunuñiçün derdile idelüm āh

T 196[b] 4755. Yā İlāhī sen bilürsin ġayrı yoḳ
M5 102[b] Ol Ḥabīb'üñ oġlıyam münkiri çoḳ

M1 179[a] 4756. Çekdi oḳı atdı ol dem ardına
Ḳan revān oldı baḳ anuñ derdine

M3 202[b] 4757. Ḳodı yirine mübārek elini
Atdı göge ḳanı işit ḥālini

4758. İnmedi bir ḳatre ḳan yir yüzine
Hīç ḳızıllıḳ yoġidi ḫalḳ gözine

* "Tanrı yaratılanların arasından önce babamı sonra annemi seçti. Ben iki iyi insanın evladıyım. Annem Zehra, babam peygamberlerin varisidir ve iki cihanın sahibi (olan Allah'ın) kulu ve kölesi Ali'dir."

4753a Mısranın vezni kusurludur.

4757ab-4763ab –M4

4759. Şimdi gökde bir ḳızıllıḳ görinür
Şimdi gāh gider gāhī hem bürinür

4760. Ḳodı elin yine yara üstine
Aldı ḳanın diñle anuñ ḳaṣdı ne

4761. Yudı başın ṣaḳalın bu ḳanile
İy bürāder diñle bunı cānile

4762. Didi bu ḳanile dedeme varam
Fülān öldürdi dedecügüm direm

M2 202[b] 4763. Şöyle aḳdı ḳanı anuñ ṭurmadı
Atı üstinden özini ırmadı

4764. Düşdi ata yıḳılup ṣaġ yanına
At naẓar itdi o cānlar cānına

4765. At başın egüp düşürmedi anı
Boyadı atını Ḥüseyn'üñ ḳanı

4766. Kendü ḫaymesine iltdi at bunı
Ḳız ḳarındaşı Zeyneb gördi anı

4767. Biraz ḳavut aldı ele virmege
Gördi yıḳılmış döyemez görmege

T 197[a] 4768. Çaġırup didi ki va Muḥammed āh
M4 101[a] Görme misin ḥālimüz vā Aḥmed āh

4769. Vā ʿAlīyy āh Ḥamza tā vü Caʿfer āh
Vā Ḥasan āh ḥālimüz oldı tebāh

4770. Daḫı didi gel yā ebāl'-Ḳāsım āh
Döyemezüz buña gel yā ebātāh

4771. Kerbelā'da başı aşaġa gelür
Ardına ḳalanlaruñ ḥāli n'olur

[4763ab] Aḳa aḳa żaʿīf oldı anıñ ḳanı ṭurmadı // Bindi ṭurmadı aṭı üstine özini ırmadı M2, M5.
[4764ab] Düşdi aṭı üstine yıḳılup ṣaġ yanına // Bindügi aṭ naẓar itdi gördi cānlar cānına M2, M5.
[4765ab] Aṭcaġuz başını egdi düşürmedi ṭutdı anı // Boyadı aṭını cāñ Ḥüseyin'üñ ḳanı M2, M5.
[4766b] Mısranın vezni kusurludur.
[4767ab] Bir ḳadeḥ ḳavut almış çıḳdı aña virmege // Başı aşaġa yıḳılmış nice döysün görmege M2, M5.
[4768ab] Ṣayḥa idüp çaġırup dir ki vā Muḥammed āh // Bilme misin ḥālimüzi ḳandasın vā Aḥmed āh M2, M5.
[4771ab] Kerbelā'da atı üzre başı aşaġa gelür // Ya bunuñ ardına ḳalanlarıñ ḥāli ne olur M2, M5.

4772. Mübārek dülbendi düşmiş n'ideyin
Hem ridāsın düşmiş ḳanda gideyin

M1 179[b] 4773. Bunları yoḳladı ol Zeyneb Ana
M3 203[a] Sāirleri aġlaşur yana yana
M5 103[a]

4774. ʿArş u Kürsi yir gök ditrer ol zamān
Bunlariçün itdiler āh u fiġān

4775. Ṭaş u ṭopraḳ altında bulındı ḳan
Ḳorḳu düşdi ḳaçdı şeyṭān ol zamān

4776. Cinnīler ravżaya gelüp üşdiler
Anda bir yıl āh idüp aġlaşdılar

M2 203[a] 4777. Tā ḳıyāmet ümmet olan aġlaya
Derde düşüp yüregini ṭaġlaya

4778. Ṭuyup aġlamayan anı ṭaşimiş
İmān ʿalāmeti gözde yaşimiş

4779. Çün Ḥüseyin düşdi atı üstine
Geldi Şimr başını kesmek ḳaṣdına

4780. Aġzı içre dili ṭudaġın yalar
ʿÖmri āḫire irişmiş ṣu diler

T 197[b] 4781. Şimr-i melʿūn depdi vü didi anı
İvme dedeñ ṣuvarur ḥavżdan seni

4782. Şimr-i melʾūn dir Sinān'a kes başın
Baḳdı yüzlerine döküben yaşın

4783. Didi Sinān Şimr'e buña ḳıyaman
Anda ḫaşm olup ʿazāba döyemen

4784. Şimr-i melʿūn indi atından hemān
Gögsine çıḳdı laʿīn-i bed-gümān

4785. Ol mübārek başını kesmek diler
Baḳdı yüzine Ḥüseyn anuñ güler

4786. Dir iy melʿūn bilme misin sen beni

[4773ab-4785ab] –M4

[4776a] cinniler: sünni cinniler M2; cümle cinniler M5.

Didi yaḫşi bilürem kimsin seni

4787. Bilürem babañ ʿAlīyü'l-Murtażā
Hem de anañdur Fāṭımatü'z-Zehrā

M3 203[b] 4788. Daḫı ceddüñdür Muḥammed Muṣṭafā
Hem de ebeñdür Ḫadīcetü'l-Kübrā

105.İlāhī
4+4=8

1. Keserin başını hemān
Hīç saña virmezin amān
Ḳalbüñe gelmesün gümān
Böyle dir ol yüzi ḳara

M1 180[a] 2. On iki kez bıçaḳ urup
Görüñ āḫir neye irdi
Ḳafadan kesüp dönderdi
Taḳdīrullāhı kim ıra

M5 103[b] 3. Altmış birinde hicretüñ
ʿÖmri ḥatm oldı ḫayretüñ
Kesildi başı ʿişretüñ
Cumʿā gün yevm-i ʿāşūrā

4. Baş kesüp içdiler şarāb
İtdiler işlerin ḫarāb
Kerbelā'da imiş türāb
Ḳıpḳızıl olmış ol ṣahrā

M2 203[b] 5. Üç gün şādılıḳ itdiler
Gel işit daḫı n'itdiler
Alup ol başı gitdiler
Nice uġradılar ḳahra

6. Gör ʿAmr'uñ oġlını ne dir
Başı bir yirde gördüm dir
İbn-i Ziyād oñı ol yir
Gör neye irdi mācerā

7. Bu kez ibni Ziyād başın

[1abcd-4804abcd] –T

[2abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

[4abcd-10abcd] –M4

Kesdi muḥtār görüñ işin
Muṣʿab’da muḥtāruñ başın
Biemrillāh ki nā-çāre

8. Muṣʿab başın ʿAbdülmelik
Kesüp bir bir bölük bölük
M3 204[a] Cümle bir yirde bu sülūk
Az müddet içre bil yārā

9. Kesilmesün mi başları
Ḫarāb oldı pes işleri
Ẓulme gitdi bişleri
Yönlerin döndiler nāra

10. Muḥammed dünyāya gelmez
Gelüben peyġamber olmaz
İslām dīnini ḫalḳ bilmez
Nice olmışdır gelüp ṣora

11. Üçyüz yıl evvel bir ṭaşı
Yazılmış diñle bu işi
Fikr eyleyüp aḳıt yaşı
Dīn yolına oñad ara

12. Yir yüzine yazılmış bu
Fikr it bunı ġayrıyı ḳo
Yazılmış bu biemr-i Hū
Olmaz yuyılmaġa çāre

87.Faṣıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4789. ʿAceb Ḫaḳ’dan ne umarlar şu ümmet
Ḥüseyn’i öldüre geçmeye minnet

4790. Ṣu virmeyüp iderler dürlü ʿaẕāb
Şefāʿat mi umarlar yevme’l-ḥisāb

4791. Dedesi bunlara ḳılmaz şefāʿat
İdiser anlara ḳatı ḫuṣūmet

4792. Yazılmış yir yüzinde ḫayr ekenler
Ḫayırlu yirlere emek çekenler

5abcd-12abcd –M4

4793. Varup āḫretde şādılıḳ biçerler
Ḥaḳk'uñ niʿmetlerin yiyüp içerler

4794. Bir yüzinde yazılmış kim şer eker
Bunda şerlü yirlere gözin diker

4795. Biçecegi nedāmetdür bilesin
İşüñ şerlüyise tevbe ḳılasın

M1 180[b] **4796.** Ṭaşun dördinci yüzinde yazılmış
M3 204[b] Gördüñüz mi yazuda hīç bozılmış

M2 204[a] **4797.** Varimiş cennet içre südden ırmaḳ
Naṣīb ola bize de anı görmek

4798. ʿAlī Ḥasan Ḥüseyin içer imiş
Anda ḫoşluḳlar ile geçer imiş

4799. İşidüñ kim ne didi ibni ʿAbbās
Şu demki öldürdürler Ḥüseyn'i nās

4800. Vaḳıʿamda ʿĀlem Faḫrin görürin
Ne kim gördüm anı ḫaber viririn

4801. Kerbelā'da bir şişe var elinde
Neler çekerlerimiş Ḥaḳ yolında

M5 104[a] **4802.** Nice şeyʾ devşürüp şişeye ḳoyar
Anlaruñ çekdügine kimler döyer

4803. Didim ki nedür dişürdügüñ senüñ
Ḥüseyn'iñ noḳṭasıdur aḳan ḳanuñ

4804. Kim Ḥüseyn ḳatline ḥāżır oldılar
Ḳılmasun şek ne belāya ḳaldılar

106.İlāhī
4+4+3=11

[4793a] āḫretde: ʿuḳbāda T, M1.
[4794ab] Beytin vezni kusurludur.
[4798b] Mısranın vezni kusurludur.
[4799ab-5255ab] –M4
[4801a] Mısranın vezni kusurludur.
[4802b] Mısranın vezni kusurludur.
[4803ab-4804ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

1. Ḥüseyin ḳatline ḥāżır olanlar
Görsün ne belālar gelür başına
Yezīd ʿaskeriyle bile gelenler
Görsün ne belālar gelür başına

2. Ṣu virmeyüben itdiler cefāyı
Ayırdılar cesedinden ḳafayı
Ḫaşm idinen Muḥammed Muṣṭafā'yı
Görsün ne belālar gelür başına

3. Bir içim ṣu istedi virmediler
Yezīd'üñ ḫāṭırını ırmadılar
Yezīd'den bunı maḳbūl görmediler
Görsün ne belālar gelür başına

M3 205[a] 4. Ḥüseyin'üñ ḳuzıların ḳırdılar
Ṣoñra kendü defterlerin dürdiler
T 198[a] On iki kez ḳılıçile urdılar
Görsün ne belālar gelür başına

M1 181[a] 5. Ṭurma aḳıt Ẕelīlī göz yaşını
Ẓālimler kesdi Ḥüseyn'üñ başını
Ḫaşm iden iki cihān güneşini
Görsün ne belālar gelür başına

Ḥikāyet-i helāk-i sāiḳ-i min ʿasker-i Yezīd
(88.Faṣıl)
faʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4805. Diñle bir kişi rivāyet eyledi
Her kişi ne gördi anı söyledi

4806. Didi gördüm bir kişi görmez gözi
Başına ne gelmiş işit bu sözi

4807. Dir ki ben on kişinüñ biri idüm
Ḳatline rāżī degil biri idüm

4808. Kerbelā'da ben ḳıtāl eylemedüm
Hem muḫālif bir sözi söylemedüm

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

[1abcd-2abcd] –M2

[4808a] Kerbelā'da ben: girüp meydāna M2, M3.

4809. Tamām oldı ḳıtāl evime geldüm
Namāz vaḳti olup Yatsı'yı ḳıldum

4810. O dem yatup ʿacāyib düş görürin
Ne ki gördüm anı ḫaber viririn

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4811. Ḳalḳ Muḥammed saña gel dir didiler
Kim seni ʿāṣī yirine ḳodılar

M2 204[b] 4812. Didüm anuñile nem var arada
ʿAceb ʿibret alacaḳdur burada

4813. Beni ṭutup alup aña gitdiler
Eydeyim gör anda baña n'itdiler

T 198[b] 4814. Bir ṣaḥrada Faḫr-ı ʿĀlem oturur
Pür-ġam olmış gör başa ne getürür

4815. Bir melek var gördüm öñünde anuñ
Bir ḳılıç elinde var oddan yalıñ

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4816. Ṭoḳuzımuzı öldürdi bu melek
Dögüşdüler ki bunlar ide dilek

M3 205[b] 4817. Urduġunca bunları bil od ṭutar
Yanup yine dirilür işleri zār

4818. Yaḳın vardum aña virdüm selāmı
Selāmum almadı işit kelāmı

4819. Çoḳ zamān ṭurdum işidüñ işini
Zamāndan ṣoñra ḳaldurdı başını

M1 181[b] 4820. Didi kim sen baña ḥürmet itmedüñ
Öldürüp evlādum yolı gütmedüñ

4821. Didüm ne oḳ ne ḳılıçile urdum

[4814ab] Beytin vezni kusurludur.
[4817a] Mısranın vezni kusurludur.
[4819a] Mısranın vezni kusurludur.
[4820ab] Beytin vezni kusurludur.

Ne ben anlar ile ḳıtāle ṭurdum

4822. Didi girçeksin ama bile geldüñ
ʿAdū çoḳlıġına sen bāʿiṣ olduñ

4823. Yaḳın gel diyü emr eyledi baña
Ṭutup emrini yaḳın vardum aña

4824. Öñünde görmişem bir ṭaş ṭolu ḳan
Ḥüseyn'üñ ḳanıdur bu didi ol cān

M5 104[b] 4825. Aldı ḳandan sürme çekdi gözüme
İşte görüñ bu ḥāl geldi özüme

4826. Uyandum görmez olmış iki gözüm
Ḳalmamış Sulṭān'a varmaġa yüzüm

T 199[a] 4827. Dir o kişi bir kişi daḫı gördüm
M2 205[a] Ḳaṭran var ḳoḳusında aña ṣordum

4828. Didi ben Ḥüseyn'i ṣoyandan idüm
Yezīd'üñ sözine uyandan idüm

4829. Düşümde görmişem ḳopmış ḳıyāmet
Ḳamu ḫalḳ ḥaşre dirilmiş tamāmet

4830. Ġāyetile ṣuṣadum ṣu ararın
Kimi görsem bir içim ṣu ṣorarın

4831. Ol Resūl ü Fāṭıma vü hem ʿAlī
Hem Ḥasanile Ḥüseyin ol velī

4832. Bular bir ḥavż kenārında ṭururlar
Ṣuṣayın ümmete ṣular virürler

M3 206[a] 4833. Didim kim bir içim virüñ ṣu baña
Zīrā ġāyet muḫtāç oldum ben aña

4834. Resūlullāh dir üçüñüz viresiz
Bu kişinüñ ṣusızlıġın ırasız

[4825ab] Beytin vezni kusurludur.
[4826b] Mısranın vezni kusurludur.
[4827ab] Beytin vezni kusurludur.
[4831ab] Beytin vezni kusurludur.
[4833b] Mısranın vezni kusurludur.

4835. Didiler kim bu Ḥüseyn'i ṣoyandur
Yezīd ʿaskerine bu da uyandur

4836. Didi buña ḳaṭırandan içürüñ
İçürüp aġzı ṭadını ḳaçıruñ

4837. İçürdiler ḳaṭırandan bir içim
N'eyleyeyin varidi benüm ṣuçum

M1 182[a] 4838. Ṣu dökersem ḳoḳar andan ḳaṭıran
Ne ki ṭatsam çıḳar andan ḳaṭıran

4839. Gitmedi ḳaṭıran ḳoḳusı benden
Ya nice gizleyeyin bunı senden

4840. İder ibni Lehīʿā bir rivāyet
İşidicekdürür bil bunı ġāyet

T 199[b] 4841. Dir ki gördüm ṭavāf ider bir kişi
Meded Allāh diyü yalvarmaḳ işi

M2 205[b] 4842. İlāhī yarlıġanmayı dilerin
Ama kim yarlıġamazsın n'eylerin

4843. Didüm ḳorḳ sen ṣaḳın kesme ümīẕüñ
Nedür yarlıġamazsın diyü sözüñ

4844. Ki yaġmur ḳaṭresince itseñ günāh
Tevbe itseñ ḳabūl ider ol Allāh

4845. Didi baña ki iy kişi yaḳın gel
Nedür bu sözümüñ aṣlı ḫaber al

4846. Didi ben elli kişinüñ biriyem
Anuñçün yarlıġanmaḳdan beriyem

4847. Alup gitdük Ḥüseyn'üñ biz başını
Nedür diñle Yaradan'uñ işini

4848. Aluben başı Yezīd'e giderüz
İşimüz oldı gizleyüp n'iderüz

[4837b] Mısranın vezni kusurludur.
[4839a] Mısranın vezni kusurludur.
[4841a] Mısranın vezni kusurludur.
[4844ab] Beytin vezni kusurludur.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 206[b] **4849.** Her kim alsa ol başı eli ḳurur
Böyle diyüp bu kişi ḫaber virür

4850. Gördük olmaz bir ḥarīre ṣordılar
Yapışan eller ḳurudı gördiler

4851. Anı hem bir ṣanduḳ içre ḳoydılar
Elli kişi birbirine uydılar

M5 105[a] **4852.** Her gice nās ṭolunuben geçdiler
Ṣubḥa dek üstinde şarāb içdiler

4853. Bir gice içüben serḫoş oldılar
Diñleñ anı her biri ne buldılar

T 200[a] **4854.** Ben o gice içmedüm düş görürem
Nice gördüm eyle ḫaber virürem

4855. Ne uyur ne uyanıġam ol gice
İşidüñ kim gök görüldi gör nice

M1 182[b] **4856.** Gördüm ol dem gök ḳapusı açılmış
Diñleñ imdi ne görilmiş seçilmiş

M2 206[a] **4857.** Gördüm andan Ādem u Nūḥ u ʿĪsā
Hem Muḥammed cümle enbiyā Mūsā

4858. Cebreʾīl Mikāʾīl hem cümle melek
Bir yire gelmiş bular nedür dilek

4859. Cebrāʾīl ṣanduḳı açdı gör n'ider
Aldı başı eline öpdi gider

4860. ʿAḳabince aldı Muḥammed öper
Ḳaṣd idenler gör nice yoldan ṣapar

4861. Diñleñ anda Cebreʾīl ne buyurur
Faḫr-ı ʿĀleme teselliler virür

[4855ab] –T, –M1

[4856ab] Beytin vezni kusurludur.

[4858a] Mısranın vezni kusurludur.

4862. Cebre’īl dir Ḥaḳ baña emr eyledi
Ṭut Ḥabīb’üm sözin diyü söyledi

4863. Yā Muḥammed emr iderseñ sen baña
Şunı işle di ki işledüm saña

4864. Dünyenüñ üstin aşaġa döndürem
Buña ḳıyanı ṭamuya gönderem

M3 207[a] 4865. Dir Muḥammed Ḥaḳ öñine varuram
Anda cümle ḫaṣmı kimdür görürem

4866. Anlaruñ ḫaṣmı benem ḥākim Allāh
Cümle bir bir buluram kimde günāh

4867. Yā Muḥammed Ḥaḳ saña ider selām
Bunlaruñ ḥaḳḳına ne dirsin kelām

T 200[b] 4868. Bunlaruñ cümlesini ḳıruñ didi
Ateşīn ḥarbe ile uruñ didi

4869. Her melek elinde oddan ḥarbe var
Kimi urdılarsa ol demde yanar

4870. Bir melek geldi buna da bī-gümān
Ben didim kim yā Resūlallāh amān

4871. Didi kim Ḥaḳ yarlıġamaya seni
Nice yarlıġayısar Allāh beni

4872. İşidicek bu ḥāli ben uyandum
İçüm ü ṭaşum bu derde boyandum

M1 183[a] 4873. Ḳırḳ ṭoḳuzumuz görürem kül olmış
M2 206[b] Şürb-i ḥamr idenler itdügin bulmış

4874. Ḥüseyin ḳatline ḥāżır olandan
Gelüp bile muḳātele ḳılandan

4875. Ben daḫı bileyidüm dir bir kişi
İşidüñ kim nicedür taḳdīrüñ işi

4876. Her birine geldi bir dürlü belā

[4862b] Mısranın vezni kusurludur.
[4872ab-4874ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

Bu belādan gelmedi baña hele

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4877. Müsāfir idi bu ḳavmüñ yanında
Meger ḳorḳusı varidi cānında

4878. Diledi kim ṭura bir çıraḳ yaḳa
Anuñla kendü işlerine baḳa

M5 105[b] **4879.** Bir od düşüben üstine ṭutuşdı
Bu ḳavm feryādına anuñ yitişdi

4880. Söyündürimediler yandı oda
Bilinmez Yaradan āḫretde n'ide

T 201[a] **4881.** Didiler altı kez gök aġlayupdur
M3 207[b] İşidenler yüregin ṭaġlayupdur

4882. Biri Ādem ki cennetden çıḳıcaḳ
İftirāḳ odıyla kendin yaḳıcaḳ

4883. Biri İbrāhīm ol oda atıldı
Biri Yūsuf ki ḳuyuya ḳatıldı

4884. Biri Muḥammed'üñ öldügi eyyām
Biri ġarīb yigit olınca eytām

4885. Biri Kerbelā'da Ḥüseyin öldi
Ḳamu öldürenüñ işi żar oldı

4886. Başın götüren deve bile yandı
Yanup deve ḳara kömüre döndi

4887. Ol deveye yük yükleden deveci
Başı görmege yaḳarken sirācı

M2 207[a] **4888.** Gördi kim barmaḳlarını od ṭutar
Cümle aʿżāsı yanup ol dem tüter

4889. Ḳaṭardan deve öldi dir deveci

[4878a] Mısranın vezni kusurludur.
[4882b] Mısranın vezni kusurludur.
[4886a-4887a] Mısraların vezni kusurludur.
[4888ab] Beytin vezni kusurludur.

Boġazladum eti aġūdan acı

Hikâye-yi rüʾyā-yı İbnü'l-Melik
89.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M1 183[b] **4890.** İbnü'l-Melik dirler idi bir kişi
İşit deyüvirem gördügi düşi

4891. Didi gördüm Muḥammed'i düşimde
Ki bilmedüm ne ḫayr itdüm işimde

4892. Baña taʿẓīm idüp ikrāmı ḳıldı
Keremler eyledi hem inʿām ḳıldı

4893. Ḥasan Baṣrī'ye didüm ben düşümi
Ḫaber virdüm aña kendü işümi

T 201[b] **4894.** Dir ehl-i beyte eylük eylemişsen
Fik(i)r idüp di baña n'eylemişsen

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4895. Bulmışidüm Ḥüseyin'üñ başını
Yezīd'üñ ḫazinesinde gör işi

4896. Ṣardum anı pes ḥarīrüñ içine
Gör nice dermān aramış ṣuçına

M3 208[a] **4897.** Cemāʿat olup namāzın ḳılmışuz
Ḳabre ḳoyup ḥürmetini bilmişüz

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

4898. Ḥasan didi Muḥammed rāżī olmış
Görüñ imdi Melik oġlı ne bulmış

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

4899. Çün Ḥasan Baṣrī yordı anuñ düşini
Bildi bu ḳuluñ kim oñardı işini

[4890a] Mısranın vezni kusurludur.
[4892b] keremler: luṭuflar T, M1.
[4895a] Mısranın vezni kusurludur.

4900. Bi-ḥamdi’llāh biz de sevenlerdenüz
Yüzlerin görmege ivenlerdenüz

4901. Diñleñ imdi eydeyin bir ḥikāyet
ʿİbret alasın bu sözden beġāyet

4902. İşidüñ Leyş oġlı ʿÖmer n’eyledi
Bī-nihāyet ʿasākir cemʿ eyledi

M2 207[b] **4903.** On iki biñ sancaġı vardı anuñ
Her birinüñ serdārı vardı bunuñ

4904. Ḫorasān’a ḳarşu ḳalḳup yüridi
Ol ʿasākir bir ovayı büridi

4905. ʿAskerüñ çoḳluġına ḳıldı naẓar
Aġladı ḳalbinde eyledi bizār

M5 106[a] **4906.** N’olaydı ben Ḥüseynile olaydum
Düşmānile muḳātele ḳılaydum

T 202[a] **4907.** Ol zamānda bir ṣāliḥ er düş görür
Gördügi düşi aña ḫaber virür

M1 184[a] **4908.** Faḫr-ı ʿĀlemi görür bu düşinde
Var imiş devlet ʿAmr’uñ başında

4909. Virdi ḫaber ʿAmr’a bu düşini
Ḥamd idüp akıtdı gözi yaşını

4910. İlāhī biz de duʿālar iderüz
Her birinüñ ḥürmetini güderüz

M3 208[b] **4911.** Bize de Aḥmed şefāʿat eyleye
Cān Ḥüseyn’üñ ḥürmetine ṭoylaya

4912. Diñle Yūsuf Mekke’de bir er görür
Yüzleri ḳararmış aġlayıp ṭurur

4913. Cümle aʿżāsı anıñ olmuş siyāh
İşit imdi ne imiş anda günāh

[4900a] Mısranın vezni kusurludur.
[4906ab] Beytin vezni kusurludur.
[4908ab] Beytin vezni kusurludur.
[4913ab] –T, –M1

4914. Nice maḫlūḳ öñünde gelüp bakar
Ḫalḳa nidā eyleyüp olmış nāçār

4915. Var ise evlād-ı Resūl bildürüñ
Yüzlerüñ gösterüñ beni güldürüñ

M2 208[a] **4916.** Baʿżı evlād geldi aña ṣordı ḥāl
Diñleñ imdi ne imiş bunda meʾāl

4917. Didi kim ben fülānum bilür misiz
Siz ʿaceb benden ḫaber alur mısız

4918. Didiler kim yalandur senüñ sözüñ
Yüzi gökçek aġidi cümle özüñ

4919. Muḥammed ḥaḳḳı içün ölem didi
Anlaruñ yanında bellüydi adı

4920. Dir Ḥüseyn'e deveci olmışidüm
Devesin çeküp bile gelmişidüm

T 202[b] **4921.** Ḥācete oturdı yanında ṭururam
Bir aʿlā uçḳurı var ben görürem

4922. Anı Fārisī melik virdi aña
Ḳızı Şehribān'u virmişdi buña

4923. Menʿ ide diyü baġışla dimedüm
Diledüm uġurlamaḳ idemedüm

4924. Gözledüm tā Kerbelā'ya gelince
Başa belā gelüp maḳtūl olınca

4925. Gördüm anda kim mübārek cismini
Ḳana müstaġraḳ göricek resmini

4926. Arḳası üzre yatur gördüm anı
Ol dem içre Kūfe'ye döndüm yöni

M1 184[b] **4927.** Ol saʿatde uçḳur aḳluma geldi

[4919b] yanında: ḳatında T, M1.
[4921a] bir gün Ḥüseyn efşān ider ṭururam T, M1.
[4922a] kim ʿAcem şāhı ḳızın virüp aña T, M1.
[4924ab] Beytin vezni kusurludur.
[4927ab] Beytin vezni kusurludur.

M3 209[a] Didim anda kimse yoḳ ḥāli ḳaldı

4928. Dönüben vardum ben anuñ yanına
Ḫoş boyanup yaturidi ḳanına

4929. Kesilmiş anuñ ol mübārek başı
Ṣundum ol uçḳura elim gör işi

4930. Ṣaġ elini ḳaldurup urdı elüm
Ṣandum ol dem cümle ṭaġıldı ḳolum

M2 208[b] 4931. Kendü uçḳurını aldı eline
Nice ḳuvvet virür Allāh ḳolına

4932. Ayaġum gögsine ḳodum çekerin
Barmaġı ḳopmaz yerinden baḳarın

M5 106[b] 4933. Gördüm olmaz kesmişem barmaḳların
Gözedür gözüm Furāt ırmaḳların

T 203[a] 4934. Diledüm ki uçḳurı şişem alam
Alup anı dönüp evime gelem

4935. Bir cemāʿat gelür gördüm firaḳdan
Ḫoş ḳoḳular beni ṭutdı ıraḳdan

4936. Görmedüm ancılayın gökçek ḳoḳu
İnna li'llāh āyetin ṭurma oḳu

4937. Bunları göricek bunı oḳıdum
Gitdi ʿaḳlum kend'özümi ḳaḳıdum

4938. Didi biri ben Ādem Peyġamberem
Biri dir hem ben Ḥamza pehlivanam

4939. Biri Ḥasan Faṭımadır hem ʿAlī̇
Gözlerinden yaş aḳup döker velī̇

4940. Hem birisi ol Muḥammed Muṣṭafā

[4929a] Mısranın vezni kusurludur.

[4935ab] Beytin vezni kusurludur.

[4936a] ancılayın gökçek: her giz anuñ gibi T, M1.

[4936b] **الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتهُم مُصِيبَة قَالُوا إِنَّا لِلهِ وَ إِنَّ إِلَيهِ رَاجِعونَ:** Onlar ki, kendilerine bir musibet isabet ettiği zaman: "Biz muhakkak ki Allah içiniz (O'na ulaşmak ve teslim olmak için yaratıldık) ve muhakkak O'na döneceğiz." derler. Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/156.

[4938b] Mısranın vezni kusurludur.

ʿĀlī ümmet şefīʿi ol hem vefā

4941. Dirler iy nūr-ı didem iy Ḥabībī
Ya kim ola ḳalb evinüñ ṭabībi

4942. Aġlayalum ol kesilmiş başuñı
Kesüp elüñ dökdiler mi yaşuñı

4943. Cümle evlāduñ esīr eylediler
Başuñı kesüp elüñ n'eylediler

M3 209[b] 4944. İy gözüm nūrı ḳanda gitdi başuñ
İy Ḥüseyn'üm ḥabībüm n'oldı işüñ

4945. ʿAlī aġlar ben de baḳup ṭurırın
Başı götürdi Muḥammed görürin

M1 185[a] 4946. Başını yirine ḳodı götürdi
Hemān cān Hüseyn ḳalḳdı oturdı

T 203[b] 4947. Birbirine ṣarılup aġlaşdılar
M2 209[a] Zārī zārī idüben iñleşdiler

4948. Dir Muḥammed aç u ṣusız görürin
Tā ḳıyāmet seni aġlar yürürin

4949. Ol gün eger seni ṭoyursalardı
Ḥürmetüm ṭutuben ṣu virselerdi

4950. Ḥaḳ açlığın ṣusızluġın ıraydı
Rūz-ı maḥşer ṭoyurup ṣu vereydi

4951. Cümlesi aġlaşup efġān itdiler
Diñleñ imdi buña daḫı n'itdiler

4952. Dir Muḥammed öldüreni bilürem
Ḥaḳ ḳatında daʿvācısı oluram

4953. Yā Ḥüseyn'üm di ki kim kesdi elüñ
Baña ḫod maʿlūm olupdur ḳātilüñ

[4940ab] –M1, –M2, –M3, –M5
[4941a] nūr-i didem: gözüm nūrı M2, M5.
[4944a] Mısranın vezni kusurludur.
[4946ab] Beytin vezni kusurludur.
[4950ab] Beytin vezni kusurludur.

4954. Didi şu yanumda ṭuran elümi
Kesdi gör ki ḳıydı bu bil ẓālimi

4955. Yā şaḳī sen Resūl'e gel dinildi
Ne itdüñse Ḥüseyn'e bul dinildi

4956. Çünki gelüp ṭurdum öñünde anuñ
Didi ʿadū bu işüñ nedür senüñ

4957. Ḥüseynümüñ barmaġın niçün kesdüñ
Elini kesmeden ne idi ḳaṣdın

4958. Yā ʿaduvvullāh ne idi maḳṣūduñ
İşte şaḳī eyledüñ kendü aduñ

4959. Faḫr-ı ʿĀlem didi sen miydüñ kesen
ʿĀlem içre olmayasın ṣaġ esen

M3 210[a] **4960.** Ben didim kim yā Resūl gelmemişem
Ḳatl iderlerken bile olmamışam

M5 107[a] **4961.** Didi Sulṭān barmaġın kesdüñ bunuñ
Dilerem Ḥaḳ taġyīr eyleye yönün

M2 209[b] **4962.** Uyanıcaḳ kendümi gördüm ḳara
Yüz ḳara oldı n'ideyin ne çāre

T 204[a] **4963.** Laʿnet itdi cümlesine Muṣṭafā
M1 185[b] Rūz-ı maḥşerde bulalar mı vefā

4964. Ḳatline ḥāżır olandan ḳalmadı
Belāya uġradı ḫalāṣ bulmadı

4965. Şimr-i laʿīn çün alup gitdi başı
Dünye vü ʿuḳbā ḫarāb oldı işi

4966. Cān Ḥüseyn'üñ evine iltdi başın
ʿAvreti varidi sünni gör işin

4967. Ḳodı başı örtüp anuñ üstüni
Diñle ʿavret n'eyler Allāh dostını

4968. Ol gicede ṭaşra çıḳar ol ḫatūn

[4955ab] Beytin vezni kusurludur.
[4957ab] Beytin vezni kusurludur.

Gördi bir nūr dikilü ṣankim sütūn

4969. Gördi hem ev içre bir iñildi var
Örtü altından gelür efġān u zār

4970. Didi Şimr'e ne var altında bunuñ
Didi başdur ḫārici bir düşmenüñ

4971. İlterin Yezīd'e kim iḥsān ide
Didi ḫātūn kimdurur di anı de

4972. Didi adı bil Ḥüseyin'dür anuñ
Bunı diñle ḳoḳuya düşsün cānuñ

4973. Çün işitdi ismini ḫātūn hemān
Ḫoş düşüben ʿaḳlı gitdi ol zamān

4974. Bir zamāndan ʿaḳlı geldi başına
Gör ne didi erine yoldaşına

4975. Didi şol puta ṭapandan şerlüsin
Bunlara ḫārici dirsin iy laʿīn

T 204[b] 4976. Ḳorḳma mısın Yaradandan ʿālemi
M3 210[b] Kim Ḥüseynden Yezīd eyü ola mı

4977. Ravżasında Aḥmed'e ḳılduñ cefā
Saña şefāʿat ide mi Muṣṭafā

M2 210[a] 4978. Çünki kesdüñ sen o Seyyid başını
Göresin maḥşerde Ḥaḳḳ'uñ işini

4979. Gitdi ḫātūn aġlayuraḳ pes o dem
Ḥaḳḳ'ı seven böylece olur dedem

M1 186[a] 4980. Vardı başı öpüp aldı eline
Şimri uyur baḳ o ḫātūn ḫāline

4981. Cemʿ idüp ḫātūnları anda hemān
Başı görüp her biri ḳıldı fiġān

4982. Dir ḫatūn laʿnet seni öldürene
Ol şeyṭān-ı laʿīni güldürene

[4978ab] Çünki sen kesdiñ Seyyidü'l-ʿāleminüñ başını // Rūz-ı mahşer göresin Yaradan'uñ işini M2, M5.
[4980ab-5015ab] –M2

4983. Bir zamāñ aġlaşdılar yana yana
Mātemile yandılar döne döne

4984. Aġlariken uyḫuya vardı bular
Diñleñ ol dem ne görür anda olar

4985. Gördi evüñ içini nūrla ṭolu
Bunı diñleyen kişi olur delü

4986. Bulud içre iki ḫātūn geldiler
Bu mübārek başı ele aldılar

4987. Birisi Ḫadīce-yi Kübrā anuñ
Ol biri Faṭıma-yı Zehrā bunuñ

M5 107[b] **4988.** Aya beñzer içlerinde bir kişi
Meger ʿĀlem Faḫrıdur döker yaşı

T 205[a] **4989.** Yanında bil Caʿfer aṣḥāb hem bile
Āh iderler yaşları dönüp Nīl'e

4990. Ḫadīce didi Şimr'üñ ḫātūnına
Dile bizden başuña devlet ḳona

4991. Dileriseñ olasın bizümle yār
Sen buña ʿavret olup ḳılma ḳarar

4992. Bir tedārük eyle sen bunda başa
Seni lāyıḳ görmezüz buña ḫāṣā

M3 211[a] **4993.** Bu ḥālile ben uyḳudan uyandum
Baş üstümde ṭurur Ḥaḳḳ'a ṭayandum

4994. Geldi Şimr-i melʿūn almaġa başı
Ḳaş çatup didim ki iy ẓālim kişi

4995. Virmezem başı meger öldüresin
Yüregümi ḳanile ṭoldurasın

4996. Öldürüp ol dem hemān aldı başı
Uydı İblīs'e ḫarāb itdi işi

[4989a] Mısranın vezni kusurludur.
[4993ab] Beytin vezni kusurludur.

M1 186[b] **4997.** Pes ḫatūn şehādet ḫilʿatin
Oldı cennet menzili gör rifʿatin

4998. Yā İlāhī biz de anı severüz
Aġlayup görmege anı iverüz

4999. Bizi de ol sevenlere ḳarışdur
Yüzlerini görmege sen irişdür

5000. Ol Ṣādıḳ'dan rivāyet diñle anı
İşidüp döndüresin Ḥaḳḳ'a yöni

5001. Dir ki düşimde Ḥüseyn'i görmişem
ʿĀşūre'de ḳatlini ben ṣormışam

T 205[b] **5002.** Didi babamdan suʾāl itdüm anı
Mātem iden ʿafv ola ʿāşūre güni

5003. ʿĀşūre gün müʾmine raḥmeti var
Şād olana ola laʿnet ṣad hezār

5004. İbnü ʿÖmer'den şuʾāl itdi bir er
Niredensin dir nice yolın arar

5005. Ehl-i ʿIrāḳdan didi suʾāline
Yezīd'den suʾāl iderler ḳıyarlar Resūline

5006. Ḥasanile bil Ḥüseyn ḳurretü'l-ʿayn oldılar
Bunlara ḫāyın olanlar ne belālar buldılar

5007. İbnü ʿÖmer dir ki bir ṣāliḥ kişi
Düş görür işit nedür anuñ düşi

5008. Ḳıyāmet ḳopmış gördüm yevmü'l-ḥisāb
Ben ṣırāṭı görürüm dār-ı ʿiḳāb

M3 211[b] **5009.** Ḫavżı yanında oturur ol Resūl
Ḥüseyin Ḥasan şu virür ṣaġ u ṣol

5010. Ben daḫı didim ki baña da virüñ
Menʿ idüp virmediler ḫāli görüñ

[4999ab] Beytin vezni kusurludur.
[5005b] Mısranın vezni kusurludur.
[5006ab] Beytin vezni kusurludur.
[5008a] Mısranın vezni kusurludur.

M5 108[a] **5011.** Vardum ol Resūl'e ḥālümi didüm
Ben de muḥtācam bugün key ṣuṣadum

5012. Didi Resūl ne yüzüñ var anlara
Ḳonşılaruñ sögdi dā'im bunlara

5013. Bilüriken ẓālimi menʿ itmedüñ
Sögme bunlara diyü sekitmedüñ

M1 187[a] **5014.** N'ideyin Ḥabībā ḳādir olmadum
Böyle merdūd olacaġım bilmedüm

5015. Ol Resūl bir bıçaḳ virdi elime
Var boġazla didi girdüm yoluma

T 206[a] **5016.** Yine virdüm bıçaġı aldı anı
Didi bunlara ṣuvarun siz bunı

5017. Baña bunlar ṣu virüp içdüm revān
Bu ḥālile uyanu geldüm hemān

5018. İrte oldı gördüm feryād iderler
Yasaḳçı geldi ḫalḳı cemʿ iderler

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5019. Varup bege ḫaber virdüm düşümi
Ḫalāṣ itdüm ḳamu ḳomşı işümi

5020. Beg ol dem ehl-i ṣıdḳuñ biri oldı
O ẓālim ʿaẕābı-ʿuḳbāyı buldı

107.İlāhī
4+4=8

1. Gel bileyin dirseñ diñle
Kimdür Ḥasan u Ḥüseyin
Diñledükçe durma añla
Kimdür Ḥasan u Ḥüseyin

[5015ab] Ḥaḳ Resūli ṭuydı ol dem bıcaḳ virdi elime // Var yaturken boġazla didi girdim yolıma M2, M5.
[5016ab] Yine düşim içre boġazlayup kesdim başını // Yine gelüp ḫaber virdim işit taḳdīrüñ işini M2, M5.
[5017ab] Baña bunlar ṣu virdi içüp içmedim bilmem // Bu ḥālile uyandım ben bu işe pişmān olmam M2, M5.
[5018ab] İrte oldı ṭuydum anda afġān iderler // Yaşaḳçılar cemʿ eyleyüp ḫalḳı ṭutmaġa giderler M2, M5.
[5019ab] Vardım bege ḫaber virdim düşimi bir bir yolında // Ḳomşularımı ḳurtardım bu begiñ elinden M2, M5.
[5020ab] Beg bana duʿā eyledi ehl-i ṣıdḳuñ biri oldı // O żālim ʿaẕāba ḳaldı zīrā cezāsını buldı M2, M5.

M3 212[a]

2. Bir bayrām gicesi bunlar
Resūlullāh'a geldiler
Yiñi libās dilediler
Ol cān Ḥasan u Ḥüseyn

3. ʿĀlem Faḫrı'nuñ yanında
Bulındı bir gökçe libās
Ġayrı libās bulınmadı
Ġam yir Ḥasan u Ḥüseyn

4. Geldi Cebrāʾīl ol demde
İki ṭabaḳ var elinde
İki libās var içinde
Gördi Ḥasan u Ḥüseyn

5. Biri yeşil biri ḳızıl
İkisi de ġāyet güzel
M1 187[b] Görüp şād oldılar ġāyet
Bunı Ḥasan u Ḥüseyn

6. Yeşilini aldı Ḥasan
Ḳızılı Ḥüseyn giyen
Bu sırrı añlamadılar
Bu cān Ḥasan u Ḥüseyn

T 206[b]
M2 210[b]

7. Ḥasan'ı pes aġūyile
Ḥüseyn'i bil ḳılıçile
Bī-şek bu ḥāl olur böyle
Ölür Ḥasan u Ḥüseyn

90.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M5 108[b]

5021. Bunı bildi cān Muḥammed aġladı
Ġama düşüp yüregini ṭaġladı

5022. Didi küffār mı idiser bu işi
Ümmetüñdür didi artdı teşvīşi

5023. Şöyle ġama düşdi ḥüzn eyledi bil
Ḥaḳ selāmıyla gelüp peyk-i Celīl

5024. Didi virdi iḫtiyāruñ elüñe

[3abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

Dilesin evlāduñı var ḥālü ne

M3 212[b] 5025. Yarın ümmete şefāʿat ḳılmasun
Yāḫūd evlād ġamı dile almasun

5026. Didi evlād ḳatli baña güç gelür
Ümmetüm yaḳmaḳ yüz ol deñlü olur

5027. Ne çekerse çeksün evlād minnetüm
Tek oda yanmaya anda ümmetüm

108.İlāhī
4+4=8

1. ʿĀlem Faḫrı Muḥammed'üñ
Ṭuyduñ mı sen minnetini
Allāh sevdügi Aḥmed'üñ
Ṭuyduñ mı sen diḳḳatini

2. Ḥasandan Ḥüseynden geçdi
Ümmetine gözin açdı
Ne ṭuyunca yiyüp içdi
Neye ḳorsın sünnetini

3. Ümmetine göñül bağlar
Ümmetiçün işün şağlar
Ol ümmetüm diyüp ağlar
Diler Ḥaḳ'dan cennetini

4. Siz birbiriñüz dögersiz
Hem daḫı çoḳ çoḳ sögersiz
Egri baḳar yüz egersüz
İncidürsiz ümmetini

5. Sen dirseñ ümmet olayın
Şefāʿatini bulayın
T 207[a] Ẕelīlem ẕelīl ḳalayın
Ḳoma ümmet ʿizzetini

91.Faṣıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M1 188[a] 5028. Şol zamānki Ḥüseyn ḳatl olundı
İşit nice ihānetler ḳılındı

[5028a] Mısranın vezni kusurludur.

5029. ʿAmr mektūb yazdı Yezīd'e hemān
Ṭutdum ehlin reʾyiñüz eydüñ beyān

5030. Ḥüseyn'i ḳatl idüp ṭutdum ʿayālin
Daḫı her ne ki vardur cümle mālın

5031. Didi esirler gibi gönder baña
Deve üstinde ʿüryān benden yaña

5032. Göricek anı maḫlūḳ ḳorḳa benden
Gör o ẓālimler nice çıḳdı dīnden

5033. İbni Ebi Vaḳḳāṣ u ʿAmr'ı bile
Gönderdi melʿūn işit neler ḳıla

5034. Başlar yalın deveye berkitdiler
Aç u ṣusız Yezīd'e iletdiler

M2 211[a] M3 213[a] **5035.** Ḫalḳ cümle bunlara ḳıldı naẓar
İtmeyüp Ḥaḳ'dan Resūlinden ḥazer

5036. Süheyl eydür ki Ḳuds'e varmışidüm
Varup Şām'a ṭonanmış görmişidüm

5037. Her eṭrāfı dībācile bezenmiş
ʿUmūma ḫalḳı ser-tā-pā düzenmiş

5038. Ḳamu ʿavretleri defler çaluben
ʿİşretile yiyüp içüp gelüben

T 207[b] **5039.** Süheyl anı görüp didi bu n'ola
Ki bunlar şād olup oynaya güle

5040. Süheyl görür ki beş şeyḫ ṭurur anda

[5029ab] Beytin vezni kusurludur.
[5031ab] Çünkü bunlar böyle oldı ne gülmek var bize // Olmuşdur dünyānuñ işi ḳorḳu düşürelim öze M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
[5032ab] Ḫalḳ heybetimi görsünler tā ḥaẓer ideler benden // Gör o ẓālimler başını nice ayrıldılar dīnden M2, M5.
[5033ab] İbni ebu Vaḳḳaṣile gönderdi ʿAmr'ı anları // Görüñ siz de n'eylediler bunı dīnleri M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
[5034ab] Beytin vezni kusurludur.
[5035ab] Nās bunlara eyler naẓar ḳılmadılar Ḥaḳ'dan ḥaẓer // Bunlara böyle olıcaḳ olalım dünyādan bīzār M2, M5.
[5036ab] Ḥażret-i Süheyl dir Ḳudüs şehrine varmışdım // Andan Şam iline vardım donanmış görmişdüm M2, M5.
[5038ab] Aġaçlarda dibāc aşılı her yer insān şāzılıḳda // ʿAvretler zevceler ṣoḳaḳlarda yazılıḳda M2, M5.
[5040ab] Süheyl dir bu ne ḥāldür ḳurmuşlar bu zīneti // Görür beş şeyḫ otururlar ider minneti M2, M5.

Didi eydüñ ki bilem bunı ben de

5041. Bu ḫalḳ şād olduġı eydüñ nedendür
Ṭonanmış hep delü uṣlı nedendür

M5 109[a] **5042.** Şeyḫler dir ġarīb misin bu yirde
Didim Medīne'den geldüm bu demde

5043. Görmişem cān Muḥammedüñ yüzini
İşitdüm hem nice ṭatlu sözini

5044. Daḫı nice ḥadīṯini bilürem
Yolın izleyüben ṣādıḳ oluram

M1 188[b] **5045.** Daḫı şeyḫler dirler kim işbu gökler
Yaġdurmadı yaġmur yirine ḳanlar

5046. Yire geçürmedi bunları n'eyler
Gözet var n'eylediler ol bī-dīnler

5047. Varuben naẓar eyle ki yā şeyḫ sen
Ne geliserdür ol ʿIrāḳ yolından

5048. Ḳapusında ṭurup bir dem naẓar ḳıl
Bunuñ ṣoñı neye irer anı bil

5049. Varuben ol Süheyl ḳapuda ṭurur
Gördi kim sancaḳlar açılup yürür

5050. Kimisi seyrān içün anda varur
Gördi kimi feraḫlanuben yürür

5051. Ümmü Gülṣüm birisi Zeyneb ana
Daḫı hem ol biri Sekīne ana

T 208[a] **5052.** Birisi ol ʿĀlīyyi Aṣġardurur
Aġlaşurlar her biri anlar görür

[5042ab] Bu şeyḫler didi Süheyl'e ġarīb misin sen bu yirde // Ben Medīne'den gelürem gördüm Sulṭān'ı bī-perde M2, M5.
[5043ab] Görmişem Sulṭān yüzini işitdüm nice sözini // Nice hadīṯin bilürem izlerem anıñ izini M2, M5.
[5045ab] Şeyḫler didi ʿacebdür ki gökler yaġdurmadı ḳanlar // Yire gecmedi bu insānlar var gör n'eyledi bunı dinler M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
[5047ab] Var naẓar eyle yā şeyḫ sen ehl-i Iraḳ'dan ne gelür // Var şol sāʿat ḳapusında ṭur görelüm ne olur M2, M5.
[5049ab] Vardı ol ḳapuda gördi ṣancaḳlar açup gelürler // Kimse ḳarşu varmışlar faḫirlenüp şād olurlar M2, M5.
[5050b] Mısranın vezni kusurludur.
[5052ab] Beytin vezni kusurludur.

5053. Cān Ḥüseyn'üñ ḫātūnı Şehribānū
İki maʿṣūm elinde hem o bānū

5054. Birinüñ yanına vardum didüm ben
Ḥ*a*lüñi eydivir kimsin baña sen

5055. Didi Ḥüseyn'üñ ḳız ḳarındaşıyam
Sekīneyem nice gülem eşiyem

M2 211[b] **5056.** Didüm ḥācetüñüz ola mı benden
Süheylem ben bilüñ siz cān u tenden

5057. Cān Muḥammed'i görmişem bilüñ siz
Yolına cānı ḳurbān virürüz biz

M3 213[b] **5058.** Didi baş götürene di ıraḳ ṭur
Ki ḫalḳuñ naẓarı zīrā añadur

5059. Ki ḫalḳ baḳmayalar bu ḥālde bize
Dilek olan budurur bunda size

5060. Budur maḳṣūdımuz bunı ṭalebden
Yarın utanmayavuz biz Çalap'dan

5061. Dörtyüz altun virüp geçürdi başı
Ġayret-i Ḥaḳ çekdügiçün ol kişi

M1 189[a] **5062.** Didüm daḫı ne dilersiz diñ ḳuzı
Setr içün bir şeyʾ vir örtelüm bizi

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5063. Dülbendüm ḳaftanum kesdüm bunlara
Setr idinüñ diyü virdüm anlara

5064. Bunlarile bile gitdüm iy kişi

[5053a] Mısranın vezni kusurludur.
[5055a] Mısranın vezni kusurludur.
[5057a] Mısranın vezni kusurludur.
[5061ab] Dörtyüz filori virmişem oña geçirmege başı // Ġayret-i Ḥaḳ çekdügiçün bu kişi itdi bu işi M2, M5 / Beytin vezni kusurludur.
[5062ab] Didim daḫı ne dilersiz ḫaber viriñ eydem anı // ʿAvret örtmeklige vir Ḥaḳ yarlıġaya seni M2, M5 / Mısranın vezni kusurludur.
[5063ab] Dülbendüm ḳaftanum yırtup her birine üleşdirdüm // Örtüñ ʿavretiñüz deyü her birine ṣunuvirdim M2, M5.
[5064ab] Bu başile bile gitdim iletdiler Yezīd'e başı // Yezīd taḫtında oturur gör ne oldı iletenüñ işi M2, M5.

Çünki Yezīd'e iletdiler başı

T 208[b] **5065.** Yezīd'i gördüm taḫtında oturur
Baş getüren başı anda götürür

5066. Didi iḥsān eyleyesin sen baña
Bunda iḥsān uma gelmişem saña

5067. Bu Ḥüseyn'üñ başıdur bil iy kişi
Nās ḫayırlusıdur ol ḥakdur işi

5068. O meclīsde Şām şeyḫleri varidi
Bunı işidüben her biri didi

5069. Çün ḫayırludur nice ḳıyduñ buña
İşid imdi n'eylediler sen aña

5070. Öldürüñ diyü Yezīd emr eyledi
Boynunı uruñ diyüben söyledi

5071. Öldürüp bitürdiler anuñ işin
Ṭaʿn-ı ḫalḳdan Yezīd ḳurtardı başın

M5 109[b] **5072.** Ḫalḳ sözinden ḳaçdı böyle eyledi
Ḥaḳ ḳatında gör özini n'eyledi

5073. Bir ṭabaḳa ḳodı Ḥüseyn'üñ başın
Cürʿa döker ḫamr içer görüñ işin

5074. Cān Ḥüseyn'i gel beyān eyleyeyin
Baʿżı evṣāfın ʿayān eyleyeyin

5075. Bir gün ʿĀlem Faḫrı bir elma ṭutar
Yanında Ḥasan Ḥüseyn bil iy yār

5076. Ḥażret-i Ḥasan diler kendü ala
Ḥüseyin diler anı kendü ala

[5065a] Mısranın vezni kusurludur.

[5066ab] Altun gümüş vir sen baña öldürmüşem ben bir kişi // Anası babası bunuñ ḫayır nāsdur Ḥaḳ'dur işi M2, M5.

[5068ab] Şāmıñ şeyḫleri varidi yanında oturur bunuñ // Didiler ḫayırlu nāsdur nice ḳıyduñ aña cāñuñ M2, M5./ Mısranın vezni kusurludur.

[5070ab] Öldürüñ deyü emr itdi varup öldürürler anı // Yezīd bu işi işledi ġavġadan ḳurtula cāñı M2, M5

[5072ab] Ḫalḳ sözünden ḳaçdı Yezīd böyle eyledi // Yezīd yanında gör bu ẓāẓim özüne n'eyledi M2, M5.

[5073ab-5099ab] –M2

[5075b] Mısranın vezni kusurludur.

T 209[a] **5077.** Dir Muḥammed virürisem birine
Biri melūl olubanı yirine

5078. Ne idecegin bilimez bu işe
Ḳaldı ḫayrān oluben bu cünbüşe

M1 189[b] **5079.** Ol saʿatde Cebreʾīl indi hemān
Böyle oldı bu işi itme gümān

M3 214[a] **5080.** Dir güreşdür ḳanḳısı yiñer ala
Kim Ḥaḳk'uñ bunda işi var kim bile

5081. Güreşdiler birbirin alımadı
Hīç birisi ruḫṣatın bulımadı

5082. Dir Muḥammed Ḥüseyn'e kim ṭut eldeñ
Yiñemĕdi Ḥasan'ı böyle bildüñ

5083. Cebrāʾīl'de böyle dir uydum aña
Ḥüseyinile Ḥasan birdür baña

5084. Cebrāʾīl bir elma daḫı getürdi
Gördi olmaz Muḥammed'e yitürdi

5085. Ḥaḳ ḳatında kim idügin bunlaruñ
Bileyin diyenler o Sulṭānlaruñ

5086. Diñleyüp bu sözleri ḫaber ala
Bunlaruñ rifʿatlerin Allāh bile

5087. Ḥasan u Ḥüseyin yazu yazdılar
İkisi de taḥsīn idüp düzdiler

5088. Varuben ʿAlī öñine ḳodılar
Ḳanḳumuzuñ ḫaṭṭı eyü didiler

5089. Dir ʿAlī anlara tafḍīl ḳılmazın
Anañuza bunı ṣoruñ bilmezin

5090. Fāṭıma daḫı bunı böyle diye
Varuñ iltüñ dedeñüz bunı bile

[5081ab] Mısranın vezni kusurludur.
[5082ab] Beytin vezni kusurludur.
[5084ab] Beytin vezni kusurludur.

T 209[b] **5091.** Dedeleri ḳatına varup anlar
Yazuların virüben didi bunlar

5092. Ḳanḳımuzuñ ḫaṭṭı güzel ḳıl beyān
Luṭf idüp naẓar eyle sen ḳıl ʿayān

5093. Didi bunı Cebrāʾīl'e ṣorayın
Ne cevāb virür buña bir göreyin

5094. Her ne dirse size vireyin cevāb
Ḳanḳısıdur bilevüz ḫayr u ṣevāb

5095. Cebreʾīl dir yā Muḥammed ben saña
Bil cevāb viremezin bundan yaña

M1 190[a] **5096.** Allāh'dan buña bir ḫaber alayın
Ne emr olur yine girü geleyin

5097. Yaradan didi birini ögmezin
Birisini ḳoyup boyın egmezin

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5098. İkisi de mufaḍḍaldür ḳatumda
Berāberdür bilüñ hem ḳurbetümde

5099. Varup yā Cebreʾīl bir elma getür
Buraḳ levḥlerine şüpheyi götür

5100. Ol elma ḳanḳısında ṭurur görüñ
Ol aʿlādur böylece ḫaber virüñ

5101. O dem elma görüñ iki bölündi
İkisinüñ levḥi üzre bulundı

5102. Bu cümle göñüllerin nice arar
Olmadı ḫāṭırların her giz ırar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 210[a] **5103.** Bu Yezīd'üñ görür misiz işlerin

[5091ab] Beytin vezni kusurludur.
[5096ab] Beytin vezni kusurludur.
[5100ab] Beytin vezni kusurludur.

M3 214[b] Ḳurtaram dirler mi oddan başların

5104. Cān Ḥüseyn'e ehline ne itdiler
Uyuben İblīs'e yolın gütdiler

109.İlāhī
4+4=8

M5 110[a] 1. Yezīdüñ itdügi işler
Görüñ yanına ḳalur mı
Aḳıdalum gözden yaşlar
Gör ḳul itdügin bulur mı

2. Kimsenüñ yanına ḳalmaz
Ẓālimler ẓulmüni bilmez
Ẓulmünüñ belāsın bulmaz
Dünyede hīç ḳul olur mı

3. Firʿavn yanına ḳaldı mı
Yā Şeddād ḫalāṣ buldı mı
Allāh'dan yardum oldı mı
Ẓālim ʿaḳluña gelür mi

4. ʿĀd ḳavmine n'oldı göre
Ḳārūn'ı ġarḳ itdi yire
Ẓālimler bulur mı çāre
Bilenler ẓālim olur mı

5. **Ẕelīlī** Yezīd'de bulur
Ṭuyasın başa ne gelür
Ya ẓulm eylemekden n'olur
Ẓālim ẓulmüni bilür mi

8.Gazel
mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün / mefāʿīlün

M1 190[b] 1. Şu demki Yezīd Ḥüseyn'e ʿAsākir gönderür oldı
M2 212[a] Muṣḥaf açıldı fāl itdi Görüñ Kurʾān'da ne geldi

2. *Külli keffārin anīdin* āyeti geldi göründi
Ki üç defʿada bu geldi Yezīd n'eyledi göründi

3. Yezīd ol muṣḥafı yırtdı şöyle ṣandı hüner itdi

[1ab] Beytin vezni kusurludur.

[2a] **أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ:** Bütün inatçı kafirleri cehenneme atın!" Kur'an-ı Kerim, Kaf 50/24.

Muʿānid yolını ṭutdı cabbārlar yolına gitdi

4. Şu gün ol maḥşer güninde diyiser Allāh öñünde
Yezīd beni pāreledi n'eylerse eyde ol günde

M3 215[a] 5. Varasın utan Allāh'dan cabbārlar işin işleme
Gör Cabbār n'eyledi seni şeyṭān yolına başlama

T 210[b] 6. Nāsdan utanmayan ḳullar fāsıḳlardan olur dirler
Meleklerden utanmayan münāfıḳdan olur dirler

7. Şu ḳul Ḥaḳ'dan utanmaya bilür Mevlāsı ṣanmaya
Anuñ īmānı ḳalmaya küfür içre ḳalur dirler

92.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5105. Gel işit bir rivāyet var ṭuyasın
İşidicek Ḥaḳ sözine uyasın

5106. Yezīd bir gün urup bir kimse dişin
Çıḳardı diñle ol melʿūnuñ işin

5107. O kişi didi Allāh kese elüñ
Senüñ Allāh yanında n'ola ḥālüñ

5108. Ol mübārek başı ṭabaḳ üstine
Ḳoyuben n'eyler gör Allāh dostına

5109. Yezīd elinde bir çıbıḳ ṭururdı
Anuñile bu başı bil ururdı

5110. Ol camiʿde ḥāżır idi bir kişi
Didi ol dem aña iy fāsıḳ başı

5111. Būse eylerdi Resūl gördüm anı
Sen ursın anı iy Ḥaḳ düşmeni

5112. Ben ol Resūl yanında oturmışam
Ḳarşusında ḥayrān olup ṭurmışam

[2ab-4ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[6a] Mısranın vezni kusurludur.
[5108ab] –M2, –M5 / Beytin vezni kusurludur.
[5110ab] –M2, –M5 / Beytin vezni kusurludur.
[5112ab-5113ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

5113. Sen ursın Sulṭān’a baḳan yüzi
Ol degil mi ḳurtaran yarın bizi

5114. Muḥammed’e ulaşmak olmayaydı
Keserdüm başuñı neler bulaydı

5115. Bu ḳul didi ṣoḥbetümi añarsın
Ḳıyduñ evlādına ḫāṭır degersin

T 211[a] 5116. Ḫalk işidüp bu sözi aġlaşdılar
M1 191[a] Şol ḳadar kim bī-ḫod olup düşdiler

M2 212[b] 5117. Yaḳīn oldı ki fitne ola hemān
Baş ortada iken bilüñ ol zamān

5118. O meclisde bir Naṣrānī varidi
Didi bir söz işidenler eridi

5119. Yezīd’e dir bu baş kimüñ başıdur
Ḫaber vir hem bu başı ne kişidür

5120. Didi bir ḫārici başı ʿırāḳdan
Üstümüze bu ḳul geldi Irāḳ’dan

5121. Didi adı nedür bunuñ diyesin
Bu gökçek yüzlüye nice ḳıyasın

M3 215[b] 5122. Ḥüseyin’dür bunuñ adı bilesin
Didi ana ata beyān ḳılasın

5123. Dir anası Fāṭıma baba ʿAlī
Didi kimüñ ḳızı söyle gel ḥāli

5124. Didi Muḥammed ḳızı bilgil anı
Dir Nebīñüz Muḥammed mi di bunı

5125. Dir Nebīmüz Muḥammed’dür bilesin
Dedesidür anuñ ḫaber alasın

5126. Didi ḥayfā ki yā Yezīd bu saña
Ne zehriyile döydüñ ḳıyduñ aña

[5115ab-5116ab] Beyitlerin vezni kusurludur.

[5120ab-24ab] –M5

[5347b] gökçek yüzlüye: aṣl-ı gökçege M2, M3.

[5351ab] Beytin vezni kusurludur.

5127. Benümle Dāvūd Nebī ıraḳlığı
Bundan añla nicedür yüz aḳlığı

5128. Ḳaçan kim ben Naṣāri içre girsem
D*ā*vūd evlādı olduġumı dirsem

5129. Naṣārīler baña taʿżīm iderler
Ayaġum tozını alup giderler

T 211[b] **5130.** Siz Nebīñüz evlādına ḳıyarsız
ʿAskerine anuñ ḳılıç ḳoyarsız

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5131. Dünyede sizden ẓ*ā*lim ḳul olmaya
Ki Peyġamberleri ḳadrin bilmeye

5132. Bunı didi ḳılıç aldı destine
Yüridi ol dem Yezīd'üñ üstine

M2 213[a] **5133.** Ortaya girdi Yezīd'üñ ḳulları
İrmedi bunuñ Yezīd'e elleri

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

M1 191[b] **5134.** Şehādet getürüp īmāna geldi
Bu ẓālimüñ elinde şeh*ī*d oldı

5135. Bunuñ da ḳondı saʿādet başına
*Ā*l ü evlādile oldı *ā*şinā

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5136. Yā İlāhī bizde sevenlerdenüz
Yüzlerin görmege ivenlerdenüz

5137. Bunlaruñ ḥürmetine lutfuñ ire
Elimüze bir bahānecük gire

110.İlāhī
4+4=8

[5353ab] Beytin vezni kusurludur.
[5356ab] Beytin vezni kusurludur.
[5357b] Mısranın vezni kusurludur.

M3 216[a]

1. Diñle gel varise ʿaḳluñ
Ne geçürmişdür rūzigār
Fikr eyle geçeni bir bir
Eyle gözlerüñi bıñar

2. Neye aḳmaz gözüñden yaş
Ne çeker dünyede her baş
Aç gözüñi gel iy ḳardaş
Ḳıl işiñü Ḥaḳḳ'a yarar

3. Gel saña bir ḫaber virem
Döyebilür misin görem
Yüregiñe yara uram
Aġlayam yürüyem her bār

4. Bu derde olalum yoldāş
Her ḥālde olalum ḥāldāş
N'eylediler aki ḳardaş
Evlād-ı Caʿfer-i Ṭayyār

5. Ḥüseyn ḳatl olıcaġaz
Ḳaçdı bunlar bilicegez
Başa yazu gelicegez
O yazılanı kim yuyar

6. Yezīd ʿaskeriñden bunlar
Ḳaçdılar ḳurtıla cānlar
Furāt başına vardılar
Ḳaçup gitmege yol arar

T 212[a]

7. Bir ʿavretde ṣuya vardı
İki evlād ṭurur gördi
Yüzleri nūrı belürdi
Ayuñ on dördine beñzer

8. Ḫātūn dir ne kişisiz siz
Caʿfer evlādıyuz dir biz
Ḳaçup bunda gelmişiz tiz
Ḳaçmaġile işimiz zār

M3 216[b]

9. Bu gice ḳonuḳ olsavuz
Oḳuyup namāz ḳılsavuz
Ṣabāḥ yol ele alsavuz

[2abcd-3abcd] –T, –M1

Göreydük n’eyleye Ġaffār

10. Dir ḫātūn sizi alurdum
Ḫiẕmetüñüzi ḳılurdum
Ḥürmetüñüzi bilürdüm
Yezīdīlerden erim var

M2 213[b] 11. Ḳorḳaram bu gice gele
Sizi evüm içre bula
Öldürüp başıñuz ala
Ol Allāh düşmeni aġyār

12. Recā idevüz gelmeye
Gelüben bizi bulmaya
Ḫāşā olacaḳ olmaya
Bunı bilen olur ebrār

13. Alup menzīline gitdi
Varup ṭaʿām ḥāżır itdi
Diñle taḳdīri gör n’itdi
Taḳdīr gelicegez nāçār

14. Ṭaʿām öñlerine ḳodı
Aluñ ṭaʿām yiyiñ didi
Ṭuyanlaruñ ṣıtsun ödi
Gör neler itdi rūzigār

15. Didiler yimezüz ṭaʿām
Bize dünyā oldı ḥarām
Bir ṭāʿat mevżiʿi görem
Ḳılalum biz anda ḳarar

16. Gösterdi ḳıldılar namāz
İtdiler Allāh’a niyāz
Münācāt eyleyüp biraz
Oldılar Allāh’a yarar

M1 192[a] 17. Bir miḳdārca uyudılar
M3 217[a] Er çıkageldi ṭuydılar
İnna li’llāh oḳıdılar

[9a] dir ḫātūn sizi: Muḥammed ḥaḳḳı M2, M3.

[11a] recā idevüz: diyeler ola M1.

[13abcd-30abcd] –M2

[17c] **الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتهُم مُّصِيبَة قَالُوا إِنَّا لله وَ إِنَّ إِلَيهِ رَاجِعونَ:** Onlar ki, kendilerine bir musibet isabet ettiği zaman: “Biz muhakkak ki Allah içiniz (O’na ulaşmak ve teslim olmak için yaratıldık) ve muhakkak O’na döneceğiz.” derler. Kur’an-ı Kerim, Bakara 2/156

Başlarına ṭar oldı dar

18. Ḳodı anları bucaġa
Ṣanki yandılar ocaġa
Birbirin aldı ḳucaġa
Ditreyüp iki şehriyār

19. Er geldi içerü girdi
Taç u dülbend yire urdı
ʿAvret n'olduñ diyü ṣordı
Ḫaber virdi aña bī-ʿār

T 212[b] 20. Dir iki oġlan aradum
Yiryüzin gezdüm ṭaradum
Ḥāṣıl olmadı murādım
Gör ne herze yir ol ḥımār

21. Yezīd dir kim getürürse
Bu emri kim bitürürse
Bu noḳṣānı yitürürse
Ẓālim on biñ dinār aṭar

22. Hem bir ʿArābī at virem
Anı maḳbūllerden idem
Eyleyem ben dürlü kerem
Ḥaḳ yirlerin eyleye nār

23. Ḫātūnı dir ḳorḳ Ḫudā'dan
Geç Muḥammed'e ez̲ādan
Maḥşer'de oldur gözeden
Ḳaḳıdursuñ yirüñdür nār

24. Urdı ʿavreti yüzine
Nār vācib itdi özine
Dünyā göründi gözine
Gör şeyṭāna nice uyar

M3 217[b] 25. ʿAvrete yiyecek ṣordı
Ol ḫāżır ṭaʿāmı virdi
Ṭurmayup ṭaʿāmı yirdi
Ḳulaġı bir ḫaber ṭuydı

26. Büyük didi küçigine
Gel berü gel ṣarılalum

Düş gördüm nedür bilelüm
Faḫr-ʿĀlem geldi iy yār

27. Didi ikiñüzde gelüñ
Bu gice bizümle oluñ
Ṣavmuñuzı iftār ḳıluñ
Gidelüm dünyāda ne var

M5 110[b] 28. Ḳardaş oġulları geldi
Bu gice benümle ḳaldı
Göre taḳdīri ne ḳıldı
Ḳalḳdı ẓālim çıraḳ arar

29. Çıraḳ yaḳdı baḳup gördi
Depüp uyḳuların irdi
Ne kişisiz diyü ṣordı
Ḳalḳup anlar boynın eger

30. Didi kimsiz ṭoġru söyleñ
Ḥāliñüzi beyān eyleñ
Yalanı ḳoñ rūḥı ṭoylañ
Bunlaruñ neslini ṣorar

31. Dirler bizden yalān gelmez
Neslimizde yalan olmaz
Yalan söyleyen ḳul olmaz
Eger bir kez eger her bār

32. Dir Caʿfer oġlanlarıyuz
Ne ṣorarsız bize diñ siz
Ḳaçuben bunda geldük biz
Ḳorḳana ḳaçmaḳ degil ʿār

T 213[a] 33. Ölümden ḳorḳuben geldük
M3 218[a] Bir ʿaceb belāya ḳalduḳ
Gelüp bunda ḳonuk olduḳ
Ḳorḳu bize eyledi kār

34. Didi ölmege geldüñüz
Ḳaçup ölümi bulduñuz
Ne olduġıñuz bildüñüz
Dir ʿarabīne bağla var

M1 192[b] 35. Var ilet Furāt yanına
Ḳıyasın bunlar cānına
Āzād ol Allāh yolına

ʿArab bunlara el ṣunar

36. Dirler luṭf it ḳıyma bize
Ḳul olalum bu dem size
Muḥammed ḥaḳḳı uy söze
Ḳulluġı idelüm iḳrār

37. Dir ẓālim ʿafvı bulmazsız
Hīç bugün ḫalāṣ olmazsız
Ḥayāta ümīẕ ḳılmazsız
İşidüp bunlar ider zār

38. Çün ʿArab aldı bunları
Ṣuya getürdi anları
O gün yüzlü cüvānları
ʿArab nesillerin ṣorar

39. Dirler beñzersin Bilāl'e
Gel naẓar eyle bu ḥāle
Maḥşer güni şefīʿ ola
Babamuz Caʿfer-i Ṭayyār

40. ʿArab ḳılıcını atdı
Efendisi ġażab itdi
Bu ʿArab ṭoġru yol ṭutdı
Ḳıldı işin Ḥaḳḳ'a yarar

M3 218[b] 41. Dir ʿāṣīī mi olduñ baña
Öldürmek emr itdüm saña
ʿArab cevāb virdi aña
Saña ʿāṣīīliḳden ne var

42. Ben emrüñ maḳbūl ḳılaman
Allāh'a ʿāṣīī olaman
Maḥşer'de rüsvāy ḳalaman
Kim öldürürse yiri nār

43. Bu kez oġlına emr itdi
Oġlı öldürmege gitdi
Gör bunlar n'eyledi n'itdi
Raḥm it yigitligim iy yār

44. Didiler sen saña ḳıyma
Babañuñ sözine uyma

31abcd-116/5abcd –M5

Kendüñi ṭamuya ḳoyma
Gel itme özüñe żarar

93.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5138. Bıraḳdı ḳılıcı ol oġlan daḫı
Ṭoġru ḳulın ṣaḳlar Allāh iy āḫi

T 213[b] 5139. Resūlullāh ḫaṣmuñ olur diyince
Caʿfer oġluyuz sözini ṭuyunca

5140. Babasına didi ʿArab sözini
Ḳaçmaġa bu ṭoġrulatdı özini

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5141. Ḳılıcı eline aldı ol ḳoca
N'eyleyelüm ṣaḳlamadı ol ḫoca

5142. Ḳılıcı ḳoca elinde gördiler
Ümīẕlerin bu dünyādan ırdılar

5143. Büyücegin aldı boynın urmaġa
Diledi başı teninden ırmaġa

5144. Aġlayuraḳ düşdi ayaġın öper
Eslemedi çünki yolından ṣapar

5145. Didi iy pīr luṭf idüp ḳıyma bize
Ḳul idüp ṣat eyleme bize cezā

M1 193[a] 5146. Eslemeyüp boynını urdı bunuñ
M3 219[a] Atdı ṣuya başını alup anuñ

M2 214[a] 5147. Bu kez küçügini çekdi ne didi
N'eyleyem unutmışsın Muḥammed'i

5148. Baña mühlet vir giyecegüm ḳana
Boyayup Muḥammed'e varam yine

[5138b] Mısranın vezni kusurludur.
[5139ab] Beytin vezni kusurludur.
[5140b] Mısranın vezni kusurludur.
[5142b] Mısranın vezni kusurludur.

5149. Diyeyin ümmetüñ itdi bu işi
Göge ṭutdı yüzin aḳıtdı yaşı

5150. Gömlecügün boyayuben ḳanlara
N'eyledi ol ẓālim anda bunlara

5151. Kesdi başın gövdesin atdı ṣuya
Bunı şüphe itmeñüz Allāh ḳoya

T 214[a] 5152. İki gövde bir yire ṣarıldılar
İkicügi bir yire dirildiler

5153. Gövdelerden bir ṣadā ol dem çıḳar
İşidenler kendüyi oda yaḳar

5154. Ümmet-i Muḥammed itdi bu işi
İşidenler aḳıda gözden yaşı

5155. Aldı ol ẓālim hemān bu başları
Ümmet geçinenler itdi işleri

5156. Vardı girdi ol Yezīd'üñ yanına
Bile başlar diñle n'olur cānına

5157. Gördi Yezīd ṣuʿle virür başları
Didi kim diri ḳıldun bu işleri

5158. Ya bunlar saña ne didi ḫaber vir
Ḫaber virdi o ẓālim cümle bir bir

5159. Saḳalından çekti didi n'eyledüñ
Bunlara ya nice ḳıyduñ söyledüñ

5160. Yezīd ol dem ʿArab'a emr eyledi
Bindür ata bunı diyü söyledi

5161. Dögerek kesdügi yire ilet bunı
Sözümi ṭut āzād idem ben seni

M2 214[b] 5162. Öldürüp atın silāḥın alasın
M3 219[b] Bu ẓālim bula cezāsın belāsın

[5155b] Mısranın vezni kusurludur.
[5157b] Mısranın vezni kusurludur.
[5158ab] Beytin vezni kusurludur.

M1 193[b] 5163. Döge döge bunı evi yanına
ʿAvreti dir girdüñ evlād ḳanına

5164. Dünye ʿuḳūbeti geldi başuña
Hele gördüñ peşmān olduñ işüñe

T 214[b] 5165. Āḫiretde n'olacaġuñ bilesin
ʿAẕābuñı anda işde bulasın

5166. ʿArab ırmaḳ yanına iltdi anı
Aldı andan pes ʿArab atı ṭonı

5167. Dilek eyler yalvarur ol ʿArab'a
Daḫı bilmez işi vardı ḫarāba

5168. Bunlaruñ ḳanın tenüme süreyin
Yarın anda dermān ola göreyin

5169. Diñlemedi sözüni kesdi başın
Ṣuya atdı anı gör ṣonıñ işin

5170. Mevc urup ṣu ṭaşıra atdı bunı
Yir ḳazup ṭopraġa gömdiler anı

5171. Bunı ṭopraḳ daḫı ḳabūl itmedi
Zīre bu İslām yolını gütmedi

5172. Pes Yezīd'e ḥāli ʿarż eylediler
Bunuñ aḥvālin aña söylediler

5173. Emr idüp didi yaḳuñ anı oda
Āḫiretde vire cezāsın Ḫudā

5174. Her kişi itdügini lā-budd bulur
Ṣanma ḳul itdügi yanına ḳalur

5175. İtdügini her kişi bulsa gerek
Ḥaḳ öñünde ḫaşımuñ gelse gerek

5176. Görüñ bu ẓālimlerüñ ḳıyduġını
Bilmediler şeyṭāna uyduġını

5177. Cebreʾīl'e ṣordı bir gün Yaradan

5175ab-5188ab –M2

5176b Mısranın vezni kusurludur.

Bunı ṭuyup bil sen aġı ḳaradan

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

T 215[a] M3 220[a] 5178. Ne gördüñ yā Cebrāʾīl yir yüzinde
Cebrāʾīl'üñ taʿaccub var özinde

5179. Didi gördüm Muḥammed'i kim aġlar
ʿ*Ā*ṣīʾ ümmetiçün yüregi ṭaġlar

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M1 194[a] 5180. Didi Allāh bu degildür ṣorduġum
Bir şeyʾ arzū itdi göñlüñ gördügüm

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5181. Didi kim Ḥüseyn'i bişikde gördüm
ʿAḳīḳ var elinde öñinde ṭurdum

5182. N'olaydı gözüm bebegi olaydı
Gözüm ʿaḳīḳ olup Ḥüseyn alaydı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5183. Ḥaḳ didi ben saña ikrām itdügüm
Ġayrı meleklerden ekrem ṭutduġum

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5184. Muḥammed'i hem evlādın seversin
D*ā*ʾimā ġayretlerini ḳovarsın

5185. Ḥüseyin'i ne cāndur eydivirem
Anı nice seversin sen de görem

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5186. Bir ḥikāyet diñle ḫiṣṣe alasın
Cānile sev sen de raḥmet bulasın

5187. Bir gün Yezīd divarda ṣūret görür
Bir cemīle ḫāt*ū*na göñül virür

[5187a] Mısranın vezni kusurludur.

5188. İbnü Ḫātem ʿavretinüñ ṣūreti
Ümmi Ḫālid idi cemāli ẕātı

M2 215[a] 5189. Şöyle sevdi düşdi Yezīd döşege
Ne ẓālimdür fiʿli beñzer eşege

5190. Günbegün oldı żaʿīf ol bed-fiʿāl
Anası pes ḳıldı derdinden suʾāl

T 215[b] 5191. Anasına dir Yezīd n'olduġını
Bir ṣūret görüp göñül alduġını

5192. Anası Muʿāviye'ye ḥālini
Bildürdi kim ala oġul elini

5193. Ḳıl tedārük oġluñ eliñden çıḳar
Kim ṣoñucı acısı yürek yaḳar

5194. Didi ʿĀṣ'a kim nedür buña ḥīle
Bu ṣūret kimüñdürür kimler bile

M3 220[b] 5195. Bu da dedi naḳḳāşı cem idelüm
Bu ṣūreti yazanı biz görelüm

5196. Cümle naḳḳāşı cemʿ idüp ṣordılar
Bir kişi ben yazdum didi gördiler

M1 194[b] 5197. Didi ʿAdy'üñ ʿavretini görmişem
Kimüñ ʿavreti idügün ṣormışam

5198. Yazdum anuñ ṣuretini göricek
ʿAdy'e naṣīb olmış Allāh vericek

5199. Muʿāviye dir ʿAmr'a ḥīle nedür
ʿAdy'e vir mālı öküş ḥīle budur

5200. Medīne'den daʿvet idelüm gele
Geldügünden ṣoñra idelüm ḥīle

5201. Çünki Şām'a geldi ʿAdiy bilmedi
ʿAmr'uñ ḥīlesinden ḫaber almadı

5202. Muʿāviye dir ʿAdy'e māl viresin
Evlü misin diyü ḫaber ṣorasın

5203. Evlüyin dirse ur elüñ birbirine

Ġayrı söyleme irmeye sırrına

T 216[a] **5204.** Çün ʿAdy'e ḥīle itdiler bilmedi
N'eyler ehl-i ḥīle ḫaber almadı

M2 215[b] **5205.** ʿAdiy'i gördi ʿAmr ḳapuda ṭurur
Ṣordı ʿAmr'a pes ʿAdy'e ḫaber virür

5206. Evlü misin didi Yezīd pes hemān
Didi naʿam el ele urdı revān

5207. Bu işi bilmedi anda pes ʿAdi
ʿAmr'a ṣordı nedür bundan ne didi

5208. ʿAmr didi saña ḳız virse gerek
Mālınuñ nışfı senüñ olsa gerek

5209. İşte budur bil elin urduġını
Evlü mi diyü ḫaber ṣorduġını

5210. ʿAdiy ʿAmr'a dir buña ḥīle nedür
Yine ṣorsa ʿavretüm yoḳ di budur

5211. Bir daḫı baḳup aña ṣorar yine
ʿAvretüm yoḳ dir bu kez döne döne

5212. Cevāb virdükçe kātib yazar anı
Diñle n'eyler Yaradan Allāh bunı

M3 221[a] **5213.** Muʿāviye bu her yire nice meʾāl
Yazdı mektūb nice oldıysa maḳāl

M1 195[a] **5214.** Didi Ḫālid anasına diyesin
ʿAdy'i beyin virdi ṭalaḳ ṭuyasın

5215. Tedārük ḳılsun ḫātūn bunda gele
Oġlum Yezīd'e alam bizüm ola

5216. Medīne'de ʿAmr'uñ oglına didi
İşidüp ol daḫı almaḳ diledi

5217. Zübeyr oġlı ṭuydı murād eyledi
Olda beni añ diyüben söyledi

[5215ab] Beytin vezni kusurludur.

5218. Anda Ḥüseyn'e buluşdı ol kişi
Diñle nice oldı Allāh'uñ işi

T 216[b] **5219.** Dördinüñ sözin ḫ*ā*tūna söyledi
Her biriniñ aşlını ʿarż eyledi

5220. Dīni yoḳ dünyāsı çoḳ ne dirsiñ Yezīd'e
ʿAbdullāh'uñ dīni var dünyāsı yoḳ iy güzide

5221. Ḥüseyn'üñ hem dīni hem dünyāsı var
Mur*ā*duñ ḳanḳısına olur i yār

M2 216[a] **5222.** Pes Ḥüseyn'e rıż*ā* virdi ol ḫ*ā*tūn
Bilüp aşlın saʿ*ā*det aldı ṣatun

5223. Ol dem anı pes nikāḥ eylediler
Ḳamusı maʿḳūl diyü söylediler

5224. Muʿ*ā*viye'ye bunı idüp beyān
Bunca māl ṣarf eyledüñüz bī-p*ā*yān

5225. Virdügüm māl Allāhiçün oġlınuñ olsun didi
Virdügüm mālı ol Ḫālid bāri hem alsun didi

5226. Medīne'ye ʿAdiy vardı ġamile
Kimse yoldaş olmasunlar kemile

5227. Vardı girdi Ḥüseyn'e ol dem ṣolur
Ġam olanuñ ḥāli bil böyle olur

5228. Didi Ḫālid anasın añduñ meger
Eylemiş ġam göñlüñi zīr ü zeber

M3 221[b] **5229.** Ol ḫ*ā*tūnı pes ḳıġırdı yanına
Didi varmadum bunuñ ben yanına

5230. Böyle midür ṭoġru cevāb viresin
Ben boşadum yine ʿAdy'e varasın

M1 195[b] **5231.** Yine ʿAdy'e nikāh oldı bil anı
Ḳurb*ā*n idelüm o Sulṭān'a c*ā*nı

T 217[a] **5232.** Daḫı diñle Ḥüseyn'i gel ne imiş

[5220ab] Beytin vezni kusurludur.
[5225ab] Beytin vezni kusurludur.

Faḫr-ı ʿĀlem sevgülüsi bu imiş

5233. Bir gün dedesi yanında gitdi ol
Yirlere yaġmur yaġardı ḳatı bol

M2 216[b] 5234. Duʿāʾ ḳıldı buña yaġmur inmeye
Anasına varana ışlanmaya

5235. İnmedi bir ḳaṭre her giz üstüne
Nice taʿẓīm ider Allāh dostuna

5236. Anı yaġmurdan ṣaḳınan n'eyleye
Başı kesüp ḳan dökene n'eyleye

5237. N'eyleye gör rūz-ı maḥşer n'eyleye
Ḳatline varanlara gör n'eyleye

5238. Nice sever dedesi añlayasın
Gördügüm beyān idem diñleyesin

5239. Bir gün ʿĀlem Faḫrı ḳılurken namāz
Bir ṣabī aġlar işidür bir āvāz

5240. Sürʿatile virüben anda selām
Görmege ṭaşraya çıḳdı ol hümām

M3 222[a] 5241. Görüñ anı dilemez aġladuġın
Göñlüni aña nice baġladuġın

5242. Didi aġlayan Ḥüseyn ẓann eyledüm
Degil imiş duʿāʾ ḳılup söyledüm

5243. Vir cezāsın Ḥüseyn'i aġladanı
Yarlıġama hem ihānet ideni

5244. Bir rivāyet var anı da diyeyin
Mümkin olduḳça ben anı ṣayayın

T 217[b] 5245. Muṣṭafā mescidde bir gün oturur
Fāṭıma aġlayuben geldi ṭurur

5246. Didi yā ḳurretü'l-ʿaynī di saña
Nedür aġladan seni digil baña

[5233a] Mısranın vezni kusurludur.

5247. Didi Ḥasan'ı Ḥüseyn'i bulmadum
İy babacuġum yitürdüm bilmedüm

M1 196[a] **5248.** Didi ḳorḳma Ḥaḳ kerīm ṣaḳlar anı
Bunı diyüp Ḥaḳḳ'a dönderdi yöni

5249. Eyleyüp didi duʿā yā ẕü'l-celāl
Yā Ḥāfıẓ-ı Nūḥ fi'l-māʾvü Yūsuf fi'l-cubb

5250. Ve Mūsā fi'l-yemm ü İbrāhīm mine'n-nār
Ve Yūnus fī baṭnı'l-ḥūt u Muḥammed fi'l-ġār

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 217[a] **5251.** Geldi Cebrāʾīl virdi ḫaber aña
Yā Muḥammed ġam yimesün dir aña

5252. Benī buḥārīde uyuyup yatur
Ḫoş ṣarılmış birbirine var getür

M4 101[b] **5253.** Bir melek ḳodı ki ṣaḳlar anları
Fāṭıma'ya muştıladı bunları

5254. Bir nice cemāʿatile gitdiler
Buldılar uyur gör imdi n'itdiler

5255. Ḥasan'ı ṣaġ omuzına Ḥüseyin'i ṣolına
Aldı Sulṭān döndi girü yolına

5256. Dir Ebū Bekir birin ben götürem
Didi ḳoñ ben anasına yitürem

T 218[a] **5257.** Bir recūl gördi buları Faḫr-ı ʿĀlem götürür
Niʿme'l-ḥāmil ve'l maḥmūl diyü taḥsīn getürür

M3 222[b] **5258.** Duʿā eyledi Resūl dost olana
Yā İlāhī dest-i gir ol ḥürmetlerin bilene

5259. ʿAdū olana ʿadāvet ḳılasın
Umaram ki ḥaḳlarından gelesin

[5249b] Mısranın vezni kusurludur.
[5250ab] Beytin vezni kusurludur.
[5254a] bir nice cemāʿatile: ṭurup aṣḥābile anda T, M1.
[5255a] Mısranın vezni kusurludur.
[5257ab] Beytin vezni kusurludur.
[5258b] Mısranın vezni kusurludur.

5260. Biz de Mevlā bunları sevendenüz
Dāʾimā medḥi idüp ögendenüz

5261. Umaruz kim bizi dost eyleyesin
Dostumuñ dostı diyü söyleyesin

111.İlāhī
4+4+3=11

1. Resūl sevenlere duʿā eylemiş
Gelüñ Ḥasan'ı Ḥüseyn'i sevelüm
Sevenleri ol Yaradan ṭoylamış
Gelüñ Ḥasan'ı Ḥüseyn'i sevelüm

M1 196[b] **2.** Bunları seveni sever Yaradan
Göz açup seçelüm aġı ḳaradan
Dostına düşmānlıḳ Ḥaḳ'dan ıradan
Gelüñ Ḥasan'ı Ḥüseyn'i sevelüm

3. Çünki Allāh sevmiş sevelüm biz de
Dāʾim ṭursun muḥabbetleri özde
Dāʾim medḥ idelüm dilde vü sözde
Gelüñ Ḥasan'ı Ḥüseyn'i sevelüm

T 218[b] **4.** Ẕelīlī bunları sevmezsen olmaz
Bunları sevmeyen Ḥaḳḳ'a yol bulmaz
Derūnī sevenler hīç maḥrūm ḳalmaz
Gelüñ Ḥasan'ı Ḥüseyn'i sevelüm

94.Faṣıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5262. Bir gün ol Meʾmūn didi vezīrine
Didi sen ṣorʿulemādan birine

5263. ʿAcāyibden ḫaber bileni getür
Ṭurma sen bu maṣlaḥatumı bitür

5264. Gör vezīri pes ḫaberi ṣorar
ʿAcāyibden ḫaberi bilen arar

5265. Seyr iderken bir ʿavrete buluşdı

[1abcd-4abcd] –M2
[5263ab-5296ab] –M3

Ḫaber virdi bu ʿavrete ṭanışdı

5266. Dir bu sāʿatde murāda iresin
Bir recul var anda ḫaber ṣorasın

M2 217[b] **5267.** Vardı gördi var bir er kim eli yoḳ
Yoḳ ayaġı dili söyler gözi yoḳ

5268. Didi ʿavret beni istihzā ider
Bunuñ gibi eri aṣıl eri pādişāh kim n'ider

M4 102[a] **5269.** Didi ʿavret aʿżāçün mi aradı
Pādişāhuñ aʿżā degil murādı

5270. İlet anuñ dilinde vardur ḫaber
Pādişāh yanında ḫaber muʿteber

5271. Anı bir maḫfaya ḳoyup götürür
Gitdi ol dem pādişāha bitürür

T 219[a] **5272.** Didiler böyle mi ṭoġduñ anadan
M1 197[a] Neden oldı vir ḫaber bu fenādan

5273. Yoḫsa bir belā mı geldi başuña
Didi ḫaber vir ne dir Ḥaḳ işüñe

5274. Didi ṣaġidi benüm cümle ḥālüm
Dünyede key çoġidi benüm mālum

5275. Gemi ṣāḥibi idim dünyāda ben
Seyr iderdüm dāʾimā deryāda ben

5276. Gider iken urdı bir ṭaġa gemi
Varidi içinde bil biñ ādemi

5277. Ġarḳ oluben hīç birisi ḳalmadı
Bunca ādem biri necāt bulmadı

5278. Bir taḫta üstinde mevc aldı beni
Bir ḳaya delügine ṣoḳdı teni

[5265ab] Beytin vezni kusurludur.
[5265a] seyriderken: bu gezerken M4.
[5268b] bunuñ gibi: bu aṣıl M2.
[5270a] Mısranın vezni kusurludur.
[5278a] Mısranın vezni kusurludur.

5279. Nice müddet ḳaldum anda bīçāre
Gideriken çıḳdum anda bir yire

5280. Gitdüm anda bir ʿaceb yir görmişem
Bir ṣaru yir görüp ḥayrān ṭurmışam

5281. Tevḥīd itdüm anda ben ḳıldum namāz
Bir sarāy gösterdi anda Bī-niyāz

M2 218[a] 5282. Maʿmūr ṣandum girmege vardum ana
Bir ḫavż gördüm anı eydem ben saña

5283. Bir er aşmışlar ṣu üstünde ṭurur
Baġrını ṣusızlıḳ yakmışdur görür

5284. Allāhiçün diyüp ol ṣudan diler
Ḳurıyup ṭudaġı aġzını yalar

T 219[b] 5285. İstedüm ḳorḳdum aña bir ṣu virem
Ṣuvaram anı ṣusızluġın ıram

5286. Didi biri Ḥaḳ ʿadūsın ṣuvarma
Ḳo yansın aña bir ḳaṭre ṣu virme

5287. Ḳaṣra girdüm pes anda bir ḳuyu var
Nice ādem ol ḳuyuda yaḳar nār

5288. Didiler Allāhiçün bizi çıḳar
Nidā geldi Ḥaḳ ʿadūların yaḳar

M1 197[b] 5289. Geldüm sarāy öñünde aṣlu ḳula
Kim ṣu virem aña ol raḥat bula

5290. Dīndi nehy itdüñ seni sen ola mı
Menhī işlerseñ yanuña ḳala mı

5291. Saña ʿiḳāb ḳılduḳ aʿżāñ ḳuruya
Ṣanma ki Ḥaḳḳ'uñ sözi ḳala girüye

5292. Gitdi aʿżālarum anda ḳalmışam
Geldi Ḥaḳ'dan itdügümi bulmışam

[5282ab] Beytin vezni kusurludur.
[5286ab] Beytin vezni kusurludur.
[5289a] Mısranın vezni kusurludur.

5293. İḫtiyārum virdi Allāh elüme
Ya aʿżāñ virem girmedüñ yoluma

5294. Ya cennetde naʿīmi ebed virem
Ben didüm dünyāda böylece ṭuram

M3 223[a] 5295. Ben didüm şu üzre kimdür bildürüñ
Ne çekersem çekem anda güldürüñ

5296. Didiler anı Yezīd'dür bilesin
Gördügiñden cümle ʿibret alasın

5297. Daḫı nār içre yanan kimler ola
Ne kişilerdür anı maḫlūḳ bile

T 220[a] 5298. Didi anlardur ki sünnet terk ider
M2 218[b] Hem kimi ḥükm-i Ḥaḳḳ'ı taḫfīf ider

M4 102[b] 5299. Didi bir gün Yezīd ʿAlī Aṣġar'a
Gör nice taʿn ider ol yüzi ḳara

5300. Yā ʿAlī babañ diler ḫalfe ola
Virmedi lā-büdd ḫilāfet Ḥaḳ aña

5301. Döküldi ḳanı bu yirler yüzine
Kendüyi gör sen işitgil sözine

5302. Dir ʿAlī dünyede itdüñ bu işi
Yıḳduñ āḫretüñi göresin kişi

5303. Oḳudı bu āyeti hem yüzine
Ṭutdı delīl söyledügi sözine

مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِاللهِ وَ مَن يُؤْمِن بِاللهِ يَهدِ قَلْبَهُ وَ اللهُ بِكُلِّ شَىءٍ عَلِيم*

5304. Yir yüzine hīç muṣībet gelmeye
Nefsüñüze gelür belā olmaya

5305. Cümlesi levḥ-i maḥfūẓ'da yazludur
Seyr idenler ḳalbi açuḳ gözlüdür

[5301a] Mısranın vezni kusurludur.

* "Allah'ın izni olmadıkça bir musibet isabet etmez. Ve kim Allah'a iman ederse, Allah onun kalbine ulaşır. Ve Allah, her şeyi en iyi bilendir." Kur'an-ı Kerim, Tegabun 64/11.

M1 198a **5306.** Yezīd ol dem buña ġażab eyledi
Boynın uruñ bunuñ diyü söyledi

5307. Ḥāla vü ḳız ḳardeşi aġlaşdılar
İşidüp yürekler oda atdılar

5308. ʿAlī dir şol dem beni öldüresin
Ehl-i beyt Medīne'ye ḳaldurasın

5309. İbnü ʿĀṣ didi kim öldürme bunı
Menbere çıḳsun bugün Cumʿā güni

M3 223[b] **5310.** Dedesi ʿAlī'ye laʿnet eylesün
Laʿnetullāh diyübeni söylesün

5311. Bu buña ölümden artuḳ geliser
Ḫalḳ içinde bu söz artuḳ olısar

5312. ʿAlī çıḳdı ḫuṭbeye itdi beyān
Şöyle bülbül gibi anda ol zamān

T 220[b] **5313.** Ḫuṭbe ardınca buyurdı hem bunı
M2 219[a] Didi kim bilendürür bilen beni

5314. Bilmeyenler de işitsün bildürem
Ne kişi oġlıyam ḫaber alduram

5315. Ene ibni zemzemem ibni ṣafā
Ene ibni Mekke mīnā eḫtefā

5316. Ene ibni ḫayrete ṭavāfu saʿy
Ene ibni ḫayrumen ḥaccı velīy

5317. Ene ibn burāḳa bindi bir gice
Aḳsā'dan ʿArş'a çıḳardı ol ḫoca

5318. Ene ibni ḫayr Sidre'ye irişdi
Ol Muḥammed Rabbiyile görüşdi

5319. Ol ʿAlīyyü'l-Murtażā oġlı benem
Ḫadīce-yi Fāṭıma ebem anam

5320. Cemāʿat işidüp feryād itdiler
Ḫavf idüp Yezīd müʾeẕẕine göz ṭutdılar

[5318ab] Beytin vezni kusurludur.

5321. Eşhedü enne Muḥammeden Resūlühü varınca
Mü'eẕẕin şehādetine oḳumada irince

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5322. ʿAlī dir kimüñ dedesi di baña
Senüñ midür ya Yezīd digil baña

5323. Benüm diriseñ yalandur bu sözüñ
Senüñ dirseñ böyle niçündür özüñ

M1 198[b] **5324.** Ümmet Nebī evlādına ḳıyar mı
M4 103[a] Nefsile şeyṭān sözine uyar mı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5325. Emr idersin ceddüme laʿnet idem
Laʿnet emr idene eydem ben bu dem

M3 224[a] **5326.** Añlayup Yezīd dir anı indürüñ
Anı ecel şerbetinden ḳanduruñ

T 221[a] **5327.** ʿAmr dir ben indürem siz ṭutasız
Ola kim ḳaçurmayuben yitesiz

M2 219[b] **5328.** Atdı anı ḳavm içine gözledi
ʿAlī daḫı kend'özini gizledi

5329. Girdi menber altına görmediler
Ḳanda gitdi ʿaḳıl irgürmediler

5330. ʿAmr didi tīz buluben ṭutasız
Olmasun ki bulmayınca yatasız

5331. Getürmezseñ öldürürin bil seni
Anı aramaġa dönderdi yöni

5332. Didi ben getürem öldürme anı
Ḳorḳ Ḫudā'dan dönder Allāh'a yöni

[5320b] Mısranın vezni kusurludur.
[5321ab] Beytin vezni kusurludur.
[5324ab] Beytin vezni kusurludur.
[5326a] Yezīd dir anı: didi menberden M2.
[5330a] ʿAmr: Yezīd T, M1.

5333. Didi Yezīd ben anı öldürmeyem
N'ola şeyṭānı bu dem güldürmeyem

5334. Vardı ʿAmr bunı didi ʿAlīʾye
Taḳdīr eyledi ol ibni velīʾye

5335. Didi dilek eyleyüp ḳurtar beni
Dedem şefīʿ ola ḳurtara seni

5336. ʿAmr aldı ʿAlī'ye şefīʿ olur
Yezīd öñünde o dem elden alur

5337. Buña görüñ daḫı neler didiler
Bu ʿAlī'yi tabut içre ḳodılar

5338. Bir baġı vardı Yezīd'üñ şu aḳar
Bir yire ṣaldı ṣuyı bir er baḳar

5339. Şu yolına ḳodı tabutı o dem
Bu söze ṭut ḳulaġuñ diñle bu dem

T 221[b] **5340.** Ṣuyı ḳoyıvirdi tabut üstine
Gözeden er geldi görmek ḳaṣdına

M1 199[a] **5341.** Gördi ḳoca ṣoñı ḳalmış cānınuñ
Diñle işini ol kerem kānınuñ

5342. Diledi kim girü yirine ḳoya
Ḳorḳusı bu kim Yezīd anı ṭuya

5343. ʿAlī didi ki biñ altun vireyin
Dir ḳoca nirden virsin göreyin

M2 220[a] **5344.** Didi divit getür mektūb yazayın
M3 224[b] Fülān vire diyü dīvān düzeyin

5345. Baġ içinde aldı gider bu ḳoca
Gör ne ṣanʿatlar ider diñle ḫoca

5346. Vardı Yezīd aradı bulamadı
N'olduġınuñ ḫaberin bilemedi

[5335b] Mısranın vezni kusurludur.
[5344ab] Beytin vezni kusurludur.
[5345ab-5426ab] –M2

5347. Ol ḳocaya şordı inkār eyledi
Ḫaberüm yoḳdur diyüben söyledi

5348. Her yaña aradılar bulmadılar
ʿAlīḳanda varduġun bilmediler

5349. Arayu Rūmī yanına geldiler
ʿAlīanda olduġın hem bildiler

5350. İstediler ol ʿAlī'yi virmedi
Sözleri ḳulaġına ḥīç girmedi

5351. Pehlüvāndı ḳılıç aldı eline
Dögüşüben girdi Rūmuñ yolına

5352. Ḳayṣer'iñ pādişāhına geldiler
Gelicek pes aña suʾāl ḳıldılar

T 222[a] **5353.** Bu Muḥammed nesli midür bilelüm
Cevāb virsün biz ḫaberin alalum

5354. Didi bir ṣabī nice cevāb virür
Didi Ḳayser nesliyse bilür görür

5355. Ördek yumurda iken yüzmek bilür
Nebīevlādı bilüñ böyle olur

5356. Suʾāl itdi evvelden evvel nedür
Yevm-i sebt yevm-i eḥad evvel budur

5357. İki şeyʾ baḳar gelimez bir yire
Biri gökdür biri yir nice ire

M1 199[b] **5358.** Daḫı şol birbiriyile dost olan
Ay ile gündür bular bilsün bilen

M4 103[b] **5359.** İki düşmān kimimiş di sen baña
Biri ölüm biri diri olmaḳ saña

M3 225[a] **5360.** Dāʾimā maʿmūr olan ne diyesin
Ehl-i īmān ḳalbidür bu ṭuyasın

5361. Ḫaber vir dāʾimā ḫarāb olandan

[5353b] Mısranın vezni kusurludur.
[5355a-5356a] Mısraların vezni kusurludur.

Kāfirler ḳalbidür ṭuy bir bilenden

5362. Cevābın aldı taʿẓīm itdi buña
İtdügiçün Ḥaḳ īmān virdi aña

5363. Yezīd ṭuydı Ḳayser'e geldügünden
Gönderür çoḳ armaġan bulduġından

5364. Daḫı gönderdi yigirmi biñ dīnār
Kāfiriken Yezīd'i nice ḳınar

5365. Hem dir evlād bu ḳalıbdur viresin
Bu hedīyyeleri maḳbūl göresin

T 222[b] 5366. Gönderesin bizde taʿẓīm idelüm
Bizde evlād yollarını güdelüm

5367. Didi ḳayṣer onları ev içine
Bunları ḳoyuñ didi bir ḳaçına

5368. Anda olan ṣanduḳları görelüm
Ne var ise içindegün ṣoralum

5369. Dörtyüz ṣanduḳ var ḳamusın gördiler
Kim eşekler ṭırnaġı var ṣordılar

5370. Her birisi bir ḥarīr içre hemān
Ṣarılu gördiler anda bī-gümān

5371. Ṣol zamānki Ḥażret-i ʿĪsā iy yār
Bir eşege bindi Ḳuds'e dek irer

5372. Ol aradan aġdı göge çıḳdı ol
Bilmediler nice oldı ol Resūl

5373. Ḳanḳı eşege bindi bilemedük
Hem bilenden biz ḫaber alamaduḳ

5374. Ol zamān ölen eşek tırnaḳların
Cemʿ iderler ol zamāndan ṣaḳların

5375. Siz Nebīñüz evlādına ñ'itdüñüz

[5361ab] Beytin vezni kusurludur.
[5363ab] Beytin vezni kusurludur.
[5369a] Mısranın vezni kusurludur.

Nefsile şeyṭān yolını gütdüñüz

M1 200[a] **5376.** Ümmet-i ʿİsā anuñ eşegine ḥürmet ide
Ya Nebī evlādına ḳıyanları Allāh n'ide

5377. Bir veledi ḳaldı anı daḫı siz
Öldürüp neslini kesmek dilersiz

5378. Ḳayṣer ol dem aṣuñ ṣunları didi
ʿAlī şefīʿ olup öldürülmedi

T 223[a] **5379.** Burnı ḳulaġın dilleri kesdiler
Bu ġażabı anuñile başdılar

M3 225[b] **5380.** İbn-i Āṣ'a şefīʿ oldı ol ʿAlī
Ḳabūl idüp çekdiler andan eli

5381. Bu ḥālile çün Yezīd'e vardılar
Bunlara n'eyledi Ḳayṣer gördiler

5382. Bir ʿaẓīm ʿasker o dem gönderdiler
Görüñ Ḳayṣer nicesin dönderdiler

5383. Ḳayṣer gice bir ʿacāyib düş görür
Gördi daḫı gögsine bir nūr girür

5384. Hem didi aġzumdan bir dütün çıḳar
ʿAlī didi göñül İslām'a aḳar

5385. Hem ʿAlī dir ẕü'l-cenāḥı görmişem
Hem ḳılıcı bile anda varmışam

5386. Gördüm ol at deryā yanında yürür
Kerbelā'dan ḳaçduġı gibi ṭurur

5387. Ādem gönderüp ata buldı anı
Ḳayṣer görüp iḫtiyār itdi dīni

5388. Ehl-i Rūm cümle īmāna geldiler
Bi-ḥamdi'llāh ehl-i īmān oldılar

[5376ab] Beytin vezni kusurludur.

[5379b] bu ġażabı anuñile: saḳalları kesmeklige M3, M4.

[5382b] Mısranın vezni kusurludur.

[5383ab-5392ab] –M4

[5387ab] Beytin vezni kusurludur.

5389. Yezīd ʿaskerine ḳarşu ṭurdılar
Kimini ṭaġıtdı kimin ḳırdılar

5390. Ḳaçanlar aç u ṣusız hep ḳırıldılar
Nice ḳırılmasun yoldan ırdılar

5391. Kimi ṣusızlıḳ odına yandılar
Buldılar itdüklerinde kendüler

112.İlāhī
4+4+3=11

T 223[b]

1. Yezīdīler Ḥüseyn'e itdüklerin
Dünyāda buldılar āḫrete ḳaldı
M1 200[b] Ḥaḳ ḳoyup bāṭıla gitdüklerin
Dünyāda buldılar āḫrete ḳaldı

2. Evlādın ḳarşusında ḳırduḳların
Medīne'den ehlini ırdıḳların
M3 226[a] Esīr gibi her yaña sürdüklerin
Dünyāda buldılar āḫrete ḳaldı

3. Furāt ṣuyın ḥarām eyledüklerin
Diller üşürüben söyledüklerin
Ẓālimler yolını ṣoyladuḳların
Dünyāda buldılar āḫrete ḳaldı

4. Kerbelā'da neler çekdi başları
Aġū oldı etmekleri aşları
Evlādı Caʿfer'e olan işleri
Dünyāda buldılar āḫrete ḳaldı

5. Dir **Ẓelīlī** ṭuyuñ Allāh dostları
Gör ḳaldı mı ayaḳları destleri
Küçük ʿAlī'ye itdügi ḳaṣdları
Dünyāda buldılar āḫrete ḳaldı

95.Faṣıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5392. Ḳıyāmetde olacaġı beyān eyledi Muṣṭafā
Başlarına gelecegi beyān eyledi dir ṣafā

[5390ab] Beytin vezni kusurludur.
[5392ab-5440ab] –M4
[5392ab] Beytin vezni kusurludur.

5393. ʿArş altında münādi ide nidā
Ṭut ḳulaġuñ ne imiş olan edā

5394. Gelsün ol Seyyīde'l-enbiyā bugün
Ḥaḳ diye devā eydem aña bugün

T 224[a] **5395.** Bunı ṭuyup İbrāhīm baş ḳaldura
Ḥaḳḳ'uñ murādını ḫalḳa bildüre

5396. Ol Nebīyyü'l-ʿarabīdür murādı
Kim Muḥammed ibni ʿAbdullāh adı

5397. Ṣāḥibü'ş-şefāʿatdür cümleye
Şefī olduġı ṭamuda ḳalmaya

5398. Ṣāḥibü'l-ḥavżdur ümmetin ṣuvara
Anuñ ṣuvarduġı raḥmete ire

5399. Ṣāḥibü'l-tacdur başında tacı var
Bizüm gibi ʿāṣīye ʿilācı var

M1 201[a] **5400.** Bunı ṭuya menber üstinden ine
Ḥāşā aña ümmet olanlar yana

5401. Arḳasında iki ḥulle var giyer
Saʿādet şol ḳula kim aña uyar

M3 226[b] **5402.** Vara ʿArş ayaġı altında ṭura
Yaradan'dan her ne isterse vire

5403. Seyyidü'ş-şühedā gelsün diyeler
Ġayrı şehīdler de aña uyalar

5404. Cümle şehīdlerde hep baş ḳaldura
Seyyīdleri Ḥamza imiş bildüre

5405. Bu da gele ṭura Sulṭān ṣolına
Diñle neler ola ol gün ḳulına

5406. Nidā ola bugün Fāṭıma gelsün
Ḥasanla Ḥüseyin ḳandaysa bulsun

[5398b-5399b] Mısraların vezni kusurludur.

[5406ab] Beytin vezni kusurludur.

5407. Bir deveye bindüreler iy kişi
Ola anuñ misk ü ẕferden başı

T 224[b] **5408.** Ortası bilgil ki zaʿ ferānimiş
Yaradan anı ġanī ġufrānimiş

5409. Boynı zümürrüdden gözi yakutdan
Gör ne ṣanʿatlar olur ol lāhūtdan

5410. Hem yuları lüʾlüʾ-yi ebyażdurur
Şuʿle virür ṣanasın aḳmerdürür

5411. Diye melekler kim örtüñ gözüñüz
Muḥammed ḳızıdur ṣaḳlañ özüñüz

5412. Babasına gelicek ṭur diyeler
Ḥüseyin'üñ gelür baḳup gördiler

5413. Ḥüseyn'i anda daḫı getüreler
Ol kesilmiş başile oturalar

5414. Henüz aḳar ṭamarından ḳanları
Göricek Sulṭān ne ide bunları

5415. Ḳana boyanmış saḳalı hem başı
Nice olmaz aġlamaḳ ana işi

5416. Fāṭıma çün Ḥüseyn'e ḳıla naẕar
Anı görüp ḫalāyıḳ ide ḥaẕer

M1 201[b] **5417.** Fāṭıma ide dedeñ ḥaḳkı baña
Göstere Ḥaḳ bunı ideni saña

5418. Seni öldürenleri Ḥaḳ göstere
Yürek acısını almaḳ istere

5419. Ol yire pes Yezīd'i getüreler
Oddan zencīrler ile yitüreler

M3 227[a] **5420.** ʿAskerile bile ṭamuya girüp
İtdügini bulalar cümle varup

T 225[a] **5421.** Daḫı bir dürlü rivāyet var saña

[5409ab] Beytin vezni kusurludur.
[5419b] Mısranın vezni kusurludur.

İdeyim ḳulaḳ ṭutariseñ baña

5422. Fāṭıma maḥşer yirine zārile
Gele yanmış fürḳatile nārile

5423. Ṣaġ eline Ḥasan'ı almış ola
Ṣolına Ḥüseyin'i almış gele

5424. Ṣaġ omuzından āġūlu gömlegi
Ḳanile ṣolda Ḥüseyn'üñ gömlegi

5425. Eyde yā Rabbī bugün ḥükm eylegil
Bu işi idene sen ḫışm eylegil

5426. Eyde zebānīye baġlañ bunları
Ṭamuya_atuñ Yezīd'e uyanları

5427. Ṭamu ol dem yüriye ḫalḳ üstine
Ehl-i maḥşer çıġrışa Ḥaḳ dostına

5428. Yā Muḥammed di ḳızuña gömlegi
Ḳosun elinden iy āḫiret begi

5429. Bunı iden Yezīdler ʿaskeridür
Bu işler ġayrıdan bilüñ biridür

5430. Diye ḳızum Yezīd'e gördüñ n'oldı
Gömlegi ḳo ṭamu heybete geldi

5431. Eyde baba gömlegi bıraḳmazam
Şunları ʿafv itmeyince ḳomazam

5432. Ḳuzılarumı anduḳça aġlaya
Eydüben mātem yürĕgin ṭaġlaya

T 225[b] 5433. Daḫı hem ʿafv itmeyince şunları
Ḥüseyin'üm ile virdi cānları

M1 202[a] 5434. Ṣusızın Kerbelā'da oldı şehīd
Dögüşüp ḳanlarını dökdi Yezīd

113.İlāhī
4+4+3=11

[5432a] Mısranın vezni kusurludur.

1. Yezīd'üñ Ḥüseyn'e itdügi işler
Maḥşer ehlinüñ ʿaḳlını şaşura
Ol Kerbelādaki olan ṣavaşlar
Cümle ḫalḳ içine ḳorḳu düşüre

2. Fāṭıma eline gömlek alınca
Ḥasanile Ḥüseynile gelince
M3 227[b] Cehennem boşanup heybet ḳılınca
Cümle ḫalḳı dizi üzre düşüre

3. Peyġamberler Muḥammed'e geleler
Fāṭıma anaya dilek ḳılalar
Yalvarup gömlegi elden alalar
Andan ṣoñra maḫlūḳ ʿaḳlın divşüre

4. Muḥammed dir ḳızım gömlegi bıraḳ
Ümmetüm olsunlar ṭamudan ıraḳ
Her birisine ḳarşu gele buraḳ
Allāh raḥmetini başdan aşura

5. Ḥaḳ dir Fāṭıma murādın vireyin
Ḫaşımların cehenneme süreyin
Oġlın aġlayanuñ yükün ırayın
Aġlayanı raḥmetine şişüre

T 226[a] 6. Dir Ẕelīlī biz de aña aġlaruz
Añduḳça dertlü yüregi ṭaġlaruz
Umarın böyle işimüz ṣaġlaruz
Ḳalbümüze fürḳatlerin düşüre

M4 104[a] **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تُبْطِلُواْ صَدَقَاتِكُم بِالْمَنِّ وَالأذَى كَالَّذِي يُنفِقُ مَالَهُ رِئَاء النَّاسِ وَلاَ يُؤْمِنُ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ***

96.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5435. Yaʿnī dir īmān getüren ḳullarum
Dāʾimā ṭoġru gözeden yollarum

5436. Ger ṣadaḳa itseñüz bir ḳulıma
Girseñüz her laḫẓa ṭoġru yoluma

M1 202[b] 5437. Siz aña minnetlü iş itmeyesiz

[1abcd-6abcd] –M2

* "Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı halde malını gösteriş için harcayan kimse gibi, başa kakmak ve incitmek suretiyle, yaptığınız hayırlarınızı boşa çıkarmayın." Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/264."

Hem eẕā eyleyüp incitmeyesiz

5438. Sözüñ virdügüñe berāber olur
Böyle iden ṣevābın mahrūm ḳalur

M2 220[b] 5439. Eẕā iderseñ ṣadaḳañ yuyılur
İtdügi ṣadakadan nevmīd olur

M3 228[a] 5440. Diñle Sulṭān Maḥmūd'uñ sen işini
Nice ḳurtarmış bu ḥālden başını

5441. Gördi kim bir ḳoca saḳalıḳ ider
İçdi ṣuyından biñ altun bezl ider

5442. Dir vezīri bu lāyıḳ degil saña
Pādişāhlar saḳalardan ṣu oña

5443. Kim saḳalar elinden ṣu içeler
Senden evvel pādişahdur niceler

T 226[b] 5444. Pādişāh didi bu ḥāli bilürem
Līkīn ol yire ṣadaḳa ḳıluram

5445. Ṣadaḳama minnet itmemiş ola
Bir içim ṣuyına biñ altun ala

5446. Bu ḳocaya virdi biñ altun hemān
Eyleme girçekdürür bu söz gümān

5447. İmdi sen virdügiñi virdüm dime
Özüñi virdüm diyü maḥrūm ḳoma

5448. Ḥaḳḳıçün it sen daḫı ḳamu işi
Ḳurtarasın anda bu dertlü başı

5449. Sen ṣadaḳa virüp seler sepersin
Virdügüñi bozup yoldan ṣaparsın

5450. İlāhī Ḳurʾān'a uydur işimüz
Ḳurtaralum biz bu dertden başımuz

[5438a] Mısranın vezni kusurludur.
[5439ab-5452ab] –M4
[5443a] Mısranın vezni kusurludur.
[5449ab] Beytin vezni kusurludur.

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ*

97.Fasıl

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5451. Yaʿni ḥelāliñüz ḥayżı ḥālinde
Cemʿi cāʾiz degil İslām yolında

5452. Nedür ḥikmet ḥelāl ḥarām ḳılındı
Bunı bilmek lāzım saña bilindi

M1 203[a] 5453. Eger bu ḥālde ḥarāmdan ḳaçarsañ
M2 221[a] Ḥaḳḳ'uñ emrini bu yoldan seçerseñ

5454. ʿAvretüñ bu işüñden ʿibret alur
Ḥarām yanına varmaz seni bilür

T 227[a] 5455. Anuñçün suʾi-ẓann itmez erine
M3 228[b] Erine suʾi-ẓann iden yirine

5456. Gel imdi sen de suʾiẓann getürme
Suʾi-ẓann gelicek yire oturma

5457. İlāhī kir getürme yüzümize
Naṣīb itme ḥarāmı özümüze

5458. Ḳamu ḥālde emrü nehyüñ ṭutayız
Gerçi biz başdan ayaġa ḫaṭāyız

5459. Dü cihān bizi rüsvāy ḳılmayasın
Bizüm noḳṣānımuza ḳalmayasın

يَوْمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُون
إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ*

98.Fasıl

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5460. Didi ḫāyın olanı sevmez Allāh
Şunı sevmez ki fikri ola günāh

---

* "Sana hayz halinden soruyorlar. De ki: "O bir ezadır. Bu yüzden hayz zamanında kadınlardan (cinsel olarak) uzak durun ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın." Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/222.

5454a Mısranın vezni kusurludur.

5458ab Beytin vezni kusurludur.

* "O gün ne malın bir faydası olur, ne de evladın. Yalnızca Allah'ın huzuruna kötülükten korunmuş bir kalple çıkanlar (kurtulacaktır)!" Kur'an-ı Kerim, Şuârâ 26/88-89.

5461. Didi şol gün māluñ olmaya nefʿī
ʿAẕābdan evlāduñ ḳalmaya defʿī

5462. Ne evlāddan ola aşşı ne māldan
Ne ḳavümden bulunısar ne ilden

5463. Meger ḳalb ṭoġruluġile varasın
Ṭoġru ḳalbile Allāh'a iresin

5464. Resūlullāh sözini diñle iy yār
Didi dünyāda Ḥaḳḳ'uñ maḥzeni var

5465. Ḫazīnesi ḳalbidür müʾmünlerüñ
Allāh'a īmān getüren cānlaruñ

T 227[b] **5466.** Bu ḳalbüñ yiñi şāfīsi vü aşlı
Müʾmine şefḳat idendür iy uşlı

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 221[b] **5467.** İmdi özen sen de ḳoma şefḳati
Tā bulasın Ḥaḳ ḳatında rifʿati

5468. Cümle şeyʾüñ cilā viricisi var
Ḳalbüñi pāk ide şefḳat bil i yār

M1 203[b] **5469.** İsteriseñ fikrile Ḳurʾān oḳı
Ḳarnı ḥarāmdan şaḳın olma şaḳī

M3 229[a] **5470.** Daḫı gicelerde ḳāʾim olasın
Her seḥerlerde tażarruʿ ḳılasın

5471. Bunlarile ḳalbüñ evi açılur
Açılıcaḳ eyü yavuz seçilür

5472. Ebū Bekrü Verrāḳ itdi rivāyet
Ṭut bu sözi riʿāyet it beġayet

5473. Göñline berāber bir şeyʾ varise
İnan nefʿī bilür her kim er ise

[5463b] Mısranın vezni kusurludur.
[5464ab-5483ab] –M4
[5465ab] Beytin vezni kusurludur.
[5473ab] Beytin vezni kusurludur.

5474. Görürin ḳalb aña olur berāber
Ṭūl-ı ʿarżı müsāvīdür ser-ā-ser

5475. Bu ḳalb fāsid olıcaḳ gör bu insān
Helāk olur anunçün ider ʿişyān

5476. İşlerini ider dünyāda gümān
Hem daḫı ʿuḳbāda bulmaya āmān

5477. Görem dirseñ yirile bir berāber
Bunuñile dir mi olur her ki er

5478. Ḳalb berāber olur anı bilürsin
Ṣāliḥise sen de ṣāliḥ olursın

5479. Ṣıḥḥatile dünyede ʿıyş idersin
Daḫı ʿuḳbāda niʿmetler ṭadarsın

5480. Didiler kim ḳalb-i insan dört olur
Her birini bilen insān merd olur

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

T 228a **5481.** Biri dünyāsına meşġūl olandur
Biri ʿuḳbāsına meşġūl olandur

5482. Biri hevāsına meşġūl olandur
Biri Mevlāsına meşġūl olandur

5483. Dünyā isteyĕnüñ rāġıbdur adı
Āḫret isteyĕnüñ ʿābiddür adı

5484. Ṣārib dirler hevāsına uyana
ʿĀrif dirler Mevlāsına uyana

M2 222[a] **5485.** ʿAzīzlerden biri görmiş bir eri
Añlariseñ eydivirem gel beri

M1 204[a] **5486.** Āh idüp nidā idüben dir bunı
M3 229[b] Meʿnūsıñuz ayrı düşdüm vā beni

[5475ab] Beytin vezni kusurludur.
[5477a] Mısranın vezni kusurludur.
[5478ab-5479ab] Beyitlerin vezni kusurludur.
[5483ab] Beytin vezni kusurludur.
[5485b] Mısranın vezni kusurludur.

5487. ʿAzīz iken olmışam ben bir ẕelīl
Ġanī iken faḳīr olmışam ʿalīl

5488. Ol ʿazīz dir yaḳīn vardum ben buña
Ne yetişdi eydivir didüm aña

5489. Didi baña bir muṣībet yitişdi
Anuñiçün yürek yandı ṭutuşdı

5490. Anuñiçün muṣībete oturdum
Varidi ḳalbüm ben anı yitürdüm

5491. İlāhī ḳalbümüz ḳılma perişān
Dostlıġile ḳalb evine vir nişān

5492. ʿİnāyet it ki ḳalb evi ṭurulsın
Ṭaġılan ḳalbüme gel di dirilsün

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ*

99.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5493. Yaʿnī cennet bilüñ āḫret evidür
Bu ahkāmı bilen ġāyet ḳavīdür

T 228[b] **5494.** Ben ol evi şu kişiye virürin
Anı ḫalḳ içinde ednā görürin

5495. Ḫalḳ arasında hīç ʿālī geçinmez
Şöyle gezer ednālıkdan ḳaçınmaz

5496. Yirde ʿālī olup fesād dilemez
Fesād iden ne olduġın bilemez

M4 104[b] **5497.** Didi yirde özüñ görüp yürüme
Özün libās giyüp yirde sürüme

5498. İşit nedür Muḥammed'üñ sözini

[5487a] Mısranın vezni kusurludur.
[5491b] Mısranın vezni kusurludur.
* "İşte bu ahiret yurdu ki onu, yeryüzünde üstün olmak ve fesat çıkarmak istemeyenlere tahsis ederiz. Akıbet muttekilerindir (takva sahiplerinindir)." Kur'an-ı Kerim, Kasas 28/83.
[5495ab] Beytin vezni kusurludur.
[5496a] Mısranın vezni kusurludur.

Taʿẓīm itse ḫalḳ içinde özini

5499. Ḫalḳ içinde kendü özini görüp
Bu ḥālile ḥużūr-ı Ḥaḳḳ'a varup

5500. Ḥaḳḳ'ı kendüye ġażab ider bula
Ḥaḳ ġażab idicegez ḥāli n'ola

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M2 222[b] **5501.** Bir ʿazīz gördi oġul özin görür
M3 230[a] Gel didi yanına ḫoş ögüt virür

M1 204[b] **5502.** Didi oġul kendüñi kimsin göre
Kimdür anañ kimden olduñ sen ṣora

5503. İki yüz dirheme aldum anañı
Fikr idüp bunı bilesin fenn-āñı

5504. Babaña beñzer kişiler çoḳ olur
Nice erler var ki benden yig olur

5505. Böyle olsa büyüklügi ḳoyasın
Kibri gider ḳalbüñ evin yuyasın

5506. İbni ʿAbbās bir rivāyet eylemiş
Resūlullāh buyur etmiş söylemiş

T 229[a] **5507.** Gideriken bir mekāna varmışuz
Ṭurdı anda biz de bile ṭurmuşız

5508. Didi bu mevżiʿde bir er varimiş
Arḳasına ḫoş libās giyerimiş

5509. Libāsına baḳuben ʿucb eylemiş
Yir yudup ol kişiyi gör n'eylemiş

5510. Bu mekāndur ol eri bilüñ yudan
Resūlullāhdur bunı beyān iden

5511. Tā ḳıyāmet yir bunı bilüñ yudar
Kendüyi gören ḳula böyle ider

[5499a] Mısranın vezni kusurludur.
[5501ab-5513ab] –M4

وَآتُواْ الْيَتَامَى أَمْوَالَهُمْ وَلاَ تَتَبَدَّلُواْ الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلاَ تَأْكُلُواْ أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا*

100.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5512. Yetīm mālın ḫalṭ idüp māluñuza
Yimek içmek almañuz elüñüze

5513. Ḥaḳ ḳatında bu ḳatı büyük günāh
Seçmeyüp yiyen kişiler ider āh

5514. Diñle ʿĀlem Faḫrını ne buyurur
Yetīmin ḥālini nice ḳayurur

5515. Bir kimesne yetime ẓulm eylese
Ḥaḳḳına tecāvüz idüp söylese

M2 223[a] **5516.** Ol kişinüñ ḫaṣmı bil Allāh ola
Ḫaṣmı Allāh olanlar oda ṭola

5517. Daḫı dir müʾmin bu dīnüñ eyüsi
Yetime iḥsān idendür ḳoyusı

M1 205[a] وَلاَ تُؤْتُواْ السُّفَهَاء أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللّهُ لَكُمْ قِيَاماً...**
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 229[b] **5518.** Mālıñuz virmeñ sefīhler eline
Girelüm dirseñüz Allāh yolına

5519. Sefīhe ṣıbyānla ʿavret didiler
İkisin sefīh yerine ḳodılar

5520. Bunlara emvāl viren sefīh olur
Yoḳ yire ḫarc itse hem maḥrūm ḳalur

5521. Ṣoñra virdügine ḳılur nedāmet
Kendü işine itmemiş iṣābet

حَافِظُواْ عَلَى الصَّلَوَاتِ والصَّلاَةِ الْوُسْطَى وَقُومُواْ لِلّهِ قَانِتِينَ*

---

* "Yetimlere mallarını verin. Temizi pis olanla değişmeyin, onların mallarını kendi mallarınıza katarak yemeyin; çünkü bu, büyük bir günahtır." Kur'an-ı Kerim, Nisa 4/2.

5512a Mısranın vezni kusurludur.

5512ab-5518ab –M3

** "Allah'ın geçiminize dayanak kıldığı mallarınızı aklı ermezlere (reşit olmayanlara) vermeyin…" Kur'an-ı Kerim, Nisa 4/5.

101.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

M3 230[b] 5522. Ḥaḳ ṣalatuñ ḥıfżına emr eyledi
Ḥıfż idüñ biş vaḳti diyü söyledi

5523. Dir ikindi namāzın ḥıfż idesiz
Ger ṭutasız īmānile gidesiz

5524. Faḫr-ı ʿĀlem *iḥfaẓū* dir emr ider
Kim ki sözin ṭutdı īmānla gider

5525. Ḥıfż idüp cemāʿatile ḳılasız
Sünnetümdür bu cemāʿat bilesiz

5526. Ger yetişseñ iftitāḥ tekbīrine
İsteriseñ ḫāżır ol tedbīrine

5527. Yüz biñ ḥac u yüz biñ ʿUmre itmeden
Ḫayırludur çoḳ çoḳ altun ṭartmadan

5528. Bunca altunı miskīne virmeden
Ḫayrlu olur bunca ḥacca varmadan

M4 105[a] 5529. Her rekʿat kim cemāʿatle ḳılınur
Şol kişi biş vaḳt namāzda bulınur

T 230[a] 5530. Bir yıl ḳadar ṭāʿat ecri yazılur
M2 223[b] Ḳalbi evi bozġun olmaz düzilür

5531. Bir rekʿat namāza bunı vireler
ʿĀḳıl olan cehd idüben varalar

114.İlāhī
4+4=8

M3 231[a] 1. Ġāyet zebūn olan ḳullar
Terk itmeye cemāʿati
M1 205[b] Cemāʿat terk itmeyendür
Ḥıfż iden bil bu ṣalātı

---

* "Namazlara ve orta namaza devam edin. Allah'a saygı ve bağlılık içinde namaz kılın." Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/238.

5527ab Beytin vezni kusurludur.

5530a Mısranın vezni kusurludur.

1abcd-25ab –M4

2. Ümmetiseñ özen buña
Ümmet diye o da saña
Ṭoġru ümmet olan aña
Bulur anda şefāʿati

3. Gör Yaradan ne söyledi
Ḥabībin nice ṭoyladı
Gör ne vaʿdeler eyledi
Bize ḳıldı ḥimāyeti

4. Derdile yürek ṭaġladı
Ḳarnına ṭaşlar baġladı
İşiden ümmet aġladı
Sen de bil bu ḥikāyeti

5. Altı gün ṭaʿām yimedi
Kimseye açın dimedi
Ümmetin elden ḳomadı
İtdi özden ferāġati

6. Gezeriken bu ḥālile
Uġradı ol Ebū Cehl'e
Neye varur görüñ hele
İşit ne oldı ġāyeti

7. İkiyüz yigirmi deve
Yüki buġday ḳapusına
Çözüldi gördi ol Resūl
Nedür gör Ḥaḳ irādeti

8. Yörendi ḳalbine bu ḥāl
Ṭuyup ḫaberi bundan al
Tevbeler idüp yola gel
Görendür Ḥaḳ ṣanāʿati

9. Bu düşmān ben dostuñ olam
Bu ṭoḳ ola ben aç ḳalam
Bu ḥāli ben nice bilem
Böyle mi dostuñ ʿādeti

M1 206[a]
M3 231[b]

10. Hemān-dem Cebrāʾīl geldi
Didi Allāh selām ḳıldı
Dir Ḥabībüm melūl oldı
Görüñ nedür murādātı

[7abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

11. Diledügin virem aña
Melūl olmasun ol buña
ʿArż-ı ḥāl eylesün baña
Virem arż u semāvātı

T 230[b] 12. Resūlullāh nādim oldı
Anuñçün nevḥeler ḳıldı
Ḫudā'nuñ emrini bildi
Eyledi bu kelimātı

M2 224[a] 13. Didi sen ne buyurursañ
Tutarın ġayrı gerekmez
Rıżāñ gerek hemīn baña
ʿAfv eylegil ḫaṭiʾātı

14. Adımı ṣafī eyledüm
Ṣafiyyem diyü söyledüm
Bu luṭfla anı ṭoyladum
Virdüm dürlü leṭāfeti

15. Şefāʿati saña virdüm
Seni buña revā gördüm
İdesin ḳamuya yardum
İtdügi vaḳtde heybeti

16. Her ne dileriseñ virem
Ḥācetüñü revā görem
Ḫāṣā ki ḫāṭırıñ ıram
İẓhār idem kerāmeti

17. Bu āyet buña delīldür
Bunı gönderen Celīl'dür
İnkār idenler ẕelīldür
Oḳı diñle bu āyātı

*وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى

M1 206[b] 18. Resūl dir baña vir bunı
Alup varam maḥşer güni
Dönderem ümmete yöni
İdem ol gün şefāʿati

[10a] diledügin: istedügin M2.

[13abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

* "Şüphesiz, Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın." Kur'an-ı Kerim, Duha 93/5.

19. Ḥaḳ didi neye yazayın
Yazup göñlüñi düzeyin
Bir altuna mı yazayın
Ne ḳılalum bu āyāti

M3 232[a] 20. Yāḫūd bir cevher üstine
Ḥabībim ala destine
Dost ḥürmet ider dostına
Tamām ider virādeti

21. Muḥammed dir ki alurlar
Ḳorḳarın ṭamaʿ ḳılurlar
Zīrā ḳıymetin bilürler
Ḳo Mevlā bu zī ḳıymeti

22. Dilerseñ aġaca yazam
Şeyṭānuñ baġrını ezem
Tek senüñ göñlüñi düzem
Virem saña bu rifʿatı

T 231[a] 23. Didi şayet aġac yite
Yitürüp eyleyem ḫaṭā
Çün eyledüñ bunı aʿṭā
Ẓāyīʿ idem ʿaṭiyyātı

24. Ya yazalum mı türāba
Düşürme ḳalbi ıżṭıraba
Dir türāb yaḳın ḫarāba
Ezilür bozar āyātı

25. Didi Mevlā yaz bir ṭaşa
Bu ṭaş ḫarāb ola ḫāşā
Gel naẓar eyle bu işe
Niyāzimiş bu berātı

26. Gel imdi diñle ol cānı
Bir kāġıda yazmış anı
Bir ṭaşa ṣaḳlamış bunı
Göresin bu kerāmeti

M2 224[b] **إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ**
M4 105[a] **نَارًا *** **102.Fasıl**
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

* “Haksızlıkla yetimlerin mallarını yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş tıkınmış olurlar…” Kur’an-ı Kerim, Nisa 4/10.

5532. Şular kim yetīm mālını yiyeler
Ḥarāmı ẓulmile yiyüp ṭoyalar

M3 232[b] **5533.** Ḳarınları içi ṭolu nār olur
Bilüñ bunlara saʿīrde yir olur

5534. Saʿīr cehennem evinüñ biridür
Yetīm mālın yiyenlerüñ yiridür

M1 207[a] **5535.** Saʿīr dirler ʿalevlenüp ṭutışur
M2 225[a] Issısı nice yirlere yitişür

5536. Yetīm mālın yimek ulu günāhdur
Ṭamuda yiyenüñ işleri āhdur

5537. Kebāʾirden suʾāl oldı Resūl'e
Kebāʾir iden irişmez uṣūle

5538. Biri şirkdür biri siḥr eylemekdür
Biri bil māl-ı eytāmı yimekdür

5539. Ne buyurdı işit ol Ebū'd-derdā
Sözin ṭutan bulur dermānı derde

T 231[b] **5540.** Didi ṣaḳın yetīm gözi yaşından
Aḳıdanlar geçer yarın başından

5541. Daḫı maẓlūm duʿāsından ṣaḳınuñ
Ẓālime her giz olmasun yaḳınuñ

5542. Zīrā bunlar uyumaz duʿā ḳılur
Siz uyurken duʿāsı maḳbūl olur

5543. İşid imdi Enes'üñ rivāyetin
Tā bilesin sözüñ işbu ġāyetin

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5544. Didi yir yüzinde yetīm aġlasa
İşidenlerüñ yüregin ṭaġlasa

5545. Diye Allāh aġladan kimdür anı
Aġladuben żāyiʿ eyleme dīni

5536ab-5564ab –M4

5546. Dir babasın ṭoprag̈a ḳoydum bunuñ
Eyle olsa ḥāfıẓı benem anuñ

5547. Diye melekler bizüm Sübḥānumuz
Ne bilürüz diyevüz Sulṭānumuz

5548. ʿİlmümüz yoḳ ille sen bildürdügüñ
İçümüz ḥikmetile ṭoldurdug̈uñ

M3 233[a] **5549.** Diye Ḥaḳ meleklerüm şāhid oluñ
N'eylerin ḳullaruma siz de bilüñ

M2 225[b] **5550.** Kim ki ag̈layan yetīmi diñdüre
Göñlin aluben rıżāmı añdura

5551. Bī-gümān ben anı cennete ḳoyam
Yetīmi esīrgedi ḳulum diyem

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5552. Yetīmler ortada nice ḳılındı
Sever baba gibi gerek dinildi

T 232[a] **5553.** Yetīmi babası gibi severler
M1 207[b] Dāʾimā düzmege göñlin iverler

5554. Bilesin kim ekini eken biçer
Olmasun ki yetīmler ola nāçār

5555. Yetīm mālın yiyüp nefʿīn görenler
Bunı sebeb ṭutup dünyā direnler

5556. Bilüñ ehl-i kebāʾirden olurlar
Aña göre cezāsını bulurlar

5557. Nafaḳa taḳdīr eyleyüp yidürsün
Emīn olmayan kişi girü ṭursun

5558. Emīn degil iseñ alma elüñe
Ṣaḳın ḳatma żarar virür mālluña

5559. Yetīm olanlaruñ dört ḥaḳları var
İ müʾmin ṣaḳla sen bunları zinhār

[5554ab] Beytin vezni kusurludur.

5560. Biri esirgemek evlāduñ gibi
Biri ṣaḳlayasın anlaruñ gibi

5561. Daḫı anlar gibi teʾdīb idesin
Mālın ḥıfż eyleyüp biri güdesin

5562. Biri rızḳın çoḳ olmasına özen
Mümkin olduḳça çoḳ ṣevāblar ḳazan

5563. İlāhī cümle emrüñi bileyüz
Yetīmler ḫāṭırın ele alayuz

M2 226[a] **5564.** Yetīmler ʿafvuña ola bahāne
M3 233[b] Zīrā lāzım ḳula ola bahāne

5565. Yetīm olduḳ yetīm ḥālin bilelüm
Biz de yetīmlere ḫiżmet ḳılalum

*** إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيهِ الْجَنَّة وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ**

103.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

T 232[b] **5566.** Didi şol ḳul Allāh'a şerīk ḳoşa
Diñle yarın ne geliserdür başa

5567. Allāh aña cenneti ḥarām ḳıla
Cennet ḥarām olanuñ ḥāli n'ola

5568. Eyle olsa ṭamuda ebed ḳalur
Şirk ḳoşanuñ ḥāli de böyle olur

M1 208[a] **5569.** Dir Muḥammed şerīk ḳoşmaḳ gizlüdür
Şerīk ḳoşan yarın ḳara yüzlüdür

5570. Şöyle gizlü neye beñzer bilesin
ʿAmelüñi aña göre ḳılasın

[5560ab] Beytin vezni kusurludur.
[5562b] Mısranın vezni kusurludur.
[5565b] Mısranın vezni kusurludur.
* "…Muhakkak ki, kim Allah'a şirk koşarsa, o taktirde Allah ona cenneti haram etmiştir ve onun varacağı yer ateştir. Ve zalimler için bir yardımcı yoktur." Kur'an-ı Kerim, Maide 5/72.
[5567b] Mısranın vezni kusurludur.
[5569ab-5580ab] –M4 / Beytin vezni kusurludur.

5571. Ḳara mermer üzre ḳarañu gice
Beñzer aña yürür ḳara ḳarınca

5572. Yine beñzer ḳarınca ayaġına
Bildi tevbe iden ider ṣaġına

5573. Didiler ki şirk riyā-yı ḫafīdür
Riyādan geçebilenler ṣafīdür

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5574. Riyā şirk-i ḫafīdür kimse bilmez
Anuñçün murāyı hīç yola gelmez

5575. Daḫı Faḫr-ı Cihān'uñ sözin añla
Riyā idenlere ne didi diñle

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5576. Ümmetüm riyāyile ḳılsa namāz
Ümmet olan namāzı her giz ḳomaz

5577. Ya oruç ṭutsa riyāyile biri
Her birini eydivirem gel beri

T 233[a] 5578. Ya riyā ile ṣadaḳa eylese
M2 226[b] Adını cev-merde ṭaḳmaḳ dilese

M3 234[a] 5579. Riyāyile nice ola ḥālimüz
Key ʿaceb ince yoldur yolumuz

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالأَنصَابُ وَالأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ*

104.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5580. Biri budur kim şarāb içmeyeler
Meşrūʿ olmayana göz açmayalar

5581. Yā Muḥammed diyesin ḳullaruma
Fuḥşı ḳoyup gireler yollaruma

* "Ey iman edenler! Ancak şarap, kumar, dikili taşlar (putlar) ve fal okları, şeytanın işlerinden pis şeylerdir. Artık bunlardan kaçının. Umulur ki böylece siz felâha erersiniz." Kur'an-ı Kerim, Maide 5/90.

5582. Şarāb içüp hem ḳumar oyunları
Putı diküp dönmek aña yönleri

5583. Ezlām dirler ḳaddāḥ dirler bir işdür
Kāfirlerüñ bunuñla başı ḫoşdur

mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5584. Şular bunlar gibi dīnin ṭutarlar
Bular dünyāyı āḫrete ṣatarlar

M1 208[b] **5585.** Tefsīr içre bular bellü beyāndur
Bilenlere bu ḥāl ġāyet ʿayāndur

5586. Ḳamusına bunuñ murdār dinildi
Şeyṭānuñ ʿamelinden eydinildi

5587. Bulardan ḳaçuñ ki felāḥ bulasız
Buları ideni merdūd bilesiz

5588. Oḳuyup bu kitābı sözimi ṭut
Ḳulısañ şarāb içüp olma merdūd

5589. Didi Faḫr-ı ʿĀlem şarāb içenler
İçüp murdārı kendüden geçenler

T 233[b] **5590.** Şerīk ḳoşup puta ṭapmaḳ gibidür
Ḳo inkārı bunı diyen Nebīdür

5591. Daḫı didi içen cennete girmez
Adın bekrīye ṭaḳdı dīni ṣormaz

M2 227[a] **5592.** Muḥammed dir rūḥum Ḥaḳḳ'uñ elinde
Şu ki şarāb içer Ḥaḳḳ'uñ yolında

5593. Ölüriken ṣusız ölür bilesiz
Eger ḳorḳarsañuz tevbe ḳılasız

5594. Bu ṣusızlıḳla o dem cānı çıḳar
Dili ṭutılup ol dem ṣuya bakar

[5583ab] Beytin vezni kusurludur.
[5585ab-5593ab] –M4
[5585a] Mısranın vezni kusurludur.
[5586b] Mısranın vezni kusurludur.

5595. Ḳıyāmetde olmaz Allāh’dan naẓar
ʿAẕāb elīm olur key eyle ḥaẕer

M3 234[b] وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ يَلْقَ أَثَامًا*

105.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5596. Didi Allāh ki zinā ḳılmayalar
Zinā yolların ele almayalar

5597. Eger günāh işin işlese bir ḳul
Günāhlara yitişür ol ḳatı bol

5598. Çoḳ günāhlar yüklenüp Ḥaḳḳ’a varur
Zinā ne olduġın ol vaḳti görür

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5599. Dir Muḥammed zin*ā* faḳrı getürür
ʿÖmri eksük ḳılur ʿömrin yitürür

5600. Bir rivāyet olınur ol ʿAlī’den
Tengri arṣlanı ol girçek velīden

M1 209[a] **5601.** Didi Peyġamber zinādan ṣaḳınuñ
Olmasun nā-maḥreme hīç yaḳınuñ

T 234[a] **5602.** Kim zinādan altı ḫüsrān bulınur
Bilüñ altısı hem iki bulınur

5603. Altınuñ üçi bil dünyāda olur
Bil üçi ʿuḳbā içün bāḳī ḳalur

5604. Dünyādaki mālın bilüñ giderür
ʿIrżı ḳalmaz ḫalḳ içinde eydedür

5605. Gökden inen rızḳı daḫı kesilür
Ol rızıḳ da fenā bulup isilür

M2 227[b] **5606.** Āḫiretde bil ḥisāb ḳatı olur

---

* “Ve onlar, Allah ile beraber başka bir ilâha tapmazlar. Allah’ın haram kıldığı kişiyi haklı olmadıkça öldürmezler ve zina yapmazlar. Ve kim bunları yaparsa günah cezasıyla karşılaşır.” Kur’an-ı Kerim, Furkan 25/68.

5598ab-5607ab –M4

5598a Mısranın vezni kusurludur.

Rabbisinden biri bil ġażab olur

5607. Cehennemde ebed ḳalmaḳ birisi
Ḥarām olur aña cennet ḥūrisi

5608. Ḳorḳariseñ tevbe eyle zinā̆ya
İy mü'min ʿömrüñ irmedin fenā̆ya

5609. Ḥarāma gözüñ açmaḳda żarardur
Gözin yuman bil Allāh'a yarardur

M4 105[b] **5610.** İlāhī bizi ṣaḳla sen zinādan
İmānile göçür bizi fenādan

M3 235[a] وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ *

106.Fasıl
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

5611. Münāfıḳlar yalan yire içer and
Ṣanurlar dīne yalanı ola bend

5612. İçerler and yalanların bilürler
Şüphe ḳılma her ne ise bulurlar

T 234[b] **5613.** Muḥammed dir yalan and saña n'ider
Libāsuñdan daḫı ilerü gider

5614. Daḫı rızḳından berekāt ḳomaya
ʿĀḳıl yalana vallāha dimeye

5615. Bu andile ḥaḳḳı virmemek ister
Yanında ḳul ḥaḳḳın ırmamaḳ ister

5616. Ölüp varup Ḥaḳḳ'a mülāḳi ola
Kendüye Allāh'a ġażabda bula

5617. Yalan yire revā mı and içesin
Ḥaḳḳ'ı virmekde assına ḳaçasın

5618. Ya Allāh'a ne yüzile varasın

[5607a] Mısranın vezni kusurludur.
[5609ab] Beytin vezni kusurludur.
[5610ab] –T, –M1
* ".. bile bile yalan yere yemin ederler." Kur'an-ı Kerim, Mücadele 58/14.
[5612b] Mısranın vezni kusurludur.
[5616b] Mısranın vezni kusurludur.

Neye uġraduġın anda göresin

M2 228[a] **Ḫatmü'l-kitāb biʿavnillāhü'l-Melikü'l-Mennān**
115.İlahi
4+4+3=11

1. Ḫatm idem kitābı luṭfı'llāhile
Temām itdüm yemīn-i bi'llāhile
Oḳuyanıñ işi olsun āhile
Geçüre ʿömrini ḫavfu'llāhile

2. Müʾmin olan yalana and içmeye
T 235[a] Anda içüp kend'özinden geçmeye
Keşf idüp sırrını ḫalḳa açmaya
Ḥālini kendi bile Allāḥile

3. Her işinde Ḥaḳ rıżāsın gözede
Cehd idüp ḳalbi evini düzede
M3 235[b] Ḥaḳ rıżāsın isteye el uzada
İşlerini ḳıla emrullāhile

4. Gelüñ yalandan dilümüz ṭutalum
Dünyāmuz āḫretümüze ṣatalum
Gündüzümüz gicemize ḳatalum
Geçürelüm ʿömri ẕikrullāhile

5. İşlerimüz uyduralum sünnete
Girelüm ḥavete Ḥaḳḳ'a minnete
Mevlā'nuñ virdügi bunca niʿmete
Ḥaḳḳ'ı medḥ idelüm şükrullāḥile

6. Dāʾimā yolunda ṭoġrı ṭuralum
Bir yol erin bulup yola girelüm
Aġlayu aġlayu dosta varalum
Ṭolduralum ḳalbi ḥubbullāhile

7. Ẕelīlī eydür ḳalbüm evi arına
ʿİlm-i rabbānī gözüme görine
Virmeyem gönlümi fenā dārına
İçim ṭaşım ṭola sırrullāhile

Hāẕā duʿā-yı kātibīn
107.Fasıl

5618ab-109/3ab –M1

[1cd] Yalan söylemege gözin açmaya / Dili daʾim ola ẕikrullāhile T.

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5619. Bu kitābı oḳuyanı diñleyeni yazanı
Raḥmetiñle yarlıġaġıl yā Ġanī

T 235[b] **5620.** Rūz-ı maḥşer luṭfuña irişeler
M2 228[b] Lāyıḳ eyle ṭāʿate dürişeler

5621. Ol Ḥabīb'üñ ḥürmetine yā Eḥad
Dertlerine eyle dermān bī-ʿaded

5622. Luṭf it Allāh maḳbūlinden olalar
ʿAẕābı olanı raḥmet bulalar

5623. Li'llāh olmuş ola cümle işleri
Hīç ʿaẕāba uġramaya başları

5624. Oḳuyanuñ ḳabrine raḥmet ṭola
Ḳabr içinde dinlene rāḥat ola

5625. Kātibüñ olmaya żāyiʿ emegi
Ḳabre ḳarşu gele cennet yimegi

M3 236[a] **5626.** Dü cihān devlete irgür İlāhī
Ḳomayasın yüzlerinde siyāhı

5627. Varayuz dirileyüz Cinānuña
Yüz aḳlıġıyla varayuz yanına

5628. Vir İlāhī kātibine emānı
Kāmil eyle ṣoñ nefesde īmānı

5629. Senüñ luṭfuñ umaram her birine
Şād u ḥurrem vara mahşer yirine

5630. ʿĀcizem ben bu duʿāyı eyledim
Senüñ bol luṭfuñı bildüm söyledim

T 236[a] **5631.** Keremüñe lāyıḳ nedür idesin
Ḳula murādın virici Ḫudāsın

[5619a] Mısranın vezni kusurludur / diñleyeni: yazdıranı M3.
[5619b] raḥmetiñle: isteriz ki M2.
[5627b] Mısranın vezni kusurludur.
[5629a] Mısranın vezni kusurludur.

5632. Alasın göñlümi ḳudret elüñe
Bu kā*t*ibler vire cānlar yoluna

116.İlāhī
4+4=8

1. İlāhī bunı yazanlar
Bol raḥmetüñe irsünler
Bizümle Ḥabībüñile
Ol cennetüñe girsünler

2. Her birisi süre ṣafā
Yazarken çektiler cefā
Ola şefīʿi Muṣṭafā
Varup yanında ṭursunlar

M2 229[a] 3. Bunlara idesin iḥsāñ
Geçeler ṣırāṭı āsān
Bāḳī ola ṣūret-i insān
Yüz aḳlığıyla varsınlar

4. Ṭoġrı cennete gireler
Dükenmez luṭfa ireler
Ḥubb-ı cemālin göreler
Anda vuṣlata irsünler

5. Yazup zaḥmete döyeler
Ḫon-ı cennetden yiyeler
M3 236[b] Cennet ḫonına ṭoyalar
Bu ṣafāları sürsünler

117.İlāhī
4+4=8

1. Örtʿayıbların yā Settār
Bir adıñ çün senüñ Settār
Bir adıñ Raḥmān u Ġaffār
Meded yarlıġa yā Ġaffār

M1 209[b] 2. Luṭf it cürmümüz ʿafv eyle
ʿAfv eyledüm diyü söyle
Bu kātibleri sen ṭoyla
Meded yarlıġa yā Ġaffār

3. Yüz ḳarası ile geldüm
Recāyile duʿā ḳıldum

T 236[b] Ẕelīlem luṭfuña ḳaldum
Yarlıġa bizi yā Ġaffār

4. Ḳuluñ ẓannı yanındasın
Diyü bize buyurmışsın
Ẓannumuz bu ʿafv idesin
Yarlıġa bizi yā Ġaffār

5. Teke'den geldi bir kişi
Yazdı kitābum ol kişi
Anuñ adı ʿAbdulġaffār
Yarlıġa anı yā Ġaffār

M5 111[a] 6. Babası Muṣṭafā adı
Dedesi İlyās'dur adı
Umaruz ʿaffuñ iy Hādī
Luṭf it yarlıġa yā Ġaffār

7. Adı aduña mużāf olmış
Neye geldügini bilmiş
Ümīẕ raḥmetüñe ḳılmış
Meded yarlıġa yā Ġaffār

8. Ḳaryesi adı Aḳınlar
İlāhī eyle yaḳınlar
M3 237[a] Senüñ luṭfuñ umar anlar
Meded yarlıġa yā Ġaffār

9. Bu oldı ṣoñra yazıcı
Ḳalbüm evini düzici
Yarlıġamaġı sızıcı
İmdi yarlıġa yā Ġaffār

10. İlāhī bu duʿāmuzı
Ḳabūl eyle cümlesine
M1 210[a] Ḳamu raḥmetile ṭoyla
Cümle yarlıġa yā Ġaffār

11. Yazup yazdurana yā Rab
Bu duʿāyı idesin ʿām
Amīn diyenleri bile
Meded yarlıġa yā Ġaffār

[5a] Teke'den: Ḳonya'dan M3.
[10abc12abc] Mısraların kafiyesi kusurludur.

12. Oḳuyup oḳudanlara
Bu duʿāyı ḳabūl eyle
Daḫı ṭutup diñleyeni
Meded yarlıġa yā Ġaffār

M2 229[b] 13. Vaṣiyyetüm yürüdeni
Pīrüm yolına gideni
Bu vechile vaḳf ideni
Meded yarlıġa yā Ġaffār

14. Ol pīrüm Seyyīd Ḳādirī
Raḥmet ide aña Bārī
Uyanlar görmeye nārı
Meded yarlıġa yā Ġaffār

T 237[a] 15. Ṭarīḳine girenleri
Ḥaḳḳ'a göñül virenleri
Meclīsine irenleri
Meded yarlıġa yā Ġaffār

16. Ḳabirlerini nūr eyle
ʿAdūlarını ḫor eyle
M3 237[b] ʿAyn-ı şeyṭānı kūr eyle
Meded yarlıġa yā Ġaffār

17. Ceddidür Sulṭān Geylānī
Söylememişdür yalanı
Bunlaruñ ḳadrin bileni
Meded yarlıġa yā Ġaffār

18. Daḫı ehl ü ʿayāllerin
Ṣunanlar Ḥaḳḳ'a ellerin
Gözeden Ḥaḳḳ'uñ yolların
Meded yarlıġa yā Ġaffār

M1 210[b] 19. Bizde ḳulları ḳulıyuz
Yollarında bir deliyüz
Gerçi bir ḳabīḥ ḫūlıyuz
Meded yarlıġa yā Ġaffār

20. Ecdād yolına girsünler
Bu yolda ṭoġrı ṭursunlar
Cümle murāda irsünler
Meded yarlıġa yā Ġaffār

[19abcd] –T, –M1

21. Dünyada irsün murāda
Ġayrı ḳalmasun arada
Sözümüz ḳalsun burada
Meded yarlıġa yā Ġaffār

22. Sevenlerden eyle bizi
Bizde izleyelüm izi
Dāʾim isteyelüm sizi
Meded yarlıġa yā Ġaffār

Der duʿā-yı şehinşāh-ı ʿālem
118.İlahi
4+4=8

1. Āmīn diñ duʿā ḳılalum
Biz İslām pādişāhına
M4 106[a] Zīrā vācib imiş bize
Duʿā eylemek şāhına

2. Kitābuñ evvelinde ben
Duʿā ḳıldum Murād Ḫān'a
M3 238[a] Zīrā anuñ zamānında
İbtidā eyledüm cāna

3. Arada żorbalar geçdi
Ruḫṣat elimüzden ḳaçdı
Taḫta Sulṭān ʿOṯmān geçdi
Kitāb irişdi pāyāna

4. Ehl-i īmān buldı ṣafā
Çekdilerdi gerçi cefā
Ḳafeṣde Sulṭān Muṣṭafā
Duʿācı buldı bu ḫāna

5. Bu dervīşlige irişdi
Ṭāʿate Allāh dürişdi
Yaradan ile barışdı
Ḥaḳ yolında ḳıydı cāna

T 237[b] 6. Sulṭān ʿOṯmān ṭutdı sözin
M1 211[a] Teslīm itdi açdı gözin
M2 230[a] Dönderdi sefere yüzin
Ṣavaş itdi döne döne

7. İlāhī ḳuvvet viresin

Bu ḥāli maḳbūl göresin
Perdeyi gözden iresin
Bu yolda gelmeye fenā

8. ʿAskeri ḳuvvet bulalar
Līh vilāyetin alalar
Ṣaġ āsān taḫta geleler
Baḳalar ehl-i īmāna

9. Aradan ẓulmi ḳaldura
Ḳulına ʿadli bildüre
Reʿāyāsını güldüre
Ṭoġru ḳul ola Sübḥān'a

10. Ḫalḳa eyleye naẓarı
Ḥaḳḳile ola bazārı
M3 238[b] Ẓālimler ide ḥaẕeri
Żarar getürmeye dīne

Nevʿ-i Diger
119.İlahi
mefāʿīlün / mefāʿīlün / feʿūlün

1. Bu duʿāmı ḳabūl eyle yā Sübḥān
Bula ruḥṣat ʿadūya Sulṭān ʿOṯmān
Raḥmetüñ naẓarın eyle yā Raḥmān
İrişe raḥmetüñe Sulṭān ʿOṯmān

2. ʿAdālet taḫtına çıḳa inmeye
Gire meydāna ʿadūdan dönmeye
Ġālib ola ḥarb odına yanmaya
ʿAdūya ġālib ola Sulṭān ʿOṯmān

3. Nām-ı ʿadāleti ʿarşa irişe
Gice gündüz ʿadālete dürişe
Ḥabībullāh'a dost ola görişe
Maḳbūl-ı dergāh ola Sulṭān ʿOṯmān

M1 211[b] 4. Muḳayyed ola İslām'ı yüride
M4 106[b] Ehl-i küfrüñ ṭamarların ḳurıda
Ḳorḳuda ʿadūlarını eride

[1c] Mısranın vezni kusurludur.
[2abc] Mısraların vezni kusurludur.
[3d] Mısranın vezni kusurludur.
[4bcd] Mısraların vezni kusurludur.

Dünyada nām çıḳara Sulṭān ʿOṣmān

5. Begleri ḥükmine boyın köseler
ʿAdālet ideler ẓulmi keseler
Ġālib olup ʿadūların başalar
Ḥükm ide Şarḳa Ġarba Sulṭān ʿOṣmān

M2 230[b] 6. Ḥükmi içinde emn ü āmān bulayuz
Biz de bir böylece zamān bulayuz
Ḥużūr-ı ḳalbile duʿā ḳılayuz
Raʿiyyetin şād ide Sulṭān ʿOṣmān

7. Ḳabul eyle Ẕelīlī'nüñ ṣenāsın
Aña çekdürme dünyānın ʿanāsın
Māl u ġanāyimden eyle ġınāsın
Müʾminden duʿā ala Sulṭān ʿOṣmān

108.Fasıl
fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5633. Bu medḥile duʿā eylemiş iken
Sulṭān ʿOṣmān kemāle irmiş iken

M3 239[a] 5634. Sulṭān Muṣṭafā'ya ḳıldı ihānet
Bilmedi salṭanātını emānet

5635. Bıraḳdı anı bir ḳuyu içine
Sebeb oldı bu fenānıñ gücine

5636. Bilmedi Ḥaḳ ile muʿāmelesin
Bir iş ṣandı bu kendinüñ ḥīlesin

5637. Teveccüh eyledi çıḳa şehirden
Ḫaberi yoḳ gizli gizli ḳahırdan

5638. Murādı çıḳa ḳuluna ḳahr ide
Her birinüñ yidüklerin zehr ide

5639. Bilmedi kim ḳullara ẓabṭ olunmaz
Zīrā yoldan çıḳacaġız gelinmez

5640. Ḳulları Ḥaḳ ḳahrıyile şaşurdı

[5ad] Mısraların vezni kusurludur.
[6ab] Mısraların vezni kusurludur.
[5633ab-120/5] –T, –M1, –M2, –M4, –M5

Maḫluḳuñ başına belā üşürdi

5641. Şimdi bir yer yoḳ ki ḳullar diñlene
Meger Ḥaḳ ʿināyet ide eglene

5642. Ḳarīb reʿāyā n'itsin bilmez oldı
İşleri aġlamaḳ hīç gülmez oldı

5643. Benī İsrāʾīl gibi esīr oldılar
Kendü özlerini yāvı ḳıldılar

5644. Üç ayda bir begleri ḫarāç ṣalar
Ḳaḍılar da etlerin yimek diler

fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilātün / fāʿilün

5645. Sipāhiler ẓannı bu kim reʿāyā ḳullarıdur
Her dāʾim ḫizmetiñ itmek bunlarıñ yollarıdır

5646. Ger ʿālimlerden ṣorarsañ ẓulm dāʾim işleri
Reʿāyānuñ aġu oldı etmekile aşları

5647. Ḳavm-ı Firʿavn benī İsrāʾīl'e neler itdiler
Şimdi bunlar daḫı anlaruñ yolına gitdiler

5648. Paşalar ḳaḍıʿ askerler bu ḥayfı kim diñlemez
Kime çıḳar bu ḥayfuñ meʿālini hīç añlamaz

5649. Meşāyiḫden bunı bilmez bunlarıñ elin deger
ʿAcabā var mı ḳapuda hīç bu ḥālleri añar

M3 239[b] 5650. Ümizim bu şimdi bile bunı Sulṭān Muṣṭafā
Gele bunlarıñ ḥaḳḳından reʿāyā bula ṣafā

5651. Umarım buña bu ḥāli evliyālar bildüre
Bu daḫı murād idüp reʿāyāsını güldüre

5652. Bunuñile reʿāyādan ḫayır duʿālar ala
Salṭanatdan nice zamān ʿömr-i ṭavīller bula

5653. Ḫavfımuz bu begler işi reʿāyādan bulına
Ḳudreti yeten ġanīler gire ẓulmüñ yolına

5654. Anuñ içün şimdi cekirge ʿālemi büridi
O Firʿavn'a gelen gibi cekirgeler düridi

5655. Umarlar kim bu Sulṭān'da ḳullarına söyleye
Bu cekirge defʿine hem ḫayır duʿā eyleye

5656. Ẓulmleri ḳaldurup k'anuñ duʿāsı ḳabūl olur
Kendi maḳbūl-ı Ḥaḳ olur reāyā raḥāt bulur

5657. Yā İlāhī aç gözüni ẓulmi ḫalḳdan ḳaldura
Ḥaḳ anuñ ʿadūlarınıñ ḳalbine ḫavf ṭoldura

5658. Mālik-i Cābir'den itme yā İlāhī sen bunı
Adālet taḫtı üstinde müʾebbed eyle anı

5659. İsterin ki ʿadāleti ġarba şarḳa irişe
Ehlullāhdan ḫaber alup bu da_anlara ḳarışa

5660. Bunuñile Ḥaḳ öñünde cevābı ḳolay ola
Ḳorḳuda ẓālim olanı maẓlūm olanlar güle

5661. Yeryüzinde zamānında ẓulm ider ḳul ḳalmaya
Bīçāre reʿāyā üzre hīç bir ʿāhet gelmeye

5662. Ḥükmine muṭiʿ olalar ḥükmi altında olan
Çıḳmayalar Ḥaḳ yolundan bundan ʿulūfe alan

5663. Ṭaşrada beglik idenler cümle ẓulmi keseler
Her ne buyurdı ise emrine boyun köseler

M3 240[a] 5664. Ḳaḍılar ḳanāʿat idüp şeriʿati yüride
Cümle rüşvet ṭamarını her birisi ḳurıda

5665. Seccāde-yi resūl isnādını gerçek ideler
Şer-i Muḥammedī üzre ṭoġrı yola gideler

5666. Fukahā düzdügi yola aşlā baturmayalar
Yeñi iḥdāṯ yollarına aṣlā oturmayalar

5667. Bunuñile ehl-i īmān ḥużūr ide diñlene
Her birisi kendü mekāncuḳlarında eglene

120.İlahi
4+4+3=11

1. Umarın ʿāleme bürüye ṣafā
Yine taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā
Yeter çekdik biz bu dünyāda cefā
Yine taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā

2. Şerīʿatiñ ḥükümlerin yüride
Ẓulüm ṭamarları cümle ḳurıda
Ḳorḳuda ʿadūlarını eride
Yine taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā

3. Ümmet-i Muḥammed fayda bulalar
Ümīẕ bu āsūde-yi ḥāl olalar
Ẓulümlerden ḳurtılalar güleler
Şükür taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā

4. Günden güne ziyāde ola ḳuvveti
Ẓulmi kesmege eyleye diḳḳati
Eyleye reʿāyāsına himmeti
Geldi taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā

5. Kenārlarıñ ẓulmine naẓar ḳıla
Fuḳaranıñ çekdügi derdi bile
Miskīn **Ẓelīlī**'niñ duʿāsın ala
Çünki taḫta çıḳdı Sulṭān Muṣṭafā

SONUÇ

Niyâzü'l-Müznibîn XVI. yüzyılın son yarısı XVII. yüzyılın ilk dönemlerine denk gelen bir zamanda Ali Zelîlî mahlaslı bir şair tarafından kaleme alınmış, oldukça hacimli dini-tasavvufî nasihat-nâme özelliği taşıyan bir mesnevidir. Az kullanılan bir mahlas olması hasebiyle yapılan araştırmalarda eser kayıtları için kaynaklarda güçlükle karşılaşılmamıştır.

Te'lif tarihi yaklaşık olarak H.1033/M.1623 olan *Niyâzü'l-Müznibîn*'in muhtelif beyit sayılarına sahip olan altı nüshası tenkide dâhil edilmiş, toplamda ise on yedi nüsha temin edilmiştir. Tenkide alınan nüshalar diğerlerinden farklı olduğu, metin ve üslup olarak çeşitlilik gösterdiği tespit edildiği için seçilmiştir. Nüshalar arasında soy ağacı ilişkisi oluşturulmuş ve müellif nüshası hariç toplamda üç koldan oluştuğu gözlemlenmiştir.

Eser, klasik Türk edebiyatında 16.-17. yüzyılların mesnevi edebiyatı içerisinde dinî, ahlaki, tasavvufi konuda didaktik bir üslupla yazılmıştır. Mesnevi, içerik olarak dinî, tarihi ve içtimai bir birikime dayalı olduğunu gösterir.

Mesnevide kullanılan dile bakıldığında Zelîlî'nin yaşadığı dönem özelliklerine göre bir dil kullanımı tercih ettiği görülmektedir. Mesnevinin söz varlığı, kelime başı e>i değişimi, eklerdeki yuvarlaklaşma ve Eski Türkçe'nin özelliği olan kelime başı "t" kullanımı şeklindeki özellikler mevcuttur.

Şairin; kelime seçimi, kullandığı cümleler ve söyleyiş olarak sadelikten yana tavır takındığı görülmüştür. Yargıları genellikle tek ve emir kipi ile olmuştur. Görüşlerini desteklemek için de deyim kullanımına çok fazla yer vermiştir. Bununla birlikte eserde bugünkü Türkçede kullanılmayan ve artık arkaik denebilecek çokça Türkçe sözcük kullanılmıştır.

Eserdeki kafiye ve redif kullanımı genellikle Türkçedir. Bunların oluşumunda bazı zamanlar zorlanmaların olduğu görülmüştür. Özellikle aruz konusunda iyi olduğu söylenemeyen şairin metin içinde hece ölçüsüne sık sık başvurduğu görülmektedir.

Ali Zelîlî, mütevazı cümleler kurup "halk diliyle" yazdığı eserinde yaşadığı topluma ve tüm insanlığa, kurtuluşa giden yolun hakikatini bildirip ona ulaşmaları için

mücadele vermeleri gerektiğini bildirmiştir. Bu yoldaki asıl aracının ise tasavvuf ve tarikat olduğunu söylemiştir.

Eser, beyitlerle kurulmuş ve aralarda beyitler ile anlatılan kısımların özeti mahiyetinde ilahi başlığı ile dörtlükler verilmiştir. Arapça-Farsça tamlamalar metnin içinde çok fazla bulunmamakla birlikte şair görüşlerini ayet ve hadislerle desteklemiştir.

Eser genelinde sade bir anlatımın tercih edilmesi kelime seçimlerini de buna uygun şekilde getirmiştir. Böylelikle okuma seviyesi olarak alt ve orta sayılabilecek kesim tarafından da anlaşılıp eserde verilenlerin uygulanabilirliğinin artması sağlanmıştır.

Daha önce üzerinde tek nüsha ile çeşitli çalışmalar yapılan bu eserin kaynaklarda bulunabilen nüshalarına ulaşılarak tenkitli metninin tarafımızca oluşturulması en son ve sağlam çalışma olarak esere bakılmasını sağlayabilmektedir. Bu sebeple yapılmış olan çalışmaya müellif nüshası olmadığı için müellifin oluşturduğu esere en yakın çalışma olarak bakılması mümkün olabilmektedir.

KAYNAKÇA

Akın, Hanifi, *7 Hadis İmamının İttifak Ettikleri Hadisler*, Karınca Yayınları, İstanbul, 2005.

Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl* (I-XVIII), Beyrut, 1985.

Ali Nazîmâ-Faik Reşad, *Mükemmel Osmanlı Lügatı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul, 2009.

Ateş, Ahmet, "Mesnevi", İslam Ansiklopedisi, Millî Eğitim Basımevi Yayınları, İstanbul, 1979, C VIII, s. 127-133.

----------, "Metin Tenkidi Hakkında", *Türkiyat Mecmuası*, 1942, s. 253-267.

Ayverdi, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük (I-III)*, Kubbealtı Lugatı, İstanbul, 2011.

Azamî, Muhammed, *el-Medhal ile's-Süneni'l-Kübra*, Kuveyt, 1985.

Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-Ârifîn, Esmâü'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musannifin* (I-II). Maarif Basımevi, İstanbul, 1955.

Banarlı, Nihat Sami, "XVII. Yüzyıl Edebiyatı", *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (I-II)*. Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 2001.

Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2004.

Bedir, Murteza, Maas, Paul, vd., *Stemmatik, Tenkitli Metin Neşrinde Soy-Ağacı Yaklaşımı*, Küre Yayınları, İstanbul, 2011.

Bergsträsser, Gotthelf, *Metin Tenkidi ve Yazma Metinleri Yayınlama İlkeleri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2011.

Bilgegil, Kaya, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum, 2015.

Bilkan, Ali Fuat, "Mesneviler", *Türk Edebiyatı Tarihi (I-II)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2006.

Bursalı Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri I-III ve Ahmed Remzi Akyürek Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifîn Fihristi, (Haz.: Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz), Bizim Büro Basımevi, Ankara, 2009.

Canan, İbrahim, *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi (I-X)*. Akçağ Yayınları, Ankara, 1992.

Canım, Rıdvan, *Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, AKM Başkanlığı, Ankara, 2000.

Cunbur, Müjgân, "Zelîlî'nin Niyâzü'l-Müznibîn'i" [Bildiri], *II. Millî Türkoloji Kongresi*: (5-9 Şubat 1979-İstanbul), İstanbul, 1979.

Cunbur, Müjgân ve Ağca, Hüseyin, "Zelîlî", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. AKM Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2007.

Çağbayır, Yaşar, *Ötüken Türkçe Sözlük (I-V)*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2007.

Çelebioğlu, Âmil, *Kanûnî Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı*, Millî Eğitim Basımevi Yayınları, İstanbul, 1994.

----------, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*. Millî Eğitim Basımevi Yayınları, İstanbul, 1998.

----------, *Türk Edebiyatı'nda Mesnevî (XV. yy.'a kadar)*. Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1999.

Çetin, Mahmut. *Biyografi*. Biyografi net Yayınları, İstanbul, 2012.

Darkot, Besim, "Alaiye (Alanya)", *İslam Ansiklopedisi, C I*, İstanbul, 1940, s. 286-289.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2013.

Dilçin, Cem, *Türk Şiir Bilgisi.* AKM Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1997.

----------, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

----------, *Mes'ud bin Ahmed, Süheyl ü Nevbahar, İnceleme-Metin-Sözlük*, AKM Yayınları, Ankara, 1991.

Doğan, Ahmet, Açıklamalı ve Örnekli Aruz Bilgisi. Akçağ Yayınları, Ankara, 2013.

Ece, Selami, *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri (I-II)*, Eser Basım Yayın, Erzurum, 2015.

Eker, Ümit, *Lehçe İçi Aktarma Yöntemleri*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2015.

Elgin, Necati, "Zelîlî'nin Tanınmayan Bir Eseri: Niyaz al Müznibin". *Anıt Dergisi*. Konya, 1960, S.3. s. 2-6.

Ergin, Muharrem, *Türk Dilbilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul, 1989.

Erkan, Mustafa, "Behcetü'l-Hadâik". *İslâm Ansiklopedisi*. Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1992, C V, s. 346-348.

Evliya Çelebi b. Derviş Mehemmed Zıllî, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi (I-X)*, (hzl. Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Robert Dankoff), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011.

Eyüboğlu, E. Kemal, *13. Yüzyıldan Günümüze Kadar-Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler (I-II)*, Doğan Kardeş Matbaacılık, İstanbul, 1973.

F. Steingass, *A Comprehensive Persian-English Dictionary-Including The Arabic Words and Phrases to be met with in Persian Literature*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2005.

Hatipoğlu, Haydar, *Sünen-i İbni Mâce Tercümesi ve Şerhi (I-X)*, Kahraman Yayınları, İstanbul, 1992.

Işık, İhsan, "Zelîlî", *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Elvan Yayınları, Ankara, 2006.

İlgürel, Mücteba, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", *Türkler*, C IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002.

İnalcık, Halil, *Devlet-i Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar II*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2014.

İpekten, Haluk, İsen, Mustafa, vd., *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988.

İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2002.

Kanar, Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul, 2013.

----------, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul, 2012.

----------, Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul, 2011.

Karaca, Behset, "Manavgat", *Dünden Bugüne Antalya (I-II),* Antalya Valiliği, Antalya, 2010.

----------, "*XV ve XVI. Yüzyıllarda Manavgat Kazası*", Fakülte Kitabevi, Isparta, 2009.

Karahan, Abdülkadir, *Kırk Hadis*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları; 621, Ankara, 1986.

Karaman, Hayrettin, vd., Kuran Yolu Meali (I. Baskı), Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2014.

Kartal, Ahmet, *Doğu'nun Uzun Hikâyesi, Türk Edebiyatında Mesnevi*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul, 2013.

Kılıç, Filiz, "Muhemmed Sıdık Zelîlî ve Sakinamesi". *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi*, S.3, 2014, s. 1-7.

Kocaer, Abdullah Feyzi, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh (I-II)*, Hüner Yayınevi, Konya, 2009.

Kocatürk, Vasfi Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Edebiyat Yayınları, Ankara, 1970.

Kortantamer, Tunca, "Genç Edebiyat Araştırmacısının Yanlışları", *Türklük Araştırmaları Dergisi,* C.VII, İstanbul 1993, s. 347.

Köksal, Fatih, "Metin Neşrinin Ana Esasları", *TÜBAR-XXXI-/2012-Bahar,* s.187.

Köktekin, Kazım, *Eski Anadolu Türkçesi,* Fenomen Yayınları, Erzurum. 2011.

Kurnaz, Cemal, *Ali Zelîlî ve Niyâzü'l-Müznibîn'i*. (Basılmamış Mezuniyet Tezi). Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili Edebiyatı Bölümü, Ankara, 1979.

Kurnaz, Cemal-Tatçı, Mustafa, "Toroslarda Bir Mutasavvıf Şair: Ali Zelîlî", *Doğu Akdeniz Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Magusa, 1998, s. 147-162.

Kurnaz, Cemal - Çeltik, Halil, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, H Yayınları, Ankara, 2010.

Kutlar, Fatma, Sabiha, "Mesnevi Nazım Şekline Genel Bir Bakış ve Türk Edebiyatında Mesnevi Araştırmalarıyla İlgili Bir Kaynakça Denemesi", *Türkbilig Türkoloji Araştırmaları* (1), 2000, s. 102-157.

Külekçi, Numan, *XI-XX. Yüzyıllar El Yazması Metinler ve Özetleriyle Mesnevi Edebiyatı Antolojisi, C I-II*, Aktif Yayınevi, Erzurum, 1999.

Kütük, Rıfat, *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*, Doğuş Kültür Sanat Yayınevi, Erzurum, 2012.

Kütükoğlu, Bekir, "Murad III", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006, C XXXI, s. 174.

Levend, Agâh Sırrı, "Ümmet çağında Ahlak Kitaplarımız", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten,* 1963, S. 234, s. 89-115.

----------, *Türk Edebiyatı Tarihi 1, Türk Tarih Kurumu Yayınları,* Ankara, 1998.

Macit, Muhsin, "Mesneviler", *Türk Edebiyatı Tarihi (I-II)*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2006.

----------, *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1996.

Mengi, Mine, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.

Muallim Naci, *Edebiyat Terimleri Istılâhât-ı Edebiyye*, (Neşreden M. A. Yekta SARAÇ), Bilimevi Basım Yayın, İstanbul, 2004.

----------, *Lûgat-ı Nâci*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2006.

Mutçalı, Serdar, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yayınevi, İstanbul, 2012.

Mütercim Âsım Efendi, *Burhân-ı Katı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul, 2009.

Öz, Mehmet, *Kanun-ı Kadimin Peşinde. Osmanlı'da Çözülme ve Gelenekçi Yorumcuları,* Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013.

----------, II. Viyana Seferi'ne Kadar XVII. Yüzyıl, *Türkler,* C IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 711-726.

Özkaynak, Kemal, *Akseki Kazası*, Akgün Matbaası, Ankara, 1951.

Pala, İskender, "Edebi Çehresiyle Mevlevihaneler". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (Mayıs 1996), Konya, S.2, s. 55.

Pekolcay, Neclâ, *İslâmî Türk Edebiyatı 1*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1981.

Polat, Salahattin, *Metin Tenkidi*, Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları No: 237, İstanbul, 2015.

Redhouse, Sir James W., *Turkish and English Lexıon*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2011.

Serin, Rahmi, *Niyaz-ül Müznibin (Ormana Beldesindeki Türbesinde Medfun) Ali Zelîlî Sultan*, İstanbul, 2000.

Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî C I-II*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2005.

Şentürk, A. Atilla, *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2005.

Şeyh İsmail b. Muhammed Aclûnî el-Cerrâhî, *Keşfü'l-Hafâ ve Mezîlü'l-İlbâs Ammâ İştehere Mine'l-Ehâdîsi 'Alâ-Elsîneti'n-Nâs*, C I-XI, Beyrut, 1351.

Tâhir-ül Mevlevî, *Edebiyat Lügatı* (Neşre Haz.: Kemâl Edib Kürkçüoğlu), Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994.

Tarama Sözlüğü (I-VIII), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

Tanyeri, M. Ali, *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999.

Tarlan, Ali Nihat, *Edebiyat Meseleleri*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1981.

Timurtaş, Faruk Kadri, Osmanlı Türkçesi Grameri (I-III), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1983.

----------. *Eski Türkiye Türkçesi,* Kapı Yayınları, İstanbul, 2012.

Tulum, Mertol, *Tarihî Metin Çalışmalarında Usul/ Menâkıbu'l-Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme*, Deniz Kitabevi, İstanbul, 2000.

----------, *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Tunç, Tomris, *Derleme Sözlüğü ve Kavramlar Dizini (I-III),* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Uzunçarşılı, İ. Hakkı, *Osmanlı Tarihi (C I-IV)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Ünver, İsmail, "Mesnevî", *Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, S. 415, 416, 417/Temmuz, Ağustos, Eylül, 1986, s. 430-563.

----------, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *AÜDTCF, Türkoloji Dergisi*, C XI, S.1, Ankara, 1993, s. 51-89.

Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2012.

Yeniterzi, Emine, "Anadolu Türk Edebiyatında Ahlaki Mesneviler", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (Eski Türk Edebiyatı Tarihi II), İstanbul, 2007, C V. S.10, s. 433-468.

Yıldırım, Ali, *Divan Edebiyatında Mahlas ve Mahlas-nâmeler*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2006.

Yıldırım, Enbiya, *Hadiste Metin Tenkidi*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2014.

Yılmaz, Mehmet, *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*, Kesit Yayınları, İstanbul, 2013.

----------, *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992.

Ali Zelîlî, *Divan-ı Zelîlî,* Konya İl Halk Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 42 Kon 5496.

Ali Zelîlî, *Divan-ı Zelîlî,* Konya İl Halk Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 42 Kon 5497.

Ali Zelîlî, *Nasihat-nâme, Süleymaniye Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Kataloğu, Arşiv No: 7447.*

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn*, Türk Dil Kurumu Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: A 443/2.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn,* Millî Kütüphane Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 06 Mil Yz B 764.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn*, Millî Kütüphane Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 06 Mil Yz B 1151.

Ali Zelîlî (Manavgatlı), *Niyâzü'l-Müznibîn,* Millî Kütüphane Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 06 Mil Yz A 4678.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn,* Millî Kütüphane Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 06 Mil Yz A 8195.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn,* Millî Kütüphane Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 06 Mil Yz A 6779.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn,* Millî Kütüphane Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 06 Hk 2391.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn,* Millî Kütüphane Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 06 Mil Yz A 3777.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn,* Millî Kütüphane Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 06 Mil Yz A 1084.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn*, Türk Dil Kurumu Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: A 440.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn,* Ormana Vakfı Özel Kütüphanesi.

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn,* İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü, Arşiv No: XX (1900216.1).

Ali Zelîlî, *Niyâzü'l-Müznibîn, Süleymaniye Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Kataloğu, Arşiv No: 606.*

Ali Zelîlî, *Zelîlü Muhterem,* Konya İl Halk Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, Arşiv No: 42 Kon 5252.

İnternet siteleri:

www.oac.cdlib.org. Erişim Tarihi: 16 Ocak 2015.

http://staatsbibliothek-berlin.de. (Hanna Sohrweide, Turkische Handschriften-5, Wiesbaden 1981, s.233). Erişim Tarihi: 20 Şubat 2015.

ozanlar.biz/zelili.html. (Erişim Tarihi: 03.10.2016)

http://arsiv.kuzeyanadolugazetesi.com/ Sarı Gelin Hikâyesi, (Erişim Tarihi: 03.10.2016)

www.kuranmeali.org.

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com, Kesik, Beyhan, "*Zelîlî*" (Erişim Tarihi: 30.09.2016).

http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com, Emine Çakır, "*Zelîlî*", (Erişim Tarihi: 30.09.2016).

EKLER

EK 1. T Nüshasından Örnek Varaklar

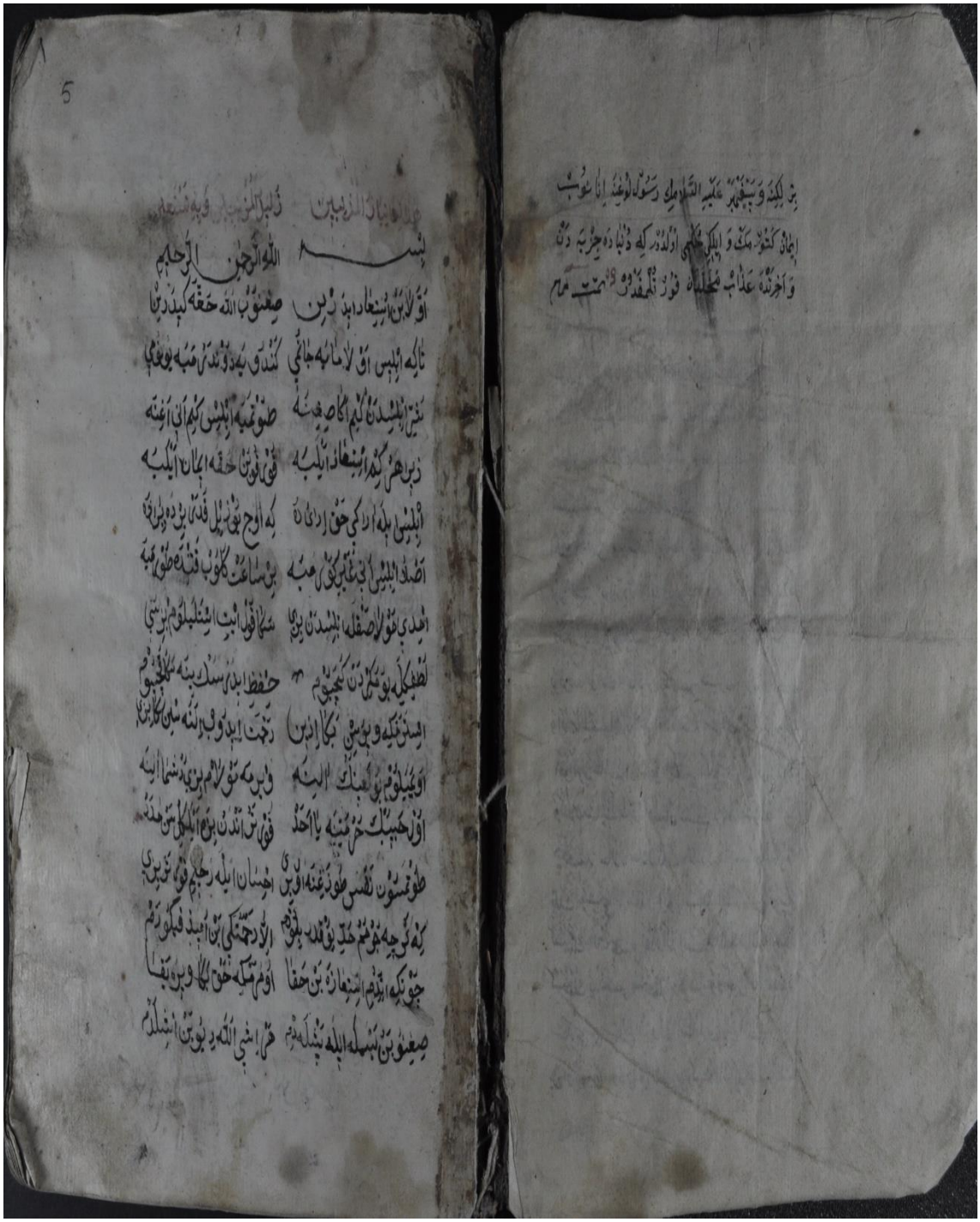

(T 2[a])

(T 25^{b} – 26^{a})

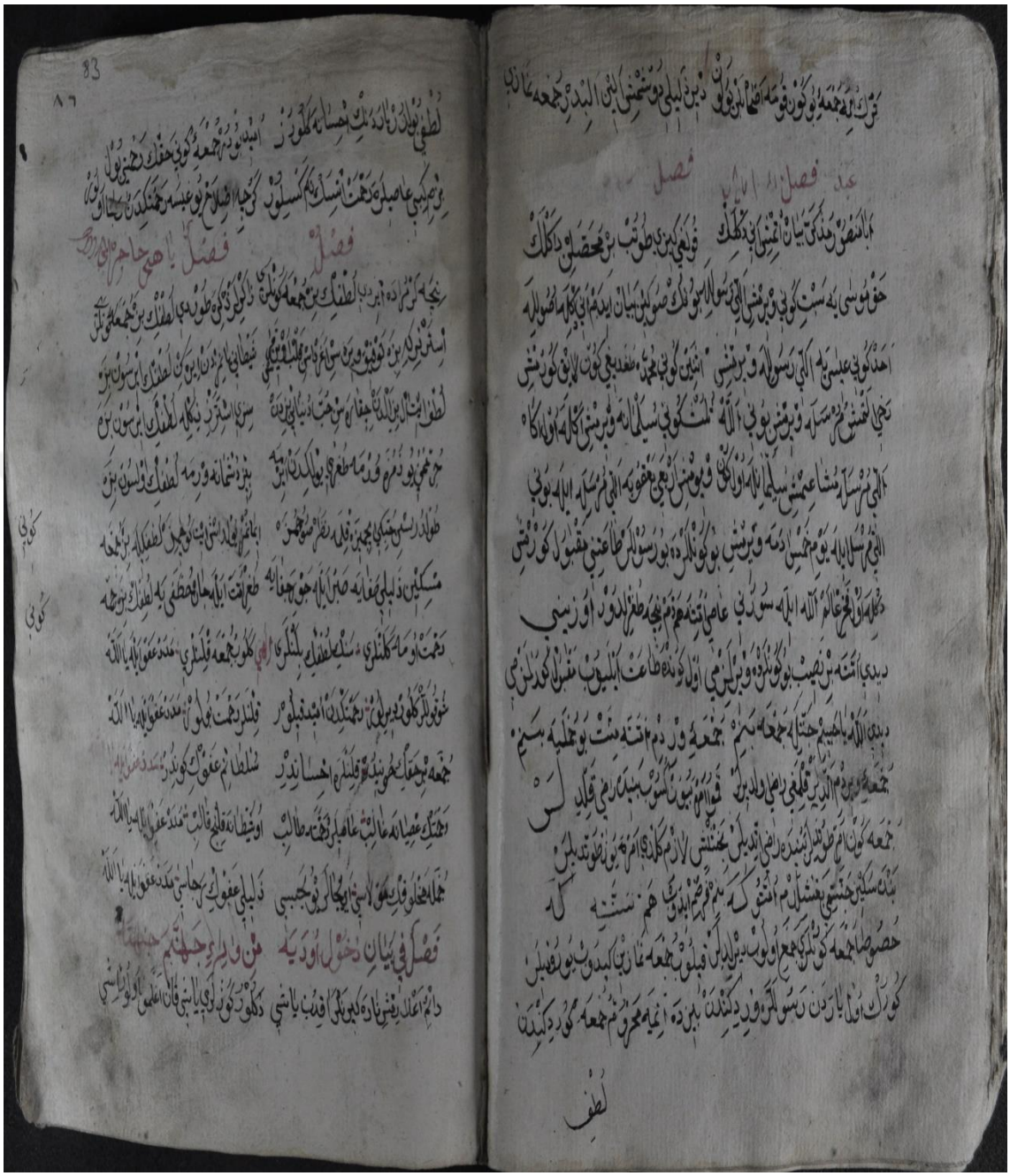

(T 81^{b} – 82^{a})

EK 2. M1 Nüshasından Örnek Varaklar

(M1 1^{b} – 2^{a})

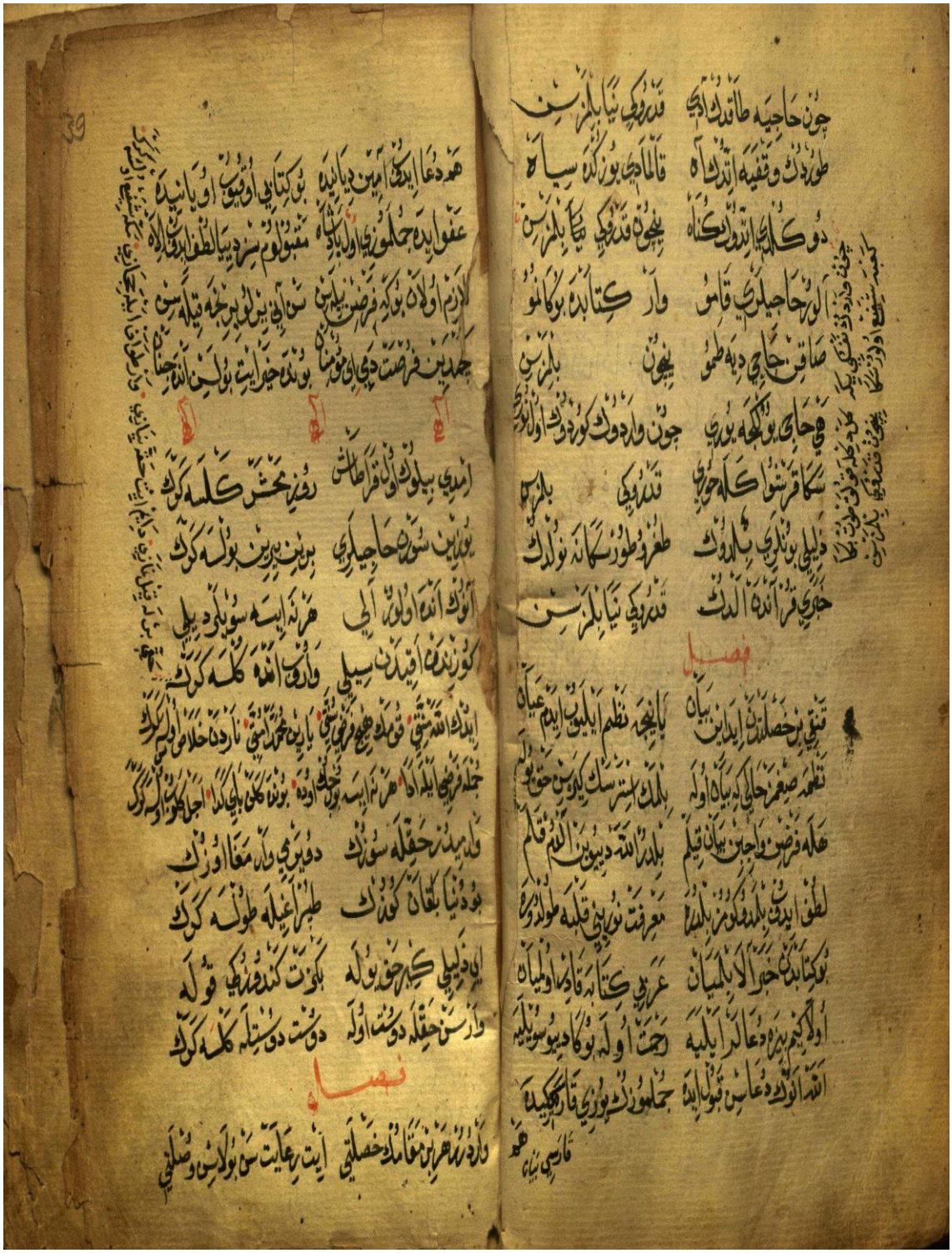

(M1 37^{b} – 38^{a})

(M1 111^{b} – 112^{a})

EK 3. M2 Nüshasından Örnek Varaklar

(M2 1^{b} – 2^{a})

(M2 90^{b} – 91^{a})

EK 4. M3 Nüshasından Örnek Varaklar

(M3 1^{b} – 2^{a})

(M3 48^{b} – 49^{a})

EK 5. M4 Nüshasından Örnek Varaklar

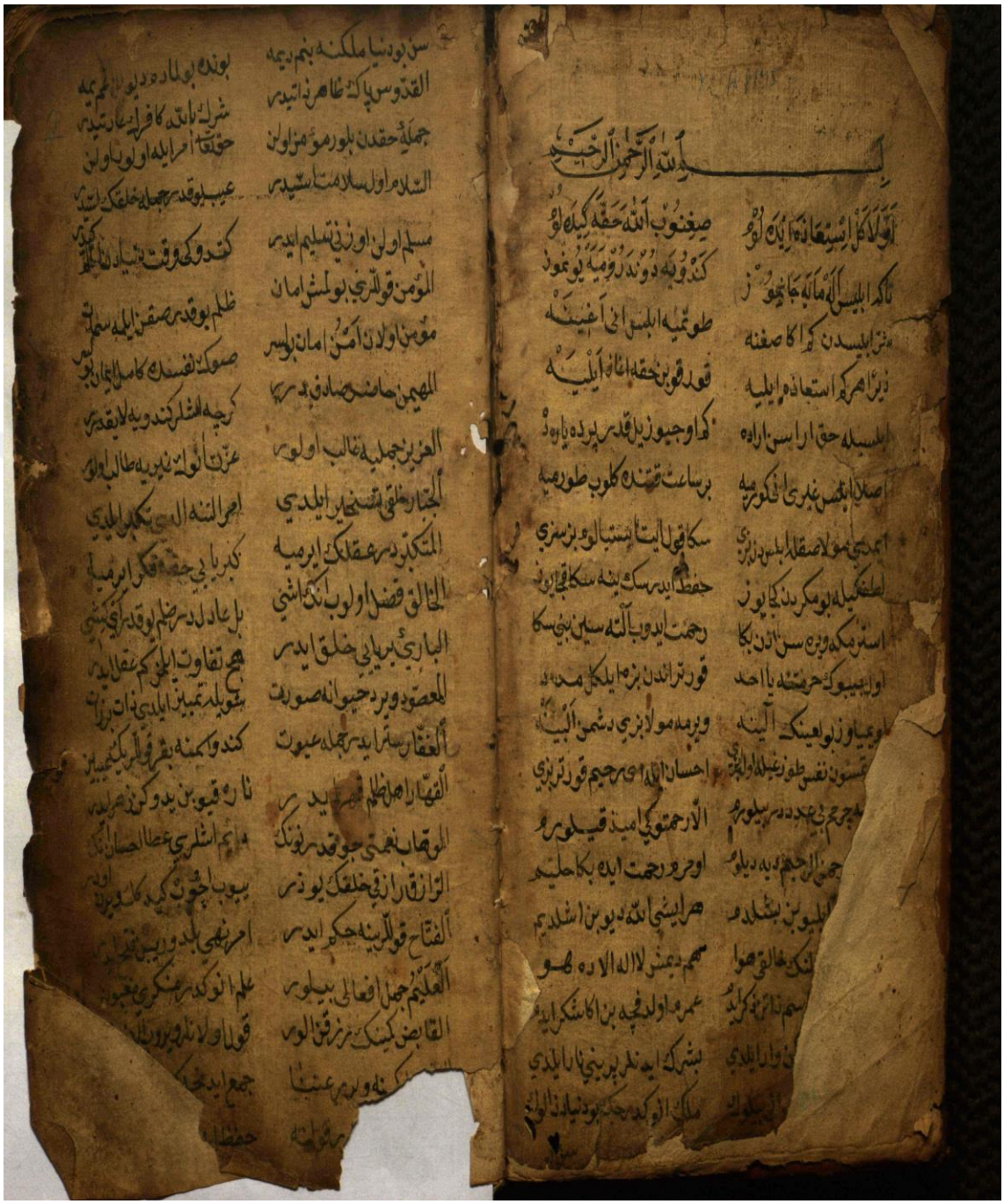

(M4 1^{b} – 2^{a})

(M4 69b – 70a)

EK 6. M5 Nüshasından Örnek Varaklar

(M5 4^{b} – 5^{a})

(M5 105^{b} – 106^{a})

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	Nilay KINAY CİVELEK
Doğum Yeri ve Tarihi	İzmir / 11 Ağustos

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi	Gazi Osman Paşa Üniversitesi, 2008.
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, 2011.
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce (İyi Düzeyde), Farsça (Orta Düzeyde), Arapça (Temel Düzeyde)
Bilimsel Faaliyetleri	**Tez/Yüksek Lisans** KINAY, Nilay (2011). *Sâdık Kemâlî Dîvânı (İnceleme Metin-Sözlük).* Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü. **Tez/Doktora** KINAY CİVELEK, Nilay (2017). *Ali Zelîlî'nin Niyâzü'l-Müznibîn'i* (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin). Atatürk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Danışman: Doç. Dr. Rıfat KÜTÜK). **Makale | SSCI, SCI-E Dışı Hakemli** 1) KINAY, N. (2012). " Öğretmen Adaylarının Türkçeyle İlgili Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi Atatürk Üniversitesi Örneği". Cumhuriyet International Journal of Education. 2) KINAY, N. (2013). " Sanat Eserinde Bir Değer Olarak Güzelliğin Açılımı Nedim'in "Bir Safâ Bahşedelim Gel Şu Dil-i Nâşâda Şarkısı". Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, C I (S. 50), 181-192. 3) KINAY, N. (2013). " Gün Seçme Geleneği bağlamında bir inceleme Geredevî'nin Eyyâm

nâmesi". Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, C I (S. 51), 183-202.
4) KINAY, N. (2013). " BİR EDEBÎ TARZ ÖRNEĞİ OLARAK SÂDIK KEMÂLÎ NİN ELİF NÂMELERİ". Turkısh Studies, 8/13, s. 1205-1213.
5) KINAY, N. (2015). " Sâdık Kemâlî ve Divanı (dürretüluşşak) ". Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, (S. 53), s. 59-74.
6) KINAY, N. (2016) "Edebî Türler ve Tarzlar Bağlamında Lârendeli Hamdî'nin Leylâ İle Mecnûn Mesnevisi Üzerine Bir İnceleme". Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C 3 (S. 50), 257-270.

İş Deneyimi

Stajlar	-/Atatürk Üniversitesi, 2009-2017
Projeler	1) KINAY, Nilay. "*Ali Zelîlî'nin Niyâzü'l-Müznibîn'i* (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)".

İletişim

E-Posta Adresi	nilaykinay@gmail.com
Tarih	07.06.2017